

Incipiunt tituli librorum decre-
torum. Et primo tituli primi
libri.

De summa trinitate et fide
catholica. Titulus primus
de constitutionibus et eorum
interpretationibus. Li. secundus
de rescriptis. Titulus tertius
de consuetudine. Titulus quartus
de postulacione. Li. quintus
de electione et electi potestate
Titulus sextus
de translatione. Titulus septimus
de auctoritate et usu pallii. ti. viij
de renunciatione. Li. nouus
de supplenda negligencia prela-
torum. Titulus decimus
de temporibus ordinationum et
qualitate ordinandorum. Titulus xi
de scrutinio in ordine faciendo
Titulus duodecimus
de ordinatis ab episcopo qua renun-
ciant episcopatu suo. Li. xiiij
de etate et qualitate et ordine p-
ficiendorum. Titulus xvij
de sacra unctione. Titulus xv
de sacramentis iterandis vel non.
Titulus decimus sextus
de filiis presbiterorum ordinandis
vel non ordinandis. Titulus xvij
de seruis non ordinandis et eorum
manumissione. Titulus xvij
de obligatis ad racionia ordinan-
dis vel non. Titulus decimus nonus
de corpore uicarij. Titulus xx
de bigamis non ordinandis et vi-
duarum maritis. Titulus xxi
de clericis peregrinis. Li. xxij
de officio archidiaconi. Li. xxij
de officio archiepiscopi. Li. xxij
de officio primicerij. Li. xxv
de officio sacriste. Titulus xxvi

de officio custodis. Li. xxvij
de officio vicarij. Li. xxvij
de officio et potestate iudicis de
legati. Titulus xxix
de officio legati. Titulus xxx
de officio iudicis ordinarij. ti. xxxi
de officio iudicis. Titulus xxxij
de maiestate et obedientia. Titulus
tricesimus tertius
de treuga et pace. Li. xxxiiij
de pactis. Titulus xxxv
de transactionibus. Li. xxxvi
de postulando. Titulus xxxvij
de procuratoribus. Li. xxxvij
de iudicio. Titulus xxxix
de hijs que vi metus ve causa fi-
unt. Titulus quadagesimus
de restitutione in integrum. Li. xli
de alienacione iudicij mutandi cau-
sa facta. Titulus xliij
de arbitris. Titulus xliij

Incipiunt tituli secundi libri de
cretalium.

De iudicij. Titulus primus
de foro competenti. Li. ij
de libelli oblatione. Li. ij
de mutuis petitionibus. Li. iij
de litis contestacione. Titulus v
de lite non contestata non pcedatur
ad testium receptionem vel ad diffi-
nitivam sententiam. titulus sextus
de iuramento calumpnie. ti. vij
de dilacionibus. Titulus octauus
de ferijs. Titulus nouus
de ordine cognicionum. titulus decimus
de plus petitionibus. ti. undecimus
de causa possessionis et proprietatis
Titulus duodecimus
de restitutione spoliatorum. ti. xiiij
de dolo et contumacia. ti. xiiij
de eo qui mittitur in possessionem

causa rei seruande. Titul. xv.
 De lite pendente nichil innouetur
 Titulus decimusseptus
 de sequestratione possessionū et
 fructuū Titulus xvij.
 de confessis. Titulus xvij.
 de probacionibus. Titulus xix.
 de testib⁹ et attestacionib⁹. Li. xx.
 de testibus cogendis. Titul. xxi.
 de fide instrumentorū. Titul. xxi.
 de presumpcionibus. Titulus xxij.
 de iurē iurando. Titulus xxij.
 de excepacionibus. Titulus xxv.
 de prescripcionibus. Titul. xxvi.
 de sentētia ⁊ re iudicata. Li. xxvij.
 de appellacionibus reuocacionibus
 et relacionibus. Titulus xxvij.
 de peregrinantibus. Titul⁹. xxix.
 de officio utili vel inuali. Li. xxx.

Concipiunt tituli terci⁹ libri
 decretalium

De vita et honestate clericorū
 Titulus primus
 de cohabitacione clericorum et mu-
 licum Titulus ij.
 de clericis coniugatis. Titul⁹ iij.
 de clericis nō residētib⁹ in eccle-
 sia vel prebenda. Titulus iij.
 de p̄bendis et dignitatibus. Li. v.
 de clerico egrotante vel debilita-
 to. Titulus sextus
 de institucionib⁹. Titulus vij.
 de concessione prebende vel eccle-
 sie nō vacantis. Titulus viij.
 De sede vacante aliquādo innouet
 Titulus nonus
 de hys que fiūt a prelato sine cō-
 sensu capituli. Titulus x.
 de hys que fiunt a maiori parte
 capituli. Titulus undecimus.

Ut ecclesiastica beneficia sine di-
 minuacione conferantur. Li. xij.
 de rebus ecclesie alienandis vel
 non. Titulus xij.
 de precatijs. Titulus xij.
 de commodato. Titulus xv.
 de deposito. Titulus xvi.
 de emp̄cōne et v̄dicatione. Li. xvij.
 de locato et conducto. De iure em-
 phiteotico. Titulus xvij.
 de reu. pmutacione. Titul. xix.
 de feudis. Titulus xx.
 de pignoribus et alijs caucionib⁹.
 Titulus xxi.
 de fideiussoribus. Titulus xxij.
 de solucionibus. Titulus xxij.
 de donacionibus. Titulus xxij.
 de pealio clericorū. Titulus xxv.
 de testamentis et vlamis volūta-
 rib⁹. Titulus xxvi.
 de successoribus ab intestato. Ty-
 tulus xxvij.
 de sepulchris. Titulus xxvij.
 de prochyis et alienis parrochia-
 nis. Titulus xxix.
 de decimis primitiis et obla-
 tionibus. Titulus tricesimus
 de regularibus et transuentibus
 ad religionem. Titulus xxxi.
 de conuersione coniugate cum. Li-
 tulus tricesimusseptus
 de conuersione infidelū. Li. xxxij.
 de voto ⁊ voti redēp̄cōe. Li. xxxij.
 de statu monachorū ⁊ canonicorū
 regulariū. Titulus xxxv.
 de religiof domib⁹ ut episcopis
 subiecte sint. Titulus xxxvi.
 de capellis monachorū et aliorū
 religiosorū. Titul. xxxvij.
 de iure patronatus. Titul. xxxvij.
 de censibus exactionibus et alijs
 procuracionibus. Titulus xxxix.

de consecratione ecclesie vel altaris
Titulus xli.

de celebracione missarū et sacmēto
eucaristie Titulus xliij.

de baptismo et ei⁹ effectu Ti. xliij

de p̄bitero nō baptisato Ti. xliij

de custodia eucaristie crismatis et
aliorū sacramentorū Ti. xlv.

de reliquijs et veneracione sanc
torū Titulus xlvj.

de obseruacione ieiuniorū Ti. xlvij

de purificacione p̄ partū Ti. xlvij

de ecclesijs edificandis vel repa
dis. Titulus xlvij.

de emunitate ecclesiarum amitterij
et rerū ad eos p̄tēciū. Titu. l.

De clericis vel monachi secularib⁹
negocijs se immisceāt. Titu. li.

Inapūit tituli quarti
libri decretalium

De sponsalib⁹ et matrimonio
Titulus primus

de desponsacione impuberū. Ti. ij.

de clandestina desponsacione Ti. iij

de sponsa duocū Titu. iij.

de cōdicōib⁹ app̄ ostitis in despon
sacionib⁹ et alijs cōtractib⁹ Ti. v.

Quī clerici vel vouētes m̄nōmum
cōtrahere possunt. Titu. vi.

de eo qui duxit in m̄nōmū quā
polluit p̄ adulterium. Titu. viij.

de cōiugio leprosoū. Titu. viij.

de cōiugio seruoū. Titulus ix.

de natis ex libero ventre. Ti. x.

de cognacione spiritali. Titu. xi.

de cognacione legali. Titu. xij.

de eo qui cognouit cōsanguineam
vporis sue Titulus xij.

De cōsanguinitate et affinitate Ti. xiiij

de frigidis et maleficiatis. Ti. xv

de matrimonio contracto contra

interdictū ecclesie Titu. xvi.

Quī filij sunt legitimi. ti. xvij.

Quī matrimoniū accusare possunt

Titulus xvij.

de dūorcij⁹ Ti. decimus nonus

de donacionibus inter vitū et vx

orē et de dote post dūorciū resti

tuenda Titulus xx.

de scandis nupcijs Ti. xxi.

Inapūit tituli quanti libri de
decretalium

De accusationibus inquisi
tionibus et denūciacionib⁹.
Titulus primus.

de calumpniatoribus Titu. secundus

de simonia et ne aliquid pro spiri

tualib⁹ exigatur vel promittatur

Titulus tertius

De p̄lati vices suas sub annuo cē

su alijs concedant Titu. quartus

de magistris ne aliquid exigant

pro licēcia vel sciencia docendi. Ti

tilus quintus

de iudeis et sarracenis et eorum

seruis Titulus sextus.

de hereticis Titulus septimus

de scismaticis Titulus octauus

de apostatis et reuertentibus ad

baptismū Titu. nonus

de hjs qui p̄prios filios occidūt

Titulus decimus

de infantibus et languēdis exposi

tis Titulus undecimus

de homicidio voluntario vel casuali

Titulus duodecimus

de corneamentis Titulus xij.

de clericis pugnantib⁹ in duello

Titulus decimusquartus

de sagittarijs et balistarijs Titu

lus decimusquintus

de adulterio et stupro Ti. xvi.

De raptorib9 incendiarijs et viola
torib9 ecclesiasticis. Titul9. xvij

De furtis. Titulus. xvij

De usuris. Titulus. xix

De crimine falsi. Titulus. xx

De sortilegijs. Titulus. xxi

De collusione detegenda. Li. xxij

De delicto puerorum. Titul9. xxij

De clerico venatore. Titul9. xxij

De clerico percussore. Titul9. xxv

De maledicijs. Titul9. xxvi

De clerico excommunicato inter

dicto ministrante. Titul9. xxvij

De clerico non ordinato ministrante

Titul9. vice simus octauus

De clerico per saltu pmo. Li. xxix

De eo qui furtiue ordines susce

pit. Titul9. tricesimus

De excessib9 prelatu et subdito

tum. Titul9. tricesimus primus

De noui operis nunciacione. Li. xxxij

De priuilegijs et excessib9 priuile

giatoru. Titul9. tricesimus tertius

De purgacione canonica. Li. xxxiiij

De purgacione vulgari. Titul9. xxxv

De iniurijs et dampno dato. Titu

lus tricesimus sextus

De penis. Titul9. tricesimus septimus

De penitencijs et remissionibus

Titul9. tricesimus octauus

De sententia excommunicationis

Titul9. tricesimus nonus

De verboſu significacione. Titul9. xli

De regulis iuris. Titul9. xli

Primi libri

De titulis primi libri non versus

Humu constitutio rescriptu consuetu

postul. Etas traslat vsu renucia

supplen. Lep9 scutumiu relig etas

unctio sacra. Pbris seruus ob cor

bigais pegrims. Offiat archidiacon

archipres primi sacriste. Custos

et vici delegat legat et ordi.

Judex maiores treuga pac traslac

post pro sin. Di metus in integru

alienans mutat et arbi

Secundi libri

Judicis foroſo libel ob pete litis

et lite. Calumpnie iura dilaco feri

a cogni. Pl9 pete causa respo dolo

mit lite pedes. Request cofessis

pba testes tef fide fup. Jurans

excep pſcrip sen appel pegrin con

Tercii libri

Vita cohab coiu cle non re pbend

vl egero. Instituit cocel vacat fut

sine cofen. Maier diminues non

tes abie pcat como. Depones ep

ven loca pmutaco feudu. Dignoi

b9 fideius solu donas peaul atq

Testas succedit sepehit procliamis

De deas regula couerſ ifide vota

Htat mo re cap iue de cen ec alta

re mille. Rap pſ auſ re ie put re

par emuit mona

Quarti libri

Spofat ipubes elamdestia spofa

duocu. Codico cleri qua polluit et

lepro fu9. Nat cogna spiri cogna

le sanguis vxor. Con affini frigus

contrae interdic qui fi. Acculare

pnt diuorcia dona seandis

Quinti libri

Ac de calump si mo pla vices ne

magis. Judeis heresim de scismat

apostoti de qui. Lag homi ternea

me de pug sag adulter rap fur

Dure crimē sorti collu puerozum

Cle vena paul male diat clericus

excon. No or p saltu qui fur exce

dere de no. Priu purga canon

pur vulga in dāpnoq penis. De

remis se ex verbo sig regula iuris

De clerico non baptizato

Titulus de cōstitucionibus

Quoniam statuta cō. Casus ē. Nemo suo sensu sed canonū auctoritate iudicare debet. Nota glosam que dicit q' papa et impator legib' nō astringuntur ut. ff. de legi p'ncipis. ij. q. ij. c. i. Et q' q'q' iudex potest uti sensu suo in iudicādo p'prie tñ accepto vocabulo ut. ff. de arbi. qualem. Dummo fm leges et iura pronūciat.

Cognoscetes cō. Casus ē. Qui caret culpa carere debet et iudicis pena. Del sic sumat. Noua cōstitutio respiciat futura et nō p'terita. Nō glosā q' dicit q' null' p'iuat iure suo sine culpa hoc tñ fallit in certis casib' in hoc metro positus.

Pauptas. odiū. fauor. et uiciū. scelus. ordo. Et ista notantur in ca. Accepta infra de p'iuilegijs

Translato cō. Nil dicitur de vno simili quin de alio simili intelligat. Nota glo. que dicit q' lex et sacerdotium simul data fuerunt ab eodem quia in monte eodem tēpore cōtulit dominus moysi legem & sacerdotium.

Nam concupiscenciā cō. Vno p'hibito p'hibetur omnia q' sequuntur ex illo. Nota glo. q' dicit q' anteq' apostolus cognouit legē putabat nō eē peccatū alterius eē concupiscere sed postq' inuenit in lege nō cōcupiscere eē alienā credebatur esse peccatum.

De imitris cō. Nemo debet sanctorū patrum decretis sensum suum p'ponere. Nota g. q' dicit q' sacri canoēs quos scūs Jeronim' ita commendat nō sūt postponendi ut

xxvii. di. Relatum

Cū oēs cō. Cōstitutio qua futuri ligatur et non p'ntes et fm quam min' habent successores q' p'deas fores nō valet. Del sic. Cōstitutio capituli q' nō est cōmunis cō. et p' quā tollitur antiqua cōsuetudo nō valet hoc dicit. Nō h. g. q' que rit an qd' facit maior ps capituli totum capitulū facere videatur

Que in ecclesia cō. Cōstitutio lapā facta super reb' ecclesie non valet hoc dicit. Vide glo. huius capituli que inter cetera dicit q' illi qui p'pria sua culpa eget non est subueniendū. Et querit an alienas feudum cadat a iure suo scilicet feudi. Et dicit q' sic et dñs illud alij concedere potest.

Cū accessisset cō. Statutū cō dignitate tollendā factū auctoritate pape cōfirmatū valet nisi per actū cōtrariū tollat. Vide g. que querit an canonicā per se p'nt minue p'bedas vel dignitates. Et an p'iuilegiū unico actu perdat. et dicit q' nō per se sed bene auctoritate dñi pape sicut in hoc. c. actū est

Cū in ferrariē cō. Statutū d' certo numero canonicōū vel p'bendā tū rumpit facultatib' ecclesie augmentatis etiam si a sede ap. fuerit cōfictū. Del sic. Si capitulū cōtra suā cōstitutionem de certo numero canonicōrum aliquos recipit ultra numerū desuper excresecitib' red ditibus illis p'uidere tenet hoc dicit. Vide glo. q' videtur multū disputare de p'testacōe quādo valeat et quādo nō. Et ponit etiā dñam inter p'bendā et canoniā

Ecclēsia sancte marie cō. Statutū

layci super rebus eccl' esse factum nullius est momenti nisi ab ecclesia fuerit approbatum. **Del sic.** Cause ecclesiarum contra statuta laycorum diffinita non dnt h. d. **Nota** g. que disputat de potestate laycorum respectu clericorum et q' citaco siue co' uencio sit principiu' iurisdictionis

Ex lris eccl'. Pena sine p' hincione temporis perpetua non censetur **Del sic.** Si quis ab aliquo propter contumaciam repellitur durat repulsio quousq' repulsus satisfecerit et non ultra. **Del sic.** Pena priuacionis a comunione per contumacia' ex statuto illata indubia presumitur temporalis et non perpetua h. d. **Vide glo.** q' ponit dram' inter perpetuo exclusu' et illu' qua' e' ad tps' exclusus. **Si** mile patet xxxiiij. q. i. **Hunt** non nulli eccl'.

Ex parte eccl'. Canonica sine causa non pnt' minuire antiquu' numeru' p' bendaru'. **Del sic.** Non valet statutum p' qd' diuinus cultus sine causa diminuitur etiam si in forma coi' a papa fuerit confirmatu' h. d. **Vide glo.** q' videtur tangere quid optine Confirmacio

Quonia' constitucio eccl'. Constitucio futura tantu' respiciat p' teritaq' non punit. **Del sic.** Constitucio noua futura respiciat non preterita nisi de preteritis caueatur exp'sse h. d. **Vide** g. que dicit in principio dnm apostolici ecclesie ordinariu' oim xpianoru' ut patet ix. q. iij. aucta. **Et** q' lex non debet esse ambigua neq' obscura

Capitulum de constitucionibus li. vi.

licet non pon. eccl'. Noua constitucio

principis tollit prima' contrariam quous id non exprimat speciales co' suetudines et statuta rationabilia non tollit nisi id exprimat **Non glo.** in verbo reuocare q' pulchre docet de reuocacione testamentorum **Et** habes in eadem an et quando in dex' potest iudicare secundum extra vagantes.

De animaru' periculis eccl'. Primo dicit q' statuta ordinario' non ligat' p' babiliter ignorantes **Secundo** dicit q' statuta episcopi extra sua dyocesis subditi non ligat'. **Nota** g. q' docet quantum bonu' sit obedientia. **Et** qui dicitur ordinarij.

Capitulum de rescriptis extra

Dicit romana eccl'. Littere generali iuxta ius comune obtente p' iudicat' lra' specialis. **Del sic.** Priuilegio generali s'm ius comune obtento obstat rescriptu' speciale etiam de illo mencione non faciens h. d. **Nota** glo. q' distinguit circa reuocacione' rescripto' siue litterarum apostolicarum

Ex parte eccl'. Rescriptu' cause cognicionem p' hibens nullum e'. **Del sic.** In rescripto' intelligitur cla' si e' ita et si cause cognicionem vetat est de falsitate suspectum h. d. **Nota** textum et glo. huius capituli que dicit de cla' illa si preces veritate nitantur et de disunctiua si simul duo comitantur quid sit faciendu' **Et** dicit glo. condicionem quous esse intelligendam licet non opponatur ut xxxij. q. ij. et xxxvii. q. ij. beata maria. **Et** vide hic de p' iurio et de renunciacione

¶ Ceterū si aliquis cō. Si mentio fit
at in scādis lris de primis scān
de reuocāt primas als nō. **¶** Sic
Si in scādo rescripto de primo re
scripto aduersarij eiusd cause nō
fit mentio valet primū als valet
scādis. Et si primū cōi cōsensu fue
rit obtentū nō valet scādu hoc
trato impetratū hoc diat. **¶** Nota
g. notabile que docet quib9 mod9
pōit rescriptū legitime ipetratū
¶ Inter ceteras cō. Cum diuersa sub
dihūctiōe cōmittuntur siue mādan
tur sufficiat alterū eorū pbare. **¶** Del
sic. Ex dihiūctiōe narrantis in re
scripto sufficiat impetratū alterū p
bare hoc diat. **¶** Nota g. q. arguit
q. si aliquis tenetur ad alterū du
cēū sub alternaōne qdāq. p̄stare
voluerit liberat. **¶** Itē q. de similib9
simile debet eē iudiciū ut h. in tex
tu et infra de trasac. **¶** Inter corpo
ralia et ff. de legi. non pnt
¶ Si qñ cō. Nō tenetur quis aliam
p. lras ap. puidere nisi de bñficio
qd. habet fecerit mēciōne. **¶** Del sic.
¶ Is ad quē rescriptū pprie dirigit
debet illi parere aut iustā causam
ōndere quare nō patet hoc diat.
¶ Nota g. q. arguit de oib9 reddē
dam eē racionē et ea q. per nimā
solicitiudinē extorta sunt nō valēt
ut viij. q. i. audacter et xxij. q. iij.
vnusquisq. **¶** Et q. quis nō tenetur
adimplere mādatū plati nisi causa
reddatur. **¶** Et vide g. q. est notabi
lis quia papue arguit q. de oib9
non debet reddi rācio ut patet
in ea.
¶ Cū ordinē cō. Itē contra priuile
giatos obtete sup. hys sup. quibus
fuerit priuilegiati nō valent nisi

de ipso ordine fecerit mēciōne. **¶** Del
sic. **¶** Cisterciēses p. rescriptū quo nō
fit mēciō de ordine suo conueniri
non pnt hoc diat

¶ Cam te cō. Mandatū factū capi
tulo sede vacante sup. hys q. epus
facere tenetur deuoluitur ad ep̄m
ibi postea electū et confirmatum.
¶ Nō g. que arguit q. id qd. quis
cū alijs facere debet si facultas se
obtulerit ipse solus facere debet si
solus potest emēdare qd. cum alijs
malefecit ut infra de Iurciuran.
¶ Dicit n̄s. et xxx. q. ix. q. quis
cōmissit cō.

¶ Ad aures cō. Nō valet lre obtete
p. illū qui sua trauit bñficia et dig
nitatē suā nō expressit. **¶** Et nota g.
q. papa sic vni vult cōcedere bñfi
cia q. alterū non ledat vel grauet
salte grauitet ut xxv. q. ij. De eccle
siasticis et ix. q. ij. **¶** Si quis non o
bediat et ix. q. vltima. **¶** Non auto
¶ Si aut cō. Valet scāda lra cōtra
primā si quis dolo vel negligēcia
postposuit vti prima. **¶** Del sic. **¶** Exa
pit reus cōtra rescriptū qd. de suo
primo mēciōne nō facit nisi dolo
vel negligēcia non fuerit usus illo
hoc diat fm. Jo. an. **¶** Nota g. que
diat q. illa q. ānua sūt ad agēdū
ppetua sunt ad exapiendū. **¶** Et dis
tinguit q. excepāonū qdā ppetue
sūt et quedā tyales

¶ Ad hoc sumus cō. Nō valet lre p
quos incerti iudices dantur et in
certa negocia cōmittuntur. **¶** Nō g.
q. est notabilis et reprobā nimā
generalitē ut sup. de do. et con
Ex lris. **¶** Et ponit in fine ista me
tra. **¶** Dñap̄hs obsta sero mediana
patet. **¶** Nā mala p. lōgas cōualue

moris.

Ad audienciam rē. Falsa latinitas
viat rescriptū dñi pape. Et sic si
mili modo si papa loquatur aliter
q̄ in plurali vel episcopos filios
appellat ut infra de falsa, quā gra
ue. Et nota glo. que videtur tan
gere an viatū scriptoris in rescrip
to nocet et dicit q̄ nō

Ex pte rē. Itē obtente ab appella
to nō valēt nisi de appellacione fe
cerint mēcionē. Nō in g. unū ratiū
q̄d ratiō inuenies in iure scilicet q̄
aliquis nō detulit appellacioni sue
hoc dicit.

Ascitatus rē. Clausula si non po
teritis intrasse est ad iuris et ad
facti impotētiā referenda. Vel sic.
Rescriptū quo plurib⁹ causa dele
gatur cum cla. q̄ si non omnes rē.
de impotētia iuris et facti intelli
gitur h. d. Nota g. que dicit q̄ ali
quid possum⁹ quin⁹ modis unde
versus. Possē quidem rebus dant
iuris natura potestas. Officij meri
tum comodū diuina voluntas. De
potētia iuris patet xxij. q. ij. Fa
ciat hō. Et xxvij. q. ij. Agatola. in
fine. De potētia nature patet in
de despō. impube. Puberes. Et
c. A nobis. De potētia officij patet
in. de consan. c. i. et xxi. di. ver. si
et c. Inferior. et in. de maio. et o
be. Cui⁹ inferior. De potētia meri
ti dicitur ij. q. vj. Tria. De potē
tia diuine voluntas patet de pe.
di. ij. Caritas. Et dicit glo huius
capituli q̄ illiteratus potest esse
iudex scilicet si habuerit cōsuetudi
nem causaciū et peticiā iudicandi
Et dicit de potētia iuris et facti.
Pastoralis rē. In questione reuoca

tionis rescriptū reuertitur ad ar
bitros si iudices sibi non deferant
nec inuicē concordāt. Itē hic eadē
habes quando speciale derogat
generali. Nō g. que est notabilis
que inter cetera disputat an maio
ri parti sit standū

Reses apostolica rē. Nō possunt
in aliqua clausula maiora cōprehē
di q̄ illa sunt que in litteris expri
muntur. Vel sic. Per clausulas ge
nerales quidē ali⁹ et res ali⁹ posi
te in rescripto nō cōueniuntur multi
tudo nec cōueniuntur persone vel
res maiores expresse sed pares vel
minores. nisi maliciose. vel dolose
maiores expresse hoc dicit. No
tat glo. qui dicuntur maiores et
digniores. Et dicitur q̄ persone
notabiles que sub clausula gene
rali cōprehendi nō debēt. Et que
cāus mouent animum prinapis
vel ad dandum vel ad negandū
Item q̄ racione maioritatis presu
mitur cōtra aliquem ut tricesima
questione secūda. Notarius

Ex tenere. Casus est. Qui contra
vnum et super eadem re ad diuer
sos iudices litteras impetrat per
dit omnes si ambabus utatur.
Nota glosam que docet quid faci
endum sit cum plures littere ab
vna parte ipetrantur super eodē
negoāo

Cum a deo rē. Littere super bñfi
cio impetratē nō valēt nisi de bñ
ficio quod impetrans habet fecerit
mencionem. Nota glo. que docet
que prebenda sit modica et que
sufficiens. Et dicitur illa que suffi
cit sibi et suis. l. di. Studeat rē.
Et q̄ etiam aduenientes possit

recipere. et et alia iura pfoluere in
fra de preben. **De monachis** rē. et
infra de supplen. ne. pla. **Dicit** rē.
In tali sufficiēcia debet haberi ra
tio notabilitatis vt p̄. di. Non co
gantur. Et sciēcie infra de p̄ben.
De multa rē. Et dignitates. ff. de
uari. q. extra ordi. cog. l. i. In one
rarijs. Itē notat eadē glo. hui⁹ ca
pituli. An nō clericus potest impe
trare prebēdā vel bñficiū Et vide
tur glo. sentire q. non. vt in c. Ex
līs rē. infra de trāfac. **Deus** dicit
si se vellet ascribi clero et tamen
anteq. admittatur debet fieri cle
ricus. **Hec Compostel.**

Causam que rē. Plus statuit iuris
ordini q. rescripto. **Del sic.** Ordo
rescripti interpretacionem recipit
a iure cōmuni. hoc dicit fm Jo an.
sed dñs An. addit. Et clausula
in rescripto posita ad debitū statu
iuris reducetur vbiāq. situata re
pitur. **Nō glo.** notabilē de clausu
lis in līs vel rescriptis ponendis
quō et qualiter debēt intelligi et
iuxta iuris cōmunis intelligēciam
transponi

Cōstitutus rē. Rescriptū ad bene
ficiū impetratum non valet nisi de
certo canonicorum numero fecerit
mencionē. **Nō glo.** que dicit que
intelliguntur excepta in iuramēto
Itē dicit q. prebendarius non de
bet esse sine fructibus

Duper līs rē. Qui per fraudem
vel maliciā impetrat līs et expū
mit falsitatē vel supprimē veritatē
talem que tacita vel expressa nul
latenus habuisset carebit omni cō
modo līarum. **Nō g.** que dicit q.
nō obest q. per simplicitatē omni

sū est. **Item** ponit quē in rescripto
exprimi debent. **Primo** videlicet
facti series vt infra de cōhabi. cle.
et muli. **Sup eo.** **Secundo** p̄ces
sue cause infra de rē. midi. **Inter**
monasteriū. Itē nomen dignitatis
sue vt sup eodē. **Adeo rē.**

Edoceri rē. Vbi abbas in cōuentu
ministrat tenetur per līs contra
conuentū tantūmodo impetratis
respondere **Del sic.** In negocijs cō
muni⁹ abbas rēdere tenetur per
līs solūmodo contra abbātē im
petratis. **Nō g.** que docet q. col
legiū conuenit et conuenitur et
ad hoc solet allegari

Cū dilecta rē. Precessus habitus
per līs surrepticias irritatur ha
bitus autē preter vel cōtra formā
in rescripto datū irritus nūciatur
Nota casus in glo. in quibus alter
alteri nō f̄t committere vices suas
Merumq. contingit rē. **Valet** re
scriptū scādū non faciēs menao
nē de primo quo impetrans delo
vel negligēcia vti postposuit infra
amū seu p lapsū ami. **Vide** glo.
q. querit quis hoc casu prebabit
negligēciam dicit q. trāscursus āmi

Cum contingat rē. Hic datur doc
trina fm quam diuersa mandata
recipiens debet se habere. **Del sic.**
Instruit ordinariū quid facere de
bet cū diuersorū delegatorū man
data recipit contraria hoc. dicit.
Del sic. Si delegati dati diuerſi
per diuersa rescripta mā dāt ordi
nario cōtraria quid habeat facere
ordinari⁹. Itē nota glo. que dicit
nos illud scire qd ab alijs audim⁹
Et q. līe que nō apparent nō sūt
Olim ex līs rē. Cum in rescriptis

plura narrantur cōtinencia dūer-
los effectus non suffiāt alterum p-
bare quo ad utrumq; effectum.
Nota glosam et tertium qui docēt
intelligere clausulas positas in lēis
et dicunt de falsitate litterarum et
appellatione

Dilectus filius. Casus est. **Sup-**
restitutione cōmunionis et benefi-
cij littere impetrare nō valent nisi
de ammonicionis causa fecerūt mē-
cionem. **Vide** glosam que dicit qd
causa facti potius querenda est qd
ipsum factum. ut xv. q. vi. ca. i. in
fine. et infra de accusacione. **Cum**
dilectus.

Postulasti. Casus est. **Vicarius** p-
petuus nisi de vicaria fecerit men-
cionem non potest super beneficio
litteras impetrare. **Vide** glosam
que dicit de clerico ad titulum sui
patrimonij promotus. **Et** an licite
obinet ecclesiasticam beneficium
qui sufficiens habet patrimonium
de hoc vide reportata que viden-
tur dicere qd sic

Non nulli. Casus est. **Per** litteras
apostolicas non debet quis ultra
duas dietas ad iudicium euocari.
Et hoc prima pars. **Secunda** pars
sic sumatur. **Non** valent littere ad
lites impetrare per non conuictas
personas absq; speciali mandato
domini pape. **Nota** tertium qui di-
cit qd lites sūt restringende. **Item**
qd nullus sine speciali mādato pōt
pro alio lras impetrare nisi forte
de illis psonis extiterit a quib9 nō
debet exigi de iure mādatum. **De**
quib9 psonis habes ff. de pava.
Sed hee persone. **Item** nota g. que
docet de quib9 dietis videlicet an

vsualibus vel de legalibus sit tēp
intelligendus et cōcludit qd de vsu
alibus quā non ex oī nomibus
singulorū sed ex cōi vsu nomia ex
audiri debent. ut. ff. de suppel. l.
Iabeo. **Et** qd cōsuetudo est optima
legū interpres infra de consue. **Cū**
dilectus

Dilectus filius cō. **Judices** appella-
tionis et non principalis negocij
debent cognoscere ad quos iuris-
dictio debeat pertinere. **Vel** sic.
Quando agitur actione reali dietę
cōputantur a finibus dyocesis vbi
res sita est. **Et** de meritis appella-
tionis non iudex a quo sed iudex
ad quē cognoscere debet. **Item** nota
g. que tñgit vbi quis cōueniri de-
bet qui plura habet domicilia et
dicit vbi aliquis se collocauit cum
rebus suis vbi assidue cōuersatur.
Item aliquis etiā sortitur forū raō-
ne rei de qua agitur ut in. de for.
cō. c. vlt. vbi numerantur plura ex
quibus quis sortitur forū

Capitulū sancte cruas cō. **In** lēis
bñficialibus regulariter ille valēt
que prius ab aliquo impetratur.
Vel sic. **Si** plures impetrent lras
in eadem ecclesia stamus data ut
prior in data preferatur et ille sol9
recipitur. **Nota** g. que in hoc est
singularis qd quā aliū puenit ille
obinet. **Item** dicit g. qd suspensus
iterū potest suspendi sicut excoica-
tus iterū excoicari et all. ij. q. iij.

Engeltrudā xi. q. iij. **Excellentiss9**
xij. q. ij. **De** vito nephādo
Ad audienciam nrām cō. **Non** va-
lent lre a clerico vēdite prius ipe-
trate nisi de vendicione siue eorū
renūciacōe fecerit mēcionē. **Vel** sic.

Si habes litteras pape ad beneficia eis renūciat propter annuā pensi onē non valēt littere quas postea ad beneficia hoc tracto impetrauit. hoc dicit. **Nota** g. de istis verbis āno et annuo et qualiter post sen tenciam admittitur pbacio. **Ver sus.** Annua si debes tunc reāpies caput anni. Anno si debes in fine teneberis anni. **Ram** si dicitur tu tenebis in annuas pensiones tūc reāpiet illas in p̄cipio āni ut. **C.** quādo di. lega. vel si cōpetit l. i. **Et** talis perpetua ē **Insti.** de ver. ob. **Ac** si ita. **Sed** si in obligacione dicitur quolibet āno tunc tenetur obligatus satisfacere in fine āni ut ff. de ver. ob. in hoc āno. ff. de con di. et de mō. l. si in ānos

In nra rē. **Quā** plures litteras ad beneficia impetrat tantū alteris uti potest **Del** sic **Receptus** p litteras apostolicas licet prebendā expec tet per litteras hoc sup̄primētis in alia ecclesia p̄uidere mādetur eis parere nō debet. **h.** dicit. **Nō** glo. que dicit q. ad cautelam expedit q̄q. plures habere litteras ut si i vna ecclesia non acceptaretur fiet in alia

Ex parte decani rē. **Reuocacō** ma nifesta procuratori et nō parti nec iudici. nō necet parti sed reuocacō **Del** sic. **Non** valet rescriptū quod p̄uē reuocatus et de hoc certifica tus extra iudiciū impetrat **Si** ve to in iudiciō impetrat valet re scriptū si iudex et aduersarius re uocacionem ignorabant hoc dicit fm **Jo. an** **Nota** glo. q. docet quis dicitur falsus procurator et ē qui fuit et nō est ut patet i hoc c. **Del**

qui p̄uē est sed excedit fines mā dati. **Et** declarat pro quibus p̄so nis sine mandato posset impetra ri ut sūt liberi patres fratres et affines et liberti ut. ff. de p̄uē. sed hodie persone. quia et agere p̄nt pro talibus conuictis p̄sonis dum tamē volūtas nō appareat contra riā ut. ff. de p̄uē. pompo. ultimo **S**ignificat rē. **Ira** cōtra hominē vnus dyoces impetrata ad ho mi nē eā eūsdē nominis alterius dyocesis extendi nō debet. **Et** nō glo. q. dicit q. ex quo de corpe cō stet extērica nō necent licet cōma nō exprimatur ut infra de c. sang. et affi. **Tua** nos

Radulph rē. **Per** litteras impe tratis contra homines de dyocesi homines de ciuitate non possunt cōueniri. **Nota** glo. que dicit q. li cet episcopus sit in ecclesia et ec clesia in episcopo ut vñ. q. i. scire q̄q. tamē noīe episcopi nō desig natur ecclesia ut infra de testi. re quisi rē.

Significat rē. **B**eneficiū clausule generalis perditur si re existente integra decedat contentus in ea. **Del** sic. **Si** cōueniendus p clausu lam **Et** quidē alij re integra mori atur successor p illud rescriptū nō potuit cōueniri hoc dicit **Nō** glo. que dicit q. data litterarum est in spicienda ut sup̄ e. **Cam** te et c. cōstitutus et q. rescripta psonalia sūt nec extenduntur ad alias p̄so nas vel alias res q. que cōtinētur in eis infra de offi. dele. cum olim et c. pe.

Ex insinuatione rē. **Non** valet lre p̄curatorie facietes de monitorijs

mencionem ubi nulle monitorie pre-
cesserunt. **Del sic.** Non valent execu-
torie in quibus impetras dixit fal-
se monitorias precessisse. **Non g.** q. di-
cat q. pluralis locutio contenta e du-
orum numero ut iij. q. iij. **Nisi**
numerus

Mandatum apostolicum etc. Mandatum
apostolicum et verba rescriptorum pri-
us typis ad preterita prius trahi. **Del**
sic. Executor cui scribitur ut in cer-
ta ecclesia faciat aliquem recipi cum
clausula. **Si** ibidem per alio non scrip-
serim qui huiusmodi gratiam prose-
quatur non debet mandatum exequi si
alius ibi iam e receptus de mandato
scribetis h. d. **Non g.** q. dicit q. pa-
pa non intendit unam ecclesiam gravare
super receptione duorum

Res apostolicas etc. Non dicit papa
gravare capitulum cum executoria co-
cedit illi cui monitorias accesserat
predecessor illius. **Del sic.** Si ad ma-
datum duorum duo mandantur recipi
ecclesia non dicitur gravari. **Non g.**
ar. q. successor tenetur adimplere
factum sui predecessoris xv. q. vi. **Il-**
lud **Hic** et mandatum seu preceptum fac-
tum per predecessorem successor tenetur
adimplere xvij. q. ij. **Dudum**

Abbatem qui etc. Speciale mandatum
precedens derogat generali subse-
quenti. **Del sic.** Diocesanus cui scribi-
tur ut in diocesi sua ubi per alio scrip-
tum non est provideat vel faciat
provideri non potest illud exequi cir-
ca beneficium spectans ad collationem ab-
batis iam gravati h. d. **Non g.** que
in principio sui dicit q. qui mandatum
suum primo representat ille debet ben-
ficiam prius obtinere

Ab excommunicato etc. Qui excom-
municatus se iniuste vel contra consilium gene-
rale conqueritur ad excommunicatores
remitteatur. **Del sic.** Per rescriptum
directum executori q. excommunicatum
absolvat si contra consilium excommunicavit
eundem non datur ei cognitio. **Non g.**
que in hoc e specialis et solet ad
hoc allegari q. quilibet in facto suo
debet esse certus nisi probabilem
haberet ignorantiam.

Si opponere etc. Qui fraudulenter
dicit se beneficium non habere dum tamen habeat
modicum licet non valeat. **Nota g.** q.
dicit q. modica res et modicum damp-
num de facili tollerantur et g. all.
Quia non nulli etc. **Hic** tangunt septem
vicia quorum qui aliquid commiserit ca-
reat impetratis et in expensis et damp-
nis adversario condempnabitur. **Del**
sic. **Loco** sume septem species fraudis
ponuntur in hac decretali, quarum
tres committuntur in impetrando et qua-
tuor in abutendo, et pena eorum e
commissio scilicet amissio licentiarum et condemp-
natio in expensis h. d. **Non g.** que dis-
putat an licet possint impetrari ad
futuras lites. **Et** an rei qui non dum
existat possit ipse serviri. **Et** dicit
q. id de quo agendum e primo de-
bet esse in reum natura **Et** g. est sa-
tis notabilis

Capitulum de rescriptis li. vi.
Ipso iure etc. Rescriptum vel processus
per ipsum habitus non valeat si ab excom-
municato super alio q. excommunicato vel ap-
pellato avarulo fuerit impetratum
Cum in multis etc. **Per** clam quidem
alij etc. possunt solum quatuor conve-
niri quorum nomina in primo capitulo
exprimuntur ne variatio sit locus.
Non g. q. dicit q. severitas restrin-
gitur cum multitudo peccavit et all.

dispendia etc. Si actor contra reū
sup pluribus psonalib⁹ actionibus
litteras impetrat ad diuersos iu
dices nec valēt nec pcessus eorū
dē et actor reo condēpnabitur in
expensis. Et idē in reo cōueniēte
vel reconueniente actorem eodem
durante iudicio

Cum aliquibus etc. Receptus per
lras facultatis si ad recipiētes spec
tat receptio ipsorum et nō pape in
telligitur recept⁹ eē nisi in lris ali
ud eēt expressū. Si autē receptio
nō spectat ad eos tūc ap. sedis di
citur auctoritate receptus

Si gaoise etc. Rescriptū pape qd
cōcedit promotō retentionē primo
cū bñficio usq; ad bñplacitū pa
pe extinguitur mortuo papa. De
his si ibi dicatur vel ad bñplacitū
apostolice sedis

Dulceptus etc. Vacatio per mortem
et vocatō p renūciationē sūt diuer
sa et ideo in lris ad bñficia impe
tratis vno expresso non venit reli
quū. Nō g. que inter cetera dicit
q; p fictionem iuris veritas nō cō
funditur et all. cōcor.

Gracia quā etc. Licet ignorans bñ
ficiū sibi collatū in impetracone al
teri⁹ illi⁹ mencōnē nō fecerit valēt
lre alteri tū eligere debet si de iu
re simul retineri non pnt. Et nota
g. que docet que bñficia simul et
semel retineri pnt

Quāuis is cuius etc. Si restituitur
quīs ad graciā reuocatā sine alte
ri⁹ p iudicio intelligitur restitutus
Unde alteri añ restitucōnē impe
tranti preferri non debet de isto.
Vide glosam

Si propter tua etc. Si papa aliam

propter sua debita cōcedit fructus
bñficioū ad certum tēp⁹ p hoc nō
vult detrahēre fabricę ecclesie et
fructib⁹ ad usū aliorū deputatis
Nō g. que videtur querere an in
pmutacōne vacet bñficiū

Si eo tēpore etc. In lris ad bñficia
impetratis inspiciat⁹ temp⁹ date
Unde per illas bñficiū curatum
obtinere nō poterit qui licet nūc
sit maior. Si illo tpe minor erat.
Nō g. q. docet q. sit ydonea etna
ad obtinēdum bñficiū curatum

Statutum qd etc. Itud c. quatuor
ponit atq; statuit. In prima pte
ponit quibus psonis et in quibus
locis cē. a sede ap. vel legatis vel
delegatis ipsius cōmitti debeāt et
tractari. In scāda puidetur circa
exactiones q. fiebāt in iudicijs ab
ipsis delegatis assessorib⁹ vel nota
rijs cause et opponit pena In ter
cia puidetur circa vccacōes testiū
ad iudiciū qui sepius maliciose fi
ebant et causa fatigādi testes vel
ab eis aliquid extorquēdi In vltia
decreuit cassū et irritū quidquid
fuerit factū cōtra. Nō g. q. dispu
tat de multo et de modico. Itē di
cit de pauperte etc. Et ponit glo.
eā dēam inter remittere et dare
Tibi qui grām etc. Ita decretalis
est obscura satis et docet cui com
petat bñficiū an primo pntanti
litteras suas an primo recepto Et
vide eā et ipsius g. q. inter cetera
dicit q. excaute debet eē certus
Si p te aliam etc. Si primo sub cō
dicio puidere mandatur et scā
d⁹ pure impetrans anteq; veniat
condicio a papa vel excautore suo
anoniatū obtingat in assecuacione

prebende primo preferitur. **Nō** g. q. ponit differenciā inter pmittere et preapere. Et nōt qui sūt vocandi in recepcione canonici. **Item** ponit differenciā inter executorē datum ad providendū et ad cōpellendū. **Duobus** super cō. Si ex duobus impetrantibus super simili proviſione non apparet quis primus si solum alteri collatus sit canonicat⁹ a papa ille preferitur alteri etiam prius pntato et primo recepto. **Si** autē utroq. vel neutri est collatus aut alter in presentando preuenit aut ambo cōcurrunt si alter preuenit et ille pferitur. **Si** abo cōcurrūt ille vel illi vel ipsoū maior ps ad quos collatio et recepō spectat alterū tenentur eligere et ille solus admittitur et alteri preferitur nisi papa utriq. voluit pūderi. **Nota** etiā g. q. papa non vult grauare ecclesias.

Quia p. abiaosa cō. Omnes indulgēcie concessē a bonifacio vel suis predecessoribus clericis de papie dis ppetuis fructibus bñficiarum suorum in absentia sunt reuocate et pfitetur papa se i posterū illas nō daturū. **Nō** g. de fructib⁹ et cotidianis distributionib⁹. Et nōt etiā g. q. ipator qñq. corrigit dca sua.

Capitulum de rescriptis in cle.

Cle **Abbatē** cō. Maior prelatus pro mēbris suis etiā si sunt de mensarum cōuenite non p̄t per rescriptum apostolicum nisi ubi p̄nt administratores mēbroū contrariāciens in expensis et interesse puniatur.

Et si principali cō. Principali offi

ciali episcopi et priori conuentuali licet obediētiarius cause delegari p̄nt a papa vel eius legato. **Officiā** ali vero foraneo vel priori clausurali nō h. d.

Auditor cō. Auditores in romana curia p̄nt p̄nūciare bñficiū aliam fore debitum et post cognicionem eidē conferre. **Nota** glo. q. videtur deterniare quis in curia romana habeat ordinariā iurisdictionē.

Gracie ut de cō. Expectās bñficiū perdit graciā si cōsequitur aliud qd̄ cum illo quod expectat de iure retinere non p̄t. **Nota** g. q. querit an clericus cōtrahens matrimoniū perdat imediate bñficiū.

Trās nrās cō. **Trē** apostolice aliam super p̄uisione bñficij concessē ad bñficiū nondū creatum minime debent extēdi. **Nō** glo. q. querit quid si dubitetur si data preccdat creationē beneficij vel non.

Capitulum de consuetudine
Consuetudines cō. Consuetudines grauantes ecclesias ac etiā personas ecclesiasticas sūt remittēde. i. tollēde. **Nota** glosam que diat q. consuetudines multum ledentes sunt radiatis extirpande. **Item** notat etiā glosa huius capituli q. consuetudo debet esse rationabilis et non contra utilitatem ecclesie al̄s non valet.

Ex l̄is cō. Consuetudo valet sine quā sine solēpnitate legali res laycorum ad ecclesias conferuntur nō autē eōuerso valet consuetudo q. sine solēpnitate res ecclesiarum ad laycos deferantur. **Nota** glo. que diat de possessione cō.

Ad nram zc. Consuetudo non valet ut fm dictum populi prelati debeant iudicare in causis ecclesiasticis

Nota glo. q̄ dicit q̄ q̄nq̄ minorū reuelatur qd̄ maior nescit et q̄ si alius inuenitur qd̄ a plurib⁹ q̄rit

Quāto de benignitate zc. Ratione consuetudinū simplicēs p̄biteri nō p̄nt in frontibus crismare. **Nō g.** in fine que dicit q̄ heretic⁹ potest baptizare tpe necessitatis cū baptismus sit ianua oīm sacramentōū Ipse tñ heretic⁹ nō debet sacramētum eucaristię ministrare neq̄ debet ab eo recipi

Cū inter nos zc. Nō valet consuetudo p̄ quā sentētia interdicti violatur. **Nō g.** que ponit aliquos casus in quibus nō habet locū consuetudo nec etiā prescriptio. **Et dicit de obedientia**

Cū olim lundon zc. Noua dignitas regi debet iuxta consuetudinem vicariū similitū dignitatū dum nō nulli pręiudiciū fiat. **Nō glo.** que inter cetera dicit q̄ fm dignitatē suā quis est honorandus. **Item q̄ licet verba priuilegiōrum generaliter loquantur nō tñ sūt interpretanda in pręiudiciū aliorum et all. glo. concord.**

Cū venerabilis zc. Nō valet consuetudo per quam sine superioris sui licentiā posset quis dimitte suā prelaturā. **Nota g.** q̄ prelati vel etiā simplex clericus sine licentiā episcopi renūciare nō p̄t bñficiō

Cum dilectus filius zc. de consuetudine potest induci q̄ una ecclesia de collegio alterius ecclesie teneatur prelatū eligere. **Nō g.** que licet consuetudines sūt interpretandę

et id qd̄ discrepat a iure communi reducendum ē ad ius commune si potest fieri ne pereat et g. all.

Cum consuetudinis usus zc. Consuetudines ecclesie canonice sine consensu ep̄i neq̄unt imitari. **Nō g.** que in fine sui reprobatur inuenire nouitates et q̄ in rebus nouis institutiōis euādens debet esse necessitas

Ex parte vestra zc. Nō valet consuetudo p̄ quā quis induatur ad peccandum vel ad dissipandū bona sua. **Nō g.** que determinat de viciō pdigalitat̄is qd̄ viciū se esse veritatem sepe mentitur **Et ponit quis sit auarus et quis dicit larg⁹**

Cum tanto zc. Consuetudo nō derogat iuri diuino cuius trāsgressio peccatū inducit. **Nec iuri positiuo nisi sit rationabilis et prescripta.** **Et vide g.** que dicit q̄ illa consuetudo dicitur quā iura nō improbant nec obuiat iuri naturali. **Vide g.** que est magistralis in hac pte

Titulus de consuetudine li. vi.

Consuetudinem zc. Preteritu consuetudinis etiā iurate vel quantoūq̄ tpe obseruate nō potest quis nisi vniū personatum dignitatē vel perpetuum officium simul cū canonice et prebenda in aliqua ecclesia absq̄ dispensatiōe se ap. obtinere et contra presūptum irritum ē. **Nō g.** que tangit aliquid de iuramento temerario

Nōn putamus zc. Nō valet consuetudo q̄ de officiali episcopi ad episcopum appelletur. **Nō glo.** que docet quid sit appellatiō et dicit q̄ nō valet consuetudo q̄ ad minorem

appelletur. Et glosa adducat unum simile etc.

Non est dum tamen etc. Valet consuetudo prescripta quod episcopus in inquirendo puniendo et corrigendo suorum subditorum excessus sui capituli consilium requirere non teneatur. Nota glosam que dicit quid sit consuetudo.

Cum in tua etc. Per rescriptum apostolicum in quo prebenda proxime vacatura mandatur aliam prouideri laudabilis ipsius ecclesie consuetudo non tollitur. Hinc est quod si ibi est consuetudo quod antiquiores canonici vacantes prebendas possint mutare gradatim illo non obstante mandato poterit antiquior vacante optare prebendam et expectatis xx. diebus optare volentibus executor de non optata prouidebit et de. Si autem prebenda vacante in curia papa conferret tunc illa antiquior optare non poterit. Nota glosa super verbo consuetudo est multum notabilis et merito tenenda etc. Et quod antiquiores canonici sunt preferendi et al. c. cor. et al. xi. di. Quid prouideat

Capitulum de postulacione prelatorum

Ad hoc in beato petro etc. Huma est ille in promouibilis qui violat interdictionem. Et vide glosam que inter cetera declarat quando aliquis tenetur scire illud quod publice est factum et quod presumitur eius scientia nisi probetur ignorantia. Gratius gerimus etc. Qui cassatum postulat est eligendi potestate priuatus. Et hoc intellige verum quando postulatus per indignitatem suam est repulsus. ut s. c. proximo

Bone memorie etc. In discordia facta postulacio repellitur indistincte sicut ab. Vel sic. In discordia facta postulacio repellitur communitate consuevit. Et vide glosa que est notabilis quando papa vel iudex quia non potest supplere defectus iuris.

Bone memorie etc. Archiepiscopus in archiepiscopum postulat et de hoc habes supra c. proximo. Et nota glosa huius capituli que inter cetera disputat de priuato et communi utilitate que preferenda sit.

Postulacione etc. Negoia debent in principio parati expediri. Non ergo que videtur disputare an episcopus vel quicumque alius potest ecclesiam suam dimittere sine licentia sui superioris. cum g. c. se.

Et si unanimiter etc. Episcopus non potest eligi sed potest postulari. Nota glosa que in sui fine videtur querere an et quomodo laycus possit postulari. et alle.

Capitulum de postulacione li. vi.

Perpetuo etc. Si quis eligat postulando postulandum vel in postulandum. vel postulet eligendo eligendum vel meliendum talis electio vel postulacio sic facta est irrita ipso iure. Si autem dicat eligo et postulo pro ut melius valere potest de iure idem erit nisi probabiliter dubitaretur an esset eligendus vel postulandus et tunc in hoc casu tenetur sic eligens vel postulans consensus tempore eligere alteram viam electionis vel postulacionis. qua via electa ad alteram redire non potest hoc di.

Vide g. huius capituli que dicit et
bi dram inter postulacionem et elec
tionem Et q. in re dubia admitti
tur libellus dubius **U. 679**

¶ Titulus de elecōne et electi pōtate

¶ Nullus in ecclesia etc. Nullus in
collegiata ecclesia nisi per elecōne
canonicā assumitur in prelatū. Vi
de g. que ponit dram inter cōgre
gacōne et collegiū populū et tēbā
Plus episcopus dixit etc. Populi
clamor nō est p. elecōne habend⁹

¶ Nō g. que dicit q. popul⁹ sequen
dus nō est sed docendus et q. vana
voces populi nō sūt audiende

¶ Postq. et infra etc. Cessante impe
dimēto ē electio cōfirmāda. Nota
g. que dicit q. ibi est faciēda in
quāsiō ubi quis cōuersatus ē. Et
qualit. aliquē cōpurgātes debent
notā habere ipsius cōuersacōem

¶ Dignificasti etc. Dine iuramēto fi
delitatis non est palliū aliam cōce
dendū. Nō g. que inter cetera di
cit q. palliū fortiter sit petēdum
Et in fine dicit g. q. frustra petat
debitū qui qd. debet nō impedit

¶ Quia diligētia etc. Qui fuit scisma
tias sine dispēlacōe cōfirmari vlt
cōsecrari nō potest. Nō g. que di
cit de scismatias et de tūca xpi
q. mansit indiuisa significat vni
tātē ecclesie Et dicit etiā g. q. ex
cōmūcati et suspēsi postq. fuerit
absoluti post absolucōne reuapant
ōnia iura sua

¶ Licet demitūda etc. Electio dñi pa
pe nō valet nisi a duab⁹ ptibus
cardinaliū fuerit celebrata. Vide
g. que inter cetera docet et facit

argumētū qd. bonū ē qñq. facere
aliud ad cautelam futurum et
all. ad hoc concor.

¶ Cum in auctis etc. Ordinandorum
statū generaliter declarat de epis
copis speciatim ad inferiores des
cēdit ad preterita extendit punit
clericos et punit episcopos. Nō
g. que inter cetera dicit q. in cōpo
sicio corporis qualitatē in iudicat
mētis Et dicit q. aliquid habere ē
cū effectu habere et all.

¶ Causam que inter etc. Qui p. aliū
eligit electum pdoneum non pte
rit reuocare Et vide g. que dicit q.
cū aliquid generaliter cōmittatur
arbitrio aliam illud non valet
qd. facit nisi legitime factū fuerit
et glo. all.

¶ Posti quō etc. Electus ante cōfir
macōnem administrare seu bñficia
cōtere nō potest. Et vide g. que
ponit et docet quis et qñ reuoca
tio habet locum et quis et quale
factum reuocari potest

¶ Consideramus q. etc. Vbi sūt due
elecōnes ex intervallo quarum pri
ma ē nulla ppter impedimētum
ocaultū ambo sūt cassande h. d.

¶ Suffraganeis etc. Ad mandātū ar
chiepiscopi qui nō dū recepit pal
liū pt. electus in episcopū cōsecrari

¶ Dup. eo vero etc. Peccatū in psoa
et nō in forma pmoionē impedit
Nō g. que vult q. electus cui cri
men opponitur et cōtra eum pba
tur nec in illa nec in alia ecclesia
fit eligibilis

¶ Cum monasterium etc. Regularis
vni⁹ ordinis pt. in abbate alteri⁹
ordinis pmooueri vel assumi. Nō
g. q. dicit q. licitum est ascendere

sed nō est licitū descendere. Et an
heremita possit eligi in episcopū
Et an poterit habere ppria

Cum terra que rē. Consuetudo nō
valet ut ex cōsensu patrom cōsen-
sus dependeat electorū. Vide glo.
primam que dicit q̄ funiculus di-
citur porco

Transmissa et in rē. Electus cōse-
matus p̄t que Jurisdictionis sunt
sed nō ea que sūt ordinis. Nō ḡ
et tex. qui dicit q̄ nō licet cūctis
facere mercādas siue mercimonia
habere et ali. iura.

Cū inter rē. Appellacō min⁹ iusta
electionē nō impedit sed electionē
suspensio nulla facit. Nō glo. que
dicit q̄ nō dolū facit qui rem dese-
rit ut licē effugiat. Et ubi cōposi-
tio inter p̄tes interuenit et aliquis
pure renūciat iuri suo postea non
audiat

Qualiter post obitū rē. Cassatur
electio si elect⁹ ante cōfirmacōnē
habitū administrat. Nō tex. bene-
cū ḡ. qui dicit habere scientiā etiā
laborib⁹ acquisitū eē donum dei.
Et q̄ nullus debet sibi honorem
assumere sed debet a deo sicut Aa-
ron ad honorem vocari

Cum inter rē. Qui vocat nō vocā
dū ipm̄ et spectare tenetur nisi a
superiore suo fuerit exarsat⁹ vel ab-
solutus. Vide tex. qui dicit q̄ mo-
ra est p̄uolosa in electionibus. Itē
ḡ. dicit q̄ concessa intēpestiue rē
uocari non p̄nt et all. In fine vide
q̄ quis utitur q̄q̄ duplīa p̄tate
scilicet regia et papalis. Et habe-
tur ad papā recursus pro cōsensu
regis

Cum nobis olim rē. Penes vocā

tes ius deuoluitur eligēdi si veni-
te negligūt euocati. Nota textū
qui dicit nemī cito fore manū im-
ponendā. Et ḡ. ē notabilis in hoc
q̄ dicit quāta scientia requiratur
in episcopo electo et q̄ suffiat cō-
petēs scientia. Et q̄ sit etiā prac-
ticius circa tpalia et in tpalibus

Imotuit nobis rē. Electio illegiti-
mū nulla est ipō iure. Vide tex.
qui in se ē satis notabilis qui in re
cetera dicit q̄ par in p̄tē non ha-
bet impū. Et aliq̄ue fore illegiti-
mū non sit cōmē sed defectus.
hoc videtur t̄gere ḡ. Et vide in
fine ḡ. de ignorātia

Cū inter canonicos rē. Electus a
maiori p̄te capituli non potest si
al⁹ p̄doneus fuerit refutari. Nō
tex. qui dicit q̄ inter eligētes et
electū quasi contrahitur cōiugale
vnculū. Et vide ḡ. q̄ disputat An
cōmē in modū excepāonis in vno
iudicō probatum p̄iudicet in alio
Itē ubi ē opus facto voluntas nō
suffiat.

Indum ad audientiam rē. Vbi in
electione pro vno facit numerus
p̄ alio auctoritas. statuit numero
si non sit impedimentū in p̄sona
electa. Vide ḡ. que in hoc ē nobi-
lis q̄ auctoritas nō est preferēda
nisi ubi par est numerus vel ubi
modiū excedit. Itē ḡ. notabiliter
disputat q̄n̄ incū et q̄n̄ finis ex-
pectandum est

Bone memoriē rē. Qui per impres-
sionē laicorū aliq̄ue postulāt iꝛso-
iure amittūt p̄tate postulādi vel
ordinandi de ecclesia. Nō. textum
qui dicit. Frustra legis auxilium
inuocat rē. Et q̄ negantis factum

per reū naturā nulla est probacō

Et vide g. que in hoc ē nobilis et distinguit de tripla negatiua

¶ Querelam quā rē Suffiat p̄sentato pbare q̄ p̄sentis ius p̄sc̄cti di vel quasi possidebat ut ad eius p̄sentacōnē institutus nō debeat remoueri. **Vide g.** que in hoc est nobilis q̄ sententiā debet ferri in paratorem et videtur disputare de isto pro et cōtra. **Item** dicit q̄ cōductor lite pendēte debet solue re pensionem

¶ Cum vincōnēis rē. Jure eligendi priuatus potest a nō priuato ad eligendū admitti. **Rec** semel admis sus amplius repellitur. **Nō g.** que inter cetera dicit qd̄ sel̄ approbatū ē reprobari nō potest. et all.

¶ De inquisitionē rē. Qui eligit sc̄ia rē indignū nō potest infra trien niū ad b̄nficia p̄moueri. **Itē** qui indignū eligit simoniace indignus est a b̄nficijs habitis et habendis. **Nō g.** que dicit q̄ ingerens se ad dignitates est suspectus. **Et** dicit g. de recognōe siue cōfessione ex tra iudiciali an p̄iudicet rē. **Itē** q̄ vilibus personis nō sunt cōceden. de dignitates rē

¶ Cum causā rē. Clericus secularis preteritu aliaui consuetudinis nō potest p̄fici ecclesie regulari. **Nō** tex. et g. qui dicit nō fore arādū boue et asino. **Et** q̄ non solū attē dendū ē quid factū sit sed potius quid sit faciendū et all.

¶ Quod sicut ex lris rē. Post conse cracōnē p̄nt̄ electiois rē et etiā impe dimenta examinari. **Nō** tex. qui in hoc ē notabilis q̄ electō debet fieri in ecclesia cathedrali si cōmo

de fieri potest. **Et** q̄ archiepisco pus sine pallio clericus nō debet ordinare. **Et** nota g. que querit an restituens rem iūste alienatū vel abstractā per restitucōnē rei liberetur a pena. **Et** arguit pro et contra

¶ Auditis et intellectis rē. Cū due fuerint electiones quātū prima nulla est p̄cepter impedimentum occultū ambe assentire. **Et** vide g. que singulariter distinguit q̄ electio q̄nq̄ nulla est iure actiois et q̄nq̄ iure excepōis

¶ In causis rē. A capitulo data p̄t̄s aliquibus eligendi re non int̄ gra reuocari nō potest. **Nota** g. que est notabilis et loquitur de reuo cacōne p̄t̄is cōcesse aliaui an re integra reuocari poterit. **Itē** qd̄ semel placuit amplius displicere nō potest. **Et** dicit g. q̄ iudicium soluitur eo vet̄ nte qui iudicare iussit. et all.

¶ Cum ecclesia rē. Ad solos canoni cos potest canonicū crea cō de cō su etudine pertinere. **Nota** textū qui in hoc ē notabilis q̄ nemini facit iniuriā qui vitur iure suo et vide g. que multū disputat de cō suetudine

¶ Cum dilectus filius rē. Electus ab illis quibus p̄t̄s ē data nō p̄t̄ sine rationabili causa reprobari. **Nota** tex. q̄ res esset perniciosa exemplo per surreptionis astucā ascendere ad apicē dignitatis. **Vidē** g. que inter cetera dicit q̄ dignio res in ecclesia sunt quibus digni or loaus debetur. **Et** q̄ is gradus ceteros antecedit quem labor p̄ lipior vel sc̄ipēdia meliora fecerūt

ante ire **C.** de offi. magis.

Cum in iure **z.** Cum aliquibus datur eligendi potestas, tenet quod fit a maiori parte eorum. **D.** de glo. que **qrit** An quis possit seipsum eligere si sibi data esset potestas eligendi et disputat pro et contra.

Venerabilem et infra **z.** Electus in imperatore a maiori parte illorum ad quos pertinet electio si fuerit idoneus per papam confirmabitur. **Nota** **tex.** qui in hoc est notabilis quod imperator est aduocatus ecclesie. **Item** quod in electione plus operatur contemptus unius quam contradictio multorum.

Coram dilecto **z.** Valet electio que fit a maiori parte capituli illis qui sunt in preuentia convocatis. **Nota** **glo.** que videtur declarare et concludere qui absentes et de quo loco vocari debent. **Et** dicit quod consuetudo attendenda est, quia in hoc diuersae ecclesie diuersas habent consuetudines.

Done memorie **z.** Si maior pars in eligendo contempnit minorem debet talis electio irritari. **Vel** sic et melius. **Si** maior pars in eligendo contempnit unum electio irritabitur, sed si unus non cassata prima electione eligatur electio cassatur. **Et** nota **tex.** bene qui in hoc est notabilis quod corpore episcopi nondum sepulto non debet fieri electio. **Item** dicit de contemptu unius quam plus operatur quam contradictio multorum. **Item** in fine est notabilis in illo quod citatio indebite facta non ardat citatum.

Cum ad nostram **z.** Clericus secularis in prelatum non eligitur regularem. **Nota** **tex.** quod habens promissum

seu spiritum quod abbas debeat fieri non debet monachari. **D.** dicit tamen **glo.** quod secundario licitum est aliam sperare heredes ecclesiasticos. **Officium** tui et infra **z.** Nouissimum non potest eligi in prelatum. **Nota** **tex.** qui aliquid presumit illiute factum quod cito vel incontinenti fit. **Item** quod nullus debet esse magister aut quam fuerit discipulus.

Ille cotidiana instantia **z.** Valet electio licet aliqui minori excommunicatione excommunicati intresint. **Nota** **glo.** que dicit quod isti excommunicati minori excommunicatione eligi scienter non possunt sed celebrare possunt tamen peccant in celebrando ut in de clerico. ex. in inis.

Scriptum est. **z.** In duabus partibus facta postulatio est electioni terciae partis preferenda. **Nota** **tex.** qui dicit quod in loco notione querendum est de conuersatione aliam. **Nota** **g.** bene que dicit de notariis an de beatis intres esse electioni. **Item** quod electio semper preualet postulacioni nisi due partes sint pro postulacione. **Et** alie.

De defectu **z.** Si canonici infra tres menses impedimento cessante non eligant ad primum superiorem tunc de uoluntate eligendi. **D.** de **g.** huius. c. que in hoc est notabilis quod quis potest eligi qui non potest eligere. **Et** quicquid quis non potest eligi, tamen bene potest eligere.

Quia propter diuersas **z.** Dicitur in consilio forma electionum secularium quas prouideri debet ecclesiis viduatis, cassat electiones aliter factas. **Et** iubet contra factas tunc eligendi potestatem priuari. **Secundo** prohibet in electionibus negotio procuratorem constitui nisi certa concurrant. **Tertio** precepit electionem statim publicari.

Et reprobant electiones clandestinas
¶ Quis quis electioni rē. Electio de consensu laici celebrata est irrita et electus consentiens ineligibilis efficitur. et eligētes post electionem irritā triennio a beneficijs et officijs suspendantur et illa vice potestate eligendi prouentur rē.

¶ Nichil ē quod rē. Punitur in potestate cōfirmandi et percepcione beneficij qui cōfirmat indignū et tunc cōmendandus est qm̄ promouet dignū. Et vide glo. q̄ in hoc est notabilis. q̄ episcopus non potest dispensare super insufficientia etatis rē. Item q̄ cōcorditer electus episcopus in remotis a curia potest administrare ante cōfirmacionem hoc dispensatiue conceditur propter periculū ecclesiā. tamē alienare nō p̄t ut in fine textus

¶ De preterite et infra rē. Electus episcopus tenetur ad expensas necessarias quas capitulū pro negotio electionis fecit. Nota glo. que inter cetera dicit q̄ expēse debēt esse moderate et nō nimis delicate quia nec delicat⁹ debitor nec onerosus creditur est audiendus

¶ Cum post petitiō rē. Cassatur electio si post collacionē aliq̄dū sit delata. Nota glo. que in hoc est notabilis et dicit aliquos casus in quib⁹ petitiō debet fieri instāte. Item q̄ nō omne quod differendi causa fit est more annumerandum. Et quod differitur nō aufertur

¶ Constitutus rē. Monachus in abbate alterius monasterij assumpt⁹ ad electionē primū monasterij nō vocatur. Et q̄ ille qui non habet vocem in capitulo non habet vocē

in electione

¶ Ecclesia rē rē. Oportet electionem a maiori parte totius capituli celebrare. Et nota ex eodem. c. q̄ electiones singulares nullius sūt valoris

¶ Cum in magistrū rē. Dicitur si p̄ motus fuerit nō professus. Nota tex. qui dicit q̄ in magistrum assumi nō debet qui formam discipuli nō assumpsit. Et qui sub tutela eē debet si b̄ se alium habere non debet et alie.

¶ Cumana ecclesia rē. Non valet electio nisi a maiori parte capituli totius et p̄missa collacione fuerit celebrata. Vel sic Eligēda p̄sona non debet in eligentiū numero cōputari ymmo ea dempta maior pars debet in eligendo primitus cōuenire. h. d.

¶ Sacrosancta ecclesia rē. Etiam per cōpositionem p̄missis in collegiata ecclesia non p̄hibet ius eligendi. Nota glo. que vult q̄ laicus de spiritualib⁹ nichil disponere debet et non potest esse arbiter in spiritualibus

¶ Cū in veteri rē. Si fieri debeat. electio cum cōsilio aliquorum non valet nisi eorum responsū fuerit expectatū. Nota tex. qui dicit de candela ardētī posita tēpore electionis. Et vide glo. que est notabilis An et quādo requiritur cōsiliū an debet expectari responsū Et an cōsiliū aliq̄cū obliget.

¶ Congregato rē. Cessante indignitate electi maioris partis debet electio cōfirmari. alioquin minoris partis electio confirmatur. Pō. g. que inter cetera dicit q̄ prelati

qui tenetur alios docere nō debet
tūc addiscere. Item nos qui epis
copi sumus alioquē doctrina non
indigemus.

Dudū ecclesia cō. Beneficiorum
pluralitas cū cura ineligibilitatē
inducit. Nota tēp. qui est multum
singularis de pluralitate beneficiō
cum loquens. Et nota glo. q̄ dicit
q̄ furtum cōmittit qui rem alienā
multo dño tractat ut patet Insci.
de obligā. que ex delict. nal. fur
tum aut. Et simile viij. q. i. non
furtum cō.

In genesi legitur cō. Iritā est
electio a minori parte capituli fa
cta et si forma nō fuerit observa
ta capituli. Quia propter .s. e.
Nota glo. que in hoc singularis
est q̄ nō creditur testibus qui in
dictis suis sūt singulares sic cōfēl?
eligentiū ōnes insimul convenire
debent cō.

Massana ecclesia cō. Nulla est
electio interueniente layco celebra
ta. Nō gl. que in hoc est nōbilis
q̄ cōsuetudo cōtra libertatē eccle
siasticā dicitur corruptela.

Ecclesia vestra cō. Casus fm Ab.
In quolibet termino citāndus est
qui electioni debet interesse et hoc
tūc est. Nō tēp. bene q̄ nō pre
sumitur q̄ Romanus pontifex uni
co verbo velit tollere siue euertere
qd̄ multis vigilijs et laboribus
est inuentum.

Publicato cō. Nō publicato scru
tino non possunt electores variare
cū sit faciēda collatio et electio
celebrāda ad quod per superiorē
si necesse fuerit cōpellantur. Nota
glosā que inter cetera dicit q̄ illa

que simpliciter promittitur sine
cōditione soluitur.

Si aliamus cō. Episcopus nō dis
pensat cū symoniacē electo etiā p̄
intermedias personas. Etiā si elec
tus hoc nescierit. Deus de sim
phā beneficio. Nō ex isto. c. cōtū
istam regulam. Nō inter alios
acta cō. Itē q̄ vicū unus purga
tur hic per aliū contra illud. De
na suos debet tenere auctores.

Hīs quibus cō. Tēpus statutū a
canone ad eligendum aut rit hīs
quibus interdicitur ut sine bēctia
superioris nō eligant. Ratio est i
tēp. quia in mora fuerunt hī cī
postulandi. Vide g. que di. de di
ligentia eligentiū. et q̄ iura sub
ueniūt vigilantibus et non dormi
entibus et alle. **Ab abbate p.**

Articul⁹ de elec. li. vi. c. h.

Statuimus cō. Si aliquid oppona
tur contra provisionem electionē
seu postulacōnem factam ad per
sonatū dignitatē vel canoniā in
personam vel formā et ob hoc
fuerit appellatum ad papā. appel
lans et defendens et quorū inter
est a die obiectiois infra mensem
arripiat iter eundi ad papā. Et
si pars altera expectatū per. xx.
dies post aduentū alterius non ve
nit i negotio p̄cedatur. Et qui nō
pbat qd̄ in formā opponit cōdep
nat alteri pti in expensis. Et non
pbat qd̄ obiāt in psonā ē a bñfi
cīs tūc nō suspensus et ppetuo
p̄iuatus si se interim ad ista siml
auerit. Et hoc pene leā nō habēt
nisi legitime patrat eum calump
niosum fuisse. hoc dicit

In electionibus *q̄c̄* Nota condicio-
nalia alternatiua & incerta in elec-
tionibus reprobatur. Vide glo. q̄
in hoc est notabilis et singularis
q̄ persona eligenda iudex et arbi-
ter et tutor debet esse certi & etiā
procurator

Ubi periculum *q̄c̄* Hic ponitur
quomodo fieri debeat romani pō-
nificis electio quādo moritur in ci-
uitate in qua cum sua curia reside-
bit. Item quid iuris quādo mori-
tur extra ciuitatē in qua erat cu-
ria Et dat executores huius iuris
cum penis. Itē obtestatur cardi-
nales ut in electione Ro. pō. de-
ponēt omnem priuatum affectum
et cassēt omnia pacta et obligatio-
nes et iuramenta que data vel
facta essent de aliquo eligendo.

Item monet omnes fideles ut sta-
tim audita sumi pontificis morte
eius celebrent exequias. Et conti-
nue orent p̄ vigili concordie & vtili
prouisione romane ecclesie. Pre-
lati autem in predicationibus suis
ipsoꝝ subditos ad hoc hortentur
et eis frequentiā orationum & ob-
seruantiā ieiuniorū indicant h. d.

De acta *q̄c̄* Appellantes cōtra elec-
tiones postulationes vel p̄uasio-
nes omnia que obicere intēdunt
cōtra p̄sonam vel formā tenētur
exprimere et iurare q̄ credāt illa
vera esse et possint illa probare.

Super nō expressis illi vel adhe-
rentes nō audientur. Nisi de no-
uo emergāt vel perueniāt vel su-
perueniat probādi facultas sup̄ ea
quo iurare debet statutum. Imo
edictū contra non probantes que
obicūt in personam vel formā in

suo robore cōseruantur.

Auaricie *q̄c̄* Electus ante cōfirma-
tionem administrare nō debet p̄
se vel aliū in toto vel in parte sub
quocūq; colore qui contra fecerint
ipso iure priuati sūt iure ex electi-
one questio. Et vide g. que inter
cetera docet te quid facere potest
electus nō confirmatus.

Quam sit *q̄c̄* Eligentes q̄ cito cō-
mode possunt electionē presentēt
electo. Electus infra mēsem consen-
tiet alie priuatus est iure questio
nisi condicio p̄sonę ipsum exaltet.
Post consensū confirmationem pe-
tat infra tres menses alias electio
viriibus vacatur. Nota glo. que
in hoc est singularis que disputat
de mense quātas dies debet cōti-
nere et quot semestria faciūt añū.

Perpetuo sanctionis *q̄c̄* Si nō sa-
quatur electio nō est quis ex con-
sensu in secutimio sciēter habito in-
dignū nominando eligēdi potesta-
te priuatus. Nota glo. que dicit
q̄ cōstitutus in mortali potest eli-
gere sicut cōstitutus in minori ex
cōmuniacione.

Nulli licere *q̄c̄* Eligēs vel electōi
cōsentiens contra electū nisi ex no-
ua causa vel nouiter ei pandita se-
nequit opponere. Nota glo. que
tūgit inter cetera que dicuntur ma-
iores cause. Et alle. concord. et tan-
git unū satis notabile dictum de
renūciacione

Si quādo *q̄c̄* Contra electū a
dupla maiori parte vel electores
ipsius nichil a reliqua parte po-
tēst opponi quod votum extenuet
sed id bene opponitur quod votū
ānullet. Vide g. que ponit dīam

inter annullare votum et exte-
nuare

¶ Quāvis cō. Appellatio iudicialis
vel extraiudicialis deuoluit causā
electionis episcoporu & superiorū
ad papā si in scriptis et ex certa
causa probabili fuerit interiecta
alio non. Et ab ea possunt ptes
sine prauitate recedere prius q̄ pa-
pe fuerit representata. Et an in re-
cessu interuenit prauitas inferio-
res iudices ante omnia habent in-
quirere. quā si repererint de causa
nō cognoscant sed statuāt paratū
terminū in quo cum actis et nu-
mētis se. ap. cōspectui representēt

¶ Si forte cō. Si inter reliqua que
obiiciuntur promouendo ad digni-
tate obiicitur euidentis defectus sci-
entie vel psonae id ante omnia exa-
minari debet & si repererit falsū
opponēs a prosecutione negotij re-
pellitur et punietur perinde ac si
defecisset in probatione obiectoru

¶ Nota glo. que dicit q̄ possumus
aliqua trāte que nō possumus ex-
presse. Et distinguit et docet de
presūptione qualitatis intrinseca
et extrinseca.

¶ Sciant autē cō. Qui grauauerit
aliquā personam ecclesiasticā vel
eius cōsanguineos seu ecclesias pro
eo q̄ eū pro quo rogabatur eligē
noluit ipso facto excoicatus est.

¶ Nota glo. que in hoc notabilis ē
que querit An preces inducant si-
moniam. Item ponit casum in
quo perauitens laycum est exco-
municatus

¶ Generali cō. Punit vsurpātes de
novo custodia vacancium ecclesia-
rum Item punit clericos et mona-

chos hoc fieri precarātis. Itē pu-
nit clericos se talibus non oppo-
nētes. Item ponit qualiter debe-
ant se habere habentes tales aus-
todias ab antiquo. Nota glo.
que in hoc est notabilis q̄ in dic-
tione quis cōprehenditur. Etiam
q̄rit et ar. glo. pte et cōtra. Item
glo. ponit que dicuntur noua et
que antiqua.

¶ Licet canon cō. Perrochialis eccle-
sia nemini conferatur qui non sit
pdoneus sciētia moribus et etate
Et si cōferatur nō attingēt p̄u-
amū non valet collatio Ille autē
qui talis collata fuerit ecclesia. te-
netur personaliter residere. Et in
fra amū sacerdos fieri. Si autē in
promotionis non fuerit elapso i mo-
priuatus est ipso iure Super resi-
dētia autem prelati eius ad tē-
pus poterit dispesare

¶ Nemo demiceps cō. Perrochialis
ecclesia non cōmendetur nisi cōsti-
tuto in etate legitima et sacerdo-
cio. et tali non nisi vna. Et aliam
tūc demū cum necessitas vel vtili-
tas exigat talis autem cōmenda
ultra sex mēses non duret. Quod
contra predicta factum fuerit est
irritum ipso iure. Nota glo. que
ponit significata huius dictionis
commendare.

¶ Cupientes cō. Tria tempora statu-
erat gregorius. p̄ circa expeditio-
nē ecclesiarum vacā ut s. e. Quā
sit primū de electionibus presen-
tandis electis. Secūdo de exhibē-
do consensu. Tercium de cōfirma-
tione petenda. Primum confir-
mat hic papa nicolaus cum iocerti
temporis adiunctione statuens

q̄ si infra dies ex quo cōmode po-
tuerint eligētes electiones electis
distulerint presentare qui culpabi-
les in hoc fuerūt a p̄secutione elec-
tionis in totū sūt exclusi et b̄nificijs
que obtinēt in ipsa ecclesia p̄ tri-
ennū suspēsi. Ad que si infra illud
tēpus se temere misuerint perpe-
tuo sūt p̄iuati et sic p̄cise confit̄
vt iacet. **Tercū** mutat̄ circa cōfir-
maciones ecclesiarū cathedralium
v̄l regulariū que ex immediata s̄b-
iectione vel appellacōnis reuelacōe
habent pet̄i a papa. Et statuit q̄
predicti electi post cōsēsu v̄l post
habitiū de electione noticiā si ipsa
debito tēpore nō cōtingeret presen-
tari infra mensem iter arripiāt eū
di ad se. ap̄. pro cōfirmacōe peten-
da et causa p̄sequenda cū ōnibus
actis et munimētis

Fundamētū q̄. Dicit nicolaus et
p̄bat auctoritate psalmiste nostra
militāte ecclesiā fūdātā eē super
apostolos et p̄dicatores quorum
fūdāmētū et solidacō e in xp̄o ihs̄
su. **Hoū** autē p̄p̄uus fuit beatus
petrus cui sup̄na p̄uissio beatum
paulū adiūxit qui duo sub vno p̄-
secutore eodē die et loco ciuitatem
romanā sui glōsi cuius oris martirio
domino cōsecrāt. **Itē** secūdo di-
cit ipsā ecclesiam diuino miraculo
tēporalibus adiūtā auxilijs dum
scilicet Constantin⁹ impator ipsi
ecclesie in p̄sona sancti **Viluestri**
secūda die sui baptismatis dōauit
ciuitatē romanā vbi collocata pe-
tri sedes gauderet plēnaria lib̄tate
Quāq̄ in casu q̄ **Canōias** cathe-
dralis ecclesie ipso iure vel per sē-
tētiā p̄terq̄ in casu negligētie

eligendi potestate p̄iuatis ad pa-
pā ius deuoluitur eligendi. In in-
ferioribus ecclesijs semper ad p̄-
imū sup̄iore deuoluitur

Is qui cō. **Constituōni** **Ut** circa
nō satisfecit is qui appellās distūc-
tūe iurauit se credere off̄ osita eē
vera vel que sufficere deberēt ex
eis q̄

Qui contra q̄. **Qui** cōtra certam
p̄sonā ne eligatur appellat consti-
tuōnē **Ut** circa. seruare tenetur.
Vide g. que videtur facere dēam
inter appellacionem cōtra certam
personā et incertā p̄sonā it̄p̄ōitā

Dicit cū p̄ q̄. **Si** cōpromissum est
in plures vt eligant per vnū faciē-
da est electionis p̄nūciacō aliter
electio facta nō tenet. **Ortū** autē
habuit hec decretal per illa q̄ no-
tat **Imo**. **Hofst.** et **Copostel.** s̄ e.
in c. **Ut** circa.

Statutum q̄. **Decretal** s̄ e. **Licet**
canō q̄ in collegiatis p̄ochialib⁹
ecclesijs et assūptis ad earū regi-
mē locū nō habet. **Et** nō q̄ decre-
tū in cūctis ponebatur in digni-
tatibus et b̄nificijs curatis et per
p̄ochialibus ecclesijs

Si cui q̄. **Si** cōpromissarius s̄m
traditū sibi metam scrutatis et in
scriptis redactis volūtātib⁹ singu-
lorū illum eligat in quē nō maior
pars capituli sed plures aliorum
cōp̄acōne cōsenserūt nō tenet elec-
tio. cū p̄ter formas concilij sit ce-
lebrata q̄

Quorūdam q̄. **Et** vocacōne quo-
cūq̄ modo in discordia facta de re-
ligioso mendicante ad p̄relaturam
ext̄e administracōnem sui ordinis
nō acquiritur illi ius nec cōsētere

potest etiā de prelati licentia. **Idē**
de uocatione facta a minori parte
numero ad quilibet prelationē de
religioso non mediante. **Et** scias
factū irritum decreuit. **Vide** glo
que dicit quād operetur licētia ex
torta

Ut quis duas rē. **Nō** potest elec
tus duas electiones prosequi pe
tendo cōfirmationem ex illis. **Etiā**
si protestetur se contentū altera
per quā consequi posset sue inten
tionis effectum

Si electio rē. **Si** electus nō conse
nit vel post consensū renūtiat vel
morieur vel propter occultū sui
uiciū electio cassatur eligētes ad
eligendū ex tunc integrum tēpus
habebūt nisi circa id egerint frau
dulenter rē

Si religiosus rē. **Si** non obtēta li
centia religiosus cōsentit electioni
de se facte extra suū monasteriū
nō valet consensū et irrita est elec
tio. **Secūdo** dicitur q̄ solus superi
or sine capitulo dare potest cōsen
sū licentiam et trāseundi

Nullus rē. **Monachus** in abba
tem eligi nō potest nisi sit expres
se professus. **Ad** dignitatē autem
episcopalem et in seculari et regu
lari ecclesia talis eligi poterit

Cum expediat rē. **Forma** electio
nis superius tradita per decre. s.
e. **Cū** dilectus. nō est sublata per
sequēs consilium. **Quia** propter.
Et nō. ista decre. in principio sui
quid expediat rē. **Et** dicit q̄ ex
pediētia utilitatem respiciat

Cum nō deceat rē. **Accedens** ad
sa. ap. pro instruēdo negotio elec
tionis per decre. cupiētes. eūdo

ac de causa stādo et redeundo in
tegre preter cotidianas distribu
tiones percipit fructus beneficio
rum quos percipere possit in ipsa
ecclesia residēdo.

Ab eo rē. **Qui** opponit euidentē
defectū scientie vel persone contra
pmouendum ad aliquā dignitatē
penitere nō potest

Ex eo q̄ rē. **Canonici** impubes
ad electionē non vocatus non a
git de contemptu. **Non** professi
cum professis. vel conuersi layci
cum clericis electioni interesse nō
debent.

Si postq̄ rē. **Si** ab electione ca
thedralis vel regularis ecclesie in
scriptis ex causa pbabili appelle
tur ad papā. **Illa** pendente cōfir
matio per ordinariū facta non va
let. **Itē** secūdo dicit rē q̄ requit decre.
Cupiētes. **Nō** solū q̄ electus ve
niat sed q̄ usq̄ ad finē negotium
psequatur. **Et** habet etiā locū quā
appellatur a cōfirmatione vel pui
sione. hoc. dicit.

Cū ex eo rē. **Dispensare** possunt
episcopi et superiores cū habenti
bus ecclesias prochiales q̄ usq̄
ad septennium studendo nō tenean
tur ad sacerdotiū promoueri. **Ad**
subdiaconatū tamen debent pmo
ueri infra annū alis sunt priuati

Et illo durate septennio debet in
illis ecclesijs pdoneus. pom vica
rius de fructibus ecclesie sustentā
dus. **Elapso** septennio debet rector
infra annū in presbitrū pmoueri

Comissa rē. **Dicit** q̄ ad penam
priuationis rectoris parrochialis
ecclesie non promoti requiritur
q̄ annus integer sit completus.

Secundo dicit qd amicus ille nō aut
rit legitime impedito. **Tercio** qd
post priuacionē ecclesia eidem cō
ferri nō potest. **Quarto** dicit qd nō
promotus si eo animo receperat
ecclesiā ut fructus āno reciperet
tinetur ad restitucionē iporū zc.

Si cōpromissarius zc. **Si cōpromis
sarius** nō eligit infra tēpus iuris
potestas prouidendi ad supiorem
deuoluatur. **Si eligit sed indignū**
indistincte redit ad cōpromittētes
nisi id scienter ratū habuerint. **Id**
est si electus pdone? nō cōsentit.

Si cōpromissarius scienter eligit
indignū tūc solū ab ecclesiasticis
officijs est suspensus triennio nisi
id cōpromittētes scienter ratum
habuerint. **Et pena suspēionis p**
dicta nō habet locū in episcopo cō
promissario nec in electionibus infe
riorū et episcoporū. **Et restringit**
illa pena ad bñficiā que obtinet
in ecclesia offensa. **Et idē in bene
ficijs illius qui deficiat in pbaōe**
illius qd obiat in psonam.

Si abbatē zc. **Abbas** exemptus
eligitur in episcopum sed transire
nō potest sine licētia ppe vel lega
ti de latere. **Secundo** dicit qd legat?
de latere cōfirmare potest electōes
episcoporū exemptorū reliquū nō
sine speciali mādato zc.

Procurator zc. **Procurator** in cau
sa electionis siue appellacionis ab
eadē debet causas clare in suo cō
stitucionis instrumento habere et
speciale mandatū ad iurādum in
animas opponēciū siue cōstitucēciū.

Si cōfirmacionē zc. **Castata** cōfiracio
ne vel casta nunciata propter de
fectum iurisdicōnis vel solepmitatē

obmissam nō ppter hoc electō cas
sa dicitur.

Quia sepe zc. **Si vacante** cathedra
li regulari vel collegiata ecclesia
singulares persone capituli vel cō
uentus occupant bona a prelato
dimissa vel vacacionis tēpore ob
ueniētia donec plene restituant ab
officio et quibuscūq; bñficijs sunt
suspensi nō obstantib? privilegij
cōsuetudinib? vel statutis quacūq;
firmitate vallatis zc.

Constitutio zc. **Declarat** decre. **De**
circa. et dicit qd solum in extraiu
dicialibus appellacionibus locū ha
bet. **Et habuit** ortū hec decre. ex
hij que no. guill. s. e. **De** circa.

Si aui zc. **Procurator** seu admiñis
trator cathedralis ecclesie aui ab
ap. se. huiusmōi administracō siue
procuracō est cōmissa. potest illa q
sūt iurisdicōnis. scias de illis q
sūt ordinis siue cōsecracōnis nisi
fuerit episcopus zc.

Indempnitatibus zc. **Diuiditur** in
vij ptes. **In** prima ponitur cōstitui
ōnis causa. et cōstitutio circa per
sonas eligētes et eligēdas in mō
sterijs monialiū. **In** scāda ponit
quid iuris cū in ipsis monasterijs
plures sunt electe in discordia per
formā secutiū. **Tercio** ponit quid
iuris cū electioni p formam cōpro
missi aliqua pars se opponit. **De**to
declarat an decre. **Cupientes**. ha
beat locū in causis ipsarū electōnū.

In quinta excommunicat aduōtos
et alios qui in huiusmodi electio
nib? discordiam seminauerunt vel
exortū nutriunt. **In** sexta fit am
pliacō cōstitutōis ad canōicas nō
profess. s. et qui habent ppeuin

Septimo ponitur quēdā protesta-
tio et antiquorū iurū saluatio
Prouida cōsideratione rē. Appella-
tes in causa electionis possūt aī
presentationē appellacionis ab ea
recedere dūmō ali qua prauis nō
interuenerit quod habēt iudices
in dīores cognoscere. Quod si iu-
dices in dīores nō fecerint et ad
confirmādum tales electiones pro-
cesserūt per amū a confirmatione
et cōsecratione talium sūt suspēsi.
Si eo tpe rē. Si papa sibi puīsi-
ōnē cathedral ecclesie rē. aut
ihibuit et irritū decreuit nō ē uia-
ta electio que p̄cesserat cīa. tamē
q̄ reservationē sequūtur carēt ef-
fectu. Vide g. bñ de decreto pape.
Si quis iusto rē. Si iusto impe-
mēto detentus in electionis nego-
cio cōmiserit pluribus uices suas.
q̄atur an valeat cōmissio. Si pen-
detur q̄ sic dūmō insolidum crea-
ti fuerūt et erit tunc melior cōdi-
tio occupātis. Si autē nullus oc-
cupat sed ambo simul conauerūt.
admittatur ille de quo capitulum
cōcordat. Si capitulum non cōcor-
dat ille admittatur qui ī instrumē-
to est p̄mo nominatus
Quomā electioe rē. Si apparet co-
electus l se opponēs ei q̄ cōfir-
mationē petit ille uocabit nominatū
als fiat edictū in ecclesia genera-
le q̄ se uolētes elcōm opponē ueni-
āt petēptorio assignato. als cōfir-
matio facta nō tnet

Titulus de elec. in cle.

Cum racioni rē. Religiosus eligi
nō potest ad prelaturam nō epis-
copalem alterius religionis rē. ha-

bitus si cōtra fiat est irritū. Vide
glo. que disputat de colore habi-
tū Et q̄ sub uerbo religiosus in-
telligitur etiā religiosa.

De romani rē. Ceteris cardinali-
bus. va. iurisdictionē papalem nō ex-
ercet nisi inquantū admittat cōa-
lium lugdunē. Beando dicit q̄
officiū camerarij vel penitentiari-
cū pape durat eo mortuo qui si
deficiat poterit ceteris pro tēpore
uacacionis alios subrogare

Causam electionis rē. Primo po-
nit formā scādam quam oppel-ās
appellacionem intimabit appelle to
ut per ipsā causa appellacionis ad
curiā deuectur. Secō p̄uidet
cū appellatus uel ipsius specialis
procurator nequit haberi. Tertio
p̄uidet cū per metū appellati uel
suorū intimacio fieri nō potest.

Cōstitutionem rē. Bonifacius ali-
qua declarauit de quibus suo tē-
pore dubitabatur circa decre. Ut
circa. ut. s. c. Is qui circa. r. c. p-
curator et c. cōstitutio li. vi. Post
eum tamē noua dubia emeruerūt
que Elemēs. hac sua cōstitutione
declarat. Vide eam rē.

In plerisq; rē. Hinc speciali bēcā
pape nullus p̄uidē p̄ cathedrali
ecclesie clero carēti et populo cris-
tiano. Religiosus p̄ plati suū licē-
ciari nō debet ut tali puīsiōm cō-
secrat. cōsecrēs etiā si fuerit cōse-
crat? priori plato subiaceat nec in
episcopū recipit. Nec ad honore
aliquē promouetur. Et que cōtra
sunt irrita decreuit.

Quo circa. Breue ē et uale. Cōsti-
tucō bonifacij q̄ loq̄t de mīori nūe-
ro nō debet intelligi fictioe iuris.

Instiū rē & **Emolimentū** ex iurisdictione et sigillo curie vel alio pertinens ad prelatū cathedralis ecclesie vel collegiate ea vacante nō obstante cōsuetudine deductis expensis reseruandū est successori nisi tūc certe dignitati cōpetat iurisdictionis cū ipsius emolimento

Cum cōcessa rē Religiosa cōcessa a sui prelati licētia ut in electione de se faciēda posset cōsentire propter ambitionis vicium nullus debet esse firmitatis. **Vide glo**, que no. q. general licētia ē periculosa

Titulus de translatione episcopi vel electi

Cū ex illo rē Patriarcha non potest electū in archiepiscopum ad sedē episcopalem trāsferre. **Nota glo**, que habet versus in quibus quedā nominantur que respiciunt solum papā. **Et sunt isti**. Rescriuit papā solus depōnit et ipse. **Diuidit ac vnit** eximit atq. probat. **Articulos soluit** synodūq. facit generalem. **Trāsferret et mutat** appellat nullus ab ipso. **De istis singulis** habebis concord. **Infra de excessu**, pla. **Hic aut vniē**.

Inter corporalia rē Electū presertim confirmatū nullus potest ad aliā ecclesiam trāsferre. **Nota tex**, qui dicit, quos deus cōiungit homo nō separat. **Itē dicit tex**, q. de similibus idem est iudiciū et alle. **glo**, cōcor. **Itē dicit q.** simplicitati est parcendū. **Item q.** non est sanctorū patrum decreto sanctitū suspiciōsis adinuentiōibus presūmēdū.

Quanto psonam rē Ep̄s qui sine

licētia pape ecclesiam suā dimittit et aliam accipit priuatur utraq. **Nota glo**, que inter cetera dicit quantā potestatem deus beato petro et suis successorib⁹ cōtulit

Vicet in tantum rē Vicet episcopus habeat indulgentiā ut ad maiore ecclesiam trāsire valeat si postuletur ad aliā non potest sine examinatione trāsire, vel sic dispensatio ut quis trāsire valeat ad maiorem nō conceditur ad parētem

Titulus de auctoritate et usu pallii

Cum super rē Quod datur in traditione pallii infra ecclesiam tuam utaris. **De qualibet ecclesia** in dyoteli intelligitur

Ad hoc rē Palliū alteri comodari nō potest nā cum eo qui utitur sepehitur. **Vide glo**, que videtur dicere q. ea q. personis adherent cū personis extinguuntur. **Item docet glo**, qualiter episcopus et clerici debent sepeliri, et in quibus vestibus et alle. concord.

Nisi specialis rē Ante impetrationem pallii nō ē quis archiepiscopus nūcipandus. **Nota glo**, q. dicit q. palliā debet quis qd. in a leseat et reuocare congruenter si potest nē vilescat auctoritas eius. **Et no. tex**, bene in fi. q. ordinata curia incipit a seipsa

Ad honorem dei rē Solus papa semper pallio uti potest, alij vero certis diebus in privilegijs suis contentis hoc dicit. **Et no. glo**, in honorem cuius pallium portatur. **Ex tenore rē**. Extra pūntiā ne quis archiepiscopus uti pallio

etiam si sit consuetudo. Idem videtur de mitra. Et nota glo. que vult quod licet papa dat aliam privilegium non tamen vult quod utatur eo in preiudicium alterius.

Cum sis et infra. Archiepiscopus potest uti pallio ad missam in quocumque loco. Et intellige ubique id est in provincia sua vel alia de papa licentia. Quia nos et infra et. Archiepiscopus in diebus in privilegiis suis contentis pallio uti potest. Nota glo. que dicit quod licet falce mittere in messem alienam.

Titulus de renunciatione

Litteras tuas et. Temporeurbationis non debet episcopus petere cessionem. Id est petere licentiam quod possit dimittere suam ecclesiam. Nota glo. que dicit quod sit iusta causa ad petendum licentiam renuntiandi. Item dicit glo. quod frustra velociter currit qui prius quam ad metas pervenerit deficiat. quod est notabile ut de penitentia. di. iij. incassum.

Cum inter. p. et. Qui abiuravit beneficium licite potest redire ad illud si de novo eligatur. Vide glo. que inter cetera dicit quod iuramentum non extendit ad ea de quibus non est cogitatum. Ex transmissa et. Qui ad petitionem suam licentiat ut transeat ad aliam ecclesiam ius perdit in prima et. Vide glo. huius capituli. An clericus transiens de una ecclesia ad aliam possit repetere bona sua prius ecclesie data et disputat pro et contra.

Duper hoc et. Agenti quod metus causa obstat iuramentum renunciationis super proprietate facta. Nota tex. qui dicit quod non est verisimile

quod aliquis beneficium multis laboribus acquisitum et expensis facile sine causa sponte sua resignet. Admonet et infra et. Clericus absque consensu episcopi accipiens eius ecclesias aut dimittes est canonice puniendus. Nota glo. que dicit quod clericus unius ecclesie potest eligi in prelatum alterius ecclesie dum modo sit idoneus.

In nostra presentia et. In causa appellacionis is pro quo lota est sententia nichil habet probare necesse ne quis revertitur ad ius resignatum. Nota tex. qui docet unde iudex debet informare animum suum.

Hanc dilectus filius et. Si tue me supposui gratia compellens officio iudicis ad gratiam faciendam. Nota glo. que dicit quod exhibitio reverencie siue honoris non debet exhiberi esse dampnosa. Quod in dubijs et. Qui renuntiat in manibus laici beneficio illo poterit spoliari. Nota glo. que ponit penam clericis accipientibus beneficium a laico et qui renuntiat in manus laici.

Ad supplicacionem et. Propter impericium aeris vel inimicias capitales potest quis petere cessionem. Nota glo. que dicit quod huic providendum est de beneficio que non crimen sed causa necessitatis abducat. Item non verbum satis notabile quod non licet maioribus honoribus functo descendere ad minores.

Nisi cum pride et. Ponit sex casus in quibus archiepiscopus potest petere cessionem. Nota tex. que dicit. Et si desideraba sit eminentes scientia in pastore in eo tamen sit competens tolleranda quia secundum apostolum scientia inflat caritas autem edificant. Et ideo imperfectionem scientie supplere

potest p̄ctio caritatis. **I**tem qui
nimis emūgit sanguinem eliat. **I**te
ociositas et voluptas at. sūt antiq̄
hostes ad miserā aīas capiēdas.
Post translationē sc̄. **E**piscopus
qui renūciat episcopatu et factus
est regularis potest in episcopum
postulari nisi primo renūciasset ra
tiōe criminis. **N**ota tex. qui dicit
si ceas ceā. **I**tem dicit q̄ scientia
est margarita. **I**tem **N**ota g. q̄ di
cit q̄ causa cessante. cessat effect⁹
et q̄ cū symoniaco nulla debet ha
beri misericordia

Quidam cedēdi sc̄. **Q**uā obtinuit
licentiā ad cedendū siue ad re
signandum cogitur ad cedendum

Nota glo. que dicit q̄ aliquis co
gitur ad cedendū obtenta licētia
et hoc ideo ne illudatur papa

Demens ad se. ap. sc̄. **Q**uā aduer
sarij gratie se supponit nisi reddat
lras quibus utitur non renūciat
iuri suo. **E**t nota glo. q̄ dicit q̄ si
in causa appellationis vadamus ad
arbitros propterea nō videor re
nunciare appellationi

Ite corā nobis sc̄. **A**bsolutio ab
obediētia vīm renūciationis non
habet. **N**ota tex. et glo. **D**e illo
qui credit factio amicus qd̄ sit faciē
dum et qualiter ille fiat⁹ amicus
de dolo teneatur. **I**tem q̄ licet re
inteḡ penitere

Dilectus filius sc̄. **A**bbas exemp
tus sine licētia pape renūciare
non potest. **N**ota glo. q̄ docet in
quibus casibus quis a dignitate
vel officio potest et debet remoueri

Titulus de renūciatione li. vi.

Quonia aliam sc̄. **Q**uidam plus q̄
expedient ariosi referebant in du
bium an papa posset renūciare
papatui. **C**elestem⁹ quintus dum
possideret regimē Ro. eccle. de
cōatio et consensu supicēū statuit
q̄ sumus papa libe resignare po
test pro vt declarat p̄ns decreta.

Si te prebendā sc̄. **S**i in fraudem
expectatis primam vacantiam cū
in proximo crederetur pinguis va
cāte renūciat quis tenuem quā
habeat nō tenetur expectās illā
reapere ymmo illa dimissa expec
tabit aliā sine fraude vacante in
et si illi renūciati illa p̄guis postea
cōteratur hoc ipso p̄bati fraude
carebit utraq; h. d.

Titulus de renūciatione
in ele //

Cum illusio sc̄. **R**enūciatio dig
nitatis vel beneficij facta per pro
curatorem ad hoc cōstitutum tenet
licet prius parator fuerit reuo
catus ipso tamē et superiore cui
siebat cessio ignorate nisi per ma
liciam ipsorum vel aliorum reuoca
tio ipsis fuerit occultata

Titulus de supplēda negligē
tia prelatorum

Statutum sc̄. **S**i dyocesan⁹ req̄
situs benedicere nolit abbatres al
tercensis ordinis et ipsi tamē mo
nachos suos benedicere possunt.
Et est ar in glo. q̄ quis potest da
re illud quod nō habet. **S**ed regu
la est q̄ nemo dat plus q̄ habeat
Fallit in casibus hīs verbis cō
tentis. **C**reditor alluuiō iudex tu
tor dñs ue. **A**dditur augustus p̄
latus sicq; procurator. plus cōferre
valet iuris q̄ cōpetat istis.

Piaut nobis **zē**. Religiosi ecclesi-
as ad eorū p̄sentationē spectātes
in p̄prios v̄sus nō possunt cōuertē
Et si infra t̄ps lateranēn̄ cōsiliū vt
infra de cōces. p̄. Nulla. cum vacāt
non p̄sentauerūt ad easdē supiores
poterūt ea vice de eisdē p̄uidere
Nō g. dicit qualē hospitalitatem
debet clericus seruare. **Nō** q. qui
ad verūq. festiat neutrū b̄n pagit
licet magister. h. **zē**. **S**upplet su-
perioris negligētiā in b̄n
ficijs cōferendis si t̄pus lateran̄ f̄
cōsiliū fuerit lapsū et collatio p̄ in-
feriore facta postea nō valet. **Dis**
glo. que notat an t̄pus p̄dictum
currat a t̄pore sciētie v̄l a t̄pe va-
cacionis. **E**t cōcludit q. a t̄pe sciē-
tie infra de cōces. p̄ben. **D**iversitatē.
in fi. **zē**.

Litteras v̄re **zē**. **S**i ille ad quem
spectat collatio b̄nificij illud post
t̄pus a iure statutū cōterat nō te-
net collatō. nisi de misericordia tol-
leret. **V**ide g. q. dicit quād opef
patientia in causis

Dilais filij. p. **zē**. **A**d quē prima
nō spectat b̄nificij collatio lapsō t̄-
pore lateranēnsis cōsiliij conferre
non potest

Utilulus de supplen. negli. pla.
li. vi.

Romana **zē**. **J**urisdicatio suffraga-
nei ep̄dicati ad metropolitanū nō
deuoluit. licet al̄s eos pro delictis
punire possit

Gradi **zē**. **S**i ille qui p̄est ē negli-
gēs et remissus debet supior illi
dare ydoneū coadiutore. **Nō** g. q.
dicit q. potētia q̄nq. prodest. q̄n
q. nocet. **I**te glo. notat quādo sub-
diti debent obedire d̄no quo ad

bellandū

Utilulus de sup. negli. pla. in
cle.

Quia regulares **zē**. **S**i p̄lati regu-
lares infra sex mēses priorat⁹ ad-
mistrationēs et ecclesias vacātes
q̄ nō sūt de mēla sed solēt sp̄etia-
les licet obediēciarios rectores ha-
bere dyocesiā auctoritate sua vel
apostolica si sūt exempti cōferat
illa p̄sonis quibus p̄ p̄latos fue-
rint cōferenda nec p̄mittat illa op-
plicari mēhis p̄latū vel p̄soni-
bus grauari

Utilulus de t̄poribus ordi.
et quali. ordinā.

Subdyaconos **zē**. **D**iebus d̄nicis
vel sabbato pentecostes sacri or-
dines ab alio q̄ a papa nō possūt
cōferri. **Nō** g. dicit quod rōe fit
hoc expectandū. **I**te dicit g. q̄n
virgines sunt velande.

Hanc sup eo **zē**. **Nō** valet cōsuetu-
do q. extra tempora statuta sacri
ordines conferantur. **N**ota g. que
dicit q. multitudo peccantiū q̄nq.
induat dispensationē. **I**te q. veri-
tas est triplex scilicet iusticie. dis-
cipline. et vite.

De eo autē **zē**. **E**xtra ieiunū qua-
tuor t̄pū nisi in sabbato sancto et
sabbato ante passionem d̄ni sacri
ordines cōferri non debent. **Nō**
glo. q. dicit q. consuetudo ea que
sūt licita reddit illicita.

Ex leatrum tuatū **zē**. **C**riminosus
ocultus moneri debet ne p̄moueri
atur ad ordines. **S**ed si p̄moueri
voluerit p̄hiberi nō debet. **Dis**
g. q. dicit q̄n peccatū ē occultū et
q̄n dicitur notoriū. **I**te q. peccatū
ocultū solū deum habet vltrem.

Ad aures rē. Religiosus contra prohibitionē sui superioris promoueri non debet. **Nota** tex. qui dicit qd nō in sublimitate graduum sed in amplitudine caritatis acquiritur regnum dei

Si archiepiscopus rē. Metropolitānus ab omnibus suffraganeis cōsecratur, sed suffraganeus a tribus episcopis cōsecrabitur. hoc dicit aum. c. sequenti. qd incipit.

Nec episcopi rē. Et nota glo. q̄ t̄ngit de forma cōsecrationis ep̄ocū Cum quidam r̄ infra rē. Cū tpe indebito ordines celebrantur tunc ordinans q̄ ordinati puniuntur

Cum scāndum rē. Comixtio cōtra riorum ritū in ordinibus cōferendis reprobatur

Ex parte v̄rā rē. Qui de maiore religione trāsit ad minorem et ibi recipit ordinē accepta penitētia illa vitare licite si transitus sit occultus **Vide** glo. q̄ dicit quod tripliciter est apostata.

Quod trāslationem rē. Si grexus episcopo latino subiectus sine licētia ipsius ordinatur ab episcopo greco. interdicitur ei ordinis executio si vero de licētia tolleratur

Cum in distribuēdis rē. Ordinatus a papa nō potest sine ipsius licētia ad superiores ordines promoueri. **Nota** glo. q̄ dicit qui nō potest ordinare ille etiam nō potest iudicare.

Litteras vestras rē. Non possunt cōferri duo sacri ordines una die vel duobus ieiunio continuato

Nota glo. q̄ dicit qd cōtinuatio de duobus diebus facit unum. **Item** nota qd dicit ordines cōferri debe

re sabbatis diebus et hoc dicit semp̄ r̄ pro cōstanti qui significat requiem. preter episcopalem dignitatem que die dominica tantū cōferatur rē.

Vel non est cōpos rē. Character imprimitur ante etate legitimā ordinatis. **Nota** glo. que ponit etates ordinandorū. Et licet iuuenis ordinetur character tamen imprimitur licet ex eadē vsq̄ ad tempus debite etate suspendatur

Dilectus filius rē. Conferēs una die plures sacros ordines etiam si de mādato metropolitani hoc fecerit ab ordinandi potestate suspenditur. **Nota** glo. que dicit qd auctoritas superioris non exultat

Consultationi tue rē. Character imprimitur extra debita tempora ordinatis. **Nota** glo. q̄ dicit qd quo cūq̄ tempore ordines cōferantur character imprimitur **Nec** tempus est de substantia ordinis

Questum est rē. Omne cōm̄ enorme indifemate impedit quē in susceptis ministrare et ad superiores ordines promoueri. **Vide** hic ab. et doc. qui multū notabiliter hic scribūt de peccatis q̄ dicuntur enormia que mediocritas et que leuia

Titulus de tempo. ordi. et q̄li. ordi. li. vi.

Sepe contingit rē. Episcopus p̄tā alie ultra montanum non ordinet nisi de speciali licētia pape vel p̄ patres l̄as episcopi sui continētes causam iustā quare nolit aut nō possit illum ordinare. **Si** scias factum fuerit ordinans punietur cōdigna pena. r̄ ordinat⁹ suspēdit⁹

manebit. Ita q̄ etiā a penitentiā
rijs pape sine ipsius licētia specia
li absolui nō poterit

Eos qui rē. Qui sciēter ordinaus
rit clericum alienum per annū a
collacione ordinis ē suspensus. et
postq̄ suspensio fuerit manifesta
poterūt iuditi sine licētia eorū a
vicariis episcopis ordinari

Cum nullus rē. Episcopi clericis
originis domicalij vel ecclesiastica
beneficij cōmendaticias ad ordines
dare possunt. inferiores plati non
nisi ex privilegio. nec officiales e
piscoporu. sed hī qui habēt admī
nistacionē spiritualium illas bene
concedūt Et possunt ipsi ordinare
priores prioratū non exemptorū
et ipsorū socios q̄dū morantur in
illis. licet inde nō fuerint oriūdi

Nullus epus rē. Episcopus vel
alius habens ordinare. laycū alta
rius dyocesis. aut infantē. nisi re
ligionē intrare voluerit. Nec cle
ricū tonsurare. nec cōiugatum. nisi
voluerit ad religionē transire. or
dinare potest. et si secus fecerit a
collacione clericalis tonsure p̄ annū
suspensus erit

Titulus de secusario
in ordi. faciēdo

Ex parte tua rē. Quē quis non
scit indignū illum debet existima
re dignū et in illo peccare non vi
deatur. Nota glo. huius c. q̄ in hoc
est notabilis et singularis q̄ quib
libet p̄sumitur dignus nisi probe
tur indignus Et glo. arguit p̄ et
contra et demū soluat. Vide eam

Titulus de ordiatis ab
epo q̄ renū. v̄l exōicato

Requisiuit rē. Hic habes qualiter

et quādo epus post suam resigna
cionē ordines confētes exēcacionē
cōferat. No. glo. q̄ dicit quādo ig
norācia exausat et quādo nō.

Cū clericis rē. Episcopus dispen
sat cū clericis qui ab episcopo ex
cōicato ignorāter ordines recepe
rūt. Et vide glo. an valeat conse
cratio q̄ ē celebrata ab exōicatis

Titulus de em. et quali
et ordine p̄ficiendorum

De abbatibus rē. Abbates decani et
p̄positi qui presbiteri nō sūt p̄sb̄ri
hāt als suam nisi iusta fuerit cau
sa placionē amittant.

Ex racione rē. Si minori detur be
neficiū. non p̄ laycos sed auctori
tate ep̄i regi debet donec minor
veniat ad etatē.

Indecorum est rē. Ante r̄ij annū
nulli ē regimē ecclesie cōmittē
dū. Nota q̄ regens ecclesiam de
bet. habere ānos discretionis et ali
os indiscretionē excellere. et etiā
in motū honestate. No. glo. q̄ vult
q̄ sacerdos liberatur a pa. po. quia
nulla dignitas secularis similis est
sacerdotio

Eam te decet rē. In prochiāli ee
clesia institui nō debent nisi leātī
et moribus et etate fulati. Et ha
bētes duas ecclesias nisi sint abe
tenues unā dimittere tenētur rē.
Preterea licet rē. Ad prochiālem
ecclesiam non debet quis. nisi ad
minus dyacon⁹ sine dispensatōe
admitti. Nota g. quale tempus
dicitur breue q̄q̄ quatuor mēsu
q̄q̄ p̄ dicunt

Rueris a nobis rē. Propter vti
litatem vel necessitatem ecclesie
coguntur clerici ordines recipere.

quos sua beneficia non requirunt.
Nota glo. q. clerici qui sunt criminosi tamen oculi propter utilitatem ecclesie tollerantur.

Ad aures nras rē. Si super rebus hic contentis lesam conscientiam habet medicus, non debet ad sacros ordines promoueri. **Nota glo.** q. dicit q. absit q. nobis imputetur q. preter voluntatem nostram contingit, et ponit unum versum. Non est in medico semper releuetur ut eger. **Cum** bone memorie rē. **Qui** suspensus recipit beneficium non poterit ipsum retinere, et si triennio in hac suspensione steterit debet habitis spoliari. **Nota glo.** q. dicit q. ex quo quis per annum stat in excommunicatione priuari debet beneficio suo rē.

A multis rē. **Subdiaconus** in episcopatu libere eligi potest sicut diaconus et sacerdos. **Nota tex.** in si q. promouendus in subdiaconum debet promittere de cetero caste vivere.

Quam in dno rē. **Inter** necessitates articulo potest sumi i. abbas in minoribus ordinibus constitutus.

Nota glo. q. laicus potest esse abbas, et infamis potest gerere curam monasterii. **Itē** nomen abbas est magis sollicitudinis quam dignitatis.

Cum contingat rē. **Per** primam tonsuram ab abbatibus suis monachis data ordo tribuitur clericali.

Nota g. q. dicit q. hoc idem potest abbas nondum benedictus ut in c. primo. s. de supp. neg. pla.

Intelleximus rē. **Qui** infra probationis annum egreditur monasterium licite promouetur. **Nota glo.**

que dispensant de illo qui petita licentia exiit et qui non petita licentia exiit.

Cum sit ars artium rē. **Debent** episcopi promouendos instruere in officiis et ecclesiasticis sacramentis qualiter ea debeant celebrare.

Nota g. vltimā que est notabilis contra illos qui multa allegant. **Itē** dicit q. melius est pauca agere caute quam plura periculose.

Quamuis multis rē. **Deceptus** defectum scientie potest episcopus ab episcopatu remoueri. **Nota g.** que dicit q. episcopus debet scire grammatice et que tenetur plus in se habere. **Vide glo.** que est notabilis in hoc.

Titulus de etate et qualitate ordinis li. vi.

Permittimus rē. **Episcopus** dispensare potest cum hiis qui, xx. annos compleuerunt ad dignitates, dummodo eis circa animarum curam non imminet hoc dicit. **Et** ergo secus in parochialibus ecclesiis. **Vide glo.**

Titulus de etate et qualitate ordinis in clerico.

Cum ecclesie rē. **Episcopi** seruare debent et a subditis suis seruari facere, iura loquencia de qualitate personarum prescipientiarum ecclesie s. h. d. **Et** nescio que fructum induat hec constitutio, cum in ea non reperitur pene adiectio.

Et hi qui rē. **In** capitulo cathedralis ecclesie vel collegiate vocem non habet qui non est subdiaconus. **Itē** habens beneficium cui amarus est ordo post annum nisi prius impedimento cessante promouetur.

ad illum in capitulo voce non ha-
bet donec fuerit ordinatus et in-
terim potest distributione dimidia
Generalem etc. In xvij. anno po-
test quis in subdiaconu In xx. in
diaconu In xxv. in presbiterum
promoueri hoc dicit. Vide glo. que
dicit quomodo hoc debeat intelli-
gi. et alie.

Titulus de sacra unctione

Cum venisset etc. Capitulum istud
docet de duplici unctione. scilicet
visibili et invisibili et quid signi-
ficatur per unctione. Item in quibus
locis episcopus ungitur. Item
quo princeps. ungitur. Item quo
quilibet christianus ungitur. Item
unde confirmatur oleum et crisma. Dis-
tinguitur. qui est multum notabilis in se.
Item quod papa non utitur baculo. et
hoc propter misericordiam significationem
Item nota glo. que in fine sui ponit
duo metra in quibus continentur
illa que per baculum designantur

Capitulum de sacra mentis reiterandis et non

Pastoralis etc. Cum quis ordinatur
in subdiaconu sine manus im-
positione vel confirmatione supplendum
non est iterandum quod fuerat pre-
termissum
A nobis etc. Qui a scismaticis est
sepultus non propter hoc exhuma-
tur nec rebenedicuntur vestes. Nec
reconsecrantur altaria cum quibus et
in quibus scismatici celebraverunt.
Nota glo. que in hoc est notabilis

quando amitterium vel ecclesia est
iterum consecranda vel altare. et
quando non

Presbiter et diaconus etc. Si dia-
conus non recipit manuum impositio-
nem debito tempore est supplendum
Nota glo. que dicit quod quedam sunt
que melius possunt intellectu per-
cipi quam elocutione exprimi

Titulus de filiis presbiteri ordinandis vel non

De filiis presbiterorum etc. Spiritus non
promouetur. nisi ordinem intrene
nec serui nisi liberti donetur
Ad presenciam etc. Qui ecclesiam
impetrauit tracto quod esset in sacer-
dotio genitus ab ea licet remoue-
tur. hoc dicit

Primum. Non potest quis ecclesiam
habere in qua pater habuit vel
obtinuit personatum Et hoc vult
ista decere. et sequens que. In-
cipit. Conquerete nobis.
Veniens ad etc. Reseruitur ad ec-
clesiam filius sacerdotis si ab ea sine
iuris ordine sit remotus. Nota
glo. que dicit quod que benigne colla-
ta sunt fraudis consilio reuocari
non debent

Proposuit nobis etc. Ex dispensa-
tione prouidetur filio sacerdotis
si ad sacros ordines sit promotus
Nota quando requirendus est con-
sensus patrum et quod ecclesia conse-
cranda debet habere fructus suos
redditus pro duobus

Ex transmissa etc. Potest filius sa-
cerdotis legitimus tamen herede ecclesiam
patris cui tamen persona media intercessit

Nota qd nomē heredis proximum heredem significat

Constitutus rē. Non potest quis habere ecclesiam in qua pater suus perpetuus vicarius noscitur fuisse.

Nota glo. qd videtur distinguere inter temporalem et perpetuum vicarium rē.

Ex tua nobis rē. Dispensatio facta cum filiis sacerdotum per scandas litteras non reuocatur nisi de ea expressa mencio habeatur

Quoniam sacris rē. Si notorium est qd quis teneat ecclesiam paternam ad reuocationem ipsius testes minime requiruntur. **Nota** ar. qd in manifestis ordo iudicialis non est seruandus

Ad extirpandas rē. Archiepiscopus potest remouere quos in ecclesijs paternis nouerit ministrare.

Ad hoc ex tua rē. In ecclesijs in quibus patres fuerunt pontifices filij legitimi possunt beneficium obtinere. Et sic nota filius legitimus in paterna ecclesia simul cum patre potest beneficium obtinere

Michael presbiter rē. Inponitur ei filiam qui petit ecclesiam in qua pater proxime ministrat. **Nota** glo. singulariter qualiter quis probatur filius aliamus quia filius est quem nuptie monstrant

Litteras et infra rē. Genitus ex uxore in sacerdotio nequit sine dispensatione promoueri. **Nota** glo. qd promissio in genere mediocritatem respicit

Cum decorem rē. Filius illegitimus non potest habere beneficium in ecclesia in qua pater noscitur obanere. **Vide** glo. qd dicit qd legit

imi bene possunt esse in ecclesia ubi pater presuit

Ad abolendam rē. Qui promouet illegitimos est a beneficijs suspendendus. **Nota** qd in regularibus bene possunt simul esse monachi regulares pater et filius

Dilectus filius rē. Non prodest legata dispensatio ut quis obtineat ecclesiam in qua pater primo ministrat. **Nota** qd episcopi non possunt dispensare cum illegitimis in simplicia beneficio

Dimis i tua rē. Nola sedes apostolica dispensat ut illegitimus obtineat beneficia habentia curam animarum. Et sic patet qd legatus papa non potest cum talibus dispensare

Titulus de filijs presbiterorum li. vi.

Is qui rē. Cum illegitime natus dispensat episcopi in minoribus ordinibus et beneficio sine cura dum modo sit tale in quo alius dispensare potest. In alijs dispensatio papae requiritur. Et si dispensatum fuerit cum aliquo qd non obstante defectu posset ad curatum beneficium promoueri propter illius dispensationis non poterit duo beneficia in simul obtinere h. d.

Si is rē. Si ille cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerat dispensatum et eo tracto super pluralitate dispensationem obtineat non valet dispensatio

Titulus de ser. non ordi. et de eorum numeris.

Instruendi et infra rē. **Seruus** ante manumissionem ordinari non debet. **Non** tēp. qui dicit qd illud qd infirmari vel vituperari potest p̄caueri debet. **Et** dicit g. qd p̄uideri debet qd cōtingere potest.

De seruatorum et cetera. **Seruus** ante manumissionem promouendus non est, et si promotus fuerit degradetur et dño tradetur. **Et** vide glo. q̄ docet quid iuris sit de seruis ordinandis.

De famulis ecclesie rē. De seruis ecclesie possunt aliqua manumitti et per prochiales ecclesias istitui et qd huiusmodi adquisierint ecclesie acquirunt. et si contra ecclesiam testificetur, vel prelatum suū accusent deponentur edicti venia impetrata rē.

Nullus et infra rē. Dñs in seruo quem manumittat potest spiritalia opas retinere. **Et** vide distinctionem desuper.

Consuluit et infra rē. Dicit seruus ante manumissionem sic spiritus, ante legitimationem promoueri non debet. **Nota** qd seruus et spiritus equiparantur hoc casu.

Et libentius rē. Stud. c. deterni nat qualiter serui ordinati ab ecclesia manumissi possunt ad aliam ecclesiam se transferre.

Miramur non rē. Antiqua statuta declarant qualiter serui in seruitutem debeant reuocari. **Et** additur qd in subdiaconū statuta facta de dyacono valent seruari.

Dilectus filius rē. Partus sequitur conditionem ventris, vel sic. hō militis vel alterius secularis p̄sōe non debet sine voluntate eius ordinari.

Titulus de obli. ad maōia. ordi. vel nō ordi.

Magnus episcopus rē. Obliga tus ad maōia non est ante depositū officium et rationē redditū promouendus ad ordines. **Nota** glo. q̄ est notabilis. **Et** ponit et de terminat quis dicatur parator, quis curator et quis dicatur tutor.

Titulus de corpore viciatis

De presbitero rē. Episcopus dispensat aī eo qui in duello modicam difformitatem contraxit. **Et** vide glo. que dicit qd tales de rigore iuris deponēdi sunt et alle. conuoc. rē.

Cū de tua rē. Habens maculam in oculo sine dispensatione non debet promoueri. **Nota** glo. q̄ habet. **An** habens unum oculum maiore alio possit promoueri ad ordines. **Ex parte rē. Sertus** inanimabiliter promoueri potest. **Nota** g. que in hoc est notabilis qd ille qui seipsum abscidit quasi homicida sui ipsius iudicatur. **Itē** non ferro sed religione querēda est caritas.

Significauit rē. Nullus ex indignatione potest facere abscidendi vitia quod si fecerit irregularitatem incurrit seais si ex iusta causa que dicit qd non licet aliam seuire in corpus suum.

Ex parte. m. rē. Qui ex causa necessitatis sibi fecit vitia aputati non incurrit irregularitatem. **Nota** g. que dicit qd eunuchos voluntarios diligit deus non qui seipos abscidunt. **Exposuisti rē. Corpore** viciat in

promotione sua tenetur detegere defectum suū. Nota glo. que dicit q̄ propter defectū dentis non impedit quā nec dicitur morbosus Thomas r̄. Modica difformitas nō impedit promouendum dūmō ad frangendū hostiam als sit potēs. Nota glo. que distinguit et docet materiam totius tȳ com pendiose.

**Titulus de biga
nō ordi. et vidua
cū maritis.**

De bigami r̄. Bigamū penitētes et repudiatiū mariti ad sacerdotium non ascendūt Et dicit penitentes scilicet solempniter

Super eo q̄ r̄. Nū bigamū p̄ mouet priuari debet potestate officio et potestate ordinādi. et cum bigamo contra apostolū dispensari nō potest. licet cum ordinante posset dispensari.

De bigamis r̄. Sicut bigamus sic nec vidue maritus debet ad ordines promoueri.

Super a nobis r̄. Clericus in sacris ducens uxorem qui in minoribus habuit uxorem. licet secundum matrimonium non valuit propter affectū tamen bigamus censetur.

Vide glo. q̄ docet quando opinio p̄fertur veritati. Et ponit versus Testamēta. fauor. odiū. sentētia. proles. Et istis caus̄ p̄fertur opinio veris

Debitū pastoralis r̄. Nū ducit uxorem ab alio viro p̄aus ductā non tamē cognitam per eum non censetur bigamus. Vide glo. que ponit significacionē matrimonij. et pulchre deducit quare bigamū

nō pmoueri debet in ecclesia dei Nua circa r̄. Nū plures c̄ ubi uas cognouerit irregularitātē nō contrahit ex hoc facto et est mirabile q̄ plus habeat priuilegiū fornicatio et imunditia q̄ castitas ut hic notatur

A nobis fuit r̄. Nū in sacris cōstitutus contraxit cum vidua corrupta bigamus reputatur. Et intellige q̄ eā cognosceret als non noceret.

Titulus de bigamis non ordinā. h. vi.

Altitacionis r̄. Bigamus nudatus est omni priuilegio clericali. et astrictus laycāli foro. Nec valet consuetudo in contrarium. Et phibetur sub anathemate ne tonsurā deferat.

Titulus de clericis peregrinis.

Tua nos r̄. Hic habes qualiter clerici sunt admittēdi ad celebrationē diuinorum. scilicet quando nescitur an sigilla sint episcopōrum quibus ascribuntur. Nota glo. q̄ dicit q̄ per actus sequētes p̄sumitur de p̄teritis. Itē quando statur sigillis episcopōrum

Inter quatuor r̄. Non statur in ramento clerici super sua ordinatione. Nota glo. que dicit q̄ per argumenta et iudicia fieri probationes sicut per testes. Item q̄ a missio instrumēti probatur

Tue fraternitatis r̄. Clerici alioquin episcopatuū sine cōmendatiōis litteris publice celebrare nō permittuntur. Vide glo. que est notabilis in fine

Te nobis r̄. Clerici alioquin epif

copatiū nequeunt prelatum cōsti-
tuere sine cōscientia sui episcopi.
Et intelligo q̄ prelati illi habeāt
als ius ministrandi. **E**t nota glo.
que dicit q̄ semp de ecclesia pro-
pria debet fieri electio si ūbi re-
peritur p̄done⁹. **E**t est ar. hic p̄
opinione illorum qui dicit q̄ sem-
per preualet electio de gremio ec-
clesie alij electioni facte de alia
ecclesia.

Titulus de officio
archidiaconi.

Archidiaconus zc. Archidiacon⁹
post episcopum curam habet ani-
marum in prochia et est vicarius
episcopi et de tertio anno ad ter-
tiu debet visitare prochia et que
emēdanda repit debet emēdare.
Offitium vero zc. **I**sta decre. do-
cet qualia officia archidiaconus
habet facere et respicere in ecclesia
quia quādo voluerit debet euan-
gelium legere vel aliam de dyaco-
nis illud precipere et similiter cir-
ca cetera officia prouidere. **I**n is-
tis tamē iuxta glo. potius consue-
tudo est inspiciēda.

Ea que contra zc. Archidiacon⁹
debet custodire vasa ecclesie et
de ipsis dabit episcopo rationē
sed in istis vt supra dixi vt etiam
dicit glo. inspiciatur cōsuetudo.

Cum satis sit zc. Archidiaconus
non debet obtētu aliamus consue-
tudinis facere cōtra institutiones
patrū nec sine mandato episcopi
aliam curam cōmittere animarum
Vide glo. q̄ videtur disputare an
archidiaconus habeat curam ani-
marum et iura diuerso modo lo-
quūtur zc.

Archidiaconus zc. Archidiacono
sine licentia episcopi nō licet insti-
tuere nec sententiam in aliquos p̄
mulgare. **V**ide glo. zc.

Mandamus zc. Archidiaconus
nisi semel in anno prochia suam
visitet nisi aliud necessitas suade-
at. **S**ed g. dicit si opus esset pos-
set non semel tantū sed pluries.
Ad hoc nos zc. **I**stud capitulum
docet quid ad officiu archidya-
coni debeat pertinere et in quibus
per ipsum cura episcopalis solia-
tudinis debeat releuari. **V**ide g.
q̄ disputat an archidiacon⁹ habe-
at iurisdictionē et in quibus **E**t
videtur se multum fundare in con-
suetudine. **N**ota tex. qd omnes
tangit zc.

Significasti zc. Archidiaconus nō
concedit litteras ordinādis. **V**ide
glo. q̄ dicit sine cōscientia episcopi
quia nullus sine scientia episcopi
sui debet ordinari et auctoritate
sua zc.

Not nostrū zc. **T**ex. docet in hoc c.
q̄ non ad cancellariū sed archidi-
aconū spectat examinandos exa-
minare representare et abbates et
abbatissas in sede ponere.

Dilecto filio zc. **A**d t. tam litteram
potestas siue iurisdictione archidia-
coni in aliquo monasterio ex sola
consuetudine limitatur zc. **N**ota
glo. que i hoc est notabilis. quia
docet quales testes potius in cau-
sis requirendi sūt scilicet q̄ illi q̄
bus potius lux veritatis assistit.

Titulus de officio
archiepiscopi.

Not archiepiscopus zc. Archiepsbr subese

archidiacono et preceptis eius et debet in absentia episcopi presbiteros ad celebrandum disponere.

Et istud intellige verum quo ad dignitatem et non quo ad ordinem.

Ministerium archipresbiteri etc.

Item c. eadem docet que spectant ad officium archipresbiteri, quia ultra predicta si episcopus defuerit potest fontes benedicere infirmum oleo pungeri penitentem consilio episcopo reconciliare.

Officium archipresbiteri etc. Ultra predicta potest archipresbiter custodi precipere ut in sacramento eucharistia custi non deficiat.

De singulis etc. Singule plebes archipresbiterum habeant propter asidua et erga dei populum curam.

Vide glo. que dicit quatuorplex dicitur titulus.

Titulus de officio primicerii.

De primicerio etc. Primicerius est sub archidiacono et sicut archipresbiter et habet providere circa dyaconos et alios gradus ecclesiasticos ut disciplina seruetur in ecclesia et habet respicere circa officia nocturna et quod nulla committatur negligentia.

Titulus de officio sacriste.

De sciatis etc. Sacrista subest archidiacono et ad curam eius spectat custodia sacrorum vasorum et vestimentorum ecclesiasticorum seu thesauri ecclesiastici et lumina siue in oleo siue in cera. Sed in istis semper inspicitur consuetudo ut s. dicitur est.

Titulus de officio custodis.

Custos ecclesie etc. Custos debet obedire iussioni archidiaconi sui in canonicis horis tinnabulum pulsabit et circa lumina discretione habebit ne supra modum luce de oleo percat aut minus lucendo obscurior sit ecclesia etc. Nota g. et tex. qui solent allegari ad hoc quod discretio est mater virtutum. Item dicit glo. quod magister debet moribus scientia et facultate excellere discipulos.

Custos sollicitus etc. Vide tex. in fine qui dicit quod hi tres archidiaconus archipresbiter et custos debent esse coniuncti uno animo nec debet esse invidia inter eos.

Titulus de officio vicarii.

Ad audientiam etc. Non est canonicum quod qui curam habet in diversis ecclesiis vicarius in alienis existat. Intellige semper de vicariis perpetuis. Vel sic. Vicarius qui beneficiam curam postea fuerit adeptus vicaria priuabitur. h. d. De isto tamen vide in e. De multa infra de presbiteris. Et nota glo. An quis poterit esse vicarius in diversis ecclesiis etc.

Provideas etc. Episcopus in episcopatu suo debet providere ne quis plures habeat vicarias cum vicarius teneatur seruire personis et ecclesiis vel sic. Plures vicarias quis habere non potest hoc dicit.

Ad hoc etc. Ex quo redditus sunt vicario de assensu episcopi assignati nullus sine eius assensu diminueri potest eos. Vide glo. que videtur tangere in isto casu etiam requiratur consensus patroni.

Clericos etc. Prelati ecclesiarum in quibus habent curam animarum vel aliam dignitatem in propria persona debent deservire ecclesie et non substituere sibi vicarios quia hoc esset contra rationem.

Tua nos etc. Vicarius omnia potest que pertinent ad iurisdictionem illius cuius vices gerit Et loquitur ista decreta de vicario iurisdictionis contentiose, alie vero de exercitio cure animarum.

Ex parte tua etc. Coguntur vicarii ad susceptionem ordinum et continuam residentiam in ecclesiis quatenus sunt vicarii faciendam.

Titulus de officiis vicarii h. vi.

Romana etc. Officialis excoicatus excoicatus non est nisi in crimine dampnato sibi coicet. Illa autem que exercet illo excoicato manente non valent si iurisdictionem solum ab eo recepit etc.

Sicet in officiali etc. Ex generali commissione non potest officialis inquirere corrigere et deponere et punire subditorum excessus.

Cum in generali etc. In generali commissione officialis vel vicarius beneficia conferre non potest.

Titulus de officiis vicarii in Cle.

Que de ecclesiis etc. Ea que dicta sunt de curatis ecclesiis et pluralitate beneficiorum et de promotione ad sacerdotium papa vult extendere et extendit per ista decreta ad perpetuas vicarias etc.

Titulus de officio et potestate iudicis delegati

Incipit epistola abbas Quia quatenus etc. Delegatus a papa

iurisdictionem recipit tam in partes quam in eos qui suam iurisdictionem impediunt. Nota glossa que ponit de quadruplici consensu scilicet negligentie, consilii, cooperationis, et auctoritatis etc.

Hanc si a nobis etc. Cum diverse lre sub eadem data et forma contra impetratur et presentantur a diversis ad eosdem iudices suspesi debent utriusque donec papam consulant qualiter procedere debeant. Vide glossa que videtur super isto disputare.

Si pro debilitate etc. Delegatus pape impeditus subdelegare potest causam que sine ipso commode potest terminari. Nota glossa que dicit quod gravia negocia debet delegatus personally et per seipsum tractare.

De causis etc. Si causa committitur infra certum tempus vel diem decidenda per lapsu diei expirat iurisdictioni nisi dies a partibus proregetur hoc primo. Secundo dicitur ubi certa pena a iure non statuitur imponit arbitraria delegatus.

Preterea super hoc etc. Per simplicem commissionem cause delegatus potest citare contumacem ipsumque punire et cetera que spectant ad causam exercere. Nota glossa que arguit quod accessio principali conceditur accessorium.

Quamvis sumus etc. Causam simpliciter duobus commissam potest unus suo iudicio vel alij delegare.

Dignificasti nobis etc. Delegatus pape exequitur sententiam quam ille cui mandat non vult exequi vel non potest. Vide glossa que videtur dicere quod etiam sententiam iniustam de mandato debet exequi superioris etc.

Si quādo clerici rē. **Si** ordinari⁹
sciat illū non canonice institutum
quē delegatus pape mandat per
eum in possessionē induci non de
bet resistere eius mādato violen
ter sed precibus apud eū instet
ut in possessionē mittere desinat
donec dño pape veritas innotescat

In lris et infra rē. **S**ententia exe
cutioni mandata cessat iurisdictio
delegati. **V**ide glo. que in hoc est
notabilis quia ponit quot modis
finiatur iurisdictio iudicis delega
ti et est menti tenēda.

Consultationibus rē. **R**eo absente
nō per cōtinuaciā iudex etiam da
tus ad diem actori possessionē res
tituere nō debet et eiectionē pro
bare volenti. **N**ota glo. q̄ notabi
liter docet quomō procedendum
est cōtra absentem. **C**ā fit se m
pmissio ad eam quia notat de tri
bus speciebus possessionis et pos
sessorio recuperande et est multum
singularis et alibi non habetur a
deo plene sicut hic

Hanc quia et infra rē. **D**elegatus
in causa sibi cōmissa recipit iuris
dictionē super episcopū et quem
cūq; minorem. **E**t vide glo. q̄ de
legatus gerit vices delegantis

Ex parte. **N**. rē. **S**i primus impe
trauit primā dignitatem in eccle
sia vacante. **S**ecūdus vero impe
trauit certā dignitatem si vacare
cōtingat illa que postmodū vacat
debetur primo et non scādo hoc
dicit. **N**ota glo. istius rē. que dis
tinguit de symoniacis quia phibiti
et prohibitis quia symoniaci et
quid unū quodq; sit patet in ea.

Ex parte tua rē. **U**bi volūtas pa

pe cōtraria non apparet delegat⁹
formam iuris seruare et exceptio
nes rationabiles admittere debet

Quomā abbas rē. **D**elegatō facta
dignitati nō exp̄ssa persona trāsit
ad successiōē. **N**ota glo. in fine q̄
querit quid si plures sūt archidia
coni in vna ecclesia et papa man
dat simpliciter archidiacono rē.
Cui videtur tunc mādate.

Super eo rē. **S**i questionē de iu
re p̄ntandi exp̄. re. papa cōmittit
delegatus pronūtiare potest sed
nō instituire quod si facere vellet
vel fieri pronūtiaret ordinarius
vel ad quē spectat institutio po
terit appellare

Causam rē. **S**i causa duobus spe
cialiter cōmittitur sententiā vnus
nō tenet. **V**ide glo. que in hoc ē
notabilis q̄ ubi aliquēcūq; p̄sētia
desideratur q̄ in eorum absentia
agitur nō tenet.

Causam q̄ inter rē. **D**elegatus q̄
est dñs impetrantis potest hāc
causari. **N**ota glo. que dicit q̄ eu
dens et rationabilis est causa sus
picionis si iudex est dñs aduersa
rii. **E**t glo. alias ponit suspicionis
causas rē.

Cum te cōsultente rē. **S**i delegat⁹
pape causam nō ī totum cōmittit
a subdelegato appellari debet ad
delegantē et non ad papā. **V**ide
glo. q̄ arguit q̄ delegatus causam
subdelegare debet clericis

Relatū est rē. **D**er lris cōtra sta
tionē inciatue negocium. **N**el sic
Der lris cōtrastacionem vel cōtra
nem p̄petuatur iurisdictio delega
ti. **V**ide glo. que videtur de cetero
qualiter fiat cōtrastatio et cōmittit

ad e. uniu. infra de litis contestat.

Gratiū gerimus rē. Si delegatus citatur ante mortē delegantis perpetuata est iurisdicatio et appellacioni renūciat qui coram eo a quo appellauit in causa procedit siue litem prosequitur.

Prudentiā tuam rē. Si causa committitur tribus cū clausula **Nō** si nō omnes rē. priusq̄ appareat de impotētia vel volūtate terciū duo procedere non possunt. et si procedūt nichil agunt. **Idē** in datus cum clausula q̄ si ambo hoc dicit vsq; ad **¶** **Septim rē.** q̄ docet an delegatus excoicatum absolue possit.

Cū causa q̄ rē. Si causa simpliciter tribus committitur duo sine tercio procedere nō possunt quod si fecerint ab eis poterit appellari et nūcū missio ante citationem exausat e. **Meminimus** infra de appel.

Cū super rē. Si duo sunt delegati cū clausula q̄ si ambo vno reusato alter solus procedere potest et si cū reusato procederet non valeret processus.

Consuluit nos rē. Si iurisdicatio delegati expirat in peremptorio quod iudex assignauit post horā congruam peremptorij non expectabit contumacem. sed si non expirat potest expectare et iterū citare contumacē si vult.

Insinuante rē. Ex noua causa remouetur delegatus etiam post litem contestatā et alius eius loco surrogatur. **Nota** glo. q̄ familiaritatis affectio veritatē impedit solet rē.

Querenti rē. Delegatus pape vsq; ad integrum annū suam senten-

tia exequi potest. **Vide** glo. que disputat quid dicitur lris exordium. **Itē** dicit glo. q̄ ecclesia nemini claudit gremiū.

Super questionū rē. Si delegatus pape subdelegat causam nō in totum ab illo subdelegato pars nō poterit appellare proptere illud solum q̄ sine suo cōsensu datus fuit.

Et si subdelegatus alis iuste reusatur delegatus causam diffinit.

Et si delegatus iustā reuasiōnis causam subdelegati nollet admittere ab illo lrate poterit appellari **h. d. vsq; ad ¶** porro q̄ sic sumatur.

Si delegatus pape comisit causā in toto de subdelegato appellabit ad papā alis ad delegatum appellabitur hoc est si causam nō comisit in totū. **Itē** **¶** Si vero sic sumatur.

Si vnus ex duobus delegatis cū clausula q̄ si non an bo subdelegacionē college recipit non potest subdelegare. et licet cū appellatione remota sit in rescripto expressa tū non potest appellacōe remota procedere et ab eo appellabitur ad papā hoc dicit.

Pastoralis officij rē. Delegatus p̄cipis potest alteri subdelegare et etiam cōpellere subdelegatum ad causam acceptandam nisi maleuolose vellet se exonerare debet tū in cōpellendo personis deferre et dignitati.

Et delegatus pape p̄t tū iurisdiccionē et etiam p̄t alteri comitēte.

Itē **¶** p̄terea sic sumatur **Si** papa sciēter comittit appellacōnē interpositā a sententiā iudiciū datoriū cū tali clā app. re. suspēsa ē in t̄p̄i quo ad excoicōnē p̄icrū iudiciū iurisdiccionē **h. d. vsq; ad ¶** **Quia**

vero rē. **N**ui sic sumatur. **O**rdina-
rius ad mādātum delegati exēq-
tur sententiam quam etiam scit in
iustā hoc dicit.

Ex lris rē. **S**ubdelegatus a dele-
gato pape interdici potest. nisi ip-
sius delegati iurisdicatio fuerit re-
uocata. **I**tem vide glo. que do-
cet qui coherationem habent. **N**ā
iudex dele. **I**tem merus executor
Item iudex delegatus ab episcopo
Item arbiter.

Sicut undiq. rē. **D**elegati subdele-
gatio per citationem perpetuatur.
Del sic scdm Jo. an. **J**urisdicatio
delegati re integra morte delega-
tis expirat. **V**ide glo. q. docet q.
morte mādatoris expirat mādā-
tum. et hoc verum est nisi tale sit
mādātum qd post mortem necesse
sit adimplere vt. ff. mādātū l. si
vero

Cū in iure rē. **N**on creditur quis
delegatus nisi delegationē osten-
dat. **E**t vide glo. que in hoc est no-
tabilis q. nō creditur iudici si se di-
cat delegatū nisi ostendatur com-
missio ergo cautū est cōmissionem
custodire rē.

Cū olim rē. **P**rocurator de re ad-
rem nō potest delegatam iurisdic-
tionem progare. **D**el sic **E**x cōica-
no lata post appellationem lāmā
non tenet hoc d. quo ad casum pā-
apalem. sed primū dicit quo ad
titulum. **V**ide glo. que in hoc est
singularis. quod si procurator ex-
cedit fines mādātū dño sciente p̄
iudicat dño nisi scāā contradicat

Cū olim magister rē. **S**tatur ac-
tis delegatū iudicium tamen vi-
olatis in penam clerici violantis.

Del sic **N**ui acta cause delegatorū
clausa epper. it ipsorum sigilla vio-
landa contra illa acta non debet
postea audiri rē. **N**ota glo. q. di-
cit q. quando legatur instrumen-
tum intelligitur legatū illud quod
continetur in instrō et hoc in c.
sequenti.

Corā dilecto rē. **S**i cepto negoō
et coram vno delegato altera par-
ciū hoc trāto miperret alterum si
bi adiungi cum cla. q. si ambo si
ille impeditus subdelegat college
subdelegatū admittere non tene-
tur. **V**ide glo. que docet quando
pauator debet p̄mittere de ra-
to et in fine ponit distinctionem
valde notabilem quādo delegat⁹
possit subdelegare

Cū. **S**i. canonicus rē. **I**caus ad
quē reus non potest scire accede-
re. et canonicus delegatus in cau-
sa canonica potest licite recusari.

Nota glo. q. dicit q. canonicus nō
potest esse iudex cōcanonica sui.

Et hoc propt̄ e familiaritatem q.
solet veritate impedire. **E**t qñ re-
us nō potest scire ad iudicem ire
tūc actor potest et debet iudicem
eligere in loco non suspecto et nō
aduersarius. **I**tem nota glo. q. ca-
nonicus potest esse testis pro ca-
nonico suo. cū et frater pro fratre
possit testificari vt infra de p̄sup.

Iras. **I**tem finalius habentur iudi-
ces q. testes et ergo finalius repel-
luntur iudex q. testis. **J**udex enim
recusatur pro modica causa vt hic
in glo.

Cū contingat rē. **P**recabaciones p̄
cedūt absolutionem vbi ex cōica cō-
dicitur esse nulla scias cū dicitur

anullanda. **N**ota g. q. non debet
quis ad probandū admitti quo
probato nō prodest

Venerabili fr̄i r̄c. **D**elegatus qui
semel cōmisit simpliciter illud ne
gociū amplius non cōmittit. **N**ō
glo. q. in hoc ē singularis quia do
cet quō procedendū est contra di
lapidatorē et quō et quando da
tur coadiutor.

Dignificantibus. **M.** r̄c. **C**ū dele
gatus p̄nuntiat se per lras iuris
dictionē non habere eā etiam de
cōsensu p̄tium nō resūmit.

Suspitionis causa r̄c. **Q**ui dicitur
cōsanguineus vel affinis dñs vel
subditus impetrātis suspectus ē.

Vide glo. q. docet an arbit̄er pos
sit cōpelli ad suscipiendū arbitriū.

Vel sic. **A**rbitri electi ad causam
recausationis assignāt recausanti ter
minū ad pbandum delegatus tñ
qui recausatur cogit arbitros cau
sam suspitionis diffinire. **N**ota g.
q. specialis est q. cōsensus priuato
rum facit iurisdictionem qui al̄s
habet iurisdictionem.

P. et. **G.** r̄c. **D**elegata iurisdictione
per cōsensum p̄tium ad personas
in rescripto nō contentas progari
non p̄t. **N**ota glo. que docet qñ
progatio iurisdictionis fieri p̄t et
quotuplex sit progatio.

Cū vicissimum annū r̄c. **P**ost xx
annū cōpletum quilibet a quocū
q. etiā dari potest delegatus. **H**e
cūdo dicit q. de cōsensu partium
minor xx. annis tñ xvij. delegat⁹
dari p̄t. **T**ertio dicit q. princeps
in quacūq. etate dare p̄t delegatū
Uno delegatorū r̄c. **S**i in plures
cōpromittatur siue causa plurib⁹

delegatur sine adiunctioe illius
clausule **N**ō si nō omnes r̄c. vno
mortuo alij non procedūt **H**ecus
autem si illa clausula sit adiecta
hoc dicit r̄c.

Quoniam ap. se. r̄c. **E**reutor da
tus ad p̄uisionem aliquorū vices
suas cōmittere nequit. hoc d. vsq.
ad. **I**d quoz. **Q**ui sic summatur
Delegatus cū clausula **N**ō si non
ōnes. tu cum altero potes subde
legare hoc d. vsq. ibi. **I**s aut r̄c.

Ubi dicit. **D**elegatus aut cōmittit
negotiū personaliter exequendū
de cōsensu partū subdelegare p̄t
nisi in duobus casibus in ter. posi
tis hoc dicit vsq. ibi. **C**eterū. **U**bi
dicit. **D**elegatus ad nudū ministr
teriū subdelegare non p̄t hoc d.

Nota ter. qui in hoc est notabilis
qualiter procedendū sit cum aliqd
cōmittatur alicui propter indifera
am p̄sone sue quia tūc maior vi
detur cōmittere et ubi maior peri
culū ibi cautius est agendū. **G**lo.
alle. concord.

Titulus de officio
et potest. iudi.
dele. li. vi.

Statuimus r̄c. **C**onseruator a ma
nifestis defendit iniurijs et iudicia
alem indaginē non exercet hoc d.
Quia pontificali r̄c. **I**n coactioni
bus et penis pontificali dignitati
desertur. **N**ota glo. que dicit q.
multum maiori pena sunt digni
quibus cum plurimum honoris
per nostram iusticiam deletum
ē si occulte in crimine reperiuntur
Si duo ex tribus r̄c. **S**i duo
ex tribus non in t. tum sed per
tem cause alijs subdelegant ab

illis subdelegatis non ad condelegatos sed ad delegantem debet appellari.

Si contra unum etc. Tres ponit casus in quibus suspitionis causa coram arbitris non tractatur. primus cum reusatur unus ex delegatis datus cum clausula. **Non** si non omnes etc. **Secundus** cum reusatur delegatus episcopi. **Tertius** cum reusatur officialis.

Judex a se. ap. etc. Delegatus iudex a se. ap. datus postquam causam in totum commiserit reusari non potest. seais si sibi de iurisdictione aliquod reservasset et proposita reusatione deponit nisi de consensu partium causam committere non potest nisi super reusatione pronuntiatus fuerit.

Quamvis etc. Delegatus subdelegans etiam in totum re integra causam reassumere poterit. **Nota** quod dicitur quod aliud est in precavate re qui semel in causa substituit.

Si delegatus etc. Si delegatus subdelegavit causam quotiens abesset vel donec revocaret et mortuus sit re non integra subdelegatus procedit. **Et** semper de subdelegato ad delegatum qua sibi aliquid iurisdictionis reservavit appellari debet etiam post sententiam.

Cum plures etc. Si papa mandat ut omnes aut duo vel unus apostolicum mandatum exequatur quilibet ipsorum inunctum potest adimplere mandatum. **Sed** uno negotium inchoante alter non potest se intermittere nisi illud contigerit impediri aut non vellet procedere et iurisdictione perpetuata ad omnes

Si sup gracia etc. Executor super gracia facta datus a papa mortuo papa etiam re integra gratiam exequitur etc.

Si is cui etc. Ponit duos casus in quibus a subdelegato non ad totam causam appellatur ad primum delegantem scilicet quando delegatus mortuus vel excoicatus est.

Ab arbitris etc. Ab arbitris iuris appellatur ad papam. **Et** est ratio quia cum isti dicuntur arbitri iuris ad eum debet appellari qui habet potestatem iuris.

Si cui etc. Executor datus a papa ut provideat ecclesie non expressa persona subdelegat nisi habeat speciale mandatum.

Intimus etc. Is cui aliquid certo loco expediendum committitur ex iusta causa illud expedire poterit extra locum.

Si a subdelegato etc. Si a subdelegato non in totum appellatur quia non admittit exceptionem per quam negatur etiam delegatum iurisdictionem habere ad primum delegantem appellabitur.

Hac constitutione etc. **Ista** decretalis docet quales debent deputari conservatores et in quibus dignitatibus debent esse constituti. **Item** quod non possunt in casibus permissis partes trahere ultra unam dietam. **Item** si excedant limites tradite potestatis eo ipso per unum annum ab officio sunt suspensi. **h. d.**

Clavus de officio et po. Judi. dele. in Cle.

Judices etc. **Judices** super receptione testium in causa civili et exe

autores ad puidendū per inquisitionē an aliquis sit laudabilis vite et cōuersationis possunt licite vices suas alteri cōmittere.

Titulus de officio legati.

Cū non ignoretis rē. Legatus in distīcte cognoscit de causis sue pūntie sue per appellacionē sue per queremoniā simplicē ad eatur. **Del sic.** Legatus pape p simplicē querelā adiri potest hoc d. **Nō glo.** que querit **An ne legatus p̄t episcopū deponere.** Et dicit q̄ nō quia hoc papa sibi specialiter reseruauit s̄. de trāsla. c. primo et h̄. **Audiuisti rē.** Legatus nō cognoscit de causa alteri delegata a papa. Et hoc intellige verum cū per legatū atnacionē delegati iurisdictione nō preuenitur. **Nota glo.** que dicit q̄ par in parē nō habet imperiū. **Rec** reuocare potest sententiā alterius vt **C. si aduersus rem iudi. l. aduersus sententiā et s̄. de elec. Immutat.**

Nisi specialis rē. In isto c. et in c. sequenti **Quod translationē di. Quod legatū etiā de latere ex generali legatione episcopos transferre nō possunt. Del vnā ecclesiā cathedralem alteri subicere vel in primā se eligere vel duos episcopos vnire vel vnū diuidere.** **Ex cōicatos tamē pro iniectioe manuū potest absoluerē hoc dicit.** **Nota glo.** q̄ iudex ratione amicitie potest remittere penā. licet nō pro precio. **Vide etiā g. c. Quod translationem.** que ponit rix. casus quos ap. se. sibi reseruauit in cōibus cōmissionibus.

Licet tranēt rē. Legatus exemptionē electiones potest cōfirmare. **Del sic.** Ex quo legat⁹ retulit causam ad papā illius cause desinit esse iudex. **Nota glo.** que dicit q̄ postq̄ negotiū translātū est ad papā inferior cognoscere non p̄t. **Et q̄ iudex illic relationis exēplū debet partibus edere.**

Dilectus filius rē. Legatus cardinalis inuito clerico patrono beneficia confert. **Nota tex.** q̄ plus iuris habet prelati in cōcessione q̄ in p̄sentatione patronus. **Et nota glo.** que inter cetera dicit q̄ solus princeps potest aliquid priuare re sua. **Et alle. cōcor.**

Novit ille rē. In quolibet loco sue legationis p̄t legatus iurisdictionē exercere. **Nota glo.** q̄ legatus etiā extra prouintiā exercere potest illa que sunt voluntarie iurisdictionis.

Volentes et infra rē. Presente legato de latere minor legatus preteriti ecclesie sue officitū legationis dimittit. **Vide glo.** q̄ ponit rationē et dicit quia legatus de latere domini pape sit maior ergo rē.

Ex cōicatos rē. Legatus qui non mittitur de latere ex cōicatos pro iniectioe manuū violenta in clericos extra suam pūntiam vel aliū de in pūntiam suam venientes. et legatū preteriti suarum ecclesiarū in sua prouintiā absoluerē nō possunt nisi hoc habeant de speciali licentia pape. **Vide glo.** q̄ notat de duplici genere legatorum. **Et est bene notāda.**

Remini dubiū rē. Legat⁹ egrediens pūntiā legatione priuat. sed sui

delegati cognoscunt si eorum actio decessum legati precessit.

Titulus de officio legati li. vi.

Officij rē. Legati nō cardinales si ne speciali mādato iure legationis beneficia cōferre non possunt. sed legati cardinales hoc bñ possunt.

Legatos rē. Legatus habet ordinariam iurisdictionem unde per mortem pape non expirat eius iurisdictione.

Presenti rē. Finita legatione expirat reservationes legatorum et omnis processus habitus sup illis nisi tūc illa beneficia iam vacātia sint collata et pendente una reservatione in ecclesia collegiata vel de beneficio spectante ad collationem aliam legatus in eade n ecclesia vel beneficio spectante ad collationē eiusdem aliam facere non potest hoc d. Et quod sit contrarium decernit.

Deliberatione rē. Cathedralis vel regulares vel collegiatis ecclesias legati reservare vel cōferre nō possunt. Idem in dignitatibus ecclesiarum cathedralium que sunt maiores post episcopos. Si ipsarū plati per electionem debent assumi contra hoc factum est irritum. Secūdo dicit q legatus nō potest aliam cōmittere q recipiat reservationem beneficii et postea illud cōferat et contra factum siue faciendum irritū. decernit.

Collatio rē. Nō valet collatio beneficii aliam per legatum facta si impetrans subtrahit de beneficio prius habito hoc d.

Titulus de offi. iudi. ordinarij.

Perniciosa et infra rē. Episcopi per suas dyoceses iurisdictionem exercent et inuocāt brachium seculare si non faciūt per seipsos. Nō glo. que colligit q crimina spectant ad episcopū inquirere Et dicit etiam q p̄ses p̄ciantie purgare debet p̄ciantiam suā a malis hominibus. Et tangit etiā an iudex debeat iudicare secūdam acta et probata corā eo licet contrariū sciat in cōscientia.

Si sacerdos rē. Sacerdos excoicatur Et de hoc vid. Jo. an h. q. h. i. c. nemo Et vide glo. que dicit q qñ q licent aliqua in genere q non licent in specie. Item dicit de cōmunionē q excoicatus iudam a cōmunionē non remouit.

Cū ab ecclesiarum rē. Archipresbiter excoicatur et etiā interdicit.

Nota glo. q dicit quis potest excoicare et quis potest anathematizare. Et videtur cōcludere q omnes plati nisi cōsuetudo sit in cōtrariū Cū vos plerumq rē. Dilata ordinatione ecclesiarū ex causa p̄babilis p̄onomi per episcopum sunt ponendi. Vide glo. que disputat de tempore patronorum quando prelatus vel clericus est patronus et quādo laycus.

Ex pte tua rē. Non valet absolutio vbi quis causam excoicacionis trahit. Vide glo. q videtur disputare An quis ex pluribus causis excoicatus una in absoluteione ex p̄sa videatur ab omnibus absolutus Et arguit pro et cōtra.

Dignificauit nobis rē. Negligēte delegato in causa que vertitur in animarum p̄iculum ordinarius

suā iurisdictionem resumet.

Quanto rē. Abbates reuocare tenentur monachos. quod si nō fecerint ordinarius p̄t eos ad redeū dum cōpellere. **Nota** hic abb. qui dicit qm̄ duo sūt iudices in electione est actoris quē velit adire.

Ad reprimendā rē. Tenetur archiepiscopus subditum episcopi qui non appellauit ad eū ad suū ep̄m remittere. **Vide** glo. q̄ videtur docere quādo et quā non sit appellandum in scriptis.

Duo simul rē. Primas nequit cogere subditos suffraganei coram se stare iuri. **Nota** glo. que in hoc est notabilis q̄ qui est in possessione aliam rei i ea defendi debet.

Quod se. ap. rē. Archiepiscopus impeditis potest consecrationem suffraganeorum suorum episcopo cui vult cōmittere. **Nota** glo. que ponit differentiā inter ea que sūt ordinis et que sūt iurisdictionis quo ad cōmissionem.

Pastoralis rē. Archiepiscopus p̄t cōmittere subdito suffraganei sui causam appellationis sed ad hoc compellere nequit illū hoc dicit primo. **Secūdo** dicit Ordinaris absoluere nequit. a sentētia ep̄ci cōm̄is lata p̄ delegatum a papa.

Vide glo. q̄ ponit casus in quib⁹ ordinarius ē iudex in tota prouincia sua et i subditos suffraganeorū.

Sicut in corrigēdo rē. Cum ordinario scribitur sup̄ hīs que ex officio facere tenebatur vt ordinari⁹ instruitur sed delegatus non constituitur. **Nota** glo. q̄ dicit quare clerici seculares dicuntur seculares et q̄ semp̄ ad intencionem scribē

tis reuertendum sit.

Inrefragabili rē. Prelati ecclesiarum debent corrigere excessus et mores clericorū ne sanguis eorū de suis manibus a dño requiratur.

Et omnē remouet subditum a correptione predicta appellationē nisi prelati in corrigendo modum accesserūt. **Canonicos** tamē iuxta consuetudinē remittit ad eorū capitulū. **Nota** circa glo. ne sanguis eorū. q̄ durum verbū illud sit prelati negligētibus correptionē subditorum rē.

Quonia i plerisq̄ rē. Vbi sub vno episcopo sunt hōmnes diuersorū ritus et linguarū ibi duo episcopi tamq̄ monstrū non sunt institūdi. **Sed** alius debet tamq̄ vicarius alterius assumi qui intelligat linguas et ritus hominū.

Inter cetera rē. Episcopi propter eorū diuersas occupationes quas habent atq; inimicias debēt ad predicandū mittere per suas dyoceses viros lītatos qui populū edificēt in sermone et exemplo. **Notet** qui dicit q̄ nō in solo pane vāit homo sed in omni verbo qd̄ procedit de ore dei.

Cōquerente rē. Ep̄s in ecclesijs sue dyocesis debet esse contentus iuribus episcopalis. **Et** que sūt iura episcopalia determinat hoc capitulū pro summario. **Et** vide doctores qui scribunt in hoc c. q̄ iudices debēt iudicare scdm̄ acta et nō s̄m̄ cōscientiam.

Vt iuxta et infra rē. Episcopus visitans monasteriū nō introducet seculares clericos sed duos vl̄ tres canonicos cū paucis religiosis.

Dilectus filius etc. **I**ta sententia
sup hys q̄ de lege dyocesis existit
super hys q̄ de lege iurisdicōis existit
tūt agere volenti non obstat.

Graue gerim⁹ etc. **C**ausa est ut s.
e. t. c. licet. **E**t nota glo. q̄ inter
cetera dicit q̄ impator nō erubescit
at seipsum corrigere. ne ab alijs
corrigatur et alle. ad hoc iura

Hys quibus etc. **Q**ui potest ex of
ficio absoluere potest hoc alij de
legare. scias si ex cōmissione.

Titulus de offi.
ordi. li. vi.

Romana etc. **A**rchiepiscopus non
potest sibi cōstituire officiales in
dyocesi⁹ suffraganeorum suorum
eciā pro futuris causis per appel
lationem deuoluēdis ad ipsum nisi
de cōuetudine hoc habeat. **E**t
tūc eciā tales officiales inhibere
nō possunt prius q̄ fuerit appella
tum. **D**eūdo dicit q̄ donec archi
episcopus de facti potest haberi
officialis eius suffraganeū excoi
care suspendere vel interdicere nō
potest propter ordinis episcopa
lis reuerentiā.

Si canonici etc. **C**anonici qui a di
uinis cessare possunt consuetudine
vel alio iure si cessare volūt causā
sue cessationis exprimat̄ instumē
to publico vel patētib⁹ litteris
suo vel alio autentico sigillo muni
tis et exhibeāt illud vel illas illi
cōtra quem cessant quo pretermis
so vel expressa causa non inuenta
legitima quod q̄d medio tempore
pcepert̄ ab ecclesia ecclesie res
tituāt et que percipere debēt nō
pāpant. **E**t satisfaciant de iniū
rijs illi cōtra quem cessant.

Ordinarij locorum etc. **H**ic statuit
papa q̄ hñtes plures dignitates
vel alia beneficia curā animarum
habentia per ordinarios cōpellā
tur ostendere infra tempus cōpe
tens superioris arbitrio sciatuen
dum dispensationes quas si non
ostendeūt precedatur perinde ac
si nullas haberēt.

Quia pleriq̄ etc. **P**recipit papa ne
plā. subditis suis interdican̄ ne
statū ecclesiarum et personarum
superioribus inquirentibus mani
festant. et ne eos ad id sclandum
Iuramentis promissionibus et ob
ligacionibus aut alijs penis astrū
gāt. decernit autem q̄ cōtra factū
fuerit irritū et inane.

De litigantibus etc. **A**rchiepiscopus
causas ad ipsū per appellationem
deuolutas audiendas extra suam
ciuitatem siue dyocesim vel ubi
causē ventilat̄ur committi non de
bet nisi aliud habeat cōsuetudo.

Si episcopus etc. **S**i episcopus su
am dyocesim visitat per alium ip̄e
habet illi in necessarijs prouidere
visitati autem in victualibus pro
uidebūt ipsi vicario visitanti non
episcopo.

Cū episcopus etc. **E**piscopus in
quolibet loco sue dyoc. nō exemp
to p se et p alium potest p tribu
nali sedere et libere exequi quod
ad suum spectat officium.

Quamuis super etc. **C**anonici qui
posūt a diuinis cessare cum cessa
re voluerint vocabūt absentes si
aut si immineret electio faciēda cum
quibus de cessatione deliberabūt
et si deliberabūt cessare requirēt
prius eum cōtra quem cessant ut

etrogati offesa emēdet qđ si fecerit
nō cessabūt alioqn cessare poterūt
Presenti rē. Ita decre. ponit con
stitutionē de bonis dignitatū vel
ecclesiācū vacantium nō occupan
dis per eos ad quos collatio p̄sen
tatio vel custodia p̄tinet nisi de spe
ciali iure id eis cōpetat. et contra
faciētibz penā imponit.

Titulus de offi.
ordi. in Cle.

De clericorum rē. Episcopi ita de
bēt corrigere clericorum excessus
q̄ metu pene ipsi arceantur et alij
pertimescāt. Et ponitur hic hoc
verbū audacia in malo significato
alibi in bono. Vide glo. rē.

Et si apostolice rē. Quāuis nō va
let collatio facta aliam de beneficiō
aliud habēti et de hoc tacenti per
legatum hoc nō debet extēdi ad
ordinarium.

Titulus de offi.
iudias.

Ex lris rē. De domo iudias dari
non p̄t p̄t alteri aduocatus. Vide
glo. que dicit q̄ iudex debet dare
aduocātū non habēti et preapue
pauperibus.

Iudias officiaū rē. Vbi cōtra cer
tam p̄sonā principaliter et p̄ actio
nē iudias officiaū imploratur li
bellus datur. et litis cōtestatio ē
faciēda. Sic intellige principium
aliter nisi ista concurrat nequaq̄
sic intellige finē. Notā glo. in p̄
cipio q̄ ponit. que inābunt iudici
et ē multū notabilis. Et q̄rit An
iudias officiaū perpetuatur p̄ litis
cōtes. sicut actio. Et dicit q̄ nō.

**Titulus de maio
ritate et obediētia**

Cū certus rē. Vacante dignitate
in ecclesia ille prior et maior ha
betur qui prius cū unitatis cōsilio
et concordie actione fuerit ordina
tus. Notā glo. q̄ dicit qui prior ē
tempore potior est iure. Et oppo
nit fortiter et soluit.

Si quis venerit rē. Qui venerit
cōtra decretum episcopi ab eccle
sia deiciatur et nisi obedierit mor
te moriatur. Vide glo. que querit
An ecclesia possit iudicare aliam
mortē. Et q̄ episcopus potest sta
tuta facere in sua dyocesi sicut ciui
tas etiā potest condere plebiāta.
Regebatur rē. Sponte obediens
per scripturā obligari nō debet.
Notā glo. que facit ar. q̄ sup̄flua
sunt resecanda rē.

Omnes rē. Beatus petrus prece
pit omnes principes terre et ceteros
homines episcopis debere obe
dire. Vide glo. que q̄rit si rex ha
bet multos episcopos i regno suo
dabit decimas.

Illud dñs rē. Spiritualia sunt tē
poralibus digniora et plus valet
obediētia q̄ victima. ergo propter
tēporalia episcopus sine licentia
pape suā non debet dimittere ec
clesiā et se trāferre ad aliam.

Holite rē. Episcopus non debet
subesse principibus terre sed pre
esse. Vide glo. que ponit dīam in
ter causam et occasionem. quia
causa necessario infert suum effec
tum siue causatū vt anima est cau
sa vite hominis. sed occasio hoc
non facit.

Per tuas rē. Ordo receptus a pa
pa a suo episcopo nō eximit ordi
natum et facit argumentum de
duobus fratrib⁹ in milites ordina
tis rē. Vide ab.

Inter quatuor rē. Sine cause cog
nitione nullus iure suo vel priuile
gio est priuādus. Et nota glo. q̄
diat quod ille qui est in possessio
ne obediēcie conueniēdus est et
nō subditus qui prestat.

Duod sup hys rē. Abbas subiect⁹
epō ad ei⁹ synodum ire debet ⁊
hoc intellige de abbate qui habet
populum Et nota glo. que diat
q̄ iudex siue prelat⁹ iurisdicatio
nē suam defendere potest penali
iudicio et alle. concord.

Cū in ecclesijs rē. Regularis cō
tumax suo maiori cōpellitur obe
dire Vide glo. que in hoc est sin
gularis q̄ a pūro et suspecto re
cipitur itē iuratoria cautio qd̄
ē cōtra illud xij. q. v. in c. puuli
Hys que rē. Vacante ecclesia ca
pitulū prelati iurisdictionem exer
cet. Vide glo. que in hoc est no
tabilis que docet de pace et que
potest capitulū sede va. ⁊ que nō
dilecta rē. Mulier non excoīcat
licet p̄sit officio. Nota glo. istam
que est singularis et docet qd̄ cla
ues ecclesie non sūt date mulieri
b⁹ sed viris licet beata virgo ma
ria fuit sanctissima. Item diat qd̄
quedā sūt mulieres q̄ non p̄fite
tur et diātur canonicē seculares.
Dilecti filij rē. Juxta formā iuris
iurare debet episcopus metropo
litano et si ultra iurauerit non te
net. Vide glo. q̄ disputat q̄ iura
mentū non ē vinculum iniquitatis

et qd̄ vtile p̄ inutile nō viciatur.
Cum olim rē. Vacante sede capi
tulum electiones cōfirmat. Vide
glo. que in hoc est notabilis quia
docet que spectāt ad capitulum
se. va. et alle. iura hinc inde et re
mittit rē.

Statuimus rē. Maior in ordine
est minor in ordine p̄ponendus.
Vide glo. q̄ docet que et qualia
in distributione prebendarū sunt
inspicēda an nobilitas vel sciēcia
Cum inferior rē. Monasterium
erectum in ecclesiā cathedralem
ab ordinarij eximitur potestate.
Nota g. q̄ ponit q̄ inferior nō p̄
ligare vel absoluerē superiorem
Et qui ligat potest absoluerē et
qui soluit ligat. Et qualiter hoc
fallit in certis casibus et alle. et
ar. q̄ si papa mādat aliter ut ali
quem excoīcat potest etiā eum ab
soluerē et alle. concord. et ar. pro
et contra.

Humilis doctrina rē. Unus solus
impedire potest compositionem su
per ecclesijs vel dignitatibus fac
tam. Nota glo. q̄ in hoc est nota
bilis in si. q̄ victus victori debet
in expensis cōdemnari. Item qd̄
omnes tangit ab omnibus appro
bati debet.

Titulus de maio

et obe. li. vi.

Episcopali sede rē. Capitulū vel
is ad quem administratio p̄tinet
vacante sede eos absoluet quos
absoluerē posset episcopus si vi
ueret nisi ab ap. se. id fuerit inter
dictum.

Titulus de treu
ga et pace

Treugas *et* Treuge seruati de
bēt a quarta feria post occasum
solis vsq; ad secūdam feriam in or
tu solis ab aduētū domini vsq; ad
epiphanię. Et a lxx. vsq; ad octa
uas pasche. Et ponitur pena nō
seruantū treugas. Et dicit tex. q
triplex funiaul⁹ difficiliter cūpitur
Imouam⁹ *et*. Presbiteri monachi
conuersi. peregrini. mercatores.
rustici. eūtes et redeūtes. et in a
gricultura existētes. et animalia
quibus arāt. et semina portant
ad agrū. debent cōgrua securitate
gaudere. Et no. hic abb. q; asinus
habet par priuilegiū cum epō.

Titulus de pactis.

Antigonus *et*. Pacta suā debent
obtinere firmitatē. Nota glo. q; di
cit q; recedens a pacto licito pec
cat mortaliter. Et q; inter simpli
cem loquelā et iuramentum non
facit deus dām *et*.

Quociens *et*. Si pactū ab inicio
nō tenuit per ratihabitionē supe
rioris fit validū. Vide glo. q; po
nit casus ubi ratihabito supueni
ens nō validat pactū.

Qualiter *et*. Studiosē laborandū ē
ut ea q; pmitantur ope cōpleantur
Nō g. q; all. psalmistā Et q; pce
dūt de labijs meis nō faciā irrita
Cū pridem *et*. Non valet pactū
ut beneficiū per pecuniam refig
netur. Vide glo. q; in hoc est no
tabilis q; persona conūcta potest
agere sine procuratorio sed trāsi
gere nō potest. Item glo. dicit q;
licet aliam redimere verationes.
Accepimus *et*. Ecclesia cū pacto

de futura successione conferri non
debet. Nō glo. q; dicit q; etiā de
iure civili quis nō p̄t pacisci de he
reditate alia r̄ nisi eius volūtatē
Cū clerici *et*. Illicitum est pactū
quo quis pensionē augmentat ut
sibi ecclesia cōferatur. Nota glo.
q; docet quando p̄siones ecclesia
rum sūt augmentāde et qñ non
Pleriq; *et*. Pactum quo ius alte
rius leditur nō valet.

Pactiones *et*. Pactiones pro spi
ritualibus et q; vergūt in anime
detrimentum ac si impossibiles de
iure vel de facto nullius sunt mo
mēti. Nota glo. q; solet allegari
ad hoc an pactum debeat serua
ri vel non.

Titulus de pactis li. vi.

Pactū *et*. Monachi habentes li
berā a se. app. sepulturam si pacif
cātur de non recipiendis aliq; b̄
vel certis p̄rochiānis ecclesie a
licius cōpelluntur pactū seruare
nec illos sepelire potuerunt licet
apud eos elegerit sepeliri.

Quāuis *et*. Pactum factum patris
a filia dum tradebatur nuptiū q;
dote contenta nullum habebit ad
paterna bona regressum si iurauit
ut id filia seruare tenetur omnino
quīs ius civile id imprecet

Qui ex eo *et*. Pacta iūta p; fra
tres p̄dicatores. vel minores vel
alios mendicantes. cū rectoribus
p̄rochiānū ecclesiarū. sup; p̄rochia
lib⁹ iuribus si facta sūt p; priore.
vel guardianos. de succū conuētū
Ipsorūq; locorū cōsensu licet aucto
ritas ap. se. nō intreuerit vel li
cētia prioris. vel mistri gñalis.

aut magister vel precianialis mi
nister vel capituli prouincialis. ser
uanda sunt dummodo alia sint licita
et honesta.

Titulus de transactionibus.

Dicitur graue etc. Instrumenta alia
quod pium iura in transactione fecit
trahitur. **Nota glo.** que dicit quod nouis
sima pacta sunt seruanda. et quod pac
tum siue transactio ab inicio inuolu
tum per confirmationem pape fit
validum.

Statuimus etc. Compositio super
decimis fieri potest inter personas
ecclesiasticas auctoritate episcopi
vel archiepiscopi. **Et hoc intellige**
secundum **Ab.** in sua dyoc.

Contingit etc. Transactio a prelato
facta non reprobatur a conuentu si
semel fuerit approbata. **Nota glo.**
que ponit dramam inter litteras pro
curatorias et litteras de rato et est
notabilis.

Constitutus etc. Super beneficio non
transigitur. **Nota glo.** que ponit
idem fore peccatum in fractione
fidei sicut in fractione iuramenti.
et quod in pari causa turpitudinis po
rior est conditio possidentis.

De cetero etc. Auctoritate legati fit
compositio in spiritualibus licet non
possit perpetua constituitur pen
sione. **Et vide glo.** que dat intellectum.

Ex lris etc. Qui prestat patroni
um aliam penam rem suam scienter
sibi ipsi pndicat. **Nota glo.** que
dicit quod testis et aduocatus in una
et eadem causa una persona esse
non potest.

Super eo etc. Super beneficiis
non transigitur sed amicitias

compositio interuenire potest. **Nota**
glo. que notabiliter distinguit quoniam
quando non potest transactio inter
uenire in spiritualibus. et descri
bit etiam quid sit transactio.

Veniens ad etc. Pacta siue transac
tiones sine superioris auctoritate
facta censentur personales. **Vide hic**
tex. que allegat quod **Fies** inter alios
acta etc.

Preterea quoniam etc. Super iure patro
natus siue inter laicos et clericos
non valet transactio que fit media
te pecunia vel ut census augmen
tentur etc.

Preterea quarto etc. Super sub
iectione aliqua ut pecunia detur
non valet transactio. **Vide hic glo.**
que ponit rationem.

Ex parte tua etc. **Istud** etiam glo.
docet in quibus casibus licet trans
igere. et in quibus non. **Et dicit quod**
in causis matrimonialibus non ha
bet locum transactio. **Vide tex.** qui
dicit quod iudex debet se declinare
in humaniorem partem secundum quod persona
causa et loca atque tempora postulant.

Titulus de postulando.

Clerici in etc. Clerici etiam si non
habeant beneficium vel in minori
bus cum beneficia habeant coram
seculari iudice aduocare non debent
nisi in causis hic contentis. nec re
gularis coram aliquo iudice. **Nota**
glo. que dicit quod obprobrium est cle
ricis si se peritos foremum decep
tationum ostendere voluerint.

Ex parte tua. Canonice regula
res etiam prohibentur postulare si
cut et monachi nisi in casibus in

iure exp̄ssis scilicet p̄ utilitate mo-
nasterij. et ext̄ic non suffiat vali-
tas sed requit licētia abbatis. **Nō**
hic doctores q̄ notāt hic q̄ regula-
res nō censētur habere cognatos.
Cū sacerdotis r̄c. Sacerdotis offi-
ciū est nulli nocere sed omnibus
velle p̄desse ergo nisi necessitas
immineat pro personis coniunctis
aut miserabilibus eis licitum est
postulare. **Itē** in fine dicit q̄ cle-
ricus cōtra ecclesiā postulas vnde
b̄nficiū obtinet propter ingratitu-
dinē illo b̄nficio spoliari p̄t.

¶ Titulus de
procuratoribus.

Alia quidē r̄c. Dine mādato null⁹
p̄curator admitatur. **De** sic. Pro-
curans in iudicio causam ecclesie
collegiate debet habere sufficiens
mādatum prelati et capituli. **Nō**
glo. q̄ docet quādo procurator si-
ne mādato admittēdus est et q̄n
debet satisfacere. **Item** q̄n prelat⁹
potest agere sine cōsensu capituli
et econtra. **Itē** q̄ presumitur ex
preteritis ad futura.

Querelā. a. r̄c. Impeditus legit-
time non cōpellitur procuratorem
cōstituire. **De** sic. Reuocatur sinā
qua cōdempnatus fuerit in expē-
sis ex iusta causa absens legitti-
me exausatus qui in ardua causa
procuratorem constituere voluit.

Nota glo. q̄ docet in quibus casi-
bus cōpellitur quis procuratorem
cōstituire. **Item** dicit glo. q̄ bene-
ficiū iuris nemini est auferendum
Itē docet in fine quādo reus et q̄n
actor cōdempnari debēt i expēsis
Ex insinuatione r̄c. Sentētia lata
cū procuratore reuocato et de hoc

certificato nō tenet. **Nota** g. q̄ do-
cet unū casum in quo creditur unū
testi cū principali. **Itē** docet an et
q̄n quis debet probare titulū p̄f-
fessionis sue.

In p̄nācia n̄ra r̄c. Nullus est pro-
cessus habitus occasione l̄re per
falsū procuratorem obtente. **Vide**
glo. q̄ docet q̄n procurator dicitur
falsus. **Et** dicit glo. q̄ dignus est
misericordia q̄ viō laborat alieno
Lue fraternitati r̄c. In causa cri-
minali mota ciuilit̄er interuenit p̄-
curator. scias si mota esset crimi-
naliter. **Nota** hic doc. qui docent
quod sit inscribere et talionē reddē
Itē dicit glo. q̄ vna via p̄hibetur
Cū p̄ causa r̄c. Ab eo qui licē mā-
dauit. expēsas quas fecit repetit
procurator. **Nō** g. q̄ dicit q̄ etiā
sine mādato vtiliter exp̄posita pro
ecclesia possunt repeti.

Quia in causis r̄c. Vniuersitas p̄
procuratorem debet litigare. **Nota**
glo. q̄ dicit q̄ vniuersitas loco do-
mini habetur et vniuersitas iurat
de calūpnia p̄ procuratorem et g.
all. cōcor.

Audias r̄c. Reuocatio p̄curatoris
p̄ cōclusionē facta nō p̄t sentētiā
ip̄edire. **Nō** g. q̄ dicit de contemptu
et de illusionē superioris postq̄ cau-
sa est deuoluta ad superiorem.

Peticio n̄ra r̄c. Nō ē in noīe p̄-
curatoris vis aliqua faciēda. **Nō** g.
q̄ verba dubia siue ḡnalia sūt in-
telligēda s̄m intellectū proferētis
et q̄ hoc nomē p̄curator ē ḡnale et
restigif ad q̄libet administracionē
Accedens ad r̄c. Pater et ma-
ter procuratores constituunt in
causis et p̄cipue sup̄ sp̄saliibus

filioꝝ. **Nota glo.** q̄ in matrimo-
nio libertas omnimodo est restitui-
enda et locus prouidendus ē ubi
nulla posset esse formido. **Item**
dicit q̄ plena securitate gaudere
debet cui⁹ animus ē indagābus
Dilectus filius r̄. Procurator ap-
pellare potest si tempus sibi non
datur ad consulendū dñm. **Nota**
glo. q̄ in hoc est notabilis q̄ indu-
cie sūt dande reo ut deliberet an
velit agere vel cedere

Constitutis r̄. Reus constituens
procuratorem tantū ad agendum
nichil agit. **Vel sic.** Si reus rece-
dat a iudicio dimisso procuratore
solūmodo ad agendum contumax
est et cōdemnabitur in expensis
Nota glo. que docet qñ maritus
potest agere pro uxore. cū manda-
to vel sine mādato. **Item** dicit g.
q̄ nemo potest alteri stipulari.

Mandato r̄. Si reuocatio proci-
ratoris nō peruenerit ad dēminū
vel ad iudicem post litē contesta-
tam valet qđ postmodum cum eo
gestum est.

Non iniuste r̄. **Filiusfamilias**
etiam sine mandato pro patre ad-
mittitur ad agendū et defenden-
dū prestata satisfāctione. **Itē** dicit
q̄ p̄curator debet appellare licet
appellationem prosequi nō tenea-
tur. **Et** dicit hic ab. et doc. q̄ ad-
uocatus nō teneatur causam appel-
lationis prosequi nisi velit pro so-
laris sibi in p̄cipali dato.

Consulti r̄. Procurator ex cōicati
repellitur ne possit lras impetra-
re. **Nota glo.** q̄ q̄rit an aliquis ex
cōicatus impetrat lras pro nō ex-
cōicatis ipsis etiam de excōicatio

ne nescientibus an valeāt lras r̄.

Item glo. dicit q̄ omnia nostra fa-
cimur quibus auctoritate impa-
mus. et all.

Titulus de pro- curatoribus li. vi.

Non indiscrete r̄. P̄curator potest
p̄curator esse ad agendū et defen-
dendum in causis spiritualibus
hoc primo. **Secūdo** dicit q̄ proci-
rator post litē contestatam potest
dare alium p̄curatorem ante non
nisi fuerit datus in rem suam vel
nisi habuerit mandatum de substi-
tuendo etiā non certam personam
Tercio dicit procurator ad nego-
cia aliū procuratorem dare potest
libere quācumq̄ h. d.

Quāuis r̄. Procurator ante litē
contestatam etiā sine rationabili
causa reuocari potest post litē
contestatam non sine rationabili
causa. dñs tamē bene potest ad
esse cause cū ipso procuratore max-
ime si de collusionē timeat. **Et**
vide glo. q̄ hic notabiliter de cla-
rat casus in quibus posset proci-
rator reuocari.

Is qui r̄. Procurator habens mā-
datum substituendi substitutum a
se post mandatū susceptum etiam
si eo nō sit usus reuocare nō potest
nisi cū potestatem habuerit reuo-
candi. **Si** autem erat procurator
ad plures causas et in altera sub-
stituit in alijs remanet p̄curator.
Quā ad agendum r̄. Procurator
generaliter ad agendum et defen-
dendū datus illa exercere non p̄t
q̄ mandatū exigunt speciale. **Sed**
si aliquis articulus de specialib⁹
in mandato sit expressus veniunt

et alij. **Ite** procurator absq; speciali mandato iuramentū deferre transigere vel pacisci nō potest nisi ei honorum vel cause administratio libera sit cōmissa h. d.

Qui generaliter rē. Procurator generaliter cōstitutus ad negocia agere et experiri potest exceptis hīs casibus qui mandatū exigūt speciale. **Secūdo** dicit **Filius** familiaris absq; cōsensu patris potest fieri procurator ne dū ad iudicia vētū etiā ad negocia. **Tertio** dicit q; licet quis post xvij. annum potest esse procurator ad negocia tamē minor xxv. ānis non potest esse procurator in iudicio.

Si duo rē. Si duo procuratores in simul non adiecto insolidum deputentur unus sine alio nō debet admitti. scias si sunt insolidū deputati sed tunc illius erit melior cōditio qui per litas contestationē negotiū primitus occupavit. **Vide** decre. quia longa est et notabilis. **Et** ponit in fine exceptionē quo ad procuratores in electionibus constitutis rē.

Licet is qui rē. **Qui** tēnuit accipere mandatū penitere potest quā dū constitutū in eadem psevera uert volūtate.

Si que rē. Dominus dans procuratōrē quociens contingit eū abesse causam tractādo procuratōrē non intelligitur reuocare scias si simpliciter nisi expresse protestetur q; ipsū reuocare non intendit vel alis hoc apparet ex probabilibus coniecturis.

Procurator nō aliter rē. **Ad** cōtrahendū matrimonium procurator

debet habere speciale mādatum. **Secūdo** dicit q; talis procurator nō pōt substituē nī ad hoc hēat speciale mādātū. **Tercio** q; si talis procurator reuocatus etiā ignorāter cōtraxerit non tenet mēmoriū.

Titulus de procuratoribus in Cle.

Instrumento rē. Qui sciens sine ptestatione recipit instrumentū vel litteras sue parationis quibus cōstituens pro ipso cauebat super inclusis in paratorio tenetur et cogitur de omnī defendere.

Non potest rē. Procurator hūi mandatū iurandi et omnia faciendi que requirūt speciale mādātū contra electū vel provisionem opponere nō pōt crimina vel defectus.

Religiosus rē. Religiosus non pōt esse procurator sine licentia sui superioris et hoc in certis casibus. **In** etiā constitutus sine licentia specialī nō potest alium substituere.

Procuratorem rē. Procurator cōstitutus a prelato vel ecclesia vel etiā a quocumq; alio per mortem cōstituentis reuocatur etiā quo ad negocia iam incepta et in quibus per ipsū litis contestata fuit.

Titulus de syndico.

Sicut studij rē. Decet religiosus a litigijs abstinere et ideo syndicum habere debēt qui causas monasterij agat et defendat hoc dicit. **Ite** nota glo. q; ponit sex in ordine primo quid sit syndicus. secundo ad quid datur. **Ite** a quo datur. **Ite** an teneatur prestare cautionem. **Ite** an debeat iurare de calūpnia. **Ite** an syndicus iste pōt esse laycus.

**Titulus de hys q̄
vi. me. ve. causa fi.**

Relatu est r̄. Qui propter timo-
rem mortis religionem ingreditur
ad ordinē minime astringitur q̄d
dic timore accidentalis et vicēcie
ut hic. scias si causalis ut quia in
fremus vel nauigauit. **Nota** hic
glo. q̄ docet et ar. quando valet
prestatio et quādo non. et tangit
etiā quādo negatiua posset p̄ba-
ri scilicet quādo includit in se af-
firmatiuā vide eā.

**Abbas sancti r̄. Metus amissio-
nis patrimonij est sufficiens et ex-
cusat. Del sic. Qui per metū amif-
sionis patrimonij sui beneficio re-
nūciat illud repetere potest h. d.**

Nota glo. q̄ dicit q̄ illa q̄ sunt p̄
metū facta tenent regulariter sed
glo. ponit casus in quibus talis
fallit et dicit q̄ coacta voluntas est
voluntas r̄.

**Ad aures r̄. Renūciatio per me-
tum lapsecū facta nō est sufficiens
nisi int̄ueniat iuramentū. Nota**
glo q̄ ponit versus. **Excusare me-
tus hos puta posse quia nescis.**
**Stupri siue status verberis atq̄
necis r̄.**

**Ad audiētiā r̄. Qui coacte re-
nūciat beneficio potest illud re-
petere licet iurauerit resignare.**

Nota glo. q̄ dicit q̄ vis est impe-
tus maioris rei cui resisti non p̄t
Et est multiplex vis r̄.

**Sacris est r̄. Coicans excoicatio-
ni suis participibus licet per me-
tum hoc faciat excoicacionis sentē-
tiam tamē non euadet. Nota** g.
que dicit q̄ coactus magis dicitur
pati q̄ agere.

**Cū dilectus filius r̄. Metus nō
excusat nisi cōtineat metū mortis
vel corporis cruciatū. Nota** glo.
q̄ in hoc est specialis quia dicit h̄
cet dolus int̄ueniat in spiritua-
libus tamen non subuenit do-
lum passo.

**Super eo r̄. Illa que tempore
violētie aliam illate aufertur p̄-
bata violētia solo spoliati probā-
tur iuramento. Nota** hic glo. que
ponit rationē quare hic p̄ actore
defertur iuramentū cum nō sit iur-
amentū aliam defertendum nisi ad
sit bona presumptio puta unius
testis r̄.

**Titulus de hys q̄
vi. me. ve. cā. h. vi.**

**Absolucionis r̄. Excoicacionis sus-
pensionis vel interdicti absolutio
vel reuocacio p̄ vim extorta non
tenet. hoc primo. Secūdo dicit q̄
taliter extorquens excoicacat⁹
est ipso iure r̄.**

**Titulus de restitu-
cione in integrum.**

**Requisiuit r̄. Cū in contractu le-
gitime celebrato leditur ecclesia
restituitur ecclesia cōtra eūdem.
Cum venissent r̄. Cum ob negli-
enciā procuratoris lesū extitit mo-
nasteriū siue ecclesia contra lesio-
nem restituitur. Vide glo. huū-
c. que in hoc est specialis quia
docet quādo negligēcia proasta-
toris nocet dño.**

**Iudicis r̄. Ecclesia in omnibus
restituitur et ecclesia contra eccle-
siam. Del sic. Etiam cōtra ecclesiā
restituitur ecclesia que grauiter
lesa fuit propter p̄baciones omif-
sas. Vide glo. que dicit quasi in**

fine quid sit restituere in integrum scilicet reducere in eundem statum in quo quis erat ante lesionem quod ex tenendum.

Ex lris rē. In causa matrimoniali datur contra sententiam interdum restitutio propter fraudem. Vide g. que notat dram inter appellacionem et supplicacionem quia appellacione pendente nichil est innouandum. Sed post supplicacionem sententia potest exequi dum tamen caueatur de restitutione si sententia fuerit retractanda.

Tam ex lris rē. Contra sui predecessoris sententiam papa restitucionem indulget. Vel sic. Etiam contra sententiam pape restitui potest ecclesia et causa restitutionis in integrum presentibus est tractanda. Nota glo. que dicit quod in modico tempore non potest quis multa adiscere. Nota tex. quod non negatur quin sententia rō. se. possit in melius reformari. Nō quod assertione pāum meriti cause panduntur et ad hoc istud c. alle.

Dulcitate rē. Sententia lata si restitutio concedatur fit exequio sententiae sub cautione de restituenda re si obtinuerit condempnatus. Nota glo. q. ar. An procreator sine specialia mandato hoc casu potest petere restitutionem in integrum.

Corā felicis rē. Post pemptorium non datur dilatio nisi prius restitucionem in integrum. Et sic nota hic secundum g. quod hic conceditur una via quod alia prohibetur quod est contra illam communem regulam. Nō una via rē. Constitutus in rē. Restituitur minor in eo quod contraxit vel omisit si

probat se enormiter lesam et tunc restitutionis petende non sunt lapsa. Nota glo. que loquitur de solemnitate de consuetudine adhibenda in venditione.

Causa restitutionis rē. Causa restitutionis in integrum coram iudicibus ordinariis administrationem habent vel delegatis ab eisde tractari poterit sed non ab alijs nisi in adempter mota fuerit. Secundo dicit quod in causa criminali liberali et matrimoniali arbitri nequeunt assumi quia maiores exigunt iudices.

Beneficio rē. Restitutio denegata semel ecclesie ulterius sibi non conceditur nisi ex noua causa restituitur tamen ad appellandum contra sententiam denegacionis. Nota g. q. inter cetera dicit quod sententia arbitri non infamat.

Titulus de restitutionibus in integrum li. vi.

Ecclesia rē. Ecclesia post quadriennium non admittitur ad petitionem restitutionem contra sententiam vel contractum nisi rationabiliter aliqua causa suadeat.

Si aduersus rē. Ecclesia contra confessionem qua lesa fuerit admittitur infra quadriennium per beneficii restitutionis in integrum postea non nisi per viam iuris.

Titulus de restit. in integrum in Cle.

Ab ecclesia rē. Ecclesia probans se lesam per lapsum temporis ad id tempus tantum restituitur et infra quadriennium a tempore lesionis rē.

**¶ Titulus de alie
nacione iudi. can.
muta. facta.**

Ex quorū dā rē. Qui causa mutā
di iudicij possessionem cōmutat su
pra qua cōueniri debeat tam ille
qui recipit q̄ qui cōmutat p̄ ean
dem potest lēam cōueniri. **Nota**
glo. que est notabilis et docet q̄n
res dicatur litigiosa et de illis q̄
duriōres cōstituunt aduersarios.
Ex pte scabimōrū rē. Si in clericiā
a layco contra laicū fiat cessio cau
sa coram ecclesiastico iudice non
tractatur. **Vide** glo. q̄ est notabi
lis. **Et** notat cessiones esse odio
sas et q̄ clerici illis intendere nō
debēt. et quod iactura cause af
fia debet.

¶ Titulus de arbitris

Hanc z infra rē. In impari nume
ro arbitrorū debet fieri cōpromis
sum. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ homines
finales sunt ad dissencendum et
alle. concord.

Non sine multa rē. Arbitrium sp
moniacum et dolosum nullus est
momenti. **Nota** hic glo. q̄ in arbi
trio potest interuenire iuramentū
Item q̄ iniquo arbitrio non est
scandū. **Item** q̄ paup̄ raro audi
tur in iusticia.

Deruenit ad nos rē. Nō possunt
p̄ arbitrium spiritualia layco ad
iudicari tenenda auctoritate sua.

Nota glo. q̄ dicit q̄ interest eccle
sie ne sup̄tibus veretur. z alle.

Dilecti filij rē. In muliere ratione
cōsuetudinis iudicantem possunt
p̄sone ecclesiastice de rebus cōpro
mittere tēporalibus. **Nota** glo. q̄

docet qualia mulieres possunt ex
ercere. **Et** quādo pena in cōpro
missio adiecta peti potest.

Cū tempore rē. Arbitriū non va
let vel nō tenet quaten⁹ libertas
ecclesie ledi posset. **Nota** hic q̄
arbitriū in pte tenet et in pte nō
tenet. **Nota** q̄ in causa libertatis
arbitrē nō interuenit.

Cū dilectus filius rē. Coram ar
bitris nō potest fieri reconuentio.

Nota hic glo. primā que ponit
casus in quibus reconuentio non
habet locū quia in criminibus nō
habet locū et in spolio. **Vide** g.
q̄ est multum notabilis quia poit
quomodo dēt arbitrium et iudi
cium et cōueniunt.

Cū olim rē. In delegates a papā
cōpromittitur. et eorū arbitrium
papā interpretatur. **Nota** glo. q̄ so
let ad hoc allegari q̄ nullus ex cō
filio obligatur sequi illud. **Item**
dicit glo. sufficit ita scriptū esse.

Contingit rē. De spiritualibus in
laycam cōpromitti nō potest. **Nō**
glo. q̄ in hoc est notabilis q̄ laic⁹
nullomodo potest disponere siue
cognoscere de rebus spiritualib⁹
quia de vniuersa ecclesia male iū
dicat qui q̄rit iudicium laycorum
Et alle. glo.

Per tuas lras rē. Auctoritate iudi
cis spiritualis potest in laycos et
in clericiā cōpromitti sup̄ rebus
spiritualibus. **Nota** glo. que trac
tat de procuratore qui excessit fi
nes mādati sui. **Item** q̄ arbitriū
approbatur silencio. p. dierum.

Ex parte tua rē. Per mortē alte
rius cōpromittentis expirat cō
promissum. **Nota** glo. q̄ loquitur

de morte litigatorum.

Exposita r̄. Sententiam precedētem non potest arbiter imutare.

Nota t̄. qui dicit q̄ papa nō intendit imutare sententias iā latas neq̄ suscitare lites iā sopitas et semp̄ recurrendum est ad intentionem scribentis.

Inotuit r̄. Si ad sententiam arbitri electi indeterminate iudex p̄tem cōpellat locus est appellādi.

Nota glo. q̄ dicit q̄ arbiter debet nominari et esse certus et sic etiā iudex debet esse certus et tutor.

Cū a nobis r̄. Dicitum incertoū arbitratōrū bene tenet sed sic nō est in arbitris. **N**ota glo. et ab. q̄ hic ponūt dr̄am inter arbitrum et arbitratōrem r̄.

Cōpromissum r̄. Cōpromissū nō extendit se ad cōpromittentis heredes nisi hoc exp̄sse in cōpromisso caueatur r̄.

Libro sexto

Si ex tribus r̄. Si ex tribus arbitris duo cōcordant tenet sententia illorum sed si omnes discordant tenet sententia de summa minor. **U**t questiones r̄. Si ex tribus arbitris unus nolit examinādo vel diffiniendo negotio interesse duo procedere poterunt ac si ille p̄ns esset circa iudices atiqua iura seruentur hoc dicit. **N**ota glo. que est notabilis.

¶ Et sic est finis casuū sumarioū primi libri.

¶ Incipiūt casus sumarioū secūdi libri. decre. vi. et Cle.

Quovult deo r̄. Qui semel iudicem nō declinare promisit amplius non poterit penitere.

Nota glo. q̄ dicit q̄ iudicium red dicitur inuitū. **V**ide hic ab. qui q̄rit an in absentia p̄ris ex cōmunicat⁹ posset absolui. **A**n debeat pars ad hoc vocari. **E**t tractat glo. q̄n causa ex cōmunicati est tractāda.

Decernim⁹ r̄. Laici ecclesiasticas causas tractare nō debent. et prelati ecclesiasticū iudicio laycorum acta ecclesiastica negotia nichil disponāt nec propter laycorum prohibitionē ecclesiasticam dimittant exercere iusticiā. **N**ota glo. que dicit q̄ papa potest layco delegare criminales ac etiā civiles et spirituales causas.

Quāto diuina r̄. Causa iuris patronatus per ecclesiasticū iudicem tractari debet. **N**ota glo. q̄ dicit q̄ ius patronatus nō dicitur proprie spirituale. sed spirituali anepum. **E**t dicit glo. qualia iura possit laicus possidere.

At si clerici r̄. Per processum habitum cōtra clericum in foro seculari non sunt clerici puniendi.

Deando ostēditur qualiter episcopus cum clericis valeat dispensare. **N**ota glo. que dicit de sententia lata per non suum iudicem.

Item dicit glo. q̄ confessus in iure p̄ cōuicto habetur. **E**t nōt aliquos casus in quibus ep̄s p̄t dispensare

Item dicit q̄ venia nō datur nisi penitenti r̄.

Ceterum quia in eos r̄. **Vasallus** tenetur corā domino feudi respondere. **Nota glo.** que dicit q̄ q̄dā dominus feudi paratus est facere iusticiam inter vasallos et illi etiā parati sint respondere nullus alius debet se intromittere de iurisdictione r̄.

Dilecti filij r̄. Nullus cogitur edere actionē. **Nota glo.** q̄ reprobat subtilitates in iure canonico circa causas agendas quia sepe subtilitates ad p̄ncipem subvertuntur et stricta ratio quę omitti solet.

Intelleximus r̄. Excommunicatus cōueniri potest sed alium cōuenire nō potest. **Et glo.** ponit rationē videlicet ne ex dolo suo cōmodū reportet. **Et nota glo.** q̄ dicit q̄ excommunicatus debet per procuratorem respondere. **Et q̄rit** quid si excommunicatus nō velit procuratorem cōstituire. **Item q̄rit** an ne excommunicatus potest ipsum cōuenientem recōuenire. et dicit q̄ non.

Clerici r̄. Nulla valet cōsuetudo quo min⁹ clericus de omni crimine debeat corā ep̄o respondere.

Nota glo. q̄ arguit q̄ cōsuetudo non p̄iudicat iuri scripto. **Et quo modo** hoc debeat intelligi vide g.

Causamq; r̄. Capitulū sine cōsensu prelati nō agit. **Notat glo.** q̄ sine cōsensu prelati collegium nec alium cōuenit nec cōuenitur.

Cū non ab homine r̄. Clericus depositus et incorrigibilis a iure seculari est tradendus. **Nota glo.** q̄ docet qualiter procedendum sit et notabiliter expedit se qualiter p̄

cedendū sit contra falsariū.

Nota. N. r̄. Delegati potestas extēditur ad eū qui scienter accipit rē per violentiam occupatam.

Nota glo. q̄ expedit se qualiter et q̄n quis tam q̄ successor singularis per rescriptū apostolicum cōueniri potest.

Cū venissent r̄. Papa non vult de p̄uilegijs apostolicis cognosci per alios q̄ per se vel suos. **Itē glo. alle.** q̄ illius est interpretari cuius est condere ius. **Et querit** g. qualiter isto casu papa potest esse iudex in propria causa.

Notat ille r̄. Ratione peccati q̄ libet causa p̄tinet ad ecclesiam.

Vel sic laicus ratione peccati et maxime p̄nitij vel pacis fracte coram ecclesiastico iudice conuenitur. hoc dicit. **Nota tex.** cum glo.

qui solet allegari. si peccauerit in te frater tuus. **Item q̄** par est vnicuique caritatis.

Et q̄ papa potest corrigere quemlibet r̄.

Notat glo. q̄ licet lex abrogata est. potest tamen adhuc allegari propter eius rationem que ratio quandoq; est necessaria.

Pastoralis r̄. Principales persone litigantes in lite personaliter debent respondere. **Vide doc.** hic qualiter hoc debeat intelligi. **Et enumerat glo.** aliquas personas que non per se sed per alios debent respondere.

Examinata r̄. Contra non possidentem non datur rei vendicatio.

Vide glo. notabilem que declarat interdū et quō et quando quis aliam p̄t in iudicio int̄t̄re actionem r̄.

Cū deputati sūt. **Jura sua religio-
nis psequitur regularis.** **Del sic.**
Preceptores templi pro domibus
suis agere possunt & defendere nec
eis obstat religio vlt q̄ natio eorū
sit incognita hoc dicit. **Nota tex.**
qui dicit q̄ litigiosis negocijs cu-
ram gerere nō debent qui pacifi-
cis decreuerunt studijs inherere.
Itē nota glo. que inter cetera di-
cit q̄ infames cōsueverunt fugere
loca nationis sue. **Itē q̄ infamis**
nō potest esse iudex vel parator
Qualiter sūt. **P**relatus debet lay-
cis de clericis iusticiā exhibere.
Nota glo. q̄ dicit q̄ clericis si ve-
lunt nō possunt laicam iudicem suū
constituere.
Causam que sūt. **J**udicē cause simi-
litudo cause quā habet ipse. ipm
repellit. **Nota glo.** q̄ dicit q̄ simi-
lis causa etiā repellit testem. **Et**
dicit q̄ qui simili morbo laborāt
non sūt admittendi in testimoniū
Exhibita nobis sūt. **J**udiciū destru-
itur si de principali et exceptione
simul cognoscatur. **Del sic.** **Si iu-
dices de principali et exceptionib9**
preiudicialibus simul cognoscunt
vel sup principali lite nō cōtestata
p̄baciones recipiunt ab eis licite
appellatur. **Nota glo.** q̄ dicit de
cōspiratoribus q̄ non sūt admittē-
di sūt. **Item dicit glo.** q̄ si plura as-
signentur in appellatione grauāmi-
na sufficiat alterū dūmodo quoth-
bet p se sufficiens sit sūt.
Venerabilis sūt. **De cōdū canones**
cause instanciā non pditur si infra
trienniū causa non fuerit finita.
Del sic. **Instanciā iudicij nō perit**
per lapsum trienniij hoc d. **Nota**

glo. que reddit causam et dicit q̄
iurisdicō perpetua est et rescrip-
ta sunt perpetua.

Dignificauerūt sūt. **Cum actor et**
reus non sūt eūsdem fori causa
possessōnis et proprietatis potest
corā diuersis iudicibus agitari.
Nota glo. que dicit et arguit q̄
cōtinencia causarum diuidi nō de-
bet et alle. et soluit.

**¶ Titulus de iu-
dicijs li. vi.**

Juris esse sūt. **J**udex delegatus nō
habens ad hoc speciale mandatū
a papa nō potest cōpellere ptem
vt personaliter coram eo cōpareat
nisi ex causa rationabili. **Nota g.**
que q̄rit an valeat processus cum
falso procuratore habitus. **Itē tan-**
git quid faciēdum sit cum dñs sit
iustior q̄ procurator.

Mulieres sūt. **M**ulieres perso-
naliter ad iudiciū quacūq; causa
in iure non expressa in iure trahen-
de non sunt. sed si necessarium sit
eorū testimonium in causa iudex
expēsis producentis interdum ibit
interdum mittet. et iudex fraudu-
lenter vadens ex cōmunicatus est.
Mulieres religiose etiā volētes
extra monasterium suū. ex aliqua
causa personaliter ad iudiciū tra-
hi non debent quod contra pre-
dicta sit est irritum. **Nota glo.** q̄
inter cetera notat cōdiciōnem mu-
licum esse meliorem hoc casu. q̄n
q̄ vitorum conditio est melior. q̄n
q̄ est par. **Et notat in fine vnum**
casum in quo quis non potest re-
nuntiare iuri pro se introducto et
alle. alios et concord.

Si amū riiij. rē. **Ma**ior riiij. ānis
p se aut procuratorem potest agē
et defendere causā spiritualem.
minor riiij. a motū non agit per
se sed per paratorem datū aucto
ritate ordinarj ecclesiasticā iudicis
et etiā delegatū ad causas illas
filiusfamilias sine patris assensu a
git causam spirituale. **In** fine g.
huius c. notatur casus in quibus
filius etiā minor agit cōtra patrē

**Titulus de iudi
cjs in Cle.**

Hudū rē. **Cō**stitutio bonifā. que
habet q. citaciones etiā extra
dies solempnes publice facte de
mādato pape in audietia lēarum
cōtradictarum vel papali palacio
affixe. ianuis maioris ecclesie. lo
ci quo papa cū curia sua degit at
tent citatū ac si ad eum psonaliter
deuēissent. restringitur ad eos
qui impediūt ne ad eos citatio p
uenire possit. vel quocū domiciū
tute nō potest adiri.

Dispēdiosam rē. **In** causis pen
dētibz ex beneficiālibz et deci
marū matrimonialibus et usuratū
e ipsas tangētibus pcedi potest
simpliciter et de plano absq. iudi
ciorū strepitu et figura. **Nota** hic
glo. q. iudex in hjs casibus i ter.
numeratis potest pcedere absq. fi
gura et strepitu iudiciali. attamē
si vult potest plenariū processum
facere. **Et** ergo ter. notanter dicit
veleat. nō dicit debeat. qd est mē
ta tenēdum rē.

**Titulus de foro
cōpetenti.**

Si quis clericus rē. **C**lericus ha
bēs causam contra clericum suum

nō debet deserere episcopum sed
prius actio corā eo ventiletur nisi
de cōsensu episcopi aliū elegerint
iudicē ecclesiasticam. **Nota** q. ele
rici deserere nō possunt suum epis
copū etiā si iuramentū intēue
nerit. **De** quo vide hic glo. quō
hoc intelligi debeat.

Nullus iudicā rē. **J**udex layam
clericū sine licētia sui episcopi per
se distringere aut iudicare nō presu
mat. quod si fecerit donec emen
dam prestiterit ab ecclesia seques
tratus manebit. **Nota** glo. q. vi
detur velle. q. omnes seruiētes ec
clesie gaudēt hoc privilegio.

Hanc si episcopi rē. **S**i episcopi
inter quos causa versatur diuer
sacum sūt pcuratorū ille primos
dat iudices in cuius pcurantia est
lcaus de quo contenditur. **Nota**
g. q. dicit q. sub illo iudice agere
debet actor in cuius iurisdictione
res litigiosa ē vt ex ipsa re sorcia
tur forum.

Si quis contra rē. **I**sta decre. do
cet qualiter pcedendum sit cū
proprius episcopus reusatur vt
susz etus et tractatur plenius in
fra de appel. in c. **C**um speciali q.
videtur hanc decre. interpretari.
Vel sic sumatur. **C**oram episcopo
suo cōueniendus est clericus qui
si reusatur dabit delegatum pti
bus non suspectū. hoc dicit. **Nō**
glo. q. inter cetera dicit q. delega
tus ab ordinario non potest suam
sentēciam exequi sed ipse ordina
rius debet illā exequi.

Si clericus layam rē. **S**i clericus
layā super rebus prophanis aut
ecclesie sue cōueniat debet clericus

coram iudice seculari agere. **C**um generaliter actor sequitur forum rei. **Q**uia licet istud sit intelligendum. **V**ide h. doc. **C**um sit generale quod. **C**um laici in exhibendo iusticiam clericis sepe sunt remissi favore ecclesie introducitur est ut clerici sub quo voluerint iudice possint malefactores et sacrilegos convenire. **N**ota glo. que dicit quod isto casu layci possunt ad iudicandum per excommunicationem compelli. **E**t exponit qui dicuntur malefactores etc.

Ex transmissa etc. **C**oram domino feudi causa tractanda est quo negligente succedit ordinarius. **N**ota tex. et glo. que videntur inuere et docere qualiter causa feudi debeat expeiri et remitti et alie. **C**oncor.

De re quoniam etc. **D**e feudo spectante ad ecclesiam episcopus cognoscit et sede vacante supersedendum est quousque ecclesie de prelato pronisum fuerit. **H**ic est argumentum quod se. **V**aria iura episcopi ad capitulum non pertinent etc.

Quod clericis etc. **C**lericorum cause iure canonico hoc est secundum iura non secundum laycorum consuetudinem terminantur. **N**ota quod parisiensis in causis ubi laycus agit contra clericum de consuetudine non datur libellus.

Licet ex suscepto etc. **I**sta decre. docet in quibus casibus iudex ecclesiasticus potest se immiscere seculari iurisdictioni scilicet cum superior non inuenitur. **A**lius scilicet cum iudex secularis negligit facere iusticiam. **T**ertius casus est cum aliud ambiguum fuerit. **Q**uartus in omni crimine. **Q**uintus cum per denunciationem criminis causa deferatur ad iu-

dice ecclesiasticum. **H**ereto ratione conneritatis super istis omnibus. **V**ide quod. **E**x tenore etc. **C**ausa viduarum peccatorum spectat ad forum seculare cuius negligencia supplent iudices delegati. **N**ota glo. que enumerat aliquos casus spectantes ad forum ecclesiasticum. **E**t dicit quod causa viduarum quo ad defensionem spectant ad iudicem ecclesiasticum. **D**e hoc sic. **V**idua laici coram ecclesiastico iudice conveniri non potest nisi super causa ecclesiastica vel in defectum iuris secularis hoc dicit.

Si diligenti etc. **N**on potest clericus in non suum iudicem secularem consentire etiam si hoc iuret. **D**e hoc sic. **C**lericus non potest sibi constituere laicum iudicem etiam si proprium iuramentum et aduersarii consensus accedit h. d. **N**o quod. que dicit quod pacto priuatur eum iuri publico non derogatur. **E**t quod nemo potest facere ut iura in testamento suo locum non habeant.

Cum contingat etc. **C**lericus debet coram episcopo respondere nisi contrarium sit de consuetudine inductum.

Nota ex glo. que consuetudo dat aliqui iurisdictionem et qualiter hoc induci potest per consuetudinem ut quis sibi vel suis ius dicere possit.

Glo. expedit se et est satis nobilis. **P**ostulasti etc. **C**lericus delinquens priuatur beneficio quod alibi habet. **L**icet episcopus in cuius diocesi est beneficium illa sententia exequatur. **D**e hoc sic. episcopus deponit clericum alibi beneficiatum qui in sua diocesi deliquit et episcopus beneficium sententia exequitur. **N**o singulariter casum ubi in delicto lata sententia per alium executioni demandatur. **E**t glo. distinguit illo casu quod

videndū sit an delictum sit mag
nū et depositione dignū.

Ex pte rē. In possessorio iudicio
vidua potest in foro ecclesiastico
laycū conuenire. **Del sic.** Misera
bilis persona potest laycum inter
dicto vnde vi corā iudice ecclesi
astico conuenire. hoc dicit. **Nota**
glo. q̄ dicit q̄ quis tenetur inter
dictio vnde vi. siue quis fecerit p
se siue cōplices eius ipsius māda
to. **Del ecā** si ratum habuerit et
alle. concor.

Conquestus rē. Sacrilegi sūt qui
res ecclesiā vſurpant ⁊ possunt
eos indices ecclesie condepnare

Del sic. Layci vſurpantes iura ec
clesiā velut sacrilegi p iudicem
ecclesiā conpescuntur hoc dicit

Nota glo. q̄ in hoc est singularis
q̄ omnia iura incorporalia. vt ser
uitutes. et alia. quasi possidentur
quia manu cōprehēdi nō possunt
sed corporalis possessio dicit quasi
pedū posicio. **In fine glo.** dicit q̄
iniuriā factam ecclesie p̄lati nō
potest remittere et alle.

Dilecti filij rē. Qui cōstituit se cer
to loco solutiū. ibi. et in loco do
miali. nō obstante priuilegio cō
ueniri potest. **Nota glo.** q̄ docet
qualiter dampna. expēse. ⁊ inter
esse probari debēt. **Itē** notat hic
abb. q̄ pactū a predecessore noiē
ecclesie factū obligat successorem.

Significasti rē. Tria sūt necessaria
vt clerici in non suū iudicem va
leat cōsentire. primum scilicet q̄
vtraq; pars cōsentiat. **Item** q̄ sit
ecclesiastica p̄sona. **Item** q̄ iuris
dictioni p̄sit is in quē cōsentit.
Item q̄ hoc fiat de episcopi vo

lūtate et hoc ē quartū. **Vide g.**
Proposisti nobis rē. Bola demi
ali mutatio a primi iudicis non
eximit iurisdictione siue potestate
Del sic. Si citatus ad causam pos
tea mutat fecū in causa illa corā
primo iudice respondere cogetur
hoc dicit. **Nota glo.** ubi dicit q̄
iudiciū debet ibi terminari ubi ē
inceptū. **Et** dicit q̄ per solam cita
tionē siue cōparationē fit preuen
tio de quo vide glo.

Licet racione rē. Nullibet potest
apud se. ap. cōueniri sed tamē p̄t
ab hoc ex causa legitima recusari
Nota glo. q̄ expedit se dēces qui
bus casibus efficitur quis de iu
risdictione alterius. **Item** dicit g.
q̄ dñs papa est iudex singulorū
et alle. concor.

Capitulus de foro **cōp. li. vi.**

Romana rē. Licet p̄ app. ad archi
episcopū causa deuoluatur. et de
ea cognoscere possit. tamen nisi
prius de appellatione cognoscat.
ecā partibus cōsencientibus sine
volūtate suffraganei quia hoc ca
su p̄uide esset ac si sine volūtate
suffraganei p̄ simplicem querelā
cognosceret quod nō potest facere

Seculares rē. Iudex secularis qui
vult clericum cōpelleere ad debita
ecā liquida soluēda p̄ ecclesias
tam iudicem desistere cōpellatur
Nota glo. q̄ laycis ē obsequendi
necessitas non autem imperandi
auctoritas. **Itē** ista decre. trahit
ecā ad cōuersos et religiosos.

Cum g. laicis rē. Laycis racione
iuramenti vt illud seruet coram iu
dice ecclesiastico conuenitur. **Nō**

glo. q̄ dicit q̄ quis non debet ex illo cōsequi dampnū unde meretur premium et alle. **I**tem q̄ monitio semp̄ debet precedere censuras et clericas alle. **xxiiij. q. ij. de illicita r̄c.**

Titulus de foro cōpetenti in Cle.

Quāvis r̄c. **I**ta constitutio vel cō aliū concedit certo casu episcopis expulsis a suis sedibus q̄ in locis aliaū dyoc. seruata forma quā limitat possunt pcedere contra expulsores consiliarios et fautores.

Secūdo de iurisdictione als inter subditos exercenda. Tercio de licētia dyocesanorū petenda. Quarto de fide adhibēda verbis episcopo p̄cū. Quinto de suffragio vicario episcoporum. Sexto p̄testatur de iure possidentū loca ubi tales episcopi iurisdictionem exercent. Nota glo. circa principū q̄ dicit q̄ licet generaliter allegat̄ scilicet hoc habetur in canōib⁹. **Item g. ponit metū. **I**mprob⁹ est aliquis verbis factisq̄ proteruis. **I**tem g. docet an episcopus possit vindicare iurā suam. **I**te glo. notat singularia de cōsilio et fauore. **I**tem q̄ trib⁹ vicibus debet fieri amāo**

Titulus de libelli oblatione.

Ignarus epus r̄c. **L**ibelli sūt in ciuilibus iudicijs porrigēdi. **D**el sic **A**ctor in rescriptis libellū porrigē debet hoc dicit. **N**ota glo. q̄ dicit q̄ libellus ē scriptura in qua cōtinetur res que petitur et causa petendi et nomē actoris et rei. **E**t q̄ rit an libellus sit de substantia

iudicij r̄c.

Dignificantibus r̄c. **A**ppellari p̄t si obscuro libellus nō fuerit declaratus. **G**lo. ponit racionē quia iudex sentēciam ferre non debet sup incerto. **I**te quia generalitas parit obscuritatē. **E**t dicit glo. q̄ petēs rem ex vna causa et succūbit potest alia ex causa illā rē petere non obstāte re iudicata quod est menti tenendum. **I**tem glo. docet q̄ libellus potest mutari vel addi vel minui r̄c.

Dilecti filij r̄c. **I**n actione p̄sonali cā ex qua agit exprimēda ē. **D**el sic. **A**gens p̄sonali actione debet in libello causā obligationis exprimere. **N**ota hic ad cautelam q̄ in actione p̄sonali si quis non exprimit causā in libello potest sic expi. nō teneor respondere quia causa non exprimitur in libello et sic iudex ex tūc p̄cūtiare debet q̄ si non fecerit poteris appellare **E**t vide hic doc.

Titulus de mutuis peticionibus.

Ex l̄us r̄c. **R**eus coram delegato potest reconuenire actorem qui simul audiat et diffinat causā utrā q̄ hoc dicit. **S**ed pone actor cōuenit reū super ciuili. reus vult reconuenire actore super criminali que ritur an possit. **V**ide hic doc. **N**ō glo. que magistraliter docet qualiter p̄cedendū sit in causa reconuenionis et conuentionis. **I**tem dicit q̄ frustra petit debitum qui id quod debet non impendit. **I**tem eadem lege cōuenitur quis qua ius sibi tribui postulat

Sed glo. cōtra ista arguit de de
posito et dicit qd sit ibi speciale.
Prudentiā rē. **Clausula** in rescrip
to apposita app. re. pro actore pro
dest reo et hoc est verū si admiscā
tiam actoris fuerit impetrata.
Nota glo. q̄ ponit rationē quare
in iudicio nō debet esse psonarum
acceptio. **Item** nō debet actori li
cere qd non liceat reo.

**Titulus de litis
contestatione.**

Olim inter episcopū rē. **Processus**
sine litis cōtestacione est nullus.
Del sic. **Nō** p positiones et respō
siones ad illas sed ad peticionem
in iudicio propositā et respōsionē
ad eam fit litis cōtes. qua omīssa
processus redditur nullus hoc dicit
Nota glo. huius c. que dicit qd li
tis cōtestacio est exordium litis
sive principū **Et** ergo ubi princi
pium id est fundamētum litis de
est nichil desuper edificari potest
et alle. cōcor.

**Titulus de litis
cōtesta. li. vi.**

Excepcio rē. **Excepcio** pempto
ria litis cōtes. non impedit nisi sit
de re iudicata trāsa cta vel finita.
Nota glo. q̄ ponit differentiā in
ter excepcionē et defensionem. **Itē**
dicit glo. qd iuramentū delatum a
pte parti habet maiorem vim q̄
res iudicata quia omnis cōtrouer
sie est finis. **Itē** dicit qd omnis ex
cepcio pemptoria pimit sed dilato
ria differt.

Si oblato rē. **Per** excepcionem
pemptoriam nō fit litis cōtestacio
Nota glo. q̄ inter cetera dicit qd
p litis cōtes. ordinatur iudicium.

sed p excepcionem pemptoriam
destruitur et sic una res duos cō
trarios effectus nō potest parere
Et alle. c. maiores de bap.

**Titulus ut lite
non contestata
nō procedatur.**

Ad hoc deus rē. **Ubi** agitur de cri
mine adulterij ad sepacionē thori
processus lite non cōtes. habitus
nullus ē ipso iure. **Del sic.** **Si** agi
tur de adulterio ad sepacionem
thori et ante litis cōtestacionem
reus est cōtumax excoicari potest
sed testes recipi non possunt nec
causa diffiniri hoc dicit. **Nota g.**
q̄ dicit qd non habēt aduocatium
dande sūt inducie ad querendum
aduocatium. **Item** **Nota** casus in
quibus viro denegatur vxoris
restitutio rē.

Accedens et infra rē. **Ubi** restitui
tio in integrū principaliter postu
latur processus cōtra contumacē
habitus lite non cōtestata nullus
est ipso iure. **Et** alij aliter sumant
istam decre. et sic dupliciter legit
Vide doc. **Nota glo.** que allegat
multas causas suspicionis.

Tue fraternitatis rē. **Hic** habes
qualiter fit ante litē cōtestatam
cōtra contumacem p iudicē pcedē
dum. **Del sic.** **Si** lite non cōtes.
reus est contumax si fieri potest
mittitur actor in possessionē cau
sa custodie als reus excoicatur
hoc dicit. **Nota glo.** qualiter iu
dex pcedere debet ad missionem
in possessionem ex primo decreto
Et dicit glo. qd non debet multū
festinare et debet sumatim nego
tium perscrutare.

Accedens ad se. ap. rē. In causa
mēmoriali cōtra non contumacē li
te non cōtestata facta testū recep
tio nulla est. Nota glo. q non
omnis amicitia repellit iudicem
sed maxima. Et ar. glo. an ne
quilibet tenetur diligere proximū
suum. Item dicit tēp. qui in hoc
est notabilis et singularis q nullus
debet se credere capitalibus suis
inimicis et ad hoc solet istud c. al
legari.

Quā frequenter rē. Ista decre pū
cipaliter diuiditur in tres ptes In
prima ponit regulam q sine litis
cōtestacione non pōt regulariter p
cedi ad receptionē testium. Et ab
ea exapit duos casus scilicet nisi
timeatur de morte testium et diu
turna absentia In secūda parte in
q porro ponit alios duos scilicet
in electione et in mēmorio carna
li. In tertia ibi. sunt et alij ponit
alios duos casus scilicet in inquisi
tione et qn publicacō testium imi
net faciēda. Et nota glo. q est no
tabilis et plura.

Titulus de iuramento calumpnie

Inherentes rē. Clerici in causa ec
clesie nō coguntur iurare de calūp
nia sed possunt hoc iuramentum
alij delegari. Nota tēp. qui dicit
q grauiōres cause debent per pa
pam expediri. Et ponit glo. q
quāq capitula que continentur
sub iuramēto calūpnie Et ar. g.
quod vni cōceditur.

Itas et infra rē. In spiritualibus

causis nō iuratur de calumpnia
Nota g. q determinat que cause
dicuntur spirituales et q dicuntur
mixte scilicet cum agitur de crimi
ne ciuilitate.

In ptractandis rē. In causis eccle
sie nō iuratur per quemcumq de
calumpnia. sed per principales q
quāq per procuratores causam sci
entes. Et dicit glo. q Syndicus
collegij vel vniuersitatis iurat in
animā ppiam.

Impturum rē. In causis collegij
non omnes de collegio cogēdi sūt
ad iurandum de calumpnia. Vel sic
In causis collegij non coguntur cle
rici in ppijs personis subire cali
pnie iuramentū.

Ceterum q nouis rē. Nō obstāte
terre cōtraria consuetudine in pro
prie psonie cogendi sūt clerici iu
ramentū calumpnie subire et nōt
hic ab. q non valet cōsuetudo q
aduocati nō iurent.

Cum causam rē. In causis ecclesi
asticis et vniuersitatis per preu
ratorem potest prestari calūpnie
iuramentum. Nota glo. que que
rit an ne interrogatus in iudicio
potest capere terminum delibera
di anteq respondeat quā tenetur
respondere per verbum credit vñ
non credit et est satis notabilis
glo. et solet allegari.

Cum in causa rē. Si prelati in
causa ecclesie litiget prestabit iu
ramentum de calumpnia per seip
sum. Si vero per procuratorem
prestabit per illum. Nota tēp.
qui ponit penam recusantis hoc
iuramentum.

De iuramento calumpnie li. vi.

Si de calumpnia etc. Tria dicit primo qd non est de substantia iudicij qd statim post litis contestationem iuratur de calumpnia. Secundo qd non annullatur excessus licet tunc omittatur tale iuramentum. Tertio precepit qd in spiritualibus simul de veritate et calumpnia iuret.

In appellacionis causa etc. In causa appellacionis iurari debet de calumpnia et veritate dicenda et hoc primo. Secundo dicit qd parrator deputatus post iuramentum calumpnie iurabit de calumpnia. Tertio dicit qd iudex quocumque sibi videtur exigat iuramentum malicie etiam si de calumpnia iuratum sit qd est menti tenendum.

Nulla iniuriam etc. Procurator habens ad hoc speciale mandatum iurat de calumpnia. Nota glo. que dicit qd olim parratores iudicium iurabant.

Titulus de dilacionibus extra

Dilecti filij etc. Appellari potest si sine causa primus terminus minus brevis et peremptorius assignetur. Unde dicit glo. qd ex causa bene potest fieri. Vide glo. qd dicit qd citatio debet continere tria edicta etc. Item dicit glo. qd iudex debet exprimere illam causam in citatione.

Preterea a die etc. Ubi ex tenore rescripti plene potuit reus instrui inducie ad deliberandum non sunt ulterius concedende.

Uitete tue etc. Si dicta libelli superflua declarantur inducie delibera-

torie amplius non conceduntur.

Nota glo. qd dicit qd emphiteota potest propria auctoritate expelli si per triennium cessit solvere canonem suum. Et qd noua dilacio ad deliberandum non datur quando substantia libelli non mutatur licet post etiam oblationem corrigatur.

Exposuit nobis etc. Prima citatio reuocatur si ex alia causa ab eodem iudice quis citetur et ideo nouas inducias obtinebit. Nota glo. qd dicit qd exceptio que competat reo competat fideiussori. Item dicit qd per testacionem utilis est ad cautelam. Item qd officium suum nemini debet esse dampnosum. Et non debet quis dampnum consequi etc. et alie.

Titulus de feriis et vacationibus extra

Omnes dies etc. Quantum ad diuinum officium de vespera in vespera dies inchoari debet et finire. Nota glo. qd dicit qd pro pace omni die iurari potest cum sit opus pietatis. Item pro obedientia.

Quonia etc. Tria ponit ista decretalis. Primo dicit qd secundum qualitates diuersarum regionum et secundum qd festa exigunt sabbatum prius incipiunt et tardius finiuntur. Secundo dicit qd inter pascha et pentecostes non debet fieri generalis genuflexio. Tertio dicit qd festum trinitatis diuersimode celebratur et Romana ecclesia hoc festum non celebrat. Licet tamen veteris etc. In festo aliquo propter subitam pluuiam possunt colligi messes et sic nota qd festiuis diebus intercedere possumus rei tempore periture. Nota glo. in fine que dicit qd decime dande sunt de

piscibus captis quid tunc de feris captis etc.

Capellanus etc. Hic habes in quibus temporibus nuptiarum solemnitates ab ecclesia suspendantur. **Nota** glo. que dicit quod quolibet tempore possunt matrimonia contrahi. **Sed** nuptiarum solemnitates certis diebus prohibentur.

Conquestus etc. Ferijs ob dei reuerentiam inductis renuciari non potest seaus si ob fauorem hominum sunt inducte. **Vide** glo. que docet quatuorplex sunt ferie solennes et que dicantur opera pietatis. **Item** dicit quod in operibus misericordie dierum distinctio non est habenda.

Titulus de ordine cognationum

Intelleximus etc. De exceptione per emptoria prius cognoscitur sed super principali tantum pronuciatur. **Nota** glo. bene quod distinguit inter questiones emergentes et incedentes et dicit quod sit emergens et quod incedens. **Cum dilectus filius etc.** Exceptio spoliacionis impedit petitoriam questionem sed in modum eiectionis proposita spoliatio petitoriam precedentem non impedit questionem. **Nota** g. hic que querit inter cetera an exceptio spoliacionis intercipiat prescriptionem. **Tua non credimus etc.** Petita hereditate obstat exceptio natiuitatis et primo debet discuti questio natiuitatis quam successione. **Nota** glo. que determinat quoniam due sunt questiones principales et ambo auales qualiter sit procedendum. **Item** quoniam una est aualis et alia criminalis. **Dup** spoliacione etc. Spoliator non potest spoliatum reconuenire nisi de

alia spoliacione. **Potest** autem spoliacionis exceptione spoliatum repellere ab agendo. **Nota** glo. que dicit inter cetera quod reconpensatio non potest opponi petiti restitucionem. **Item** quod in momentanea possessione cessat reconuentio etc.

Titulus de plus peticionibus

Consiliu etc. Hic habes quot modis plus petitur et que sit pena plus petentium modus autem plus petendi continentur hijs verbis. **Plus** petitur causa plus tpe re quoque loco. **Nota** g. que dicit in principio sui quod licitum est ante litem contestari petere sine pena alibi non etc.

Capitulum de causa poss et proprietatis

susceptis etc. Causa proprietatis et possessionis coram eodem iudice tractari debent et contra absentem non contumace nichil diffinire possumus. **Nota** g. que docet quare possessio dicitur momentanea.

Ad ultimum etc. Vbi petitio simul et possessio actum est suspensa petitorio licet tunc est possessorium terminare glo. alle. ratione quia continentia causatum diuidi non debet quia cum causa simpliciter et indiffinite committat utraque causa tamen petitio quam possessoria videtur amissa. **Vide** glo. que alle.

Cum ecclesia suterna etc. Super iure incorporali possessore et petitio simul ul agi potest. **Nota** g. huius capituli que est multum nobilis et dicit de futuri et dicit quod quis ratum iure alterius ex illo presumit in quasi possessione illius iuris et optine facit glo. super verbo trium episcoporum.

Cum sup electione rē. **U**bi electus agit de sua electione potest petitoriu simul et possessorium intēnari. **N**ota glo. in p̄ncipio que dicit q̄ confirmacio nichil iuris confert ubi electio canonica nō fuit.

Pastoralis officij rē. **Q**ui iudiciū proprietatis intēnauit potest ante cōclusionem ad iudiciū possessionis recurrere al̄s nō nisi iudici hoc ex equitate videatur expedire ex p̄cipuis iudicij que mouere possent aīn iudicantis. **N**ota glo. q̄ est notabilis et distinguit q̄ triplex est iudiciū possessorium.

Cū dilectus rē. **C**ū super possessorio et petitorio simul est actum utriq̄ una sentētia debet terminari. **V**ide doctores hic qui diuersi mode legūt istud c.

Cū olim questio rē. **Q**ui bis sine aliqua reclamacione elegit p̄ hoc quasi possessionē eligendi acq̄rit. **V**ide tex. qui dicit qd̄ res inter alios acta rē.

In causa **C**asus est fm̄ Hosti. qui nōt hic qd̄ solutio p̄sonis nec p̄bat dominiū nec possessionē eius rei ratione cuius soluitur.

De causa posses. et proprie. in Cle.

Causa beneficiāli rē. **C**ausa beneficiāli ad se ap̄ legitime deuoluta p̄t t̄m appellans q̄ appellatus ante cōclusionem suspēdere petitoriu et p̄cedere in possessorio. **N**ō glo. super verbo deuoluta q̄ dicit que ad hoc requiruntur q̄ appellatio dicatur legitime deuoluta. **I**tem dicit qui sentit cōmodum debet etiā sentire onus.

Titulus de restititione spo. extra

Licet multū rē. **D**e voluntate spoliati potest de proprietate docere spoliator licet restitutio petatur ab eo. **N**ota glo. in fine q̄ dicit q̄ male fidei possessor nō petit fructus siue impēsas factas in re per ipsum detenta et in p̄ta uolente et alle.

Sollicitate aures rē. **P**etenti restitutionem non faciēda est renūciatio nis questio. **N**ota glo. q̄ dicit q̄ ex hoc qd̄ quis spoliatus renūciat beneficio suo presumitur qd̄ metu renūciavit contra quā presumpcio nē non admittuntur testes et glo. arguit pro et cōtra et alle.

Acepta cōquestione rē. **C**ontra probationem petitis restitui opponitur exceptio obiaracionis siue spontanee renūciacionis sed non cōtra petitionem eius.

Auditi querela rē. **I**n interdicto de retinēdo succūbit actor ipsius abiuracione p̄bata. **D**el sic **P**er seādas l̄ras facientes mentionem de primis nō reuocatur processus iustus p̄ primas l̄ras habitus aī presentacionē seādarum l̄rarum q̄ sic nō facit ad t̄ptulū sed ad casū. **I**n l̄ris et infra rē. **I**n beneficiālibus agēti possessorio recuperāde nō obstat exceptio nō canonice institutionis. **D**el sic **S**ecūndum alium intellectū pendēte possessorio recuperāde i beneficiālibus nō admittitur reconuēcio sup̄ proprietate aut t̄ptulo. **D**el aliter petenti restitutionē b̄ficij non potest q̄stio nō canonice institutionis referri. **I**tem cum quis rē. **N**on obstat

excepção criminis agentis unde vi
aut clam etc.

Conquerente etc. Spoliatus etiam
a iudice ordine iuris pretermissio an
omnia restituantur. **Nota tex.** qui
dicit qd non deest episcopum cleri-
cos sue iurisdictionis sine manifesti
causa et rationabili suis beneficiis
spoliare primo tenetur eis patria
provisione consulere.

Ex transmissa etc. Petens restitucio-
nem uxoris habet desponsationem p-
bare et eam carnaliter cognovisse.

Nota glo. qd dicit qd duo habet p-
bare qui petit restitutionem uxoris
videlicet legitimam desponsationem
et carnalem copulam. **Et e simile in**
servitutibus ubi quis debet pro-
bare duo. scilicet servitutem consti-
tutam fuisse et se usum fuisse. et alle-
glo. concor. etc. **Item glo.** dicit qd
habere uxorem esse possessio mi-
rabilis quia possidens possidetur.

Cum venisset etc. Si is qui per alium
possidet illo mortuo possessionem
ingressus expellitur restitutionem
per interdictum petere potest. **Del**
hic. **De receptione annue pensionis**
adipiscitur possessio rei date ta-
liter ut inde eiectus restitui debe-
at **Vide glo.** de pensione.

Ex coquestione etc. Si altero con-
iugum matrimonium accusante alter
petit restitui ante omnia restitue-
tur. **Del hic.** **Qui a se coniugem abi-**
cit non potest ante restitutionem
matrimonium accusare. **Nota fine**
tex. qui semper ponitur in causis
spiritualibus etc.

Gravis nos quarela etc. Violentus
possessor rem cum fructibus etiam
qui peti potuissent restituere et

damna relaxare et de iniurijs satisfacere
compellitur. **Del sic.** **Possessor**
violentus tenetur ad fructus prece-
ptos et ad eos qui peti potuerunt.
Nota glo. que dicit qui dicuntur
fructus et determinat de violento
et male fidei possessore et solet ple-
rumque allegari.

Olim causa que etc. **Ei qui non pos-**
sedit restitucio denegatur. **Del sic.**
Non competit restitucio ei qui sub
condicione possidet si ea non exstan-
te fuerit spoliatus. **Nota glo.** que
dicit qd non sufficit probare se spolia-
tum nisi quis probet se etiam tempore
spolij possedisse.

Teas tuas etc. **Si contra petentem**
restitutionem coniugis opponitur con-
sanguinitas in gradu prohibito et
offeruntur probationes pate excep-
to ab opponente iuramento de ma-
licia denegatur restitucio quo ad
thorum et fit quo ad reliqua. **Si ve-**
ro probationes non sunt in pmp-
to fiat plena restitucio nisi magna
sit via servicia h. d.

Ex parte. M. **Petens restitucio-**
nem coniugis habet probare legitti-
mum coniugium factum fere ex consen-
su. **Nota glo.** super verbo minor
que enumerat certos casus in quibus
minor dicitur esse maior.

Cum ad fidem etc. **Interdictum un-**
vi non competit contra illum qui nec
spoliavit nec spoliari mandavit.
nec ratum habuit. **Nota glo.** qd
docet quando et contra quem co-
petat interdictum **Unde vi.** **Item**
nota textum in fine qui dicit qd p-
sumendum est pro sententia iu-
dicis et videndus est motus animi
sui etc.

Olim nobis rē. **D**olentus possessor qui nō est soluendo ad restitutionē fructuum non tenetur. **Del sic.** **S**poliatus omnib⁹ bonis eādem auliter conueniri non potest obstāte excepōne spoliacionis inopiam cōcludentis. **Nota glo.** que dicit q̄ qm̄ nichil habet eius periculo nichil est et alle. l. Itaq̄ fullo. ff. de furtis.

Olim inter te rē. **P**er excomuniacionē diebus aliquibus obseruatū in obseruantes nō acquiritur iuris prochiatis possessio. **Nota glo.** que q̄rit an ne possessionē perdat qui timore deuict⁹ abstinet.

Depe cōtingit rē. **S**poliatus restitutionem petit ab eo qui scienter rem a spoliatore recepit. **Nō tex.** qui dicit q̄ nō multū interfit quo ad periculū anime iuste detinere ac inuadere alienū.

Disanus ac lu rē. **S**i mādatur restitutionem fieri et sub certo modo necesse est non solum in facto sed etiā in modo parere alē nō valet q̄ agitur hoc dicit.

Titulus de resti.

spo. li. vi.

Frequens rē. **I**n aulibus non admittitur spoliacionis exceptio facta ab alio q̄ ab actore. **I**n criminalibus admittitur facta a tertio. dūmodo sit de tota substācia. vel de maiori pte spoliatus. **E**t exceptio pbari debet infra xv. dies alē sit cōdempnatio expensarū. **E**ra piens de spoliacione facta a tertio infra certū tempus a iudice statuendū debet restitutionem petere alē exceptio nō obstat. **U**ltimo dicitur q̄ agēti super rebus ecclesiā

stias non obstat excepō spoliacionis priuatarū rerum vel ecōtra qd̄ est tenēdum

Ad decimas rē. **E**cclēsiā que petit restitutionē decimarum quas se dicit in p̄rochia alterius posse disse nō auditur nisi probet possessionem legitimā. **Nota glo.** q̄ dicit q̄ lapsus restitutionem decimarum petere nō potest. et vide eā.

Titulus de dolo.

et contu. extra

Ad hec rē. **R**eus qui mittēdum in possessionem ad mādatum iudicis nō admittit nō mulcabitur fm̄ canoniam equitatē si infra annū canerit stādo iuri. **Nota glo.** que dicit q̄ **D**ubilitas iuris siue rigor fm̄ ca. non est seruand⁹. et glo. alle concord.

Ex litteris rē. **C**ōdempnatur reus in expēsis quas propter eius contumaciā vel excepōnem dolosam actor probauerit se fecisse. **E**t sic facit ad titulū. **Del sic.** **P**er scādas lras non faciētes exp̄ssam mētionem de primis prime lre non reuocatur. **Del sic.** **P**ropter contumaciā rei res que petitur potest sequestrari. **Nota glo.** que docet quib⁹ modis attēditur cōtumaciā **C**ausam q̄ rē. **O**b cōtumaciā actoris testes lite nō contes. rāpi possunt ac etiā nō solum p̄cedi ad missionem in possessionem sed etiā ad recepōnem testium et ad diffinitūā sentēciā. **Nota g.** que dicit de atnāone ad domū. **P**ro ut nobis rē. **S**i reus post litē contes. est contumax et liquet de causa fertur contra ipsum diffinitūā sentēciā si non liquet actor in

possessione inducitur hoc dicit. **Nō**
glo. que dicit q̄ contumax est qui
aūq; debet parere et nō parat. Et
q̄n inducitur dande sunt p̄textu ad
uocati glo. alle.

Finē libus r̄c. Reus qui fūdata
intentione actoris qui exceptionē
pemptoriam obiat et acapit indu
cias et defiat in pbando punitur
in expēsis quia dolosus p̄sumitur
h. d. **Nota** glo. sup verbo funda
uerit que docet quibus modis fū
datur intētio agentis. **Itē** dicit q̄
q̄ necessarie expēse sunt soluēde.

Cū dilectus filius r̄c. Contumax
dampnatur in expēsis factis a t̄pē
citacionis emisse hoc d. **Nota** g.
que inter cetera dicit q̄ licet ali
quis sit iusto impedimento deten
tus ut venire non possit q̄ tenea
tur mittere exaslatore. **Item** dicit
q̄ egritudo progat diem.

Cum olim d. r̄c. Processus factus
contra formā mandati est nullus
Nota glo. q̄ dicit q̄ Eulogia id ē
l̄e sepe mala fide fiūt **Item** q̄ nē
minī cito ē manus imponenda et
alle. glo. cōcor.

Veritatis est r̄c. Si agatur de cri
mine per modū denūciacionis cō
tra reū cōtumacem recipi possunt
testes et sentētia diffinitua ferri
Nota glo. circa principium sui q̄
p̄pter solam contumaciā p̄t quis
iuspēdi ab officio et b̄nficio et do
cet qualiter et quādo sit p̄ceden
dū contra absentem. **Itē** celebras
in ex̄cōmunicacione potest depo
ni glo. in fine alle.

Cōtingit interdū r̄c. Actor iūp̄tā
decreti iudicis non admittitur ad
possessionē v̄l expulsius post anū

vetus efficiatur possessor. **Vide** g.
q̄ enumerat plura remedia i iure
p̄dita contra illū qui nō admittit
aduersariū post decretum in pos
sessionē et q̄ transcursum am cōsti
tuit aliquem hereticiū et facit per
dere stipendium.

Venerabilis r̄c. Si reus non inue
nitur sufficiat publice citationē ad
ecclesiā suam p̄poni. **Nota** glo. q̄
docet qualiter debet citari qui p
sonaliter nō inuenitur. **Item** dicit
glo. q̄ vocati ē non contempnere
auctoritatē pretoris et alle.

Capitulus de
dolo et cōtu
li. vi.

Actor qui r̄c. Actor contumax con
dēpnatur in expēsis nec citatur vl
terius reus ad sui peticionem nisi
caueat de veniendo h. d. **Nō** g.
q̄ dicit q̄ in quolibet termino siue
pemptorio siue nō si actor non ve
nit tenetur soluere expensas reo
venienti r̄c.

Cū qui r̄c. Iudex appellante et re
cedente citare ulterius nō tenetur
si vult in causa p̄cedere nisi forte
appellacioni renūciat. **Nota** glo.
q̄ querit an contumax in vno ter
mino debeat vocari ad aliū. **Item**
querit an duo delegati sine tercio
possūt p̄cedere ad executionē sen
tentie a duobus late.

Capitulus de
dolo et cōtu
in Cle.

Si ante r̄c. Appellans ante senten
tiam diffinitiuam a iudice et rece
dēs etiā si eo citato cōtra eū fera
tur diffinitua sentētia p̄t a dca s̄mā

appellare infra tēpus debitum nisi eius prima appellacō esset frauola manifeste. **Nota glo.** q̄ declarat q̄ sit manifesta cōtumacia et que dicitur vera cōtumacia et solet ad hoc allegari.

Titulus de eo qui mittitur in possessionem rei.

Cōstitutis rē. Actor missus in possessionē post annū efficitur verus possessor licet cautionē reus prestare voluit. **Nota glo.** que dicit q̄ sola voluntas non sufficit sine effectu et arguit glo. pro et contra et remittit. **Itē glo.** dicit de cautione prestanda q̄ illa prestanda est q̄ prestari potest.

Cū fiat rē. Si nō stetit per reum quomin⁹ cauerit infra annū actor per lapsū anni nō efficitur verus possessor. **Nota glo.** que dicit q̄ si per me nō stetit quomin⁹ faciam q̄ debeo michi nō est imputandū et glo. alle. cōcor. vide eā.

Cum venisset rē. Si reus contra quē est facta missio docet se contumacē non fuisse nō condempnatur in expēsis. **Nota glo.** in fine que dicit q̄ necessarie sūt expense q̄ impense si non fuisset res fuisset facta deterior aut eā p̄isset.

Cū aduersarius rē. Si reus citatus se absentat nec procurator nec alius eū defendat mittitur actor in possessionē rei petite causa aut tōdie. **Nota glo.** que dicit q̄ quilibet tenetur dimittere procuratōrē qualitercūq̄ sit absens abs requisitis amias et facta denūciatione ad domū si non defendatur proceditur cōtra eum.

Titulus de eo qui mittitur in possessionem causa rei li. vi.

Cū qui rē. Vbi agitur de bñficio ecclesiastico ob cōtumaciam rei nō fit missio in possessionē sed ad sententiā si liquet de causa eā lite nō cōtes. proceditur. **Nota glo.** in principio sui que hic notat duos casus speciales. Regularit̄ enim qñ agitur actiōne reali propter contumaciā rei fit missio in possessionē causa rei seruāde. Secūdo regularit̄ nō proceditur ad testū receptionē vel diffinitiuam sententiā lite nō cōtes. Ita duo regularia fallunt hic.

Titulus ut lite pen nichil incuetur.

A memoria rē. Ante cause cognitionē nemo est sua possessione priuāndus. **Nota glo.** que dicit q̄ sapientis est reuocare qd̄ prauē fecit Et q̄ errorē suū quilibet emendare tenetur Et si papa reuocat qd̄ iniuste fecit multo fortius et alij hoc facere debēt.

Audabilē rē. Lite pen. super cōtūgio non interdicitur coniugibus carnale cōmertiū h. d. **Nota hic doc.** q̄ ille qui cōsciū est impediētī de quo agitur non debet de bitū exigere.

Ecclesie sancte marie rē. Summat̄ utiq̄ capitulū sic simul. Qui rem litigiosam alienauit ita q̄ nō potest rehabere tenetur equit̄ia lentem in locum illius substituere quam nō poterit alienare. **Nota glo.** que dicit que sit pena vicioli contractus.

Dilectus filius rē. Non obstat

privilegiū impetratū lite pen. de
lite mēione nō facta. Nota glo.
q̄ dicit q̄ lite pendēte privilegiū
sue indulgēcia sup re litigiosa ve
ritate trāta impetratū nō tenent
nec valent.

**¶ Titulus ut
li pen. li. vi.**

Dispendijs zc. Si ex duob⁹ electis
litigantibus alter decedat renūciat
vel a psecutione cause excludatur
si lite pendente cū reliquo fuerit
alia electio facta nō tenet

Si h̄j cōtra zc. Si aliquis contra
quē de bñficio litigatur cedit vel
decedit si ali⁹ lite pendente cū sup
stite fuerit elāis nō valet electio

**Si vero aliqui quorū interlit ad
defensionē litis velint admitti in
eo statu in quo erat causa admitt
tātur.** Nō glo. q̄ ponit dēam litter
collaōnem p̄sentiaōnē et electio
nem et remittit.

**¶ Titulus ut lite
pen. in Cle.**

Si duobus zc. Ita ele determi
nat casū dubiū circa decretalē scā
dā de p̄bendis li. vi. q̄ refuat colla
ciōni papali bñficia in curia vacā
ciā an locū habeat cū duobus liti
gātib⁹ in curia sup bñficio sibi col
lato alter moritur vel uterq; z dis
tinguit p̄cipaliter duo membra
quia aut uterq; moritur in curia
vel alter zc.

Cū lite pen zc. Cū lite pendēte
nichil sit inouādū Et quo ad hoc
lite dicimus pendē postq̄ a iudice
cōpetenti citāciō emanauit et ad
partem puenit.

**¶ Titulus de se
questraciōne pos
sessionum extra**

Ad hoc vixit zc. Propter cōtuma
ciā rei res ab eodem petim nō se
questratur. Vel sic. Nō est in rea
libus contra contumaciē a p̄cipio
sequestraciō faciēda. Nota glo. q̄
dicit q̄ in re sequestrata de cōces
su paum manet possessor Itē dicit
de expēsis restituendis et de cau
ciōne prestāda zc.

Dilectus fili⁹ zc. Si missus in pos
sessionē causa rei seruande fructus
dissipat fruct⁹ dissipati reintegrā
tur et ali⁹ sequestratur. Nota g.
que est multū notabilis et ponit
casus in q̄b⁹ posset fieri sequestraciō
Ab eo qui a sentēcia zc. Si fruct⁹
possessionis ab eo qui appellauit
a sentēcia diffinitua dissipentur
ab ipso possunt lite pendēte rāci
nabiliter sequestrari. Vide glo. q̄
ponit racionem et est notabilis
licet breuis zc.

**¶ Titulus de se
questraciōne pos
sessionū in Cle.**

Ad cōpescendam zc. Si super bñ
ficio cōtra ipsius possessorem qui
triennio non possedit in petitorio
vel possessorio vna diffinitua fer
tur in curia etiam si nulla dicatur
sentēcia ipsius beneficij sequestra
ciō per loci ordinariū fieri debet.
**Et impediēs v̄l sequestratos fruc
tus occupās excommunicatus ē.** Et
si talis est vnus de litigantibus
cadit a iure suo et respicit non so
lum futura sed etiam pendentiā
per appellationem et ē equissimū
q̄ hec decretalis determinat.

Capitulum de confess

Cū monasterium et infra etc. **E**i qui propriū crimē confitetur non creditur cōtra eos quos dicit fuisse criminis suggestores. **N**el sic.

Eius confessio qui de crimine proprio confitetur non est cōtra socios admittēda.

Cum super electione etc. **P**unitur testis confessus de crimine in causa cōmuni qđ crimē causam principalē cōtingit. **N**ota glo. que arguit an quis debet puniri sine accusatore et qualiter indirecte quis punitur.

Ex parte abbatis etc. **C**onfessio per errorem facta non nocet si ante negatiū finitum errore pbato reuocetur hoc dicit. **N**ota tex. qui dicit qđ negotiatio nondum finitō nemini nocet error facti. **N**ota glo. qđ enumerat que ad hoc requiruntur ut confessio preiudicet.

Capitulum de confessionibus li. vi.

Interim ut etc. **P**ositiones negatiuas que pbari nō possunt nisi per confessionem aduersarij iudex suadente equitate et si viderit expedire admittere potest. **V**ide glo. que docet practicam ponēdi et respondēdi ad positiones et dicit de aduocatis etc.

Si post prestitū etc. **S**i reus iussus positionibus respondere recusat vel cōtumaciter recedit habentur pro confessis. **S**ic et si prius qđ sit iussus cōtumax fuerit sed tūc proceditur cōtra eum tūqđ contra cōtumacē. **N**ota glo. multū notabile de positionibus et responsionibus

quō et qualiter debent fieri et quā quis non cōpellitur respondere positionibus et ponit certos casus.

Capitulum de probationibus extra

Ex eple verbis etc. **R**eus actori sua propria instrumenta edere non tenetur. **N**ota tex. et glo. que faciūt ad hoc quādo quis tenetur edere lras sue instrumenta apud ipsum existētia scilicet quā sunt cōmunia et quā vnus vtitur in iudicio pro se debet etiā vti cōtra se qđ alle.

Sicut cōsuetudo etc. **N**ō valet cōsuetudo ultra plenā probationē exigēs iuramentum. **N**ota glo. que tangit que et qualis cōsuetudo de rogat iuri scripto. **I**tem dicit qđ hic iuramentū est superfluum.

Ex lras tuis etc. **I**n cōmuni iudicio pariter pbare debet actor et reus et si pariter pbent reus absoluit nisi actor fauorabiliorem habeat causam h. d. **N**ota glo. que dicit qđ in causa finitū regūdoctū quilibet est actor et reus et quid sit faciendū quādo testes sūt pares.

Proposuisti etc. **I**n pbacione virginitatis pbacio septē mulierum viri asseratione pferatur scias si cogitata fuisset sed maleficiū aut frigiditas aut aliud impedimentū superuenisset. **N**ota glo. qđ dicit qđ oculi obstetrā sepe fallitur et determinat etiā quādo viro et quādo mulieri iuramentum est deferendū.

Tercio loco etc. **I**ndirecta pbacio testū valet p possessore cōtra publicū instrumentū. **N**ō optimā glo. et magisterialē que inter cetera dicit qđ testis debet iurare et qđ potest testi renittere hoc iuramentum

Item q testes consueuerunt fidem suam variare ppter diuturnitatem in t'pis. **I**tem q qnq res melius pbat per testes et qnq melius p instra fm q glo. ponit rationes.

Juravit quida rē. Ex quo constat p testes de impedimēto mūmonij cōtrahēdi nō ē pbatio i cōtrariū admittēda. **N**ō g. q tūgit an in cā mēmoiali publicatis attestacōib9 alij testes sup eisdē articul possūt admitti et arguāt p et cōtra.

Post cessionē rē. Per lras ordina rii pbatur quis excomunicatus.

Nō g. huius capituli q docet qn lras et sigillis et quorū credēdū sit. **I**tem dicit q vna vox potior ē q mortua. **I**tem in fine dicit q tempus inspiciendū est in excomuni catione et in alijs.

In pñcia. **G**. rē. Dubia pbatio nō leuat pbantem. **V**el sic Substitucio facta alia si decesserit sine liberis expirat p ingressum religio nis et ad hoc etiā solet allegari ista decretalis. **N**om g. q dicit q no mine heredis soli filij intelliguntur. **I**tem q rogat9 alij restituē hēditatē nō p't eā alienare. **I**tem nō g. q dicit q verbū dubiū ē contra reū in terptandū et qd dictū testis dubiū contra pducentē ē interptandū et qd testis cōfuse deponens itreū ē officio iudicis examnādus.

Licet causa rē. **I**n interdō uti pos fideiis qui iustiorē pbat tytulū obtinere debet. **N**ō glo. q enume rat certos casus in quibus iudicis officiu p't habere loā. **I**tem q qstio falsitatis p't opponi post sententiā et quō hoc debeat intelligi. **V**ide g. **I**tem nōt glo. q sentētia lata pēu

falsos testes et istrumētū bñ tenet sed ē retractāda. **I**tem notat glo. q tres pnt fieri testiū rep'ctacō nes et nō ultra. **I**tem q examinās testes debet iudiciā significare quanta fi des testibus sit adhibēda. **I**tem g. notat q si aliquis astēgat se ad duo pbanda quorū alterū per se sufficeret qd tunc non sufficeret p bare vnū. **I**tem nōt g. qn quis te netur ostendere tytulū suū. **I**tem nōt q in occupatis et i inuasis nō currit p'scriptio et alle. **I**tem notat g. de multiplici vi et remittit. **I**tem dicit q vis dicat turbatua. **I**tem dicit q non debet utriq p't dare gladiū et clarā et nō dubiā debet ferre sententiā et p ius debet decla rare. **I**tem notat g. in fine an sentē tia sit ferenda in p'curatore vel in dñm et alle. et remittit.

Per tuas nob rē. **S**i qui nominēt aliquē filiū et ita cōiter reputat nō credit postea alteri ecclū cōtrariū iurati h. d. **N**ota t'p. qui dicit q quisq voce diluade p'testatus ē. **E**t ex hoc nōt glo. q dicto primo testis standū ē et non scādo ei9 cōtrario et alle.

In cōtra rē. **J**udex debet h're nō riū publicū penes se vel duos vi ces q acta iudicij cōscribāt als si quid difficultatis emerierit p sup oram puniet. **N**ec ei credit sup p cessu nisi in q'tum cōstabit p acta vel alia legitima documētū h. d.

Nota glo. q est notabilis. **A**d nrām rē. **S**i pbati p't reū deli quisse ei9 p'negacō q nō deliquit recipiēda nō ē. **N**ō g. q dicit qua les debent esse cōpurgatores et q allegati maibit pbatio et alle.

Cum causa rē. Fines dyocesiū p
libros antiquos admiraia testes
et simā probantur. **Nota glo.** q
diat q fides antiquoū librorum
facit multū pro veritate. Et sic nō
hic p antiqua scriptura libroū an
tiquoū quia pro illis presumitur
et alle rē.

Causam matrimonij rē. Possunt
reprobari matrone per quas vir
ginitas puelle pbatur.

Cū bone rē. Acta corā primis iu
diabus habita fidē faciunt coram
scādis. **Nota glo.** que diat q ac
ta iudicialia debent manē apud
iudicem vel apud scriptorem. **Itē**
q iudex primo debet dare opam
ad cōponendū ptes et alle. cōcor.

Titulus de proba in Cle.

Litteris rē. Verba lēarum aposto
licarū quibus papa propriū factū
narrat plene probant si sup illis
gracia vel intēcio pape fundatur
Vide glo huūis capituli que vide
tur declarare qn lēis pape fides ē
adhibēda et quando nō. **Item** de
clarat et remittit an fides lēarum
priuatū sit habenda et est nota
bilis in fine vbi distinguit de fā
pape proprio et alieno.

Titulus de tes tibus extra

Placuit sancto rē. Testes non de
bēt precio cōduci et fideles et ydo
nei ad testimoniū debent assumi
Item q testis ieiun⁹ debet depo
nere. **Itē** nota glo. q testis ex eo
reputatur ydone⁹ ex quo per ex
ceptionem aliquam nō repellitur.
In nomine domini rē. Nulla est
testiū receptio contra non citatum

facta. **Nota** tex. qui diat q aduer
sarius semp admonēdus est vt ve
niat et videat testes. **Item** diat
tex. **Id** qd contra legē actum est
nō habet firmitatem. **Nota glo.** q
ponit metra in quib⁹ patet q req
runtur in testibus.

Quomā aliqua rē. **Mulier testi**
ficatur cōtra clericam cum de cri
mine ciuilitate agitur hoc d. **Nota**
glo. que arguit q socij criminis
qñq in testimoniū admittuntur
et qñ hoc sit faciendum et quādo
fieri potest glo. docet et remittit
Vide eam.

In omni negotio rē. Qui denūciat
per dictum suū et alterius probat
se primo monuisse. **Vel** sic vbi agi
tur ad correctionē de peccato im
pediendo pūcipalis psona admit
titur in testem. **Nota glo.** q que
rit vtrum criminoli et infames ad
mittantur ad denūciandum. **Item**
qrit an illa auctoritas **Si** peccau
rit in te rē. extendatur ad quem
libet et glo. variat.

Quocies rē. **Hec** decretalis docet
quales debēt esse testes et quali
ter iurare debēt qui super cōsang
uinitate deponūt. **Vide glo.** que
diat q testis non debet habere
odiam neq specialem amicitiam.
Itē diat de auditu.

Insuper sta rē. **Pre**latus et clerici
qui causā ecclesie non procurant
possunt testificari in causa ecclesie
sue. **Itē** diat glo. q nemo debet
habere duplex officū.

Ex parte ade rē. **Secū**ndum abba
tem **Ex**ceptio cōtra testes ē post
publicationē dictoū testiū pro
nēda **Iste** sumari⁹ est falsus fm

Jo. an. & ergo alij sic eā sumāt. p
bacio excepōis pposita cōtra tes
tes differri p̄t vsq; post publicacō
nē attestacionū **Alj sic sumant Ex**
ceptione p̄bata cōtra testes et nō
admissa si ex hoc appellat in causa
appellacōis de hoc cognosci debet
Del sic. Appellacio quo ad finē ex
ceptionis p̄sequēde non iustificat
solo exceptionis obiectu vel ob
latione probationis quo ad finem
deuoluēdi.

Si qui testiū rē. Iudex mittere de
bet ad testes qui ad eū cōmode
venire nō p̄nt. **Itē nota g. q̄ dicit**
q; iudex eadē ad egregias p̄sonas
debet mittere et alle. **Itē g. arguit**
quare iudex debet mittere ad pau
pes cū pauperes p̄nt bñ ire **Vide**
g. q̄ clare resp̄ndet.

Dicit nobis rē. Corrupti et p̄uri
ad testimoniū non debēt admitti
Nō g. q̄ dicit q; cū aliquis punit
de aliquo facto ip̄ntur sibi oīa
q̄ secuta sūt ex illo facto. **Itē dicit**
q; vno p̄hibito rē. **Itē dicit** qui oc
casionem dampni dat dampnum
fecisse videtur et quomodo hoc in
telligitur vide glo.

Demēs ad nos rē. Pocius criminis
et muneris nō testificat eadē in cri
mine symonie. **Nō g. q̄ dicit** q; re
mittere ē dare et vide eā quia di
cit q̄n dicto vnus credendū ē rē.
et dicit q; facit p̄sūpcionem.

Causa q; rē. Attestaciones in vno
iudicio recepte in eadē causa et in
ter eosdē fidem faciūt eadē corā
alio iudice h. d. **Del sic Attestatio**
nes corā primis iudicibus habite
faciūt fidē corā sc̄ndis. **Itē nota**
q; attestaciones corā arbitris re

cepte valēt coram alijs iudicibus.
Cum nūchs rē. Clerici p̄nt testifi
care i causa ecclesie sue **Nō glo. q̄**
arguit et q̄rit an clericus possit
esse testis contra ecclesiā et filius
cōtra patrem et conuictus contra
conuictum.

Dup eo rē. Crimē non p̄bati qd
tñ p̄bati possit repellit testē eadē
als de illo crimē non cōdēp̄nati
Vide g. q̄ dicit q; si acasatione in
stituta cōtra testes cōuicti vel con
fessi fuerit si adhuc in crimē p̄se
uerāt repellūtur et alle g. a cor.

De cetero rē. Laycus in criminali
nō testificatur cōtra clericum acas
sat tamē si suā vel succū inuiciā p̄
sequat **Vide g. q̄ alle. et remittit**
q̄n laycus admittit contra clericū

In causis rē. Possunt in causis fie
ri tres p̄ductiones quarta aut nō
absq; solempnitate legalī et super
dictis testium post publicationem
potest publice disputari **Vide g.**
que ponit racionē rē.

Cū tu fili rē. Si fieri potest cōcor
dandi sunt testes id est dicta ecclū
que videntur esse contraria. **Nō**
glo. que dicit q; testes si cōmode
fieri potest concordandi sunt sicut
euāgeliste eadē sūt cōcordādi. **Itē**
dicit glo. q; dubia p̄batio non
prodest ei qui probauit.

Fraternitatis rē. Deāndum. Jo.
andree **In causa** appellacionis sup
nouis capitulis tantum testes no
ui et vetres producantur. **Nota**
glo. que dicit super verbo iuramē
tis q; partes possunt testibus re
mittere iuramentum. **Item dicit**
eadem qualiter testes debent iu
rare et in qua forma.

Intimavit etc. Qui iuravit non dicere testimonium si attestaciones publice non sunt testimonium dicitur compellitur. **N**ota glo. que dicit quod eo ipso quod quis mittitur subtrahere probationes potest aduersus presumitur mala causam fouere et experiri debet in se iudicis auctoritate.

Causam que etc. Publicatio vel renuncatio productionis testium facta super uno capitulo vel articulo non preiudicat volenti testes producere super alio. **N**ota quod lite pendente privilegium seu indulgentia impetrata super re litigiosa in preiudicium alterius partis non valet.

Personas ecclesiarum etc. A testimonio repelluntur simili morbo laborantes. **N**ota glo. que dicit quod ille non potest alium corripere qui in simile viciu corruit nec eadem potest alium accusare neque denunciare.

Judei sue etc. Christianus contra iudeum in testem admittitur. **N**ota tex. qui dicit quod oportet iudeos christianis esse subiectos et debent iudei a christianis per humanitatem foueri.

Super eo etc. Testimonium matris est suspectum ubi filia petit in viciu aliquem sibi maiorem. **N**ota glo. que dicit quod causa filii est causa patris. **I**tem dicit glo. quod pater et filius esse sentiri eadem persona.

Licet vniuersis etc. Iudeus nihil potest probare minus quam per duos testes fideles et honestos. **N**ota quod iudeus de iure non admittitur contra christianum ad testimonium. **N**ota glo. que enumerat certos casus in quibus requiruntur plures quam duo aut tres testes scilicet in testamento ubi requiruntur septem testes. **I**tem nota

glo. que dicit quod affirmatiua quod exponitur per negatiua et e contrario negatiua per affirmatiua.

In lris etc. Non sunt idonei testes quos actor de familia sua produxit. **N**ota glo. que enumerat omnes illos qui dicuntur familiares. **I**tem glo. dicit quod testes admittendi non sunt quibus producere potest imperare. **C**um venisset etc. Donec attestaciones non fuerint publicate vel eis renunciatum produci possunt testes postea vero non super eodem articulo sed super alio hoc dicitur quo ad titulum secundum. **I**tem an. **N**ota glo. que disputat an valet processus delegati mortuo delegato.

Series tui. Publicatis attestaciones non potest falsitas priorum testimonium comprobari. **V**el sic in causa matrimoniali publicatis attestaciones non potest super eodem capitulo possunt alii testes induci. **N**ota glo. que dicit quod instrumentum potest produci etiam post aperturam et publicationem testimonium. **I**tem quod falsitas probatur etiam post sententiam ad per annum.

Preterea cum quis etc. Carnalis copula probatur per conueniens testimonium per visum. **I**dem per testimonium auditum quod admittuntur et fama conueniunt. **V**ide glo. notabilem qualiter probari debeat carnalis copula. **C**um a nobis etc. Omnis iudicis verbo non creditur scriptura eius etiam per testes reprobari potest hoc fallit in papa. **N**ota glo. que tractat quando iudices sunt admittendi in testes et quando scriptura potest reprobari etc.

De testibus etc. Testi qui super exceptione tantum iuravit super principali

nō creditur actore tñ petere si lis
est cōtestata eadē sup principali iu-
rare et deponere cōpellit. **Nō g.**
q̄ ponit tres casus in quib⁹ testes
nondū publicatis attestacōibus
non recipiunt sup eodē capitulo.
Primo si renūciatū est. **Itē** si suf-
ficiēs productio facta ē. **Tertio** si
publicatio sit facta et itellige hoc
vt in glo.

Cōstitutus rē. **Publicatio** attesta-
cionū non fit ad peticionē aliau⁹
tercij. **Et** ps apud quā deposite
sūt depōnes siue attestaciones nō
p̄t ulterius testes pducere. **Nō g.**
q̄ dicit q̄ testes recepti in vno iu-
dicio non faciūt fidē in alio. **Item**
nota q̄ res inter alios acta alijs
non nocet

Presentiū rē. **Publicatis** attesta-
cionib⁹ non opponit in psonas testiu⁹
Tres casus exp̄cit. **Prim⁹** si id fu-
erit añ publicacionē p̄testatus.
Secūdu q̄ post publicacionē di-
diat q̄ obicere vult. **Tert⁹** est q̄
iuramento firmabit q̄ ex malicia
nichil obiāt rē.

In nrā rē. **Si** testes a diuersis p-
ducti deponentes contraria sunt
equalis honestatis stat numero
maiori als pualere poterit pauco
eū auctoritas. **Nō g.** q̄ docet qua-
liter pcedendū sit cum testes sunt
plures et discordāt. **Itē** si sūt pa-
res et equaliter p̄bāt. **Item** q̄rit
quid faciendū sit si duo p̄bāt et pe-
tūt aliq̄ in vtrō et equaliter p̄bāt
Tam lris rē. **Ad** pbandū impedi-
mētā electi layci et femine admit-
tuntur. **Nota** g. q̄ nōt q̄ in causa
criminali ciuilit̄ mota licet actor
habeat p̄sūptionē pro se non tñ

defert ei iuramentū. **Itē** dicit g.
q̄ laici et femine admittuntur cōtra
clerū hoc casu.

Cū olim rē. **In** liberali causa p̄nt
testes pducā lite nō cōtes. **Nō g.**
q̄ in hoc ē nōbilis et singularis q̄
non solū clericus aliau⁹ ecclesie
p̄t psequi iniuriā ecclesie siue illatū
p̄mmo minor p̄t defendere ecclesiā
ne trahat in p̄icrem statū.

Ex tenore rē. **Publicatis** attesta-
cionib⁹ falsitas p̄icū testiu⁹ p̄t
indirecte p̄bari. **Nō** glo. q̄ exp̄sse
dicit q̄ in hoc capitulo ē casus vbi
eadē post publicacionē testiu⁹ eadē
in eadē instancā iudicij sup nouo
articulo testes recipiunt et alle-
cōcor. **Itē** g. dicit q̄ vtrq̄ hic tñ
vito q̄ mulieris mos gerendus est
hoc casu rē.

Significauerunt rē. **Si** sine causa
iusta denegat quarta dilacō cū so-
lemnitate legali petita appellari
p̄t. **Nō** g. q̄ in hoc ē notabilis et
singularis q̄ iudex velēs refrena-
re multitudinē testiu⁹ pducendorū
potest eadē denegare secundam
et terciā dilaciones.

Cū causam rē. **Diligenter** exami-
nandi sunt testes et p̄mēdi qui
eos impediūt et ipsorū testiu⁹ mul-
titudō est p̄ iudicē reprobāda. **Nō**
q̄ si testis ex leui causa dicat odi-
osus admittitur tñ vt in glo. **Itē**
glo. dicit an testis teneat respon-
dere ad interrogatoria si queritur
ab eo an sit criminōsus adulter
et alle. glo. quibus testis et ad-
que teneatur respondere. **Item** q̄
iudex debet n̄t rrogare de causa
sciētie testis. **Item** an testis semel
pductus p̄sset iterato pducā.

Veniens etc. Vbi variatur modus
agendi publicatis attestacionib⁹
super eodē capitulo testes produ-
cere licet. **Nota** sentētia lata inter
te et me non est demandāda exe-
cucioni si per eā ius alterius ledit
Et si exceptio opposita cōtra sentē-
tiam statim non probatur sentētia
debet exequi.

Luis questionibus etc. Religiosus
ad testificandum non admittitur
absq; iuramento nisi a pibus re-
mittatur. **Nota** g. q̄ determinat
an iuramentum testis possit sibi a
pte remitti. **Itē** quid de iuramento
calumpnie etc.

Pileto filio etc. Delegatus neces-
sarius in testē remouetur a iudiciā-
do et alius subrogatur. **Nota** g.
que dicit q̄ curare debet migratus
ut salua sit reuē probacio. **Itē** di-
cit q̄ si opus fuerit p̄tor testimo-
niū dicere debet. **Itē** querit glo.
quid de aduocato cui reuelauit se-
creta mea etc.

Dignificauit etc. De probacionis
copia perat citato aduersario re-
cipiuntur et publicantur testes quos
reus induat. **Nota** glo. q̄ ponit
dram in hac publicacione testium
et illa q̄ fit in e. quoniā frequēter
Cum causam etc. Post publicatis
attestaciones nouū capitulū pro-
bati potest etiā p̄ testes antiquos
Nota glo. notabilē et singularem
qualiter testes debent pbare ali-
quē fuisse deceptum in aliquo cō-
tractu ultra dimidiā iusti precij &
qualiter debet pbare valor rei
Abiciis etc. Requiritur testes &
publicantur qui interfuerunt sentē-
tie ubi de scriptura per sentētiā

nō apparuit. **Nota** glo. que dicit
q̄ tenet sentētia lata in causa mē-
moriai licet lata nō fuerit i scrip-
tis sed hoc hodie est correctum in
Cle. **Sepe** de verbo sig.

Cum in tua etc. Licet per plures
testes in causa inquisitionis ante
contractum matrimonij cōsanguini-
tatis reprobetur potest tamē con-
tracto mēmoio qd̄ postea acausat
per pauciores huiusmodi cōsangu-
initatis pbari.

Constitutus etc. Excoicari possunt
qui ptem impediunt in pducendis
testibus hoc primo. **Et** denūciādi
sunt testes nō teneri iuramento de
veritate taceāda hoc secūdo. **Et** si cō-
sanguinei rei impediūt testes ac-
toris puniuntur reus quia de eius
volūate hoc fieri presumitur hoc
tercio. **Nota** tex. qui dicit q̄ ille
iniquā ostendit se scouere causam
qui defensionis copā etc.

Constitutus etc. Qui testificati nō
didicit nec renūciavit testibus p̄-
ducendis etiā super antiquis ca-
pitulis testes producere poterit.
Nota glo. que q̄rit nūquid **Idē**
testes possunt sep̄us induā.

Licet ex quadā etc. **Istud** capitulū
ponit xij. articulos sine quib⁹ ad
probandū cōsanguinitatē in cau-
sa matrimoniali non valet testimo-
niū de auditu. **Nota** tex. in fine q̄
dicit q̄ tollerabilius est aliquos
contra statuta hominū dimittere
copulatos q̄ legitime cōiunctos
sep̄are. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ aliud
ē grauitas q̄ dignitas.

Per tuas nobis etc. Testes post
publicacionem ad petitionem pro-
ducentis interrogari non debent.

nisi qñ sup omnibus actialis nō
deposuerit. **Nō** g. q̄ dicit q̄ post
publicacionem testes non sunt am-
plius interrogandi.

Licet dilect⁹ rē. **Testes** sup princi-
pali p̄ductos reprobare licet et re-
probatos iterū reprobare et ulterius
nō ē laus reprobacioni. **Vide**
g. q̄ exponit et dat tibi intellectū
quō et qualiter reprobacōes fieri
debent rē.

Presentia rē. **Attestacōes** recep-
te p̄ arbitros faciūt fidē in iudi-
tio si testes mortui sūt **Si** vivūt ē
in op̄ione illius cōtra quē p̄ducti
fuerūt an velit attestacōes recipē
an testes de nouo deponere h. d.

Nō q̄ testes recepti corā arbitro
valēt in iudicio quō hoc precedit
Vide glo.

Rup nobis rē. **Nō** creditur testi
p̄timumq; religioso qui sine iura-
mēto deposuit. **Nō** g. q̄ intelligit
teptū si ps cōtra quā testes p̄du-
antur noluerit seius si voluerit
quia tūc valet testimōiū rē. **Itē**
g. notat aliquos casus in quibus
statue dicto vni⁹.

Venerabili rē. **Diligēter** et sigil-
lati sūt testes examinādi. **Nō** g.
q̄ docet que requirunt ad hoc q̄
aliquō dicat miraculū. **Itē** dicit q̄
circa maiora maius verit̄ pericu-
lū et alle. concord.

Cū clamor rē. **Iterū** examinād⁹
ē testis qui obscure deposuit. **Nō**
g. q̄ clare docet qualiter p̄ceden-
dū sit cū testis obscure depomit.

Itē dicit q̄ in ambigua oratione
spectat sentētia ei⁹ qui eā ptulit.

Testimōiū rē. **Secundū** Jo. an.
pseuerans in crimine etiā in civili

causa repellit a testimonio emēda-
tus vero non infamis admittit in
civilī et in criminali civiliter mota.

Fallit in p̄uro in criminali repellit

Nō g. q̄ dicit in p̄ncipio sui q̄ nō
ē credendū illis cōtra alios qui cri-
minib⁹ ip̄sant et quā diu quis
ē in culpa testimōiū ferre nō p̄t.

Ultra tertiā rē. **Ista** decre. dicit q̄
petēs quartā dilacionē eā non t̄a
bebit nisi primo iure uerit q̄ nec
p̄ se nec p̄ aliū testificatu subtrax-
erit **Nec** p̄antatus fuerit **Nec**
p̄ dolū nec aliquā artē quartam
dilacionē poposcerit **Et** q̄ testes
quos p̄ducere nitit̄ prius habere
non potuit.

Nō debet rē. **Acusat⁹** criminalit̄
nō admittit in testē sup criminibus
p̄ter q̄ in exceptis. **Nō** g. q̄ dicit
q̄ licet quis acuset tñ nondum
reus ē. **Et** g. alle. concord.

Paulus de testi li. vi.

Mediatres rē. **Soctus** in crimi-
ne simonie i testē admittatur si sit
soctus criminis tantū et agatur ci-
uilit̄ als non. **Nota** glo. q̄ dicit
qñ soctus crim̄ims et muneris ad-
mittit in testem. **Itē** dicit in fine
q̄ exapiens non videtur confiteri
et alle. ad hoc concord.

Presentium rē. **Hec** decretalis est
practica et optime scit̄ per aduo-
cates et ponit modū remissionis au-
rie et dat modū iurandi super po-
sicionib⁹ et dicit per quē iurari de-
beat et dat modum respondēdi.

Itē dat modū testes p̄batorios
reprobandi **Et** reprobatorios iterū
reprobandi. **Et** habet glo.
multam notabilem.

Romana rē. In causa appellacionis aduocatus vel parator in prima instantia non debet recipi in testes in secunda instantia neque indistincte appellati iuramentum sine praesumptione deferendum est pro ut in lra nisi inspectis personis et circumstantiis id faciendum fuerit.

Capitulum de testibus in Cle.

Cum iudei rē. Per testes christianos coniura possunt iudei et saraceni non obstantibus privilegiis contra ihs Regum et principum quibus si otatur subtrahitur illis christianorum commercium. **Notum g.** in fine q̄ docet qualiter iudei excommunicantur. **Testibus rē.** Publicanis attestacionibus testes produci non possunt etiam in causa appellacionis super eisdem articulis vel directe contrariis. **Vide glo.** que in hac materia est multum magis israelitis et singularis ad quam solet fieri remissio in materia publicacionis testium.

Capitulum de testibus cogendis.

Causam rē. Ordinarius potest compellere testes ad ferendum testimonium coram delegato. **Nota g.** que dicit q̄ veritate occultare est mortale peccatum. **Itē notat glo.** ad quas personas pro ferendo testimonio iudex debet mittere.

Cum super rē. Vocatus pro ferendo testimonio ad certum diem si non comparuerit potest suspendi ab officio et beneficio suo. **Vide glo.** que dicit hoc procedere nisi necessitas sit in impedimento vide hic ab. qui notat quid faciendum sit de illo qui sic citatur venias tali die et si non venias

tali die an teneatur si primo non venit ad expensas rē.

Super eo rē. Testis qui timore aduersarij se subtrahit testificari compellitur. **Nota tex.** qui dicit q̄ in notorijs non est opus probationis sicut in contentente non sunt partes iudicis.

Deuenit ad audi rē. Compellitur testis detegere fraudem illius qui aduersario copiam probationis subtrahit. **Nota tex.** qui dicit q̄ nemo debet aduersario iurare quorum appellacione testes continentur subtrahere.

Deuenit ad rē. Super iniuria lata clerico testes compelluntur. **Del sic.** Qui super rebus ecclesiasticis testificare recusant sunt per censuram ecclesiasticam compellendi. **Nota glo.** q̄ dicit q̄ iniuria criminis est qua qui de iniuria condemnatur infamius efficitur quod est notandum.

Ceterum q̄ super rē. Super consanguinitate probanda testes cogendi sunt perhibere testimonium veritatem. **Nota glo.** que dicit q̄ eo ipso quod testis monitus non vult deponere presumitur contra eum q̄ statim compellatur quod est notandum.

Preterea rē. Testis synodalis qui coram ordinario super testimonio deposuit non compellitur iurare super eodem coram delegato hoc primo

Secundo dicit q̄ propter super venientem infamiam testis a ferendo testimonio repellitur. Tercio dicit Si testis errauerit potest incontinenti dictum suum corrigere non ex intervallo.

Super hijs rē. Cum de infamia vel vicio falsitatis inquiritur cogendi sunt testes. **Nota glo.** in fine que

diat q testes ead in criminibus
compelluntur.

Cū contra rē. **Sup** crimiefalsi tes
tes compellunt phibere testimoniu
veritatis. **Vide** g. q disputat p et
contra qn testes in criminalib9 cau
sis siue in peccatijs admittuntur
et qn non.

Dilectorū filiorum rē. **Cogēdi** sūt
testes phibe testimoniu veritatis
ppter q in criminibus. **Del** sic. **Non**
compellit testis in causa criminali
phibe testimoniu ubi agit solū ad
repellendū infamā acausantis.

Venerabilis rē. **Ad** detegendū cō
iurationē cogunt locū ead cōiura
tū. **Nō** g. q loquit de clericis qui
cōiurationes siue cōspiraciones fa
ciūt contra suos epōs et expedit
se de iuramēto illo cōspiratorū.

Capulus de fide instrumentorum

Si scripturā rē. **Exēplū** instrumē
ti nō probat absq originali h. d.
Nō g. q tractat q scriptura dicat
publica siue auctētica atq priua
ta. **Itē** querit quid faciendū sit si
papa mādāt aliam pcedas fm for
mā priorum lēatum et prime lē
nō apparent.

Scripta vero rē. **Priuate** instru
mēto nō credit nisi publicū sit et
publicū dicat si manu publica est
cōfectū vel sigillo auctētico sigilla
tū cū subscripcione testiu. **Nō** g.
q diat q instrumēta publica per
petua firmitate nitunt ad dāpnū
et cōmodū utriusq ptis.

Ex lris rē. **Rescriptū** apostolicū
deletū vel abrasū in loco nō suspec

to nō diat viciōsū. **Nō** glo. q diat
q copia instrumentū edenda sit
qm cōmunia sūt et si hoc nō fieret
ps cui denegat posset appellare.
Accepim9 rē. **Redarguēti** priuile
gium de falso iudex facit exhiberi
primo corā paucis et interū stabit
sentētie late p illud h. d. **Nō** g. q
diat q pendente acausacione con
tra aliquē interū remaret in statu
pristino rē.

Cōtingit rē. **Instrumentū** vel pri
uilegiū quo quis utit aduersario
corā iudice integritē legi debet
sed solū illud capitulū de q cōten
dit edi debet h. d. **Nō** g. q dispu
tat qualē i iudicio iura edēda sūt
Inter dilectos rē. **Reus** absoluit
cū iura actoris sūt obscura ut pu
ta cū ipsi9 instrumēta vel scriptura
sūt offuscata vel lē vel scripture
sigilli sunt deleti h. d. **Nō** g. q in
hoc ē singularis quia docet quali
ter iudicio inueniri debeat.

Quod sup rē. **Nō** valēt lē quas
sup absolucōe veti cruce signatus
obtinuit p veri supplione vel fal
si expssione. **Nō** g. q diat q qn
ignota sūt sigilla tūc eis non est
standū nisi sint quāq aut amplius
Itē si quis nō agnoscat suū sigillū
ideo non viciatur.

Pastoral rē. **Si** de extrauaganti
dubitatur aut est iuri consona et
iudicatur fm illam aut dissona et
non iudicatur fm illam. **Nota** q
ratione rescripti non est receden
dum a iure cōmuni pmo auctē
dum ē de manibus tenētis.

Cum dilectus rē. **Post** publicatas
attestacōes vsq ad cōclusionē in
cā pnt instrumēta pdua hoc primo

Secondo dicit q̄ consuetudo lea fa
at q̄d sigillū principis facit fidem
Nota glo. in fine q̄ dicit q̄ cōsue
tudo facit aliq̄d instrumentū esse
autentiā q̄ alis non ē autentiā.
Cū iohannes rē. Falsitas instru
mētū vel id q̄d deest instrumento
per testes probari potest. **Nota**
glo. super verbo postq̄ a p̄tibus
q̄ iudex potest interrogare p̄tes
quācumq̄ sibi visū fuerit et eādem
testes post publicacionē si testes
obscure dixerūt ut appareat veritas
Ex parte rē. Defectus l̄e non vi
ciat rescriptū pape. **Nota glo.** q̄
dicit q̄ propter defectum l̄e vel
sillabe nō viciatur rescriptū sic nec
testamentū nec eādem libertas mi
nus debetur propter defectuum
sillabe rē.
Perpetuus vicarius rē. Vicarie ap
pellatur a iudice qui p̄ti petenti
non facit edi cōmunia instrumentū
Vide glo. q̄ est notabilis q̄ docet
quā instrumenta sūt edenda vel nō
p̄ti aduersē et quā dicantur cōmu
nia et quādo dicantur p̄ria.
Imputari ei rē. Imputari ei p̄t q̄
cōtrarias in iudicio p̄tulit scriptu
ras. **Nota glo.** que docet quā scrip
ture directe vel indirecte sūt cōtra
rie. **Nota glo.** q̄ querit an Idē sit
in testibus cōtrarijs dicentibus.
Itē dicit glo. q̄ iura subueniunt
vigilantibus et non dormientibus.
Si cautio rē. Si in instrumentū de
bitū causa exprimitur cōdempna
bitur debitor nisi p̄bet indebitū.
Si non exprimitur necesse est ut
creditor p̄bet debitor. **Nota glo.**
q̄ dicit q̄ confessio extra iudicialis
causa adiecta bñ p̄iudicat

Cū. P. tabellio rē. Auctoritate ce
dinarij potest notarius notis no
tarij mortui in publicam formā re
digere. **Nota glo.** q̄ notarij ipso
viente non potest alij cōmittere
supplecionem instrumenti sed ipse
met cōplere debet instrumentū
Si instrumentū rē. Instrumentum
exemplatū per tabellionē auctori
tate ordinarij eandem vim habet
cū originali h. d. **Nota glo.** q̄ di
cit q̄ eā dicta testium et testes
ne probacio pereat eādem in pub
licam formam possunt redigi. **Et**
boni iudicis est curare ut salua sit
reprobacio.

Capitulum de presūpcionibus

Sicut notius rē. In delictis in du
bio presūmitur dolus. **Del sic.** In
culpa est qui nocet amico fraudu
lenter. licet dicat se ludendo fecis
se. **Nota glo.** que dicit q̄ omnis
ludus notius est in culpa. **Et** oīe
malefactū prave presūmitur actū
et alle. cōcor. et solet allegari.
Afferte michi rē. Ex violenta pre
sūpcōne diffinitiva fertur sentētia
Nota glo. q̄ dicit q̄ ille audiendus
non ē qui solum nocere desiderat
et nemini p̄desse et malicys eius
non est indulgēdū. ff. de rei ven.
In fundo.
Ex studijs suis rē. Intima p̄ mo
res cognosces exteriores. **Nota glo.**
notabilem et singularem in qua.
Salomon ponit tria difficilia scilicet
viam colubri sup rē. **Vide eā.**
Nullus dubitat rē. Qui iudiciū
refugit apparet eū de iusticia dif
fusum. **Nota glo.** que dicit q̄ tri
pliciter dicitur quis cōfiteri scilicet

Ore. Cuidēcia rei et cōtinuācia et alle. glo. et concor.

Rōne bñ dia⁹ zc. Vbi duo alia vnicō cōtextu pponunt si vnum negat alterū cōfiteri videt. **Vide hic g.** q̄ disputat an is qui tacet cōfiteri siue cōsentire videat. **Et dicit g.** q̄ si p̄ prohibitionē meā possum phibē qd̄ sit z̄ taceo tūc taciturnitas pro cōsensu habetur.

Mādātā celestia zc. Ex trāsacta vita bona aliaius p̄sumit de bō vita eiusdē in posterū hoc ē tm̄ dicē qd̄ de p̄teritis p̄sumit ad futura **Nō tex.** qui dicit q̄ alter alterius debem⁹ onera portare.

Quosdā zc. Ex vicinitate p̄sumit p̄ aliquo vel cōtra aliquē et ideo scire p̄sumit unde nō facile credit sibi si dicit cōtrariū. **Nō g.** q̄ dicit q̄ ubi quis interrogat an credat vel nō **Nō est ei dandū tēpus ad deliberandū quia ex p̄sumpōib⁹ informat suā credulitatē et glo. alle. ad hoc cōcor.**

Quanto et zc. Nō p̄t latē aliquē in viāno id qd̄ scitur in remoto z̄ intellige **Non p̄t id ē non p̄sumit potuisse nescire.** **Vide tamen glo.** que dicit hoc casu cōtra istam p̄sumptionem admitti p̄bacionē et dicit glo. de probabili et violētā p̄sumptione.

Scribā eis zc. Nūq̄ p̄sumitur ex p̄teritis circa p̄ns **Et ex isto puo capitulo ar. glo.** q̄ inducē sūt cōcedēde eāam maliciose petenti ad cōuincendū eius maliciā et expedit se de diuersis tpm̄ p̄sumpōib⁹.

Quia verisimile zc. Vbi aliqs̄ vult p̄bare id qd̄ non ē verisimile nō ē eius p̄bacio admittēda nisi aliud

sit qd̄ eius p̄sumptionē elidat puta fama vel testū p̄doneitas **Vide hic glo. zc.**

Illud quoq̄ zc. Habitatio noīacio donacōnis p̄pter nuptias assignatio et fama iste p̄sumpōes ad v̄orem sufficiunt vendicandā **Nota glo.** casus in quibus dominus fraudatur suo.

Iūs tue zc. Ex p̄sumptione violētā p̄t quo ad thōm̄ m̄mōmū se pari. **Nota glo.** q̄ docet qualiter copula carnalis debeat p̄bari cū talis actus non pateat visui ergo sufficiat ibi violētā p̄sumpō.

Tertio loco zc. Ad p̄sumptionē violentā et famā sepatur m̄mōmū de p̄nti. **Et nō ex hoc capitulo q̄ ex cōfessione coniūgū et fama p̄cedit ad diuorciū et dicit g.** q̄ que non p̄sunt singula multa collā iuuāt zc.

Attetas n̄as zc. Ad p̄sumptionē vehementē nō fertur sentēcia **Nō tex.** qui solet ad hoc allegari nemo unq̄ carnē suam odio hābiūt **Item q̄ propter veritatem quis potest se opponere fratri suo amico suo et v̄ori sue et alle. cōcor.**

Cum in iuuentute zc. Cum in iuuentute sua quis castus fuit non p̄sumitur de incontinentia sua in senectute. **Nota g.** que dicit istud q̄nq̄ fallere v̄n̄ versus sculticiā ē que te non sinit esse senē.

Dudum archid. zc. Ad simplicia beneficia quilibet p̄sumitur p̄doneus nisi contrarium ostendatur **Nota istam glosam que disputat quis debet probare aliū in p̄doneum et an negatiua isto modo probari debeat.**

Capitulum de iure
iurando extra

Ex administrationis etc. Juramen-
ta a debitoribus super usuris sol-
uedis creditoribus facta relaxanda
sunt quia sine periculo animarum
securari non possunt. Nota glo que
dicit qd si iurauerit non repetere.
Peruenit ad nos etc. Juramentum
metu extortum est obligatorium dum
modo sine periculo anime securari
possit aliter non. Item aliqui dixe-
runt qd iuramentum extortum metu in
differentibus ipso iure non tenet sup
quo vide hic glo. et doc. scriben-
tes qui alle. cor.
Peruenit ad etc. Ille non dicitur de-
iurare qui ex iusta causa deserit
iuramentum. Item ei fides non est
seruanda qui contra fidem versatur
Nota glo. que dicit et arguit qd
eandem hosti fides seruanda est.
Ego episcopus etc. Not. etc. Istud ca-
pitulum ponit formam qualiter
episcopi iurant. No. pon. et sunt sep-
tem capitula. Nota glo. sup verbo
successoribus que dicit quando
quis debet iterum successorum iurare.
It. qd episcopus tenetur domino
in periculis occurrere.
Nullus episcopus etc. Episcopus
solum clericos dispensacionem rerum
ecclesiarum habentes iurare compelli
debet. Nota casus alios in glo. in
quibus clericis compellitur iurare
scilicet p. pace pro fama pro fide
pro obedientia.
Debitoribus ad etc. Non tenet promissio
de soluendis usuris nisi quis iu-
ret quia tunc seruandum est iuramen-
tum tamen post solutionem repetere
potest. Nota glo. qd dicit qd dolo

quis petit qd statim restituere te-
netur. In fine dicit qd soluens usu-
ras non peccat sed recipiens.
Ad neam etc. Nante potest pignus
teneri donec deductis expensis
sors principalis soluta fuerit. Vel
sic. Fructus in sorte sunt computan-
di. Nota glo. qd dicit de duplici
cauacione et arguit de illo qui sibi
ipsi ius dicit debet cadere a iure
suo etc.

Si vero etc. Dispensat ecclesia cum
clerico qui coactus est suum ius re-
futare. Nota glo. que disputat
an iuramentum metu extortum obli-
gat et alle. It. dicit verba impa-
toris referentis. Si negligenter ea
que male usurpantur omitterimus
excessus via alijs aperimus. In fi-
ne dicit qd in alterius odium quicquid
cum altero est dispensandum et alle.
ij. q. v. accusatoribus.

Ex rescripto etc. Iurare possunt
monachi de sui abbatis licentia
et etiam obhides dari. Nota glo. sin-
gularem que disputat an liber
homo possit dari in obhides. et an
pater possit ipignorarare filios.
It. an mulier potest fideiubere. It.
dicit de illo qui promissit factum
alterius.

Querelam etc. Qui non soluit
pensionem iuramento premissam p-
iurus habetur et ab ecclesia remo-
uetur et hoc verum intellige si sine
necessitate desinit soluere et ergo
dicit glo. qd necessitas eximat a p-
iurio et iura subueniunt necessitate
impeditis. Item dicit glo. qui de
bitum non soluit ad quod iuramento
est restrictus beneficio suo priuat
et alle. c. puenit de fideiuss.

Tua nos etc. Temerarium iuramen-
tum a beneficio que excludit. **N**o g.
q. dicit q. si quis falsum iurat igno-
rante credens verum esse qd iurat
nullum e peccatum et dicit q. ead de
iuramento qd in discrete fit

Cu quida etc. Iuramento qd no in-
ducit peccatum mortale si al's sit p-
niciosu exeplo non sua sed superio-
ris pntate pt quis cotrauenire **N**o
tex. de illo qui iurauit non loqui
pau aut mri etc. Et vide g. q. dicit
q. dignitas delinquens aggruat
peccatum. **I**tem q. in pntate contemp-
tus ment de pntate reatus. **I**tem
q. in pnta qnq plus maiores qnq
plus minores puniuntur.

Dicit ex lris etc. Clericus claustru
suum abiurare no debet. **N**o g. et
tex. qui inuunt q. pena vnus de-
bet esse met' alterius **I**tem dicit q.
clericus sine licecia superioris sui no
debet ecclesia abiurare vel ead ei
renuacare.

Derictus amica etc. Vasallus qui
iurat dno suo et successoribus suis
no tenet iure iurare mortuo dno
No g. q. dicit de simplicitate quo
comendat et arguit cotra tex. de
liberto ecclesie qui tenetur auli-
bet successoru iurare et dicit q. iu-
ramentum perpetuum est quo ad-
iurantes.

Deriu in ea etc. Absoluit ecclesia a
iuramento ppter metu amissionis
vite vel reru extorto. **N**o hic **A**b.
qui dicit dumodo tota substanciam
amittere vel minore partem timeat
pde etc. **I**tem g. in fine clare dicit q.
iuramentu metu extortu partu ob-
ligat glo. alle. cor.

Demēs ad etc. Si iurem stare man-

dato tuo non potes me iuste gra-
uare et que madatu michi muge
No g. q. dicit q. ead inique sine
arbitri standu e. **I**tem dicit g. q. iu-
ramentu non extedit ad aliud de
quo non e cogitatu.

Breui sciscitatus etc. **A**ppellacio
ab excauone iuramenti non ex-
cusat. **N**ota glo. que querit an
ne quis tenetur iurare ecclesiam
non requisitus. Et dicit de aduo-
cato qui habet mala conscientiam
in causa clientuli sui.

Quanto etc. Nemo p iuramentu
ad illiatu obligat. **N**o g. q. dispu-
tat an papa pt mderite absolue
a voto et a iuramento. **N**o g. ead
q. dicit que requiruntur i moneu. s.
qntas pderis materia et publi-
ca forma. **I**tem in fine dicit q. scien-
ter puerus est infans **I**tem dicit g.
q. pictores et poete nouas pnt in-
uenire formas.

Demētes ad se etc. **D**er iuramentu
subditoiu ius superioris ledi no pt
No g. q. dicit q. licite iudicat fm
consuetudine quia consuetudo p iudi-
cat iuri. **I**tem q. in omni iuramento
exapit superioris auctoritas. **I**tem
dicit q. beneficio appellacois exting-
uit pnunciatu et sic pen. appellaco-
ne excauio fieri non debet et si fi-
at inuito possessore restitui debet.
ad pristinu statum.

Ad nostram no. **O**fficio iudicis
subuenitur ei qui timore iuramen-
ti non repetat vsuras. **N**ota glo.
q. querit quid de illo qui iurauit
aliquem non debere denunciare
in peccato suo etc. **I**tem q. vltima
voluntas large est interpretanda
et alle glo. cor.

Ad nr̄am no. **Iuramētū** generalit̄
facta restringēda sunt vt consonēt
canonicis institutis. **Nota glo.** in
principio sui q̄ disputat an ordo
iudiciarius sit seruandus in noto
rhis. **Itē** notat q̄ iuramenta et p
missiones non extendūtur nisi ad
ea de quibus cogitātū est. **Item**
ponit versū **Est in amore modus**
nō seruare modum. **Item** dicit q̄
nulle sunt validiores probationes
q̄ per euidenciā facti. **Item** dicit
q̄ verbum generale non est semp
generaliter intelligēdū vt dīcēdo
omnia bona damasci. **Itē** de cōse.
dis. h. in c. **Reuera** ubi dicit de
operibus totius mūdi circa finē
id est aliamus ptis mūdi.

Ea te credimus r̄c. **Iuramentum**
sine necessitate prestitum a debito
licet nō exasat. **Nota tex.** in p̄
cipio qui est notabilis q̄ onus nō
remititur sed augetur tñ cuiq̄ in
p̄uide soluitur qd̄ alij ex debito ē
prestandū. **Item glo.** notat et ar
guit quando soluendo alteri debi
tor liberatur.

Quintuallis r̄c. **Cum** mandato
aliamus generaliter me suppono
michi cōtra deum et sacros cano
nes nichil precipere potest. **Nō**
glo. que ponit casus propter quos
pater p̄t filios suos exheredare et
ad hoc solet allegari.

Tua nos r̄c. **Cōiuges** nō possunt
se ab iniūce abiurare. **Nota glo.** q̄
dicit q̄ temerariū est hoc iuramē
tū ergo miē seruādū. **Itē** dicit g.
q̄ ille non dicitur infringere iura
mentum quā illud in melius cōmu
tat hoc dicit.

Quēadmodū r̄c. **Qui** iurat cōtra

here cū aliqua si pōstera nō conti
neat cū illa contrahere non copel
litur. **Itē** iurans non acasare vxo
rem de adulterio ipsā nichilomi
nō acasare potest. **Facio** quā pa
tronus est sceleris. **Item** nota g.
sup verbo oculos que dicit q̄ eadē
quis p̄t hoc casu cōtrauenire iura
mēto licet seruari posset sine inte
ritu salutis eterne. **Itē** dicit glo.
sup verbo denūciare q̄ quandoq̄
vna via cōceditur qd̄ alia via pro
hibetur et dicit eadē q̄ permissum
est vxo suā vxorem castigare.

Et si xp̄us r̄c. **Monachi** iuramē
tum p̄stare possunt causa testimo
nij proferendi i causis monasterij
sui. **Nota glo.** q̄ docet p̄e que iu
rare possumus. **Item** dicit tex. q̄ in
omni iuramento licet debent esse
tra veritas iudiciū et iusticiā. **Itē**
dicit glo. q̄ omnis controuersie fi
nis est iuramētum. **Item** dicit tex.
q̄ vir multū iurans replebitur im
quitate et nō discedet a domo ei⁹
plaga. **Itē** nota glo. que dicit de
illiatis r̄c.

Piat n̄is r̄c. **Temerariū** iuramē
tum in preiudiciū ecclesie prestitū
ab electione aliquē non excludit
Nota glo. que dicit q̄ temerarie
iurans non repellitur a testimonio
et q̄ ep̄us in peccato mortali p̄t
acasare. **Itē** dicit qd̄ si quis con
sētū vt canonicus potest vt ep̄us
reuocare et sic quis potest aliqua
facere tamq̄ alius.

Cū contingat r̄c. **Consensus** muli
eris valet in alienacione rei doti
lis vel donacionis propter nupcias
assignate dūmodo iuramentum ex
hibet super ea **Nō glo.** que ponit

casus nobiles in quibus quis non tenetur seruare iuramentum. **Ite** dicit quod expedit mulieribus saluas habere dotes etc.

Dicit et etc. Frangenti fidei fides frangitur eidem et est similis casus si aut in capitulo puenit. **Nota** quod tangit de bello iusto et iniusto. **Ite** quod ablata in iusto bello sunt occupantis et alie etc.

Dimis de etc. Principes non debent cogere prelatos ad prestandum iuramentum fidelitatis nisi aliquod temporale obtineant clerici ab eis. **Nota** quod dicit quod si clerici a laicis recipiunt temporalia tenent laicos iurare. **Ite** dicit quod seruus aut stat aut cadit domino suo etc.

Deiatio nostra etc. Si iuratum quod contra te non est nichilominus ero contra te pro causa mea et ecclesie mee et spiritualium amicorum meorum. **Nota** quod dicit quod pro parte tenet iuramentum et pro parte non et sic factum aliamus pro parte potest valere et pro parte non. **Item** dicit quod declaratio iuramenti pertinet ad papam. **Ite** dicit quod in generali sermone persona loquens intelligitur excepta.

Ex lais etc. Si omittat a principio iuramentum de veritate nichilominus in processu iudicij postea est prestandum. **Nota** glo. quod dicit quod omne quod accipit de pignore deductis expensis debet computari in sortem. **Ite** dicit quod eque preiudicat confessio de credulitate sicut de veritate.

Intellecto etc. Non quis iurat in sui promotione non alienare bona ecclesie si postea alienet et iuret non contrauenire alienatio non tenet. **Nota** quod dicit qualiter episcopi iurent in sua

consecratione. **Ite** glo. dicit quod si unum contrarium est bonum reliquum est malum etc. dicit tamen glo. quod utrumque contrarium quicquid bonum est scilicet nubere et non nubere et glo. alle. iura. **Ite** quicquid utrumque bonum est.

Mulierum etc. Mulier iurans se cum viro per verba de presentia contraxisse viro hoc negante contrahere non prohibetur cum alio nec dat ei licentia sed sue conscientie est potestas relinquendum etc.

Clericis etc. Iuramenta de presentia exhibita ad futura non sunt tractanda. **Nota** glo. hic notabile quod dicit quod apud deum non est deus inter iuramentum et simplicem remissionem. **Ite** in isto capitulo tangit ab de illo qui reuelat secreta domini sibi commissa.

Iuramentum etc. Iuramentum a iudice parti delatum recusari non potest quia iuramentum quod in iudicio a parte parti deferret recusari posset habere et referri. **Et** si actor omnino in probatione defecerit reus debet et si nichil presiterit obtinere.

Capitulum de iure iurando li. vi.

Contingit etc. Prelati Canonici Rectores et Officiales locorum qui iurant statuta et consuetudines loci vel ciuitatis seruare preceptum tamen iuramenti non obligantur ad illiata impossibilia vel obuiantia ecclesiastice libertati nec ad ea dicitur intentio sua referri.

Iacet mulieres etc. Per ecclesiastici cum iudice ordinariu loci compelluntur iudex seculares et ecclesiastica consuetudine canonica quod ad prescriptionem aicium statutum est seruare. **Nota** glo. quod dicit

Unde ista decretalis cepit originē
et dicit expresse q̄ iuramentū me-
tu extortū non tenet.

Cū in positiōibus r̄. **E**lectus
post sacramentū ponēs vel respō-
dens directe cōtraria nisi rationa-
bilitate exausetur veluti p̄uicus a
cōfirmacione repellitur. Idē si hoc
fecerit eius parator ipso mandā-
te vel ratū habēte vel nō reuocāte

Capulus de iure
iurā in Cle.

Romani r̄. **I**sta decretalis decla-
rat illa fore fidelitatis iuramenta
que prestat imperator ecclesie Ro-
mane approbacionis sue tēpore se-
cūndum formā capituli. **T**ibi dño
et tpe coronacionis s̄m formam in
pontificali descriptā. **E**t primo po-
nit exordū in quo dicit Romanos
p̄uicē per tpa Romanie ponti-
fiabus sua capita submisisse et se
astripuisse uniuerso iuramētū r̄. **N**ō
glo. valde notabilem super verbo
reges q̄ Romanorū rex eadē i dis-
cordia elect⁹ habet administracionē
q̄ videtur sonare absurdum et
alle. glo.

Capulus de
Excepcionib⁹

Demq̄ q̄ r̄. **C**rimina q̄ testibus
obiūntur ante sententiā sunt pro-
banda. s. si ante probata non erāt
hoc primo. **S**ecūdo dicit q̄ p̄pter
crimina alē probata testes repe-
lluntur. **T**ertio dicit q̄ testes non
sunt propter huiusmodi crimina
punīdi sed a testimonio tantum
repellendi. **N**ota glo. que inter
cetera dicit q̄ emēdatus de crimi-
ne corā suo sacerdote admittitur
in testē in ciuili causa r̄. et alle.

Ite arguit glo. an testis requirit⁹
sup crimine teneatur respōdere

Anobis ex r̄. **N**eo exapiente de
excomunicacione cōtra accusatorē
cōmunionis replicacio non obstat

Nota glo. que dicit q̄ non debet
quis alij obicere q̄ ipse voluit ob-
seruare. **I**te dicit verba Aug. q̄
nōnullos sustinemus quos inute
toleramus. **I**tem in fine dicit q̄
episcopus nō debet habere viles
homines in familia sua et alle.

Cū ecclesiastice r̄. **N**ūi habet plu-
ra beneficia de pluralitate benefi-
ciorū contra alium exapere neq̄

Nota glo. que inter cetera dicit q̄
expedit et ecclesie habere plures di-
uites clericos vt eā possent meli⁹
defensare et iperium et fiscus ha-
bundabit vtes subiectis locupleti-
bus. **I**te dicit in fine q̄ quis renū-
cians excepciōni cōtra vnum non
videtur propterea renūciare cōtra
alium et alle.

Pastoralis r̄. **P**ost terminū sig-
natū ad dilatorias nullus auditur
nisi in tribus casibus hic signatis
Prim⁹ est nisi illa excepciō de no-
uo post terminum cōpetat. **S**ecū-
dus est nisi hoc ptes fuerit pro-
testate. **T**ercia⁹ nisi iuret q̄ de no-
uo ad noticiā eorum puenerit

Cū inter r̄. **E**xcomunicatus exa-
pere potest. **E**t r̄cō dubitādi fuit
quia cum in excepciōne reus effici-
tur actō et sic excomunicatus vi-
detur agere q̄ facere non potest

Nota glo. que dicit volēs agere
in p̄ncipio litis debet diligēter de
excepcionibus dilatorijs cogitare
et debito tempore pponere quia
iura subueniūt vigilātib⁹ r̄. **I**te

diat g. q. eo ipso rescriptum videtur suspectum q. de sciencia pape non emanauit et rescriptum suspectum nulla dat iurisdictionem.

Cu venerabil rē. Qui exceptionē opponit licet eā nō pbet nō ideo factū in modū exceptionis cōfessa uit nec p probato habet nisi als pbet. **Nō g.** in pncipio q. diat q. in cōsiderate loquēs sentiet male. **Itē** diat qualiter debet fieri litis contest. **Item** tangit glo. que sunt actiones bone fidei. **Item** glo. q. rit an valeat sententia p falsum instrumentū lata.

Olim et infra rē. Appellari potest quādo non admittitur appellatio qn̄ citatur quis ultra duas dietas et expirant.

Dilecti filij rē. Excoicatus et pūer p̄t causā ecclesie sue defendere et p ea contra agentē in eā p̄iudi cū expirare. **Nō g.** in pncipio que diat q. quilibet admittit ad defensionē ecclesie sue etiā excoicatus. **Itē** arguit g. q. quis nō debet admitti ad probandū qd̄ probatum non releuat rē.

Apostolice sedis rē. Suspensio ab officio et remotio a bñficio ab electionē quē remouēt. **Nō g.** q. diat q. mīcus agit per canonē q̄ per ministrū iuris. **Itē** diat de absolute ad cautelā.

Dilecte rē. Cōtra reum suā appellacionē psequenti non potest pponi excoicacionis exceptio. **Nō** ter. qui videt inuē q. non valet exceptio excoicacionis late in alī quē post legitimā appellacionē et g. est nōbilis sup̄ illo rē.

Significauerūt rē. Actor origina

liter excoicatus ad psequendum suā appellacionē non repellit. **Nō** ter. qui diat q. oīs legitima defensio excoicato i iudicio reseruat. **Itē** d. g. inter cetera q. quilibet dāpnatus potest appellare et alle. cōcor.

Exceptionē rē. Exceptio excoicacionis in qualibet pte litis p̄t opponi. **Vide g.** huius capituli. q. est nōbilis et mgrā et distinguit quatuorplex ē. **Excep. s.** Dilatoria et pemptoria. **Itē** diat q. nulli licet ignorare qd̄ publice factū est. **Itē** q. de ocularis nō cogimur diuinare. **Item** quos p̄tore prohibet in totum prohibet. **Item** nō tenemur ad obseruacionē excoicacionis nisi post publicacionem et ad hoc g. alle. tura rē.

Aduersario rē. Exceptio rei iudicate nō obstat cum p̄tortu noue possessionis actio intentatur. **Nota** g. q. in hoc est nōbilis quia declarat quis debet dolum probare cum dicitur quis dolo dēsiē possidere. **Itē** diat glo. q. tria ad minus cōcurrere debēt vt exceptio rei iudicate habeat locū. **Primo** q. sit idē corpus siue eadem sit q̄titas. **Et** idem ius siue causa petendi. **Et** eadem conditio personarū et glo. ad quolibet alle. cōcor.

Venerabilem rē. Excoicatus potest appellare et super appellacione litteras impetrare et appellacionem psequi. **Nota** glo. que diat q. reus excoicatus siue a iudicibus siue ab alijs tempore impetrati rescripti non prohibetur appellare nec psequi appellacionē suam et alle. cōcor.

**Capitulum de excep
cionibus li. vi.**

Prima consideracione etc. **Reus** qui
contra actorem de excommunicacione
excipit ut ipsum repellat ab agen
do debet ipsius excommunicacionis
spem et nomen excommunicatoris ex
primere et ea infra octo dies pro
bare aliter iudex procedat in causa et
reus in expensis condempnabit. **Et**
si iterum obiciatur et probetur eadem
vel alia excommunicacio actor repel
litur sed que acta sunt valebunt. **Et**
ultra duas vices hec exceptio non
opponatur nisi causa expressa. **Et** si
opponitur post rem iudicatum impe
ditur executio. **Et** iudex publice
excommunicatum reo non opponitur
ex suo officio debet ab agendo re
pellere. **Nota** glo. notabilem que
dicit q. propter solam contumaciam ex
communicatur quis ab homine.

Cum quidam etc. **Exceptio** rei iudi
catis per ecclesiasticum iudicem ad
mitti debet in foro seculari et e con
verso. **Nota** glo. que inter cetera
ponit casus in quibus iudex ecclesi
asticus habet cognoscere.

**Capitulum de excep
cionibus in Cle.**

Exceptio etc. **Exceptio** excommu
nicacionis potest dilatorie in qua
libet parte litis opponi termino per
emptorio per iudicem assignato ad
proponendum exceptiones declinato
rias et dilatorias non obstante serua
ta tamen constitutione fe. fe. **Imo**
pape iij. edita super hoc in consilio
lugdunensi etc.

**Capitulum de pre
scriptioibus extra**

Placuit etc. **Hoc** capitulum in p. vi

mo ponit unum casum in quo au
rit prescriptio infra triennium contra
ecclesiam. **Item** ponit duos casus in
quibus non auarit prescriptio sed
dormitat. **Nota** glo. que dicit de
illo qui negligit ecclesiam suam ad
sex menses. **Et** q. vacante ecclesia ei
non auarit prescriptio et alle. glo.
Nichil prodest etc. **In** re. in uasa
non auarit prescriptio. **Vel** sic. **Pro**
testacio principis interrupit prescrip
cionem. **Nota** glo. que arguit q. sca
dalu est desistere a iure suo. **Item**
apostolus ne aliquem scandalisaret
prophetae manibus sibi victum quere
bat. **Item** dicit q. victum et vestitu
contenti debemus esse. **Item** q. tui
turnitas prelati non preiudicat ec
clesie et qualiter hoc intelligatur
Vide glo.

Sanctorum etc. **Ecclesia** per xxx.
anos prescribit contra laycum. **Nota**
glo. que declarat quid sit quiete
et sincere possidere quiete enim se
cludit interrupcionem sincere vero
secludit malam fidem. **Et** presumit
bona fides nisi probetur contrarium
et allegati malam fidem tenentur
ea probare et g. ad hoc alle. cor.

De quarta etc. **Prescribit** clericis
contra episcopum vel amorum spacio
quartam decimanum. **Nota** glo. que
dicit q. hodie iure communi sola vel
annorum prescriptio auarit contra ec
clesiam nulla distinctioe facta inter
ecclesias et monasterium. **Item** dicit
q. succedens in locum alterius iustam
habet ignoranciam causam.

Vigilanti etc. **Cum** mala fide non
auarit prescriptio. **Nota** tex. mul
tum in hac materia notabilem q.
nulla antiqua dierum possessio iuuat

malefidei possessorem. **Nō** g. que
eciā dicit q̄ cōditōe legis vel cano
nis p̄t michi dare rem alienā et
tut⁹ ero et alle.

Ad aures rē. Una ecclesia in per
rochia alteri⁹ spacio xl. amocū p̄
scribit. **Nō** tēp. qui dicit q̄ qua
dragenalis p̄scriptio oēm procius
actionē secludit. **Itē** nō g. q̄ dicit
q̄ t̄ptulus sit necessarius. **Itē** ar.
q̄ fm canones actio sit p̄ponēda
licet cōtrarium sit verū.

Causamq; rē. Iapa de amas pos
sidere seu p̄scribere non p̄nt. **Nō**
glo. q̄ in hoc ē nōbilis q̄ in p̄scrip
tione exigitur ciuilis possessio sci
licet q̄ p̄sona sit talis i qua possit
eadē hūm̄smodi possessio. **Item** q̄
p̄scrip̄tione allegare nō potest nisi
ille qui possidet.

Illud autē rē. Vbi a diuersis p̄o
nitur p̄scriptio et interrup̄tio uter
q̄ p̄bare tenetur. **Nō** g. q̄ dicit q̄
interrup̄tio fit plurib⁹ modis na
turaliter scilicet ⁊ ciuilit̄er nat̄rali
ter fit duob⁹ modis. **Itē** ciuilit̄er
fit multis modis et primo p̄ libel
lum prinapi oblatū.

Quia iudicāte rē. Imit̄es p̄diorū
p̄scribi p̄nt si xl. ānis possideātur
Notū g. q̄ nōt q̄ iudex p̄t iudica
re fm q̄ nouit et non fm allegata
et declarat quō fines. diuidendi
sue p̄scribendi sūt.

Ex trāsmilla rē. De iure cōi ad ec
clesiā matricē p̄tinet p̄ceptio dea
matū contra q̄d hostilitatis tpe p̄
scrip̄tio nulla currit **Nō** g. q̄ dicit
in quibus cōsistit ius funerandi.

Itē q̄ tēpore hostilitatis p̄scrip̄tio
non currit.

Accedēs ad rē. In parationibus

debiis nūcijs d̄m pape nō currit
p̄scrip̄tio **Nō** tēp. qui dicit q̄ id q̄d
oibus iminet ab oibus cōportet.

Itē d. g. Vbi onus ibi emolimētū
Itē dicit g. q̄ in paratione q̄ de
betur rōne visitationis non currit
p̄scriptio rē.

Cū nō liceat rē. **Abuersus** obediē
ciā nō currit p̄scriptio. **Nō** g. sa
tis nōbile q̄ dicit q̄ eo ipso q̄ ec
clesia cōstituta ē in d̄poc. aliamus
dicit sibi subiecta. **Itē** tene g. mē
ti q̄ enumerat casus in quib⁹ non
currit p̄scriptio primus ē in obe
diēcia. **Item** in procuracione.

Ad audiētiā rē. Cōtra vasallū Ro
mane ecclesie nō currit p̄scrip̄tio
nisi ceteraria. **Nō** g. q̄ dicit q̄ li
ber antiqu⁹ censualis facit fidē.

Itē q̄ presumit p̄ aliquo propt̄er
iuramentū p̄ eū p̄scrip̄tiū **Itē** plus
cedit tabellioni q̄ testi qui dicit
se ita non deposuisse put tabellio
scripsit. **Item** q̄nq; idē hō facit ali
quid ut hō q̄nq; aliquid ut rex

Cū nobis rē. In p̄scrip̄tione cen
tenaria q̄ currit cōtra Romanā ec
clesiā nō cōputant tpa hostilitatis
atq; scismatū. **Nō** g. q̄ dicit q̄ ne
mo debet eē sine capite. **Itē** nōt
g. q̄ p̄ instrumēta nō p̄bat posses
sio. **Itē** d. g. i sine q̄ suffiat q̄ im
placuit legi. **Itē** p̄bat per hoc q̄
quis a maiorib⁹ audiuit.

Audias rē. Iura ep̄alia p̄tineā
ad ep̄m p̄t abbas p̄scribere. **Nō**
g. q̄ Abbas p̄t oia iura p̄scribere
q̄ p̄t possidere. **Itē** q̄ abbas p̄t p̄scri
bere cōgnicōnē cārum mēmoriahū
Itē dicit g. id q̄d meū est ex una
causa nō p̄t meū esse ex alia. **Itē**
dicit g. Qui aurem tangit totū.

Cū ex officij rē. **C**ōtra paracionē
q̄ eōe visitacionis debetur nō currit
prescripcō. **N**ota tēp. satis notabi
lē qui dicit q̄ fm apostolū non ē
magnum qui spiritalia seminat qd̄
metat carnalia. **I**tē dicit q̄ nemo
cogitur suis scripcōibz militare.
Itē dicit glo. q̄ quā diu quis ha
bet iter tam diu debet habere et
haustū. **I**tem dicit glo. q̄ contra
correctionē non licet suffragia que
rete et alle. cōcor.
Si diligētā rē. **N**on prescribit qui
possidet nomine alieno sed is cui
nomine possidetur. **N**ota tēp. qui
dicit q̄ ille possidet cuius nomine
possidetur. **I**tem q̄ centenaria pre
scripcō currit cōtra **Ro.** et. **I**tē q̄
illa difficilē probari potest. **N**o
glo. et tene eam mentā quia decla
rat qm̄ in prescripcōne sufficit bō
fides. **I**tē quando requiritur tptu
lus. **E**t quid sit bona fides. **E**t
quid sit tptulus. **I**tem dicit q̄ in
corporalia quasi possidentur.
Cū olim rē. **P**riuilēgio per arbi
trū derogatur. sed si post arbitri
um impetretur non valet. nisi de
ipso fecerit mencionem. sed is non
valentibus probata prescripcōne
in episcopalibus epō derogatur.
Veniens rē. **N**ui prescripcōne cō
pleta priuilēgiū impetrat et uti
illo prescripcōni renūciat si p̄scrip
cō nō erat cōpleta malam fidem
habet et ideo nō prescribit. **N**el
sic. **S**i prescribens rei prescripte
contrarium impetret amittit pre
scripcōnē rē.
Quoniam omne rē. **S**ine bona fi
de nulla currit prescripcō. **N**ota
tēp. qui dicit q̄ omne qd̄ non sit

ex fide peccatū est et exponē ex fi
de id est ex cōsciencia. **N**ota glo.
que declarat materiā prescripcō
nis quo ad ius civile et quo ad
ius canonicū. **I**tem mouet questio
nē de prelato qui habet lesam con
scienciā de rebus ecclesie.

Tptulus de pre scripcōibus li. vi.

Episcopū qui rē. **I**n prescripcōni
bus sufficit bona fides ubi ius cō
mune vel prescripcō non est cōtra
prescribentem alis debet allegari
tptulus et probari nisi sit p̄scrip
cō cuius cōtrarij nō sit memoria.
Nota glo. que int̄ cetera videt
tangere de vestibus et auro rē.
quibus liceat portare et de diuer
sitate prescripcōnis.

Si qui rē. **P**riuatū ipso iure vel
per sententiā bonis que tenet a
Ro. vel alijs ecclesijs minori illa
spacio **C.** annoū contra romanā
vel **pl.** cōtra alias non prescribit
Filij aut̄ hereticorum qui catholi
ci p̄cumbatur bona paterna cōtra
Ro. et alias ecclesias prescribunt
pl. an.

Tptulus de fe iudi extra

Sententiā rē. **S**ententiā contra e
ges vel canones lata licet ab ea
nō appelletur tamen nō potest iu
ri subsistere neq̄ valere. **N**ota g.
que tangit an̄ valeat sententiā lata
in falsum procuratorem et quādo
sententiā ab inicio est nulla et qm̄
est aliqua rē.

Iurgantium rē. **L**itigantium cōtrō
uerfias celeri sententiā terminari
cōuenit equitati et rigori. **N**ota
glo. que determinat qualiter et

quādo iudex debet festinare cum
sentētia sua et qñ non.

Non potest rē. Hinc cōcordi sacer
dotū sentētia et nisi ex iustis cau
sis non potest quis a sacerdotali
gradu amoueri. **Nota glo.** que
disputat an et quādo iudices om̄s
in sententijs ferendis debent cōcor
dare et arguit pro et cōtra.

Ea que iuxta rē. Sentētia iusta
sc̄dm canones lata per papam de
bet confirmari atq; reborari. **Et**
hoc intellige verum s̄m q̄si fuerit
postulatum al̄s seais et dicit q̄
quid opetur talis reboratio.

De cetero rē. Si obiciat quid falsi
contra sentēciam in exēcutiones
sentētię superledere debet exēcu
tor a toto negotio et questione
ad se ap. remittunt. **Nota glo.** q̄
dicit de falsitate sentētię **Et** argu
it an et quando exēcutor possit
cognoscere et quādo superledere.

Cum aliquibus rē. Quādo aliam
adiudicatur possessio non suffiat
ei dari pignora nisi prius corpali
gaudeat possessione **Nota g.** que
dicit q̄ pignus aliter non restitu
itur nisi ventū fuerit in possessio
nē et alle. ad hoc cōcor.

Factor p̄nāum rē. Qui parauit
in causa matrimoniali malā ferri
sentēciam diuorci ipse potest pos
tea contrauenire. **Nota ex glo.** q̄
in causis in quibus vertitur peri
culū anime potest aliquis venire.
contra factum suum et reuocatur
sentētia quam ferri procurauit et
si cōstiterit ecclesiam fuisse decep
tam reuocatur sentētia rē. **Item**
dicit glo. q̄ contra matrimonium
nō currit prescriptio. **Item** senten

tia lata contra matrimonium non
trāsit in rem iudicatam.

Cum causa rē. Propter lapsum
cōsuetudinem non est sentētia con
tra ecclesiam preferenda. **Nota**
glo. que dicit q̄ cum quis nō pro
sequitur app. infra terminū sibi a
iudice prescripū ex tunc iudex pro
cedere potest. **Item** vide glo. que
disputat an et qñ consuetudo pre
iudicat legi.

Inter ceteras rē. Quādo causa
aliqua cōmittitur app. re. et sentē
tia fert iniqua eā euacuari optet
remedio app. **Nec** ei debet stari si
iniquitatem cōtineat manifestam
Nota glo. que distinguit quādo
sentētia lata est contra ius canoni
cum vel leges vel ius ptis.

Lenor lēatum rē. Non est neces
se a sentētia contra absentem lata
appellare quādo absens non fuit
p̄ contumaciā. **Nota g.** que dispu
tat de inferno an debet ad iudici
um venire. **Item** dicit g. q̄ nichil
refert an quis verbo vel facto de
claret voluntatem suam et dicit q̄
presumitur pro matrimonio per
imissionem annuli interueniente cō
sensu tracto rē. **Item** glo. disputat
de absentia partis in prolacione
sentētię.

Consanguinei rē. Non est p̄ptē
nudū dictum vnius cōiugis a sen
tētia lata in causa matrimoniali
recedendum. **Nota glo.** que dicit
q̄ p̄pter confessionem coniugum
nō seperatur.

Cum olim rē. Contra pronūcia
cionem pape facta benefici colla
tio tamq̄ surrepticia nō valet **Nō**
glo. q̄ dicit q̄ iudex mutans inter

lotutoriam presumitur arāuētus
Item q̄ licitum est aulibet vigila
re p̄ cōmodo suo licet ī hoc alteri
preiudicetur.

Cum inter r̄c. **S**tatur sentēcie la
te contra ius ptis prolate ex quo
ab ea infra decem dies nō fuit ap
pellatum. **N**ota glo. que dicit q̄
post r̄. dies sentēcia transit in rem
iudicatam r̄c. **I**tem q̄ res iudica
ta pro veritate acapitur. **I**tem di
at ter. q̄ veritas gestōū prefere
da ē sermōibus atq; verbis.

Causam que r̄c. **S**uffiat ad cōfir
macionem sentēcie qd̄ nichil ī
quū contineat si contra eā aliud
non probetur. **N**ota q̄ iudex cui
cōmissa est causa inquisitionis pri
mo potest inquirere de fama licet
hoc non cōmittatur. **I**tem multa fa
ciūt in hoc capitulo pro sentēcia
primo quia nichil īquū contine
bat. **I**tem de cōmuni partium con
sensu fuit causa cōmissa. **I**tem requi
situs fuit iudex ad pronūciandū
ab utraq; parte de istis. **V**ide g.
huius capituli.

Quod ad consultacionē r̄c. **P**eten
cia siue fuerit interlocutoria siue
diffinitiva in rem transit iudicatū
si ab ea infra r̄. dies non fuerit
legitime appellatū. **N**ota ter. qui
dicit q̄ tēpus exequationis sentēcie
scilicet quadimestre potest a se
dente in medio progari et eiam
artiri. **V**ide glo. que declarat quī
bus modis et qualiter iudex id ē
exequator excedit modū.

Dicit nobis r̄c. **J**udex nō tenetur
causā que suū animum mouet in
sentēcia exprimere. **N**ota g. que
in hoc est notabilis et singularis

quia docet quādo testis debet di
cere causā dicti sui et quando non
Item dicit q̄ testis debet de causa
sciēcie sue interrogari. **I**tem tangit
pulehre an iudex in sentēcia sua
debeat causam exprimere et quid
mouet eū in sentēcia p̄ferenda
et arguit p̄ et contra.

Cū super r̄c. **D**ifferitur sentēcie
exequatio si ius tertie persone ledi
tur ex ea. **E**t nota glo. que dicit
q̄ sentēcia q̄nq; tenet quo ad vnā
personā et non quo ad aliam sic
eāā vltima voluntas defuncti te
net quo ad filios et non quo ad
extraneos. **I**tem dicit glo. q̄ per
sentēciā parti nō fit magnū p̄e
iudiciū sed per exequacionē.

Cum bertoldus r̄c. **R**etractatur
sentēcia in absente lata si p̄bat
eius absēcie iusta causa. **N**ota g.
que dicit q̄ ea que aduersus ab
sentes non per contumaciā statuū
tur non tenet. **I**tem notat quādo
quis potest purgare merā in iudi
cis. **I**tem dicit glo. q̄ nō dicitur
iudicatū ubi iuste detentus p̄ns
esse nō potuit. **I**tem tangit glo. an
ius patronatus trāsit cum vniuer
sitate et in obligatione pignōrū.

In causis r̄c. **S**entēcia summi pon
tificis ad cōsequentiā est trahēda
Et nota glo. que dicit q̄ alij infe
riores similiter iudicare debēt et
dicit glo. predicta fore vera in sen
tēcia diffinitiva seais in interlocu
toria et arguit p̄ et contra. **E**t in
telligit de interlocutoria in corpe
iuris clausa.

Inter monasteriū r̄c. **T**enet sen
tēcia diffinitiva cōtra primā si de
prima non fuit exceptum nec a

secunda sententia appellatur. **N**o-
te. qui dicit qd preceptu nouerit
instrumentum lites sopite non
debent instaurari. **N**ota glo. que
tangit quando cause suspitionis
contra iudice sunt pponende. **I**tem
declarat quando sententia tenet
contra re prius iudicatu.

Duborta inter re. **T**enet sententia
contra priuilegia tam si no fuerit
exhibita. **N**ota glo. que dicit qd
confessio procuratoris dno preiudicat
et alle. **I**tem notat glo. qd in
strumentu eo ipso intelligitur re
probatum qd cu iudici ostenditur
contrarium iudicatur sic et testis
eiam reprobanur eo ipso qd iudex.
Cum i. et a. re. **C**u multa nego-
cia per eandem leam committuntur
potest vno suspensio in altero ferri
sententia per delegatum. **N**o
glo. que dicit qd ille qui malo solo
ad testimonium mouetur admitti
non debet. **I**tem dicit glo. qd con-
spiratores nullo mo recipiendi sunt.
Item dicit glo. et est notanda qd
non sufficit probare conspiratione
vel couersionem vel falsitate tes-
tis vel instrumenti nisi probetur
iudice scutum fuisse predicta.

Cu te a et B. re. **A**ctio iniuriaru
condempnatum infamat. **N**ota glo.
que dicit qd actio iniuriaru infamat
sue civiliter siue criminaliter
agatur. **I**tem dicit si vis vitare in-
fama constitue procurator re et eua-
des infama licet feratur sententia
contra ipsu et glo. alle.

Ad probandu re. **S**ententia lata
per illu qui publice fuit excom-
unicatus non valet. **N**ota glo. qd
videtur sentire qd quidqd fiat in

dey excommunicatus donec non co-
sciterit de sua excommunicatione va-
let et glo. alle. et hoc cum comu-
ni hominu opinione liber et ab-
solutus habeatur. **I**tem dicit glo.
qd hoc casu vtile per inutile vicat
et alle.

Quamuis regulariter re. **S**i actio
vel defensio primo loco pertineat
ad aliquem et ipse scienter pacia-
tur sequente experiri de re illa in-
telligitur iuri suo renunciare. **V**ide
glo. que declarat ista per exem-
plu ubi dicit verbi gratia re. **V**i-
de eiam glo. que declarat qd res
inter alios acta alijs preiudicat et
quando non et ad hoc solet allegari
istud capitulu.

Duobus iudicialib9 re. **S**i duo iu-
dices ordinarij diuersas tulerunt
sententias tenet sententia pro reo
no pro actore nisi in causa fauora-
bili puta memorie libertate dote
scu testametu. **S**i vero fuerint de-
legati utraq; sententia pendet ex
arbitrio delegatis. **S**i precesseunt
ex compromisso neutra debet habere
vigorem.

Capitulus de re iudi li. vi.

Cum eternu re. **J**udex qui contra
iusticiam et contra conscientiam ali-
quid in iudicio fecerit per gratiam
aut per sordes condempnandus
est parte lese in estimatione litis
et per annu est suspensus et ppe-
tuo si medio tempore se ingerat di-
uinis nisi papa cum ipso dispeset.
Ad apostolicu re. **P**apa potest im-
peratorem depenere ab imperato-
rio propter suam rebellicem et
sibi fauentes excommunicare.

Et vasallos suos a iuramento sibi
super fidelitate prebito absoluerit
Ac etiam electoribus alium eligendi
licentiam dare. Nota glo. in principio
sui q. videt tangere de potestate
pape et Consilij.

Abbate sane etc. Qui peccat rem in
iudicio certa causa expressa si illam
causam non probat succumbit licet
alia probet maxime postmodum
emergente. Nota glo. que dicit
inter cetera q. reges que spiritua
lia sunt possidere non possunt nec
possunt illa donare. Item dicit q. do
nationem necessario concomitatur
tempus etc.

Cum ab uno etc. Si ex pluribus iu
diabus vel arbitris unus alius
pntibus et mandatis per verba
pluralis numeri ferat sententiam
tenet sententia electio autem pronu
cianda est per verbum singularis
numeri. Nota glo. que dicit suffi
at ita fuisse scriptum.

Et si snia. Snia diffinita debet in
scriptis a iudice pferri potest t.
episcopus propter sue dignitatis p
rogatiua per alium sententiam reci
tat. Item iudex debet smando sede
non stare. Nota g. que enumerat
sue recitat causas in quibus non
est opus sententia recitare in scriptis

Titulus de re iudic. in Cle.

De calumpniis etc. Qui tres senten
cias contrarias in qua causa re
portauit non agit de earum nulli
tate nec exapit de eadem exequio
ne non facta et respicit etiam pende
na. Nota glo. que dicit q. si etiam
victor non petat executionem per
modum tamen exceptionis repellere

poterat volente agere de nullitate
Pastoralis etc. Sententia lata con
tra illum qui se defendere non potuit
et in loco non tuto notorie et in ab
sentem non citatum legitime ac in
auditum ipso iure est nulla. Nota
ter. qui dicit q. nullus debet se in
manibus hostium suorum exponere
Item dicit q. defensio est iuris na
turalis etc. Nota glo. que dicit
de triplici corona imperiali.

Titulus de appellationibus

Dilecti filij etc. Collatio beneficij
facta post appellationem legitimam
non tenet. Nota glo. que tangit de
fama et quando fama sufficit et quoniam
non. Item tangit etiam q. quis pdis
tus suum propter negligentiam.

Inter cetera etc. Non valet applo
generalis. Nota glo. que dicit q.
id quod non valet in genere valet in
spe. Item dicit q. a futuro quamvis
non est appellandum in quaquam commiato
Ad nram etc. A correctione regula
ri non appellatur. Nota q. applo
non est inuenta ut sit vinculum in
quiritatis. Item dicit q. utendum est
aliquo ad illum usum ad quem est
inuentum siue institutum etc. Item
notat glo. q. a correctione non est
appellandum etc. nisi modus exceda
tur et hoc glo. determinat et al.
Personas ecclesiarum etc. Quis potest
sue appellationi terminum constituere
siue statuere appetentem alioquin
a iudice statuatur siue a iure. Nota
glo. que dicit de diuersis termi
nis que prefiguntur in appellationi
bus et quem terminum partes possunt
preuenire et quem non possunt
preuenire etc.

Cum sit romana ec. Appellans in
fra annum tenetur prosequi appel
lationem suam nisi iudex a quo re
alius tempus fuerit moderatus
et si infra id tempus non proseq
tur tenebit sententia. **Item** dicit
q̄ maleficus notorius non audit
appellās. **Item** dicit dēam inter
appellationem et prouocationem
Ad hoc ec. Potest quis coram ap
pellato iudice conueniri nisi velit
ipsum tamq̄ suspectum recusare.
Nota glo. que videtur dicere ra
tionem quare iudex a quo est ap
pellatum est appellanti suspectus
Item dicit glo. quid faciendum sit
quādo iudex a quo est appellatū
allegatur suspectus.

Si duobus ec. Qui appellat ad pa
pam tenetur coram suo ordinario
ad quem suus aduersarius appel
lauit comparere si citatur ab eo
alio possit excommunicari ab eo
Nota glo. que dicit q̄ quis voca
tus a pretore debet comparere et
priuilegium suum si qd̄ habet al
legare ec.

Ex ratione ec. Propter impoten
tiam datur biennium primo trien
nium ad appellationis causam fi
mendā. **Nota glo.** que declarat
multiplicem impotentiam et dicit
q̄ id qd̄ per me non stat michi im
putari non debet

Memor ec. Nunciū missio exa
sat ante citationem ut non teneat
tur qui misit nūcium coram dele
gato iudice comparere. **Nota g.**
que querit quid si personaliter
iuit ad curiam ec. **Item** dicit glo.
q̄ plus ē facto q̄ verbo appellare
Duper eo ec. Si super aliqua ex

ceptione fuerit appellatum super
sedetur in negotio principali. **Et**
si pars aduersa de facti in appel
lationem prorumpit propterea non
est sententia diffinitiva differen
da. **Nota glo.** que ponit casum in
quo quis cogitur litigare coram iu
dice suspecto.

De appellationibus ec. Defertur
appellationibus in causis minimis
interiectis. **Nota glo.** que decla
rat que causa dicitur minima. **Item**
dicit q̄ in appellationibus non at
tenditur q̄tatis cause sed q̄tatis
grauaminis. **Item** dicit q̄ pro mi
ma re non datur actio de dolo
sed bene actio furti quia actio ec
Duper eo ec. Appellatur fm cano
nes ante et post sententiam fm
leges vero nō appellatur ante sen
tentiam nisi in certis casibus. **Item**
in causis ecclesiasticis ubi tollitur
remedium appellationis ibi tollit
etiam et recusatio. **Item** ubi causa
infra certum tempus decidendū
comittitur currit tempus a recep
tione litarum.

Peruenit ec. In excessu notorio
non admittitur appellatio. **Nota**
glo. que dicit q̄ nemo potest com
pelli ad prosequendum appellatio
nem. **Item** dicit glo. q̄ ubi iniuria
est manifesta primo debet fieri sa
tisfactio anq̄ detur absolutio.

Consulat ec. Pū a notorio exces
su appellatur nō est appellatio ad
mittēda. **Nota g. 2. tex.** qui loquit̄
de notorio et dicit q̄ tribus modis
aliquid dicit notorium. **Item** dicit
tex. q̄ iudex cauere debet ne iu
dicet illud fore notoriū qd̄ tamē
non est notorium.

Suggestū rē. In elusionem sedis ap. nullus debet appellare. **Nota** glo. in p̄cipio sui que dicit q̄ p̄t appellare aliquis in absentia iudicis. **Item** dicit glo id q̄d inuētum est p̄pter cōcordiam nō debet uergerē ad noxam.

Ad presentia rē. Post app. lata sententia excommunicacionis nō tenet. **Nota** glo. que dicit q̄ sepe petit absolutio ad cautelā licet excommunicacio de iure nō teneat. **Itē** dicit glo. de excommunicacione facti q̄ ab solutione facti.

Cū teneamur rē. Appellās super una re si per aduersariū grauetur sup alia re vel per tertium potest ad iudicem recurrere appellatum. **Nota** glo. q̄ ille qui appellat in uno articulo non videtur declinare iudicē in alio.

Consuluit rē. Nō valet appellacō generalis ab omnibus causis sc̄is si appelletur a grauamine et omnibus grauaminib⁹ vnus cause et vide hic **Hosti.** qui cōcordat istud capitulum cum capitulo h̄. s̄. eodem.

Cū parati rē. Preteriti appellacionis insufficientis nemo debet excusari quā respondeat. **Nota** glo. que inter cetera notabiliter dicit q̄ simplicia nūcio credēdū est etiā in alterius p̄iudiciū et alle. **Itē** dicit glo q̄ nemo p̄hibetur pluribus defensionibus vti.

Ad hoc et infra rē. Cum excommunicatus absoluitur et ante f̄ceptū sub debito iuramētū adimplere p̄mittit si grauetur nō absente iuramento appellare potest. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ ex iusta causa quis

potest deserere iuramētum suū et alle cōcor.

Questioni rē. Jurans ante absolutionē stare mandatis ecclesie si post mādatum saltem in notorjjs obedire cōt̄mpnit nō auditur appellās sed reducendus est in pristina excommunicacionis sententiam. **Item** glo. dicit quomodo istud capitulū differt a precedēti.

Preterea rē. Qui ad op. se. appellat et de post graua crimina notorie cōmittit non obstat appellacione potest corā iudice a quo cōueniri atq̄ puniri. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ in enormibus criminibus appellacio non defendit et alle. glo. cōcor.

Cōstitutis rē. Qui non detulit appellacioni per aduersariū prius facte de sua posteriori appellacione non potest exapere contra illum. **Nota** g. que dicit q̄ frustra auxiliū legis inuocat.

Proposuit nobis rē. Appellās ab ordinario in una causa in alijs coram eo cogitur respondere potest tamē reculare eum nisi cum de manifesto q̄ graui crimine cōuenitur. **Nota** glo. que dicit q̄ hoc verbū debet importat necessitatē.

Qua fronte rē. Absoluit excommunicatus cauacione prestita licet aduersarius vel excommunicater ne absoluitur appellet. **Nota** glo. in p̄cipio que dicit p̄ casti quiesce. **Itē** dicit q̄ acius homo p̄cepter peccata sua moritur ne peccatum ipsi⁹ augeatur sic et tollūtur boni ne malicia mutet intellectū illoī. **Item** dicit de cauacione.

Responibilis rē. Prelati suspēdē

vel excommunicare non debent nisi
in omni premissa. **N**ec subditi
et precipue regulares contra dis-
ciplinam appellare non possunt ap-
pellanti statuitur terminus infra
quem si non prosequitur appella-
tionem prosequenti dampnabitur
in expensis. **N**ota glo. que tangit
casus in quibus quis absq; me-
mione incidit in canonem siue sus-
pensionem ipso facto.

Ad hoc et infra etc. **J**udex ordina-
rius a quo appellatur potest par-
tes compellere q; appellationem
prosequantur vel coram eo parent
iuri. **E**t si recusatur potest com-
pelle partes ad eligendū arbitres
Pervenit ad nos etc. **S**i canonicus
ad residenciam monitus appellat
statuitur sibi terminus ad app.
prosequendum et interim benefi-
cium per vicarium deseruitur de ip-
sius proventibus sustentandum
Nota glo. que tangit de residen-
cia clericorum.

Consuluit etc. **N**on valet appella-
tio pro iudeis interposita ne dimi-
tant mancipia cristiana. **N**ota g.
que dicit q; huiusmodi appellanti-
bus non est differendum que sūt
contra canonicas pancō.

Ad hec sicut etc. **N**ui ante citatio-
nem vel noticiam litterarum misit
nūcium ad papā appellare potest
ne delegatus pcedat scias si post
Vide glo. que dicit q; hodie ista
non pcedunt propter capitulū
De debitis.

De priori etc. **N**ui non detulit ap-
pellationi interiecte ad papam cū
litteris sui ordinarij mittitur ad
curiam **N**el sic. **O**b correctionem

non moderatam poterit hāte ap-
pellari etc.

Nua nos etc. **R**egulares qui am-
mouentur a dignitatibus suis p-
ter infamiam non appellant. **N**o
glo. que docet qualiter priores
et abbates regularium debent
cōtra infamatos pcedere.

Ad aures **C**asus est s. e. psonas
Nel sic **A**pellanti statuitur termi-
nus infra quē si non psequit iu-
dex eadē delegatus pcedit

Ad audienciam etc. **N**ui se et sua
apostolice pcedationi submittit li-
cet app. verbum non exprimat in-
telligitur appellasse. **N**ota glo. in
principio sui que dicit q; simplici-
tate parcendū est. **I**tem docet q; n-
quis per appellationem a iurisdic-
tione ordinarij eximitur et quan-
do non.

Acepto etc. **N**on debet causa re-
mitti ad illum iudicem a quo est
appellatum nisi partes assensuerint
et maxime appellans **E**t debet hoc
casu appellans appellato condēna-
ri in expensis.

Dostremo etc. **D**elegatus impetra-
tus app. sic recusari potest si sit cō-
sanguineus impetrantis vel eius
in illa causa fuit aduocatus. **N**o
glo. notabilem de iudice qui est
suspectus et ad unam partem af-
fectionatus vel consanguineus etc.
Item q; aduocatus non debet eē
iudex in causa in qua fuit aduo-
catus etc.

Ad hec etc. **S**ententia interdicti
non suspenditur per appellationē
sequentē. **N**o glo. q; dicit q; ex-
communicatio et interdictū equiparant

Item querit an ne pēdente relaxacione interdicti possit ab interdicto appellari. **Ite** q in interdica ecclesia potest celebrari et an hoc verū sit. vide glo.

Cum in ecclesia rē. **Judex** app. remittit ad priore iudicem si non cōstat sibi a grauamine vel iniusta sentēcia appellatum. **Nota** glo. q dicit quādo causa est exprimēda in app. et qn non. **Item** notat q iudex app. conseruās priorem sentēciam non debet eam exēcutioni mandare.

Directe nobis rē. **Si** appellans quā non fuit pscutus app. suam in termino redit ad priore iudicē et ex alio grauamine iterū appellat debet audiri appellās. **Nota** glo. que tangit quociēs sit appellandū. **Item** vide tex. qui dicit q causa matrimonialis ē fauorabil.

Preterea re rē. **Sentēcia** ex cōmunicacionis suspēn vel interdicti lata sub conditione suspēditur si añ conditionē ab ea fuerit appellatū. **Nota** g. que dicit quid sit satisfaccere. **Ite** dicit de sentēcia lata sub conditione.

Secūdo requirit rē. **Si** p rescriptū plures cōmittantur articuli cōneri et in vno tm illorum appellacio in hibeatur in alijs intelligitur eiam phiberi. **Secūdo** dicit q suspiciōnis causa pponenda est coram iudice qui reusat et coram arbitris phanda. **Nota** tex. qui dicit q verba deseruūt intentioni. **Item** dicit in fine q iuris rāo id dicit qd suspecti et inimici iudices esse non debent. **Vide** glo. que alle. plures cōce.

An sit deferend rē. **Quā** nō deferret appellacioni aduersarij nec debet sue deferri et sic intelligitur de appellacione extra iudiciali. **Nota** glo. que dicit quid sit fieri in cōtinenti et quid ex interuallo. **Item** q frustra auxiliū.

Novit ille rē. **Meris** executor nō reusatur nec ab ipso appellat nisi modū excedat. **Nota** glo. que dicit q ille qui rem pducit in lucē potius rem declarat q aliquid nouū faciat.

Sepe contingit rē. **Si** appellatio admittitur a iudice et approbatur a pte termino ad eam psequēda statutus ab homie habet vires p emptorij nec potest pueniri. **Nota** glo. in pncipio que tangit qn negligēcia siue dolus paratoris nocet domino.

Constitutis rē. **Si** appellantes in negoāo. electionis infra tempus legitimū app. interpositam non fuerint pscuti nichilomin iudex ex officio suo de impedimētis appellacionis cognoscit. **Nota** hic q electio pām per scrutinium et pām per viā cōpromissi pōt fieri.

Constitutis rē. **Minus** sufficiens causa in appellacione expressa cōfirmacionem electionis impedire non potest. **Nota** glo. que dicit q ille qui est sanctor et doctior ille est eligendus. **Item** q modica sciētia tolleratur in prelato. **Item** loquitur de potēcia electi.

Ex parte tua rē. **Appellati** potest si pibus locis non tutis assignatur ead si causa cōmissa fuerit appremota. **Nota** glo. que dicit q nō solum ptes verum ead aduocati

et testes erunt sine periculo.
Dignificauit etc. Si quis super eadem re ad diuersos trahitur iudices potest licite appellare. **N**ota glo. que docet qualiter capitulum debet constituere procuratorem. **I**tem docet qualiter procedendum sit cum capitulum intendit agere contra suum episcopum et qualiter tunc debet fieri constitutio paratensis.
Dignificantibus etc. Cum agitur rei vendicacione si declaracio siue specificacio rei petite denegatur licite appellari potest. **E**t aliqui dicunt istam decretalem superfluum propter illam etc. de li. ob. significantibus?
Ex insinuacione etc. Iudex a quo appellatur terminum prefigere nequit infra quem iudex ad quem appellatur appellationem debeat terminare. **N**ota tex. multum notabilem qui dicit quod licet que in consistorio principis sperant inferri absque dampno more interita permanet donec ipsam faciat interduci et a peccatis iuxta morem dominum.
Bone memorie etc. A grauamine imminente potest licite appellari.
Nota hic ex isto capitulo quod hic admittitur appellacio a grauamine nondum illato scilicet comminato et futuro et hoc verum in appellacione extra iudiciali. **I**tem nota glo. que dicit qualiter procedendum est contra illum qui non spoliavit sed mandauit.
Dilecti filii etc. Cum est questio inter subditum et prelatum sola nunc missio ad superiorem rimum appellacionem optinet. **N**ota tex. qui dicit quod plus est facto appellare quam verbo et sic dicit glo. quod facto etiam quis renun-

ciat iuri suo et factis mentimur et factis consentit quis etc.
Dastoralis etc. Per clam appellacionem remota remouetur omnis appellatio in iure non expressa. **N**ota tex. in fine qui dicit quod excommunicacio semper seculum trahit suam exequacionem. **N**ota glo. que tangit qualiter procedendum sit quando quis post appellacionem excommunicatur et an teneat talis excommunicacio sollicitudinem etc. **I**tem appellauit ad papam apprenuat si pro ea causa propter quam appellauit ad archiepiscopum iuit. **D**el sic. **O**missio medio ad se appellacionem appellari posset. **N**ota tex. in fine qui dicit quod allegans contraria non est audiendus et glo. alle. coor.
Dilectis filiis etc. Per appellacionem principale et accessorium ad appellacionem se transferuntur. **N**ota glo. que dicit quod ille qui facit quod ad ipsum non pertinet etiam si bonum sit ei imputatur. **I**tem tangit glo. in principio qualiter sine excommunicacione prohibiter capi potest. **I**tem tangit de interdicto et excommunicacione.
Item dicit de illo qui turbat diuinum officium quod sine excommunicacione de ecclesia eia potest et alle. **D**e nostrum etc. **P**ostquam papa aliquod negocium ad se reuocauit inferior iudex in eo procedens postea nichil agit. **N**ota glo. que dicit quod plus est negocium per superiorem ad se reuocare quam ad eum appellare.
Oblate nobis etc. **C**um terminus appellacionis persequende prefigit neutra partium illarum poterit preuenire aliter statim appellans poterit licite impetrare et etiam appellatus cum tamen nimium non precurret.

Nota glo que dicit q nemo de
bet preuenire diligencia alterius
capiose et alle. xvi. q. ij. ca.
placuit etc.

Per tuas etc. Cu post lite contes.
appellatur iudex appellacionis al
teri ptium se per contumaciam ab
sentante potest causam diffinire.

Nota glo que limitat illud qd co
suevit dici actore no pbante.

De debitis etc. Appellans ante sen
tentiam diffinitiuam debet expri
mere causam que probata inue
niatur racionabil. Et si causa ra
cionabilis no inueniatur factu ad
inferiorem cu condempnatione ex
pescarum appellantis remittatur.

Nota glo que tangit quis opat
illa cla app. re.

Cu cessante etc. Iudex potest sua
inteloautorita mutare non obstate
q ab eo fuerit appellatu. **Nota**
glo. que dicit q si iudex conuato
ria verba dicit pti q pars ex hoc
posset appellare nisi iudex de hoc
satisfaciat.

Cum speciali etc. Istud c. docet
qualiter procedendu sit qn iudex
ordinarius vel delegatus allegat
suspectus et quis debet cognoscere
de causa suspicionis et quis debet
arbitris prefigere terminu et qd
sit faciendu si infra terminu non
pronuauerit. Itē dicit q in no
torijs non admittitur appellacio.

Item docet quomodo proceden
dum sit quando excessus e dubius
et ab eo appellatur.

Cu causam etc. Appellari potest si
delegatus pcessum approbet dele
gatu a suis subdelegatis dato
Nota tex. in fine qui dicit q sol

delegatus a principe causam alij
potest delegare. **Nota glo.** que
docet qn quis errorem suu potest
corrigere.

Dilecto filio G. etc. No sufficiat ap
pellati q legitimam et veram
excepcionē opposuit et appellauit
nisi doceat se ppter illam pposita
et non admissam appellasse. **No**
glo. que dicit q sententia lata con
tra ius litigatoris bene tenet a
qua non est appellatum licet non
teneat contra ius constitucionis.

Nicolaus etc. Qui minus sufficien
tem procuratorem mittit ad appel
lationem prosequendam parti p
sequenti condempnatur in expensis.
Nota glo. in principio sui q appel
lans appellacioni sue terminum pt
statuere ad prosequendu.

Dua nobis etc. Ab eadem senten
cia ter appellare non licet. **Nota**
glo. que exponit illam dictionem
iteru et dicit q illa vox iterum du
as res signat. **Item** glo. exponit
quo hoc debet intelligi qd dicitur
tercio appellare no licet.

Dilecti filij etc. A delegato episco
pi speciali non potest appellari ad
archiepiscopu. **Vel sic** Non valet
appellacio si gradatum non appel
letur. **Nota glo.** que docet quali
ter sit appellandum et qn omisso
medio posset appellari et quid
operetur consuetudo in appella
tio mb9 interponendis.

Ex parte M. Mater que fuit
tutrix conuolans ad secundas nupci
as potest appellare si conueniatur
nomine pupillorum. **Nota glo.** q
disputat an mater potest esse tu
trix filiorum suorum. **Item** quib9

tu toribus mater preferitur.

Intimasti rē. Appellari potest si ignorantibus partibus iudex referat negotium superiori. Nota g. in fine que dicit q. iudex volens referre negotium ad superiorem debet partibus prius dare exemplū relationis.

Significante rē. Vbi ante litis contest. circa id de quo lis est aliquid in nouet delegatus vel diem preuenit locus est appellacioni. Nota glo. que dicit q. pendente dilacione iudicis officium debet conualescere et alle.

Interposita rē. Non sufficit appellanti qd ex causa appellauit probabili et si deauerit eam esse veram nisi offerens se hoc probatum non fuisset admissus. Item tangit istud c. quomodo procedendum est quando appellacio interposita non recipitur a parte neq. a iudice. Item docet quid faciendum sit cum appellans petit causam remitti ad priorem iudicem. Item quid faciendum sit cum pars aduersa contumaciter se absentat.

Inquisitioni rē. Si causa per quam tollitur app. remedium ponitur in medio litterarum si sunt plura negotia se minime contingencia premissa tantum complectitur nisi forte in fine litterarum predicta causa iteretur.

Una sententia rē. Una sententia pluribus condemnatis si vnus solus ad app. beneficium conuolauit illius victoria in re communi ceteris suffragatur si communi iure inuenitur. Idem q. negotium eadem q. causa defensione existat.

Si iustus metus rē. Qui non aude appellare debet hoc coram iudice a quo protestari et si eum eodem modo habere non poterit faciat hoc coram honestis personis et pro appellante habetur. Vide g. que dicit de metu et dicit q. hoc casu acribit ei tempus qui agere non potest nisi hoc protestetur et alle. c. pastoralis de offi. ord. in fi. rē.

Capitulum de App. li. vi.

Corde nobis rē. Appellans ad papam in iudicio vel extra appellare debet in scriptis et causam exprimere et apostolos petre. Si vult et petit appellatus principalis pro se vel procuratorem instructis super principali accedere debent ad papam. In appellacionibus a diffinitiuis interpositis nil mutatur. Demum appellanti et appellato constitutione non seruantibus imponitur pena. Nota glo. que arguit pro et contra et querit an ista decretalis etiam habeat locum in ordinario. **Legittima** rē. Iudex qui reuocatur statuere potest arbitris competentem terminum ad finiendum causam reuocacionis quo elapso si finita non fuerit in principali procedit. Et dicit glo. q. si competentem terminum non assignauerit locus est appellacioni.

Romana rē. De officiali episcopi non ad episcopum sed ad archiepiscopum appellatur hoc primo. Secundo dicit qd de subdito episcopo non ad archiepiscopum sed ad episcopum appellatur nisi aliud esset de consuetudine.

Secundo dicit q archiepiscopus cau-
sam appellationis ad ipsum inter-
posita non debet committere vel p-
tra citare nisi in appellatione pro-
babilis causa sit expressa. **Quarto**
dicit q si negetur per appella-
tionem negotium deuolutum non in-
hibebit archiepiscopus iudicem p-
apalis cause procedere nisi prius
de deuolutione constiterit. **Quinto**
dicit q si dicitur ex iusta causa ap-
pellatum inhibere non potest nisi
prius recepta appellatione ut pro-
babiliter incipiat cognoscere de veri-
tate cause. **Sexto** dicit q licet di-
catur appellatum a diffinitiva in ca-
su prohibito a iure ex quo de hoc
cognoscere ceperit potest inhibere
ne sententia executioni demitteretur
Septimo dicit q archiepiscopus
in tertia personam post inhibito-
nem suam in causa ad ipsum per app-
delatum aliquam inuentionem iuris dic-
tionem exercere non potest. **Octavo**
q archiepiscopus appellatorem in
alijs a iurisdictione episcopi non
potest eximere. **Nono** dicit q ab
episcopis in causis in quibus tpa-
lem habent iurisdictionem de iure
debet ad archiepiscopum appellari
nisi speciale ius aliud inducat.
Decimo dicit q censuram ecclesiasti-
cam in appellatorem prolatam archi-
episcopus reuocare non potest nisi
partibus vocatis et de causa legitti-
me cognoscatur. **Undecimo** et ultio
dicit q ex quo archiepiscopus p-
nunciat male appellatum ante sente-
ntiam statim debet causam ad episco-
pum aut suffraganeum suum a quo fu-
it appellatum remittere. **Nota** glo.
q inter cetera dicit q coartare de

benf q appellatio non habeat lo-
cum propter notorium factum scilicet
q quis sit confessus testibus conuic-
tus et argumētis superatus. **Itē**
notat glo. qn citatus non debet co-
parere et qn sic etc.

De super appel. Si iudex requisitus
non tradit apostolos et postea
procedit in causa non valet processus
nisi appellationem renunciatum fuisset
Nota glo. que dicit q in ap-
lis debet exprimi causa delationis vel
repulsionis.

Cum appellationibus etc. Iudex
appellationis inique appellatorem
ante sententiam remittere debet ad
iudicem principalem et in expensis
condempnare et hoc si principalis
non detulerat appellationem sed si
detulerit non facit remissio de ne-
cessitate etc.

Ab eo qui etc. Si appellans infra
xxx. dies instanter non petit ap-
pelli renunciat si iudex modo de-
bita requisitus non tradat et si
postea procedat non valet eius
processus.

Non solum etc. Inuentionem per iu-
dicem post diffinitiuam sententiam
a qua appellatum existit reuocatur
statim per iudicem appellationis
etiam si ante appellationem fuerint
inuentionem **Attemptata** vero post
appellationem ante diffinitiuam
sententiam non reuocantur nisi pri-
mo de veritate constiterit nisi post
inhibitionem debito modo factam
attemptata fuissent.

Concertationi etc. Qui appellat
extra iudicium infra xxx. dies ex quo
sciunt grauamen appellare debet
postea per remedium iuris audiet

sed non per appellacionis remediū
quod est notandū.

Appellacio quā rē. **A**ppellacio iudi
ciā porrecta licet coram eo non fue
rit lecta ex hoc impugnari non
potest. **N**oti glo. que dicit hoc in
distincte seruandū fore q̄ quādo
appellatur a iudice siue sit in iudi
cio siue extra debet fieri corā iu
dice si haberi p̄t.

Si a iudice rē. **S**i iudex a quo est
appellatum a grauamine te ad au
diendū reuocacionem vel ad dēcē
dum de huiusmodi grauamine te
cōtulerit cum iudex desinit tuus
esse cōparere non teneris nisi solū
ad hoc cōtuleris fueris ad audien
dū reuocacionem. **E**t si tunc non
cōparueris libere ī causa p̄cedere
p̄uenit.

Acollacione rē. **A**collacione bene
ficij tibi facta per episcopū et ca
pitulum si episcopus interfuit ut
episcopus ad ipsum episcopū ap
pellare non potes. potes tamen
ad eum appellare si interfuit ut ca
nonicus rē.

Licet ab rē. **P**er appellacionem in
terpositam a diffinitua reuocari
potest interlocutoria principali ne
gocio p̄iudicans alis non. **V**ide
glo. que ponit exemplū in dilato
rijs vel in condēpnacionibus exp̄e
satum sup eo q̄ in excepacione suc
cubuit vel propter aliam causam
similem rē.

Titulus de appel
lacionib9 in Cle.

Si a iudicibus rē. **S**i a pluribus
iudicibus fuerit appellandum et
eorum copia simul haberi non p̄t

corā maiori parte est appellandū
et apostoli peti debent et tantū
ualebit ac si corā omnibus appel
latum fuisset. **E**t appellato termi
nus p̄fixus et dilacio legitime
sunt facienda.

Quamuis rigor rē. **S**ufficiat apol
tolos peti vno cōtextu sep̄is et
instanter ad quos recipiendos si
iudex certum terminū statuatur ap
pellens illos non petens in ter
mino appellacioni renūciat. **I**dem
si iudex statuere terminum iuris
incertum infra quē appellans illos
debite non p̄tuit vel oblatos re
cipere renūciat rē. **N**oti glo. que
declarat qualiter faciendum sit cū
aliquid mādatur fieri sub termino
aliquo rē.

Sicut iudicialē rē. **A**pellans ap
pellacionem suā extra iudicialem
infra annū p̄sequi et finire tene
tur q̄ si iusto impedimēto cessan
te non fecerit appellacio deserta cē
seri debet.

Quādiū rē. **A**ppellacionis p̄seca
cio per cōp̄missum vel alis de
consensu p̄ficiū suspensa impedit
terminum ad p̄sequendū appel
lacionem a iure vel ab homine sta
tutū et iudex non p̄t p̄cedere
nisi videret ex dilacione p̄iudicium
imminere rē.

Apellanti rē. **N**on licet appellan
ti a grauamine p̄sequi appella
cionem suam nisi ex causis in appel
lacione expressis. **N**ec ex nouis p̄
ductis aut de nouo p̄bandis p̄
cessus primi iudicis impugnari
vel iustificari potest. **N**oti glo.
que docet ubi veritas p̄banda
sit hoc est corā quo iudice.

Si appellacione rē. Appellacione per negligentiam appellantis defectam etiam si appellans aut appellatus ea prosecuantur non ideo minus sententia censetur in rem transiisse iudicatum. Vide glo. q. ponit unam questionem.

Cū a repulsione rē. Nō auditur appellas secundo a repulsione exceptionis pemptorie post sententia diffinitiuam nisi proponatur ex eo q. prius repulsa fuit quia proponebat in epte

¶ Titulus de clericis peregrinis.

Conquerere rē. Qui peregrinatur ad curiam manet sub apostolica protectione securus cum rebus suis. Nota glo. in fine que dicit q. quando turbatur possessio absentis tunc si u. amicus proximus colonus in absentia domini possunt petere ut possessio restituantur. Et vide hic Ab. qui in dictis suis dicit quis hoc casu sit sub protectione apostolica rē.

¶ Titulus de confirmacione utriusque vel inuali.

Si quis rē. Si super aliqua re ex certa sciencia pape facta est confirmacio inferior iudex de re confirmata cognoscere non potest nisi forte res litigiosa esset tpe confirmacionis vel esset notorium confirmacione impetrata p. fraudem. **De confirmacionibus rē.** De confirmacione ap. non est aliquatenus iudicandum nisi hoc procedat de mandato sed is apostolice vel certum sit per falsi suggestionem confirmacione fore obtenta h. d.

Bone memorie rē. Ite appellatis de sententia retractata irritant confirmacione sententie ab appellate tracta de appellacione obtente nisi in lris appellatis de litteris confirmatoris fiat mencio generalis. Vide glo. que notat quando lre reuocantur.

Cū dilecte rē. Imouacio privilegiorum confirmacionem non facit. Nota glo. que dicit q. similis equitate ratio similia iura suadere videtur. Item dicit q. mulier et monachus possunt esse parati res.

Ad nram rē. Administrationes non confirmantur canonicis regularibus et idem in quolibet regulari. Nō glo. que dicit q. fauore religionis multa sunt. Item summa est ratio q. p. religione facit.

Directa nobis rē. Confirmacio facta regularibus super prebendis et administrationibus ut eos quo ad vixerint teneant non valet nisi illa expresse et ex certa sciencia domini pape procedat.

Examinata rē. Confirmacio nichil facit ubi res confirmata non tenet. Nota glo. que dicit q. sententia lata contra ius scriptum non tenet sed bene sententia lata contra ius litigatoris. Item dicit quid opat confirmacio.

Denerabiles rē. Confirmacio facta cum clā si est p. uide lata rē. ex certa sciencia intelligitur fieri si ponat in papali lra series rei confirmate. Nota glo. que dicit an hoc casu etiam instrumentum debet compositionis exhiberi apud iudicem. Et glo. dicit q. non quia eo ipso q. compositio ē per papā confirmata

videtur per papam in sicamentum publicatum.

Qua nobis etc. Si legatus unam ecclesiam alteri contulit per hoc non preiudicatur dyoc. etiam si illa collatio in forma communi a papa fuerit confirmata. **Nota glo.** satis notabilem que dicit quod si uniusque iura sua illesa non seruantur etc. **Item** dicit papa **Nec honorem meum** deputo in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco per etc. **di.** in c. **Ecce etc.**

**Explicuntur summa
et casus secundi
libri**

**Incipiunt casus
summarum librorum
decem sexti et cle-
terij libri**

Ul laya etc. Layci non debent stare neque sedere iuxta altare quando sacra misteria celebrant. **Et ad orandum et ad communicandum** patrant laycis sancta sanctorum. **Vide glo.** que super isto videtur se fundare in consuetudine. **Clerici arma etc.** Clerici portant arma et usurarii excommunicantur. **Nota glo.** que dicit quod ex iusta causa laycus potest habere arma portare ut scilicet si per loca periculosa sit transiens et tunc licet propter terrorem latronum licet pau-

tere non debeat.

De quibus presbiter etc. Presbiter qui regit plebem debet secum habere unum clericum qui secum cantet et epistolam et lectionem legat et qui possit scolas tenere et prochanos in simbolo docere.

Si quis clericus etc. Si quis clericus comam relaxauerit anathema sit. **Item** ex capitulo sequenti casus est. **Clerici** neque comam nutriant neque barbam protendant. **Nota glo.** que dicit quod habitus semel susceptus non licet dimittere nisi ex iusta causa et glo. ponit versus. **Quia** ut potero layca sub imagine comam etc.

Clericus si tonsura etc. Clericus tonsoratus potest ducere uxorem et carnalem deferre nec potest uxorem suam in vita sua dimittere. **Nota glo.** que hic arguit quod clericus uxoratus potest deferre carnalem etc.

Clerici qui etc. Clerici qui comam nutriunt etiam inuiti a suis archidiaconis tendantur. **Nota glo.** quod quis inuitus cogendus est ad bonum et precipue ad id quod iam suscepit et arguit glo. quoniam beneficium transfertur in inuitum.

Monasteria etc. Clericus sine causa frequentans sancti monialium monasteria per episcopum arceri debet ut desistat quod si non fecerit a beneficio ecclesiastico reddatur inuicis. **Quod** si layca hoc fecerint excommunicacioni subdantur. **Nota glo.** que dicit quod illud dicitur frequenter fieri quod fit duabus viabus et alle.

Quonia[m] r[ati]o. Juxta redditum q[ui]ta
tat[em] et ead[em] expensarum s[un]t cle
ria in certo numero in ecclesia in
stitiendi. Item dicit q[uod] regulares
ad co[m]m[un]em vitam sunt cogendi. N[on]
glo. que dicit q[uod] in facultatib[us] esti
mādis habēda est ratio expensarū
Cum ab o[mn]i r[ati]o. Delegatus pape
preter expensas victualiu[m] nichil de
bet a litigantibus recipere nisi no
mie assessorum. Nota hic glo. sup
verbo abstinere que tangit an li
ceat aliam redimere ius suum et
alle. Itē g. determinat q[ua]n[tum] iudex
p[otes]t aliquid recipere et q[ua]n[tum] non.
Deus qui ecclesiam r[ati]o. Delepmitas
habitus religionis ex causa p[otes]t a
domino papa remitti. Nota glo.
que dicit q[uod] homines diversarum
p[ro]fessionum non debēt esse in vno
monasterio. Itē q[uod] quilibet debet
se conformare moribus eorū cum
quibus vivit. Itē dicit q[uod] canoni
cus regularis potest fieri episco
pus in ecclesia seculari.
Cū decorem r[ati]o. Iudi lapideū pre
teritu[m] consuetudinis non debent fi
eri in ecclesijs. Nota q[uod] lacue d[omi]n[us]
difformitatis hominū q[ua]n[tum] scilicet
per admissionē aliam coloris fa
cies hominis deformatur et hoc
f[aci]m ab. Nota glo. que tangit qui
ludi in ecclesia admittuntur.
De clericorum r[ati]o. Itē decretalis
punit clericos incontinentes vni
versos et ead[em] prelatos qui p[ro]pter pe
ccatā penam sustinent clericos
in fornicatione viventes simili pe
na. Itē nota tex. qui dicit Quos
timor dei a malis non revocat.
Itē notat hic ab. ex fine tex. q[uod]
plus peccat v[er]eratus, adult[er]as

q[ui] sacerdos i[n] fornicationē incidēs
A crapula r[ati]o. Clerici se i[n]gurgi
tate nō debent neq[ue] inebriari et
si cōtra fecerint puniuntur. Nota
hic tex. qui notabiliter dicit q[uod]
ebrietas mentis induat exilium
et libidinis p[ro]vocat incētiū.
Itē vide glo. que ponit metrum
Oracj. Secundi calices quem nō
fecere deservit. Item dicit unde di
citur ebrietas.
Clerici officia r[ati]o. Hic tredecim po
nuntur capitula ad que servanda
clerici de cōsilio astringunt. Imo
dicit q[uod] istud capitulum loquitur
de honestate. Nota glo. que tan
git an p[er]ditum in alea possit repe
ti. Itē dicit glo. q[uod] mediū specta
dū est. Item glo. multum tangit
de vestibus.
Ex l[et]is pontis r[ati]o. Clericus negci
ans post admonitionē episcopi p[er
dit in suis possessionibus privile
gium clericorū. Nota glo. que di
cit q[uod] frustra auxilium legis r[ati]o.
Itē q[uod] bona clericorum gaudent
privilegio si clerici al[iter] se negci
aco[n] non imiserint.

**Titulus de vita
et honestate cle
ricorum li. vi.**

Clerici r[ati]o. Cleric[us] ioculator scdo
vl terco m[en]sit[ur] nō desistēs i[n] p[ro]
iure p[er]dit privilegium clericale. Nō
glo. que dicit qui d[omi]n[us] ioculatores
qui Goliardi. Et qui dicitur buf
fones et o[mn]es tales clerici exi[n]tes
perdūt privilegium suū et glo.
dicit rationem quia utilitas vite
non patitur eos privilegio gau
dere. Item glo. arguit q[uod] ānus est
breve tēpus.

**Titulus de
vi. et honestate
in Clero**

Episcopalis rē. Ista clementina punit clericos conjugatos et alios personaliter et publice carnificū et tabernariorum officium exercentes qui per episcopales et nominati tercio moniti illud officium non dimittant. **Del** illud dimissum reassinuūt et exant etiam episcopales contra alios clericos qui seculares actus exercent. **Et nota glo.** que interpretatur terminos

Quoniam rē. Ista clementina promissa exordio. **Primo** punit clericos beneficiarios utentes publice virgata vel pita veste. **Secundo** punit diaconos et subd. **Tertio** omnes clericos tonsuram publice cum tali veste portantis. **Quarto** habentes dignitatem personarum beneficiarum auctorem et sacerdotes et religiosos publice portantis tale vestem vel infulam. **Quinto** punit predictos utentes tabardo notabiliter breui integre foderato. **Sexto** certis caligas clericis interdicit. **Nota glo.** que notabiliter dicit de tonsura siue corona clericali et de signato ipsius.

**Titulus de
coha. cle. et
mulierū extra**

Inhibendum rē. Suspecte mulieres cum clericis habitare non debent etiam si alii a concubibus sine concasse. **Nota glo.** que dicit **He** mulieres ab intere possunt cum cle-

ricis cum quibus naturale fedus non permittit aliqd seu id est naturali suspicari.

Si quis qd rē. Sacerdos de fornicatione suspectus si post trinam monitionem cum fornicaria sua vel cum quacumq; alia muliere fabulari aut conuersari reprobis fuerit excommunicacioni subdatur. **Nota glo.** que dicit qd nomine superioris inferiores intelliguntur.

Clericos rē. Clerici suspecti de peccato coniugii abire non debent. **Nota glo.** que hic dicit qd illud non est alii iudicandum per iuramentum qd verisimile sit qd non debeat seruari. **Itē** qd pena unius debet esse metus alterius.

Sicut ad exstirpanda rē. Subdyaconus a se non remouens suam fornicariam peccato meretricie suspensus dicitur et si durante suspensione eam detinere presumpserit a beneficio perpetuo remouebitur. **Nota glo.** que dicit de suspensione.

Super eo rē. Excommunicatus non exprimens causam suam excommunicacionis pro absoluto non habetur licet litteras absoluacionis ondat de isto **Dide glo. et alle.**

Si autem clerici rē. Si clerici fornicarii post trinam monitionem se non corrigant recte possunt ab episcopo spoliari beneficio. **Nota hic glo.** super verbo spoliare quia ibi non adiatur tempus intelligit perpetuo rē.

Destra duxit rē. Clerici et presbiteris quāq; fornicariis quādiu ab ecclesia tollerantur nec habent operis euidentiam licite diuina ministeria audiantur.

et alia recipiantur ecclesiastica sacramenta. Nota glo. que distinguit inter triplex notorium scilicet facti iuris et suspicionis.

Tua nos rē. Per dicta testium non iuratorum fornicatio non probatur.

Nota glo. que dicit qd presumit de vitio aliamus ex dictis eorum cum quibus conuersatur. Et presumitur probata fornicatio ex eo qd quis suspecta habet in domo.

A nobis tua rē. Episcopus non debet pmittere mulierulas cum clericis habitare nisi tales fuerint cum quibus naturale fedus nichil pmitat criminis suspicari. Nota glo. que arguit hic de capitulo primo.

Questum rē. Propter fornicationem non notoriam non respuunt officia clericorum. Nota tex. multum notabile qui dicit aliquem esse suspensum propter mortale peccatum quo ad se et non quo ad alios. Et dicit glo. qd licet aliquis sit criminolus non debet in officijs euitari qd dicitur ab ecclesia tolleratur.

Capitulum de clericis coniugatis

Si quis rē. Clericus infra subdpoē. ordinem episcopi si uxorem legitimam duxerit et beneficiatus fuerit compellendus est ut uxorem teneat et beneficium dimittat. Vide glo. qd dicit qd quis ipso facto perdit privilegium suum rē.

Hanc et infra rē. Clericus coniugatus ad ecclesiastica beneficia aut ad sacros ordines aut administrationes ecclesiasticas non admittitur nisi perpetuam voueat castitatem et cum unica contraxerit virginem

Nota glo. que tangit an corruptas uxorem suam antequam eam ducat possit promoueri ad ordines.

Quod a te rē. Clerici infra subdpoē. constituti si uxores duxerint et ecclesiastica beneficia dimiserint possunt bona per ipsos ad ecclesiam deuoluta repetere et ecclesia debet illa sine contradictione restituere. Et de isto vide glo. super verbo redire. Nota qd imundicia quo ad uxorem dicitur castitas de quo vide hic glo.

Hanc sacerdotes rē. Episcopus potest dispensare cum clericis qui matrimonium contraxerint cum virgine et intellige idem cum sacerdote qui contraxerit de quo glo. disputat et iura per et contra alle.

Queris falla rē. Clerici in minoribus constituti qui ducunt uxores suas si que habent beneficia dimittere debent. Nota tex. qui dicit qd aithora male concordat cum psalterio. Item dicit tex. qd vir cogitat quo placere debet uxori sue. Nota glo. que tangit qd communiter assumit dicitur pluribus intentus. Item qui ad utrumlibet festinat neutrum. Item glo. nocet et arguit quando licet aliam venire contra factum suum proprium.

Cum olim rē. Qui alibi eligibilis est non impeditur a promotione ex eo qd ex legitimo matrimonio per patrem suum in minoribus constitutum contracto et postea in sacerdotio apud grecos continuato naturaliter approbatur. Nota glo. que dicit hoc casu multa de consuetudine.

Solanes nobis rē. Clericus coniugatus non cogitur deferre tonsuram

clericalem. **Nota glo.** que arguit pro et contra an et quando clericus perdit privilegium suum portando coronam vel non et quando habet spem redeundi ad ecclesiam et quoniam non et alie.

Ex parte tua etc. Coniugatus a talibus et collectis non exaufatur nec res sue gaudent privilegio clericali. **Vide glo.** et nota eam.

De consuetudine etc. Clericus effectus miles potest renunciare privilegio clericali. **Nota glo.** que arguit et dicit quod propter etatem quis non debet tonsurari. **Item** dicit sic ab. quod id quod hic dicitur de milite dicitur potest etiam de quo libet alio non beneficiato.

**Capitulum de
cle. conjugati
li. vi.**

Clerici etc. Si clericus coniugatus ferat vestem et tonsuram clericalem privilegio gaudet aliter non. **De** glo. que dicit si essent bigami omnium privilegio clericali essent denudati nec possunt etiam portare tonsuram ut supra eodem libro de bigamis in capitulo alterationis etc.

**Capitulum de
cle. non residere
extra.**

Non liceat etc. Non licet episcopo de sua civitate transire ad aliam cum nullus episcopus inuentus sit qui de maiori civitate transierit ad minorem. **Nota** hic dubia in

interpretari in peiorem partem.

Ex gestis etc. Presbiter deserens ecclesiam suam ad quinque milium et monitus non reddiens a sua dignitate deponitur. **Nota** quod quantum cumque vagabundus discurrat ab ecclesia sine monitione preuia privari non debet.

Quia non nulli etc. Tali debet dari ecclesia qui ipsam potest regere per seipsum aliter perdet ipsam et conferens largiendi potestate privatur. **Nota** quibus modis dicitur dignitas. **Item** nota glossam que dicit quod hoc ius commune est quod quis debeat habitare siue deserere ecclesie in qua intulatus est et alie. ad hoc infra.

Relatum est etc. Non residere in ecclesia impedit promovendum et deicit iam promotum. **Nota** glo. que dicit quod clericus sine licentia sui prelati ab alio non debet etiam ex iusta causa siue studium ut hic patet siue alijs ex causis puta peregrinationis.

Fraternitati etc. Episcopus non debet clericum alterius diocesis sine litteris commendatijs recipere nisi super hoc habuerit apostolice sedis mandatum. **Nota** glo. que docet que sunt littere commendatijs siue dimissorie.

Conquerente etc. Qui habet sufficiens beneficium vel qui non vult ecclesie deseruire beneficium non potest ab ecclesia vendicare. **Nota** quod in hoc verbo sufficiencia plura sunt consideranda scilicet nobilitas et sciencia quia tales persone maioribus redditibus sunt honorande etc.

De cetero etc. **N**ui est in serui-
tio episcopi pro presente reputatur
quo ad preceptionem beneficij et ec-
clesie seruire intelligitur idē dicit
glo. de illo qui est in serui-
tio papę **I**tem tangit glo. de studentibus
in theologia.

Ex parte etc. **P**relatus ad decem
annos deserens suam ecclesiam si
momento nō vult in ea residere ipa
potest priuari idem de quocumq;
simplicia. **N**ota g. que dicit q. eadē
vagabundus atari debet si inueni-
tū nō potest in ecclesia quam de-
seruit etc.

Dualiter etc. **A**rchiepiscopus pro
pria temeritate ultra quadriduū
suam deserens ecclesiam per capi-
tulū vocatus infra mensem non re-
diens capitulū auctoritate papę
alium potest eligere. **N**ota glo. q.
ponit unū notabile q. tempus re-
ceptionis litarum inspiciendū est.
Inter quatuor etc. **C**lerici qui sine
iusta causa ecclesias deserunt sine
consensu episcopi si cōgruo tēpore
expectati nō redierūt illis possunt
priuari. **N**ota glo. q. dicit q. cleri-
cus eadē absens ex iusta causa
debet petere a suo episcopo licen-
tiam et huiusmodi clerici qui sic
deserunt suas ecclesias desertores
appellatur.

Ex tunc deuocionis etc. **T**raditur
hic forma fm quā debeat absens
clericus ad ecclesiam reuocari si
non inueniat ut in principio quia
debet tribus edictis ad ecclesiam
suam atari **E**t si inueniatur debet
precedi contra eum ut in **C**ōtra
eos **E**t dicit glo. q. ista decretal
loquatur tantum in prelati admī-

nistracionem habentibus. **I**tem
glo. arguit q. qui depouit restitui
ere qnq; non potest et alle. cōcor
qd est notabile.

Tunc fraternitatis etc. **B**onū stu-
dium in castris et villis nōn presu-
mitur esse et ideo nulle residen-
cie compantur. **N**ota glo. que dicit q.
in regijs ciuitatibus et nōn in cas-
tris siue in villis sūt iura studēda
Cum decorem etc. **P**ubl. ce vporati
non sunt admittendi ad dignita-
tes ecclesiasticas p ipsos dimissas
quia predicta sine graui scanda-
lo et malo exemplo retinere nōn
possunt. **I**tem ppter scandalū re-
pellitur quis a bñficio.

Ex parte tua etc. **F**ingitur in eccle-
sia residere qui iura persequitur
sue dignitatis. **N**ota glo. que di-
cit q. quis qnq; fingitur qui non
est. **I**tem qnq; dicitur p̄sens qui
mortuus est. **I**tem qui est in pro-
uincia p̄ presenti reputatur. **I**tem
quandoq; fingitur monachus qui
nō est.

Cum dilectus etc. **S**tatutū factum
contra non residentes non ligat
absentes existentes familiares pa-
pe quia illi censentur obsequiales
et se exhibent vniuersis. **N**ota g.
que dicit q. p̄pterea eorum condi-
tio deterior esse non debet immo
tūc gaudent priuilegio.

Ad audientiam etc. **N**ui infirmus ē
et eadē ille qui est in episcopi ser-
uicio episcopi residere in ecclesia
fingitur et tertius subiungit rati-
onem. **N**ota glo. que dicit q. afflic-
to nōn est addenda ass̄licatio. **I**tem
q. famuli infirmi nobis seruire in-
telliguntur.

Cum ad hoc rē. Licentiati ab ecclesia etiam a flo. po. vt non teneantur residere in ecclesia ad residendum per prelatos compelluntur si non sunt sufficientes in ecclesie seruitores. Nota glo. que dicit q. successor potest reuocare illud q. predecessor statuit in preiudicium ecclesie et alle. Item glo. exponit illum terminum assisios et dicit q. assisii dicuntur illi qui non sunt canonici qui seruire debent ecclesie. Nec vocantur ad communes tractatus cum canonicis. Et dicuntur Assisii. quasi assidui.

Clericos rē. Beneficiati sine licentia episcopi ad alterius episcopi dyoc. recedentes si moniti non redierint nec aliqd. rationabile pretulerint. beneficiis suis sunt priuadi. Nota glo. que dicit q. clericus siue sit absens sine licentia sui prelati siue non prius mouendus est vt redeat prius q. priuetur beneficio suo. Item glo. distinguit inter illum qui ecclesiam suam dimisit et eam habet pro derelicta vel non. Aut qui aliam recepit ecclesiam. Et determinat q. qui ecclesiam habet pro derelicta puto quia matrimonium contraxit aut ioculator factus existit non sit vocandus. Si autem non habuerit pro derelicta vocandus est.

**Capitulum de
cle. non resi
li. vi.**

Consuetudinem rē. Distributiones cotidiane solum presentibus qui intersunt diuinis dari debent consuetudine non obstante et qui aliter eas receperit non faciunt

illas suas. Et idem de distributionibus que dantur pro amuersariis defunctorum. Nota glo. que querit et arguit an vadens ad chorum principaliter propter presentiam vel denarium committat symoniam et ar.

**Capitulum de pre
bendis et digni
tatibus extra.**

Ut nullus rē. Hereditaria successio in ecclesia siue in bonis ecclesiasticis locum non habet. Nota glo. que tangit in quibus bonis clericus in testamento siue sine testamento disponere potest.

Non liceat rē. Non licet episcopo clericos ordinare nisi habeant alicuiusmodi id est beneficia quod si fecerit clericus sic promotus preiudicare tenetur. Nota glo. que dicit q. nemine clericorum omnes in maioribus et minoribus ordinibus existentes continentur. et alle ad hoc.

Ratio nulla rē. Illud quod pro communi utilitate datum esse conuenit propter auctorem quibus applicari nulla ratio permittit.

Nota glo. que predicta exponit dicens illud quod est ecclesie nullus debet sibi proprium reputare.

Episcopus si rē. Episcopus non debet aliquem sine titulo promouere ad ordines quod si fecerit debet sibi preiudicare. Nota glo. huius capituli que dicit de clerico promotum super patrimonio suo quod talis censetur in persona et rebus preiudicatus peruersio clericali. quia de foro ecclesie factus est licet ecclesiam non habeat.

Quia in tñm rē. Clerici non debēt habere plures ecclesias et si habuerint episcopus hoc emēdare debet. **Nota glo.** que notabiliter q̄rit quid si quis habet plura beneficia per dispensacionem nunq̄d vocabitur ad capitulū utriusq̄. **Itē** dicit glo. ubi aūq̄ res ē agit tri vendicacione

Cum teneamur rē. Non tenetur quis per lras apostolicas aliam habēti beneficium providere si in ipsis lras de beneficio q̄d habet nullā fecerit mencionē. **Nota glo.** que videtur dicere q̄ cavius sit facere mencionē etiam q̄tumāq̄ exiguū sit beneficium et alle. **Itē** glo. dicit q̄ ppter scandalū q̄nq̄ receditur a iure.

Referente rē. Habenti duas ecclesias episcopus potest ei dimittere unam quā voluerit eligere. **Nō** glo. que dicit de appellacione omīso medio. **Itē** dicit q̄ archidiaconus potest excommunicare. **Itē** dicit q̄ habenti dare est p̄dere.

Maiores rē. Non debēt beneficia maiora secari nec minora p̄mutari. **Nota g.** que dicit q̄ idē iuris est ī p̄uis et ī magis et ita iudicabis puū sicut magnū. **Item** glo. dicit q̄n prebēda potest dāri di et quō permutaciones p̄cedere debēt.

Relatiū est rē. Canonico sine prebēda recepto tenetur recipies q̄ cito poterit providere. **Nota tex.** qui dicit q̄ non est cōgruum ut p̄bēda careat quī in canoniā noscitur esse receptus. **Nota glo.** que tangit quando promissio fieri p̄t in beneficiālibus.

Avaricie rē. Certos clericorū vel incertos redditus nō possunt regulares p̄ se in suis ecclesijs minore. **Nota glo.** que tangit quando episcopus potest dividere siue minuire redditus unius ecclesie et p̄tem alteri cōferre idem t̄ngit de monasterijs ep̄o subiectis.

Significatiū rē. Vacante prebēda potest capitulū sibi onus iponere. **Nota glo.** que tangit an et q̄n pactum potest in spiritualibus incurrere. **Nota tex.** qui videtur admittere cotidie sacerdotem posse celebrare ac etiam tales opas posse locare quia suis expensis nō cogitur hoc facere. **Item** q̄ potest recapere peccatā ut celebret.

De monachis rē. Hic traditur qualiter episcopi debēt ponere vicarios in ecclesijs quas p̄ se nō regunt. **Et** providere q̄ monachi non grauent vicarios q̄ hospitalitatem seruare nō possint et loquitur de ecclesijs que spectant ad monachos quo ad t̄palia.

Ad hoc et infra rē. Omī racioni ē cōtrarium ut unus clericus in una vel diuersis ecclesijs plures dignitates vel p̄sonatus obtineat cum singula officia in ecclesijs assiduitatem exigant p̄sonarum.

Preterea de G. rē. Habens etiam in diuersis ecclesijs duas dignitates potest per archiepiscopū suū compelli ut de una qua maluerit altera dīmīssa sit cōtēnais. **Nō** g. que arguit q̄ canonicus regularis potest fieri archidiaconus et al.

Ad dei timorem de regu. Cū non ignores rē. **Ab electione prelati quem michi elegi vel quē**

ad ecclesiam michi subiectam ele
gi fm **Fer.** r. filite possi m si nolit
in ecclesia ad qua electus fuerat
residere **Vide glo.**

Cum scdm r. **Ordinatis** sine ty
tulo tenetur episcopus prouidere
Nota tpe. qui in se est multum no
tabili dicit em in principio qui
altari seruit. **Item** ad quem spec
tat onus et emolumentum. **Nota**
glo. que tangit quando successor
obligatur et qn non.

Inter cetera r. **Qui** confert alia
prebendam qua sibi conferre no
poterat in aliqua ecclesia tenetur
q cito in eadem ecclesia sibi de a
lia cum vacauerit prouidere **Nota**
glo. super verbo de iure q si epis
copus concessisset michi beneficia
qd michi concedere non potuit te
netur michi aliqd con fere. **Item** di
cit q nos beneficijs adiuuari con
uenit non decipi. **Item** q in ne
cessitatibus nemo liberalis est et
glo. alle. cor.

Cum iam dudum r. **Qui** multa op
ponit electo quorum qdlibet per
se suffiat alterum tantu p rebare
tenetur. **Nota** glo. que dicit q
auaritia a promotione repellit.
Item dicit glo. de patientia scili
cet q multa p patientia.

Dilectus filius r. **Accepto** in ca
nomiam q cito se si alius ot tulerit
debetur prebenda et similiter
cotidianas distribuones habebit
Nota glo. que dicit q denatio si
ne sententia in parte tenet et in
parte no. **Item** glo. nota que po
nit formam permiffionis siue elec
tionis ad prebendam vacantiam.

De fraternitate r. **Duo** non de

bet recipi ad unam prebendam.
Nota glo. que dicit q electio fac
ta ad iportunum clamorem non
valet et alle. glo. c. **Offus** de elec
et ca. **Miramur** lxi. di

Nisi essent r. **Si** duo electi ad
unam prebendam siue dignitatem
copromittant in iudicem potest
iudex electionem unius confirma
re et alteri ad vitam pre bono pa
cis et concordie certis fructus at
q pecunias assignare. **Nota** glo.
que dicit q ex quantitate pene
presumitur factum latum vel illi
atum. **Item** q quis simul potest ee
iudex et arbiter.

Pro illorum r. **Privilegiati** super
certo numero canonicorum si ali
quem ultra numerum receperint
contra impetrantiam a papa de
numero opponere non possunt.

Nota glo. que dicit q si semel fa
cit contra privilegium suum sibi
preiudicat in illo et alle. cor.

Quis questionibus r. **Clerici** q of
sunt ad titulum sui patrimonij or
dinari. **Nota** glo. que facit questi
onem q si patrimonium clericus pe
rit igne vel alluione et glo. de
terminat q episcopus debeat ei
prouidere i beneficio ecclesiastico
quia cu isti ad seculum redire non
pnt redudant in obprobrium or
dinis clericatus. **Item** q clericus de
bet sustentari de patrimonio et als
episcopus ipsum promouere non
debet qd si fecerit tenet ei ad sup
plementum s. e. c. ij. et c. **Cum**
fm apostolu.

Accedens r. **Clericus** absens p
alium vel alius magis pro ipso
poterit de ecclesia inuestiri.

Dilecto filio etc. Institutus in ali qua ecclesia a legato contra ius non potest beneficium obtinere. **Nota** textus in fine qui dicit quod res inter alios acta. **Vide** glossam que dicit quod osculum est signum consensus.

Vacante quadam etc. Vacante una prebenda due de ea fieri possunt si duobus eius facultates sufficiant. **Nota** textus et glossa que declarant quando de una prebenda possunt fieri due. **Item** quando quis potest venire contra factum suum.

Dilectus etc. Si papa mandat ei ad quem spectat collatio quod beneficium conferat aliam collatio per eum alteri facta tenet ipse tamen ex transgressione puniatur. **Nota** glossa que declarat an tempus impetrationis vel receptionis licet in inspicuendum sit et querit.

De multa etc. Personatum vel beneficium curatum habens si secundum tale recipiat vacat primum ipso iure. **Et** si secundum retinere contiderit eo priuabitur hoc primo. **Secundo** dicitur si is ad quem spectat collatio prioris beneficii illud infra sex menses non contulerit pena duplicata de qua in littera puniatur. **Tercio** dicitur cum sublimibus personis et litteris circa pluralitatem beneficiorum papa dispensat cum ratio postulat.

Grave nimis etc. Ecclesiastica beneficia conferenda sunt dignis et clericis idoneis et honestis nec conferentes respicere debent affectionem carnalem. **Et** si secus fecerint puniuntur ut in textu.

Extirpande etc. Rector ecclesie non obstante consuetudine episcopi vel patroni de redditibus ecclesie

debet sufficientem portionem habere. **Et** priuatus est pro curiali ecclesia rector non residens in ea nisi sit annexa dignitati vel prebende quocumque casu debet ibi habere perpetuum vicarium. **In** fine prohibet prouentus ecclesie in fraudem dari.

In lateranensem etc. **Regulares** ecclesias vel decimas a laycis sine dyocesanorum consensu recipere non debent. **Excommunicatos** vel interdictos ad diuina admittere non debent in ecclesiis quo ad temporalia subiectis eis instituire vel deservire non debent sed puniuntur dyocesanis ad eas viros idoneos.

Licet vobis etc. **Qui** capit prebendam in absentia distributiones cotidianas non habebit. **Nota** glossa que optime distinguit de prebendis et cotidianis distributionibus. **Item** dicitur ubi dominus largus est etc. **Item** dicitur quod beneficium principis potius debet ampliari.

Exposuisti etc. Potest episcopus prebendas pro curialibus ecclesiis augere. **Nota** glossa que tangit quod utilitas et necessitas prout frequenter inducit dispensationem. **Item** ex necessitate quis potest habere duas ecclesias.

Dilectus filius etc. Licet ecclesia ex donatione layci beneficium conferat tenet illius beneficii impetratio de hoc mentione non habita. **Vel** sic siue sit clericus siue laycus qui iura spiritualia habet semper de eis pape respondere tenetur.

Super inordinata etc. Qui volunt et possunt seruire in ecclesiis debent idonei ad beneficia reputari. **Nota** glossa que dicit quando quis

diatur puer quando scilicet est in
fra septimum annū et quando est
ultra et doli capax potest seruire
et ecclesie rē.

Cum causam rē. Pro vna preben-
da reintegranda alia diuidi non
debet. **Nota glo.** que dicit q̄ pre-
benda diuidi non debet sed inte-
gra conferri. **Item** dicit q̄ secacio
prebendarū tollerari potest quo
usq̄ integretur.

Venerabilis rē. Legatus de late-
re potest conferre p̄ rebendas ad
collacionē summi pontificis deu-
lutus. **Nota glo.** que dicit q̄ non
sanguine sed vite meritis beneficia
sunt conferenda. **Item** dicit glo.
q̄ dominus in apostolos elegit
nobiles et ignobiles.

Cū olim rē. Cū datur potestas
conferendi simplex beneficium dig-
nitatem conferre non potest. **Nota**
glo. que dicit q̄ eadem ratio que
mouet delegantem debet mouere
etiam delegatum et alle. ad hoc
iura rē.

Titulus de
prebē. et digni-
li. vi

suscepti rē. Ad presentacionem
religiosorum etiam exemptorum
non debent in ecclesijs ipsorum
rectores institui nisi primo tantum
eis assignetur vnde incumbencia
onera subire possint et congrue
sustentari. **Nota glo.** in fine que
dicit de consuetudine que ē cōtra
salutē anime.

Licet ecclesiasticum rē. Beneficia va-
cancia in curia abus q̄ papa con-
ferre non potest qd̄ si fecerit irrita

est collacio. **Nota glo.** que dicit
q̄ illa que speciali nota sunt dig-
na nisi specialiter expriment ne-
glecta intelliguntur.

Statutum rē. Si papa beneficia
vacancia in curia non conferat in
fra mensem a die vacacionis illi
ad quos collacio pertinebat pote-
runt illa conferre. **Nota glo.** que
dicit q̄ ille qui nescit potestatem
exapiendi non habet. **Item** papa
potest rei sue condicionem impo-
nere quā vult.

Quāuis rē. In impetracionibus
ad beneficia per prouisionem usq̄
ad certam summam pensio nō de-
betur hoc primo. **Per** ecclesias ci-
uitatis vel dyoc. non comprehen-
ditur cathedralis sed per ecclesi-
as prouincie metropol̄ et cathedra-
lis et relique includuntur.

Cum de beneficio rē. Cum man-
datur aliam prouideri de aliquo
beneficio per clericos seculares re-
gi consueto debet prouideri de
illo qd̄ legitima prescripcione cō-
pleta per seculares fuerit rectum
licet monachi antea vel post pre-
dictū reperint beneficiū.

Super eo rē. Habere personatū
curiam et prebendam an annexa
est parrochialis ecclesia non est
contra consilium generale. **Nota**
glo. que tangit de personatu et
de dispensacione et q̄ accessoriū
sequitur naturā principalis.

Cum cui rē. In impetracione tñ
fiacorum inspicitur data non pre-
sentatio. **Nota glo.** que dicit q̄
multum differunt conferre et man-
dare conferri et dicit satis notabi-
liter de prouisione.

Si pro clericis etc. Per lras ap. non facientes de forma ordinis mentionem potest impetranti de curato beneficio provideri ad ordines tñ se facit primis temporibus promoueri. **Nota** glo. q. dicit q. quanto requiruntur in pmouedo, scilicet sciencia mores etas et ordo et habens defectū in istis nō pmouet. **Si** eū super etc. **Si** papa aliam in conferendo bñficiū suam impatiēte auctoritate talis auctoritas opatur q. papa censetur illud bñficiū contulisse licet legatus lras dederit.

Mandato nrō etc. **Si** tibi mādat ut aliam prouideas de beneficio spectante ad tuā vel alterius collationē de beneficio qd̄ primo vocabit siue pertineat ad tuam vel alterius collationē prouidere debes.

Si clericus etc. **Si** clericus cui mā datur prouideri de pbēda prima vacante et in aliqua ecclesia negligit petere vel prebendā sibi debitā et quāq. canonicatū receperit extincta ē gracia **Si** autē sibi auctoritate apostolica fuerit collatus canonicatus tunc habebit prebendā cum nullus est ibi expectās auctoritate apostolica.

Hij qui auctoritate etc. **Hij** q. auctoritate apostolica in aliqua ecclesia in canonicos sūt recepti debēt in prebendarum asseuacione ceteris ante ferri legatorum vel aliorum quorumcūq. auctoritate receptis ante in eadē.

Si postq. etc. **Si** post graciā michi factā a papa de canonicatu et prebenda boni canemici hoc ignorantes et ignorant prebendā conse-

runt postea vacantem non tenet collatio. **Nota** glo. que dicit de inspectione tps date.

Dudū venerabili etc. **Si** papa dat licentiā legato suo recipiendi ap. auctoritate resignaciones beneficiorum legacionis sue libere in manibus suis factas et illa beneficia conferendi. **Secundo** dicit si papa de predicta potestate non habita mentione canonicatum et prebendā si vacat vel quā primo vacauit in aliqua ecclesia legacionis in conferat. **Tertio** **Si** canonicus ipsius ecclesie renūciat et legatus etiam ignorās collōm michi factā conferet tibi prebendā predictam nō tenet collatio legati sed michi illa prebenda debetur. **Nota** ter. qui dicit de seruo calendario qui post mortem dñi mutuo dat pecuniā. **Quia** sepe etc. **Qui** impetrauit dignitatem et prebendam prefertur priori qui solum prebendam impetrauerat si prebenda dignitati ē annexa alē non. **Nota** glo. q. ponit certos casus in quibus scādo impetrans prefertur primo impetranti et est considerāda.

Cū in illis etc. **Cum** papa mādat aliam prouideri de ecclesijs dignitatibus personatibus siue beneficijs si nō fecerit mentionem de curato illi de curato prouideri non potest. **Secundo** dicit **Si** papa mādat aliam prouideri de beneficijs dignitatibus et personatibus ad collationem aliam spectantibus tale mandatum ad beneficia siue ad dignitates ad q. vel ad quas quis per electionem solet assumi non extenditur. **Item** dicit q. dicit

est inter collacionem presentacionem et institutionem. **Itē** tangit tex. de mandato facto duobus ad quas pertinet collacio vel presentacio et nō addit cōiuncti vel diuisim. **Si tibi absentis** Casus est Beneficium michi collatum ante dissensum meū alteri conferri nō potest nisi terminus michi datus ad cōsentiendum esset lapsus et tunc eadē post terminum anteq̄ alteri conferatur potero cōsentire.

Cum qui cō. Cum qui vi vel iniuste occupat secundū beneficium curatum aliq̄ est ipso iure priuatus q̄ in illo vel ad illud hēbat. **Nota glo.** que dicit q̄ occupans aliq̄ beneficium de tali occupacione debet facere mentionem in impetracione vel dispensacione. **Itē glo.** in fine dicit de timore et distinguit quomplex sit timor.

Is cui conceditur cō. Ille cui conceditur ut aliam de beneficio in sua vel aliena ecclesia prouideat non potest prouidere aliam aliud beneficium sufficiens haberi nisi primo illud beneficium q̄ obtinet dimittat. **Nota glo.** que dicit quando sufficiens est beneficium. **Item** dicit quando bñficiatus bñficiari non mādatur.

Si beneficia cō. Si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum alteri tamen collatum per papam si ex quo sciuit illud sine difficultate dimittat recipiat priora beneficia ppter illud dimissa alio non. **Item glo.** dicit q̄ hoc casu presumitur ignorancia nisi probetur sciencia. **Itē** aut bet referri quis credere non tenetur.

Non potest cō. Non potest dispensacio super pluralitate beneficiorū impetranti qui q̄tūāq̄ modicum beneficium subtrahit. **Item** indultū aliam per se. ap. factū ut duas possit habere curatas ecclesias intelligit de primis duabus quos eundē obtinere contingit. **Nota glo.** que declarat et alle. quis potest super pluralitate bñficiorū dispensare cō.

Si apostolice cō. Si legatus faciat aliam gratiā in aliqua ecclesia cū eia si leuis factū fuerit iterum et mane et papa eandē confirmet ex certa sua sciencia si papa aliam eandē gratiā fecerit collacio legati p̄sum habebit. **Nota glo.** q̄ dicit q̄ ille q̄ cōfirmat ille denat.

Si motu proprio cō. Si papa aliam habenti aliq̄ beneficium conferat secundū motu proprio valet collacio cū procedat ex mera ipsius libertate. **Dicitur** aut gratia motu proprio conferri cum papa hoc in lris expresse auet alio non.

Si pluribus cō. Si papa pluribus in aliqua ecclesia vacantibus dignitatibus vel prebendis aliq̄ conferat prebendam nulli alteri de iure debitam et motu proprio talis gratia de meliori et maiori prebenda est intelligēda. **Si vero** collata hoc casu est prebenda ad petitionem alterius de minori debet cēseri p̄bēda. **Cū in ecclesia cō.** Prebenda pertinet de consuetudine ad eum ubi certus ē numerus canonicorum licet ep̄us de numero canonicorū non sit ipso mortuo habenti gratiam ad proximam vocaturam ipsam prebendam consequi nō potest.

Et sic hęc casum ubi prius exspec-
tans caret prebenda.

Si tibi concessio rē. Per adeptione
secūdi bñfici curati cuius fructus
alius ex causa percipit nō vacat
primū. Nota glo. que dicit qd mi-
nister debet expēsas habere. **Itē**
quā non habet fructus non dicitur
plene trās latus.

Qua de nō rē. Cum mandatur ali-
ui non sacerdotalis integra vel
certi valoris conferri prebenda sa-
cerdotalis dimidia vel minoris va-
loris illi eadē volenti conferri non
potest. **Item** forma mandati de-
bet inspici.

Si episcopus rē. Licet episcopus
possit conferre alicui beneficium
meū qd vacat quia aliud incompati-
bile habeo illum tñ in possessione
beneficij vacantis me non vacato
inducere non pōt.

Si aui provideri rē. Cū papa mā-
dat alicui conferri prebendam simi-
liter illi sacerdotalis prebenda cō-
ferri non potest si nondum in tali
etate existat qd possit ad sacerdo-
cium promoveri sed aliā exspecta-
re. Nota glo. que dicit qd ius bñ-
ficiatum non bñficiat.

Si paup rē. Mandatum alicui fac-
tum a papā ut paupi clerico pro-
videat exspirat si clericus ante p-
visionem sibi factā aliud consecut⁹
fuerit beneficium. Nota glo. que
dicit qd in curato requirit maior
pdoneitas

Si a sede rē. Si papa vel legatus
confert alicui beneficium et ordina-
rius eodē die confert alteri nec
apparet que collatio fuerit prima
poterit erit condicio possidetis **Si**

vero neuter possideat preferend⁹
est ille cui papa contulit vel eius
legatus.

Cum singula rē. Religiosus hñs
prioratū vel curatam ecclesiam si
recipit secūdu sine lñia pape ipō-
iure vacat primū qd si statim nō
dimiserit efficitur in eligibilis et
privatur utroq. Eadem est pena
in hñs qui habebāt ante constitu-
tione nisi infra mensem alterum
elegerint et alterū dimiserint pro-
ratus ecclesie vel administracōes
vnius monasterij soliti per ipsius
monachos gubernare absq se.
ap. licētia alterius monasterij mo-
nachis non cōmittitur nec cōmis-
sa dimittitur qui contra fecerint
sunt privati potestate ordinandi p-
dicta ea vice.

Cum in ecclesijs rē. Cum in eccle-
sijs collatio aut provisio in benefi-
cijs aut prebendis imminet faciē-
da absentes qui commode vocari
possunt debent abs qd i eorū ab-
sentia factū fuerit irritari debet.
Dñs declarat rē. Ita decretalis
declarat c. secūdu s. e. et c. statu-
tum s. e. i. titulo et e. h. et docet qd
beneficia dicuntur reservata curie
fm loca curialium morietium.

Si apostolica rē. Sede ap. vacante
beneficia saltem curata eadē ap. se
reservata possunt per eorū colla-
tores conferri non obstante consti-
tutione clemētis **Item** dicendū est
de beneficijs de quibus papa añ
suū obitum nō disposuit.

Si aui nulla rē. Gracia alicui con-
cessa ut providere possit personis
pdoneis in certa ecclesia personis
non expressis nō exspirat re integ

obitu concedētis seais si persone
essent exp̄sse. **Nota glo.** q̄ inter
cetera dicit q̄ multū opatur exp̄s
sio persone.

Si ep̄us cui r̄c. **Si ep̄us cōmittit**
aliai in genere ut ordiet clericos
sue dyoc̄. si talis ordinet aliquos
sine tytulo non ep̄us cōmittens
sed ordinās ip̄sis taliter ordinatis
puidere teneat seais si sibi certis
ordinare cōmississet p̄sonas.

Quāuis tibi r̄c. **Si primo loco pa**
pa dat licentiā conferendi b̄nficia
certo modo vacācia vel ad papā
deuoluta **De cōdo** aliq̄ de h̄is cō
ferat specialiter vel cōferri mādāt
sp̄s generi derogat ita q̄ se dō
b̄nficiū debetur. **Nota glo.** q̄ dicit
q̄ iste indulgēcie restringātur.

Si is cui r̄c. **Ista decretalis primo**
habuit ortū ex cōstitutionibus re
uocatorijs quas fecit bonifacius
stati post promotionē suā de gra
t̄is factis a nicolao iij. **7 Cel. v.**
p̄ quas ius questum erat ad rem
et nō in re.

Quodā p̄ r̄c. **Ca. 9** iste quasi simi
l̄ casu p̄rio sup̄ quā tangit etiam
de predicta cōstitutione reuca
toria. **Nota glo.** que dicit verbū
singulare q̄ quis hoc casu impedit
aliū in eo qd̄ per se nō consequit̄

Mandatū apostolicū r̄c. **Cū mā**
datur aliaū ut puidet tali de a
liquo b̄nficio ad collacionē talis
capituli spectante siue huiusmodi
beneficiū spectet in cōmuni ad
capitulū siue ad singulares p̄so
nas huiusmodi mandatū se exten
dit seais tñ de beneficijs spectan
tibus ad dignitates.

Titulus de p̄ben in Cle.

Si dignitatē r̄c. **Clausula inserta**
l̄is graciosis sup̄ dignitate conces
sis per quā puideri mandatur ne
animarū cura si dignitati iminet
negligatur vel per quā inhibetur
electionē fieri dignitatis nō facit
extendi grām ad dignitatē cura
tam vel ad quā quis p̄ electionē
assumitur.

Per l̄as r̄c. **Ite** super prouisione
nō icludūt hospitalia leproforias
et elemosinarias vel loca similia
eciā habencia iura spiritiualia nisi
hoc exprimāt **Et glo.** alle. q̄ pre
dicta varia h̄nt nomina.

Si plures r̄c. **Duo casu vacat vna**
dignitas p̄ receptionē alterius va
cant 2 plures. **Nota glo.** que hoc
casu alle. c. ordinarij de offi. ordi
li. vi. f. qd̄ h̄ntes plures dignita
tes debent cōdere ordinario su
as dispensaciones.

Si roman⁹ pon. r̄c. **Dalet prouisi**
o facta p̄rio motu pape t̄cens
beneficia prouisi quecūq̄ sint et
quotamq̄. **Vide glo.** que dicit
q̄ in legato est eximio **Item** t̄ngit
glo. quas inabilitates tollit mot⁹
p̄prio pape.

Si de beneficio r̄c. **Si papa scri**
bit aliaū ut tali conferat benefi
cium ad collacōm ep̄scopi spec
tans talis non potest conferre
beneficiū cuius collacō est ex
negligenciā ep̄scopi ad capitulū
deuoluta licet in casu conuerso id
facere posset et in casu ut in fine
tex. huius capituli.

Si iuxta rē. Adeptus in ecclesia dignitatem habentē prebendam amercā perdit primā prebendam quā habebat in illa. **Nota glo.** q̄ dicit q̄ si prebenda non esset annexa dignitati q̄ ex tūc possit optinere dignitatem aī primā prebēda et sic amercio impedit hic.

**Capitulum de clerico
eo egrotante.**

Cū passio rē. Cas⁹ totius tytuli talis ē ppter infirmitatem nō priuatur clericus beneficio simplicia ut in c. primo nec maior licet ei detur coadiutor in e. c. pe. et ult. nec fingitur irregularis ut infra e. c. h. nisi forte ille morbus ab hominationē inducat ut est in lep̄. **Pā** tunc remouetur in totū sedm **ber. Vincen. Innocē. et Cañ. 2 fm hu. lau. et Jo. 2 Goff.** datur tali coadiutor ut infra e. iij. et tertio c. ubi diuersitas ista nōtur. **Nō** g. capituli primi que dicit q̄ famuli quos curamus istemos nob̄ seruire intelligūtur. **Item** notat glo. q̄ id qd̄ ab imāo valuit ex post facto infirmatur cōtra illud qd̄ em̄ rē factū est ex superuenienti delicto corrumpi non potest et glo. alle. **Itē** glo. dicit q̄ cum scādalo nichil est faciendum dūmodo sine peccato mortali posset omitti. **Itē** dicit glo. q̄ ecclesiastica beneficia non sūt temporalia p̄mo p̄petua et ergo ppter superuenientē casū sine culpa non priuatur sed datur ei coadiutor.

**Capitulum de clerico
eo egrotante li. vi**

Pastoralis rē. Datio coadiutorum episcoporum et superiorum est de

maioribus causis et spectat ad solum papā potest tamen episcopus senio vel infirmitate p̄petua impeditus de consensu capituli sui vel maioris p̄tis sibi auctoritate ap. unū vel duos coadiutores assumere. **Et** si demens fuerit capitulū aut due ipsius p̄tes hoc facient. **Sed** si episcopus contradicit tūc nil in nouabit capitulū sed episcopi et ecclesie conditionem intamabit papē. **Et** coadiutores isti sūptus moderatus habebūt de puentibus prelatorum suorum. **Nota glo.** in principio que dicit et cōnumerat causas q̄ dicitur maiores et ideo ad papam referende et alle. et remittit. **Nota glo.** que dicit q̄ tēp. et ubi dicit filius esse castigatores tantum.

**Capitulum de
institutionib⁹.**

Non amplius rē. Plures in ecclesia non instituantur neq̄ recipiuntur q̄ quot se regere de bonis ecclesie sue monasterii cōmode possint absq̄ penuria. **Nota glo.** que tangit de duplici ignorantia crassa et supina.

In ecclesia rē. Layci in canonicas institui non possunt. **Nota glo.** q̄ querit an layci in ecclesia instituti in numero canonicorum cōputari possunt. **Item** dicit glo. q̄ homines diuersę professionis in eodem officio solitari nō debent.

Ex frequentibus rē. Beneficiū ecclesiasticū sine canonicis institutione non habeatur. **Nota tēp.** qui videtur innuere q̄ archiepiscopus in notorijs potest excommunicare subditos suffraganei sui. **Itē** dicit

q̄ auctoritate instituiendi est penes
episcopum.

Auctoritate r̄c. Non sunt plures
in ecclesijs instituendi q̄ de faul
tibus eius cōmode p̄nt sustēnari
Nota glo. q̄ ponit d̄ram inter in
uestire et instituere. **Item** dicit q̄
null⁹ dandus ē inuitus dūmodo
t̄n iustā causam ostendat.

Ad decore r̄c. In ecclesijs ei⁹ tre
re que de nouo cōuersa est clerica
debēt institui vnde aūq̄ eāā origi
nē ducant **Nota glo.** que dicit de
dāpnato copu. **Itē** dicit q̄ culpa
culpe est cōpensanda. **Item** q̄
non refert quo loco ⁊ ex quibus
p̄ntibus clericus natus fuerit.

Cū venissent r̄c. Episcopus de
iure cōmuni instituit. **Nota glo.**
que q̄rit hic quare ī hoc capitulo
probacio trāsfertur in archiep̄m
cum t̄n de iure cōmuni ad ipsum
spectat institutio. **Item** glo. dicit
q̄n donacio censetur realis et q̄n
p̄sonalis. **Item** dicit q̄ factū pre
lati non p̄iudicat ecclesie. **Item**
dicit de iuramēto prelati facto in
dampnū ecclesie. **Itē** tangit quid
f̄t facere ecclesia h̄ns prelatū sine
prelato vel cū prelato.

Cū ad nr̄am r̄c. Nemo ecclesiasti
cū beneficiū p̄t accipere a seip̄o
Nota tex. qui dicit q̄ inter dante
et accipientē debet esse distinctio
p̄sonarū. **Item** dicit glo. q̄ nemo
vices pluriū sustinet. **Item** glo. q̄
rit quid si iste daret alteri potes
tate conferendi an ne ipse posset
sibi cōferre glo. alle. p̄ et contra ⁊
vadit sicco pede **Vide ergo doc.**

Capitulum de insti tutionibus li. vi.

Et si capitulū r̄c. Capitulū sede
vacante p̄t presentatos ydoneos
admittere licet b̄nficia ad collām
ep̄i spectancia conferre nō posset.
Nota glo. q̄ arguit p̄ et contra
an confirmare sit donare sed dicit
q̄ ille qui confert ille donat non
qui cōfirmat.

Si is ad quē r̄c. Si patren⁹ quē
p̄ntat ad ecclesiā prochalem non
constituit in sacris ordīnibus dū
modo als sit ydoneus et infra tē
p̄ a iure statutū ad ordīnes quos
ip̄ius ecclesia requirit posset pro
moueri admittenda est illius pre
sentacio r̄c.

Capitulum de cōces preben. vel eccle sie non va.

Qui in vāuorū r̄c. Illi qui ponunt
sive instituunt in locam sacerdotū
vāuorū ecclesiastica cōmunionē sūt
pellendi **Nota glo.** q̄ ponit questi
onē quid de illo qui nesciēter pos
sedit beneficiū alterius ad pl.
omnos an ne debet dim̄tē postq̄
sciērit r̄c.

Nulla ecclesiastica r̄c. Beneficia
non vacācia concedi vel p̄mitti
nō possunt **Et** ex quo vacauerint
debēt infra sex menses conferri
als conferendi potestas de ep̄o
ad capitulum et de capitulo ad
episcopum deuoluatur. **Nota g.**
que dicit q̄ pactum de futura suc
cessione non valet. **Item** glo. dicit
q̄ istud tempus curat a tempore
sciēcie.

Relatiū est rē. Beneficia vacancia
conferuntur nō obstante applōne
illorum quibus promissa fuerint
anteq̄ vacarent. Nota glo. que
diat q̄ ex tali promissione nichil
iuris acquiritur sicut nec actionē
furti habet emptor in re vendita
nondū sibi tradita.

Proposuit nobis rē. Vbi scribitur
ordinario et executori negligente
ordinario in executione transferretur
conferendi potestas postq̄ suā de
signauerit voluntatem. Nota g.
que diat q̄ si papa mādāt aliam
conferri prebendā si alteri confere
tur valet collatio. Item glo. ponit
casus in quibus papa dispēsat.
Quia diuersitate rē. Tempus se
mestre datum ad eligendum non
currit legitime impedito. Nota
glo. que ponit tria ad que valet
cōfirmatio. Itē diat de negatiua
Cū nosseris rē. Non valet lre ad
beneficia impetrata que de alte
rius colorata facti possessione nō
faciūt mentionem. Nota glo. que
diat q̄ sententia lata vigore false
cōmissionis non tenet. Itē glo. est
in hoc notabil et singularis quia
declarat q̄ possessio habet multū
iuris q̄nq̄. Itē q̄nq̄ parum.
Post electionē rē. Vbi constat col
latū esse beneficium per eū qui
potest conferre de iure non debet
in possessionem missio retardari.
Nota glo. que diat q̄ ps cōtinet
in toto et al. Sic ep̄s cōtinet noie
ecclesie. Et sic noie ppli cōtinet se
nat⁹. Sic noie familie cōtinet dñs
Itē plus valet speālis noiaāo
q̄ generalis.
Cū super rē. Recepto in canoni

cum tenetur capitulum provide
re q̄ cito facultas se obtulerit.
Nota glo. que tangit quando et
quādo nō est audiendus allegās
ppriam turpitudinem. Item q̄ in
pari causa turpitudinis potior est
cōditio exipientis.

Litteras rē. Si is qui habet prebē
dam in eadē ecclesia dignitatem
reāpiat vacat ipso iure prebenda
principālis. Nota glo. que videt
tangere an episcopus possit dis
pēsare super pluralitate beneficō
rum curatōū dignitatum vel sim
pliciu. Item in fine diat q̄ ep̄us
dispēsans debet hoc exprimere.
Ex parte rē. Consilium lateranēse
locū non habet in collegiis ubi nō
sunt distincte preben. et certus ca
nonicoū numerus. Nota glo. in
p̄ncipio que diat q̄ duo vel tres
de collegio defendere possunt col
legium inuicis alijs. Itē diat q̄
vnus vel duo possunt se opponere
p̄ defensione ecclesie si racionabi
lem causā ostendāt et glo. alle.
concor.

Constitutus rē. Is qui habet con
ferre non potest de iure alteri tra
dere potestatem cōferendi primū
beneficium q̄ vacabit. Vel sic De
iure non potest episcopus dare
potestatem cōferendi primū bene
ficiū. Nota glo. que diat q̄ per
fecta donatio semel facta non re
uocatur rē.

Dilectus filius rē. Lateranēse cōsi
lium de beneficijs vltra sex mēses
vacantibus ad episcopatus nō ex
tenditur. Nota glo. que diat q̄
consuetudo hoc casu interpretatur
iura consilij nā ipsa consuetudo ē

optima legū interpres et allegat
ura. **Ite** bone consuetudinis non
est vilis auctoritas.

Ex tenore et **Ex** promissione bene
ficij vacaturi nemo potest age
re. **Nota** glo. que dicit q̄ impu
tari debet sibi ipsi qui producit
cartam vel litteram facientes con
tra se. **Item** glo. alle. quando au
ditur quis allegans ppriam tur
pitudinē et.

Accedens et. **Valet** generalis p
missio bñficij non vacatis a se fa
cultas obtulerit. **Nota** glo. q̄ tan
git multos modos quibus quidē
modis bñficiū potest vacare **Item**
dicit q̄ sepe in gñe pmittitur qd̄
in specie phibetur.

Postulastis et. **Si** ad capitulū et
prelatū ut prelatum tunc eligen
di p̄s de uno ad alterum lapsu
tpis non deuoluitur seais si p̄lat⁹
fit ibi canonicus qd̄ tunc verū erit
si dolum non committit. **Nota**
glo. que tangit qualiter idem
potest esse ep̄us et canonic⁹ eius
dē ecclesie.

Cum dilecti et. **Directa** vel in
directa facta promissio a patro
no de vacaturo beneficiō non te
net. **Nota** glo. que alle. de ppria
turpitudine. **Item** dicit q̄ frustra
auxilium legis inuocat qui peccat
in legem.

**Ulpianus de con
cessis preben et.
li. vi.**

Quia auctis et. **Si** mandatur ali
cui p̄uideri de dignitate vacatura

quā duxerit acceptandū et vacet
dignitas quā ante acceptacionem
ordinarius cōfert tenet ipsius col
lacio eadē si executor impetrantis
an acceptacionē fecerit reseruacio
nē inhibicionem et processus sup
prima vacante. **Nota** tex. qui dicit
q̄ aliquis preuilegiari potest qd̄
non possit excommunicari. **Nota**
glo. que dicit de cla irritum et
manet.

Detestanda et. **Vis** promissio p
quā datur via ad beneficium va
caturū est reprobata. **Nota** preche
mum huius lre et g. que dicunt
fulchra verba de audis et q̄ mēs
alligata cupiditati cito deuiat a
via et.

De captande et. **Habens** lras ap
se. sup primo beneficiō dignitate
vel prebenda quā duxerit accep
tandū certum acceptare nō potest
sed primū qd̄ vacabit vel ex causa
secundū vel ulteriorem poterit ac
ceptare **Reseruationes** processus
et decreta contra hoc habita non
valēt. **Nota** glo. que tangit unū
casum in quo sententia excommu
nicacionis non ligat et remittit ad
alios et.

Executor super et. **Executor** da
tus generaliter in aliqua prouin
cia ad prouidendum aliam prela
tis vel alijs ad quos beneficiorum
in eadem prouincia spectat colla
cio ne ad prouisionem aliquorum
procedant donec illi pro quo scri
bitur sit prouisum non potest ge
neraliter prohibere nisi hoc conce
datur in litteris expresse p̄t tamē
reseruare ut patet in lra.

Si capitulo etc. Si mandetur capitulo ut me recipiat in canonicam et michi prebendam conferant cum id pertinet ad eos dato executori ad providendum tunc per solam litterarum presentationem factam capitulo affecta est prebenda. Et executor negligente capitulo infra terminum per eum statutum me recipere et conferre prebendam non vocato ad hoc capitulo id exequi poterit.

Si soli etc. Si soli ordinario vel soli executori ad compellendum vel ordinario et tali executori sit scriptum per presentationem talis mandati non afficitur prebenda nisi in literis esset decretum aut insinuasset et interdixisset maxime cum decreto vel ratione mandati iam esset facta receptio ad canonicatum in hijs casibus vel ecclesie altero affecta est prebenda ita quod collatio alteri facta non tenet. **Nota** magna huius capituli que magna est super materia prebendarum et beneficiorum.

Auctoritate mariani etc. Si tres sunt expectantes in ecclesia unus auctoritate mariani et alter auctoritate **Honorii** et tertius auctoritate eiusdem cum prerogativa ut preferretur omnibus receptis non auctoritate **Honorii** prebendas hijs consequuntur hoc ordine quia prima habebit secundus et tertius secundam et tertiam primus et pariter hoc articulo **legali etc.**

Quonia etc. Ista decretalis declarat in quibus beneficijs dignitatibus seu ecclesie curatis locum habet illa decretalis ultima et per de prebendis extra que loquitur una cum ista decretali de reuocato

etiam omnium gradatum quo ad beneficia in quibus non est ius questum in re sed ius questum ad rem. **Nota** glo. de regula quod per me non fiat michi imputari non debet quod illa fallit etc.

Capitulum de concessione prebendarum etc.
in Cle.

Cum ei etc. decretum conditionale omnium conditionis euentum non affiat partem ordinarij vel alterius collectoris seu quoniam acceptio beneficii tempus addiatur cum decreto et qui beneficium vacans ab executori petat vel recipit illud intelligit acceptasse que vacatio nota dicitur expectanti ex quo in loco beneficii publice scitur.

Capitulum ne sede vacante aliqd in nouetur.

Notit ille etc. Vacante ecclesia ipsius status non mutantur. **Nota** glo. que dicit quod tribus modis fit unio ecclesiarum. **Item** dicit quod naturale vicium est negligi quod communiter possidetur. **Item** dicit quod iudex prestat auctoritatem facto minoris co tempore quo non habet curatorem. **Item** quod plures utilitas persone que ecclesie est attendenda.

Illa deuotionis etc. Sede vacante capitulum nunquam confert prebendas ad collationem prelati spectantem. **Nota** glo. que dicit quod illud intelligitur prohibitum quod non inuenitur esse accessum. **Item** querit an potestas absoluendi de uoluntate ad capitulum sede vacante. **Et** quidam dicunt quod sic propter periculum amissionem etc.

Constitutis rē. Iudiciū habitū con-
tra ecclesiā vacantē non valet et
sic multo min⁹ processus. **Del sic.**
Testū receptio et eorū examina-
tio ac etiā depositio nō valet eccle-
sia vacante. **Nota** g. que dicit q
ecclesia ceteris legitimo defensore
conueniri non pot et alle.

Titulū ne se-
va. aliq̄ in no-
li. vi.

Si ad ep̄m rē. Si collatio bñficio-
rum cōmūiter spectat ad ep̄m q
capitulū ep̄o mortuo aut abs sus-
penso pot capitulum bñficia cōfer-
re. **Idem** pot episcopus si capitulū
suspendi contingat vel singulos
de capitulo excommunicari. **Si** vero
collatio spectat ad solū ep̄m cum
cōsilio vel assensu capituli tunc nō
potest capitulū nisi episcopus fue-
rit in mora ubi vero de cōsuetudi-
ne vel statuto aliter ecclesie col-
latio bñficioꝝ spectat ad aliquē
cum cōsilio ep̄i episcopo mortuo
vel si in remotis agēt quia presen-
tia ipsius hū non potest sine ei⁹
cōsilio possēt de tali bñficio aliter
provideri. **Nota** glo. que ponit
dram̄ inter **Cōsiliū et Assensum.**

Titulū de hñs
que fiūt a prela-
si con. ca.

Irrita erit rē. Donatio vel vendi-
tio ep̄oꝝ rei ecclesiastice vel cōmu-
nitas facta absq̄ collaudatione et
subscriptioꝝ clericorū irrita fuit
et est. **Nota** g. q̄ facit dram̄ inter
venditionē rei magne et ppetue.
Cōtinēbatur rē. In tpali aliena-
tione quā fecit p̄relatus tractatur m̄tra

capituli habet pro cōsensu. **Nota**
glo. q̄ dicit q̄ prelati non pot vē-
dere neq̄ donare nisi inde meliora
ventura p̄spiciat.

Cū nos iam rē. Alienatio facta si-
ne cōsensu capituli ratificari pot p
capitulū. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ in
negocijs ecclesie necessarius est
cōsensu vniuersitatis vel maioris
ptis. **Itē** dicit glo. q̄ alienatio q̄
de iure nō tenet ratificatione cō-
firmatur.

Novit tue rē. In institutionibus
et destinationibus et confirmationi-
bus ecclesiarū et alijs ecclesie ne-
gocijs prelati cōsiliū sui capituli
requirere debet. **Nota** glo. que q̄
rit nūquid ep̄us auditur sine lris
ep̄i. **Item** an tales institutiones
sūt ipso iure nulle.

Quanto rē. Casus est idē licet di-
uersus ut casus s. primus. **Et** nō
glo. que in hoc ē singularis q̄ ille
crimine falsi tenetur qui nomina
absentium fr̄m in aliquo facit con-
tractu cōscribi siue inseri.

Ca noscit rē. In ecclesia collegia-
ta in qua habet alia ecclesia pre-
sentare p̄ntabit prelati de cōsen-
su capituli vel maioris ptis nisi de
consuetudine vel privilegio cōpe-
tat sibi soli. **Nota** glo. in principio
q̄ dicit q̄ quis pot p̄ lras p̄ntare.
Cum ap. se. rē. **Item** ecclesiasticā
detractionem a layco potest episcopus
sine cōsensu capituli ad ecclesiā
ad quam non pertinet reuocare
licet res ecclesie non possēt aliena-
re sine capituli voluntate. **Nota**
glo. que dicit in fine sui vnum ca-
sum in quo licet episcopo aliena-
re et remittat ad alios.

Tua nup̄ rē. Non potest episcopus sine consensu capituli eam religiosis ecclesiis conferre in quibus eam ins obtinent patronatus. **Nota glo.** que tangit qualiter tractatus debēt fieri in alienacōe rei ecclesiastice. **Item glo.** tangit qm̄ alienacō dicitur p̄petua rē. **Item dicit q** ecclesia nō mortitur. **Pastoralis officij rē.** Episcopus prochieles ecclesias vel obuenciones eam̄ etiam cū consensu prōm̄ sine consensu capituli sui monasterio conferre non potest. **Nota g.** que dicit q̄ d̄ponisus papa diuū sit prochieles et amitteria r̄ statuit cetera. **Itē dicit q** semel a iure est concessum.

Et si mēbra rē. Ad consilia p̄cū aalia vocari debēt et admitti cathedralium ecclesiarum capitula. **Nota g.** que dicit qd̄ omnes tangit ab omnibus cōprobari debet. **Itē glo.** ponit casus qm̄ layci p̄nt interesse cōsilijs p̄uincialibus.

Capitulus de hīs
que fiunt a maio
ri parte capituli

Cum in auctis rē. Ordīnacio maioris p̄tis capituli per appellacionē et cōtradicionē minoris nichil rationabile opponētis et probantis impediri non debet. **Nota glo.** que dicit q̄ non semp̄ statuit maior p̄te nec pluralitati et dicitur maior p̄s que maiori nititur rōne et pietate et p̄sumitur p̄ pluralitate nisi contrarium p̄robetur. **Itē capitulū potest facere statuta.** **Questiuit et infra rē.** Canonici non interdiciūt ecclesiam et hoc facere debet episcopus cū suo capi

tulo. **Nota tex.** qui dicit q̄ p̄ca in suos auctores tenē debet et q̄ pena ulterius trahēda non sit sed delictum. **Itē dicit q̄ p̄pter delictum alicuius p̄sone ecclesia interdici non debet.** **Item iustus perit pro impio.**

Ex ore sedentis rē. Cōmunis ordinacio ecclesie p̄ cōtradicionem unius cuius nō interest impediri non debet. **Nota tex.** qui dicit q̄ inuestitura quād̄cūq̄ fit p̄ cōmūlū. **Itē dicit tex.** q̄ faciens alteri reuerentiam ut prelato si o factur eū prelātū suū et iuri qd̄ l̄ rē p̄fēdit videtur renūciare. **Nota glo.** que expedit se de t̄ncō cōsensu.

Ex parte tua rē. Prelatus cū maiori parte capituli cōtradicente minori statuere potest qd̄ ad necessariam reparacionem fabricę qui libet canonicus cōferre teneatur. **Nota glo.** que dicit quis debet dare ad fabricam. **Item valet sententia plurimorū quia euidentis est illos racione auari et alle. cōc.**

Capitulus ut eccle
siastica beneficia
sine diminutione
conferantur.

De nostrū rē. Oculta collacō b̄n̄ficij licet sit suspecta t̄n̄ valet dūmō als facta legitime cōprobetur. **Et nota istum tex.** qui est multū notabilis. **Item dicit q̄ explorati suis est q̄ actore non probante reus absoluitur.** **Itē dicit q̄ papa de occultis non potest dūmare.** **Item q̄ oculta suspicōne non carent.** **Nota glo.** huius capituli et tene eam menti que dicit an quis possit cōdēpnari sine occultate

Ite an actore nichil probante re?
debeat absolui et an hoc sit re
gulare et in quibus casibus fallit
et in quibus non. **I**te dicit q alle
gans cōtraria non est audiend?
Ite glo. tūgit de errore qñ scilicet
quis potest se pbare errasse.

C Titulus de rebus
ecclesie alienand
vel non.

Non licet scilicet. Prelatus nō potest
dare bona vnius ecclesie alteri
nec sine consensu ambarū res ad
utraq; p̄tinentes inuicē permuta
re. **V**ide glo. que ar. et dicit q p̄
missa fieri p̄nt p̄ prelatū subsistē
te causa.

Qui res ecclesie scilicet. Laici non p̄nt
res ecclesie donare et qui ab eis
recipiunt excommunicantur et glo.
dicit quousq; satisfaciāt et alle.
concor scilicet.

Consensus scilicet. Rector ecclesie si
dat ecclesie rem duple estimacio
nis seruū ecclesie manumittere p̄t
ipse tñ et posteri eius erunt sub
patrocinio ecclesie. **N**ota glo. que
dicit bñ meritos posse manumitti.

Epi qui scilicet. Si prelatus nichil dat
ecclesie et seruū ecclesie manumit
tat manumissio nō tenebit. **N**ota
tex. qui dicit impium esse ut qui
res suas ecclesie non cōtulerit dāp
nū ipsi ecclesie inferat et alle.

Nulli liceat scilicet. Res ecclesie alie
nari nō licet vel alienari non de
bent. **N**ota glo. que ponit drām
inter pignus et p̄pothecā. **I**tem
nota tex. et glo. que dicunt q̄ta
continet in se hoc verbū alienare

Ite nota glo. que ponit drām in
ter feudū et emphyteosm.

Si quis presbiteroū scilicet. Alienacō
facta de rebus ecclesie non tenet
et alienātes nisi restituāt excomu
nicātur. **E**t quilibet clericus de
ecclesia potest cōtradecere et rem
cū fructibus repetere. **N**ota glo.
que arguit an subscribens se ali
cui contractui nomie alieno videt
consentire scilicet.

Ad aures scilicet. Terra ecclesie infer
tilis dari potest in emphyteosm
ei cuius studio reduatur ad cultu
ram. **N**ota glo. que dicit q melio
ratio coloni fiat q expelli non
debet quia diligencia sua non de
bet sibi esse dampnosa.

Ut sup aliqua scilicet. Qui iurauit nō
alienare illa que sūt de mensa ei?
et de quibus dubitatur an sūt de
mensa alienare nō debet. **S**eādo
dicit possessiones minus viles p̄
vtilibus de cōsensu capituli sui p̄t
episcopus p̄mutare. **N**ota glo. q
dicit q quilibet ep̄us iurat pape
Ad audienciam scilicet. Canonias pre
diū ecclesie perpetuo locare non
potest. **N**ota glo. que q̄rit hoc ca
su an ne conductores habeant iac
tionē contra locatores ad peamā
repetendā et g. soluit.

Possessiones scilicet. Prelatus posses
siones ad mensam suam vel capi
tuli pertinentes alienare non de
bet nec debet ecclesias in quib?
monachi ministrare consueuerūt
clericas vel layas assignare. **N**ō
glo. que dicit q post q̄ locus est
factus religiosus amplius ad scai
lares vsus redire nō debet et alle.
glo. concor.

Ad nr̄am r̄c. Ecclesia restituitur
contra contractū in quo fuit enor
miter lesa. Nota glo. in prināpio
que dicit q̄ pluralis locatio duo
rum numero contenta est. Item
dicit glo. q̄ leui dampno non da
tur restitutio. Item dicit q̄ nemo
pp̄hs scip̄d̄hs tenetur militare
et p̄ labore quis mercedem rec̄i
pere debet.

Cū laicis r̄c. Alienaciones facte
de feudis vel alijs rebus ecclesias
tias non tenēt quāq̄ p̄r consci
tiones laicorum approbentur.
Nota glo. que dicit q̄ laici princi
pes possunt dare ecclesijs priuile
giū et alle.

Capitulus de reb⁹
ecclesie non alie
li. vi.

Indū r̄c. Perpetua alienacio facta
de rebus ecclesie vacatis et nō
precedente tractatu et sine iusta
causa nō valet. Nota glo. que q̄
rit an hoc casu valet singulorum
consensus an omnes debeāt simul
consentire. Item notat glo. singu
latiter d̄ram inre decretum aucto
ritatē et consensum siue collauda
tionē et alle. ad hoc iura.

Hoc cōsultissimo r̄c. Ita decreta
lis in primo prohibet submissionē
ecclesiarum et honorum suorum ī
mobiliū vel iurū fieri laicis absq̄
cōsensu capituli et licēcia pape. De
iūdo cassat nichilominus quāq̄
firmitate vallatos contra hoc de
cetero faciendū. Tertio punit pre
latos cōtra facientes et clericos
non contradicentes et laicos qui
ip̄os prelatos ad hoc cōpulerūt.

Capitulus de re
bus ecclesie nō
alie in Cle.

Monasteriorū r̄c. Religiosus qui
concedit alicui ad vitā vel ad cer
tum tempus iura redditus vel pos
sensiones administraciones cui p̄ est
suspensus est ab officio nisi duo
cōcurrant. s. conuentus seu si con
uentū habet et si non habet pre
lati cōsensus. Nota glo. que dicit
de obedienciarijs qui faciūt hos
contractus.

Si vna ecclesia r̄c. Episcopus suo
capitulo consentiēte potest vnā
ecclesiam alteri vniue rectore vel
defensore si vacauerit ad hoc non
vocato sed mense sue vel capituli
eāā capitulo consentiente ecclesiam
vniue nō potest eāā cōtraria cōsus
tudine non obstāt.

Capitulus de preca
rijs.

Precarie r̄c. Precarie s̄m auctori
tate et antiq̄ consuetudinem de
quinquēmo ī quinquēnum remo
uetur. Nota glo. que dicit q̄ pre
carium est q̄ p̄ rebus p̄tenti v̄tē
dum conceditur tam diū q̄ diū is
qui concessit patitur et alle. e. t. e
ultimū.

De precarijs r̄c. Reuocat successor
precariam per rectorem ecclesie
irreuocabiliter factā. Nota glo.
que dicit q̄ vbi cōtractus nō va
let nec valet pena illi apposta.
Item q̄ successor potest reuocare
quē predecessor illicitē fecit.

Precarium r̄c. Concessio precarij
extinguitur ad voluntatem conce
dentis vel sibi succedentis p̄ carie
autem concessio nō. Nota glo. q̄

diat qualiter differunt commoda-
tum et precarium. **I**tem nota glo.
q. tunc ille qui rogat precarium q.
ille qui dat vel concedit uterq.
possidet rē.

Titulus de Comodato

Cum gratia rē. **I**sta decretalis di-
cit quomodo et quando et quali-
ter et de quo comodatus tene-
atur et q. commodatus intempesti-
ue non reuocatur. **N**ota tex qui
diat de leui et leuissima culpa et
de mora. **I**tem diat tex. in fine q.
nos beneficijs non capiat deapi
sed iuuari. **V**ide glo. q. diat quod
sit comodatum.

Titulus de deposito

Grauis rē. **E**x deposito factum apud
clericum ecclesie non tenetur eccle-
sia nisi fuerit in utilitate eius ver-
sum. **N**ota glo. que diat q. suspec-
ti torquendi sunt.

Bona fides rē. **I**sta decretalis ē
gregoriij et primo diat ad qd de-
positarius teneatur. **S**ecundo diat
quomodo depositum repetitur.
Nota glo. que diat q. deposita-
rius non debet minorem diligen-
tiam siue respectum habere ad rē
depositam q. ad propriam rem. **I**tem
diat glo. q. contractus ex conuen-
tione legem recipiunt et seruari
debent nisi reprobatio fuerit a iu-
re. **I**tem res deposita non deterio-
rari debet et addi alia reddita non
videtur. **I**tem qui requisitus et con-
dempnatus depositum non restituit
infamis efficitur. **I**tem q. contra

depositum non admittitur compensa-
tio nec etiam depositum cum depo-
sito compensatur. **I**tem qd etiam pre-
dium restituendum est depositum.
Et si dominus simul cum fure petat
depositum domino restituendum debet de equi-
tate. **I**tem quare contractus dicuntur
bone fidei et stricti iuris dixi supra
de excep. in c. **C**um venerabilis
Item diat glo. q. compensatio fit in
pecunia et in pendere et in quantitate
et non de speciebus ad pecu-
niam. **I**tem diat q. absurdum est di-
minutionem fieri propter pecuniam.

Titulus de Emp- tione et vendi.

Placuit rē. **P**resbiteri plebes su-
as amonere debent ut et ipsi hos-
pitales sint et ut carius non ven-
dent transeuntibus q. in mercato
vendere possunt. **N**ota glo. que
diat q. ad hoc etiam possunt per
excommunicationem compelli.

De mensura rē. **Q**ui iustas mensu-
ras et iusta pondera lucra causa
mutare presumpserit xxx. dies in
carne et aqua penitrat. **I**tem diat
glo. q. ad hoc lege Cornelia de
falsarijs puniri debet.

Cum dilecti rē. **N**on irritatur rē
dico si velit emptor licet minus
dimidia iusti pretij res sit empti
Nota glo. que diat q. tempus ven-
dicionis rei inspicendum est. **I**tem
nota qui petit rem ex una causa
et succumbit ex alia causa petere
non prohibetur. **I**tem licitum est
contrahentibus se ad dimidiam
iusti pretij deapere. **I**tem nota
glo. que diat que sit leuis culpa
et que sit leuissima. leuis enim culpa

est quedam mediocrius cautela in qua quis non cauet eam diligens levissima vero in qua diligentissimi caueri se non solent.

Peruenit ad nos etc. Si vir hinc alia bona unde vxor sibi consulere potest consensente vxore se sibi donata propter nuptias vendiderit et postea in usu vxoris conuertit emptore qui rem spacio xxx. annorum possiderit super illa re vxor inquietari non potest. **Vel sic** Si vir rem donatam propter nuptias vendidit eo mortuo vxor emptorem inquietari non potest. **Ad noam etc.** Fictus emptor qui verus est creditor restitui cogitur rem in veritate ipignoratam sed fidei venditam si satisfactum est sibi omnino computat. **Non** non quod scriptum est sed quod gestum est inspiciendum. **Item** quod cessio simulata presumitur propter modicum preium. **Cum causa etc.** Non irritatur venditio si velit emptor licet minus dimidia iusti preij res sit septima. **Non** quod inter cetera dicit quod indebitum solutum propter transactionem non repetitur et alibi. **Si venditori etc.** Ista decretalis ponit tres casus in quibus re euicta venditor emptori de euictione non tenetur. **Primus** est si emptor post iudicium contra eum inceptum venditori non intimauit. **Secundus** si contumaciter se emptor a iudicio absentauit. **Tercius** si per mutuum sententia fuerit contra emptorem lata etc.

Capitulum de locato et conducto.

Ex rescripto etc. Non debet tractari de conducendo nisi de voluntate inhabitantium donec sit tempus conducionis elapsum. **Nota** glo.

que dicit quod pene et odia quando que sunt amplianda contra id quod communiter consuevit dici pene sunt restringende etc. **Item** tangit glo. quis sit canon late sentencie. **Item** tangit qualiter constitutio debet publicari etc.

Destra nobis etc. Reuocatur statutum quod artat rectores et ecclesias res suas certis tantummodo locare personis. **Nota** glo. que dicit quod non est contra ius quod fructus decimarum ad tempus locentur licet ius decimarum vendi vel locari non potest etc.

Propter ste. etc. Propter sterilitatem uno anno contingentem fit remissio pensionis pro rata fructuum illo anno collectorum nisi illa sterilitas cum ubertate precedens vel sequentis anni possit compensari.

Nota g. que dicit de quo colonus istud intelligitur. **Item** quod ecclesia modicum dampnum tollerare debet et alibi. glo. concord.

Potuit emphi etc. Potest emphiteota suas melioraciones vendere nec emptor emere prohibetur si emphiteota primitus requisit ecclesiam. **Item** si denunciauerit ecclesie quantum alius sibi offert et si ecclesia se nolle emere dixerit vel a denunciationis tempore spacium duorum mensium lapsus fuerit. **Item** emphiteota expelli poterit si a solutione canonis per biennium etiam non monitus cessauerit. **Item** dicit tex. quod hoc casu dies interpellat per hominem. **Nota** glo. que dicit et enumerat certas personas que ab empacione melioracionum predictarum sunt prohibite.

**Capitulum de reu
permutacione**

Si princeps &c. Ecclesia potest se res immobiles cum principe permutare si causa rationabilis id exposcat et meliora prospiciat. **Nota glo.** que dicit qd pragmatice idem est qd causa. **Et dicitur pragmatice** sanxio constitutio sup aliqua re promulgata &c.

De commutationibus &c. Commutationes reru ecclesiarum que ab antecessore inconsulte facte sunt potest successor emendare. **Nota glo.** que dicit qd rationabilis causa debet subesse in commutatione rei ecclesiastice et si ratio non subest tunc dicit facta inconsulte.

Mancipia ecclesiastica &c. Mancipia ecclesiastica nisi ad libertatem non conuenit permutari. **Nota tex.** in fine qui dicit qd illud qd semel deo consecratum est ad humanos usus transferri non decet et glo. arguit p et contra.

Iniustum uideatur &c. De supra primo capitulo. **Nota tex.** in fine qui dicit qd absurdum est u. seru? discedens ab ecclesiastica dignitate humane obnoxius fiat seruituti.

Nota glo. que disputat an seru? fugitiu? possit distrahi.

Questum est &c. Prebende pacto precedente permutari non possunt potest tamen episcopus ex causa de loco ad locu permutare personas.

Nota glo. que dicit qd interdum ualeat mutatio loci. **Item** qd licet quis rem alienam vendere potest et tenet vendicio rem tamen non suam permutare non potest.

Ad questiones &c. Ecclesie iure

proprietatis pnt adinuicem permutari possessiones ead ipsarum permutari possunt et p minus ualētibus precā suppleri. **Nota glo.** qd docet qualiter spirituale p spirituali et tpale p tpotali permutatur. **Cū** olim &c. Beneficia sua pdunt qui ea ppria auctoritate permutant. **Nota glo.** que disputat an in cōfessum ead sunt ptes iudicis. **Item** qd nullus est dñs beneficiorum suu sed usufructuari?

Cum uniuersu &c. Clerici per se sua beneficia permutare non debent. **Del** sic. Clerici per se sua beneficia permutantes beneficijs suis priuantur nisi per misericordiam et ob simplicitate eorum tollerant. **Nota tex.** qui dicit qd deceptis et non deapientibus &c.

Exhibita nobis &c. Spirituale cum tpotali permutari non potest.

Nota glo. in principio sui que dicit qd de re spirituali potest in arbitros compromitti. **Item** qd arbitru est nullum qd est contra formā iuris pbati.

**Capitulum de
rerum permutacione li. vi.**

Licet in tua &c. Non obstantibus expectacionibus beneficiu permutacio fieri potest. **Nota glo.** que dicit in principio qd ille qui expectat primā vacantem primā consequi debet prebendam hoc fallit in casib? quos poit. **Jo. an.** de pben in c. **Quia** sepe et de cōcel. pben in c. **Holi.** **Item** nota glo. que uidetur tangere qd in permutacionib? requiratur cōsensus collatorum et glo. remittit.

**Titulus de reu
pmutacione in Cle.**

De concessione rē. Si beneficia ex causa permutacionis ab aliquibus resignata alijs q̄ ip̄s pmutare volentibus conferantur nullius hoc volumus esse firmitatis et ponit ius nouū. **Nota glo.** q̄ inter cetera dicit q̄ permutare volens et p̄terea renūcians beneficio debet hoc in renūciatione exprimerē scilicet q̄ renūciat permutacionis causa. Et dato q̄ hoc nō exprimat̄ satis tamen est q̄ cōsuet̄ ex cōiecturis vel prius actis.

Titulus de feudis.

Insinuacione rē. Si ecclesia a suo vasallo recipit feudum in pignus abstinendo ab eius seruitio non tenetur fructus cōputare in sortē. **Notant hic doctores** q̄ res aliam p̄p̄ia p̄t sibi ip̄ignorari. **Ex parte rē.** Feud e. ponit tres casus in quibus nō obstante iuramento de non infeudādo potest episcopus antiquū feudum nouo vasallo concedere. **Primus** est q̄n vasallus mortu⁹ est. **Secundus** si vasallus feudum alienet. **Tercia** quando feudū facilliter recuperari non potest. **Nota glo.** que in pte tangit an filius teneatur ex delicto p̄is. **Item** quibus modis p̄dit feudum.

**Titulus de
pignoribus.**

Nullus rē. Clericus non debet rem ecclesie absq̄ iustissima necessitate laico vel femine rē in vadū dare rē.

Lator p̄nāum rē. Liber homo pro debito non debet teneri etiam si defuerit q̄ pro debito debeat uicari. **Nota glo.** que dicit q̄ pater in necessitate p̄t obligare et etiā vendere filiū.

Ex presentia rē. Si rector ecclesie suo facto p̄prio rē ecclesie obligat cogitur eius heres rem ecclesie redimere et ecclesie restituere. **Nō glo.** que dicit q̄ non obligantur nisi ea que quis de rebus suis obnoxia facit. **Item** dicit glo. q̄ hoc casu est in op̄acione ecclesie an uelit alienantem vel recipientem cōuenire q̄d est notandū.

Illo vos rē. Si usurarius emit rem eo pacto q̄ post tempus eā restituat venditori recipiendo aliqd̄ ultra sortē fructibus tamen cōputatis in sortem dicitur contractus pignoratius. **Nota glo.** q̄ dicit non q̄d scriptum est sed q̄d gestū est inspiciatur. **Item** glo. declarat quando emp̄as vel venditio est condicionalis et q̄n non. **Itē** q̄ ex qualitate p̄sone presumitur.

Ex l̄is tue rē. Agit mulier p̄ dote cōtra quemlibet detinētē bona mariti. **Nota glo.** que ponit casus in quibus constat inrimonio vxor petit dote. **Item** dicit glo. q̄ mulier preferatur omnibus creditoribus in dote petenda etiam quo ad illos qui habent t̄ctas p̄potestas.

Cū contra rē. Si creditor vel is qui ab eo causa habet recipit tot fructus de pignore q̄ sit satisfactum sorti debet pignus restitui debitori. **Item** glo. dicit q̄ illud q̄d p̄cipi potuit etiā cōputandū.

fore **I**tem dicitur g. qm creditor tenet
de pignore etc.

Significante etc. Si is qui sub pac
to legis commissorie rem sua impig
norauit et iuravit non contrauenire
et iniuste ipeditus non redemerit
rem post die illam redimere potest
Nota glo. q declarat quid sit pac
tum legis commissorie. **I**tem glo. tan
git qm factum nunch vel precau
toris nocet dno et dicit qm dñs
putat nunch fidelem tpe missio
nis no imputatur dno.

Cu constat etc. Usufructuarius ca
uet de utendo et fruendo re arbi
trio homi viri salua reu sba in bo
nis immobilibus In mobilibus vero
usu consumptilibus cauet de resti
tuenda re vel estimacione vel de res
tituendo tantu de finito usufructu.

Item de fideiussoribus.

Clericus etc. Clericus fideiussioni
bus inseruus ab ecclesia vel a cle
ricis vel a creditore abiciat. **N**o
glo. que exponit inseruus et dicit
q frequencia designat. **I**tem dicit
q clericus fideiubere no debet.

Peruenit ad nos etc. **C**opellitur
debitor seruare fideiussore indemp
ne eam per assignacione puetu
bñficiorum suoru. **N**ota glo. que
arguit nulli debere officiu suum
esse dampnosu **I**tem dicit qm usura
et interesse sut petende. **I**tem cleri
corum bona eam redditus benefi
cioiu et cotidiane distribuciones
pnt interdici.

Constitutus etc. **P**er distracione
ecclesiastica copellitur clericus de
bitore a fideiussione liberare fide
iussore qui a creditoribus molesta

tur. **N**ota glo. que tangit qm fide
iussor pt agere ad liberacone
No quibusda etc. **S**i sine licencia
prelati et maioris ptis capituli re
ligiosus fideiussorit aut munitu re
cipit couentus non tenetur et ipe
punitur. **N**ota glo. q dicit q tpe
necessitatis eam monachus fidei
bere pt causa scilicet pietatis tere
tur primo subuenire. **I**tem clerici
inter se pnt fideiube ai coueniuntur
Cum p quo etc. **S**i te p aliquo in
fideiussorem obligasti si diu in de
biti solucione cessauerit aut disti
pare bona sua ceperit aut sup hoc
condempnatus fuisti iure petris
eu conuenire ut te a fideiussione
debeat liberare. **I**tem si hoc ab ini
cio seu conuenit **E**t ita in casibus
ante solucione potest agere fide
iussor ut liberet et alle. glo. cor.

Item de solucionibus.

Ad hoc etc. **S**icut filius tenetur sol
uere debita patris ita prelati
tenetur soluere debita sui pdeces
soris extracta pro rali tate ecclesie
et hoc intellige verum si filius est
heres. **N**ota glo. que tangit et re
mittit qm heres tenetur ex delicto
defuncti. **I**tem qd successor ad id
tenetur qd predecessor facere de
bit et alle. cor.

Si quocudam etc. **S**i prelati et
electi pro aliis debitis obligat
suspensus est ab administracione
temporalium et spiritualium et
ecclesia non tenetur. **N**ota hic g.
que dicit q licet hoc casu reddere
tur ecclesia indempnis adhuc tme
iste est remouendus ab adminis
tracione etc.

Ordarius *scilicet*. Debitor qui non est solvendo excommunicatus quia non solvat absoluitur ab excommunicatione cum cautione de solvendo si ad pignorem pervenerit fortunam habet. **N**ota *g*. que dicit quod inanis est exactio *scilicet*. Item quod impossibile est obligatio. Item quod in cessione bonorum habenda est ratio ne cedens egeat quia non est fraudandus alimentis quotidianis. **I**s qui conquiretur *scilicet*. Nui conquiretur indebitam pecuniam se soluisse probare tenetur quod indebite sit soluta nisi adversarius eius solvacionem inficians de contrario conuincatur tunc enim ei diffidenti onus incumbit probandi quod debitum receperit *scilicet*.

Capitulum de donationibus.

Prudentes *scilicet*. Nobilitas hanc sibi legem ponit ut existimet se debere quod sponte tribuit et nisi in beneficiis suis creuerit nichil se prestasse putet. **N**ota *g*. que dicit quod beatus est dare quam accipere. **I**tem dicit hylarem daturam diligit dominus et alle. *scilicet*.

Fraternitatem *scilicet*. Non valet donatio quam facit prelatus inconsulto capitulo et in dampnum ecclesie. **N**ota *tr*. qui dicit quod prelati sunt procuratores rerum ecclesiarum et debent condiciones earum facere meliores et non deteriores. **N**ota *g*. que dicit quod prelatus si consuetudo est potest modicum dare.

Ceterum si *scilicet*. Prelatus medicam rem ecclesie donare potest ubi habet hoc consuetudo. **N**ota quod consuetudo dat iurisdictionem et libero

rem confert administrationem. **E**t semper respiciendum est ne ecclesia enormiter ledatur.

Consultationibus *scilicet*. Ecclesia non vacans in beneficium conferri non potest sed in proprietatem potest de licencia episcopi sine preiudicio prelati. **N**ota *g*. que dicit quod nemo sine culpa est priuandus siue spoliandus beneficio suo.

Per tuas *scilicet*. Non obstante iuramento de non in feudando de nouo prelati potest integrare feudum si appareat vasallum in mensura deceptum. **N**ota *g*. que dicit quod papa quando concedit privilegium ob gratiam prestiti obsequii. **I**tem quod quis deapitur in quantitate rei agere potest ad supplementum.

Cum dilecti *scilicet*. In donationibus latissima est interpretatio facienda. **N**ota *tr*. in fine qui dicit quod in contractibus plena et in testamentis plenior. **I**n beneficiis quam plenissima est interpretatio adhibenda.

Item *g*. nota que veniunt in donatione possessionis vacantis.

Pastoralis *scilicet*. Si episcopus in ecclesia quam donauit de consensu capituli pro loco percipiebat certos redditus illos donasse videtur alio oes redditus ecclesie preter cathedra dandam cedunt loco. **N**ota *g*. que dicit quod aliud est contrahere societatem simpliciter et aliud omnium bonorum.

Inter dilectos *scilicet*. Possunt hospitalarii in suum preiudicium tantum se et domum suam alteri religioso domui subicere vel donare. **N**ota *tr*. qui dicit de illo qui allegat patriam suam turpitudine. **I**tem quod res

inter alios acta etc. Item notat glo.
q. excommunicatus donare potest.

Apostolice sed etc. Donatio quin
quagesime vel centesime qua fa-
cit episcopus cum graui detrimento
ecclesie sue potest legitime reuocari.
Nota glo. que dicit q. aliqua sunt
que melius in intellectu sunt papi
q. loquendo exprimi.

Propter eius etc. Item capitulum
ponit quatuor casus propter quos
donatio reuocatur. Primo propter
iniectio[n]em manuum violentarum.
Secundo propter atroces iniurias.
Tercio propter dampnum datum in re-
bus donatoris. Item propter pericu-
lum vite predicta tamen non extendunt
ad donatoris heredes scilicet reuo-
care donacionem qui hoc in vita sua
trahit. Nota glo. valde notabile
quod donatio reuocatur et quod non.
Item dicit de filio cui mater dona-
uit. Item dicit q. feloniam commissa pro
patrem non imputatur filio.

Capitulum de peccato cle- ricorum.

Inuestigandum etc. Questio per pre-
latum qui tunc promotionis primo-
mum non habet questio presumuntur
de bonis ecclesie. Nota glo. que
dicit q. contra istam presumptionem
admittatur probacio. Item doc. dicit
hic aliqui et faciunt argumentum de
uxore et marito et ecclesia et prelato
Presbiter etc. Presbiter instrumentum
in empacione de bonis ecclesie con-
ficere debet nomine ecclesie. Nota
hic qd doc. dicunt super isto capi-
tulo qd in dubio standum est narra-
cioni instrumenti et presumitur pro
illo qui nominat in instrumento.

Unusquisque etc. Questio a presbite-
ro post promotionem questio presumuntur
de bonis ecclesie. Nota glo. q.
arguit q. ego teneor tibi restitue-
re qd occasione rei tue ad me pue-
nit ar. c. Ad nostram de iure iura.

Inquirendum est etc. Questio de bo-
nis ecclesie ad nomen ecclesie scri-
bi debet. Nota hic doc. qui colli-
git tres casus in quibus emptum
cum pecunia aliena non est ementis
sed eius cuius est pecunia.

Si quis sane etc. Res ecclesie ad-
culturam per prelatum reducte non
efficiuntur proprie ipsius prelati sed
ad vitam eas tenere potest. Nota glo.
q. disputat an clerici beneficiati sint
usufructuarij vel usuarij. Item dicit
quis dicatur pater.

Capitulum de Testamentis.

Quorundam etc. Episcopus testari potest
de rebus propriis et non de rebus
ecclesie. Nota q. testamentum est
testacio mentis qua disponit aliquis
de rebus suis qd fieri velit post
decessum. Item dicit qd as diuidi-
tur in tres vncias et as dicitur tota
hereditas etc.

Quia ingredientibus etc. Testamentum
prelati religiosi non valet etiam
si de consuetudine adiungitur. Nota
glo. que dicit quid sit legatum.
Item dicit glo. non qd fit sed qd
fieri debet est considerandum. Item
dicit q. votum non tollitur prescrip-
tione. Item mulier non recipit or-
dines etc.

Nos quidem etc. Propter negli-
genciam heredis episcopus exe-
quitur piam testatoris voluntatem.
Notant hic doc. ex isto tex. q.

episcopus nō p̄ mutare volūntē
testatoris deputatum ad certum
vsum et est textus in cle. **Quia** cō
tingit de religi do.

Judicante r̄. **Debetur** legatum
nudis verbis relictum a testatore
et dicit glo. q̄ tale legatum etiam
valet scdm leges. **Itē** dicit glo.
hec q̄ ex nudis verbis etiā quis
obligatur. **Item** glo. tangit quid
faciendū sit quādo legatū est du
biosum sup re legata.

Filius noster r̄. **Non** debentur le
gatum aī testator r̄ non suā sed
ecclesie legat alteri ecclesie. **Nō**
glo. que dicit q̄ si quis scienter le
gat rem alierā tūc heres tenetur
rem redimere vel legatario precū
dare r̄.

Si heredes r̄. **Si** heres iusta tel
atoris nō impleverit ab episcopo
loā ad implendū illa cōpellitur.

Nota g. que dicit q̄ infra annū
adimplere debet. **Itē** dicit q̄ tes
tamētū defensio et excauio p̄tinet
ad episcopū.

Cū in officijs r̄. **In** bonis p̄ ec
clesiam acquisitis clerici testare nō
possunt. **Nota** g. que dicit q̄ do
natus donatori naturaliter est
obligatus ad antidota id est ad si
milia. **Itē** dicit q̄ q̄d quid acquirit
clerici r̄.

Ad hoc p̄nabus r̄. **Moderatam**
elemosinam de bonis p̄ ecclesiam
acquisitis clerici facere possunt
sed testari de eis non possunt. **Ex**
isto capitulo arguūt doc. q̄ quis
potest dare in vita de quo non p̄t
disponere post mortem.

Quia nos r̄. **De** bonis p̄p̄s vel
acquisitis intuitu persone clericis

testari potest sed de rebus ecclesie
testare non potest. **Nota** q̄ clerici
in rebus ecclesie solum vsum hnt
et debent esse contenti victu et
vestitu r̄.

Cū esses r̄. **Valet** testamentum
q̄d prochanus facit coram p̄sbi
tero suo et duobus testibus nec
valet contra consuetudo. **Nota**
ter. qui dicit q̄ in ore duorum vel
triū testium stat omne verbum.
Nota glo. que tangit an mulier
hoc casu p̄t esse testis et videtur
sentire q̄ non.

Relatum est r̄. **Valet** testamentū
ad pias causas coram duobus tes
tibus factum. **Nota** glo. que ex
hoc capitulo arguit q̄d cause vlti
marum voluntatum defunctorum
spectant ad forū ecclesiasticum q̄d
vctū dicit quo ad pias causas.

Relatum est r̄. **De** p̄p̄s testare
potest clericus de acquisitis p̄
ecclesiam si sunt mobilia succedit
ecclesia vel successor et de illis tes
tare non potest. **Cū** p̄t est ex illis
aliquid seruitorib⁹ dare. **Si** vero
clericus plures habuit ecclesias si
et dāuio inter illas.

Cum tibi r̄. **Alterius** arbitrio p̄t
cōmitti testamenti factio. **Nota** g.
que dicit q̄ nullum est testamen
tum vbi nomen heredis non expri
mitur et institutio heredis totius
testamenti est fundamentū. **Item**
dicit glo. q̄ etiā nutū fit testamē
tum. **Itē** dicit glo. in fine q̄ here
des incerti possunt institui vt in
stitutio heredes pauperes xpi.

Officij et infra r̄. **De** relictis ec
clesijs episcopus petat p̄tem suam
licet fuerit sibi aliq̄d a testatore

relictum nisi eo modo et nō ī frau-
dem qđ ea parte sit contentus et
legatū agnouit. **Vel sic fm ab.** Ni
si aliud a testatore dictū sit epus
suum recipiendo legatum alijs nō
renunciat. **Nō ar.** qui vnū recipit
non videt alteri renūciare.

Requisiti zc. **Ista** decretalis dis-
tinguendo et subdistinguen-
do declarat qñ et qualiter inter epm
et cathedralem vel aliam ecclesiā
sit diuidendū legatū qđ sit utriq;
simul vel altero tñtū hoc pro-
summario.

Repnunciatus zc. **In** bonis patris
et matris et auie habet quis ter-
ciā debitū iure nature qua priua-
ri non potest. **Et** filius rogatus res-
tituere hereditatē detrahit debitū
iure nature et quartā trebellianicā

Tua nobis zc. **Episcopus** cōpel-
lit fidei cōmissarios ad exequēdū
pias defunctorū volūntates. **Notat**
hic doc. qđ executor non potest al-
teri cōmittere vices suas quia cō-
mittitur industrie plone hoc verū
si cōmissio est generalis scias si est
specialis zc.

Repnaldus zc. **Filius** rogatus de
hereditate paterna restituēda de-
trahit debitū iure nature et quar-
tam trebellianicā ī quibus potest
legatū relinquere et heredes cōsti-
tuere et penas apponere.

Johannes clericus zc. **Executor** fi-
dei cōmissarius qui suscepit officium
per dyocesānū illius exequi illud
cōpellitur. **Notat** glo. que inter ce-
tera dicit mandatum suscipere ne-
mo cogitur susceptum tñ necesse ē
implere zc.

De hys que zc. **Ista** decretal spe-

ctiant quedam legata de quibus
non soluitur canonica portio epō
vel ecclesie prectiali nisi hoc fiat
in fraudem. **Notat** glo. que dicit
qđ canonica portio diuersimode
deducit scđm varias cōsuetudines
locorū. **Ite** dicit quomodo fraus
debet pbari.

Capitulum de testa- mentis li. vi.

Si pater zc. **In** fidei cōmissarijs
substitutionibus locū habet quar-
tā deductio. **In** directis non et
substitutiones interpretari debent
directas dūmodo cōueniāt verbis
et plonis institutis. **Notat** glo.
de pauperibus consanguineis an
sūt preferendi.

Religiosus zc. **Religiosus** non pōt
esse executor nisi habita licentiā a
suo superiore. **Ite** vnus executor
ex pluribus potest exequi testa-
mentū si alij noluerint aut nō po-
tuerint interesse nisi aliud appar-
uerit fuisse de mēte testatoris quia
tūc scias. **Notat** glo. que dicit qđ
ter. loquitur indistincte ergo intel-
ligitur de quolibet religioso siue
sit regularis siue mendicās.

Capitulum de Testamentis in Cle.

Religiosus zc. **Ordinarius** locū ra-
tionem exigit a religiosis eāam
exemptis de testamentorum exe-
cutionibus quas gesserunt et si cō-
tra hoc deliquerint illos punit.
Vide glo. que inter cetera vide-
tur querere an testator potest exe-
cutorem suum liberare qđ non te-
neatur reddere rationem de execu-
tione sua.

Capitulum de successione hominum ab intestato.

De hoc et hoc et. Ecclesia succedit clerico etiam in bonis patrimonialibus et alijs intuitu persone acquisitis si de eis in vita non disposuerit et alios heredes ab intestato venientibus post se non reliquerit.

Sancto consilium et. Si clericus decedat intestatus peculium eius dividitur in quatuor partes quarum una episcopo altera ecclesiastica pauperibus quarta parentibus si proderint et capaces sunt distribuatur.

Nota g. que docet quid faciendum sit quando dubitatur an clericus habuit bona propria et. Item dicit quod nullus heres nobis proximior est quam qui nos domino sociavit et alle. c. presbitero de pe.

Cum dilectus et. Furiosus non potest condere testamentum. Nota tex. qui videtur tangere de dicto unus testis et de confessione facta extra iudicialiter quantum illa valet et glo. etiam tangit super verbo confitentem. Item notat glo. de furioso et. Item querit glo. quid de illo qui sana mente dedit sua ecclesie et. et postea sine revocatione in infirmitate sua inaudit in frenesim et.

Capitulum de sepulturis mortuorum.

De instituta et. Intestatus et qui non elegit sepulturam cum suis maioribus id est in sepulchrum suorum omnium parentum sepeliri debet. Nota tex. quod socij tribulationum erunt et socij consolationum. Item dicit tex.

ne transgrediaris terminos ante quos quos posuerunt.

Relatum et. Qui convertitur ad monasterium siue in vita siue in morte medietatem relictorum pro anima sua ecclesie prochiali quam dimittit dividere debet. Nota g. que dicit quod super predicta medietate statuit consuetudini et alle.

Fraternitate et. In sepulchro parentum suorum debet quilibet tumulari et si contra fecerit est restitucio facienda. Nota glo. que querit an ne tantum valet oratio generalis sicut specialis. Item glo. ponit versus Missa frequens scilicet precibus ieiunia sacra defunctis profunt prodest elemosina recta. Item minus legitima voluntas defuncti non valet.

De his et. Si quis in egritudine in qua decedit se et sua monasterio contulit et ibidem sepulturam suam eligit prochialis ecclesie decedens habebit portionem suam secus si in sanitate hoc fecerit.

Ex parte et. Qui sepelit prochianum alterius iniuste ipsum tenetur restituere cum omnibus eius occasione preceptis. Nota glo. que tangit qualiter faciendum sit cum minor eligit sepulturam et quando quis dolo ad eligendum induatur.

Cum liberum sit et. Si apud corpus alienius et ad ecclesiam suam sepeliens iniuste ipsum cum emolumentis inde perceptis restituere tenetur.

Nota glo. que tangit qua actione hoc casu agendum est scilicet conditione ex hoc canone.

De uxore et. Potest uxor sicut vir eligere sepulturam patris potest

filios minores sepelire quo vult si hoc habeat consuetudo. Nota glo. q̄ dicit q̄ pater potest filio facere testamentū et alle. institui. de pu pil. substi. §. Ergo r̄.

Cū super r̄. Eligens sepulturam extra ecclesiā suam parochialem debet ei quartam portionē testamēti sui relinque. Not̄ g. q̄ monasteria dicuntur magis religiosa q̄ ecclesie parochiales siue cathedrales r̄. **Certificari r̄.** Per parochialem ecclesie scdm̄ regionis consuetudinē est canonica portio exhibenda. Nota glo. q̄ q̄rit quid sit faciendū si dubitatur de consuetudine et varie in vicinis sūt consuetudines tunc de minori debet intelligi.

In nrā presentia r̄. Cum parochianus eligit alibi sepeliri de legatis ab eo factis habet canonicā portionē ecclesia parochialis sed si non elegerit et alibi sepultus fuerit totum habet. Nota glo. que dicit q̄ tractus futuri t̄pis spectat ad iudicē. Item an̄ dolus rescindat contractū in spiritualibus qd̄ est contra id qd̄ est s̄. **De met̄ causa.**

Ex parte p̄ntum r̄. In casu mortuū in cimiterio sepeliri debet. Nota glo. que dicit illi qui sp̄t̄ se precipitant apud ecclesiā sepeliendi non sūt et alle. Nota casus in quibus fallit regula quibus cōmunicam̄ vivis r̄. scilicet in furibus et latronibus. Itē in illis qui moriuntur in torneamentis. Itē in raptoribus. Itē in h̄is qui seipos interficiunt r̄.

Hæresis est r̄. Excommunicati in cimiterio sepulti si ossa eorū discerni p̄nt sunt exhumadi. Nota glo.

que dicit q̄ ratione dubietatis aliquid admittatur qd̄ al̄s nō admittet similiter et ratione cōnepitatis. **Abolende consuetudin̄s r̄.** Pro sepultura etiā ecclesie precium solui non debet. Nota glo. que dicit q̄ sepultura dicitur locus siue terra in qua nunq̄ ullus fuit sepultus et talis locus p̄t vendi sc̄us de amittitio et officio sepulture laici t̄n̄ cōpelli p̄nt ut seruent laudabiles consuetudines.

Per parochiano r̄. Excommunicato etiā pro manifesta offensa in mortis articulo absoluto ecclesiastica sepultura denegari nō debet. Et heredes sui ad satisfaciendū p̄ eo sunt cen. eccle. cōpellendi. Nota glo. que tractat q̄n̄ heres tenetur ex delicto defuncti. Notat hic ab̄ q̄ heres tenetur hoc casu respondere coram iudice ecclesiastico quia defunctus an̄ absolucionē p̄mittit p̄tere mādatis ecclesie anq̄ fuit in morte absolutus.

Capitulum de sepulturis li. vi. Articulu p̄cial̄ r̄. Ista decretalis in p̄ncip̄io sui p̄hibet ne quis inducatur aliquo p̄ccō vel iuramēto aut p̄missione ad eligendū sepulturā in certo loco vel q̄ electā nō imutet qd̄ si sc̄us factum fuerit penitus nullus erit valoris et loquitur in uerf̄ religiof̄ et secularib̄ clericis cuiuscūq̄ status vel cōdiçionis.

Cū quis r̄. Si quis cui⁹ maiores sūt soliti ab̄ atq̄ in aliqua ecclesia sepeliri ea dissa eligit alibi sepulturā canonica portio dimissis nō debet ecclesie sed illi dūmpat in qua ille officia consuevit audire diuina et ecclesiastica recipere sacramēta.

Is qui hñs ec̄. Habens domaliū in ciuitate vel in castro transferēs se q̄ q̄ ad villam ruralem si non electa sepultura decedat ibidem non in ecclesia dicte ville sed in p̄ rochiali sua debet sepeliri ecclesia

Mulier que plures habuit viros cum vltimo qñ moritur debet sepeliri quia illius honorē retinet.

Licet pater ec̄. Pater minores filios ubi vult sepeliri nō potest ubi contraria ē consuetudo sed sunt cū suis maioribus vel in parrochiali ecclesia sepeliendi. Et licet filius familias preter consensum patris posset eligere sepulturā tamen legare nichil potest si p̄ciliū non habet ec̄.

Religiosi ec̄. Religiosi apud sua monasteria si ad ea commode venire possunt sepeliri debent et sepulturam cū velle et nolle non hñt eligere non possunt. **Notn glo.** q̄ dicit q̄ causa comoditatis et etiā qñq̄ causa inōmoditatis aliqua sūt et aliqua non sūt.

Titulus de Sepulturis in Cle.

Eos qui ec̄. Excommunicati sunt etiā exempti qui in casibus non permissis defunctos sepeliūt in c̄ m̄trehs̄ tempore interdicti vel sciēter sepeliūt excommunicatos publice nominati interdictos vel etiā manifestos vsurarios. **Notn glo.** notabile de publice excommunicato **Hudum ec̄.** Ita decreta narrat discordiam inter predatores et minores de etiā pastores parrochialium ecclesiarū sup̄ predicacionibus Confessionibus et Sepulturis Et

quo ad tytulū hoc dicit **P**redicatores et minores in locis suis sepe hñt illos libere qui hoc elegerint de funeralibus tñ et quibuscūq̄ obuencionibus et relictis de quibus alteri non debetur quartam et non ultra soluant ecclesie per rochiali p̄tē. **Nō g.** q̄ ponit d̄r̄m inter cathedra.

Titulus de prochs̄ et alienis per rochiam.

Si episcopus ec̄. Hic habes qualiter episcopatus diuidatur scilicet qñ episcopus cum vna p̄te plebis incedit in heresim donatistarum et alia pars manet et alius eligitur episcopus et primus redeat ad fidem ec̄.

De dñis ec̄. Episcopus dominicis diebus interrogare debet an missarum sollempnia an aliquis in sua ecclesia sit de alterius parrochianis et si aliquem inuenit ipsū abiciat. **Item dicit glo.** q̄ cōparatio possessionis nō facit domaliū **Nullus episcopus ec̄.** Nullus episcopus parrochiam alterius iudicare presumat nec etiā ordinare

Notn glo. que contra istud arguit et opponit de archidiacono.

Item dicit q̄ sententiā lata a non suo iudice non tenet hoc fallit.

Super eo ec̄. Iures distinctus nō prescribitur siue sit parrochiarum siue dyocesiū siue p̄uinae. **Notn glo.** q̄ dicit q̄ illa que religiosis adherent religiosa sunt. **Item q̄** idem iuris est in minoribus et maioribus ec̄.

Significauit ec̄. Translatio domaliū

perochianū eximit a primū iudicis
pntē. **Nota glo.** que dicit q̄ ibi
dicitur quis habere domiciū ubi
habitat. **Itē** dicit glo. de decimis
predialibus et psonalibus et vide
tur cōcludere q̄ sup̄ prestacōib⁹
decimarum consuetudo multū est
attendenda r̄.

Cytilus de decimis

Decimā r̄. Decime et primicie da
ri debent. **Nota glo.** que arguit
p̄ opinombus magistrorū q̄ eo
rum opiniones sūt fouende et di
at **Imo** q̄ opinombus mgr̄orū
non vult derogare.

Novum genus r̄. Clerici a cleri
as decimas psonales non exigūt
sed clerici habētes ministeriū cer
torū laborū ab alijs ipsis decimas
psolūt. **Itē** dicit glo. q̄ clerici de
suis bonis p̄momialib⁹ decimas
soluere debent.

Ex multiplici r̄. Privilegiū de de
cimis nō soluendis condicionē pre
cedentē non tollit. **Nota glo.** que
dicit hic q̄ q̄n̄ simpliciter fit sup̄
aliqua re cōposicio tūc extendit se
ad p̄ncipia et futura. **Itē** arguit in
quib⁹ rebus nōdū habitis potest
renūciari.

Commissum nobis r̄. Non ē noua
le id a quo perochialis ecclesia
quitq̄ utilitatis percipere cōsuevit
Nota glo. que dicit q̄ dicitur no
ualia a quibus om̄s religiosi sunt
exēpti scilicet quecū nō extat me
moriam q̄d aulta fuissent.

Derueit ad nos r̄. Decime solue
de sūt de puentibus molendinorū
pischariarū feno et lana. **Nota g.**
q̄ dicit de molēdino ad ventū r̄.
Et dicit ḡnalit̄ q̄d de oib⁹ q̄ fidel

hō acquir̄t debet solue decimas.
Nūcios r̄. Perochiani de apib⁹
et de omni fructu decimas soluere
debent **Et** dicit glo. super verbo
frāi h̄ate t̄n̄ acquisito siue de aīa
libus siue intuitu prediorū siue in
tuitu persone.

Cū hoies r̄. Exp̄se necessarie in
decimis p̄dialibus deduci nō d̄nt.
Nō glo. in principio q̄ dicit q̄ illi
ecclesie dāde sūt decime ubi quis
recipit ecclesiastica sacramenta et
eciā p̄diales ubi hoc est cōsuetudo
Itē dicit q̄ ato debet solui et nō
soluēs ē in mora et alle. glo. iura
dilecti filij r̄. De terra cōducticia
eciā privilegiatus decimas solue
debet. **Nō glo.** q̄ dicit q̄ si p̄pria
non sufficiūt h̄atū est clericas cō
duce aliena p̄dia. **Itē** nōr glo. ex
hoc textu q̄d cōposicio b̄n̄ p̄t fieri
super decimis et hoc dictū ē s̄. in
c. **Ex multiplici.**

Suggestū ē r̄. Privilegiū reuo
cat si incipiat eē dāpnosū. **Nō g.**
q̄ arguit q̄ fm̄ diuersitate t̄pm̄ et
varietate rerū privilegia sūt variā
da et cā noua sup̄ueniēte b̄n̄ per
ditur privilegiū.

Ex parte tua r̄. Templarij hospi
talarj et cystarciēn̄ privilegiati
sūt in decimis nō soluendis alijs re
ligiosi nō nisi in noualib⁹ et aialū
nutrimētis. **Item** glo. dicit q̄ mo
nachii olim dabāt decimas.

Ficet de r̄. Possessio privilegiati
de nō soluendo decimas si veiat ad
nō privilegiatū vl̄ deē alijs excolē
da ex tūc non dicit privilegiata.
Nō glo. q̄ dicit q̄ privilegiū mo
nachorū intelligit de terris quas
personaliter colūt.

Ad auidenciã r̄c. **N**omine laborũ noualia et non noualia intelligũtur. **N**ota glo. que dicit q̄ infamiã iuris incurrat qui priuilegiũ principis a seute interpretatur. **I**tem notat q̄ a forma uerborum singera causa nõ est recedendũ

Quomiam r̄c. **D**eime noualium debentur ecclesie i cuius parochia insurgunt si uero non sunt in aliqua parochia debentur episcopo. **N**ota glo. que dicit quid si noualia non sunt in parochia aliam sed in insula et considerandũ est cui p̄uincie adherent.

Parochianos r̄c. **C**um deime non ab homine sed ab ipso dño sũt institute quasi debitum exigi p̄nt.

Nota ḡ. q̄ dicit de dicatione quasi et alle. illud quasi uigentiã a p̄sibi quasi ē expressũ ueritatis

Ad hoc r̄c. **D**eima iure hereditario possideri non debet. **N**ota ḡ. que dicit q̄ decimas laicus possidere non potest. **I**tem dicit q̄ in feudum dari non p̄nt.

De terris r̄c. **J**udei tenentur ad soluendas decimas prediales. **N**õ glo. que dicit q̄ is ad quem spectat fructuũ p̄ceptio fructuũ onera subire debet et subire etiam cõpelitur. **I**tem dicit q̄ iudei non sũt de ecclesia r̄c.

Quãuis r̄c. **L**aycis nõ debent dari deime vel oblationes et ponit penã laycorum hoc faciendum. **N**õ glo. que dicit q̄ laicis dis ponere de rebus ecclesie non est tradita potestas. **I**tem dicit glo. q̄ fructus decimarũ bene concedi atq; locari p̄nt laico ad tempus uite sue sed ius non r̄c. et dicit cũ nos diam?

uitulũ fructũ uacce demonstram?

Cũ sint r̄c. **F**acõne consuetudinis potest quis habere ius decimandi in parochia aliena. **N**ota glo. que dicit q̄ a sanctis patribus non ē diffinitum nec nos diffinire debemus. **I**tem glo. arguit de cõsuetudine soluendi decimas.

Prohibem? r̄c. **L**ayci decimas habentes nõ possunt eas in alios laicos transferre. **A**e etiam in clericos sine auctoritate episcopi. **S**ed glo. querit an ne possunt laici transferre decimas in alios laycos de cõsensu episcopi.

Ad apostolicã r̄c. **D**eime personales debentur ecclesie parochiali prediales ecclesie in cuius parochia situm est predium nisi aliud habeat cõsuetudo. **N**ota glo. que est singularis in hac materia et dicit que dicuntur decime personales et q̄ dicuntur prediales.

Ex parte r̄c. **D**e omni fructu p̄dij soluende sunt decime prediales.

Nota glo. que dicit q̄ una et eadem res diuerso iure censeri non debet r̄c.

Non est in p̄tate r̄c. **D**eime soluende sunt non deductis expensis scilicet de uino grano fructibus arborum pecoribus ortis negociaõne. **E**t de mat̄ria uide glo. ultimam que dicit p̄dicta uera in decimis p̄dialibus sc̄cis in personalib?.

Ex transmissa r̄c. **D**e fructibus molendini ad ventum soluende sunt decime. **N**ota glo. que arguit et querit an etiam de illiatis acquisitis sunt soluende decime et arguit de meretrice an debet soluere decimas. **I**tem dicit q̄ meretrix nõ

turpiter acapit precium.

Anobis etc. Locator et conductor tenetur ad decimas nisi se imunes ostendat. Nota qd decime sunt tributa egenarum animarum et eas in signum vniuersalis dominij sibi dñs reseruauit. Item dare decimas est preceptum diuinum.

Tua et infra etc. In genere vel in specie impator decimas remittere non potest et decime noualia non accrescunt layco qui ab antiquo decimas in feudum habuit. Vide glo. que notat casus aliquos in quibus laicus habet potestatem in clericos etc.

Tua nobis etc. Hinc deductionem seminis et sumptuum debent dominus et colonus decimas soluere et non cui voluerint ecclesie vel pauperibus sed prochiali cui debetur nec ab hoc excusantur propter maliciam clericorum. Nota glo. que querit an symoniaco decime sint dande.

Ex parte etc. Priuilegium de decimis laborum noualia comprehendit.

Nota tex. qui dicit ubi manus conceditur minus accessum esse videtur.

Et sic e conuerso dicit glo. qd cui minus interdictum est et manus prohibita esse videtur.

Pastoralis etc. Expense que fiunt pro restauratione molendinorum siue piscarioerum et aliarum rerum non sunt deducende de puentibus decimadis. Nota glo. huius capituli et doc. de expensis que fiunt in re extra rem et circa etc.

Cum contingat etc. Per decimam in parte in alterius prochia prescriptam non intelliguntur noualia de nouo exrescencia prescripta. **N**o

glo. qd dicit qd prochiales ecclesie non tenentur episcopo decimas soluere et alle.

Cum in tua etc. Una et eadem terra non potest pluribus ecclesijs esse decimalis. Nota glo. que dicit qd minute decime dicuntur partes aialium et de pullis et ovis et ortis. Item qd una ecclesia non debet diuerso iure censer.

Dudum etc. Papa non possunt aliam concedere decimam ecclesie nec ex commissione confirmata a papa in forma comunis. Nota glo. que dicit de prescripione et an quis teneatur allegare et probare titulum suum etc.

In aliquibus etc. Non soluent decimas non sunt predia conducenda.

Nota glo. que dicit qd pactum non nocet ecclesie quam a quolibet possessore potest petere decimas quia est onus quod sequitur ipsam rem.

Cum non sit etc. Ante solutionem tributorum soluende sunt decime.

Nota glo. que dicit qd ibi de porro decime sunt dande ubi scdo crescant et non ubi primo creati sunt et alle. **xxi. q. i. ca. Si quis.**

Ruper etc. Cisterciensium Templariorum et hospitaliariorum de fructibus possessionum quos acquirunt post conatum generale tenentur decimas soluere si prius ex eis decime solvebantur etc.

Interdicimus etc. Clerici non debent recipere decimas in pignus ad alias ecclesias pertinentes.

Nota glo. que dicit qd ecclesia ad quam decime pertinent potest eas bene in pignus recipere quia per hoc laicus rehabet decimas.

**¶ Titulus de
decimis in
vi.**

Discrecioni rē. Predicatores et m-
nores in predicationibus suis vel
alibi non debent pp̄m informare
q̄ decimas vel aliam rem pres-
taones consuetas non soluunt
p̄mo debent populū informare
q̄ eas voluntarie et libenti aīo
soluāt. Et nota glo. que disputat
an decime debeantur ex precepto
vel consuetudine.

Statuto perpetuo rē. Ista decretalis
ponit qualidā declaraciones circa
illas indulgencias quibus conce-
debatur aliquibus ut decimas no-
ualium p̄perent pro ea porcione
qua percipiebant antiqui. Itē
p̄uidet prochijs pauperibus qua-
rum decime alijs dabantur. Itē
p̄uidet de decimis recipiendis de
manibus laycorū. Itē p̄uidet
de decimis religiose soluēdis.

**¶ Titulus de deci-
mis in cler.**

Religiosi rē. Ista decretalis post
quatuor casus in quibus religioſi
grauantes vel fraudātes ecclesias
circa decimas debitas si requisiti
per illos quorum interest nō de-
sistunt infra mensem Vel de vsu
patris vel retentis infra duos men-
ses non fecerūt emēdam suspēsi sūt
ab officijs administracionibus et
bñficijs et talia non hñtes sunt ex
cōmunicati.

Si beneficiarū rē. Decima debet
scdm taxacionē de moneta curētā
Et collectores p̄pter hoc ornamē-
ta et alia ad diuinū officium de-
putata distrahere non debent ut

scilicet libers et calices in ecclesia
episcōpō rē.

**¶ Titulus de
regularib⁹
et transe.
ad reli.**

Nullus rē. Nullus debet tōndi
ad p̄fitendum aliquā religionem
nisi fuerit legitime etatis et spō-
tanea sua voluntate. Nota glo. q̄
dicit q̄ aliquis potest esse clericus
post vñ. emū suum quia tunc est
doli capax.

Si quis ante rē. Conſecratus ante
legitimā etatem si parentes eius
infra omū non reclamaueūt de-
ricus manebit Si vero post legit-
imā etatē per vim consecratus fu-
erit si ipse vel parentes eius nō re-
clamaueūt clericus manebit.

De clericis rē. Qui se fingūt habi-
tu et nomine monachos et nō sūt
corrigantur ut veri monachi vel
clerici fiant. Nō g. in principio sui
q̄ dicit q̄ fictio siue simulatio fit
quāq̄ ex honesta causa rē. Itē di-
cit de illo qui intravit monasteriū
monialiū et fuit monachus.

Vidua si rē. Qui sibi spōte velū
imponit et inter velatas cōuersan-
do deo oblationē fecit licet velit
nolit velata manebit q̄ q̄ iuramē-
to firmare velit eā nō tē velamen
sibi imposuisse ut deponē posset.

Johānes frater rē. Non licet mo-
nacho de monasterio ad monaste-
riū temere migrare nec aliquam
pecuniā habere qd̄ si frater fuerit
ab Abbē prioris monasterij coher-
ceatur Nota glo. que dicit q̄ cau-
sa administracionis potest mona-
chus habere pecuniā. Itē abbas

compellitur monachū suū recipere.
Quia in insulis etc. **Ubi** dura ē mo-
nachorū congregatio pueri ante
vii. annū ad monachatum nō reci-
piuntur. **Nota** glo. q̄ dicit q̄ hec
decretalis in quibusdā libris ē pa-
lea et q̄ dicitur in ea est speciale
ppter asperitatē.

Nō est nobis etc. **Facta** professio-
ne non est hānī nisi ad strictiorem
ordinē transire. **Ex** isto capitulo
arguūt aliqui q̄ ordo cisterciensium
sit ordo strictior q̄ non est vetū
quā cartusienī sunt strictiores.

Ad nosram etc. **Votum** religionis
sine deliberatione emissum nō ob-
ligat vouentē. **Et** dicit hic abbas
q̄ seais est in alio voto quā siue
quis solempniter siue simpliciter
continentiā voueat obligatur et
ponit rationē diuersitatis. **Itē** di-
cit glo. quō intelligitur illud q̄
dicitur **Nō** semel placuit etc. **Item**
tangit q̄ annus inceptus pro cō-
pleto habetur et q̄ nō. **Itē** dicit
q̄ deus intuetur cor non factū.

Sup eo etc. **Qui** recipit habitū p-
fessorum ubi habitus sūt distincti
religiosus esse compellitur et si rea-
pit habitū nouāorū p̄t libere ad
seculū redire. **Nota** glo. que t̄ngit
in qua veste debet monachus fa-
cere probationē an in laycāli vel
monachali etc.

Hanc de canonicis etc. **Si** canonicus
regularis fiat monachus regule
atōris ibi manere p̄t. si laxioris
ad primā regulā siue monasteriū
redire compellitur.

Significat etc. **Minor** viii. ānoū
proficēdo religionē non obligatur
nisi factus maior tātū habeat. **Nō**

glo. que dicit minor intrans reli-
gionē in principio xv. anni debet
interrogari de voluntate sua.

Cū virum etc. **Mulier** in etate le-
gitima bñdicta regulariter viuē
compellitur. **Nota** glo. que dicit in-
ter cetera q̄ paterna deuotio q̄
q̄ facit monachū occasionaliter et
q̄q̄ filius obtempat paterne de-
uotiom ex debito honestatis non
necessitatis etc.

Porrectū etc. **Uine** habitū potest
quis ordinē se obligare. **Nota** tex.
qui dicit q̄ a conuertendo votum
emittatur. **Itē** q̄ non habitus sed
p̄fessio facit monachū. **Nota** glo.
in fine que dicit de eo qui simpli-
citer p̄misit intrare aliquā religio-
nē illud soluere tenetur.

Cū simus etc. **Qui** ante etatem le-
gitimā intrat religionē potest in
etate legitima cōtrauenire. **Nō**
q̄ filius potest a p̄re religionem
intrante bona sibi ex successione
paterna debita ip̄trare.

Dicit tenor etc. **Furiosus** ex suscep-
tione habitus ad monachatum nō
obligatur. **Nota** glo. que dicit q̄
ille qui habet integrum iudicium
licet grauissima teneatur infirmi-
tate si voueat ipse tenetur votum
adimplere etc.

Ad apostolicam etc. **Ante** annum
probacionis potest quis se ordinē
obligare. **Nota** tex. qui dicit q̄
multa fieri p̄hibentur que t̄mē
facta tenent. **Item** notat glosa
q̄ ad probandum religionem si-
ue monachum diuersa in iure sta-
tuuntur t̄pa q̄q̄ ānus q̄q̄ bien-
niū q̄q̄ triēniū. **Itē** dicit q̄ in
re cōi potior ē condicio p̄hibēns.

Dicit nobis *et.* **F**acta professione
aliatus ordinis cogitur quis ad
habitum eam si diu steterit sine
illo. **N**ota glo. que inter cetera di
at que vniu contempto ad eius
bona mortuu aspirare no valeo.
licet quibusd *et.* **M**onachus pt
ad strictiorem ordinem transire peti
ta licentia sui superioris licet no ob
tentu. **N**ota *tr.* qui dicit privile
gu meretur amittere *et.* **I**te dicit
q angelus sathane in angelum
lucis. **N**ota glo. que dicit q cum
prohibetur iuramentum temerariu
videtur prohibitum **I**te tangit glo.
de alienacione p sone et alienacio
ne rei. **I**te publica utilitas prefer
tur priuate et qualiter hoc intelli
gatur vide glo. **I**tem presumitur
de bono corde *et.* nisi contra *et.*
Veniens ad se *et.* **V**ir et vxor vt
non contineant se aburare no pnt
Nota glo. que dicit q isti abura
uerunt se mutuo non vt continerent
viverent sed se inuicem aburans
erunt vt ai alijs adulterari possent.
Consulti sum? *et.* **Q**ui ad monas
teriu se conuertit habitum sumedo
nouiciou libere infra annu proba
cionis exire poterit nisi in ingressu
apparuit eum vitu absolutu velle
in melius commutare. **N**ota glo. q
est notabilis et dicit de ptestaco
ne qua facere debet intras religi
onem **I**te dicit qd de condicione
apposita in religione et in memo
rio. **I**te dicit q in dubio psume
du est p religione. **I**te in dubio
presumendu est que fore exa mu
ricatum vt poaus ad cautela ab
soluatur *et.*
Postulasti *et.* **C**lerici in minorib?

constituta qui habitum nouicium
susceperunt pessione tamen trita
vel expressa postea no seculi licite
in ecclesia seculari ordinatur. **N**o
glo. que dicit q doli capax sicut se
obligare potest dyacono sic etiam
deo *et.*

Ex parte tua *et.* **H**abitus per
annum gestus quem facit regu
lar. **N**ota *tr.* qui loquitur de
illis qui terra duabus vhs ign di
non verentur **E**t intelligitur *tr.*
de habitu qui datur p fientat us
Ite dicit *tr.* q habitus non facit
monachum sed p fessio regularis
Statuimus *et.* **I**ntrans religionem
infra annu potest exire nisi contra
riu cstedatur. **N**ota *tr.* qui dicit
q quilibet renuacare valet ei qd
pro se noscitur introductu. **N**ota
glo. que disputat an episcopus in
fra annu probacionis possit con
ferre beneficium intrantis religionem
De religio *et.* **F**ugitiui et eieci
sunt omni ano requirendi solliciti
et ad reuertendu ad monasteriu
districtius compellendi. **N**ota glo.
que dicit q prelati tenentur de
facto subditi nisi eum coerxerit.
Ite dicit q nichil cum scandalo fa
ciendu est.

Titulus de
Regula et
Trans *et.*
l. vi.

Is qui monasteriu *et.* **S**i mince
xiii. anorum ingreditur monaste
rium in xv. anno libere exire pt
nisi in ipso xv. ano p fessione fe
cerit vel habitum p fessum susce
perit vel expresse et tu habuerit
professionem prius a se factam.

Si autem maior trijū annis ingredi-
tur si portat habitum per annum
quāvis sit indistinctus intelligitur
professus. Vide glo. que dicit de
dupliā p̄fessione.

Non solum r̄c. Predicadores vel
miōres infra annum probationis
quēq̄ ad sui ordinis p̄fessionē reci-
pere non p̄nt q̄d si fecerint recep-
tus alligatus non est eorū ordinis.
Et ipsi de receptione p̄fessionis
aliorum sunt suspēsi et p̄uēdi pe-
na que pro grauiorib⁹ culpis eis
consuevit infligi et vide desup g.

Constitucionem. r̄c. Constitucio
Imoc̄ qui p̄hibet cōuersorū p̄fes-
sionem recipi ante annum probacio-
nis elapsū pie meōrie. Alex. papa
iij. ad fr̄es predicatorū et miōrū
dūmpat declarauit extendi. Hōn
autē a paris similitudine racionis
induct⁹ declaracionē eādē ad alio-
rum mendicanāū ordines proga-
uit. Item dicit q̄ in alijs religio-
nibus p̄fessio tacite vel expresse
fieri p̄t infra annū r̄c. Sed expres-
se emissā in seculari r̄c.

Beneficiū r̄c. Beneficiū illius
qui religionē ingreditur non est
infra annum probationis aliam con-
ferendū nisi ad id ipsius accedat
assensus vel consēt q̄d vitā volue-
rit absolute mutare vel p̄fessionē
fecerit et habitū susceperit profes-
sorū. Et interim p̄ alium b̄ficiū
deseruitur r̄c.

Qui post votū r̄c. Douēs intrate
religionē certam si aliam intraue-
rit eadē laicrem cum priori simpli-
a per votū solempne posterius sit
derogātū in eadem potest remanē
pro voto t̄n p̄mo non impleto ē

sibi p̄ma iungēda. Item glo. po-
nit d̄ram intrē votū factum de in-
tranda religione et de voto facto
de p̄fitendo.

Si ad solū r̄c. Si ad solū abbatē
p̄tinet creatio monachorum eo de-
functo nequit nouus monach⁹
a cōuentu creati abs poterit si eo-
rum creatio spectet isimul ad utrū-
q̄. Itē g. dicit q̄d de iure spectat
simul ad utrūq̄.

**Capitulus de requi-
et transe. ad reli-
m Cle.**

Ut professores r̄c. Professores ordi-
nū mendicanāum eadē h̄ate transf-
euntēs ad non mēdicantes licet
administraciones habeāt non ha-
bent vocē in capitulo et si alij de
capitulo id cōcedāt nec deinceps
consequi p̄nt administraciones pri-
oratus vel officia eadē tam q̄ vi-
catij nec p̄ se vel alijs animarum
curā gerere.

Eos qui r̄c. Qui in āno discre-
tionis constitutus per annum nouici-
um habitū portauerit hoc ipso re-
ligionem illam p̄fessus cōsuetur nisi
habitū ille distinctus fuerit no-
tabiliter ab habitu p̄fessorū.

**Capitulus de
conuersione
coniugatorum**

Preterea r̄c. Si vir de uxoris licē-
tia profitetur et vxor de inconti-
nencia suspecta nec religionem
nec continēciam profitetur potest
episcopus sibi vitum restituere.
Nota glo. que tangit de incontinē-
cia et senectute.

Deum rē. Ante carnalē copulam potest quis inuita vxore religionē intrare. **Nota glo.** que videtur q̄ rere nūquid post ingressum religionis manet vnicū prioris mūmo nū diat q̄ inefficax tñ ē rē. et concludit q̄ tollitur.

Quidam rē. Post carnalem copulā inuita coniuge sua nemo potest religionē intrare. **Nota glo.** que tangit de mūmomo beate marie virginis et querit an hoc casu exiens monasteriū posset postea aī alia cōtrahere.

Cū his predictis rē. **Martus** religionem ingredi non potest nisi vxor ingrediatur vel nisi de incōtinēciā non suspecta pmitat cōtinēciā. **Nota glo.** q̄ diat q̄ multe steriles sunt et iuuenes que tñ cōtinere non pnt.

Cōiugatus rē. Nullus cōiugatus est ad sacros ordines promo uendus nisi ab vxore cōtinēciā p̄fiteat fuerit absolutus. **Nota glo.** que disputat an clericus cōiugat⁹ posset sine licēciā capere minores ordines.

Hanc si rē. **Vxoratus** in episcopū promoueri nō potest nisi vxor p̄fiteatur et religionem intret. **Nō glo.** que diat q̄ per habentes p̄les s̄ba ecclesiarum consueuat de perire. **Item** querit de vetulis an eāam debēt vouere cōtinēciā.

Ex publico rē. **Spōsa** de p̄nti nō cognita que diat se religionē vel se ingredi infra certum tempus cōpellitur religionē confiteri vel ad virum redire. **Nota glo.** que diat de tripliā consummacione matrī monij rē.

Vxoratus rē. **Ut s̄.** **Nota glo.** q̄ querit q̄ si hoc casu vir intreat religionē et proficitur et mulier iu uenis et suspecta nō intreat religionē nec vouet cōtinēciā nūquid tenet monachatus rē. **Item nota tex.** in fine qui diat q̄ mulier ad cōhabitandū tonsurari nō debet. **Ex pte abbatis rē.** **Professus** religionē de consensu vxoris in seculo remanētis licet ei fuerit restituit⁹ ea mortua ad monasteriū redire cōpellitur. **Nota glo.** in principio que videtur tangere an hoc casu vxor dando licēciā videatur vouere rē.

Cōsultit rē. **Professus** religionem de cōsensu vxoris ea mortua non potest ad seculū redire. **Nota glo.** que diat q̄ hoc casu idē est in canonico regulari et in monacho cū pua sit dīa inter eos vt xx. q. iij. presens rē.

Carissimi rē. **Alter cōiugum** in alterius p̄iudiciū eāā si ad tempus cōsensat non potest vouere p̄petuā cōtinēciā. **Nota glo.** q̄ diat q̄ vir et vxor cōmuni cōsensu pnt cōtinēciā vouere p̄petuo rē manendo in domo sua xxxij. q. v. **Quod deo.**

Placet nobis rē. **Due sine licēciā** viri religionē intreat post mortē ipsius nō est ad religionem cogēda redire. **Nota glo.** que diat q̄ sententiā pro pte tenet et p pte nō tenet.

Ad apostolicā rē. **Idē** sicut in capitulo cum sis s. e. et in c. tēnsu ratus. **Nota glo.** que diat q̄ iudiciū soluitur qd̄ firmum erat si ad eum statum deuenierit a quo

inapē nō potuit. *Sec?* ē in mēmoio
Ex parte tua *cc.* Per professionē
religionis non per ppositam casti-
tatis in saulo seruande soluuntur
sponsalia de pnti. *Nota glo.* que
inter cetera dicit qd matrimonium
cōtrahitur inter absentes per nū-
cium. *Item* circa interuenit licet
nō pena.

Constitutus *cc.* Si vxor aliam
fuerit publice adulterata vir eius
potest ad sacros ordines pmoue-
ri. *Nota glo.* que dicit qd ducens
viduam vel ab alio carnaliter cog-
nitam non potest ad ordines pro-
moueri *cc.*

Veniens *cc.* Insufficiens coniugis
licencia per sequens adulterium cō-
firmatur. *Nota qd* votū nō potest
imperari sed bene suaderi et ppte-
rea solet dici qd volūtarium militē
elegit sibi dñs. *Item* arguit *glo.*
qd licet dolus in spiritualibus inter-
ueniat valet cōtractus.

Accedens *cc.* Vxor maritum pro-
fessum repetit non obstante licen-
cia proficēdi per maritum extorta
ab ipsa *cc.*

Significauit *cc.* Qui dat licenciam
infrandi religionem et promittit
continenciam non cogitur religio-
nem intrare nisi sit de incontinēcia
suspectus. *Nota glo.* que dicit qd
illa que sine condicione vouentur
sine condicione soluuntur. *Item* di-
cit qd quandoq; quis ex facto suo
cōpellitur intrare religionē.

Gaudemus *cc.* Mulier conuicta
de adulterio nisi maritus voluerit
eā recipere cōpellit monasterium
intrare ad penitenciam pagendam
Nota glo. in hoc casu loquitur de

adulterio publico. *Itē* dicit quali-
ter olim puiebatur adulterū.

Dudū *cc.* Si coniuges ab inuicem
se absoluūt vouendo continēciam
et religionē intrando alter alterū
repetere nō valebit. *Nota g.* que
dicit qd votum ex calore cōmissum
non tenet. *Item* dicit *glo.* qd nichil
refert narrandi diuersitas ubi ea-
dem dicitur. *Itē* dicit *glo.* de dolo
bono *cc.*

Mulier que *cc.* Mulier que in
fide remansit viro a fide lapsa p̄t
ipso inuito religionē intrare et hoc
intellige dūmodo maritus ab ea fu-
erit iudicio ecclesie separatus. *Nō*
glo. que ponit dram inter fornicā-
tionē carnalē et spiritualē.

Cyprianus de cōuer.
infidelium

Laudabilem *cc.* Heracenus qui
machinate xpiana muliere virum
ipsius accedit si postea cum illa cō-
trahat matrimonium sepatur etiam
si per illam conuersus sit ad fidē
secus si sine machinatione illū occi-
dat. *Nota glo.* que dicit qd licet
pugnare pro patria et fide. *Item*
quandoq; punitur affectus sine
effectu *cc.*

Ex lris *cc.* Si vxore in iudaismo re-
licta iudee vir cōuertatur ad fidē
cōmunis proles assignabitur viro
ad fidē conuerso. *Nota tex.* qui
loquitur de dolore mris et de mri
monio. *Itē* de filio in cuius p̄tate
sit. *Nota glo.* que dicit inter cete-
ra qd filius infra triennium existeres
manebit penes mrem. *Itē* dicit *g.*
qd filius sequit familiā p̄ris et nō
mris. *Itē* tractat *g.* ubi pupillus
debet ali.

**Capitulum de voto
et voti redēptione**

De pegenacionis rē. Episcopus potest cōmutare votum ex causa in eo qđ fuerit magis deo gratū. **Jo. an.** Nota glo. que dicit qđ in cōmutacione voti causa semp debet attendi. Nota glo. que dicit qđ cōtinentie equum bouū inueniri nō potest vel māius et sola castitas pntat dño aias qđ suadent p̄t imperari autem non.

Deuētis rē. Papa cōmutat votū ultra marinū maxime in pupilla et etate emissū. Nota glo. que tangit an papa possit dispensare in voto fidelitatis qđ p̄mittit socius socio in itinere siue a s. **Itē** notat glo. qđ votum ex facultate emissū obligat et arguit et soluit. **Itē** notat glo. qđ in voto possibilitas semp subauditur.

Intrantiam tuā rē. Ex voto iniato solūmodo nemo est obligat⁹. **Nō** glo. que solū videtur tangere de voto cōcepto in aīo non tamē aīo obligandi. **Itē** dicit glo. qđ nemo se obligat sine aīo. **Itē** dicit qđ ex nudo pacto non oritur actio et alleiura p̄ et cōtra.

De scripture rē. Notum non violat qui illud in melius cōmutat. **Nō** glo. que dicit qđ non est illi necessaria certa delicti satisfactio cuius totum vite tēpus obedire ipenditur. **Itē** arguit glo. qđ intrantia religionē non est p̄ma p̄ preteritis imponēda.

Non est voti rē. Executio voti ultra marini ex causa differri potest per papā. Nota glo. que tangit

qđ in dispensacionibus debet subesse causa a s. ille aī quo dispēsat etiā per papā non ē scirus quo ad deū rē.

Sicet vniuersis rē. Ecclesia cōpellet laicū ad executionē voti ultra marini per excommunicationem et honoū subtractionē. Nota glo. in principio qđ dicit verbū Aug⁹ dicitis de voto qui nō cepit delibere qui ingressus est p̄sueret. **Itē** arguit glo. qđ vnus p̄t pro alio iūnare et votū implere.

Magne deuō rē. Papa cōmutat ex causa votū ultra marinū in vigiliis oraciones et ieiunia et tūc maxime aī cessat causa que vouētē ad vouendū induxit. Nota glo. que ponit tria que semp sunt consideranda scilicet quid liceat scđm equitatē quid deceat scđm honestatem et quid expediat scđm utilitatē. **Itē** dicit ter. qđ non est curandū os loquentū iniqua dū modo nō recedatur a veritate.

Quod sup hīs rē. Impedito ad tempus exequi votū ultra marinū conceditur dilacio p̄petuo vero impedito indiciatur redēptio in aliud qđ magis expediat ad succursum terre sancte. Nota glo. que dicit qđ ex causa papa potest dare licentia vouendi ad terrā sanctā viro inuita vxore.

Ex multa rē. Notū ultra marinū ex certis causis mutari potest in aliud per papā et nō per aliū nisi ex ipsius speciali mandato. Nota qđ papa in casu huius capituli sibi specialiter dispensacionē reseruat ergo i alijs videtur ep̄is cōmittē. Nota casum specialem in glo. ubi

maritus potest sine licētia uxoris
uouere &c.

De tuas &c. Qui uouit religionē
igredi si uoto nō impleto fiat epus
renunciare debet et uotū implere
Del sic **Dotum** non impletum im
pedit promouendū et deiciat iam
promotum. **Nota** q̄ regularis p̄t
eligi ad regimen secularis ecclesie
q̄d patet ex isto textu &c.

Postulatis &c. **Prelatus** etiam re
gularis potest emitte re uotum ul
tra maritū et potest puentus ec
clesie ad terre sancte subsidū de
putatus in usus p̄prios cōuētere
Nota q̄ uerbo & exēplo predicare
dicimur. **Itē** nota q̄ aliquis relin
quitur p̄prie consciencie. **Item** q̄
prelatus dimittes ecclesiam debet
relinquere paratorē.

Capitulum de
voto li. vi.

Quod uotū &c. **Illud** uotū dicitur
solēpne quo ad dirimendū mati
monū post contractum q̄d solēp
nisatum est p̄ suscepiōnē sacri or
dinis aut p̄ professionē factam ta
cīte aut expresse aliam de religioni
bus per sedē apostolicam appro
batis. **Nota** glo. in principio que
docet ubi matrimonū primo fuit
institutū. **Itē** dicit d̄ram inter cle
ricam et monachum. **Item** querit
quid hoc casu faciendū sit si intra
ret religionē non approbatam cre
dens tū eam fore approbatam **Et**
de clerico ordinato in subdiaconū
per ep̄m quē credebat ep̄m et in
ueritate nō fuit.

Capitulum de statu
monachorum et ca.

Theodocius &c. **A** lege dyocesana

non a lege iurisdictionis monaste
ria sūt exempta. **Del** sic. **Episcopus**
non debet uendicare ea que mo
nasterio conferuntur nec aliq̄ mo
lestiā inferre corrigere tamen p̄t.
Monachi &c. **Monachi** p̄ precio
recipi non debēt et taliter recipiē
tes puniuntur. **Item** monachus nō
debet habere peculium nisi pro in
iuncta sibi administratione priora
tus et obediencie p̄ precio aliam
cōferri non debent **Priores** ad nu
tum in cōuentualibus ecclesijs re
moueri nō debent.

Recolentes &c. **Monasteriū** vel
ecclesia alteri coniuncta eius sortie
naturam cui fuit coniuncta. **Nota**
tex. qui dicit **Si** quis similem cū
alijs vitam suscipiunt &c. **Itē** dicit
g. q̄ quilibet terminis suis debet
esse contentus. **Itē** dicit g. q̄ illud
q̄d alteri aggregatur illius debet
imitare naturā.

Duper quod &c. **Regularis** qui p̄
priū non resignauit in morte in a
misterio sepultus debet exhumari
si hoc sine scandalo fieri potest.
Nota glo. que dicit q̄ p̄pter uita
dū scandalū multa sunt et cmit
tuntur &c.

Quod dei timorem &c. **Canonius**
regularis prefici potest ecclesie p̄
rochiali et debet habere sciam so
ciū ad cautelā si hoc cōmode fieri
potest. **Nota** glo. an monachus
vel canonicus regularis p̄t prefici
ecclesie prochialis **Itē** q̄ mōch⁹ scā
debet h̄re socium sciam in canonico
regulari &c.

Cum ad monasteriū &c. **Primo**
dicit q̄ mōch⁹ nō debet uti cōmi
sea linea. **Itē** q̄ mōch⁹ nō debet

aliquo mō habere p̄riū et si h̄is
montis non resignet in sterquilū
mō subterretur. **I**tem monachi d̄nt
h̄re cōtinuū silenciū in dormitorio
et in refectorio. **I**tem q̄ nō debēt
in refectorio carnes cōmedere. **I**tem
q̄ abbas sine scandalo aliorū de
bet se circa infirmos caute habere
Item dicit qualiter abbas et pri
or debent se habere et qualis ho
nor debet eis imp̄di. **I**tem dicit
q̄ papa nō potest cum monachis
ad habendū p̄pria dispensare de
quo vide glo.

In singulis r̄. **A**bbates et prio
res monachorū et canonicorum re
gulariū debent de truenio in tri
emniū capitulum cōmune celebra
re. **N**ota t̄p. qui dicit q̄ ita vult
iura sup̄iorum a subditis observa
ri ut inferiores a superioribus in
iurias non sustineant.

Ea que pro r̄. **I**n isto capitulo
traditur forma sedm quā visitare
habeāt visitatores deputati per p̄
sidentes in capitulo generali. **N**o
t̄p. qui dicit q̄ non obstāt perti
nacia vel amicorū potentia ovis
morbida ne ceteras oves inficiat
est abicienda. **I**tem nota glo. in fine
que dicit q̄ in vno eodēq̄ officio
dispar non debet esse p̄fessio ne
est arḡnd bouē et asino.

De statu mona
chorum et cano
nicorum regul
ū. vi.

Deuotioso r̄. **P**rimo ponit casum
constitucionis et constitucionē de
clausura monialū. **S**econdo p̄ci
pit ultra facultates i monasterijs
nō mendicantiū nullam recipi et

contra factum irritum deccit.
Tertio p̄uidet quid iuris q̄n mo
nales h̄nt facere fidelitate vel ho
magiū temporalibus vel seculari
bus domnis et quando in ecclē
siastico vel seculari foro causas ha
bent. **Q**uarto facit ordinarios ex
eautores huius iuris de clausura
et quo ad exēpta monasteria p̄
t̄stando q̄ per hoc in ipsis exēp
tis quo ad alia nichil iurisdicatio
nis sibi vendicet. **N**ota glo. que
inter cetera dicit q̄ nemo inuitus
crescere cōpellitur. **I**tem dicit glo.
de penuria monialū et ē multū
singularis.

De statu mo
nachorum et
canonicorum
regulariū i cle.

Ne in agro r̄. **P**remittit exordū
breue in quo constitucionis causā
ponit et generale interdictū mo
nachorū nigrorum circa exquestū
ornatū vel notabilem excessum in
vestibus Cibis et Ponib⁹ Equi
tariis et lectisternijs. **S**econdo
specialiter p̄uidet circa vestes
habituū primas. **A**lmucias **C**apu
cia **C**alcaamēta **H**onas **C**ulculos
et **C**alcaria **H**ellas et **F**rena ipso
rum et ultimo circa habitū sup̄iore
Tercio circa eorū confessionem **C**ō
munionē **E**xpositionem regule et
institutionē nouiciorum. **Q**uarto
circa venaciones et auaraciones
eorum. **Q**uinto punit certos pre
dictorū transgressores. **S**exto con
tra p̄fessos eūtes ad curias p̄i
cipum vel alīs vagantes vel infra
septu monasterij arma tenentes.
Septimo cōtra eorū solitudinē.

Octavo puidet de prierum etate
et ipsoꝝ sacerdotio pꝛessione et
habitatione. Nono de mōcherum
ordinacone et ipsoꝝ doctrina. Ul
timo cōfirmat et innouat dec. s. e
Cū ad monasteriū r. c. In singul
Attēdētes r. Primo poit exordiū
Secūdo cōstituacone in qua primo
statuit q̄ ordinarj singul ānis visi
tent mōsteria mōialium non exēp
ta et exempta q̄ soli pape subfunt
reliqua exempta visitēt superiores
ipsoꝝ. Tercio statuit abbatias
bñdicēdas infra ānū debē bñdici
Quarto cōstituacone pꝛograt ad
canoicas selāres cū quadā pꝛesta
cone. Quinto detmīnat cōmittiūā
visitāciū. Sexto puīt visitantes
Nota tꝛꝛ. qui videt inue q̄ scāt
canoicarum secularium ab ecclesia
non est approbatus

**Cytilus de
religiosis
domibus.**

Nūc autē r. Ille ep̄us nouam ec
clesiam consecrabit qui primo pꝛō
eiusdem loci ecclesiastica sacramē
ta ministrabat. Nota glo. q̄ dicit
qualiter cognoscatur quis debeat
basilicam primo cōsecrare.
Quia monasteriū r. Nichil iuris
peat ep̄o in cuius dyoc. est eccle
sia quā papa alteri ecclesie vniūt
Vide glo. que innuit q̄ papa nō
intēdit iuri alteri p̄ suū pꝛilegiū
derogare. Item dicit qd̄ si vniūq̄
episcoporum
De renodochijs r. renodochie in
ep̄i potestate sūt in cui⁹ dyoc. sunt
constitute. Nota glo. q̄ arguit ex
hoc capitulo q̄ oīa monasteria et
renodochia de iure cōi spectant

ad episcopum.

Ad hec et infra r. locus deputa
tus auctoritate ep̄i ad hospitalita
tis vsum religiosus ē et ideo ad hu
manos vsus redire non debet et
simili modo dicēdū ē de alijs reb⁹
Inter quatuor r. locus regulari
um sine causa non debet transfer
ri ad selāres. Nota glo. que dicit
q̄ necessitas non habet legē. Itē
q̄ de ecclesia seculari pot̄ se fieri
monasterium.

Constitutus r. Ep̄us remittens
ecclesie iura ep̄alia censum ānnum
in ea retinere potest. Vel sic Eccle
sia sita in dyoc. ep̄i tenet ei r̄spō
dere i ep̄alib⁹ nisi cōderit illa sibi
esse remissa. Nota glo. que tangit
materiam. an episcopus potest
res vni⁹ ecclesie dare alteri inuitis
clericis. Item tangit an pactum
posset episcopus cum ecclesijs sup
censibus facere. Itē dicit q̄ indu
bio id accipiēdū est qd̄ vicio caret
Cum venerabilis r. Ad iudicatur
episcopo ecclesia i spiritualibus si
in dyoc. sua sit sita et hoc pꝛobato
nisi pꝛobet exempta sed in tēpora
libus succumbit nisi aliter doceat
de iure suo. Nota tꝛꝛ. qui tꝛigit de
instrumēto raso i loco suspecto. Itē
dicit g. qd̄ non dominus potest rē
locare. Itē dicit glo. q̄ valet instru
mētū rāsum et alle.

Cum dilectus r. Pꝛobata exemp
cone vel legitima pꝛescripcione
sentēcie late pꝛonūciatur nulle
Nota glo. in pꝛincipio que ponit
dram inter paratorū et lras de
rato quia vigoē simplicis pꝛo cura
torij parator nō p̄t trasigē huc
cōponē sec⁹ si habet clām de rato

De nimia rē. Noua religio nō est
admittenda. Nec potest habere
monachus vel abbas locum in di
uersis monasterijs. Nota glo. q̄
diat q̄ nouū collegium nō p̄t in
sciu sine prinape et eius cōsilio.

**Capitulus de
religiosis do
li. vi.**

Religionum rē. Ista decretalis in
prima pte statuit ius nouū repe
rit ius antiquū et ordines medi
cantes inuētos post conalium nō
confirmatos p̄ ipsum inq̄tum p̄ces
serūt de facto reuocat. In scanda
pte de approbatis prouidet qd̄ p̄
fessores p̄nt in ipsis remanere nul
lum ad professionē recipientes lo
ca noua nō exuendo ⁊ vetera nō
vendendo sine licētia apostolice
sedis irritans contra factū et ex
cōmunicat contra facientes. Nota
glo. que diat q̄ in multitudine
sacrificiorum nō placatur deus.
Item ponit glo. metra de significa
cōe huius dictionis affatam. Item
diat g. q̄ hoc casu veteres ecclesie
bñ p̄nt refia rē.

**Capitulus de
religios do
mib⁹ in Cle.**

Cū de quibusdam rē. Primo po
nit cōstitucionis causā abolet et
dampnat statū Begitarum et ex
cōmunicat sectantes vel de nouo
sectātes illum statū. Secundo excō
municat religiosos dantes eis con
siliū auxiliū vel fauorē. Tertio
protestatur qd̄ statū penitencie
et humilitatis per hoc mulierib⁹
nō vult prohiberi. Nota glo. que
diat de prostibulis beginarum et

begardoū. Item qd̄ Begine
difficiliter alios q̄ religiof admit
tunt. Itē in fine diat pulchra de
humilitate et aurea verba que sūt
meti tenēda.

**Capitulus de
capellis mo
nachorum rē.**

In ecclesijs rē. In ecclesijs in quī
bus monachi habitant p̄ntibūt
monachi scilicet clerici episcopo
qui ipsū instituet et desituet. Nō
glo. que videtur off onere et diat
causā quia monachū non ē citari
ire prechia.

Dilectus filius rē. Si ecclesia nō
cathedral vendicat iura in aliqua
ecclesia optet quo ad illa tantum
refert q̄ p̄ prescripcōne vel alio
legittime sibi probabit deberi et
sic prescripcō non extenditur ad
alia iura. Nota glo. que diat q̄
due actiones simul in eodē libello
p̄nt p̄poni. Item tangit an senten
cia possit fieri in p̄onomū vel pro
curatorem rē.

Ex parte rē. Itē ipetrate ut mo
nachus mercede solus nō valent
m̄si de cōstitucione cōali genera
lis fecerint mentionē. Nota glo.
que diat quando quis impetrat
contra ius scriptū optet illud ius
in līs exprimi. Itē diat de impe
tracōne iportuna ⁊ qd̄ conalū sit
maior papa.

Ad audienciā rē. Episcopi cōpelle
p̄nt abbates ne monachos solos
in prioratibus morari permittant.
Nō g. q̄ diat q̄ cōaliū. Innocē di
at gnale sp̄. Itē glo. poit hoc casu
drām iter mōchos et canonicos re
gulares quia regulares hoc p̄nt.

**¶ Titulus de
appellis mo
nachoru li. vi.**

Presbiteri qui rē. Presbiteri qui p monachos ad cura animarum habend episcopo presentantur et p episcopu instituntur nō possunt ab ipsis ecclesijs per ipsos monachos sed per episcopu causa rationabili amoueri. **Nota glo.** circa finem que dicit q quis p leu culpa a suo beneficio remoueri non debet et alle. ad hoc iura.

**¶ Titulus de iure
patronatus.**

De latu rē. ppter discordiam laycorum patronoru cessat ecclesia a dānis tolluntur inde reliquie et clauduntur ostia. hoc dicit cum c. sequenti rē. **Nota glo.** que dicit q ius pa. est apud unūquemq hēdem insolidum quo ad oēm eius effectum. **Itē** qd patrom alternatis vicibus pnt presentare.

Quocumq. Casus est. ut supra **De** quatuor c.

Rm in rē. Si patrom in pntatione discordant is preferatur qui habet voces pluriū patronorum sed si hoc sine scandalo fieri nō potest aut patrom infra tēpus delegati non presentauerit episcop⁹ et ecclesiam ordinabit. **Nota glo.** que tangit certos casus quibus acquiritur ius patronatus.

De terea rē. Excommunicantur patrom layci qui in ecclesijs institunt vel destituūt et bona ipsoru administrant et clerici qui tales institutiones incipiunt a beneficijs deponuntur. **Nota glo.** que vult q recipiens ecclesiam a layco non

est ipso iure suspensus.

Quod aut rē. Si patronus laicus successiue presentat duos et secūdus per episcopu approbetur valebit institutio hoc primo. **Si** patron⁹ laycus donat ecclesiam collegijs vel clericis sine consensu episcopi non valet donatio. **Nota tēp.** qui dicit q p non dato habeat rē.

Quia clerici rē. Ius patronatus vendi nō potest presertim si emit ut nepotes vel filij presententur. **Nota** hic glo. primam que ponit diuersa nomina iuris patronatus. **Item** disputat an ius pa. vendi potest rē.

Ex lris rē. Ius patronatus cū ueritate ad cōductorem transit.

Nota glo. que dicit illud uideri concessum qd non est nominatim exceptum. **Itē** q idem iuris est in toto qd in pte. **Item** tangit glo. an patronus lite pendeñ possit presentare et uidetur uelle q sic tñ ar. contra.

Illud pretereūdum rē. Patronus laycus qui concedit ecclesiam clericis vel loca religioſa sine consensu episcopi potest non obstante tali concessione que non tenet ad illā cum uocabit presentare vel eam auctoritate episcopi alteri vel loco religioso donare et eodē modo summatur c. Cum layca et c. **Sug** gestū infra e. ti.

Querimoniam rē. Instituti in ecclesijs per nouos patronus mutari non possunt nec uicissitudines ecclesiarum per eos fieri. **Nota** glo. que uidetur tangere qualem potestatem habet patron⁹ sup sacerdotes et reb⁹ ecclesie rē.

Cum laici etc. **Ut** s. in illud **fm**
Jo. an. **Nota** tpe. notabile qui di
cit q non licet laicis clericos in
ecclesijs presumpcione ppria ordi
nare **Vide** glo. huius capituli que
videt notabiliter tangere qn licet
post factu penitere etc.

Cura pastoralis etc. **Religiosi** ve
dicare vel retine ecclesias no pnt
sibi concessas a laicis sine dyoc.
consensu nisi legitime prescripserit
aut postea dyoc. consensu habue
rint. **Nota** glo. que tangit hoc ca
su de pscriptioe donacionis et de
ignorancia iuris et quid de succes
sione qui videtur habere bonam
fide. **Item** dicit de illo qui merca
tur contra iura. **It** qui in locu al
terius succedit.

Si vero etc. **Si** patroni vacantis
ecclesie infra tempus debitu non
presentat episcopus ordinabit ec
clesiam. **Nota** glo. q querit quid
hoc casu pdest presentacio cu iam
precessit canonica institutio scilicet
vt patronus maneat in quasi pos
sessione presentandi discordia iam
soluta etc.

Cum seculu etc. **Si** patronus veni
at ad exemptos per hoc ius epa
le minuere non debet **Vide** glo.
que tangit quibus modis et qua
liter transfertur ius patronatus
et ponit verbum iura patronatus
transire facit nou? heres **Hes** per
mutatur donacio vendicioq.

Ex insinuacione etc. **Hinc** consensu
patroni no debet quis ecclesiam oc
cupare. **Nota** glo. q tangit de. **Iu**
re pa. et dicit q ius patronatus
e res indivisibilis et est apud que
libet ius ad eu habentem insolidu

It dicit glo. qui no habet canoni
cum ingressum debet de ecclesia
expelli etc.

Consultuit etc. **Patronus** non pt
ecclesiam sibi retinere nec ea alte
ri neq filio suo conferre. **Nota** g.
que hic dicit q hoc capitulo non
videtur prohiberi pti quin posset
presentare filiu suum et sic videtur
admissum.

De iure vero pa. etc. **Ius** pronu
tus vendi no potest sed hoc veru
intelligere debes nisi vendatur cu
vniuersitate quia illo casu licet ve
di potest **Ratio** est quia ius pro
natus est annexu spirituali ergo
no potest vendi etc. sic nec redimi
potest quia res sacra non recipit
estimatione.

Nullus laicis etc. **Patronus** eccle
sias vel decimas sine consensu epi
vel pape ead loco religioso vel ec
clesie conferre no potest. **Nota** g.
que videtur tangere quid hoc ca
su faciendu esset si episcopus con
sentire no vellet et an subsit causa
vel non.

Significasti etc. **Si** episcopus in
ecclesia alterius dyoc. est pronu
pdoneus ab ipso presentatus de
bet institui **Notant** hic doc. q pa
tronus quilibet potest de consuetu
dine presentare clericu unde cumq
originem duxerit si sit pdoneus.

Consultacionibus etc. **Institutus** ad
presentacionem eius qui ius pro
natus ecclesie possidebat ab eccle
sia remoueri no debet licet ius pa
tronatus ab eo postea euincatur
seus si no possidebat sed crede
batur tm esse pronus. **Nota** hic
glo. q dicit q opinio hic pferatur

veritas et qd legitime factum est
irritari nō debet.

Suggestum est rē. **I**stud ē. sūma
tur sicut c. **I**llud s. e. fm Jo. an.
Notat glo. qd illud qd ab iniūo
est inualidū per sequentem cōsen
sum tenet. **I**tem dicit qd quando
plura sūt pro aliquo q̄ contra op
tinere debet.

Relatum rē. ab officio et beneficio
ecclesiastico remouetur qui moni
tus non dimittit ecclesiā a layco
sine consensu episcopi sibi cōcessā
hoc primo. **S**econdo dicit qd layci
spoliantes ecclesiam excommunicari
debent rē.

Cā te docet rē. **S**i ecclesia vacās
infra sex menses non fuerit per
patronū prouisa ex tunc episcopus
potest eā ordinare atq; sibi de pas
tore prouidere. **N**otat glo. huius
capituli que arguit de quatuor
mēribus licet hic dicatur de sex.

Preterea rē. **P**atronus ius patro
natus alienare non potest nec ab
ecclesia aliquid erigere nisi id qd
a dpo. sibi fuerit concessū. **N**otat
glo. que dicit qd ante consecratio
nem ecclesie potest census siue tri
butū statui patrono sed post nō.

Cū aut aduocatus rē. **P**atronus
laycus vno presentato variare p̄t
alium presentando sed patronus
clericus hoc non potest. **N**otat glo.
que dicit qd quando dubium est
quis potior sit i iure gratificacōni
loais est et qn̄ quis nō potest sub
uenire utriq; **I**tem qd clerici ping
uius ius hnt i iure prōnatus.

Nobis fuit rē. **E**x cōstructione ec
clesie facte ex dpo. auctoritate ac
quiritur ius prōnatus hoc primo

Patronus non eligit in ecclesia
collegiata licet eligat i capella hoc
scādo prōno etiā debet p̄cessio et
honor et est etiā alendus si vergit
ad inopiā. **N**otat glo. que videtur
de cōsensu prōni in electionibus
et an invito patrono ecclesia p̄t
fieri collegiata.

Per vras rē. **P**rōnus ecclesie val
cantis seipm̄ ad eandē presentare
non p̄t. **N**ō glo. q̄ dicit qd nō am
biciose sed laboriose ad honorem
debet pueniri. **I**tem dicit qd inter
p̄ntantē et p̄ntatū debet esse dīa
Cum p̄pter rē. **S**i questio iuris pa
tronatus inter laycos infra quatu
or menses non fuerit terminata
episcopus illius dpo. in qua eccle
sia est situata illi ecclesie de recto
re p̄uidebit. **V**ide glo. que dicit
qualiter ista debēt cōcor. cū s.

Cū dilectis rē. **L**egatus de latere
ecclesiā cuius alia ecclesia est prō
na sue collacōni reseruare potest li
cet non vacantē et eam conferre
cū vacabit. **N**otat glo. que in hoc
capitulo disputat an legatus p̄t
cōferre vel sibi reseruare ecclesiam
ubi laycus est prōnus.

Pastoralis rē. **S**i prōn⁹ laicus suc
cessiue p̄ntat duos et ep̄us scdm̄
instituat valebit institucio ep̄us tñ
qui maliciose recusat primū ei tene
tur p̄uidere. **N**ō glo. q̄ q̄rit quis
hoc casu debet p̄bare maliciā ep̄i
cū p̄ facto p̄sumit et alle. rē.

Postulasti rē. **S**i ad p̄ntacōnē rē
vis aliquis ad t̄ptulū sue ecclesie
fuerit ordiat⁹ nichilomin⁹ prōn⁹
qui non consentit ad eam cum va
cabit poterit presentare. **N**otat
glo. que disputat de cōsensu prōni

Item dicit qd iudicium prōmi multum est sequendū qui ita dilexit ecclesiam ut sua ei cōferret qd est notāndum.

Transmisit rē. Patronus licet clericus ecclesiā etiam vacantem conferre nō potest sed presentare p̄t ad illam. An autem de pluribus patronis posset vnus presentari vide c. Cōsuluit s̄ e. Nota hic et in c. pastoralis qd valet qd factū est post appellacionem legitimā. Item qd quis debet puniri in eo in quo deliquit. Item nō prestat impedimentū rē. qd de iure non sortitur effectū.

Capitulus de iure patronatus in vi

Si laicus rē. Si laicus patronus ius patronatus ecclesie vel loco aliquo religioso contulerit valet talis collatio quous sine cōsensu ep̄i dyoc̄, facta fuerit predicta tamen collatio nō debet ep̄scopo in iure suo derogare hoc primo. Secundo dicit qd q̄ patronus laicus habet ad presentandū quadrimestre tēpus ecclesie tamē vel monasteriū cui facta est collatio iuris patronatus habet tamq̄ patronus clericus semestre tēpus hoc dicit.

Capitulus de iure patronatus in cle.

De constitucio rē. Ista cle. in prima pte ponit exordium in quo expediendā obseruancie antiqui iuris pro constituciois causa ponit. In secūda ponit constitucioem q̄ tria ponit. Primo p̄uidet circa assignacionem p̄tis puentium eccle-

siarū faciēdū prelati vel vicariis ipsarum p̄ patronos ecclesiasticos qui nō solent eorū onera subportare. Secūdo circa illos patronos qui solēt predicta onera subportare. Tercio circa execucioem cōstituciois dat p̄ntem dyocelaniis et tollit obstaculas et determinat op̄miones rē. fm Jo. an.

Si plures rē. Si plures sūt patroni heredes in presentacione vnus dūtaxat habēt vocem. Et p̄nt licet cōcordare qd alternatis vicib⁹ presentēt p̄mittitur etiam eis qd plures p̄nt ad vacantem ecclesiā presentare p̄sonas ydoneas eodē mō et vna ex hys p̄ ep̄m valeat eligi et admitti.

Capitulus de Censibus.

Sanctum est rē. Hoc ecclesie et domus dotis cū orto cū alijs rebus iuxta ecclesiam positus et ad ipsam ecclesiam p̄tinētib⁹ non solunt tributum neq̄ censum. Nota glo. que dicit quid sit mansus. Itē qd ecclesia soluit tributum ecclesiasticam rē.

Omnia anima rē. Prestacio pensionis est subiectionis p̄bacio. Nota glo. que dicit qd hoc qd in isto capitulo dicitur dictum fuit laicis si aut illud p̄. q. i. magnū. Et potest extēdi ad clericos quo ad hoc qd debent obedire suis p̄latis.

Habentes rē. Censibus de nouo monasterio imponi nō debet. Nota glo. que dicit qd ab inicio potest ecclesie census imponi sed postea nō nec etiam de post potest census augeri. Et sic hic incipit est spectandū et arguit glo. qd q̄sq̄

iniam quando finis et quicquid me
dum est considerandum.

Vicet multum etc. Clericus ad col-
lectas personales compelli non de-
bet. **Nota glo.** que dicit hoc casu
quod miserabiles persone sunt de iu-
ris dictione ecclesie. **Item** dicit quod
miserabilibus personis potius est
misericordiam quam aliquid auferendum
Item dicit qui morbo corporali la-
borant a personalibus muneribus
exemptantur etc.

Peruenit etc. Non debetur census
cuius causa ignoratur. **Nota glo.**
que dicit quod erroris promissio nul-
la est et stipulatio facta sine causa
nulla est. **Item** querit glo. an ne
census vel seruicium tale posset ac-
quiri tempore.

Cum apostolus etc. Istud consilium
determinat numerum equorum
quos secum debent habere prelati
visitantes prohibet eis ut venato-
ribus et epulis sumptuosos et preci-
pit prelati ne subditos tallient
permittat tamen ab eis si causa ius-
ta subsit moderatum auxilium que-
rere. **Nota** hic glo. que est valde
notabilis et dicit qualiter episcopus
visitans dyocesis sua se debet habere
Et dicit quali modo debet uti. **Item** dicit
quod ex nimia in gurgitatione os olet.

Prohibemus etc. Noui census non
debent ecclesiis imponi nec vetu-
tes augmentari. **Vide** glo. que di-
cit istud fore verum nisi status rei
mutetur. **Item** dicit glo. quod noua
vectigalia nisi a principe possunt
imponi. **Item** dicit **tr.** hic quod ma-
iores debent facere minoribus quod
vellent sibi fieri si ipsi essent subditi
De rectra etc. Prelatus auctoritate

sua non potest suam ecclesiam pre-
sertim post mortem in sua constitui-
ere censuale. **Nota** glo. que dicit
quod hoc casu etiam successor non tenet
ecclesiis quas etc. **Episcopi** non
possunt nouum censum imponere eccle-
siis quas de nouo eripiunt de ma-
nibus laycorum et intellige eripiunt
scilicet quo ad ius patronatus.
Nota quod consuetudo aliarum ecclesia-
rum seruari debet.

Imouamus etc. Hinc auctoritate
principis pedagium imponi non de-
bet et si hoc fecerit communione
careat reprobata. **Nota** glo. que dicit
quod omnia alia pedagia non dabunt
nisi ex consuetudine legitime prescrip-
ta cuius contrarium non est in memoria
Cum clerici etc. Clericus qui sine
auctoritate episcopi per collusio-
nem imponit nouum censum ecclesie
debet illa priuari. **Et** istud c. ad-
ditur ad c. **De rectra s. e. fm. Jo.**
an. **Nota** glo. que dicit quid est
Collusio etc.

Ea que de auaricie etc. In collec-
tis vel alijs non debent ecclesie quantitas
vel sic. **Si** collectores grauant ec-
clesias isto officio priuabuntur. **Et**
ipsius huius est c. **Ea que de symonia**
Item qui querit quod suum non est suum
perdere debet.

Dignificauit etc. Is qui recipit iu-
ramentum de soluendo censum de nouo
impositum ecclesie illud cogit remittere
Nota quod videtur dicere an potest in hoc
dubio sit obtemperandum an scilicet
episcopo an iuramento. **Item** quis non de-
bet cogi ad iurandum soluere censum
Supra et infra etc. Archidiaconus
visitans provinciam etiam a monasterijs
provincie parum debebit. **Jo.** an.

Nota glo. que dicit quis dicitur parator. **Item** una et eadem res non debet diuerso iure censeri. **Item** ar. q. tu idem debes facere qd alij faceret si tu es eius de iuris grauis admodum. **Patroni** eam ecclesiasticam nouum censum ecclesie imponere non possunt nec veterem augere et si aliqui premissiones vel iuramenta super hoc exegerint remittere compelluntur.

Quanto r. **Procuratio** a principio imposta semper est exhibenda sed si grauamen esse incipiat papa potest remedium adhibere. **Vel sic.** **Augmentis** facultatibus ecclesie augmentatur paratio. **Nota** q. verbum simpliciter positum generaliter est intelligendum. **Et** quando certum quod titulus non exprimitur conueniens siue mediocre intelligitur. **Item** nota hic glo. circa finem ubi de colono dicitur quod fructus augmentantur vel diminuantur diligentia vel negligentia coloni.

Cum instantia r. **Item** capitulum potest qualiter et quando legati et nuntij apostolice sedis debent parari. **Et** hic verus casus non ponit pars huius est s. de prescrip. in c. Accedentes et pone hic casum secundum illud capitulum. **Nota** glo. multum notabilem que inter cetera dicit quod pauperes grauari non debent hoc casu primo pauper non dabit iudici sportulas. **Item** dicit in fine quod particularis solutio non parua habet in comoda r.

Ex parte r. **Hic** habes qualiter promittentes annua vota ea soluere debent. **Nota** glo. que dicit quod id quod maior pars facit alij facere compe-

lunt hoc casu scilicet in soluene annui voti et sic in dubijs obseruanda est consuetudo vicinorum locorum. **Cum** olim r. **Ecclesie** tenetur episcopo in cuius dyocesis sunt constitute in procuracionibus quarta decimarum et alijs iuribus episcopalibus respondere. **Nota** glo. q. per libros antiquos probantur consuetudines episcopatus et alie. ad hoc r.

Olim causa r. **Prescribi** non potest ut census de meliori moneta debitus soluat de minori moneta. **Nota** glo. in principio que dicit quod non predestat proestatio quam actus contrarius fit per testacionem. **Item** notat glo. de confessione aduocati et probacione erroris in confessione. **Item** non qui preestatio rei r.

Cum venerabilis r. **Episcopus** generaliter ecclesiam exprimendo iura episcopalia ibi intelligitur retinere. **Nota** glo. que dicit quod quibuscumque verbis generalibus episcopus ecclesiam aliquam exprimat tamen in eodem visitacione paracionem et cathedraliam reseruat.

Super eo r. **Ecclesie** de nouo conuerse paraciones et alia debent facere ut antique. **Ab.** et de materia huius capituli dicit per Innocentium s. de consue. **Cum** olim et s. de offi. archi. c. si. **Nota** q. attendenda est consuetudo vicine.

Procuraciones r. **Procuraciones** etiam aliquibus legatis dari non debent nisi cum personaliter visitacione exercent. **Nota** glo. que dicit quod triplex est paratio una que debetur ratione visitacionis. **Secunda** que debetur ratione consuetudinum. **Tercia** ex pacto r.

Venerabili fratri R. c. Episcopus
habet paracionem ab ecclesia in
sua ciuitate positam. **Nota glo.** que
dicit qd paracio racione visita-
tionis debita prescribi non potest.
Item qd paupes ecclesie ad visita-
tionem non tenentur.

Cum nuper r. c. Archiepiscopus de-
bet per totam prouinciam suam pro-
curare et super hoc punire rebelles
et istud intellige cum eps est negligens
quia aliter se intromittere non debet
et quoniam hoc potest v. c. **Pastoralis**
de offi. ord.

Cum canonicas r. c. **De** Sm moneta
a principio constituta est census
annuus persoluentis siue sit mi-
norata pecunia ut in c. **Olim** siue
augmentata ut hic. **Nota** quia post
annos liber iustus est post bien-
nium liber erit. **Item** dicit glo. de
moneta minori r. c.

Auctoritate r. c. Propter oratoria
paracio non debetur. **Nota glo.**
qd prelati visitans non debet in-
trare gratia vel priuata oratoria
sed debet se transferre ad capud
id est ad principale ecclesiam siue
monasterium.

Titulus de
censibus r. c.
li. vi.

Romana r. c. In prima parte huius
capituli dicitur quomodo et quando ar-
chiepiscopus potest suam prouinciam
visitare. In secunda parte dicitur quid
archiepiscopus in visitatione facere
debeat et que crimina punire potest.
In tertia dicitur quomodo et in quibus
rebus paracionem recipere debe-
at. **Nota glo.** que inter cetera dicit

qd pñcia persone multum opatur.
Item quoniam ab archidiacono appellari
non potest. **Item** notat glo. in quibus
casibus scriptura requiritur et po-
nit xxvii. casus quos vide ibidem.
Erigit perversorum r. c. Quia decre-
talis s. prima non bene seruabat
in qua precipitur paraciones in
victualibus non in pecunia recipi
et non recipi munera nec etiam pa-
raciones in victualibus in locis non
visitatis non bene seruabatur illa
hic confirmat addiciens penam.
Nota glo. que dicit super verbo.
Erigit qd magna ratio suadet ob
maleficia penas solui. **Item** hoc ca-
su excedentes puniuntur in duplu
quod si restituere recusant interdicit
eis ecclesie ingressus.

Felicias recordacionis r. c. **Uicte** ar-
chiepiscopi et episcopi visitantes reci-
piunt pecuniam pro paracione non
tamen licet visitanti nisi unam pa-
racionem recipere uno die siue unum
locum visitauerit siue plura.

Quam pedagogorum r. c. **Si** uniuers-
itas vel singularis persona eccle-
sias vel ecclesiasticas personas co-
pulerit soluere pedagoga vel exac-
tiones pro rebus suis quas causa
negociacionis non defrauit persone
singulares sunt excommunicati et
uniuersitas interdicta r. c. **Nota g.**
que tangit de libertate clericorum
bonorum. **Item** tangit glo. an uniuers-
itas potest excommunicari.

De petuo declaramus r. c. **Potest**
archiepiscopus libere visitare pro-
uinciam suam licet suffraganei sui
non fuerint negligentes et eandem
iterare visitationem et paraciones
recipere consuetudie in contrarium non

obstante. **I**tem potest archiepiscopus
dum visitat confessiones subditorum
suffraganeorum audire et absoluit
confitentes et ipsis penitentias iniungere
salutares.

Capitulum de cen- sis in Cle.

Cum sit nature re. Religiosi tenen-
tur subire onera que in aiebant
monasteriis siue ecclesiis ad ipsos
spectantibus ante hoc conualium
nisi privilegio vel exemptione vel
iusta causa inuentur que privile-
gia vel exceptiones non inuadunt eos
in ecclesiis post istud conualium ac-
quirendis vide glo. que est nota-
bilis re.

Ad neam re. **I**sta cle. ponit que-
dam grauamina que prelati infere-
bant exemptis et precipue Cister-
ciensium et illa fieri prohibet. **S**tatuens
quod episcopi qui in monasteriis Cys-
terciensium ordinis caritative pauca
tunc sint contenta abatiis que per
illos ministrantur. **S**i vero pauca
tunc ex debito ipsis volentibus car-
nes ministrari debent extra septem
monasterii vel saltem extra portam
que dicitur regularis. **I**psorum etiam
elemosinarum fragmenta mensarum
possunt pauperibus erogare.

Presenti constitutione re. **H**ereticos
quibus constat illos qui erigendo
a clericis pedagium vel guidagium ex-
communicati sunt vel interdicti pub-
licare debent. **E**t venit ista cle. ex-
parte ad decre. quod de censibus
libro vi. **N**otat glo. casus in quibus
non soluntur vectigalia.

Capitulum de consecratione ecclesie vel altaris.

Ad hoc re. **N**emo altari vel sa-
pide continetur sigillum consecrari
debet altare sed non ecclesia. **E**t est
ecclesia domus deo dedicata ad
sacramenta et diuina officia celebra-
nda de ase. di. i. c. i. h. scis. **I**tem
alia est consecratio ecclesie et alia
altaris re.

Tua fraternitas re. **Q**uolibet die
potest fieri consecratio ecclesie vel
altaris. **N**ota quod virgines etiam
propter necessitatem diebus priuatis
velum sacrum accipere possunt. **O**rdi-
nes vero non conferuntur nisi cer-
tis temporibus. **E**t crisma certo tem-
pore consecratur.

Quod in dubijs re. **S**i mensa alta-
ris enormiter fracta fuerit debet
altare iterum consecrari. **I**tem in hu-
iusmodi sacramento oleum non sa-
crum potest immisceri oleo sacro pro
huius est de renue. de sente. exco-
m. et de pe. et re. quod in dubijs
Nota glo. que ponit argumentum
quod in reficiendis sacrum non sacrum
solum potest apponi.

Deposuit re. **R**econsecratur ec-
clesia que per homicidia vel vulne-
ra hominum est polluta. **N**ota glo.
que in hoc est notabilis et singula-
ris quod ponit casus in quibus eccle-
sia vel altare debeat consecrari vel
reconsecrari. **E**t primo casu si est du-
bium secundo si ecclesia est totaliter
adusta re.

Cum sis re. **P**lura in vna ecclesia
altaria et plures episcopi simul
poteris consecrare. **N**ota glo. que

ponit hic argumentum contra Ba-
sianū qui dixit q̄ consecrato maio-
ri altari oīa alia erunt cōsecrata.
Signis edifi cō. Corruēte tecto q̄
parietibus illeis licet tabula al-
taris modicum sit fracta nō debet
reconaliari ecclesia vel altare. **Nō**
glo. que dicit q̄ consecratio eccle-
sie fit in parietibus.

Consuluiti cō. Propter excommu-
nicatorum corpora in amitorio se-
pulta cymiterium per episcopum
est reconaliand. **Nota** q̄ corpora
excommunicatorum si discerni p̄nt
sunt de cymiterio proicienda et
eadem gaudent emunitate cymi-
terii et ecclesia.

Cum fiat cō. Qui facit ecclesiam
consecrari eam etiam dotare tene-
tur. **Nota** glo. que dicit q̄ eccle-
sia etiā fundanda non est nisi etiā
prius fuerit dotata. **Item** glo. q̄
rit q̄m erit dos ecclesie et soluit.
Item querit glo. quid si episcopus
cōsecrat ecclesiam sine dote.

Aqua per cō. Ecclesia polluta per
sacerdotem simplicem reconaliari
non potest etiā ex aqua per epis-
copū benedicta sed per episcopū
bene potest. **Nota** glo. in princi-
pio que dicit q̄ consuetudo que ē
contra iuris naturam non prodest
et contra illud ius prescribi non
potest. **Item** q̄ episcopus illa que
sunt iurisdictionis potest commit-
tere sed cō.

Si ecclesia non cō. Si ecclesia nō
consecrata fuerit seminis aut sang-
uinis effusione polluta lauari de-
bet aqua benedicta ne interim
impediantur diuina et q̄to citius
heri poterit est consecranda cō.

**Titulus de conse-
cracione ecclesie
vel altaris
li. vi.**

Si ecclesiam cō. Isteud capitulum
docet quando ecclesia et amiteriū
simul polluitur et quando alterū
eorum tm̄. **Et vide tex. et glo.**

**Titulus de
celebracione
missarum.**

Presbiter mane cō. Hic habetur
quō presbiteri et alij clerici debēt
horas canonicas siue diuinas di-
cere quibus temporibus et q̄m.

Nota glo. que dicit conalium esse
q̄ clericis om̄s horas simul dicat
ne superuenientibus occupacioni-
bus aliquā horā emittat.

Quidā laycorum cō. Propter mis-
sas peccatares non est emittendū
diuinū officium diei approbatum
Nota glo. que dicit q̄ non est ma-
lum audire missas peccatares sed
omittere missas diuine canonice in-
stitutas cō.

Consuluiti cō. Sufficiat sacerdoti
in die vnā missam celebrare nisi in
die natiuitatis et causa necessitatis
suadeat. **Nota** glo. q̄ in die nati-
uitatis plures misse celebrantur
et dicit que sit causa natiuitatis.

Consilium nostrū cō. In missa cō-
memoracionis licet dicatur ppria
prefacio ymnus angelicus vel sym-
bolum nō dicitur. **Et** deum lau-
damus regulariter in priuatis p-
festis siue ferijs omittitur.

Ex parte rē. **Sacerdos** post sumpcionē sacramenti debet calicem vino pfundere et illud vinū nisi velit eodē die aliam missam celebrare assumere. **Et** si intendit aliam missam celebrare a sumpcione debet abstinere. **Nota** g. q. triplex est missa scilicet p̄ defunctis p̄cularis et solēpnis.

Cum marthe rē. Per hec verba dicta de presbitero legitime ordinato cōsecratur corpus cristi **Hoc** est corpus meum **Et** p̄ ista verba hic est calix sanguinis mei novi et eterni testamēti rē. cōsecrat sanguis xpi **Omnia** alia verba sūt de bñ esse sacramēti. **Item** vinum cū aqua id ē vinum aquaticum quā aquā vinum sibi incorpat transit in sanguinē. **Ita** q. ibi solum remanet sapor pondus et color. **Item** oraciones que sūt p̄ valde bonis sunt graciaū actiones que sūt p̄ valde malis sunt viuorum consolationes p̄ mediocriter bonis purgationes p̄ mediocriter malis re cōsolationes.

De homie. **Casus** ē. **Plus** peccat qui se celebrare simulat q̄ qui in mortali peccato celebrat. **Nota** tex. qui dicit q. falsa sunt abiacēda remedia que veris periculis sunt grauiora. **Itē** nota q. p̄s vana simulacione nō est fallendus. **Itē** glo. videtur tangere an grauius sit occulte q̄ manifeste peccare.

In quadam rē. **In** isto capitulo dampnatur eorū opinio qui dicūt de latē xpi nō fluxisse verā aquā sed fleuma et corpus xpi fuisse corpus fantastici. **Nota** tex. qui dicit hūanū corp⁹ cōponi ex quatuor

elementis scilicet ex aqua aere igne et terra rē.

Volentes rē. **Clerici** diuinum officium debent dicere solēpniter et deuote. **Nota** hic glo. que inter cetera dicit iobedienciā grauiissimū fore peccatū et agitur in casu cum eo qui canonicis in obedienciā incurrat q̄ iudicis.

Hanc cū rē. **Sacerdos** debet instruere p̄m qualiter in ecclesia et extra debet honorare eucaristie sacramentum id ē corp⁹ domini. **Itē** dicit tex. etiam qualiter sacerdos debet incedere et corpus xpi portare ante pectus suū reuerēter et cū mundo velamine.

Cū creatur rē. **In** cōuentualibus ecclesijs sunt celebrande misse p̄ ferijs vel festo vel p̄ amūuersarijs defunctorum. **Nota** glo. que dicit q. ille terminus amūuersariū capitur duobus modis. **Itē** dicit quibus modis anime defunctorū soluantur a penis et vide eam quia alle.

Te referente rē. **In** die Cene dū episcopus in ecclesia sua missam debet celebrare et crisma cōficere. **Nota** glo. q. missa est de substācia cōfectionis crismatis et collacionis ordinis.

Perniciosus rē. **In** sacramento altaris plus est de vino q̄ de aqua imponendū. **Nota** glo. que dicit q. consuetudo est attendēda in sacramento sicut in baptismo et sic in cōsecrandis missis consuetudo metropolitis ecclesie est obseruāda.

Itē aqua facit malum stomachū **Iras tuas rē.** **Clericus** nō debet celebrare cū pane fermentato et

am calice ligneo nec sine aqua et igne existenti in altari qui contra fecerit perpetuo ab officio et beneficio priuetur. **Notat glo.** q illi qui ex insipientia peccat non est poen dū quia querere potuit. **Itē dicit de materia calicis.**

**Capitulus de
celebratione
missarū in Cle.**

Gravi mīnū rē. Prelati ad quos spectat correctio et illis negligentibus superiores ipsorū debent esse solliciti ut horis debitis in cathedralibus regularibus et collegiatis ecclesijs hore canonice deuote celebrentur atq; q in alijs cōuenienter et debite celebrentur diurnū et nocturnū officium. **Nota glo.** super verbo fructū labiorum q satis est quo ad debitum in choro q quis orat labijs tū et non corde sed quo ad deum seors super quo vide hic **Jo. an.** et **Imo.** quē alle. et remittat.

Dignū prorsus rē. Clerici et religiosi domestici et cōmensales cardinaliū vel episcoporum se possūt illis in diuinis officijs cōcipere. **Notat glo.** q monachus prelatus debet regere ecclesiam cui preest fm officium clericale nō monachale

**Capitulus de
baptismo et
eius effectu**

Si quis rē. Puerum tre in aqua mergens et non dicens **Ego** bap

tiso te in nemine parat fi. et si. puerum non baptizat. **Nota glo.** in principio que tangit de consuetudine et de hoc pronemine ego an requiratur rē.

De quibus rē. De quibus dubium est an sint baptisati iterum sunt baptisandi per ista verba petre si tu es baptisatus ego te nō rebaptiso sed si non es baptisatus ego te baptiso in nemine parat fi. et si.

Maiores rē. Ista decretalis est longa et notabilis in materia baptismi et mouet plura circa baptismū dubia. **Et primo** an pueri qui caritatem neq; uelle et nolle habent possunt baptisari. **Item** querit de adultis dormientibus dementibus. vel mutis. et remittitibus. an pnt baptisari. **Item** dicit de peccato originali et actuali.

Et dicit glo. unum notabile uerbum inter cetera scilicet q quis pnt mutur eiusdem voluntatis nisi prebetur mutatio. **Item** tangit glo. de uoluntate coacta an sit uoluntas.

Debitum rē. Nullus potest seipsū baptisare. **Nota** tpx. qui dicit q inter baptisatum et baptisantem debet esse distinctio personarum sic inter presentem et presentem. **Et sic** nemo debet oriri a seipso pnt tū apud semetipsū enācipari.

Non ut oppositiones rē. Verbum et elementum requirunt in baptismo sine quibus vel eorum altero baptisma conferri non potest. **Vel sic** Cum salua nemo baptisari pnt **Notat glo.** q duo necessaria sunt in baptismo.

Licet grecos etc. Ista decretal dāp
nat ritus quosdam malos ipsoꝝ
grecorū lauantes altaria sua post
q̄ p̄p̄iam siue latini i ipsis celebra
rūt Et baptisatos a latinis iterū
baptisauerūt.

Capitulus de bap
tismo in Cle.

Presenti etc. In fontibus ecclesia
rum non in priuatis domibus de
bet baptisma concedi. Duos casus
exapit scilicet quādo baptisand⁹
est filius principis. Et q̄n ex ne
cessitate imminente baptisand⁹ ad
ecclesia sine periculo deferri non
potest. Notū glo. que in hoc est
specialis quia dicit quis dicatur
hoc casu princeps et longe prole
quitur etc.

Capitulus de pres
bitero nō baptisato.

Si quis etc. Presbiter non bap
tismus ordinatus debet baptisari
et iterū ordinari. Notū glo. que
dicit q̄ baptisatus est ianua oim
sacramentorum et isto casu presbi
ter solū de facto fuit ordinatus
Apostolicā sedē etc. Presbiter qui
mortuus est credēs se baptisatum
licet ipsū nō fore baptisatū postea
cōpertum fuerit quia in fide p̄p̄i
mortuus est licet ab ecclesia susci
pitur et orat pro eo. Notū glo. q̄
dicit q̄ triplex est baptisatus scili
cet flumis flammis et sanguinis
Item tangit glo. an iste sacerdos
etiā confect siue consecrauit in
veritate etc.

Veniens ad se etc. Presbiter non
baptisatus debet baptisari et ite
rum ordinari. Notū qui iterat sa
cramentū inuariat facit sacramēto

Ite notū etc. qui dicit q̄ non bap
tismus potest acapere sacramen
tum eucaristie et contrahere m̄
moniu. Item qui cōuersatus est in
ter baptisatos presbiter bap
tismus etc.

Capitulus de
custodia eu
caristie.

Hoc notū etc. Eucaristia et omnia
alia sacramēta sunt munda et cū
magna diligētia conseruanda sub
pena suspētionis ab officio ad tres
menses. Notū glo. que dicit q̄ sa
cramentū non debet ad infirmos
per layam portari. Ite p̄pter cul
pā tenetur quis ad ea que veni
unt ex tali culpa quia qui dāpni
dat occasionē etc.

Relinqui etc. Preapitur hic ut crea
toria vasa et corporalia ac etiā
alia vestimenta ecclesiastica mūda
et munda conseruentur. Notū glo.
que arguit ex hoc capitulo q̄ cle
rici debent mūdas habere vestes
et qualiter debent incedere non
tamen debent habere vestes p̄hi
bitas iuxta c. Clerici de vi et ho.
cle. Ite in cōposicio corporis qua
litate indicat mētis. Item clerici
non debent vti vestibus ad iactan
tiā etc. pro quo glo. alle. ca. Factā
ca. p̄p̄i. q. iij.

Capitulus de
reliquijs et
veneracione
sanctorum.

Audiuimus etc. Mortui in ebie
tate non debent tūq̄ sancti vene
rari cū dicat apostol⁹ Ebrii reg
nū dei non possidebūt. Notū g.
que tangit quando ebrietas est

mortale peccatū et quando veniale. Item dicit de miraculo quando aliquid debet dici miraculū et quā non et alle.

Cū ex eo sc̄. Reliquie extra cap-
sam trahi non debent nec etiam
debent vendi Et debent prelati
ecclesiasticum respicere ne contingat
pplm racione questus circa reliqui-
as qd plerumq; fieri consuevit de-
cipiantur sc̄.

**Capitulum de
reli. et ve.
sanc. li. vi.**

Gloriosus deus sc̄. Festā x̄i. apol-
toloū quatuor euangelistarum et
quatuor doctorū et confessorum ec-
clesie sancti. Gregorij. Augustini
Ambrosij et Jeronimi sub officio du-
plia debent solempniter celebrari
Nota glo. que dicit que requirun-
tur ad hoc qd aliquid dicatur mi-
raculū. Primo qd ex deo et nō ex
arte cōtingat. Secūdo qd sit cōtra
naturā. Tercio qd non sit ex vi ver-
borū Quarto qd sit ad corroborā-
cionē fidei sc̄.

**Capitulum
de Reli.
et ve. sanc.
in Cle.**

Si dñm sc̄. Festum corporis xpi
celebrari debet quinta feria post
octauas pentecostes et certe indul-
genā conceduntur hīs qui in fel-
to et infra octauas officio diuino
vel horis intersunt. Nota glo. que
tangit mirabilia & miraculosa que

cōprehenduntur in hoc sacramēto
Item tangit glo. an melius sit ali-
quid facere i voto q̄ sine voto. Itē
notat glo. qd quando exprimitur
feria intelligitur proxima Item g.
notat multa bona de oratione et
de eius efficacia et an oratio de-
beat esse vocalis. Itē tangit ubi
sit orandū sc̄.

**Capitulum de
obseruacione
Ieiuniorum**

Ex parte sc̄. Omnia festa aposto-
lorū habent ieiunium nisi sit cōtra-
ria consuetudo. Item tēpore neces-
sitatis et infirmitatis licet esuren-
tibus et infirmis cōmedere carnes
sine peccato ppter periculum mor-
tis euitandū. Nota glo. que tan-
git de consuetudine qd illa obseruā-
da ē quia trasgressor legis dicitur
quā sc̄.

Ex parte sc̄. Si festum ieiunabile
eueniat die lune ieiunium debet
fieri die sabbati precedenti Et in
profesto beati mathei debet ieiū-
nari. Nota glo. que disputat de
seruitute et dicit qd locus sacer in
termediis impedit seruitutē.
Explicari sc̄. In die natiuitatis do-
mini possunt licite carnes cōmedi
etiam si in sexta feria venerit nisi
quis ad non cōmedendum carnes
fuerit voto vel regulari obseruan-
cia astrictus Et si tamen carnes
comedere in primo casu abstinu-
erit ppter hoc tamen non erit cul-
pandus. Notat glo. qd consuetu-
do vniuersalis ecclesie facit ius

**Capitulum de
purificacōne
post ptum**

Volens rē. Statim post ptum p̄t
mulier intrare ecclesiam vel ecclā
absistere. **Nota glo.** que ponit
quare p̄hiberi non debent ne pe
na eis vertatur in culpam et alle.
ca. ad eāus vero di. v. vj. q. i. **Cū**
perausio rē.

**Capitulum de
ecclesijs edifi.
vel repandis**

Quiāq; rē. Habens ecclesiasticā
beneficiū debet ad hoc adiuua
re ut restitueretur ecclesie in tecto et
ut emēdētur. **Nota glo.** q. ille nō
est ferendus qui lucrū appetit et
onus subire recusat.

Cum dicat rē. Leprosi debent sibi
cōstruere ecclesiam et cimiterium
in alia prochia et habere pprium
presbitrū inuito presbitro per
rochiali **Et de ortis et nutrimen
tis animalium suorum non debent
soluere decimas.** **Nota glo.** que
diat et ponit nullius inopiam cū
iactura alterius debere releuari
**Item sic interpretanda sunt prin
cipis beneficia ut nō inapiāt esse
iniqua rē.**

Ad audienciā rē. Propter difficul
tatem adeūdi ecclesiam et ipsius
iacturā est alia edificanda. **Nota
glo.** que t̄ngit causam quare pos
set in prochia aliam alia cōstrui
ecclesia. **Item notat quis hoc casu
erit patronus predicte ecclesie de
nouo cōstruete.** **Item t̄ngit an de
ame vnus ecclesie possunt alteri
assignari rē.**

De hīs qui rē. Habentes prochia

les ecclesias debent cōpelli ad cō
ferendum ad illas ut reparentur
et ad hoc per eorum exemplum
alij inducantur. **Nota glo.** q. diat
qui alij inuitat ad aliqd faciendū
in se debet habere illud qd pre
dicat rē.

Ad audienciā rē. In ecclesia scula
ri potest episcopus cū causa insci
tuere canonicos regulares dum t̄n
canonicas secularibus morantibus
ab episcopo ibi vel alibi et meli⁹
necessaria prouidentur. **Nota glo.**
que diat q. rei que non dū est nō
datur privilegium nec est ante q
renda ratio q. persona. **Item su
turo edificatio non post seruitus im
poni rē.**

Tua nos rē. Episcopus potest p
uidere p̄lo indigenti oratorio vl
basilice nec deierabit q̄uis iura
uerit res ecclesie non alienare.
Nota glo. qualiter rex iurat in co
renacione sua et alle. rē.

**Capitulum de
emunitate
ecclesie et
Cpini.**

Ut in domibus rē. Virtute consue
tudinū iudices vel officiales secu
lares in ecclesijs vel eorum domi
bus hospium vel placitum tene
non possunt sed in locis publicis
agantur. **Nota secularia negocia
in ecclesia non debēt tractari.**

Peruenit rē. Homines ecclesie ro
mane vel alterius a custodia civi
tatis non sunt imunes. **Nota glo.**
que diat q. expedit rei publice
plures habere defensores. **Item p
defensione patrie pater potest fi
liū occidere et glo. alle**

Judicatum est etc. Si rustici ecclesia
astricti glebe cura eius dimiserint
ad ea redire coguntur Et dicit glo.
istud intelligendum de eis qui sunt
adeo astricti qd recedere non pnt
et alle. C. de ag. et censu.

Non minus etc. Layci qui contra
voluntatem clericorum occupant bo
na ecclesiarum post trinam amonico
nem sunt excommunicati ipso iure
Immo. Nota glo. que alle. apm
dicentem misericordiam merui quia
ignorans feci. Item dicit glo. que
sunt angarie et que per angarie
Ite notat glo. quando clerici de
bent contribuere etc. et qui ultra
petunt sunt cum successione excom
municati etc.

Cum ecclesia etc. Seculares cause
maxime cause sanguinis non sunt
in ecclesia ventilande. Nota glo. q
tangit qd aliqua sunt vel obmittu
tur ob reuerentiam loci et quadeq
ob reuerentiam diei et alle. Ite dicit
qd ad tractandum de pace cui inter
dictus est ingressus ecclesie potest
ea intrare et tangit de eo qui vo
uit non comedere carnes.

Inter alia etc. Dicitur duos casus in
quibus liber homo fugiens ad eccle
siam de ea abstrahitur. Hecius aut
ab ea extrahit indistincte ex quo
cauio prestatur de ipsius impuni
tate. Nota glo. que tangit alios
casus in quibus non datur emuni
tas fugientibus ad ecclesiam.

Aduersus etc. Ista decretalis po
nit casum in quo episcopus una cum
clericis debent contribuere pnti
seculari scilicet quando necessitas
euidens imminet vel publica utili
tas et ex tunc potestas debet hoc

recipere cum omnium graciarum
actione etc.

Quia pleriqz etc. Preteritum seruicij
legato impensi nullus presumat sub
ditum suum grauare et si fecerit restitu
et Vel sic extortum pauperibus
eroget etc.

Ecclesia in qua etc. Qui confugit
ad ecclesiam nondum consecratam
defenditur ab illa dummodo diuina
officia fuerint in ipsa celebrata.
Nota glo. que dicit qd quodquid
dno consecratur sanctum sanctum
erit dno etc.

Inmunitate etc. Qui committit delictum
vel viceniam in ecclesia non de
bet defendi ab ea. Nota tpx qui
dicit frustra auxilium legis inuocat
qui committit in legem. Item dicit
g. qd nemo sub spe venie peccare
debet. Item glo. c. ponit et dicit
qd stulti in culpa fiunt sapientes
in pena.

**C. Titulus de
eminente
ecclesiarum
li. vi.**

Quia non etc. Seculares et tates ab
ecclesijs vel ecclesiasticis personis
tallias vel exactiones p rebus vel
possesionibus acquisitis vel acqui
rendis exigere non presumat nec
eos compellere ad ipsas distrahen
dum vel extra manum suam penendum
Nota glo. que tangit qd iudei te
nentur ad decimas prediales.

Decet domum etc. Ista decretalis do
cet qualiter homines in ecclesijs
debent se habere et a quibus debent
se abstinere. Item dicit qd ordinat h
hoc p se et p alios faciat obseruari
Et comminatur penam in facientibus

contrariū. **Nota** glo. an valet cō
tractus habitus in ecclesia rē.

Clericis rē. Ista decretalis ponit
excessus laycorum qui clericis col
lectas tallias et onera iponebāt
et excessus prelatorum qui talib9
consensiebant. **Item** precipit per
sonis ecclesiasticis qd nichil de reb9
ecclesiasticis laycis soluant sine li
cenciā sedis apostolice etiam sub
quocumq; colore siue mutui subiec
tionis domi vel alio modo ipsi laici
talia exigāt et contra facientes ex
communicat et vniuersitatē inter
diat rē.

Quoniam rē. Excommunicati sunt
qui impediunt super causis que
ad forum ecclesiasticū de iure vel
consuetudine pertinent lras a se
ap. impetrari vel super ipsis corā
ordinario vel delegatis ecclesiasti
cis litigari.

Eos qui rē. Layci qui interdiant
suis subditis ne clericis vendant
nec ab ipsis emant aut etiam cle
ricis molant vel panem coquant
cū tales obuiant libertati ecclesi
astice eo ipso sunt excommunicati
Nota g. q. tangit qualiter fraus
fit de persona ad psonā

**Titulus de
emunitate et
in Cle.**

Quoniam rē. Ista clementina re
uocat et pro infectis haberi vult
decretalem e. ti. Clericis li. vi. cū
suis declarationibus et premittit
reuocationis causā **Secūdo** seruari
precipit ius antiquū **Et** fuit ista
de primis constitutionibus clemē
tis editis a prināpio promotionis
sue et incipiebat pastoralis et rex

froncie fuit causa passiva huius
Constitutionis rē.

**Titulus ne
cle. vel mo
nachi rē.**

Multa sunt rē. Hec decretalis
enumerat plura a quibus clerici
debent se abstinere scilicet mune
ra iniusta recipere vel dare vel rip
as amare rē. de quibus patet in
tertu. **Nota** t. r. qui dicit qd quid
quid homo plus iusto appetit tur
pe lucru est. **Item** dicit t. r. qd
nemo militans deo implicet se sca
laribus negocijs.

Sacerdotib9 rē. Sacerdotes siue
clerici laycis in secularibus p. ca
rare nō debent siue ministrare qd
si fecerint a moniti non respueūt
ab ecclesia non debent defendi
quia ab ecclesia non debet subue
niri per quos constat ecclesie scā
dalū generari.

Non magno rē. Regularis qui
claustrum exit ad legendas leges
vel phisicam penas sustinet in hac
decretali contentas scilicet excom
municacionē et qd exit vltimus in
xcessione et in choro inter frēs.

Nota glo. que dicit de cōpensacō
ne boni ad malū et qd non sit faci
endū malum rē.

Sed nec rē. Nemo clericorum de
bet esse baiulus prināpis scula
ris et si fecerit remouetur ab offi
cio et eo casu forcius est punien
dus regularis. **Nota** baiulus dicitur
ille qui exercet iurisdic. ic nē
aliam iudicis temporalis. **Nota**
glo. que nōt qd dignitas aggra
uat peccatum rē.

Clericis rē. Ab officio a beneficio

remouetur qui officium sanguinis
exercere presumit. Nota glo. que
dicit qd prelati habes iurisdicio
nem temporalem debet ea alteri
generaliter committere nec per se
ipsum exercere. Item dicit qd mul
ta licent in genere que no licent
in specie etc.

Secdm instituta etc. Ita decretalis
prohibet ne monachi vel clerici cau
sa lucri negociantur Et ne mona
chi a clericis vel laicis suo nomie
firmas habeant neq; layci ecclesi
as ad firmam habeant.

Relatiu est etc. Monachi qui non
seruant ordinem per episcopum a
monasterio expelli possunt. Nota
ter. qui dicit qd boni comedere de
bent labores impidui. Notat g.
qd a correctione non appellatur et
alle. etc.

Dicit te accepimus etc. Clerici in
sacris constituti tabellionatus of
ficiu exercere sub pena subtractio
nis beneficium no possunt. No
tat glo. an istud sit vltre veru
tam in foro spirituali qm in foro te
porali etc.

Sententia sanguinis etc. Ita de
cretalis prohibet clericis plura in
hoc capitulo enumerata primo sci
licet qd clerici non debent exercere
sanguinis vinctam Aut eam
ubi exercetur no debent auctori
tatiue interesse nec debent scribere
litteras pro vincta sanguinis
destinandas etc.

Super specula etc. Ita decretalis
punit monachos exeuntes sua mo
nasteria ad studendum leges siue
philosofiam et dicit eo ipso predictos
monachos fore excommunicatos si

infra spaciu duorum mensium no
respuerint Et extendit predicta
constitutionem ad alios seculares
prelatos scilicet archidiaconos de
canos plebanos prepositos.

**Capitulum ne
clerici vel
monachi etc.**
li. vi.

Statutum etc. Istud capitulum
dicit qd c. Super specula extra co
di. non extenditur ad habentes p
rochiales ecclesias nisi predicte ec
clesie habent sub se Capellas in
quibus instituuntur clerici perpe
tui nequeuntes ab ipsis sine cau
sa rationabili ammoueri et fuerit
plebanie.

De periculosa etc. Ita decretalis
prohibet religiosis ne ipsi in quo
cumq; loco siue studio habitum su
um dimittant nec eam ad scolas
sine licencia suorum prelatorum se
transferant qd si seais fecerint ipso
facto sententia excommunicationis
incurrant. Item dicit qd doctores
qui tales monachos qui sic habitum
dimittunt in legibus siue in philo
sophia docere preterdunt in scolis simili
excommunicationis penam incurrunt
Notat glo. inter cetera an apostata
sit excommunicatus vel excommu
nicandus.

**Et sic est finis
tercij libri.**

Incipit liber quartus

De Francia etc. Consue-
tudo solemnitate de
sua matrimonij non ex-
istit. Nota glo. que tra-
git an solemnitas sit de sua ma-
monij. Et qd nullus absq; iudicio
ecclesie propria sua temeritate de-
bet dimittere vxoꝝ suā et eōtra.
De terra etc. Comuni dissensu spō-
salia de futuro dissolu pnt. Nota
glo. que dicit de condicione scilicet
q illa que sine condicione promit-
tantur sine condicione soluuntur.
Itē dicit qd qui non diligit finali-
ter contēpnit. Itē notat hic abbas
de iuramento quādo aliquid iura-
tur et promittitur deo et quādoq;
homini etc.
Iuuenis etc. Nulla ratione cōsang-
uinitatis spōsalia induant iusticiā
publice honestatis. Nota tex. qui
dicit qd in hīs que dubia sunt qd
certius ē extimare debemus. Itē
dicit glo. tene certum et dimitte
incertū. Item i re dubia certa non
pnt fieri sentētia.
Ad audienciā etc. Vni fratrum des-
ponsata altere fratru habere non
potest. Nota glo. que dicit qd im-
possibilitū nulla ē obligatio. Itē di-
cit glo. de inutilibus stipulacioni-
bus. Itē qd eius qd esse nō potest
nulla est remissio. Itē ar. glo. qd
quis cōpelli potest ad satisfaciē-
dū de quolibet crimine.
De illis autē etc. Cum sponsus lon-
go tpe abest petere potest mulier
sponsalia celebrari cum alio vel
potest mulier cum alio contra-
here. Nota glo. que dicit qd vxoꝝ
nō tenetur sequi sponsū vagabū.
Notat hic ab. vñ. casus in quibus

sponsalia de futuro ab ecclesia sol-
uuntur. Item ponit etiā aliquos
casus in quibus ipso iure et sine
iudicio ecclesie soluuntur.

De muliere etc. Qui clarum vult
habere responsū debite et clare
exprimat mentis intentū. Et solet
ad hoc allegari qui male qrit ma-
lum responsū habebit. Et dicit
lex vt congruū posses habere res-
ponsū etc.

Ex litteris etc. Cum verba dubia
in spōsaliibus seu matrimonijs po-
nuntur ad cōmunem intelligenciā
debet rearsus haberi. Nota glo.
que dicit nō recedendū fore a sig-
nificacione verborum nisi cū consti-
terit testatorem aliud voluisse. Itē
non ex opinioibus singulorū etc.

Sponsam alterius etc. Nullus con-
sanguineorum potest habere spon-
sam alterius maxime si est nubili-
tate proxima. Et dicit qd qd max-
ime ponitur hic compatiue quia
postq; sponsa habet vñ. amicos te-
nent sponsalia.

Ex parte etc. Qui p mittit muli-
eri qd eā de actu ro pto vxoꝝre haba-
bit et ei fidem facit vxoꝝre seuebit
eā dimitte nequit nisi fornicacionē
cōmittat. Nota glo. quādo vit vxo-
cōꝝ suā potest dimittere et qd ipse
etiā debet cōtinere.

Ex lris etc. Si quis iuravit se duc-
turum aliquā in vxoꝝrem cōpellen-
dus est qd adimpleat qd iuravit
nisi rationabilis causa subsit. Nō
glo. in principio que tangit de iu-
ramento impubeꝝ quādo valet
et quā nō. Itē dicit glo. qd sponsalia
debent esse certa quia in incertam
psonā non fit cōsensus.

Nō est nobis rē. **Die** habet actio
nē contra patrem suū ad petendū
uxorem suā a p̄re suo detentā. **Nō**
q̄ pro delicto unū tota p̄uincia
interdicitur. **Itē** notat glo. de sus
pensione iuris aī t̄pis diffinīōne
et q̄ p̄t̄era t̄pe lapsō nō indiget
quis absolucione. **Itē** dicit q̄ bap
tismus et p̄ma p̄nt tempore neces
sitatis ab hereticis recipi.

Pr̄t̄era rē. **Cū** quis vidit alium
aī fornicaria sua contrahere debet
ei impedimentū cum prodesse p̄t
denūciare. **Nota** q̄ unius cōfessio
in alieno facto nulla est. **Itē** notat
glo. de cōfessione affirmatis scere
ta q̄ p̄t̄er eam m̄momiū impe
diri nō debeat a l̄s legitime con
tractum rē.

Veniens rē. **In**utilia sp̄salia pri⁹
cōtracta matrimoniū postmodū le
gitime cōtractū impedire nō p̄nt
Notat glo. q̄ lite pendēte in m̄i
momialibus nichil ē innouandū.
Itē q̄ non prestat impedimen
tum qd̄ rē.

Cū loam rē. **Cū** duo petant mu
lierē aliquā in m̄momio mulier ē
in loco seauo sequestranda. **Not**
textus q̄ m̄momiū solo consensu
contrahitur. **Itē** dicit de metu et
de inuitis nupcijs. **Itē** dicit glo.
q̄ minor metus excusat feminam
q̄ virū. **Itē** tangit glo. q̄ iudex de
bet p̄ibus loā seauū assignare

Veniens rē. **Carnalis** copula non
que precedit sed q̄ sequitur verū
m̄momiū facit. **Nota** glo. que di
cit quid sit p̄notare.

Cōmissum rē. **Ante** carnalē copu
lā vit̄ potest religionē intrare non

cōsuaente uxore. **Nota** glo. hui⁹
capituli multū notabilē que dicit
q̄ bene sciat qui nubit et utrūq̄
expedit hoc casu sed unū minus
alterū māius. **Itē** gerens virgini
tate in corde potest in m̄momiū
consentire.

Requirit rē. **Mulier** iurata ma
trimoniū non cogitur adimplere.

Nota glo. que dicit q̄ dicitur in
iūris qui propter voluntariam pro
missionem urgetur ad p̄missi so
lucione. **Itē** p̄t̄er delictum p̄e
cedēs rē.

Cū apostolica rē. **Tenet** matrimo
niū cum sc̄da contractū eadē lite
pendēti ubi sub est impedimentū
cum prima. **Nota** glo. que tangit
de eo qui contraxit m̄momiū lite
pendēte aī alia an valeat.

In p̄ncia rē. **Nullo** tempore cōtra
het mulier donec mortuum sciet
esse maritū. **Nota** glo. que tangit
de quinquennio et dicit qualiter
mulier debet diligenciam facere
in inquirēdo de morte viri sui.

Inter opera rē. **Cum** meretrice
publica que corrigi desiderat ma
trimoniū contrahi potest. **Nota**
glo. que dicit q̄ errantem reuoca
re a via erroris sui est unum ge
nus elemosinarum. **Itē** dicit que
dicatur meretrix.

Ad id q̄ rē. **Puēgatur** violencia
si mulier diu cum marito cōhabi
tet. **Nota** glo. que videtur tan
gere qualiter mulier t̄ate consen
tat. **Et** ponit argumentum ad
multa de t̄ato consensu. **Itē** di
cit effuge cum possis ne consen
sisse videaris rē.

Dicitur ex lris ꝛc. Sponsalia per se
quens matrimonium et non per alia
sponsalia dissoluntur sicut ab. **N**ota
de illo qui promittit factum alterius
quod ille promittit se facturum et au
raturum ut alius hoc faciat. **I**tem
notat glo. in fine quod in causa matri
moniali super uno articulo de no
uo testes produantur.

Cum apud ꝛc. Quia verba non sunt
vires ducere possunt. **N**ota tex. qui
dicit quod quis signis potest decla
rare consensum suum. **N**otat glo. quod
surdus potest postulare. **I**tem quod
verba quo ad ecclesiam sunt in matri
monio necessaria ꝛc.

Dilectus si ꝛc. Continuo laborans
furere non contrahit matrimonium.
Nota glo. que expedit se de furi
oso que et qualia ipse potest facere
et an valet traditio possessionis
sibi facta. **I**tem dicit quod in istis est mi
cui spectandum et alleiura.

Lue frater ꝛc. Per consensum con
trahitur matrimonium sine verbis.
Nota glo. qui dicit quod fideicommissum etiam
nutu exprimit licet quis loqui potest.
Item dicit quod idem facit signum
in mutuo quod verba in loquente.

Tua nos dupit ꝛc. Qui non consen
tit si verba ad matrimonium neces
saria exprimit non contrahit quod verum
est in foro penali scias in foro con
tencioso. **N**ota glo. que dicit quod po
tius considerandum est quid sit fac
tum quam dictum. **I**tem quod duo requiruntur
ad matrimonium.

Cum in tua ꝛc. Una gravis persona
potest impedire matrimonium contra
hendum. **N**ota glo. que expedit se
de fama quid sit fama et qualiter
probari potest. **I**tem notat quod scian

salum siue consuetudo reddit ali
quos inhabiles ad contrahendum matri
monium quod est notandum.

Consultationi ꝛc. Illegitime pro
fita vel allegata violencia non exau
sat scias aut si legitime allegat.
Nota glo. que dicit quod cause matri
moniales sunt committende iurispe
ritis. **I**tem tangit de metu.

Gemma mlt ꝛc. Pena in sponsali
bus apposita non obligat pacifice
te. **N**ota quod stipulatio pene in spo
saliibus apposita non tenet. **S**ed ar
tas datus pro sponsaliibus profuen
dis amittit qui resilit sine iusta causa
sed idem videtur in arra quod in pena.
Is qui fidei ꝛc. Sponsalia de futuro
cum carnali copula subsecuta preiudi
cant matri monio de presenti. **N**ota glo.
que est notabilis et singularis et
dicit de multiplici presumptione
circa matrimonium et de forma et
substantia ꝛc.

Hi inter ꝛc. Ex quo matrimonium con
trahitur de presenti non potest alteri
us preceptum matrimonium dissolui licet
per matrimonium sponsalia dissoluantur.
Nota glo. que dicit quod non loquens
suum consensum non exprimit et ar
guit de nutu et signo. **I**tem tangit
an stipulatio nutu contrahitur et
sine verbis et ar. p. et contra.

Adolescens ꝛc. Sponsalia cum con
tu qui effectum non habuit non pre
iudicat sequenti matri monio de presenti.
Nota glo. que dicit quod conatus si
ne effectu non nocet. **I**tem ille di
citur dampnatus qui in iure damp
natus est ꝛc.

Capitulum de spo saliibus h. vi.

Ex sponsaliibus ꝛc. **E**x sponsaliibus

puris et certis licet fuerint nulla
oritur impedimentum iusticie pub
lice honestatis et hoc verum nisi
fuerit nulla rōe cōsensus Et illa ho
nestas publice iusticie respiciat et
dirimit matrimonium cum aliqua
alia de sanguine vel affinitate pri
mo contrahendum et non in antea
contractū hoc primo. Secundo di
cit q̄ contrahēs cum aliqua sub cō
dicione si condicione nondū extan
te contrahat pure cum alia tenet
secundum matrimonium licet scā
da prioris fuerit cōsanguinea quia
in incertis nulla oritur publice ho
nestatis iusticia. Vide glo. que di
cit que sponsalia dicuntur. certa et
que incerta. Item dicit que dñe
sponsalia. Item tangit de condicō
nibus in m̄momo appositis. Itē
dicit q̄ condiciones trāte non faci
unt rem cōdicionālē.

Capitulum de desponsa
tione impubeum

Tua frater. r̄. Pater pro minore
filio sponsalia contrahit sed non
pro maiore. Nota g. que videtur
sentire q̄ pater non potest cōpelle
re filium ad contrahendum matri
moniu cū certa p̄sona sed filiū sic
et alle. leges.

Ubi non est r̄. Prohibet canon
aliquos ante legitīmā etate m̄
momialiter coniungi nisi forte ali
qua vrgentissima necessitate intrē
ueniente utpote pro bono pacis
hoc fieret. Nota pro bono pacis
ius moderari Dñ. P̄. P̄. ut serue
tur moderamen iuris habeatur.

Puberes r̄. Apti dicuntur ad ma
trimonium contrahendū qui gene
rare possunt. Nota glo. que vide

tur tūq̄ q̄ aliter respiciatur nume
rus annorū quo ad matrimonium
contrahendum et aliter quo ad tu
telā simēdā.

Litteras tue r̄. Sponsalia in ana
bilis contracta sequens matrimo
nium etiam cum matre contractū
non impediunt seais si ad septen
nium fuerit expectatum. Nota
glo. que tangit qualiter contrahē
tes sponsalia post septennium vi
dentur cōsentire. Et dicit q̄ iura
adaptant se ad ea que frequēter
fiūt r̄.

Accessit ad r̄. Et proxime s̄. in
c. litteras. Nota glo. huius ca
pituli inter cetera quando proles
dicuntur legitime et quando nō
et alle. Item dicit q̄ quando m̄
monium reputatur legitimum si nō
fiunt filij tamē erunt legitimi et
alle. ad hoc r̄.

Cōtinebatur r̄. Marito creditur
si dicit se cognovisse uxorem suā.
Nota glo. q̄ dicit q̄ in causis m̄
monialibus iuramentū non debet
omitti ne aliquid in fraudē fiat.
Item notat q̄ quis dicitur etate
prima atq̄ pubertati.

De illis r̄. Sponsalia contrahētes
nisi adueniente etate legitima re
clamare non p̄nt. Nota glo. q̄ hic
arguit q̄ ipubes de eo q̄ facit añ
pubertate reclamare non p̄t. Itē
not glo. qualiter spōsalia sūt cogē
di vel simpliciter monēdi.

A nobis r̄. Mores m̄moniu
cōtrahentes añ amos legitimos
separi non p̄nt. Nota glo. q̄ videt
tangere q̄ m̄moniu primo iura
le ratihabitione trāta vel expressa
p̄t confirmari et g. alle. ad hoc.

de illis rē. **M**inores apti ad mē
momiū ex contractu matrimoniali
obligantur nisi violentia intercedat
Nota glo. que dicit q̄ consensus
quādoq; precedit etate et hoc q̄n
pubertatis preuenit etate. **Itē** mali
cia hic dicitur a l'bi prudēcia.

Attestaciones rē. Contractus cele
braus ante annum p̄ij. n̄sus car
nalis copule ad vicū non sufficiūt
vendicandū. **Nota glo.** quando
actori vel rēo defectur iuramentū.
Ex l'is rē. Maior ex sponsalibus
a p̄re contractis nō obligatur nisi
consentiat in illis. **Nota q̄** admis
sio ad carnalem copulā facit cōsen
sū. **Item nota tex.** qui loquitur de
minis parentū et de mora.

Duo pueri rē. Sponsalia inuālda
per cohabitacionē sequentē validā
tur et ratificantur et per cōsequēs
mēmomū dissoluitur si de ratifica
cōne constat quia publice ho. iusti
cia fuit contracta p̄ illa rē. **Nota**
q̄ publice ho. iusticia impedit et
dirimit matrimoniu. **Itē q̄** nullū
sine iudicio ecclesie debet dimitte
re uxorem suā q̄ntūmāq; eā impedi
mentū sit manifestum et alle. glo.

Ad dissolueūd rē. Cōtractus mā
momialis qui nullus est acasari
non potest. **Nota q̄** id de quo agi
tur primo debet esse in rēu natu
ra anteq̄ de eo agatur nec ante
uris rāo q̄ persona est queren
da **Et collegio qd̄** nondū est non
datur p̄uilegiū et glo. alle.

Tue nobis rē. Cū quis contrahit
cū minore per verba de p̄nti spon
salia fingitur cōtraxisse. **Nota g.**
que dicit quibus modis et p̄ que
fit subarratio **Et subarratione da**

ta presumitur mēmomū nisi p̄be
tur contrariū. **Item** hic p̄rudēcia
dicitur carnalis cōcupiscencia.

Capitulus de
desponsacione
impub. li. vi.

Si infantes rē. Si infantes inuicē
vel vnus maior septēmo et alter
minor vel parentes pro eis spōsa
lia contraxerint nō valent spensa
lia nec erit ex eis pub. ho. iusti
cia nisi facti maiores consenserint
Idē si pubes et impubes vel duo
impuberes proximi pubertati cō
traxerint per verba de p̄nti nisi
carnalis copula interuenierit rē.
Ort tñ ex p̄dictis pub. ho. iusti
cia. **Itē** ex sponsalibus q̄ p̄ntes
pro filiis puberib⁹ cōtraxerint si
ipsi filij cōsenserint tate vel exp̄s
se et si p̄ntes fuerint et non con
traxerint obligant filij et ex eis
erit publice ho. iusticia. **Idē** ē si
filij absentes et eā ignerantes p̄
dicta sponsalia cū scuerint ratum
habuerint et ex sponsalib⁹ aliter
per p̄ntes contractis filij non obli
gantur rē.

Capitulus de
Clamdesti.
desponsacione

Si quis rē. Si vir desponsat ali
quā mulierem clem et ipsa nega
uerit viro inābit probacio. **Nota**
glo. que est notabilis et docet q̄n
vir aut mulier negāt desponsacio
nem cui inābat probacio. **Item q̄**
idē dicitur de viro qd̄ de muliere
Et dicitur ille vir qui stat p̄ mē
momo rē.

Quod nob rē. Clamdestia mēomia
recipit ecclesia si contrahentis ea

volunt publicare. Nota glo. que dicit qd ecclesia non iudicat de oculis. Item notat quando premitur contubernium vel concubinitus etc.

Cum inhibicio etc. Ista decretalis prohibet clandestina coniugia et qd sacerdotes ipse interesse non debent sed cum matrimonia sunt contrahenda debent primo in ecclesia publicari cum terminis competentibus infra quem possunt impedimenta si que sint publicari. Et sacerdotes etiam debent super impedimentis inuestigare et si contrarium fiat ponit penam. Nota glo. qd tripliciter dicitur matrimonium clandestinum etc.

Sequitur
Capitulum de sponsalia duorum.

Duobus etc. Sponsalia de futuro solvantur per sequens matrimonium non sponsalia de presenti. Nota hic glo. de penitencia triu annorum. Item notat glo. de promissione si permittas me rem tui habere qd debet intelligi de honesto coitu quia potius videtur hoc factio est in glo.

Accepti etc. Ducens uxorem alterius eam dimittere debet. Nota glo. que videtur tangere et dicere quid sit. Carena et unde dicitur scilicet a carencia quia carena est carencia hominum vel abatorum. Licet pro etc. Per ista verba contrahitur matrimonium de presenti. Ego accipio te in meam et ego ac

cipio te in meum. Et illud qd dicitur de viro idem intelligendum est de muliere etc.

Tua fraternitas etc. Si qui appellat in causa matrimoniali interdicta debet ne contrahat et si contraxerit matrimonium separatur. Notat glo. qualiter procedendum sit in causa matrimoniali quando matrimonium celebratum est opp. pen. et contra interdictum ecclesie.

Tuas dudum etc. Quando eadem contrahit per verba de presenti cum pluribus primo desponsanti non primo cognoscenti ea debet ad iudicari. Nota glo. que tangit de comodo possessionis et arguit pro et contra etc.

Capitulum de
condicionibus
appositis

Quicumque etc. Qui desponsauerit aliquam sub condicione turpi frangat condicionem et ipsam in sponsam ducat. Et dicit glo. qd hoc verum sit dummodo sit condicio que non sit contra naturam matrimonij.

Cum sit proprium etc. Sub condicione ut aliquis fiat monachus potest manumitti et hanc condicionem semel acceptatam apud non renouat acceptator. Nota glo. hic de condicione ut supra.

De illis etc. Qui sub condicione honesta contrahit non tenetur nisi condicio adimpleatur. Nota glo. que dicit qd condicio statim debet adici et non ex intervallo et aliter ad hoc iura.

Deu rē. **Donacō** facta ecclesie sub
condicione per donatorem reuoca
ri non potest nisi forte sub tali cō
dicione sit donacio facta quo cessā
te debeat reuocari. **Not** glo. dīam
inter donacionē sub condicione et
sub modo et fit p si et p vt.

Super eo rē. **Vbi** ponitur cōdicio
in sba mēmōij non tenet mēmō
niū nisi condicione extante ut hic
sed ubi apponitur in nō substācia
li mēmōij contractū seu effectū
condicō non suspendit. **Not** ter.
in fine qui dīat q ille non dīatur
cōsensus qui in alieno arbitrio de
pendet.

Per tuas rē. **Vbi** quis sic cōtrahit
et sub hac condicione si patri meo
placuerit si ante pīs assensū spen
sam cognouerit a cōdicione recedit.
Not glo. que dīat quid si cōtra
ho tram si te virginē reperio. **Itē**
cōtra eum fit interpretācio qui tes
tes pducit qd est notādū

Si cōdicionē rē. **Cōtra** naturam
cōtractus pactum siue condicio in
mēmōio facta siue adiecta vīat
mēmōiū sed nō als inōnesta et
turpis. **Not** glo. que est in grā
in materia cōdicionum. **Itē** dīat q
hoc nō pbat illud esse qd ab eo
potest abesse.

C Epulus qui
clericū vel
uouentes.

De dyacono rē. **Episcopus** potest
cū dyacono cōtrahente dispēsare.
Not g. q venia nō dītur nisi pe
titi et correcto. **Itē** nō potest quis
gaudere se correctū nisi doleat se

pēuerfū. **Itē** dīat salomō **Qui** ab
scōdit peccata sua nō videt lumen
in eternū.

Ex lēatum rē. **Si** subdyacon⁹ qui
cōtrahit est impemītes non dispē
satur cū eo nisi religionē intrauerit
Not glo. que tūgit quādo clerici
debēt cōpelli ad abūrandū suas
cōiubinas vel vxores.

Memim⁹ rē. **Simplex** votū non
dirimit mēmōiū contractū. **Not**
glo. que tūgit de simplici voto. **Itē**
q habitus nō facit monachū.

Cōsultat rē. **Volus** habitus nō p
hibet aliquē cōiugari. **Del** sic. **Ab**
iectio vestī et capulare nullū faci
ūt regulārē. **Not** glo. que videt
tūgere q multis modis fit pfectio
Denies rē. **Post** votū simplex dis
pēsatur ecclesia in mēmōio cōtractē
do. **Not** glo. in principio q inter
absentes cōtrahi potest. **Itē** dīat
glo. minus maiū tollerādū ut ma
ius vitetur et alle. xxxij. q. ij.

Rursus rē. **Spensalibus** de futu
ro et non mēmōio de pnti pēu
dīatur simplex votū. **Not** glo. que
dīat q simplex votū et solempne
sūt ab inicio equaliter obseruāda
et infingēs peccat mortaliter et
ponit glo. versus qn votū dīatur
solempne vel nō.

Insinuante rē. **In** manu religiosi
factū votum mēmōiū dirimit iam
cōtractum. **Not** glo. que dīat q
mēmōia a principe nō sunt petē
da et petēs deportacionis penā
meretur. **Itē** notat glo. qn leuis
metus exausat et quādo nō. **Item**
q per pacienciā tēporis presumit
cōsensus intruenisse rē.

Capitulum de
eo qui dupit
in matrimonio

Deponitum etc. **D**ollutam in adulterio a se quis cogitur in uxorem ducere que matrimonium primum ignorabat. **Nota** textus qui dicit quod nullus debet de dolo suo lucrum reportare. **Item** dicit glossa quod ignorans non committit adulterium et filij sunt legitimi.

Significauit etc. **Q**ui uiuente sposa de presenti cognoscit secundam quam sibi desponsauerat eam ulterius habere non potest in uxorem. **Nota** glossa que tangit inter cetera quod id quod ab initio non valet etc.

Super hoc etc. **P**ost mortem uxoris non potest adulter contrahere cum adultera que in mortem prioris mariti aliquid fuerit machinata. **Et** dicit glossa quod hoc verbum machinata debet intelligi cum effectu.

Ex leuatum etc. **Q**ui uxore sua uiuente etiam propter adulterium intrusa in monasterium contrahit cum secula et eam cognoscat post mortem uxoris est separandus ab ea. **Nota** glossa super verbo deprehensio.

Cum haberet etc. **P**ost mortem uxoris non potest adulter remanere cum adultera cum qua prima uiuente contraxit carnali copula subsecuta. **Nota** glossa quod fauor filiorum quandoque dispensacionem inducit. **Item** notat glossa ubi filij sunt alieni et ad hoc solet allegari. **Item** pater potest reuocare alere filium suum iuxta de causa.

Significasti etc. **M**ortua uxore potest quis contrahere cum mere

trice adultera cui prima uiuente si dem non dederat. **Nota** ex textu et glossa quod adherens quis meretrici uxore sua uiuente potest excommunicari etc.

Veniens etc. **D**ollutam in adulterio a se quis cogitur in uxorem ducere que matrimonium ignorabat et requiritur hoc casu nouus consensus. **Nota** glossa quod ignorans ad adulterium non committit et aliter ad hoc etc.

Si quis uxore etc. **S**i habens uxorem cum alia contrahit et uiuente prima eam cognoscit illam habere in uxorem post mortem primae uxoris non potest. **Nota** glossa que disputat an et quando uoluntas nocet et quando non et de eius effectu et aliter et remittit.

Capitulum de
conugio le
proforum.

Peruenit etc. **L**eprosus impedit matrimonium contrahendum sed non dirimit contractum. **Nota** glossa capituli primi que dicit quod consuetudo habet quod leprosi non debent alijs hominibus cohabitare. **Item** nota de verbo diuicius quod extenditur ad arbitrium iudicis. **In** secundo capitulo dicit quod dicitur dictum est generaliter est intelligendum.

Capitulum de
conugio le
uorum.

Dignum etc. **F**eceri inter se possunt matrimonium contrahere. **Nota** glossa que uidetur facere dramam inter

sacram que conficiuntur causa susci-
pientis et ab istis serui nō prohi-
bentur scias in sacramento ordinis
quia seruus ordinari nō potest si
ne licētia dñi.

Proposuit rē. Non tenet mēmo-
riū qđ liber cū analla contraxit
ignorāter nisi cōsenciat postq̄ sibi
hoc constiterit. **Nota glo.** que di-
cit q̄ error cōdicionis impedit mē-
moniū. **Itē** aulibet referenti nō est
cedendū. **Item** notat q̄ titubans
p̄ ignorāte habēdus ē.

Licet et infra rē. Si fm cōsuetudi-
nē terre filius cōdicionē p̄is sequi-
tur suffiat ei quo ad mēmonium
cōtractū cum libera q̄ patre eius
decēnio fuit in possessiōne liberta-
tis. **Nota glo.** que tngit de fauore
libertatis.

Ad nrām rē. Qui separatur ab uxore
p̄pter seruitutē potest libere ad
statim cū alia cōtrahere. **Nota g.**
que dicit q̄ extrāis cōsensus nul-
lus est. **Itē** arguit glo. q̄ hoc casu
mēmonium qđ nullū est tractu tē-
poris cōfirmatur. **Itē** querit glo.
quid si analla manumittatur rē.

Titulus de natis ex li- bero ventre

Indecens esse rē. Filij geniti ex li-
bera siue ex liberta maūmissa ab
ecclesia liberi debēt iudicari. **Nō**
glo. que dicit q̄ istud fallit in ca-
sibus. **Itē** inter cetera arguit glo.
q̄ vnū instrumentū per aliud p̄t
reprobati. **Itē** ar. q̄ nō debeo hoc
facere a quo teneor aliū prohibere
et qui defēdere tenetur nō debet
me impugnare.

Titulus de cognatione spi- rituali.

Utrū aut rē. Filij duorum cōpatrū
p̄nt mēmonialiter copulari excep-
ta illa persona p̄r quam cōpater-
nitas est cōtracta. **Nota glo.** que
dicit de scādalo qđ vitandū est in
mēmonio cōtrahēdo. **Item** quos
deus cōiunxit rē.

Si vir vel mulier rē. Nō sepat ab
uxore maritus si filiū utriusq̄ susci-
piat de sacro fonte. **Nota tē p.** qui
dicit q̄ fraus et dolus nemini de-
bet patrocinari querit glo. an ne
altrē potest epigere debitum hoc
casu rē.

Super eo rē. Filij duorū cōpatrū
insimul non cōtrahunt p̄ quorum
altrū vel utrūq̄ deuentum est ad
cōpaterinitatē. **In alijs** ipsa consue-
tudo attēditur. **Nota glo.** que di-
cit de dissimulacione et q̄ ille qui
tacet non cōsentit neq̄ negat. **Itē**
dicit glo. q̄ multa p̄pter scādalu
q̄nq̄ omittuntur.

Martinus rē. Post cōsumacionē
mēmonij aliquis coniugū nō facit
sibi filiolu vel cōp̄rem vel cōmatrē
quin faciet eū altrū cōiugi filiolu
vel cōpatrem. **Notat glo.** de unio-
ne carnis et spūs rē.

Cōtracto rē. In hys q̄ procedunt
baptismū non cōtrahitur cōpater-
nitas ad dirimendū matrimonium
efficax. **Nota glo.** que arguit an
per cathēasmū contrahitur affini-
tas vel cōpaterinitas impediens ma-
trimoniū rē.

Demēs rē. Matrimonium cum cō-
matre contractū sepatur. **Nota g.**
que expresse videtur sentire idem

si cōmūter fuisset facta tenēdo pū
eū in cathēismo ⁊ eā in cōfirma
cione ⁊ alle. capitulū s. propinū.
Cua nos zc. Filius carnalis ante
cōpatermitatem genitus filiam spi
ritualem patris sui habere non p̄t
in uxorem. Nota glo. que exponit
filiam spirituale scilicet per quā
cōpatermitas est contracta.

Ex litteris zc. Non tenet mēmo
rium contractum inter filium car
nalem et eam quā pater suus ma
nibus suis baptisauit quā de per
sona suscipiēte loquūtur alie decre
tales supra. Nota glo. que tūgit
an vir et uxor simul possunt filiū
de fonte suscipere. Itē quōd de fi
lia in penitēcia recepta.

Titulus de
cognacione
spirituali
li. vi.

Redum zc. Ista decretalis ponit
personas inter quas contrahitur
cōpatermitas in baptismo Et dicit
idē fore in confirmacione. Nota
glo. que tūgit de conubina et ē
mgra in hac materia cōpatermita
tis in baptismo zc.

Per cathēismū zc. Per cathēis
mū qui precedit baptisū impedi
tur matrimonium contrahendū sed
nō dirimit cōtractū. Nota tex.
qui dicit qd vir fit ymmo fit. Itē
dicit q cathēismus idē est q in
structio zc.

Quāuis zc. Si plures leuant pro
lem de fonte q duo vel tres inter
oīs sic leuantes ⁊ parentes leua
ti oritur cōpatermitas Et dicendū
est de confirmacione idem qd de
baptismo zc.

Titulus de
cognacione
legali.

Si qua zc. Inter carnales et le
gales filios non potest esse mati
moniū adopcione durante. Nota
glo. que ponit dēam inter arroga
cionē et adopcionē. Itē q arroga
cio fit principis auctoritate sed ad
opao fit per quēlibet magistratū

Titulus de
eo qui cogno
uit consang.
uxoris sue.

Si quis zc. Et potest totus tytu
lus sic sumari Affinitas superueni
ens rūpit sponsalia de futuro sed
non soluit matrimonium de presenti
Nota glo. que videtur tangere
causā huius dicti scilicet propter
incestū zc.

Veniens zc. Ut supra. Nota glo.
que ponit argumentū q quando
q sufficiat aliqūd inchoare licet et
si nondum sit cōpletum et allegat
iura zc.

De illo zc. Dicitur vnius matri
mū non soluit. Vel sic cognitam a
fratre frater non potest habere.

Nota glo. que dicit q hoc casu
sola confessio non preiudicat eā
si rumor vicine consentiret et alle.
t. sup eo zc.

Transmisse zc. Incestus subsequēs
matrimonium non dissoluit. Nota
textum qui dicit tamq canis redi
ens ad vomitum. Item dicit glo.
q incestus non impedit quomin⁹
matrimonium sit legitimū et alle.
licet contrahere non debeant sicut
votū simplex zc.

Super eo **q̄c̄**. **N**ō creditur coniugi
bus et cumori viam q̄ affini
tas precesserit m̄momiū vt ideo
separantur. **N**ota glo. que tangit
quādo statur confessom et quādo
non. **I**tē tangit de fama et rumore
Discrecionē **q̄c̄**. **A**ffinitas sequens
m̄momiū de p̄nti non dissoluit.
Nota **tex.** qui dicit q̄ m̄momiū
non semper separatur p̄pter adul
terium quā talis separacio potest
legitima excepcione impediri. **I**tē
dicit q̄ sine culpa non debet quis
priuari iuri suo. **I**tē notat glo. q̄
vir debet v̄porem decere bonos
mores **q̄c̄**.

Fraternitati **q̄c̄**. **D**issoluitur m̄mo
niū contractū cū illa cuius cōsang
uinēa scilicet sorore licet nōdū sep
tēnē michi ante desponsatā extra
ordinarie pollui. **N**ota hic abbatē
qui tangit hic notabile verbū de cō
mixtione viri et mulieris et de
emissione seminis **q̄c̄**.

Ex l̄is **q̄c̄**. **A**ffinitas superueniens
sp̄saliū de futuro rumpit ea.

Nota **g.** que dicit q̄ incestus ma
gis punitur q̄ adulteriū et an hoc
verū sit vide glo. **I**tē p̄pter lapsū
carnis quādoq̄ dispēlatur.

Demēs ad **q̄c̄**. **Q**ui cognouit foro
rem sp̄se sue quā etiam carnaliter
cognouit monēdus est atq̄ etiam
inducēdus vt absēneat ab vtraq̄.
Nota **tex.** qui tangit de illo qui re
uersus ad cor fatetur delictū suū
an sit audiēdus.

Rue fraternitatis **q̄c̄**. **S**i vir cog
noscit sorore v̄pore sue non p̄pter
hoc separatur m̄momiū cōtractū
de p̄nti. **N**ota **tex.** in fine qui di
cit q̄ affinitas post m̄momiū mi

que cōtracta illi nocere nō debet
qui iniquitatis particeps non est.
Jordane **q̄c̄**. **S**i quis post sp̄salia
de futuro sponsā cognoscat affini
tas etiā cū matre subsequens m̄
moniū non dissoluit. **N**ota glo.
q̄ quis sine culpa nō debet priua
ri iuri suo. **I**tē notat de incestu et
adulterio **q̄c̄**.

Capitulus de con
sanguinitate et
Affinitate.

Ex l̄is **q̄c̄**. **M**arito mortuo cū con
sanguineo eius mulier contrahere
non potest et si cōtraheret det et
m̄momiū separari. **N**ota glo. que
dicit q̄ in causa m̄moniali it̄rū
recipiuntur testes post publicationē
Item tangit quibus cause m̄mo
niales d̄nt cōmitti.

Super eo **q̄c̄**. **H**oluūtur sponsalia
de futuro si vir consanguineā sp̄
se cognoscat. **N**ota glo. que dicit
q̄ fama impedit m̄momiū contra
hendū et plus facit fama q̄ dēn
vniū **q̄c̄**.

Quod dilecto **q̄c̄**. **I**ndulgentia de
cōtrahendo primi gradus cōsang
uinitatis strictē est interpretāda.

Nota glo. que dicit quid dicatur
scipes. **I**tē q̄d beneficiū principis
late est interpretādū.

De infidelibus **q̄c̄**. **S**i sc̄dm legem
veterem cōtrahat infidelis cū con
sanguinea non est post baptismū
separāndus ab ea. **N**ota **tex.** qui di
cit quos deus cōiunxit homo non
sepat querit glo. an m̄momiū sit
inter iudeos **q̄c̄**.

Quod super **q̄c̄**. **A**ffinitas inter vi
rum et v̄porem cōtracta non tran
sit ad cōsanguineos mariti vt ipsi

illis consanguineis efficiantur ab
hinc. **Nota glo.** que tangit de cō
suetudine et scandalo

Quod circa cō. Papa gracia plus
in gradibus consanguinitatis dil
pensat. **Notat glo.** q̄ falsa causa
allegata non viciat dispensacionē
et sic falsa causa non impedit reli
gionē. **Itē notat de ple.**

Tua nos cō. Testes qui ad pro
bandam consanguinitatem produ
cuntur a scriptis debēt ināperere vel
a germanis cōputacionem. **Nota
tex.** qui dicit q̄ mēmoriū continet
multū fauoris.

Non debet cō. Ultra quartū gra
dum non extenditur prohibitio co
pule coniugalis. **Nota tex.** in p̄
cipio sui q̄ statuta humana quādo
q̄ variantur p̄pter necessitatem et
quandocūq̄ p̄pter utilitatem. **Glosa**
describit gradus affinitatis.

Dicit qui cō. Cū vnus distat quar
to gradu et alius ab alio latere dis
tat quinto possunt libere copula
ri. **Nota glo.** que docet practica
qualiter debeat cognosci in quo
gradu aliquę persone diuersarū
linearū sibi attineant et dicit tūc
primo recurrendum ad communē
p̄ntem cō.

**Cytilus de consan
guitate et affinitate
in Cle.**

Eos qui cō. Sciēter contrahens
matrimonium in gradu consanguī
nitatis vel affinitatis p̄hibito vel
cum mortali excommunicatus est
ipso iure et publicari debet et vi
tari. **Idem in p̄fesso professa vel
constituto in sacris** **Vide glo.** que
est notabilis.

**Cytilus de
frigi. et
malefi.**

Accepisti cō. Qui p̄pter frigidita
tem separatus est ab vxore cum
alia contrahere nequit. **Nota g.**
que dicit q̄ per contrariam op̄is
euidenciam mendacium conuincit
tur. **Item tangit glo.** qualiter hoc
casu iurandū sit.

Quod sedes cō. Pueri et impotē
tes matrimonium contrahere non
possunt. **Nota glo.** que videtur
dicere q̄ idem sit in sensibus q̄ nō
est verum quia licet senes coire nō
possunt habent tamē ab vxoribus
humanitatis solacia et senes etiā
aliquādo ad coitū mouētur.

Ex litteris cō. Propter artum mē
brum mulier separatur a viro nisi
medicorum possit inuari auxilio
Nota glo. que dicit quando inua
ri mulier nō pot̄ se per mediā si
ne p̄culo corporis.

Consultacioni cō. Mulierem clau
sam siue artam potest quis vt so
rorem sed non vt vxorem habere.
Notat g. q̄ incredibile est q̄ quis
contrahat cum vxore clausa. **Item**
sicut papa iudicat sic debemus iu
dicare cō.

Laudabilem cō. Hic habes quali
ter p̄pter frigiditatem viri vbi fri
giditas probari bene non pot̄ se
debeat matrimonium separari.
Nota glo. que dicit q̄ hoc casu
non sufficiat cohabitacio nisi etiam
dederint operam operi carnali.
**Itē q̄ iurare debent q̄ vtrq̄ de
derunt operam copule carnali et
per triennium non poterant fa
cere cō.**

Fraternitatis etc. Si mlt fuerit adeo arta q a viro cognosci nō p̄t separari ab eo p̄t. **Nō** glo. q̄ dicit q nichil est qd i vale ē et ē mgra in hac materia quādo tngitur de artatione mulieris et de maleficio atq impotētia coeūdi.

Littere v̄c etc. Propter maliciā potest m̄momiū separari si infra triemniū nō poterit remoueri. **Nō** glo. super verbo cognoscēdi que tangit dr̄am inter frigidū et maleficiatū. **Ite** dicit g. de triennio q debet cohabitare et dare opam carnali copule.

Tytulus de
matrimonio
contra inter
dictū ecclesie cōtracto

Littere quas etc. Totus tytulus p̄t sic sumari. **M̄momiū** nō debet se pari licet cōtra interdictū ecclesie cōtrahatur vt i hoc c. primo. **Sed** si causa prohibicionis esset p̄petua scias esset vt in c. vltimo. **De** muliere et tunc magis racione cause vel impedimenti p̄petui sepatur q̄ p̄pter ecclesie interdictū. **Et** notat glo. vnū singulare in c. primo super verbo distractius. q licet iudex differat appellacioni nichilominus potest m̄momiū interdicare. **Ite** tangit an sentētia possit ferri sub cōdicione super verbo donec. **Ite** tangit glo. in c. vltimo super verbo donec an necessaria sit absolutio post lapsū tēporis quādo sentētia excomunicacionis fertur ad tēpus vt in glo. et textu.

Tytulus qui filij
sūt legitimi

Cōquestus etc. Per sequens m̄

moniū sit legitimus ante m̄momiū in formacione conceptus. **Nō** glo. que tngit an causa filiacōnis et legitimacionis spectet ad ecclesiam etc.

Cū inter etc. Ex quo patētes publice et in facie ecclesie contraxerūt filij sūt legitimi ante diuorciū nati. **Notat** glo. q tēpus concepōnis spectandū est cum de cōmodo aliamus tractatur et pro iam nato habeatur. **Ite** quid si infanti mouēatur questio etc.

Transmisse etc. Creditur parentibus q aliquis non sit eorū filius nisi per iudiciū cōtractū p̄betur. **Nota** glo. que dicit q multū hoc casu valet fama vicinie. **Item** q de hereditate viuētis agi vel pacisci non potest. **Ite** dicit q nullus affectus vincit paternū affectū.

Causa etc. Non potest esse vxor que viri sui thēcū maculas alij dū ille viueret se copulare presumpsit. **Nota** glo. que tangit de auūculo magico et dicitur talis frater p̄is mei etc.

Later p̄nciū etc. Qui dicit aliquē fore illegitimū hoc p̄bare debet si aduersarius sit in possessione legitimacionis. **Nota** glo. qualiter filij naturalis succedit p̄i si legitimi filij non extant. **Ite** notat g. q quis cōpellitur aliqñ ad agendū et alle.

Tanta est vis etc. Tanta vis ē m̄monij vt illegitimos faciat legitimos. **Nota** q glo. querit an eadē in casu huius capituli illegitimi legitimeantur quo ad ordines et alios honores. **Ite** glo. ponit dr̄am inter legitimos et naturales et legitimos.

et naturales filios tantū.
Causamq; rē. Post mortem de legitimatione cognoscitur propter bona. **Nota glo.** que disputat de imperio et papatu an imperium dependeat a papa et an papa habeat utrumq; gladium. **Item** dicit q; crimina morte expunguntur et ponit casus in quibus hoc fallit.
Relatum est rē. Legitima est proles procreata ab illa cū qua auctoritate ecclesie fuerit matrimonium contractum licet predictū postea inueniatur illegitimum. **Nota** qualiter procedendum est quādo maritus se absentat ab uxore longo tempore et qualiter vocandi sunt amia eius.
Quod nobis rē. Nati in clandestino matrimonio postea per ecclesiam approbato legitimi sunt dicendi. **Nota glo.** que tangit quot modis matrimonium dicatur clandestinum et remittit ad c. Cum in hibicio. rē.
Referente rē. Publice honestatis iusticia impediens matrimonium filij in eodem matrimonio geniti sunt illegitimi. **Nota glo.** q; istud impedimentum pub. ho. iusticie est perpetuum quia impedit et dirimit rē.
Deuenit rē. Vbi non constat de matrimonio qui dicit esse matrimonium illud probare tenetur. **Nota g.** q; dicit q; ex quo matrimonium in facie ecclesie est contractū bona fide presumitur q; filij sunt legitimi rē.
De rē rē. Filius natus ex spōsa de futuro carnaliter cognita legitimus est licet nunq; matrimo-

nium sit in facie ecclesie publicatū
Nota glo. valde notabilem et singularem que ponit quibus modis pater filium legitimare videtur
De venerabilem rē. Papa non legitimat in temporalibus aliene iurisdictioni subditos. **Nō tex.** quia arguit cui conceditur maius etiā conceditur minus. **Item glo.** tangit de legitimatione in quibus casibus legitimari potest. **Item** tangit inter cetera q; tria sūt bona matrimonij fides ples et sacramētū
Ex tenore rē. Si habens uxorem contrahat cum alia primum matrimonium ignorante filius exinde susceptus legitimus est habendus
Nota glo. q; bona fides alterius paruum sufficit ut filij dicantur legitimi rē.
Gaudemus rē. Si iudeus qui contraxit cum consanguinea sua conuertatur proles ex tali matrimonio suscepta legitima iudicatur.
Nota textum qui tangit de validitate et de opinione sup quibus vide etiā glo. rē.

**¶ Titulus qui
matr. accu.
possunt**

Relatum rē. Cum maritus abesse ex causa legitima in eius absentia potest matrimonium accusari. **Vide glo.** que tangit qualiter procedendum est contra absentem et de malicia absentis.
A nobis est rē. In causa matrimoniali nullus auditur proferens testimonium p scripturam. **Nota g.** q; dicit q; testib; nō testimonijs e credēdū. **Itē** tangit g. qn psumptio inducat pbacionē et qn non.

Videtur et. Cū impetrat mōmō
mū racione cōsanguinitatis cōtra
hēndū vel contractū dirimendum
pater et matre et ceteri cōsanguī
nei sunt in aculacione et testimo
nijs potius admittēdi. **Nota tex.**
notabilem q̄ vnusquisq̄ desiderat
scire suā genealogiā. **Item** tangit
quando pater recipitur in causa
filij et.

Insuper et. Si mulier inuita fue
rit despōlata tamen ex quo semel
fuit cognita amplius non poterit
mōmōmū aculare. **Nota glo.** que
ponit metū. **Est** michi p̄ facto se
pe q̄ esse potest. **Itē** q̄ carnalis
copula remouet omnē allegacionē
violēcie et.

Dignificante et. Propter turpem
questū ab aculacione mōmōmū ē
mulier repellenda. **Nota glo.** que
tangit quibus modis aculatur re
pellitur. **Et** an symonia potest cō
mitti in mōmōmō.

Cū in tua et. P̄n̄ denūciacionis
tēpore quis cōtra mōmōmū nichil
dicit postea non auditur nisi de
nūciacionē ex causa legitima ig
noret. **Vide** hic glo. que videtur q̄
rere quid si aculans tēpore denū
ciacionis fuerit absens vel non in
telligens et qualiter hoc probari
debeat et.

Capitulum de diuorcijs

Si qua mulier et. Mulier que
machinatur in mortem mariti sui
post ipsi mariti decessum nequit
contrahere licet effectū nō habuit
talis conatus. **Nō** g. t̄ngit casus ī
quibus mōmōmū contrahi nō p̄t
Itē q̄ puniatur conatus cuius non

sequitur effectus.

Quæritur et. Propter solā infideli
tate et non p̄pter aliud maleficiū
sūt coniuges sepandi. **Nota glo.**
que dicit q̄ vir non potest dimit
tere vxorem suā p̄pter furtum vel
p̄ aliquo alio crimine ex cepto in
fidelitatis et.

Porro et. Sine iudicio ecclesie nul
lus potest siā vxorem dimittere et
si notoriū sit impedimētū. **Secūdo**
dicit q̄ sine aculacione potest epis
copus de impedimento mōmōmū
inquirere. **Nota glo.** que t̄ngit an
in notorijs sit seruandus ordo iu
diciarius et.

Dignificasti et. Non petit restitu
cionē coniugis qui continēciā nō
seruauit etiā si fuerit iniuste dimit
sus. **Nota glo.** que tangit quid fa
ciēdū sit cum alter coniugū alteri
materiā adula randi dedit. **Itē** q̄
p̄textu paupertatis nemo debet
turpē vitam ducere.

Ex lris et. Propter fornicacionem
coniugis potest repelli qui fuerat
fornicatus. **Nota glo.** que dicit
q̄ confessio in crim nibus non pre
iudicat nisi pseueret. **Itē** tex. tan
git de viro qui mulieri negauit
alimenta et.

De illa et. Mulier viū lebentem
in heresim sine iudicio ecclesie di
mittere nō debet etiā si hoc fece
rit ut vir a suo reuocetur error
p̄pter confusionem quā mulier vi
detur sibi facere quia ab eo recedit
Quanto et. Ista decretalis docet
qualiter et quādo alter coniugum
volare potest ad scāda vom p̄pter
heresim vel infidelitē alterius cō
iugis. **Nota** tex. et glo. qui ponūt

casus in quibus quis privatur iuri suo sine culpa. Item glo. ponit metra sup eodē capitulo.

Desero spernentē vel blasphemante volentem. Vel te credentem scelus ad mortale trahentem.

Nam sūt absq̄ mora vincula cupita priora.

Gaudemus zc. Ita decretalis in hac materia est notabilis z mgrā et primo querit an pagani qui in gradibus contraxerūt illicitis post conversionem possunt in tali matrimonio remanere. Itē an plures put in paganismō habuerunt post baptismū possunt retinere uxores. Item tangit de repudio an hodie apud ecclesiam procedat. Itē ponit tex. q̄ nichil ad nos de hīs que foris sunt. Item tangit de mendacio zc.

Deus qui zc. Dispensat ecclesia cū conuersis de nouo ut utantur mēmonio cū relictis fructū contracto iuxta moysaicā legem. De materia huīus capituli Vide glo. que alle. tibi ca. Olim aliter viij. q. i.

**Capitulum de
dona. ppter
nup. et dote
post di.**

Mulierēs zc. Si mulier propter aliquā licitā causā a marito suo fuerit sepata tota dos est sibi restituēda Vide glo. que tangit que sunt cause licite separationis scilicet cōsanguinitas.

Dignificauit zc. Facto dīuorcō mulier recipit dotē et ptem suam de rebus constante mēmonio acquisi

tis qd verū ē si peccatū vitæ fuerit alē non. Nota glo. que ponit casus in quibus fallit restitutio.

De prudentia zc. Cū ecclesia delegat causā mēmonij per cōns intelligitur committere causam dotis.

Nota glo. que videtur tractare corā quo iudice causa dotis fit tractanda An coram spiritali an seculari zc.

Plerumq; zc. Propter adulterium mulier perdit dotem. Nota glo. que videtur tangere an vir possit de iure compelli ad reconciliandū sibi uxorem fornicariam. Item dicit glo. q̄ crimina et iniurie procedūt ex mēte.

Et si necesse zc. Vbi non est mēmonium dos aut donatio propter nuptias non existit. Nota glo. q̄ tangit de condicione in textu posita q̄ talis non debet apponi et q̄ ex improbitate nemo consequitur actionē.

Duper. a. zc. Vir non potest de iure uxori sue in donacionem concedere possessiones ad ipsum quo ad vitam concessas nisi dominus consenserit Cum nullus potest plus iuris in alium transire zc. Item uxori dat viro dotem et vir uxori donacionē ppter nuptias.

Per vestras zc. Marito vergente ad inopiam pro dote satisfactio potest peti. Nota g. que tangit an in dote et in minoribus alienis possit committi usura siue fenus. Et dicit glo. q̄ tutor qui in bonis minoris nichil habet nisi penam q̄ ipse cogatur fenerari p alimētando minore zc.

Donatio rē. Donatio inter cōiugēs facta est inualida nisi morte donatoris fuerit confirmata et perit si reuocetur morte vel expressis vel si donacionem recepit priusq̄ de bitum carnis persoluerit. **Item** soluto matrimonio dos redit ad mulierem. **Et** donatio propter nuptias ad virū nisi aliud obtineat consuetudo.

**¶ Titulus de
secundis nuptiis**

Capellanus rē. Deinde nuptie non sunt benedicende. **Nota** glo. que dicit istud intelligendum fore prima uxor uivente et ad exhortacionem continencie. **Et** sic sacerdos nō debet interesse clādestinis spōsaliibus.

Dominus noster rē. Non debet matrimonium contrahere mulier donec sibi constet de morte primi mariti. **Nota** glo. que dicit q̄ in dubio semper presumitur pro matrimonio qd̄ fieri debet nisi quando dubitatur an contractum sit vel non. **Item** notat glo. q̄ hoc casu id qd̄ ab imāio valuit postea infirmatur rē.

Vir aut mulier rē. Vir aut mulier ad bigamū transiens non debet a presbitero benedici quia cum alii benedicti fuerunt eorū benedictio iterari non debet. **Item** tangit glo. de sacramentis iterandi et de consuetudine circa ista.

Super illa rē. Mulier mortuo marito suo potest infra tēpus luctus sine infamia alteri nubere. **Nota** glo. que tangit causā quam apostolus dicit nubat in domino et tēpus nō adiciat nec nos

adiciere debemus.

Cū scdm̄ rē De supra capitulo primo. **Nota** glo. que tangit et etiā textus q̄ licet mulier infra annū luctus marito suo mortuo possit alteri nubere s̄m̄ canones in videtur se de honestate et facere seipsā suspectā q̄ uivente primo marito incontinentēte uixit. **Ac** etiā exhibet se fuisse ingrātā primo marito et eū non multū dilexisse in vita mariti sui et ideo puniri debēt pena legali contenta in legibus in glo. allegatis rē.

**¶ Et sic ē finis quarti
libri decretalium.**

**¶ Incipit liber quintus
Titulus de accusa
et denū.**

Legitimus rē. Accusatus fatigari nō debet si accusator non fuerit legitimus. **Nota** glo. q̄ accusator debet esse bone fame nec inimicus accusati et sine etimine. **Item** dicit glo. q̄ gestans irabem in caulo proprio festucā nō potest eruere de caulo fratris sui.

Si quis rē. Si episcopus denunciatus fuerit et postq̄ caritate mentus fuerit causam suā non emendat et eā corrigere noluerit ad primates causa eius deferatur. **Nota** glo. q̄ in denunciaōne ad primam precedere debet mencio scilicet si ad infligendū penā et glo. alleg.

Ille prepositus rē. Ad accusandū abbatē non admittuntur nisi monachi et illi quocūq̄ interest. **Nota**

glo. q. hoc casu intere monachis
Ite intere patronis. **Ite** intere
prochianis. **Ite** q. sententia debet
absoluere vel condempnare.

Omnipotens deus sc. Cū aliquis
accusatur vel denunciatur vel cōtra
eū inquiratur sciam est grauata
eius opinio ut interū non debeat
pmoueri. **Et** an valebit elcō itēū
de eo facta vid. **Imo**, in c. Accusa
tum de symonia.

Nulli epōū sc. Episcopus nō p̄t
a sua accusatione repellere familia
rem accusantē quis fuerit crimino
sus. **Notat** glo. de familia q. ep̄us
precipue debet habere honestā fa
miliā et imputet sibi qui malā te
net familiā. **Ite** mores famulorū
quos approbo p̄ea reprobare nō
valeo sc.

De hys sc. De delicto vnius homi
nis non debet nisi semel accusari.
Notat glo. q. crimina semel d̄missa
itēū in vlcōnē venire diuina cle
mētia non patitur. **Et** de delicto
vnius hominis sep̄us queri nō de
bet nisi in duobus casibus in glo.
positis et alle.

Expellatur sc. Cohabitanes in
imias repelluntur ab accusatione
quia infestaciones blasphemie af
fectio solet animae matore. **Nota**
g. que diat q. cohabitans inimico
meo presumitur inimicus meus.

Accusasti sc. Accusans aliquē qui
occisus est nisi fecerit hoc p̄ pace
xl. dieb⁹ in pane et aqua cū septē
sequētib⁹ annis penitere debet.

Red si debilitatus fuerit per tres
quadragēsimas penitere debet. **Et**
intellige ista de illo qui iniuste ac
cusat scilicet per calumpniā quia

ille qui iuste accusat reus nō est.
Euidencia sc. Euidens delictū nō
est opus in accusatione pponere.

Notat glo. hic vnū fore casū no
torij scilicet per euidenciā facti.
Ite diat q. in cōfessum nō sūt tres
indicias nisi sententiā dare.

Cū p. mantonella sc. Lapsus cle
riā eciam de excepto crimine ac
cusare non p̄t qd̄ int̄ligendū est
ut diat glo. qn̄ scilicet inimicia ē
inter eos et mala presūpcio. **Not**
glo. q. numerus cōpurgatorum ē
arbitrarius. **Ite** qualiter procedi
debet qn̄ purgandus cōpurgato
res h̄c nequit.

Ex parte tua sc. Monachi suū
p̄nt accusare abbatem et exp̄sas
habent de monasterio. **Et** hoc ve
rum nisi essent excommunicati vel
inimici vel conspiratores. **Notat**
glo. q. monachi hoc casu p̄nt acu
sare abbatē non obstat q. iurave
rūt sibi obedienciā. **Ite** tangit g.
in fine an monachus scians in stu
dio posset agere.

Si constiterit sc. Si clericus accu
satus vel denunciatus confitatur
q. post ebrietatem ante dormicio
nē celebrauerit missam et si super
hoc cōuincatur super repetitione
ecclesie āplius non auditur. **Not**
glo. quid sit ecclesiam habere in cō
menda. **Ite** quid sit pernoctare et
de ebrietate.

Meminimus sc. Qui semel tulit
testimoniū in criminali contra
aliquem eum postmodum accusa
re non potest. **Notat** q. ille presu
mitur inimicus abicius qui spon
te contra eum in causa criminali tes
timoniū tulit.

Licet in bto cō. Si accusator in al
signato termino nichil dicat apli
non auditur. **Del sic.** Ante inscrip
cionē potest accusator desistere qñ
aiq. **Nota tex.** qui dicit nichil de
cōtingētibz omittendū fore. **Itē**
dicit de odore bone opinionis.
Notat glo. q iudex non debet
statim absoluerē. **Itē** q hoc casu
quis teneat iniuriā.

Veniens cō. Qui iurat se nō acu
saturū aliquem aplius eum non
poterit accusare. **Nota glo.** que in
hoc est mgrā et singularis tangēs
an in causa criminali potest inter
uenire procurator. **Et** in quibus
casibus hoc fallit. **Itē** dicit q pub
lice utilitatis est absentes a quibz
cumq; defendi et quēlibet pro eo
verbū facientē audiri.

Super hys cō. Denūciator crimi
nis nō inscribit. accusator inscribit
Exapiens etiā inscribit ad penā
extraordinariā si exceptio illa dei
cat ab obitō als non. **Itē** ad ex
apiendū de crimine admittitur p
curator. **Notat glo.** casus in quibz
non requiritur inscripcō. **Itē** dicit
glo. quid sit inscripcō et ad quid
obligat se inscribēs.

Qualiter et qñ cō. Si inquisitores
in inquirendo errauerunt et in p
cessu pñt ipsi de nouo inquirere.
Nota tex. notabilē qui dicit q nō
debet illū pudere qui als preest
ut errorem suū corriget. **Nota g.**
que tangit an iudex erras in sen
tenciā posset eā denuo pronūciare
et corrigere et glo. alle. ad hoc iu
ra. **Itē** tangit glo. que via dicitur
via regia scilicet via iusticie.

Cū dilecti cō. Propter crāmen in

modū inquisitionis probatū potest
episcopus a sua ecclesia remoueri
Notat glo. q non creditur iudicā
in preiudiciū alterius ptis nisi
quatenus constiterit per legitima
documenta. **Itē** tangit glo. de
dilapidacōe symonia et naufragio
Cū oportet cō. Testificari nec in
quisitionē possunt prosequi immi
ā. **Nota glo.** que querit an ne crī
minosi et infames repellātur a de
nūciacōne. **Itē** dicit q hereticus
admittitur. **Itē** tangit glo. qua
les immūcie et quāsi amūcia re
pellit a denūciando et testificādo
et cōcludit glo. hoc iudicā arbi
trio relinquēdū fore.

Cum dilectus cō. Denūciantes
episcopum repellūtur rebus casu
bus i hoc capitulo contentis scilicet
Si sūt concubinarij publici. **Itē** si
caritatiua monicio non precessit.
Itē si fuerint cōspiratores cōtra
episcopum.

Inquisitionis cō. Si crimē postmo
dū inquisitionis est probatū impe
dit etiā post pñ am ordinis exca
cio nē vel beneficij retinacōne pro
cedatur sicut in accusacionis iudi
cio als preceditur sm arbitrium
iudicātis. **Notat g.** q in nullo oc
culto crimine impeditur exca
cio post pactā penitentiā preter q
in homicidio et symonia et glo.
alle. ad hoc iura.

Ad peticionē cō. A non suo iudice
facta inquisicio potest a dño papa
rata haberi. **Del sic.** Nulla est in
quisicio vbi ordo iudiciarius non
seruatur. **Del sic.** Si impositio per
papā delegetur specialiter de ea
legatus se intromittere nō potest

Tangit glo. quando quis videtur consentire in iudicem. **I**tem an probationes facte coram non suo iudice preiudicant.

Accedens etc. **E**xceptio criminum non retardat possessionem danda electo nisi electus super hijs publice fuerit diffamatus. **N**ota tex. qui videtur subtiliter innuere qd ubi aliam indicatur purgatio si deficiat in purgatione proceditur contra ipsum sicut ante purgationem.

Item frangens carcerem presumitur reus etc.

Qualiter et quando etc. **S**uperior contra subditum suum maxime prelatum super hijs de quibus est infamatus inquirat et tunc eum vocabit et tradet captum et dicta et nomina testium et copias exapiendi et defendendi ei dabit. **E**t si reperiat nocens et graviter deliquisse remouebitur ab administratione hoc autem in regularibus non seruiatur. **N**ota qd prelati sunt potestati sicut signum ad sagittam et qd subditi non facilliter debent admitti ad accusationem prelatorum succum. **N**ota bene glo. huius capituli qd est singularis et magistra in hac materia etc.

Sicut olim etc. **M**etropolitani singulis annis concilium provinciale celebrent ad corrigendos excessus et mores reformandos et per dyocesim certas personas constituent que omnia inuestigent et in sequenti consilio referant. **E**t qui hoc statutum neglexerit obseruare ab officio suspendatur.

Olim v. et. p. etc. **I**nquisicio contra religiosos debet absq. sollemnitate

et scripti iudicatio expediri. **D**el sic pendens inquisitione contra abbatem ad suorum monachorum instanciam impetrata ipsis monachis non debet inferre grauamina ipse abbas propter que inquisicio differat. **N**ota glo. qd causa incepta inter prelatum et subditum suspensa est iurisdictio prelati ac si esset ab eo appellatum et glo. alle.

Prelatorum excessus etc. **P**endens inquisitione de dilapidatione contra prelatum interdicta sibi debet omne genus alienationis. **N**ota glo. qd conatus cupiditatis est peruersitiam coherendus. **I**tem tangit eadem glo. de penis malis infligendis. **I**tem quos timor dei etc.

Capitulum de
accus. inqui.
et denun.
li. vi.

Postq. coram eo etc. **Q**ui confessus est crimen suum coram inquisitore puniri debet non obstante qd confessus postea exapit se de eodem crimine confessio non fuisse in antea diffamatum. **A**c etiam qd inquisitor eidem non tradidit capitula super quibus fuerit accusatus vel denunciatus etc.

Si is cui etc. **S**i contra inquisitionem a papa contra aliquem datum non exapitur qd primo super fama inquirere debeat postea de eodem contra ipsum exceptio data est in ualida quia primo debuit hoc facere et in principio processus inquisitoris reclamare vel contra ipsum appellare. **I**tem glo. tangit an excommunicatus potest denunciare.

**¶ Titulus de
calūpnatorib⁹**

Cum foras rē. Subdyaconus qui calumpniose acusat dyaconū priuatur ordine subdyaconatus et verberibus publice castigatus debet in exiliū deportari. **Notat g.** q̄ ex persona aggravatur iniuria et qui p̄ptō suo manus intulit.

Cum dilectus rē. Denūciator criminis in probatione deficiens ab officio et beneficio suspenditur donec suā innocentiam purget. **Notat glo.** q̄ si denūcians nō probat q̄d intendit calumpniari presumitur. **Item tangit glo.** qualiter probabitur q̄ quis calumpniose nō denūciat et videtur q̄ per iuramentū suū.

**¶ Titulus de
Symonia.**

In ordinando rē. In ordinatione clerici nec episcopus manum nec archidyaconus veccem nec notari⁹ scripturā vendere debet. **Glo.** dicit q̄ notarius hoc casu qui nichil habet de publico potest gratuito et sine pacto oblatam recipere et alie. rē.

Qui aliu rē. Qui ordinatum in ecclesia per pecuniā expulerit et eā sibi sic vendicauerit depomi debet.

Notat glo. q̄ hoc casu duplex committatur peccatū in recipiendo pecuniā et locum videntis occupādo.

Si dñs rē. Quilibet catholicus admittatur in testimonium contra symoniam nulla distinctione facta. **Et tangit glo.** an hereticus etiam admittatur contra symoniam vel paganus ⁊ arguit a contrario sensu q̄ non.

Acusatum rē. Pendens accusationē symoniā super symonia diffamati nō debet symoniacus ad celebrandū missas admitti. **Nota glo.** que querit an ne ipso iure symoniac⁹ publicus sit suspensus cū ipse videatur habere caractarem viciosū.

Quociens rē. Ut s̄ primo capitulo sed precedens capitulū loquitur in accusato diffamato sed istud c. loquitur de inquisitione. **Notat glo.** q̄ prelatum est inquirere de excessibus prelatorū.

Sicut symoniaca rē. Inter omnia alia crimina citius debet contra symoniam p̄cedi. **Et q̄q̄ in alijs criminibus luce clariore debet esse probationes signa tamen habēcia aliq̄ probabilitatem admittitur.** **Nota g.** que tangit q̄d peccatum sit grauius an homicidium an symonia rē.

Tanta est rē. Heretici contra suos dños et quilibet criminosi admittuntur ad accusandū symoniam. **Et omnis peccator missam celebrare potest preter symoniam quem quilibet ut remoueat ab ordine male suscepto accusare potest etiā meretrix rē.**

Non satis est rē. Pro spiritualib⁹ nō debet exigi pecunia nec regimē ecclesiarū pro aliquo committatur p̄cio nec p̄ sepultura. **Crismate vel oleo aliqua distribuat cū pacto pecunia rē.**

Cum in ecclesie rē. In hys que symoniam induant non valet aliqua consuetudo. **Nota glo.** que arguit p̄ et contra et videtur q̄ ex pacto nichil dari debeat et non debet aliq̄ saltem tēporale exigi sed q̄d

offerunt potest recipi licite ex post facto. **Ite** tangit glo. q. pro matrimonio licite aliquid accipitur.

Cu sit ex. **Episcopus** in consecrando ecclesias nichil debet petere pro curacione tamen potest exigere. **No** g. q. dicit q. episcopus iuris auctoritate paracione accipit et non pro labore. **Et** qui percat legis auctoritate non videtur peccare. **Ite** quod si ecclesia non habet unde ex.

De hoc autem ex. **Conuicti** vel confessi de symonia vel notorii deponantur infamatis indiciantur purgatio quam si peccare nequiverint deponant. **No** g. q. tangit quoniam confessio purdicat et quoniam non. **Ite** q. non est beneficium quod fit ex necessitate. **Item** tangit glo. de consensu patrom. **Et** cui hoc casu pecunia sit restituenda.

Cum essent ex. **Symonia** committitur si pro psecutione aliamus negocij pmittat beneficium. **No** glo. q. est singularis et notabilis expediens se qualiter et quoniam quis potest seruire episcopo et prelo sub spe remuneracionis in consequendo beneficium.

Insinuatus est ex. **Symonia** notorius in beneficio a beneficio deponitur. **Idem** in infamato qui se purgare non potest. **Nota** glo. q. tangit quot persone requirantur in purgacione episcopi. **Ite** quot in sacerdote ex. et ponit versus.

Nemo presbiterorum ex. **Relaxare** crimen aliamus propter precium vel reconciliare aliquem non penitentem vel minus digne penitentem vel reconciliacione aliamus impendere propter precium symoniacum est. **Tangit** glo. an quis potest capere pecuniam ad capiendum furem ex.

Quærela ex. **Ecclesia** enim vel redemptio non potest. **Notat** g. q. nullum spirituale vel spirituale amoveri potest vendi vel emi. **Ite** tangit an prelati possint emere vel vendere capitulo suo interposito et arguit pro et contra.

Ca que de ex. **Nichil** est pro curia sine te exigendum etiam si hoc habeat consuetudo. **Notat** g. q. bona notio malum non excusat quia quodammodo non imponitur symonia est similiter dicitur de usuris. **Ite** dicit q. de sui natura malum est vendere sacramenta et in veteri testamento fuit prohibitum.

Ex diligenti ex. **Qui** pro beneficio ecclesiastico facit homagium symoniam committit. **Tangit** g. q. venia non datur nisi correcto. **Ite** q. symonia iure diuino et humano est prohibita. **Ite** dicit q. discretus confessor siue priorius est querendus.

Et si tuas ex. **Cardinal** pro palefreno a nobili viro recepto symoniam non presumit commisisse. **Nota** ter. qui potest ea que sunt consideranda in donacione scilicet persona dantis et accipientis.

Ite qualitas muneris et donacionis tempus. **Ite** tangit g. notabilia circa munera ex.

Veniens ad ex. **Ei** qui dedit restituit pecuniam cum inuenit tota ecclesia deliquisse. **Tangit** g. q. consuetudo non valet q. pro pastu etiam aliquid dedit in ingressu religionis. **Ite** grauius puniatur auctor sceleris qui prohibere debuit et glo. alle.

Ex tue fraternitatis ex. **Ocultus** symoniacus ut absteat monedus est non cogendus. **Tangit** g. q. intentio est inspectanda. **Ite** q. furtum non committit sine affectu iurandi. **Ite** tangit an symoniacus ipso iure sit suspensus.

Ad nrām rē. Pro ministerio ecclē
siastico celebrando siue p vicarijs
assignadis seu pro crismate nulla
ten⁹ pecunia exigatur put eam
supra tractū est in c. s. e. Nō satis
et dicitur eam infra eodem In
tantum rē.

De symoniace rē. Symoniace
ordinati nescienter quia symoni
aci nō sūt pnt dispensatiue in su
is ordinibus remanere. Notat g
q postq cōfiterit eis de hoc q sy
moniace ordinati sūt debent renū
ciare et alleiura.

Matheus carō rē. Nō ē aliquid
prestandū contra dicentibus elec
tioni anteq electo plenū ius fue
rit acquisitū. Glo. tangit an volū
tas turbata sit volūtas. Itē q ma
locū mores infirmitas animi non
exultat. Itē tangit tex. et doc. an
et qualiter secretū confessionis p̄t
manifestari.

Ad aures rē. Pro absolucōne ex
cōmunicatiōis nichil est exigēdū
Glosa notat et querit an eam
dās pecuniā pro absolucōne sit sy
moniaca quia nō dubitatur de re
cipiente. Itē querit quid de expē
sis cōtumacie excōmunicati.

De regularibus rē. Ita decretal
docet qualiter procedendū sit cū
regularibus per symoniā exceptis
Glosa querit an symoniaco licet
renūciare et ecclē sine licētia ep̄i
Ex insinuacione rē. Symonia cō
missa per patrem nocet filio Tan
git glo. q hoc casu factū alterius
alteri nocet ead si ignoret et sine
culpa qd est mēu. Itē tangit g
an capitulū possit dispensare cum
symoniaco ignoranti. Item dicit q

ille dignus est mīa quā alieno vi
cio laborat.

Nobis fuit rē. Electio facta symo
niace igneante elcō cassatur nisi
pecunia fuerit data in fraudē et
episcopus cum tali dispensare non
potest. Tangit glo. q si electores
ppter pecuniā ad eligendū moti
nō fuerint non cassatur electio tā
git ead glo. q nulla mīa est habē
da cum symoniace electo si iente
glo. alle.

Dilectus filius rē. In beneficijs
possum veracionem meā redimere
cū michi plenū ius fuerit acqui
sitū scias si nullū ius michi fuerit
acquisitū. Tangit glo. an et qn
licet redimere veraciones. Itē di
cit quid sit pena cōfessionis.

Quā nobis rē. Pro benedictiōni
bus nubēcium et exequijs mortu
orum non est pecunia exigenda.

Notat glo. q episcopus iudex et
sacerdos pnt capere sumptus. Itē
q sacerdos potest locare opas su
as qui aliunde non habet et potest
petre a subditis ut teneant circa
predictas prestaciones laudabilē
cōsuetudinem.

Dilectus filius A. rē. In hoc cap
itulo habes qualiter sit in modum
accusacionis vel inquisitionis pro
cedendū contra symoniacos Regu
lares. Item tangit glo. aliquos
casus in quibus pactū siue condi
cio licet intreneat in spiritualib⁹
Item tangit qualiter procedēdū
sit contra collegiū vel uniuersitatē
Item q sententia lata contra dan
tem ratione cōceptitatis p̄iudicat
recipienti.

Hic help rē. Is contra quem

inquirant de symonia non potest
testes repellere per exceptionem
furti seu adulterij sed per conspi-
ratione bene potest. **Del sic.** Mo-
nachi de symonia pūrio et dilapi-
datione ac insufficiētia pūnt acu-
sare suū abbatē et vide glo.

Der tuas rē. Ponitur casus istius
capituli in versibus istis. Quali-
ter in qualē per quos que culpa
probat. Adde modum seli sic dis-
tingue licet heli. **Nota glo.** que
est notabilis et singularis qui et
quales testes sunt in symonia ad-
mittendi rē.

Diat tuas rē. Non imputatur cō-
firmato cum ipso prohibente pro
ipsius confirmatione pecunia da-
ta fuerit. **Item tangit glo.** unū sa-
tis notabile de excommunicatione
scilicet per que verba fertur ex-
communicatio. **Item diat q** abbas
confirmatus potest excommunicare
et etiam prior. **Item tangit glo.**
an sententia excommunicationis
ferri potest sub cōditione.

Lua nobis rē. Tempore ingressus
potest quis id qd vult ecclesie pu-
ra intencione donare. **Nota glo.**
q aliquis potest licite pro preben-
da regere vel ut in canonicam re-
cipiatur aliam ecclesie. **Item di-**
at tex. q ecclesia non iudicat de
occultis.

Der tuas rē. Ordinatus uti potest
susceptis ordinib9 licet ordinator
dicatur symoniacus si ordinatus
hoc probabiliter ignorauit. **Nota**
glo. que diat q vis aīo fieri non
potest. **Un vulgo** dicitur denche
ps tol vrp. **Item tangit tex.** q etiā

q edificas cōtra conscientia rē.
In tantum rē. Pro casitate ex no-
minis variacione nichil est recipien-
dum. **Nec archidiaconus** pro in-
uestitura neq pecunia nec decim-
asbam vacāā recipere debent. **Nō**
textum qui tangit de illo qui pri-
mo recipit precium anteq tradat
rem. **Item gratia** gratis debet
fieri rē.

Der tuas rē. Pro presentacione
ad certum tytulum faciēda non
est aliquid promittendum. **Del sic**
Qui remittit actionem ad benefi-
cium ex intyulacione acqūsitam
symoniam cōmittit. **Tangit glo.**
quis potest dispensare i symonia.
Consulere rē. Administracionem
reorum ecclesiarum per pecunia ac-
quiere symoniacum est. **Ar. glo.** q
sola voluntas facit aliquem symo-
niacum et hoc non est verum dū
modo voluntas sit contenta suis
terminis rē.

Diat pro rē. Racione consuetu-
dinis nichil est pro spiritualibus
exigendum. **Notat glo.** et arguit
pro et contra an etiā ex consue-
tudine posset aliquid exigi pcti at
q recipi pro spiritualibus et vice
hic **H. sti.** singulariter

Quoniam rē. Ponit hec decretalis
qualiter pro cōdēdum sit cum mo-
nialibus monachis ac etiā alijs
regularibus symoniace receptis in
suis monasterijs. **Tangit glo.** q
moniales ubi sunt notabiliter pau-
peres possunt recipere aliam dum
modo habeat victum et tantum
portet sciam si hoc nō fiat in frau-
dem rē.

Audiamus rē. Symoniā est ali-
quē prohibere institui vel impedi-
re habitū religionis assumi preter-
iti munera exigendi. **Notat glo.**
an liceat aliam redimere ius suū si
ue repaciones iniustas.

Ad apostolicā rē. Ecclesiastica sa-
cramēta sūt libe conferenda et con-
suetudo laudabilis circa ea est ser-
uāda. **Nota glo.** que dicit q̄ pre-
ceptū pietatis nō est faciēda im-
pietas. **Itē** dicit q̄ laudabilis con-
suetudo ē circa sacramēta seruāda.
De dei ecclesiā rē. Pro installacio-
nibus abbatū Cisterciēn solemp-
nitates seruari nō debent et qua-
liter episcopo eorū dpoē. in rē de
bent determinat hoc capitulum.
Nō q̄ subiectio nōt donū obe-
dientia iudicē. et reuerētia nctat
patrem in iuramentis ut hic notant
doc. rē.

Jacobus canonici rē. Preceptū
consuetudinū nō potest exigi p̄a-
dium a canonico de nouo excepto.
Nota glo. q̄ hoc casu consuetudo
magis preiudicat q̄ p̄fectū aliq̄
faciat et dicit q̄ p̄ fastellis nichil
exigi debet.

Si quis ordinauerit rē. Symoniā
cū est aliquem ordinare vel p̄ntare
super promissione q̄ eos non in-
quietet super sua p̄uisione. **Nota**
glo. que dicit quid sit symonia.
Itē dicit q̄ remittere sit idē q̄ da-
re. **Item** tangit de affectu eius
opere rē.

Mādato nostro rē. Symoniā ex
solo affectu animi per p̄nam suo
p̄nt satisfacere creatori. **Arguit** ḡ
ex hoc capitulo q̄ principis bene-
ficiū est late interpretandū. **Item**

q̄ cui cōceditur minus conceditur
et maius. **Item** tangit an sola volū-
tas vel affectus animi faciat aliq̄
symoniā rē.

Capitulum de
prelatis vices
s. sub. a. lo.

Preterea rē. Qui dant pecuniā ut
episcopalem vel aliā iurisdictionē
exerceat officio suo priuatur et
cōferens illud conferre nō poterit
et alē canonicē punietur at. glo.
an et quādo episcopus vices id ē
iurisdictionē suā potest cōmittere.
Quomā rē. Regimen ecclesie sub
ānuo censu cōmitti non debet. **Nō**
glo. q̄ dicit q̄ episcopus vel alius
prelatus si ecclesie sue p̄esse non
potest iusta de causa potest ponē
vicariū et illi de fructibus ecclesie
preiudicare.

Querela rē. Fructus ecclesiarū
sub ānuo censu p̄nt concedi. **Nota**
glo. que dicit et querit an succef-
sione locantis ecclesie id est fruc-
tus ecclesie sue debet seruare loca-
tionem p̄decessoris sui. **Item** tan-
git glo. quomplex est ecclesia et
quot modis sumitur hoc nomen
ecclesia rē.

Capitulum de
magistris

Quā ecclesie rē. In quolibet cathe-
drali ecclesia vn⁹ magister in gra-
matica esse debet et pro licētia do-
cendi nullum p̄cium exigatur.
Nota glo. que dicit q̄ magister
dicitur a monendo siue monstran-
do. **Item** qui alios docet ab alijs
tunc edoceri non debet et alle.
glo. cōt.

Prohibeas rē. Pro docendi licentia exactum repetitur iam solutum. **Nota** tēp. qui dicit gratis accepistis gratis date. **Item** dicit glo. q. in pari causa turpitudinis potior est conditio possidentis. **Item** q. negligenciam subditorum supplere debet epus.

Quanto rē. A volētib⁹ alios docere nulla est pecunia exigenda nulla contraria etiā consuetudine obstantē. **Notat** glo. q. cupiditas est radix oīm malorum. **Itē** q. magister debēt esse morigerati et hēc fraudiam et bonam conuersationē in testem doctrinē et glo. alle. concor. rē.

Quia nō nullis rē. Ita decretal. addit ad decretalem s. e. c. i. et dicit q. in quolibet loco qui sufficere valeat magister in gramatica et in ecclesia metropolitana theologus habeatur. **Nota** glo. que tūgit q. doctor p̄t petere collectā. **Itē** an iudex potest petere sumptus qui debet gratis iudicare. **Itē** dicit q. spiritualia sine tēporalib⁹ distare non p̄nt.

Super specula rē. Imouatur hic qd dictum est s. c. primo de theologo in cathedrali ecclesia statuēdo et additur q. de qualibet ecclesia ad theologiam doctores aliqui premittantur. **Nota** tēp. qui dicit q. defraudari non debēt denario in vinea domini laborātes. **Item** nota glo. que dicit q. ille iustam habet excusationē ignorancie qui neminem habet a quo addiscat. **Itē** dicit glo. q. hoc casu cotidiane distribucōes nō dantur rē.

Titulus de magis in Cle.

Inter sollicitudines rē. In studijs romane curie parisiē oreniē bo nomiē et salamañ debent esse magis catholicae scolas regentes in linguis hebraica Arabica et Caldea duo scilicet pro qualibet lingua et statuit hoc cle. per quos eis debeat de stipendijs et sumptib⁹ prouideri. **Nota** glo. que dicit q. duplex est grā scilicet operans et cooperans gratia operans preparat hominis voluntatem ut velit bonū cooperans adiuuat ne frustra velit bonū.

Cum sit rē. Is ad quem spectat magisterium vel doctoratum tribuere prius a doctorando recipiat iuramentum q. in solēpnitate sua non expendat ultra summam triū milium Turonē argentēcū qd si non fecerit etiam si sit epus per sex menses a collatione magistratū est suspēsus. **Langit** glo. qui dicuntur doctores et qui dicuntur magistri et q. aliqui moleste ferunt q. nominantur magistri et q. magister dicitur quasi maior in sciaone rē.

Titulus de iudeis et sarrace. et eo rum seruis

Presenti con rē. Cum seruus p̄ fia nus emitur causa matrimonij in deo pro x̄i. solidis ipsum redimere qui q. potest idem si velit fieri xpianus. **Nota** glo. que querit quid fiet si comparat qui istum xpianū redimat.

Multorum ad rē. **J**udei pnt hēc in eorū possessionibus et agris colonos originarios xpianos. **E**t nōt hic **Ab.** qui dicitur coloni ascripti cū et qui dicitur originarij. **I**tem notat glo. qd ex tpe seruitus acquiritur et seruitia consueta fieri dnt. **I**te dicit qd dō colono invito ipm de uno loco ad alium transferre non potest rē.

Judei de rē. **R**ex non permittat iudeos nouas erigere synagogas p mittat tamē antiquas ipsos i qui ete habere. **I**te dicit glo. qd si anti que synagoge corruerēt iudei possent eas reformare in prestimū statum non tamē vt ampliores faciāt et alle. cōcor.

Quia super rē. **J**udei ipsa die parasteues ostia vel fenestras apta non habeāt sed clausa teneant tota die. **N**ota glo. que ponit rāionem huius quia iudei illo die consueuerūt deridere xpianos in cōtumeliā creatoris.

Judei sine sar. rē. **E**xcommunicari debent xpiani qui in domibus iudeorū seruiūt iudeis vñ saracenis et principes seculares qui iudeos baptisatos bonis suis spoliari permittūt. **I**te dicit glo. quid ad nos de hīs qui foras sūt. **E**t ponit casus in quibus ecclesia intronitit se de hīs que foras sunt.

Ita quorūdam rē. **I**sta decretalis ponit tres penas quibus puniēdi sunt xpiani qui deserūt saracenis arma et qui seruiūt eis in suis galeis scilicet qd ipso iure sunt excommunicati. **I**tem qd omnibus bonis suis debēt mulctari. **I**te qd fiūt serui capienai. **N**ota glo. de armis

et an excommunicatus possit iterū excommunicari.

Consulat rē. **P**t s in c. iudei de ciuitate et dicit de synagogis iudeorum de nouis nō edificandis rē.

Nota glo. que dicit qd **C**onstātin⁹ imperator cōtulit primo libertatē ecclesijs et iudeos seruituti subiecit. **A**d hec omnibus rē. **N**on debent pro aliquo pacto vel precio cū iudeis morari cōtinue xpiani. **N**ōt glo. hoc verbū cōtinue atq; assidue quia interpellati possunt hoc intellige prout dicit glo. **I**te dicit qd innocens omni verbo credit.

Dicit iudei rē. **I**n prima parte dicit qd iudei nō debent baptisari in uiti sed volūtarie hñ. **S**eādo dicit ne quis audeat eos sine iudicio cōdemnare nec in suis bonis consuetudinibus impedire nec coacta ab eis exigere seruitia vltimo ne quis eorū cymiteria inuadat vñ mutilet. **N**ota glo. cui liceat interficere vñ punire. **I**te dicit qd iudei non sunt hostes nostri licet sint hostes fidei nostre rē.

Quā sit laudabile rē. **Q**uā predi cat infidelibus cōmedere potest que illi apponūtur dūmodo tamē modū canonicam non excedat. **I**n fine indulgetur aulibet de sui prelati licēcia vt valeat eis predicare. **N**ota glo. qd sanctus est moni qd ydolatrie vestri. **I**tem tangit etiā glo. in fine qd nullus potest predicare nisi missus.

Significauit rē. **P**ro redemptione xpianorū licet aliqua portare saracenis que al's essent veniā. **E**t si quis iurauerit se cum mercibus non iturū in terram saracenorum

nisi pax esset vel treuga. **Si** pax
sit aut treuga et portet merces pro
hibitas non exasatur a pena ex
communicacionis hoc vult textus in fine
Quod olim etc. **Ista** decretalis ex
communicatos dicit fore omnes qui
tempore guerra cum saracenis
comercia habuerint vel subsidia
ad eorum naues prestiterint pro
ut etiam superius in diuersis hu
ius tytuli capitulis est tractum est.
Et si iudeos etc. **Ista** decretalis in
prima parte sui tangit ingratitude
iudeorum qui christiani pro gratia
faciunt contumeliam quod paucuntur
cohabitacionem et familiaritatem
eorum et faciunt christianis sicut mus
in pera serpens in gremio et insignis
ignis. **In** secunda parte dicit quod
iudei non debent habere in suis
domibus nutrices christianas.
Postulasti etc. **Si** iudeus clericum
periciat ei satisfacere pro iniuria
cogendus est. **Nota** glo. quod iudeus
spirituali pena puniri non potest
quia iam extra ecclesiam est et nichil
ad nos de hijs qui foras sunt et
glo. alle.
In non nullis etc. **Iudei** et sarra
ceni in eorum habitu a christianis de
bent esse distincti et etiam eorum
mulieres in diebus passionis domi
nice in ornatu non debent incede
re et nomen saluatoris nostri blas
phemare **Vide** glo. que alle. iura
circa distinctionem habitus.
Cum sit nimis etc. **Iudeis** non sunt
publica officia commendanda. **Nota**
glo. et textum qui dicunt quod iude
us est blasphemus christi. **Item** id
quod iniuste extortum est dabitur
pauperibus et glo. arguit con

tra hoc etc.

Ad liberandum etc. **Ista** decretalis
quasi in summa dicit aliqua supra
tracta scilicet qualibus penis puni
endi sunt christiani qui saracenis ar
ma ferreum et ligamina contra christia
nos transmittunt ac etiam ipsos
in galeis adiuuant vel eis adminis
trant **Et** dicit textus in principio
de terra sancta et eius liberacone
Et dicit hic abbas quod pena ista im
poni debet istis per principes se
culares etc.

Ex speciali etc. **Ista** decretalis qua
si idem dicit quod decretalis supra.
Cum sit nimis, et loquitur regi por
tigalie. **Et** tangit glo. de ioseph
qui fuit fidelis dispensator phara
onis de quo habetur xxij. q. ij. q.
ait etc.

Nulli iudeo etc. **Baptisatum** aut
volentem baptisari iudeus causa
sui seruicij emere non potest. **Secun
do** dicitur quod si causa mercimonij
eum emerit qui christianus non est
nec actu nec proposito quod sibi licet si
velit baptisari potest pro christi. **Ab**
eius subtrahi seruicute. **Tercio** di
cit quod si habent emptam causa merca
monij infra tres menses non ex
ponit vel si pro suo seruicio ipsam
emit statim sine precio liber erit.
Vide glo. que est in hac materia
satis notabilis.

Capitulum de
**iudeis et sarra
cenis**

Cedit etc. **Principes** christiani
compescere debent saracenos
sibi subiectos ab inuocacione

publica nominis machameti et a peregrinatione que facere solent ad sepulchrum illius. **Nota glo.** que tangit historiam de machameto et qualiter sarraceni ipsum colunt et de mesquitis eorum id est ecclesiis et unde machametus habuit ortum et qualiter quidam romanus ipsum enutrit et.

Capitulum de hereticis

Dubius et. Infidelis est qui dubius est in fide nec illi credendum est si dem veritatis qui ignorat. **Nota glo.** que nullus in fide turbare debet quia sine aliqua dubitatione firmiter credendum est. **Item** dicit glo. in fine que dubius in fide testis esse non potest.

Quod alios et. Errare seipsum demonstrat qui alios cum potest ab errore non reuocat. **Querit glo.** an indenter spectat ad omnes id quod dicitur in hoc capitulo glo. dicit que quo ad peccatum commissum pertinet solum ad prelatos sed quo ad peccatum committendum pertinet ad omnes et.

Firmissime et. Hereticus vel schismaticus nisi ante finem vite catholice ecclesie fuerit incorporatus condempnabitur. **Et** qui ecclesie unitatem non tenet nec baptismus nec elemosina quantumlibet copiosa neque mors pro nomine christi suscepta sibi proficere poterit ad salutem. **Nota glo.** que dicit que multis modis dicitur hereticus.

Fraternitatis et. Actore condempnato ipsius scriptura seruari non debet. **Nota glo.** que arguit que licet lex fuerit abrogata eius tamen

ratio plerumque admittitur. **Item** arguit de scriptura origenis. **Sanctus** ratio admittatur.

Si quis episcopus et. Hereticum heredem nemo constituit potest. **Et** videtur istud capitulum in effectu velle que episcopus non habens consanguineos hereticos aut paganos illos heredes instituit non potest.

In eos qui et. Presbyteri neque clerici non debent aliquid in vita neque in morte illis dare qui catholici non sunt licet fuerint eorum consanguinei dicit tamen que causa pietatis ne fame perirent sub spe meliorationis potest eis aliquid dari.

Cum christus et. Christus verus est deus est verus et homo ex anima rationabili et humana carne subsistens. **Nota glo.** que dicit que tam laici quam etiam clerici tenentur scire symbolum sed clerici magis perscrutabiliter.

Dicit aut et. Heretici et eorum defensores decernuntur sententiae excommunicationis subiacere. **Nota glo.** que tangit quibus modis perditur privilegium. **Item** dicit que omni privilegio cessante mali puniendi sunt. **Ad abolendam et.** Qui de sacramentis ecclesie sentit aliter quam scriptura vel quos ipsa hereticos iudicat episcopus vel capitulum vocante ecclesia heretici sunt sentendi. **Nota glo.** que se. va. iurisdictio pertinet ad capitulum. **Item** in tribus casibus quis tradit arie seculari per depositionem.

Per gentis et. Bona hereticorum confiscantur nec ad filios ulterius reuertuntur. **Nota glo.** que tangit casus in quibus filii temporaliter puniuntur pro parentibus et cum

patribus licet dicatur qd filius
non portabit iniquitatem patris
hoc falsit in certis criminibus **De**
in glo. rē.

Si aduersus rē. Qui heretico pres-
tat patrocinium aut pro eo confi-
cit instrumentum ab officio suspen-
sus perpetuo est et infamis. **Notat**
glo. finalis qd papa potest infamiam
irrogare quo ad forū civilem quia
tolle eā potest.

Cum ex iniuncto rē. Hec decreta-
lis prohibet ne layci audeant pre-
dicare verbū dei vel occulta cele-
brare conuentiāla vel reprehende
sacerdotes eā si fuerint simplices
Itē dicit tex. de asina balaā **Vide**
glo. que tangit de correctione ma-
nifesta et occulta. **Item** tangit de
prelato inuili. **Item** qd epus insti-
tuit et destituit.

Excommunicamus rē. In hac decre-
tali heretici excommunicantur et
relinquuntur iudici seculari et bona
eorū etiam confiscantur **Vide** tex.
et perlege eum qui ponit diuer-
sas penas quibus puniendi sunt
credentes hereticis receptores et de-
fensores eorūdem rē.

Dicit in vno rē. Laycis interdici-
tur officium predicandi. **Notat** glo.
que dicit qd preceptu pietatis nō
est impietas faciēda. **Item** nullus
potest predicare nisi mittatur quia
dominus dixit discipulis suis eū-
tes in mundū rē.

Excommunicamus rē. Ista decre-
talis excommunicat certos hereti-
cos et nominat eorum sectas quā
licet diuersis nominantur nomi-
bus et facies videantur habere di-
uersas caudas tñ adinuicē habēt

colligatis rē.

Absolutio rē. Ista decretalis di-
cit qd nullus tenetur heretico sa-
tisfacere quātūq; fuerit sibi ob-
ligatus. **Vide** glo. que querit an
etiam pena apposita hoc casu soluā
debeat. **Itē** quid si iurata soluere
et nō soluā rē.

Titulus de hereticis li. vi.

Quoniam episcoporum rē. Solus
episcopus conuocatis notabiliori-
bus clericis sue dyo. potest sacer-
dotem depredare cum difficile sit
alios episcopos ad hoc conuocare
Et loquitur ista decretalis in here-
tico in alijs criminibus antiqua iu-
ra sunt seruāda.

Quiaumq; rē. Excommunicati sūt
qui hereticos et eorum receptores
et fautores scienter ecclesiastice
tradunt sepulture et anq̄ absoluā
tur proprijs manibus eos debent
extimulare. **Item** inhibet etiā ista
decretalis laicis ne publice vel pri-
uate de fide catholica disputent
Item dampnat hereticos et eorū
filios et scandam generationem.
Item promotos per hereticos dāp-
nat et eorum beneficijs eos priuat
perpetuo. **Item** emancipationem
filiōrū irritat et annullat.

Filij vel heredes rē. Non creditur
filijs vel heredibus infirmorū qui
diciant tempore infirmitatis eorū
parentes consolaciones dūtaxat
cum essent insane mentis ab hereti-
cis recipisse si tēpore vite fuerint
de heresi suspecti.

Sup eo rē. Recidivās in heresim abiurati licet sine ulla audientia tradendus sit iudici seculari si tñ penitet sacra sibi ministranda sūt quia scriptū ē ecclesia nemini claudit gremiū.

In fidei fauore rē. In negotio inquisitionis heretice prauitatis exco-
municati et pñiceps vel socij cō-
minis ad testimoniū admittantur
si ex circūstancijs non falsa dicere
presumitur vide glo. arca ista

Presidentes rē. Iudices exco-
municati de facto iurisdictionē exercē-
tes pñt iudicare hereticos et eorū
fautores Et vide glo. que tangit
an officialis exco-
municati possit i-
dicare. Itē hic est casus ubi exco-
municatus iudicat.

Cū contumacia rē. Suspectus de
heresi si vocatus fuerit vt de fide
respondeat si cōtumaciter se absen-
tat exco-
municatur Et si exco-
muni-
cacionē ad amū contumaciter sus-
tineat pro heretico et tamq̄ hereti-
cus condēpnādus est.

Aculatus de heresi rē. Ista decre-
talis habet quatuor ptes In pri-
ma parte ponit tres casus in quī-
bus dicitur quis relapsus in here-
sim. In secūda pte dicitur q̄ periu-
rus in causa heresis certis tamen
casibus testimoniū p̄hibet Tercio
ponit sex casus olim dubitati an
ad officiū inquisitorū spectarint.

**Quarto dicit religiosos in heresim
inadētes puniēdos grauius alijs
sacerdotibus laicis et clericis. Nō
glo. que tangit inter alia de inqui-
sitoribus quādo ipsi pñt exercere
suā iurisdictionē.**

Instituti rē. Non valet statutū a

uitatis opidi vel ville castri vel al-
terius loci per qd̄ negociū inquisi-
tionis heretice prauitatis directe
vel indirecte contingat impediri.
Notat glo. q̄ inquisitorū familia
possit portare arma rē. nō obstan-
tibus statutis.

De aliqui rē. Sicut officiū legati
non expirat re integra mortuo
papa sic et officiū inquisitoris he-
retice prauitatis in fauore fidei re
integra nō expirat. **Notat glo.**
drām inter inquisitorem et conser-
uatore m rē.

De officiū rē. Ista decretalis po-
nit tria dicta In primis informat
inquisitores q̄ in procedendo con-
tra hereticos debent plus timere
deū q̄ homines et etiā in absoluē-
do eos. Secūdo dicit et instruit in-
quisitores qualiter ipsi in examie
testiū procedere ac se habere dñt
et de psonis que testificati scribē
debēt. Tercio instruit inquisitores
qualiter procedere debent contra
eos per quos negociū inquisicio-
nis impediri possit vel differri.
Nota glo. que tangit de simula-
cione et de notarijs.

De cōmissi nobis rē. Ista decreta-
lis dat inquisitoribus plura vtilia
primo dat eis potestatem cōmitten-
di cōtaciones et sententiarū denū-
ciaciones Secūdo dat eis pñtem
cōuocandi peritos clericum et pplm
vt eis assistant. Tercō dat eis po-
testatem procedendi cōtra illos qui
de sua prouincia ad aliā se transfe-
runt prouinciā Quarto tangit qua-
liter inquisitores in priuacionib⁹
bñficiorū pcedere debēt.

Cōtra xpianos rē. Cōtra xpianos

quā ad ritum tranſierunt iudeorum
precedendum eſt tanq̄ contra he
reticos. Et idē de xp̄ianis qui fu
erunt iudei et baptisati ad iudaif
mum redierunt niſi coacti fuerint
baptisati.

Decreuit r̄c. Propter heretiſm
mariti ſui dote ſua non priuabitur
et hoc verū ſi tempore contractus
matrimonij heretiſm ignorabat.

Notat glo. q̄ hoc caſu preſumitur
ignorācia donec probetur ſciētia.

Statutu r̄c. Iſta decretalis decla
rat qualiter filij hereticorum puni
untur et in quo gradu et quō de
bet hoc intelligi et dicit **Si** ticius
fuerit hereticus et habuerit filiū
et filiam utraq̄ iſtorū ſubiacebit
penē et prohibiciōni et ſi ipſe fili
us habeat filium ipſe nepos ex fi
lio ſubiacebit prohibiciōni r̄c. pro
ut glo. declarat quam vide r̄c.

Inquiſitores r̄c. Inquiſitores here
tice prauitatis per papā deputa
ti ſine ſpeciali mandato pape con
tra epiſcopū non inquirunt. Sed
ſi epiſcopū circa heretiſm culpabilē
ſciuerint pape hoc denūciabunt.

Per hoc q̄ r̄c. Ordinarius ſiue
delegatus poteſt in puincia ſiue
dpoſua inquirere de heretiſm nō ob
ſtante cōmiſſione inquiſitori facta
per papā. **Item** dicit decretalis
qualiter ſimul et inquiſite et or
dinari⁹ poſſunt in hoc facto inq̄
ſiciōnis procedere et ſententiam ſi
mul ferre. **Item** ſi non p̄nt concor
dare debent preceſſum ad papam
mittere r̄c.

De inq̄ſiciōnis r̄c. Iſta decreta
lis approbat in prima parte ſui et
ſeruari precepit leges canonibus

non contrarias p̄ fredericum cōtra
hereticos promulgatas. **Secundo**
precepit rectores locorū parere in
quiſitoribus ordinatio vel alteri
eorum in inueſtigacione captione
cuſtodia et puniacione hereticorum
et fautorum ſuorū eorū p̄clama
cionib⁹ vel appellacionibus nō ob
ſtantibus. **Item** tamen q̄ de illo cri
mine cum ſit mere ecclēſiaſticum
nec iudicent nec cognoscāt contra
facientes et nō parentes et eorū
fautores excommunicat quā exco
municacionem ſi per om̄i ſuſtenu
erūt vult eos vt hereticos condēp
nari. **Notat glo.** q̄ conſtitucio
facta contra ea. non ligat r̄c.

Statuta r̄c. Iſta decretalis in pri
ma parte ſui concedit in negotio
inquiſicionis heretice prauitatis p̄
cedi poſſe ſimpliater et de plano.

In ſcda parte dicit quid iuris ſi
ex publicacione nominum acula
torum et teſtium ipſis periculum
immineret ⁊ quid ſi non immineret

Et fictiones vitari precepit vt di
catur periculum tibi non eſt vel
contra. **In** tertia parte conſtitu
ciones et ſtatuta predeceſſorum ſu
orum papa ſuper hoc negotio edi
ta h̄is conſtitucionibus nō aduer
ſa corroborat. **Nota** h̄ gloſam
que in preceſſu ſuo tangit de pro
ceſſu iudiciali ſumariē et de plano
et ſine figura iudicij quid op̄an
tur illa verba et quis poſſit talia
cōmittere an inferior a papa. **Itē**
tangit quis dicatur iuſtus metus ⁊
quid dicatur periculum ſcilicet mors
deturcacio mēbris p̄p̄ij vel p̄ntum
vel deuſtacio ſubſtancie ſuorum
vel parentum r̄c.

Titulus de hereticis in Cle.

Multorum rē. **I**sta cle. ponit v. que potest quilibet facere sine altero scilicet dyocesanus et inquisitor in negotio inquisitionis. **I**tem secundo dicit que non p̄t facere sine altero et quō impeditus vel interesse nolens cōmittat alteri vices suas. **T**ercio prouidet circa muros vel carceres hereticorū ipsorū clauēs atq; custodes aliorū ministrorum et notarioū et aliorum officiorū aliorū. **Q**uinto punit episcopos et inquisitores et eorū subditos qui sciendo vel omittendo delinquit in hoc officio. **S**exto confirmat antiqua iura huic constitutioni non obuiācia.

Polētes rē. **I**sta cle. in primo determinat etatē inquisitorū. **D**einde punit inquisitores qui p̄tēri officij sui illicitis modis extorqueēt vel ob delictū clericorū ecclesiarū bona confiscāt. **T**ercio precipit officialibus nominis et socijs ut hoc sciētes reprehendāt et superiorib⁹ denunciet si pbare p̄nt. **Q**uarto prohibet inquisitoribus et suis familiaribus arca vsū armorū.

Ad nostrū rē. **I**sta decretalis dāpnat sectam beggardoū et beginarum almanie et contra ipsorū errores et ceitates exatit dyocesanorum et inquisitorū officium et vide que est singularis in hac materia et tangit pulchra dicta faciēcia multū ad salutem xpianorū. **I**tem tangit de osculo an sit mortale peccatū et de actu venēcio.

Titulus de scismaticis et ab eis or.

Quod apud rē. **O**rdinaciones bñficiorum collaciones et rēū ecclesiarum alienaciones facte a scismaticis sūt irrita ipso iure. **N**ota glo. que dicit q̄ ecclesia dicitur vacare q̄n habet pastorem scismaticū. **I**tem tangit glo. quid si iste scismaticus aliquid acquirat ecclesie an ecclesia possit hoc tenere quia cōmodū cum incōmodo compensari debet. **G**losa soluit q̄ in fauorem ecclesie hoc seruari p̄t.

Fraternitati rē. **O**rdinatus a scismatico executionē ordinis non recipit nisi cū eo fuerit dispensatum. **N**ota glo. que dicit qualiter procedendū sit cum dispensatione q̄n peccatum est occultū et q̄n peccatum est manifestū. **E**t q̄ post dispensationē super peccato occulto quis potest accusari rē.

Titulus de scis- maticis h. vi.

Ad succidendos rē. **I**sta decretalis ponit declarat atq; ad memoriam reducat omnibus xpifidelibus qualiter **J**acobus et petrus calūpnēs et eorū filij p̄ter eorum scismaticam et hereticā prauitatem fuerūt a cardinalatu depositi atq; reiecti. **E**t qualiter fuerūt puniti ut ceteris essent in exemplū. **N**ota g. que est satis notabilis et tangit de arbore infructuosa. **I**tem tangit de iusticia et de tunica p̄pi per quē significatur ecclesia.

Titulus de apostatis et reite. hap.

Preterea rē. **S**i apostatus in carnis

deprehensus violēter detinetur ab ecclesia non reperitur. **Nota** g. q. triplex est apostofia scilicet a fide ab obedientia a regula scilicet cum quis recedit ab ordine et religione etc.

Ex leu. etc. Quia prebet in ministerium rebaptisacioni irregularis est et promoueri non potest nisi forsitan sit occultū. **Nota** glo. q. minori etati subuenitur. **Item** tangit glo. an ingressus religionis tollat irregularitatem quia hoc casu huius capituli sine dispensacione delinquens q. q. intrauit religionem promoueri ad ordines non potest.

Tue fraternitatis etc. Clerici de apostofia infamati deficiente p. bacione se purgare coguntur. **Nota** glo. que intelligit istud capitulum de clerico in sacris vel in aliqua religione p. fessa constituto non autē de clerico seculari qui potest renūciare facto non tñ verbo de quo. **Vide** doc. hic etc.

Quidā haur etc. Apostotant qui post baptismū legis veteris ritus obsecuant. **Nota** tex. qui dicit q. quis nō debet indui veste lino lana q. contexta. **Item** melius est via dei non agnoscere q. agnitū preterire. **Item** dicit glo. q. nemo debet claudicare in duas partes.

Itē q. nemo p. duob. dñs fuisse. **A** nobis etc. Religiosi qui dimittunt habitum si nclūt ipsum reassumere sunt in carcerem tradendi. **Nota** glo. que dicit q. homines blandi cius et non asperitibus ymmo p. m. h. ad fidem sunt inuitandi. **Itē** dicit q. clericus p. vxorē suā ligare vt pena docente fiat obediēs.

Consultacioni tue etc. Religiosus qui in apostofia recipit ordinem nequit sine r. p. on. licentia in suscepto ordine ministrare. **Nota** g. que tangit casus in quibus solus papa habet dispēlare.

Capitulum de
hys qui filios
occidunt

Veniens etc. Mulier que filium interfecit est in monasterium de tradenda. **Nota** glo. q. fm leges mulier aliter punitur quia dominus non vult mortem peccatois. **Item** dicit textus in fine q. melius est q. mulier vni nubat q. q. multis se exponat.

Intelleximus etc. Propter interfectionem filij vxor a viro separari non debet. **Nota** glo. que dicit quos deus coniunxit homo non se parat. **Item** dicit q. hoc casu iuramentū non valet quia potius debuit pati mala q. malo consentire.

De infantibus etc. Ista decretalis docet qua penitencia puniri dñt parentes qui filios suos occidunt siue per ignoranciam siue sciēter et est notabilis. **Nota** tex. qui dicit unum valde notabile verbū q. ibi debet esse consideracio pietatis vbi non voluntas sed euentus mortis causa fuit. **Item** nota glo. que tangit hoc casu de grauī et leui culpa p. ccedē et fm hoc considerat penitenciam imponendā.

Capitulum de
infantibus et
lang.

Si a p. etc. Qui exposit sunt expositi

permittit suū filium siue seruum
perdit ius qđ in eis habebat idē
in languidīs si eis alimēta negent
Nota glo. qđ hoc casu qui tacet
consentire videtur. **Itē** dicit qđ pa-
ternus affectus vincit omnē affec-
tum. **Itē** tangit glo. qđ infantes et
languidi alendi sunt. **Item** arguit
glo. inducendo qđ abbas monachū
vagabūdū reducere debet qđ si
non fecerit et aliquid in mūdo ac-
quisierit monasterio nō dabitur et
alleg. glo. ad hoc iura p et contra

Capitulum de homicidio

Si quis per rē. Qui prodicionali-
ter et per insidias interficit aliquē
ab ecclesia non habet emunitatem
Nota glo. qđ ab ecclesia nō defen-
ditur qui delinquit cōtra ei⁹ emu-
nitatē siue sit in ecclesia siue eius
cymiterio.

Interfecti rē. hic habes que sit
pena siue penitentiā imponenda
ei qui latronē interficit ubi altero
poterat se liberare vel ubi ad cau-
telā penitentiā agere non trahitur
Nota glo. qđ licitū est publicū la-
tronē interficere. **Nota glo.** que
dicit de certusā qđ illa cōmuniter
fieri solet in anglia **Itē** qđ penitē-
tiā nō debet portare gladiū.

Si perfodit rē. Nocturnus siue
siue culpa diurnus autē non sine
culpa potest occidi. **Nota glo.**
et querit quid si fur vult me in-
terficere nūquid possum eū preue-
nire. **Item** quid si percussit me et
recessit nūquid possum eū insequi
Itē notat qđ a lege diuina omnis
sciētia sumpsit exordū.

Cū iuramento rē. Propter obser-

uantiā iuramenti homicidū cōmit-
ti nō licet **Nota tex.** de herode quid
iurauit rē. **Nota glo.** que dicit qđ
in generali sermone multa exapi-
untur quia omnia illicita intelligū-
tur excepta rē **Itē** que specialiter
petita non fuissent cōcessa etiā ex-
cipiuntur.

Si aliquis rē. Qui p̄mat venena
sterilitatis homicida est et hoc in-
telligit q̄tū ad penā legalem. **Nota**
glo. que dicit qđ hoc casu quo ad
penā spiritualē nō est irregulari-
tis ac si hominē interfecisset.

Dicit dignū rē. Hoc capitulū pre-
mittit octo que cōsideranda sunt
in p̄ma intingēda pro homicidio.
Nota tex. qui dicit qđ idē excessus
magis puniendus est in vno q̄ alio
Itē dicit qui potuit hominē libe-
rare a morte et nō liberat eū occi-
dit. **Nota glo.** que est multum no-
tabilis et tangit quibus modis
cōmittitur homicidū. **Item** qđ per
casū non dimittitur nisi ablatū res-
tituatur rē.

Presbiterū rē. Qui causa discipli-
ne aliquē interficit vel occasionem
mortis prebuit est p̄petuo depo-
nendus. **Nota glo.** qđ leuis castiga-
tio mḡis permīssa est. **Itē** qđ iste
q̄tū ad grām innocens est non
q̄tū ad legē.

Continebatur rē. Clericus cū lay-
co ludens nec diligentiā adhibēs
irregularitatem incurrit si ex ludo
homicidū subsequatur. **Nota**
glo. qđ clerici debent in ludo res-
picere qđ ludus non sit notū et
qđ cū laycis non ludāt et glo. alleg.
ad hoc iura.

Factor p̄ciū rē. Homicidū fortuitū

non imputatur ex ludo licito sub
scanti **Nota glo.** que dicit qd licet
etiam qnq; ludere licet p^osaac. **Itē**
ioseph lusit cū fabris suis et dicit
g. qd hoc casu ludus licitus fuit.

Discepimus rē. Regularis qui p
re temporali aliquē interficiat vel
occasionem mortis prestat irregu
laris censetur **Nota glo.** que dicit
qd clericus defendendo res suas et
saluando ipsas nō debet aliquem
interficere rē.

De cetero rē. **Hyacōnus** qui homi
cidio causam dedisse videtur non
videtur ad sacerdotiū promouen
dus **Glo.** exponit causam id est cō
silio vel precepto vel ope vel sug
gestionē. **Item** qui causam dāpnī
dat rē.

Ad audienciam rē. **Ex culpa cōtin**
gens casuale homicidiū imputatur
Nota tex. qui dicit qd in dubijs se
mitam debemus eligere tuāorem
Tangit glo. qd quis potest mode
rate et leuiter corrigere familiam
suam rē.

Dilectus filius rē. Cū quis dat
opam rei licite casuale homicidiū
sine culpa cōtingēs ei minime im
putatur. **Nota glo.** qd solus act⁹
nō facit quē irregulārē si nō assit
volūtas et culpa.

Ex līs rē. Casuale homicidiū nō
necet ei qui vt non occideret cura
uit diligenciā adhibere. **Nota g.**
que videtur tangere drām inter in
famā et graue scandalū **Itē** dicit
qd ppter scandalū qnq; innocens
punitur rē.

Ex līs rē. **Hui⁹ c. ca⁹** est vt sup
in primo capitulo **Tangit g.** huius
capituli qualiter clamare debet

qn presumitur ibidē aliquē posse
pertransire scilicet **Cave cave rē.**
Significasti rē. **Vt supra in c. Bi**
lectus filius. **Nota glo** que tngit
qd in defectū p^orobacionis scaturit in
ramento aliamus cum queritur de
cōsciencia ipsius et tunc delictū so
lū deum habet vlt^o rē.

Petrus dyacon⁹ rē. Cū amici mei
pro me aliquē interficiūt contra
meā p^ohibicionem michi non no
cet. **Nota glo.** que dicit qd petrus
hoc casu nō fūisset rē^o etiā si non
p^ohibuisset dūmodo tamen non
dedisset consiliū. **Itē** dicit glo. qd
de voluntate non debet se quis
purgare rē.

Significasti rē. **Cum** quis a plu
ribus percutitur et nescitur ex ai
tus icu interficiatur in dubio de
bent omnes pro homicidis haberi
Nota texam et glo. que dicunt
qd licet vīm vi repellere et qualiter
hoc precedat deducatur in glo.

Tua nos rē. **Monachus** chirurgiā
exercens irregularis est si ex ea
mors fuerit subscanta. **Nota glo.**
que tangit qd euentus mortali
tatis non imputatur medico. **Item**
dicit glo. qd promouendus absti
nere debet ab omni eo per qd pos
set ad effusionem sanguinis per
uenire rē.

Dicit ex rē. **Si** conceptus vni
ficatus interficiatur qui hoc facit homi
cida reputatur. **Nota glo.** drām
hoc casu quādo fetus vīuit in cor
pore matris. **Itē** qn aīa ē infusa et
fm hoc lex distinguit.

Postulasti rē. **Clerico** iusticiam
petenti de layco non imputatur
si iudex secularis sanguis vīdictā

exerceat in eundē. **Nota glo.** q̄ dicit absit ut ea que ppter bonū faciunt nobis imputentur si preter voluntatē nostrā aut q̄ malum contingat et alle. glo. plures concors. **Exhibita rē.** Quā occasione mortis dat et ppter impericiā medicorū aut iniriā parentū moritur leſus irregularis etiā si veniam peccati non dicitur. **Nō** q̄ licet ludere et glo. alle. ad hoc cōcor. **Item** dicit glo. q̄ totum id q̄ facit ecclesia est misericordia et alle.

Johannes rē. Homiādiū casuale non imputatur ei qui non occidit nec fuit in culpa etiā si ad cautē lam veniā postulavit. **Tangit g.** et textus q̄ cū campana datur signū populo. **Itē** dicit glo. q̄ nobis imputari nō debet rē.

Denāo tua rē. In iusto bello interficiēs nō efficiuntur irregularis. **Nō** glo. que dicit q̄ licet clerici pnt alios exhortare ad bellū in p̄pria persona tamen pugnare non pnt. **Item** dicit q̄ sanctius est in hac vita rē.

Quidā rē. Cas⁹ ē hui⁹ capituli ut casus supra in c. lris primo s. e. **Nota glo.** que dicit qualiter et quibus verbis premonicio hoc casu fieri debet quia debet clamare **Caue caue.** **Itē** dicit glo. q̄ casus fortuitos nullus hominū consilio p̄videre p̄t et alle.

Titulus de homicidio h. vi.

Pro hūani rē. Ita decretalis ponit horrendū factum assassinorū et imponit multitudinē penarū hīs qui homines per tales assassinos interfici mādant vel procurant ac

etiā ipsos assassinos receptant. **Lā** git glo. de potestate petri et successorū suorum. **Itē** tangit de p̄mā sera q̄ non sit tutū expectare penitentiā usq̄ ad finē vite. **Itē** dicit glo. de ordine scilicet q̄ ubi ordo non seruetur rē. **Itē** tangit de potestate q̄ qui p̄tati resistit oīpotēti deo resistit et alle. cōcor.

Prelati rē. Hinc pena irregularitatis pnt clerici de suis malefactoribus conqueri corā iudice seculari etiā de criminibus ex quibus debetur pena sanguinis expresse protestādo q̄ ad penā sanguinis non intendūt. **Notat glo.** q̄ hoc casu requiritur protestacio expressa.

Is qui mādāt rē. Mādās aliquē verberari citra mutilacionē membri vel ne occidatur si talis mutiletur vel interficiatur mādans est irregularis et idē dicendum est in mādamento rē.

Titulus de homicidio in Cle.

Si furiosus rē. Si furiosus aut ifans seu dormiens hominē mutilet vel occidat nullā ex hoc irregularitātē incurrit. **Et** idem dicendū est de illo qui mortē aliter vitare nō valens suū occidit vel mutilet in uasorem. **Nota glo.** bene que est ingra in hac materia et **Jo.** ponit plures in ea alle. rē. et concordat dubia et op̄miones.

Titulus de torneamentis

Felici rē. Cas⁹ ē talis et p̄t totus titulus sic sumari. Quā ad torneamenta euntes ludendi causa ibidem decedunt carent ecclesiastica sepultura sc̄is si illuc ierūt

causa petendi debita. **N**ota q̄ se
cundū leges licet aliquid facere ad
ostentacionem virū. **I**tem notat
glo. q̄ per penitenciam viaticum
intelligitur. **I**te notat glo. q̄ hoc
casu maius conceditur sed minus
prohibetur.

Ad audienciam ec̄. **I**stud capitulū
est s̄. summatum in fine summarij
capituli p̄imi et tangit de illo qui
alia ex causa scilicet monendi de
bita sua mortuus est sub equo in
torneamentis. **E**t glo. tangit q̄
anim⁹ est inspiciendus.

Capitulus de
clericis pūg.
in duello.

Doro ec̄. **C**um clerico pugnante
in duello potest episcopus suus
dispensare si ex duello mors vel
membrorum mutilacio non fuerit
subsecuta. **N**otat glo. q̄ duellum
est prohibitum **E**t poaus clericus
debet pati omne malū ec̄.

Henricus ec̄. **N**ui per alium ali
quem in duello interficit irregula
ris esse censetur. **N**ota glo. que t̄n
git q̄ deum temptare non debe
mus. **I**te tangit quibus modis cō
mittatur homicidū.

Capitulus de
sagitarijs.

Artē illā ec̄. **I**sta decretalis pro
hibet illam artē mortiferam et
odibilem balistaricum atq̄ sagit
tariocum exerceri aduersus xp̄ia
nos et catholicos sub pena anathe
matis. **E**t intellige textum de bel

lo iniusto quā in bello iusto licet
pugnare etiam cum balistis. **T**an
git glo. dr̄am inter canonem late
sentencie et ferende. **I**te q̄ minus
agitur cum lege q̄ cum ministro le
gis. **I**tem ponit dr̄am inter ista
verba. **R**ecapio sub pena excomu
nicacionis ne hoc fiat **E**t excomu
nico illū qui hoc fecerit.

Capitulus de
adulterijs et
stupro

Si quis seduxerit ec̄. **D**iclator vir
ginis ducet eam in uxorem vel do
tabit eam qd̄ si non vult vel non
potest dotabitur verberatur vel
in monasterium detruditur. **T**an
git glo. q̄ dos fiet iuxta faculta
tes dantis et honestate puelle.
Peruenit ec̄. **I**sta decretalis po
nit penā qua puniuntur qui virginē
seduxerit. **N**otat glo. q̄ hoc verbū stu
pro pertinet ad virgines quā vir
gines pp̄ie stuprantur. **I**tem q̄
hoc casu minus agitur iure canoni
co q̄ civili.

Si vir sciens ec̄. **M**aritus uxore
in adulterio perseverantē retinens
particeps est peccati et penitentē
semel ex verbanitate recipere debet
Nota glo. que dicit q̄ patrenus
est turpitudinis qui sciat crimen
uxoris ec̄.

Maritis ec̄. **M**aritis ex suspicio
ne violenta permissum est uxorem
suas accusare et ipsi plus ceteris
de adulterio ipsas accusare p̄nt
et defendere. **N**otat glo. q̄ extra
neo hoc casu uxorem accusare non
licet. **I**te tangit glo. de xl. diebus
infra quos vir hoc potest.

Significasti rē. Propter confessio
nē adulteri non punitur adulter
licet ppter infamā inde ortam de
beat se purgare. Notat glo. q li
cet aliqua duo sūt comēpa q̄uis
constet de vno tamen non constat
de alio. Item tangit quis debeat
reconsiliare ecclesiam. Item tangit
quādo sacerdoti indicenda est pur
gatio et qualiter isto casu.

Intelleximus rē. Mulier petens
restitutionem mariti per excepāo
nē adulteri repellitur nisi vir etiā
adulteratus probetur. Notat glo.
in fine casus in quibus vir vpo
adultera decausare non potest. Itē
tangit glo. in principio q licet mu
lier sponte recedat a viro si volēs
redire non admittit dicitur spoliata
Tua nos rē. Adulter nequit adul
tere cōsoriū declinare. Dubitatio
fuit in hoc capitulo an delictū sup
ueniens rei iudicate de iure vel
de facto afferat p̄iudiciū et vide
tur q sic. Item notat glo. q licet
vir adultere debitū reddere non te
neatur ipsam tñ de domo expelle
re propria auctoritate non debet
et glo. alle.

Capitulum de raptoribus

De illis rē. Raptor ab illo episcopo
punitur in cuius dyo. rapinam cō
misit et iudex domicalis sibi suffra
gatur. Notat glo. quando quis
potest conueniri in dyo. alterius
tam in foro cōtencioso q̄ etiā pe
nitenciali rē.

Super eo rē. Raptor publicus re
pellitur ab ecclesie sacramētis at
q̄ admittitur si voluerit penitēre
sive in morte sive in vita. Notat glo.

quē tangit q̄ inanis est exāctio rē.
Itē tangit glo. an quis posset pe
nitēre de vno peccato et de alio nō
an valet talis penitēcia.

Excommunicāōi subdatur rē. Qui
mercatores aut alii eūtes per ma
re ex causa honesta spoliant reb9
suis excommunicāōi subdantur.
Itē non debet sibi quis de calamī
tate alterius aliquid vendicare et
alle. glo. plures cōcor.

In archiep̄atu rē. De criminibus
cognoscūt episcopi et penā impo
nūt sed vīdiciā sanguinis non at
tingūt. Notat glo. que tangit an
causa criminalis posset ecclesiasti
co iudice cōmitti et qualē penam
iudex ecclesiasticus potest infligē
et quales cause possunt sibi dele
gari rē.

In lēis rē. Violat rē ecclesiarum
sepultura ecclesiastica nō negotur
si per suū p̄sbitrum in fine fue
rit absolutus. Notat glo. q̄ incen
diarū ecclesiarum postq̄ sūt publi
cati a solo papa absoluūtur.

Cū causa rē. Tenet matrimonium
cum raptore contractum nec eo cō
summato alter sine licēcia alteri9
potest religionē intrare. Notat glo.
que ad hoc solet allegari an scilicet
confessione coniugum in p̄iudiciū
matrimonij spiritualis sive carna
lis. Item q̄ consensus solus sufficit
alterius coniugum vt alter coniu
gum posset intrare religionem.

Accedens ad rē. Crimen raptus
non impedit matrimonium inter
raptorem et raptam contractum si
consensus postea intrueniat. Nō
q̄ scđm antiquos canones 2 leges
raptor nō potuit cōtrahē cū raptā

**¶ Titulus de
furtis**

Qui furatur etc. Qui furatur hominem et eum vendiderit conuictus morte moriatur. Et intellige hominem liberum quia qui furatur seruum hac pena non tenetur. Item tangit glo. q. pena mortis secundum canones non imponitur et alle.

Fures et latro etc. Si fur vel latro in furando vel depredando occidatur pro eis non est orandum sed si comprehensi vulnerati fuerint et dyacono vel presbitero confessi communitio eis non est deneganda. Tangit glo. q. in necessitate lapsus sunt audite confessiones.

Si quis etc. Tempore necessitatis famis atque nuditatis permittatur furtum in pane et veste. Tangit glo. q. tempore necessitatis omnia sunt communia et alle. iura. Item querit glo. quare fornicatio non admittatur ita bene in necessitate sicut furtum et homicidium. Vide glo. que querit et non soluit ergo tu cogitare debes etc.

Qui cum fure etc. Qui parte capituli cum fure occidit animam suam quia non solum fur reus est sed etiam ille qui furti conscius querente possessore non iudicatur. Tangit glo. an et quando quis teneatur fure iudicare.

Ex litteris etc. Fur occultus post peccatam penitentiam et restitutionem promouetur ad ordines. Arguit glo. q. minus agitur cum sponte confesso quam conuicto. Item tangit q. prima non valet sine restitutione si per inopia fieri potest etc.

¶ Titulus de usuris

Plures etc. Si creditor de fructibus pignoris recipit sorte tenetur creditor pignus restituere. Tangit glo. q. illud dicitur fructus quod remanet deductis expensis et quod ipso iure per fructus liberatur pignus. Quomodo etc. Item dicit eum vult idem in summa quod capitulum procedens et quod modicum tangit et alle.

Quia in omnibus etc. Manifesti usurarii ad communionem altaris ad christianam sepulturam vel ad oblationem deferenda admitti non debent. Nota glo. que tangit q. multitudo non excusat peccatum. Item dicit q. usura in utroque testamento est prohibita. Item dicit de quatuor principalibus consiliis.

Super eo etc. Non licet usuras recipere ut etiam captiuum inde redimatur ex ipsis. Tangit glo. et dicit q. preteritum bonum malum fieri non debet. Item dicit textus q. pro alterius vita non est menandum etc.

Cum tu etc. Usurarii qui sunt soluedo per penam consilii latranensis compelluntur restituere usuras quas etiam ante consilium receperunt.

Nota textum qui dicit q. peccatum non dimittitur nisi ablatam restituitur etc.

In ciuitate etc. Qui vendit rem plus quam valeat eo quia differt solutionem precij peccat nisi dubium sit an tempore solutionis plus vel minus valeat. Nota glo. de precio rerum q. non ex affectione singulorum sed communi estimatione taxari debeat. Item dicit q. restitutum valet quantum vendi potest etc.

Preterea etc. **Usurarius** mortuus non desistens si clericus est ab officio et beneficio suspenditur si laicus est excommunicatur. **Nota** glo. que tangit quid opatur hic suspensio in clerico. **Item** dicitur quod episcopus potest hoc casu dispensare.

Conquestus etc. **Fructus** rei pignorate computantur in sortem sed unum casum excipit scilicet si pignus sit feudum ecclesie tamen ecclesia iterum non debet seruicium recipere a vasallo. **Vide** glo. que alios etiam ponit casus.

Tua nos etc. **Usurarii** filii heredes vel extranei usuras restituere compelluntur. **Nota** glo. quod quilibet filius tenetur de portione sua et quantum ad eum peruenit. **Item** glo. que rit quid si unus filiorum non esset solutio an alius deberet totum solvere et glo. arguit pro et contra.

Consuluit etc. **Mutuas** ea mente ut plus sortis recipiat non datur parabola iuramenti nisi aliquid recipiat vendens rem plus debito quam solutionem pretii retardat tenetur de his in iudicio acie. **Tangit** glo. an mutuas possit aliquid secundario sperare etc.

Quia perniciosum etc. **Usurarii** super usuris conuenti appellare non possunt quominus satisfaciatur de usuris vide glo. in hoc capitulo que videtur idem inuere in quolibet crimine manifesto quia si iuste guardetur apud non esset deneganda.

Post miserabile etc. **Per** subtractionem comunione christianorum ecclesia iudeos cogit ad usuras restituendas. **Nota** glo. quod iudei puniuntur per ecclesiam pena corporali et etiam

peccati ita tamen quod ad vindictam sanguinis non procedat.

Tuas dudum etc. **Usurarius** qui fecit debitorem iurare de soluendis usuris vel non repetendis ecclesiastici causa censura compellitur ab exacti one desistere et receptis restituere. **Quia** frustra etc. **Non** auditur usurarius per rescriptum impetratum suum per recuperandis usuris quas alteri soluit nisi prius restituat quas extorsit. **Nota** glo. que tangit an delinques contra unam legem perdit beneficium alterius legis. **Item** querit an ne sufficiat cautio ad restituendum usuras etc. **Item** quid si nullus repetat.

Cum in dyo. etc. **Manifesti** usurarii etiam nemine accusante per penam lateranensem consilii per ordinarium compelluntur. **Nota** glo. que tangit quod principes impediens excessum contra usurarios possunt excommunicari. **Item** tangit quando usurarius dicatur manifestus.

Salubriter etc. **Maritus** fructus rei sibi obligate pro dote non computat in sortem. **Nota** glo. que ponit casus ubi de re dotum maritus tenetur computare fructus in sortem et que requiruntur ad hoc ut non computet. **Item** dicitur glo. contra illud **Quia** emolumentum etc.

Michael laycus etc. **Item** capitulo idem videtur dicere in summa quod etc. **Quia** frustra etc. **Nota** glo. que videtur dicere quod isto casu filius tenetur ex delicto patris et agitur hic ex facto patris etc.

Quanto etc. **Iudei** qui a christianis graues usuras extorquent. **Del** de suis bonis decimas et oblationes

non solum ecclesie preiudicantur christi-
anorum commercio. Notat glo. q. ces-
sat argumentum a contrario. Item
dicit de usura que dicatur modera-
ta et que immoderata.

Naviganti etc. Mutuus aliter
pericula et quod in se recipiat pericu-
lum usurarius est censendus. Item
qui dat decem solidos ut alio tem-
pore sibi eandem mensuram tradan-
tur si dubitetur et postea plus sol-
vant usurarius non est censendus
eodem modo exausatur qui panes
vel alias merces vendit ut certo
termino recipiat pro eisdem si tamen
tempore contractus non fuerat ven-
diturus. Notat glo. que dicit mu-
tuum dantes nichil inde sperantes.
Item dicit glo. q. nulla compensatio
admitti debet ut usura erigatur.
Item tangit glo. de dubio q. propter
dubium exausatur dicit tamen propter
periculum animarum cautius fore
abstinendum etc.

Titulus de usuris li. vi.

Usurarium etc. Ista decretalis pri-
mo innovat et observari precipit
lateranensem concilium contra usurari-
os editum. Secundo precipit omni-
bus universitatibus terrarum ne
permittant alienigenas in terris
suis conducere domos ad exercen-
dum fenus vel conductas habere
vel quod aliquis eis ad hoc domos
non locet ad aliquot tempus et in-
ponit penam clericali contrafacien-
tibus etc.

Quamvis etc. Manifesto usurario
licet mandauerit usuras restitui et

ecclesiastica sepultura negatur nisi
primo satisfaciatur vel secundum formam
huius decretalis prodonec caueatur
sepelientes eos contra hanc consti-
tutionem lateranensem concilii penam
incurrunt testamentum eorum aliter
facta non valent. Nec debet eis
aliquis interesse vel eos absolvere
vel ad confessionem admittere. Tan-
git glo. quis dicatur usurarius ma-
nifestus etc.

Titulus de usuris in Cle.

Ex gravi etc. Officiales communita-
tum facientes dictantes vel scriben-
tes statuta super usuris solvendis
vel repetendis vel restituendis
vel iudicantes secundum illa vel non de-
lentes si possunt infra tres menses
de libris communitatum vel illa ser-
vantes excommunicati sunt hoc pri-
mo. Feneratorum in causis usurarum
edere coguntur libros rationum
suarum hoc secundo. Perinatiter asse-
rens exercere usuras non esse pec-
catum hereticus est hoc tertio. Notat
glo. que est in hac materia singu-
laris.

Titulus de falsarijs

Falsidius testis etc. Qui falsum di-
cit testimonium deum iudicem et
partem offedit. Notat textum qui
dicit q. uterque reus est qui verita-
tem occultat et mendacium dicit.
Tangit glo. de sententia per fal-
sos testes vel instrumenta lata et
qualiter puniri debet falsus testis
et est notabilis etc.

Super eo **cc.** Sententia lata per
falsas lras non debet executioni
mandari **T**angit glo. q per falsas
lras nulla attribuitur iurisdictio
Ite q executor supersedere debet
cum allegat falsitas q qualiter hoc
pcedit alle.

Ad audienciam **cc.** Clericus falsifi
cans sigillum principis deponitur
et ei character imprimatur et in ex
iliu mittitur **T**angit hic glo. qua
liter iste character debet imprimi q p
quem. **I**tem q fiat sine emissione
sanguinis.

Cura sepe **cc.** Existens i curia lras
ap. non recipiat nisi a manu pape
vel officialiu eius ab ipso deputa
torum psona solempnes p nuas
reapere pnt **H**i cotrafacies fuerit
laycus excommunicatur si clericus
suspenditur ab officio et beneficio
Vide glo. que loquitur de excomu
nicato impetrante.

Hic ad regimē **cc.** **H**ic habes ip
modos falsitatis qui melius p in
spectione oculoru intelliguntur q
eloacione aliqua exprimantur **N**o
glo. que ponit etia alios modos fal
sitas q ponuntur in textu

Qua graui **cc.** Falsē sūt lre pape
in quibus epus vocatur filius vel
inferior pater vel uni. scribitur in
plurali. **N**otat doc. ex hoc capitu
lo q scilus curie est attendendus in
lras et deseruit hoc ad multa.

Ad falsarioū **cc.** **N**un p se vel ali
os lras pape falsant excommunicati
sunt ai suis fautoribus **E**t clerici
ab officio et bñficio sunt priuati q
degradadi et curie seculari tenden
di per qua layci etia puniuntur **H**i
aut clericus falsis lras vtiatur bñfi

cio q officio spoliatur **H**i laycus ex
comunicatur. **I**te dicit glo. allegas
ignoranciam **cc.**

Acredēs **cc.** **N**on presumitur quis
falsare lras de simplicia iusticia nec
presumitur si hoc compto desistat
illis vti **N**ota glo. q dicit q non p
sumitur q quis in re modica velit
committere deliu **E**t tangit glo. quid
si quis falsum affirmet de re ppria
cuius noticiā habuerit psumitur ne
prima facie contra ipsu **V**ide glo.
que arguit p et contra.

Ex consciencia **cc.** **P**roptre pauca
rum lrarum casura in loco non sus
pecto rescriptu non pbatur falsu
Nota glo. q dicit q modica suspi
cio no debet sapiētis aim immuta
re et alle. glo.

Capitulus de sortilegijs

In tabulis **cc.** **F**urta rēu ecclēsia
rum non sūt in tabulis aut **C**odi
abus aut al's sorte vel inspectione
astralabij inquitēda et hoc dicit ai
c. sequenti qd mapit. **E**x tuncum
Notat glo. in c. primo q quilibet
sors no sit mala **I**te g. in c. scādo
tangit de simplicitate et de eo qui
bono selo aliquid facit.

Ecclēsia vta **cc.** **S**ors in tm i elec
tionibus reprobatur q etia elco
copromissarioū per sortē non de
bet admitti neq assumi. **N**ot g.
an quis posset seipsu eligere. **I**te
q psona electa nullo casu debet
coputari inter eligentes. **I**tem ad
quē ptinet confirmacio et examina
cio pcessus et etiam psona electe.
Ite glo. arguit de scō mathia qui
fuit sorte electus **cc.** **I**te dicit g.
q sors i pluribus casib9 admittit

Item dicit qd fors in se ho e mala
sed ex causa prohibetur.

Titulus de collusione.

Scripta e. Si accusator ab accu-
satione desistit debet iudex inquere
re an hoc p collusione faciat. No
glo. que tangit dram inter factum
bonu z illd qd bene fit quia iudei
bonum opus fecerunt sed tu non
fecerunt bene de quo vide g.

Crimina e. Crimina p bata p uari
dnt etiam si accusatus cum accusa-
tore in amicitia redijt.

Audiuimus e. Officio suo priuat
qui per collusione cōscit illud cen-
suale Del sic Clerici super suis bñ
ficijs colludentes ab eisde debet
penitus remoueri. Nota glo. que
dicit quid sit collusio. Item dicit qd
collusiu non debet manere impu-
nitū et alle. ad hoc e cor. e.

In tantū e. Itcum contra illum
inquiratur qui per collusionem pri-
us fuerat absolutus. Notat glo.
prima quando prelati debet in-
quirere quādo scilicet scandalum
videtur. Item tangit glo. quid sit
terguersare e.

Titulus de delictis pueru

Pueris e. Impubes preter qm in
uicio carnis delinquentes puniū-
tur tamen mīus qm adulti. Nota
tex. qui dicit qd pueris etna ple-
na est furtis mendacijs et pūrijs
Itē tangit glo. de pueris septem
annorū qd confiteri et mentiri pnt

Itē racione etatis mīus ogitur.
Referente e. Pater de debito fi-
lij impuberis nō tnetur. Del sic
In puero multum relinquatur qd
i adulto grauitur punitur Tangit
hic glo. qd pater non debet puniri
pro filio. Itē m notat glo. qd ab
episcopo habente regalia a princi-
pe pro regalibus illis appellandū
sit ad papā de quo vide glo.

Titulus de clerico venatore

Episcopum e. Iste titulus ponit
penas quibus puniuntur episcopi
presbiteri et dyaconi habentes ca-
nes aut accipitres aut huiusmodi
ad venandum Episcopus. n. tribus
mensibus a comunione suspendi-
tur Si presbiter duobus Si dyaco-
nus ab omni officio suspenditur.
Nota glo. que distinguit de mul-
tiplici venacione. Itē m tangit qm
admittatur venacio. Itē dicit qd
isto casu plus punitur minor qm
maior. Itē dicit qd clerici speciali-
ter sunt serui dñi.

Titulus de clerico per- assore

Si quis e. Qui in aliquo gradu
sacro perassore extiterit corripiat
a crimine Et si se non emendaue-
rit deponatur. Nota glo. que tan-
git de eo qui in usu habet pautre
et in ludo e.

Preterea e. Episcopus duobus
mensibus ab administratione mis-
sarium qui fecit aliquem ultra mo-
dum fustibus verberari.

Notat glo. qd ep̄ t̄pis p̄sente p̄
sumitur hic et sic ead̄ presumitur
ex t̄pis breuitate **Itē** notat glo. in
fine qd ep̄us querens timeri ver
beribus depomi debet ab officio.
Presenāū rē. Duobus ānis a mis
sac̄i celebratione suspenditur pres
biter quī in conflictu ubi aliqui
mortui sūt lapides picat et nullū
perussit **Tāgit glo.** qd presbiter
hoc casu se defendēdo lapides p
icat rē.

Continēcia rē. Assumens arma ut
cum alijs p̄dombus resistat licet
facto neq; consilio suo homicidium
fuerit subsecutū ad ordines p̄mo
ueri non p̄t si ab alijs homicidiū
fuerit p̄petratū.

Capitulum de maledicijs

Imotuit rē. Maledicens pape
punēdus est ut deinceps alijs ab
seineat a tali reatu **Nota glo.** que
est notabilis et m̄grā et videtur
arguere quando quis tenetur di
mittere iniuriā et qm̄ non et remit
tat et alle.

Statuimus rē. Ista decretalis po
nit penam quā patitur quī contra
deū vel sanctum aliquem blasphemā
mā publice dicit **Nō g.** que dicit
q̄tūm delictū sit blasphemare q̄
grauiter ead̄ remittatur. **Item** tan
git glo. qd vna iurisdictio iuuatur
per aliā. **Itē** notat glo. qd quādo
nō exprimitur aliqua specialis mo
neta intelligitur vsualis et alle.

Capitulum de cle excommunicato ministrante.

Si quis ep̄us rē. Episcopus pres
biter aut dyaconus depositus ius

te pro certis criminibus si ausus
fuerit ministrari sibi dudū comis
sum attēptare ab ecclesia abscedat

Notat hic glo. qd idē dicendū est
si iniuste dūmodo sententia nō sit
lata cōtra ordinē iuris.

Si quis rē. Si degradatus vel
suspensus celebrat et monitus nō
desistit excommunicatur et si nec sic
desistit ad requisitiōnē ecclesie p̄
principem seculare in exiliū mitti
tur. **Nota glo.** que tangit an de
gradatus conficiat. **Item** tangit de
inuocacione auxiliij secularis.

Clerici aut rē. Interdictus vel ex
communicatus celebrans et monitus
non desistens deponitur. **Nota**
glo. que tangit quis possit cum
deposito dispensare et ipsum res
tituere rē.

Latentes presenāū rē. Excommuni
cati vel interdicti si celebrant depo
nuntur nisi p̄pter eorum multitu
dinē pena minuetur. **Nota glo.**
que tangit quando parcendum
est multitudini et quando nō. **Itē**
tangit glo. qui dicit multi. **Tangit**
glo. deam suspensionis ab officio
et beneficio. **Itē** quād si dicat ep̄s
suspēdo te ab officio vel b̄nficio.

Iteud dñs rē. Quī excommunicatus
celebrat deponitur nisi pena illa
misericorditer remittatur. **Tangit**
hic doc. et glo. tangit qd in noto
r̄is non est opus monitioni **Item**
dicit qd papā ead̄ fallit obliuio
Item tangit de fama et an quis
debeat se credere ex fama excommu
nicatū non visis l̄is.

Fraternitati rē. Excommunicatus
celebrans a beneficio deponitur
dicit glosa in hoc capitulo qd de

episcopus potest predictos clericos
eos perpetuo deponere tamen non
potest cum eis dispensare ut dictum
est §. e. clerici etc.

Postulatis etc. Collatio beneficii
excommunicato facta non valet et
scienter excommunicatis beneficia
conferens a beneficiorum collatione
suspenditur hoc primo Celebrans
in loco interdicto si clericus est de
ponitur ab officio si monachus vel
monialis in arceus monasterium de
trudatur. **Item** dicitur glo. in fine q.
hoc casu clericus non auditur si
dicit se iniuste excommunicatum.

Proposuit magister etc. Excommu-
nicato post absolutionem beneficii
conferri potest. **Del sic** Qui non p-
bat contra eum cui facta est collatio
tempore receptionis beneficii ve-
rapit stat facta collatio per pre-
latum. **Item** nota hic q. excommuni-
catus sua debet custodire absolutionem.
Item notat hic glo. q. hoc casu
testes utriusque admittuntur scilicet
illius qui dicit aliquem excommuni-
catus et qui dicit se absolutum.

Apostolice se. etc. Qui probabiliter
ignorat se suspensum celebrando ir-
regularis non est. **Nota** glo. que
alle. paulum. d. venia merui quia
ignorans feci. **Item** dicitur glo. q.
quis absens et ignorans potest
excommunicari et suspendi. **Item** tan-
git glo. q. nulla sententia vel sta-
tutum ligat nisi sciatur. **Item** tan-
git de eo qui per epistolam excom-
municatur an sit statim excommuni-
catus q. cito epistola sit scripta vel
quoniam recipit etc.

Si celebrat etc. Neud est multum
difficile et habet plura dicta et

ergo casus simpliciter poni non potest
vel potest dici q. celebrans in in-
noti excommunicatione licet graviter
peccet tamen irregularis non
efficitur et eligere potest scienter
tamen eligi non potest. **Item** ipse
peccat conferendo ecclesiastica sa-
cramenta collata tamen non carent
virtute dummodo tamen non in con-
temptum ecclesiastice discipline et
contra prohibitionem non communi-
cet excommunicato etc.

**Capitulum de
non ordi-
natis**

Si quis etc. Non ordinatus sacra-
mentaliter baptizans vel celebrans
propter suam temeritatem abicitur
ab ecclesia et nunquam ordinabitur.
Nota glo. q. baptismus tempore
necessitatis a quolibet potest reci-
pi etiam ab heretico in forma tamen
ecclesie etc.

Ex litteris t. f. etc. Diaconus mis-
sam celebrans ad sacerdotium non
promouetur ad tempus a dyacona-
tu suspenditur sed in beneficio cum
eo poterit dispensari. **Tangit** g.
q. clericus depositus debet cleri-
caliter vivere nec debet in obpro-
brium cleri mendicare. **Item** querit
hic g. an ne papa vel episcopus possit
hoc casu cum dyacono dispensare.

**Capitulum de
cle. per sal.
promoto**

Que littere etc. Qui ignoranter
per saltum de subdyacono fit pres-
biter post penitentiam in dyaco-
num ordinatur et demum poterit
in presbiterio secum dispensari.

Notat hic glo. prima de negligē
cia que fuit hic crassa et supina.
Itē querit quid de illo qui nullū
habet ordinem et promouetur in
sacerdotē. Item quid de layco. Itē
quid de episcopo. Item dicit glo.
q. sicut vir et mulier unum faciūt
matrimoniu. Ita clericatus et sacer
dotium beneficiū faciūt ep̄m.

Capitulum de
eo qui furtiue
ordines suscepit

Demēs rē. Qui furtiue ordinatur
male suscepti ordinis potest per
suum episcopum excommunicationem hēre
et promoueri ad mai⁹ nisi excomu
nicatio lata fuerit cōtra talē. Nō q.
que dicit q. ille furtiue ordines
suscepit qui cōtra scienciam sui ep̄i
et sine examinacione pmouet.

Cum h. rē. Irregularis efficitur
quā in una die ad imiores ordines
et ad subdiaconatus ordinem p
mouetur. Notat glo. q. om̄s mi
niores ordines una die cōferri p̄nt
et glo. ad hoc alle. et remittit.

Imotuit rē. Ut s. e. in c. Demēs
Notat glo. et textus notabiliter
tangit q. episcopus potest ferre
sententiam excommunicationis ne
quā plures ordines maiores susci
piat. Itē tangit de illis quā cōtra
sententiā excommunicationis susci
piat ordines q. deponēdi sūt.

Capitulum de
excessibus pre
latorum

Peruenit rē. In ista decretali pa
pa monet prelatos abstinere a gra
uaminibus subditorum et cōmina
tur penā contrafacientibus. Not

glo. q. sententia excommunicationis
non debet ferri sine ordine iudici
ario et q. episcopus in excomuni
cādo debet requirere consensum
capituli rē.

Ad hoc rē. Episcopus ecclesias
subiectas archidiaconi ab eis
liberare non potest. Notat glo.
q. episcopi non debent alteri di
minuere ius suū cōtra eius cōsensū
nec potest episcopus in preiudiciū
alterius alteri dare privilegium.
Item dicit q. seruiciū ex cōsuetudi
ne prestitū peti potest.

Ad aures rē. Archidiaconi ecclesi
as sibi subiectas ad suos usus reti
nere nō possunt. Notat glo. q. ar
chidiaconi causa custodie possunt
ecclesias retinere si ad eos p̄tinet
institutiō ad huc non debent sibi
retinere sed alios instituire.

Clerici rē. Clerici si sunt sodomitę
deponuntur et in monasterio de
truduntur si layci excommunicantur.
Nota q. sodomitę dicuntur filij dif
fidencie quā de eorum salute dif
fidendum est. Item dicit glo. de
vianitate rē.

Hanc si ep̄i rē. Nō iniuste petunt
episcopi ab abbatibus possunt ip̄i
abbates p̄pria auctoritate denega
re. Nota glo. que dicit q. om̄is
cura in dpo. tam in monasterijs q.
in alijs pertinet ad episcopū nisi
sint exempti et alle.

Illud etiā rē. Ista decretalis pōit
penā illorum quā cum sint vicarij
volunt se ingerere vel erigere con
tra personas id est contra suos pre
latos. Nota glo. que dicit q. per
sonis vilibus sunt beneficia dene
gāda et subtrahēda.

Cum ad quorundam scilicet. **B**ene gatur prelati paracio qui seai duant psonas et euectiones ultra nume rum in consilio lateraneu statutu Et sententia excomunicacionis pp terca in subditos lata non tenet. **N**ota glo. q sententia excomunica cionis lata contra priuilegiu pape no tenet et est nulla.

Sicut vnice scilicet. **A**bbas monasteriu suu alteri monasterio subicere vel vnice non potest sine auctoritate dyo. ead de metropolitani consen su. **N**ota glo. que ponit casus cer tos quos papa sibi soli reseruauit **Q**uam sit graue scilicet. **C**lericus qui de suo crimine publice gloriatur ppter qd scadalū inde seutum ē ab officio et beneficio suspenditur **N**otat hic glo. q confessio extra iudicialiter facta puidicat hoc cau quia non refert vnde auzq crimia clauerint vt puniatur scilicet.

Ex lris vestris scilicet. **E**piscopus au ius auctoritate hemiadū est com missum ab altaris misterio et epa lis administracōe deponitur. **N**ot glo. q clerici non prohibentur con silia dare principibus in criminib9 dūmodo tamen fungatur potius vice cōsulentis q suggerentis glo. allegat scilicet.

Inter dilectos scilicet. **A**b optinēda dig nitate repellitur usurarius et pub lians aleator. **N**otat glo. q ludē in aleis licet cōiuuū causa et hoc fm leges. **I**te qui delem siue pec catum suū exusat auctoritate siue consuetudine magis peccat. **I**tem tangit de falsario scilicet.

Accedentibus scilicet. **A**bbates de mē monijs cognoscere publicas peni

tenencias mūgere et indulgencias dare non pnt nisi speciali iure hoc eis cōpetat **N**otat glo. q quilibet suis finibus debet esse cōtentus. **D**ilectus filius scilicet. **A**d reuelandū peccato re in penitencia confessum sacerdos vergeri non debet. **N**ot glo. q nemo cōpelli debet ad iudicandum furem. **I**te notat glo. q sententia excomunicacionis lata sub cōdicione suspenditur per ap pellacionē scilicet.

Dilecta filia scilicet. **I**n preiudiciū pre lati non pnt subditi singulares eli gere signa collegij **N**el sic **C**lerici ecclesie ubi iam sine ipsis collegiū est non pnt facere vnum corpus **N**otat glo. quot modis dicitur cor pus. **I**tem tangit glo. de sigillo quis potest habere sigillū.

Grauem scilicet. **Q**ui contra iu ramenta in prelatum dominū suū negat vel coram layco de ipso cō queritur vel eū inuadit beneficiū est priuandus. **N**otat glo. quid sit homagium. **I**tem q omnis con tumacia aduersus pre fidem capite punienda est scilicet.

Dimissimū scilicet. **I**sta decretalis ponit quindecim reprehensibilia in quibus prelati excedunt a quibus papa precipit prelatos absti nere. **N**ota bene istud c. et eius glo. et inuenies qntas tribulacio nes sustinent religiosi viri a prela tis ecclesiariū propter eorum aua riciam scilicet.

Dimissimū praua scilicet. **I**sta decretalis ponit duodecim predicatorem et minorum grauidina a quibus precipit prelatos abstinere.

Nota glo. que dicit q. omnes reli-
giosi qui p[ro]p[ri]um non habent ad sy-
nodu[m] ire non tenentur. Item tangit
glo. q. religiosi prelati no[n] prestat
iuramentu[m] sed clerici seculares.
Tanta est clavis r[ati]o. Violans inter-
dictum iurisdictione et claviu[m] po-
testate priuatur. Nota q. violans
interdictu[m] contempnit claves pe-
tri. Item nota qui non seruat sen-
tentiam interdicti tanq[ua]m suspensus
beneficia conferre non potest. It[em]
celebrantes in loco interdicto inter-
dicti sunt. Item nota glo. q. tangit
et est singularis de materia inter-
dicti r[ati]o.

¶ Ap[osto]lus de
excessibus pre-
latu[m] li. vi.

Cum ex eo r[ati]o. Mendicantes no[n]
possunt acquirere noua loca ad ha-
bitandum vel aliqua antiqua ali-
enare vel mutare absq[ue] speciali li-
cencia que de hac prohibitione fa-
ciat mencionem In acquirantibus
tamen loca pro heremitica vita du-
cenda cessat prohibitio. Notat g[lossa]
prima qui dicitur mendicantes.
Item in fine dicit glo. q. religiosus
mendicans de licencia prelati sui
potest heremiticu[m] vita[m] ducere r[ati]o.

¶ De excessibus
prela. in Cle.

Frequens r[ati]o. Ita cle. ponit xxx.
puncta a quibus prelatos cessare
precepit et per suos subditos cessa-
ri facere iubens religiosorum priui-
legia et iura seruari. Notat glo.
q. episcopus potest ab exemptis
moderatum petere subsidiu[m]. Item
tangit de notario qui requisitus
causat facere instrumentu[m]. It[em] tan-

git et dicit q. presentacio potest fi-
eri per lras. Item tangit an priui-
legium de fructib[us] beneficiorum
priui ammi extendatur ad exemp-
tos. Item dicit q. vna est vniuersa-
lis ecclesia extra qua[m] nullus salua-
tur. Item vnus est d[omi]n[us] vna est fi-
des et vnu[m] baptisma.

¶ Ap[osto]lus de
no[n]i. ope
nunciacione

Intelleximus r[ati]o. Ad edificatum
est post denunciacionem noui ope-
ris demoliri debet expensis costru-
entis Vel sic. Cum aliquod noui
construitur sine iure sine iuraria
debet sedm statuta legu[m] et cano-
num terminari. Et hoc vult istud
c. Cu[m] e. sequente qd incipit. Cu[m]
ex iniuncto. Nota glosa in c. pri-
mo que tangit que requiruntur in
denunciacione et tangit de noua
ecclesia edificanda r[ati]o. Item tangit
glosa in c. Cum ex iniuncto quis
debet denunciare nouum opus Et
quis dicitur facere nouum opus
Item arguit glo. pro monachis q.
semper presumuntur habere bonam
causam. Item tangit tertius et glo.
de scandalo d. Si scandalisatur fra-
ter meus non comedam r[ati]o. Item
dicit glo. q. multa sunt et eam
omittuntur p[ro]pter scandalum vita-
dum et qualiter illa intelliguntur
Vide ter. et glo.

Dignificantibus r[ati]o. In opacione e-
denunciantis nouum opus an in
tra tres menses de preiudicio suo
doceat an excepta caucione de ope
demolendo edificare permittat.
Notat glo. q. restitucio quandoq[ue]
differtur licet probationes sunt in

prompto et alle.

Is cui opus etc. Non obstat cau-
sione prescripta ab edificante de de-
moliendo opus tenetur edificans
expectare spacium trium mensium
si volueris probare ipsum edificasse
post denunciationem in preiudicium
iuris tui. Ex isto textu notat glo.
q. in opatione est denunciatoris an
velit statim docere de iure suo vel
vsq. ad tres menses an statim rea-
pere cautionem de ope demolendo.

**Capitulum de
priuilegiis etc.**

Episcopalia gubernare etc. Non sunt
episcopi nisi in ciuitatibus seu lo-
cis insignibus collocari. Nota textus
qui tangit aliquid vilescere propter
suam numerositatem. Item notat glo.
in fine sui q. sponsa statim non tra-
denda est etc.

Dicitur in etc. Non obstante priuilegio
fori puniatur per ecclesiam laicus
ecclesie malefactor. Nota textus
qui dicit q. laicos coercere non est
contra legem agere sed legi face-
re subsidium. Item dicit glo. qui
malos coherat minister est domini.

Cum et placare etc. Religiosi etiam
exempti decimas a laicis recipere
non debent sine dyo, consensu et
excommunicationis et interdictos vita-
re tenentur. Notat glo. q. quilibet
tenetur vitare excommunicatos etiam
exemptus. Item tangit glo. quid no-
tant illa verba pleno iure et que-
tunc episcopus habet facere et exercere
in predictis ecclesiis. Item tangit
glo. de illis scribis qui a priuilegia-
tis emunt etc. et dicunt se exemptos.
Dilecti filii etc. Priuilegiis suis est
peruadus qui priuilegiis derogat

alio eum. Nota textus in fine qui di-
cit q. papa vult ille cum priuilegio
curtare qui autentice scripturis se-
quitur hoc est priuilegium aliorum vo-
lunt obuiare.

Ad hoc et infra etc. Priuilegiatus
excommunicatum in cimiterio sepe-
lire non debet. Nota glo. que tan-
git q. communicando excommuni-
cato mortuo quis inaudit in excommu-
nicationem quod non est verum secundum
opinionem Ostien. et etiam Jo. an.
exceptis casibus in ceteris communibus de
hereticis etc.

Si de terra etc. Tringit omnis fa-
ciendo contra priuilegium perditur
illud siue renunciat eadem. Notat
glo. q. priuilegium perditur eo ipso
q. quis non vitatur eo. Et sic etiam
leges per dissuetudinem abrogantur quia
res de naturali ad suam naturam redi-
guntur et alle. glo. infra ad hoc etc.
Porro quis etc. Priuilegiatorum te-
nor inspiciendus est et seruandus. No-
tat textus qui solet ad hoc allegari q. te-
nor priuilegiatorum est inspiciendus.
Item dicit glo. q. hoc casu res deu o-
luta ad teplarios censetur eodem iu-
re cum alijs rebus eorum.

Recepimus etc. Soluio censue non pro-
bat que exemptum nisi fiat ad iudi-
cium libertatis. Notat glo. q. dicit q. licet
papa recipiat aliquos sub potestate
sua propterea non sunt subtrahi a
iurisdictione ordinaria.

Hanc et infra etc. Alii sibi assumere
non debent quod papa specialiter aliam
voluit indulgere. Notat glo. q. vni per pri-
uilegium accedit non debet alii aucto-
ritate propria in exemplum trahi. Item
arguit glo. q. vni accedit etiam debet
alteri accedi etc. vltimum est in re etc.

Datenabus etc. Religiosi in domibus priuatis licet ibi sint priuati oratoria non pnt ibi habere capanas. **Nota glo.** que dicit q si exempti excedant metas priuilegiorum suorum vel si publice delinquant q possunt ab episcopis coherceri. **Luacum** etc. In tota prouincia priuantur exortationis officio hospitalarij qui mittunt pro elemosinis colligendis falsa cruce signatos. Et missi si sunt layci excommunicantur si sunt clerici a beneficio et officio suspendantur. Et eadem suspensione puniuntur qui ante reconciliacionem in polluta ecclesia celebrant. Et fratres qui plene ad ipsos non transfecuntur non consentiunt priuilegiati. **Nota glo.** q tangit an ordinarius habet potestatem in exemptis. **Cum olim** etc. Priuilegium potestatis de cuius veritate et tenore constat per testes et sicut dicta eorum scilicet cet testium inuouatur. **Nota glo.** q probat qualiter amissio instrumenti siue priuilegij probari debet. **Ex parte** etc. Inuouacio priuilegij ius antiquum conseruat et nouum non tribuit. **Del sic.** Dicit magna difficultate priuilegia inuouantur nec per inuouacionem ius acquiritur sed vetus tantummodo conseruatur. **Cum olim** etc. Ecclesia vtres duplici priuilegio exemptionis si ex uno succumbat ex alio potest obtinere exemptus non tenetur facere obedientiam. **Nota glo.** que tangit causam posse committi monacho etc. Item q ecclesia sine consensu episcopi non debet edificari de quo **Vide glo.** et iura per eam alle. etc. **Accidentibus** etc. Contra priuile

gium prescribitur spacio xl. annorum. **Nota glo.** que tangit et disputat quando et qualiter priuilegia prescribatur. Item qualiter hoc debeat intelligi qd dicitur priuilegia ecclesiarum et monasteriorum auctis temporibus debent manere inuolati. **Itē** disputat glo. an priuilegium unico actu potestur an no. **Cum capella** etc. Racione vnius beneficij est quis subiectus et racione alterius est exemptus. **Nota glo.** que arguit hic pro et contra an vna et eadem res debeat duplici iure censeri. Et sic in parte liber et impte secutus. **Ex ore sedentis** etc. Exemptus in capite in membris subditus esse potest. **Del sic.** Abbas monasterij exempti pro membris non exemptis subditus esse potest. **Nota glo.** q sententia pape facit ius quo ad omnes qui similiter iudicare tenentur. **Itē** notat glo. de dictionibus istis quia quoniam vel sicut quid operantur in priuilegio. **Ex parte tua** etc. Protectio pape non exemptum aliquem ab ordinaria iurisdictione siue potestate. **Nota glo.** que dicit ad quid valent tales impetraciones scilicet q quis dicit esse sub protectione dñi pape etc. **Solutio** quia plus solet tueri. **Pastoralis** etc. Religiosi priuilegia tamen a papa super capellis in suos usus conuertendis auctoritate episcopi possessionem earundem apprehendere debent nisi aliud in priuilegio exprimitur. **Notat glo.** q nemo rem suam accipere debet intellige cuius possessionem non habuisset. **Detestis per** etc. Si templarij vel hospitalarij non seruent interdum

p̄o dis in loco pmulgati nec alij
seruare tenentur. **Nota glo.** dicit
iudices debere esse sollicitos ne tur
pi colludio queratur ex miseris p̄
cū gaudio tū et alle. ad hoc iura.
Quomā r̄c. **Pr̄uilegiū** mōasterio
concessum q̄ eius monachi excom
municari nō p̄nt de monachis ma
nentibus in monasterio vel in ca
pellis utroq̄ iure monasterio sub
iectis et non de alijs monachis in
telligatur r̄c.

Quia circa r̄c. **Ep̄us** qui remisit
decimas ep̄ales presentes et futu
ras intelligit remisisse. **Not̄ g.** q̄
verbū pr̄uilegij indefinite plati
ad futura extēdit. **Et** arguit g. cō
tra hoc s̄. de ca. quanto.

Antiqua r̄c. **Isid̄ c.** ponit et de
clarat pr̄uilegia quatuor p̄iarch
arum sedū. **Nota glo.** que tangit
q̄ nullus sine culpa iuri suo priua
ri debet et hoc fallit in casibus in
glo. enumeratis et ponit metrum.

Pr̄uilegia odū viā et sc̄lus ordo
De pr̄uilegia r̄c. **Pr̄uilegiū** con
cessum religiosis de sepeliēdis cō
fribus tempore interdici intelligi
tur de illis licet in seculo manenti
bus qui se et sua offerunt monaste
rijs vel qui bona sua dederunt vsu
fructu retento. **Pr̄uilegiū** vero q̄
uementibus religiosis ad locum in
terdictū ipsi celebrare possunt se
mel in anno intelligitur in vna ec
clesia ubi sunt plures. **Tangit g.** an
in ecclesia interdicta p̄t celebrari.

Quod nō nullis r̄c. **Tempore** ge
neralis interdici p̄nt ep̄iscopi ce
lebrare. **Nota glo.** que tangit an
ep̄iscopus alterius dyo. possit ce
lebrare in alia dyo. tempore inter

dicti sine licēcia ep̄i illius dyo.
Item querit an canonicā p̄sunt
interesse r̄c.

Quanto amplius r̄c. **Pr̄uilegiati**
qui excommunicari non p̄nt per ce
darios eadē excommunicari non
possunt per indirectū. **Nota glo.**
que est notabilis et ingē et docet
q̄ quatuor modis fit fraus legi si
ue canonici r̄c.

Ex parte tua r̄c. **Qui** in habitu
tenura et ceteris ut layci conuer
santur de prelati in malicis se p̄
clerā defendere non p̄nt. **Nota**
hic doc. et g. qui tangūt de dupli
ci tollerancia p̄babili et simulata.

Sup specula r̄c. **Parisius** et in lo
cis vicinis ius ciuile legi nō debet.
Nota glo. an leges ciuiles ab oī
bus sunt seruande. **Item** tangit g.
q̄ ratione vicinitatis sentit quis cō
modū et in cōmodū.

Quia intencio r̄c. **Inuocatio**
pr̄uilegij ius vetus conseruat sed
nouum non tribuit. **Nota glo.** q̄
tangit quid operatur inuocatio
protectio et papalis confirmatio.
In hys que r̄c. **Pr̄uilegiati** ut ubi
q̄ possent cum altare viatico cele
brare illud possunt sine licēcia p̄
latorum. **Nota glo.** q̄ in p̄iudi
cium alterius non datur pr̄uilegi
um generale. **Item** notat q̄ indul
gēcia siue pr̄uilegiū semp̄ debet
aliquid cōferre.

Indū inter r̄c. **Indulgēcia** de de
cimis noualium nō p̄randis nō ex
tēdit se ad illas quas añ impetra
cionē aliqui possidebāt. **Nota g.**
q̄ pr̄uilegiū obtentū t̄atā cōpen
sacione nō valet. **Itē** lite p̄nden
r̄c. non valet.

Quidam *zē*. **Confres** privilegiato
rum nisi se ad eos in totum trāstu
lerint ad episcopalia iura tenentur
Notat glo. q. hoc casu non sufficiat
sola receptio sed oportet q. sequa
tur realis translatio sed dicitur de
numero militari *zē*.

Consultacioni *zē*. **Duo** ad privile
gium retentionis decimarum semel
nouale semper remanet nouale.

Notat glo. vñ argumentum q.
ex quo res semel est privilegiata
semp. eūt privilegiata quā ppe
tua sunt et hoc verum nisi perdan
tur vel quia illi quibus concedun
tur illis nō vtuntur.

Capitulum de
privilegiis in vi.

Volentes *zē*. **Exempti** vel privile
giati vt non teneantur nisi sub cer
to iudice respondere ratione tñ de
licti contractus aut rei si hec sunt
sita in loco non exempto conueniū
tur coram ordinaro sed ratione do
micalij non hoc primo **Secundo** di
at q. in monasterio privilegiato vt
eius monasterij monachi a quoq.
interdicta suspendi vel excommuni
cari non possint cessat in illis ordi
naria iurisdictio quo ad illa nisi illi
monachi mittantur ad prioratus
subiectos ordinario quā eā tñ
licet utrobq. sunt monachi ordi
narij eā quo ad predicta illos iū
dicant q. diu ibi manēt.

Cum de diuersis *zē*. **Curia** ro. hā
bet studiū generale. **Nota** glo. q.
videatur querere an istud capitulū
eā intelligatur fm q. dicit e. pre
senti de preben. vbi dicitur mori in
curia qui moritur infra duas die
tas a curia. **Item** dicit de fraude

Abbatē quos *zē*. **Ista** decretalis
dicit quō intelligatur privilegiū
q. habent abbēs quidam de p. lo
benedicendo et quib. possunt ab
bates cōferre tonsurā. **Notat** g.
drām inter benedictionē solēpnē
et simplice.

Auctoritate ap. se. **Exempti** eā
in locis non exemptis oratoria vel
capellas sine diocesanorum licētia
construere non possunt nec in ex
emptis sine licētia pape nec pnt
exempti assumere causas p. prias
suoꝝ liberorum hominum in se
eā si sint illi sui censuales. **Notat**
g. que causa dicatur p. prias causa
Et quando domino sit mātina per
colonū suū *zē*.

De aliqui *zē*. **Privilegium** pape
q. quis excommunicari suspēdi vel
interdicti non possit nō extenditur
ad sentēcias ordinariorum nisi ta
le privilegium fuerit concessum re
gibus et reginis vel ipsorum filijs
vel religioso loco vel ordini.

Et apostolice *zē*. **Inferiores** prela
ti quibus per privilegium conce
ditur usus mitre si sint exempti in
prouincialibus et episcopalibus
consilij vt possunt mitris auriferi
satis non habētibz laminas aut
gemmas **Si** nō sunt exempti albis
et platis vtentur in alijs locis vt
tue mitris vt indulta permittant
hoc dicit *zē*.

Cum persone *zē*. **Ista** decretalis
i. prima sui parte demēat quid iū
ris cum quis se solo privilegio di
cit exemptum et infra q. tum tem
pus illud ordinario ostendere siue
exhibē debet **Secundo** quid iuris
q. n. prescripcionem sup. privilegio

allegat. **Tercio** quid iuris quando allegat utrumque. **Vide** glo. que tangit quando et qualiter instrumenta sunt edenda.

Episcoporum prelatorum etc. Interdictus est ingressus ecclesie regulis vel secularibus quibus exceptis qui scienter celebrant vel celebrari faciunt in ciuitatibus vel locis interdictis nisi sine permissione iuris vel excommunicationis vel interdictos publice ad diuina officia sacramenta vel sepultura admittant.

Per exemptionem etc. Si ecclesia est exempta tunc canonici monachi clerici et perpetuo donati sunt exempti non autem presbiteri et parrochiani. **Si** autem canonici sunt exempti tunc sunt exempti ecclesia et alij eius clerici. **Si** autem clerici aliam ecclesie sunt exempti tunc dicuntur canonici exempti et non ecclesia nisi aliud habeatur in privilegio.

Si papa. **Casus** istius decretalis est varius quia ista decretalis ponit diuersas formas privilegiorum in quibus diuersa inscribuntur verba quarum quedam exemptiones conferunt quedam vero interemptionem conferunt. **Nota** de filia coe et subiectione tangit glo.

Licet vobis etc. **Privilegiatus** ut tempore interdicti sub missa voce celebrare possit non debet alios etiam alium de existentibus nisi desuper privilegiati fuerint admittere. **Et** sic admissus potest cum familia sua ad audiendum diuina intromitti seais tamen de familiaribus aliam eius conuentus qui non admittuntur nisi etc.

Quorum episcopi etc. **Episcopi** cum

altari viatico celebrare possunt. **Notat** glo. de altari viatico quod conceditur in illo celebrare et ad quod extendunt se indulgentiae dei super concessa.

Titulus de privilegijs in Cle.

Religiosi etc. **Ista** clementina ponit sex casus in quibus religiosos excommunicat et absoluacione papae reseruat. **Et** privilegijs et exemptionibus eorum non obstantibus eos per ordinarios locorum denunciatari precipit. **Item** ponit vii. culpas religiosorum a quibus eos precipit abstinere sub certis penis quas eis imponi iubet et quas prelati ipsorum imponit si non satisfecerint. **Tercio** ponit moderacionem circa primos duos casus etc.

Archiepiscopo etc. **Archiepiscopi** in loca exempta provincie sue faciunt crucem ante se portare et circa eam celebrare diuina. **Episcopus** vero in dyo. sua benedicit et celebrat privilegijs non obstantibus etc.

Titulus de purgacione canonica

Nobilis etc. **Infamatus** fidedignus per iuramentum se purgat. **Nota** glo. que arguit quod propter crimine perditur nomen dignitatis et propter monachatum perditur nobilitas. **Item** tangit glo. quod aliter puniendus est seruus quam liber.

Si quis presbiter etc. Ab officio et beneficio suspenditur qui tercio monitus non se corrigit cum hoc possit. **Nota glo.** que dicit qd crudel est qui negligit famam. **Item** ex isto capitulo habes qualiter contra infamatum sit procedendum quia non est inapiendum a suspensione.

Moniales etc. Moniales infamate super incontinentia vel libidine secundum regulam suam sive opinionis malam famam canonice purgare cogantur. **Nota glo.** que dicit qualiter detegi debet infamia.

Si quis de etc. Qui confitetur se commisisse raptibus sponsum alienatum a gradu proprio repellatur et debet se purgare si super hoc fuerit diffamatus. **Glo.** tangit dram inter temerariam et verisimilem suspensionem et alle. ad hoc iura.

Quociens etc. Infamatus contra quem crimen probatum non potest se purgare debet iurando de veritate copurgatores vero de credulitate iurabunt. **Nota** in hoc capitulo habes formam qualiter purgatio debet fieri. **Item** tangit glo. qd episcopalis dignitas est ordo.

Nos inter etc. Episcopus prochie suam diffamatum de crimine ad purgationem compellit nisi prochieanus ab eo appellauerit. **Nota** glo. que querit an episcopus in prochia sua posset de quolibet crimine taliter procedere.

Cum p. man. etc. Copurgatores debent esse honesti et non habere quem purgant nec impediri debent a iudice et deficiens in purgatione per convicto debet haberi. **Vide g.** **Ex iuratu etc.** Absolutio infamati ad

vulgarem purgationem facta non valet. **Nota glo.** qd propter enormitatem delicti suspenditur quis ad statum. **Item** dicit glo. que dicunt iudicia pegrina.

Constitutus etc. Sufficit qd purgator sit ab ecclesia tolleratus bonae fame nec de crimine dampnatus.

Nota glo. que inter cetera dicit qd nimia indagatio sive examinatio quaeque est vitanda. **Item** tangit glo. qd requirenda sunt in ordinibus.

Inter sollicitudines etc. Propter magnitudinem criminis etiam a beneficio suspenditur infamatus. **Et** etiam augetur numerus copurgatorum qui debent esse probati et fideles. **Et** interdum post purgationem purgatus ab officio suspenditur. **Et** deficiens in purgatione puniatur ut conuictus. **Nota glo.** huius capituli que est singularis et principalis in hac materia.

Cum dilectus etc. Tales ad purgationem alterius debent persone copurgatores admitti que persone quam purgare debent sunt vicine et honeste. **Nota glo.** que tangit de vicinitate et honestate.

Cum in iuventute etc. Non semper propter infamiam purgatio est indicenda. **Nota tex.** qd pater qui diligit filium corripit illum. **Item** dicit qd dictum facile sequitur multitudo. **Nota glo.** que dicit qd natura humana propria est ad malum. **Item** notat qd quis potest seipsum purgare et cum minoribus etc.

De testibus etc. Copurgator iurare debet de credulitate hoc est tantum dicere qd debet iurare qd credit purgandum verum iurare

quia al's vt dicit glo. ancep's inas
retet periuuū ad qđ nemo compel
litur zc.

Accedens zc. Infamatus publice
de irregularitate debet canonicē
se purgare. **Del sic.** Infamatus sup
defectu nataliū si vult promoueri
debet primo se inde purgare. **Di**
de glo. que docet qualiter quis
debet se probare non esse filiū sa
cerdotis vel nō illegitimū cū illa
sit negatiua zc.

Cū directus zc. Super notorio cri
mine et pendente causa criminū
corā delegatis pape purgatio sup
illis ab ordinario recepta non va
let neq; tenet. **Del sic.** Ex quo
causa est commissa iudicibus dele
gatis purgatio prestita corā ordi
nario tenere nō potest. **Notat hic**
glo. q; ordo iuris seruari debet in
inquisitione precipue circa clericos
seculares zc.

Audiamus zc. Forma purgatio
nis indiscrete oblata nō admittitur
sed eius loco alia surrogatur. **Del**
sic. Non sufficiat prelado de crimini
bus infamato iurare cū se purgat
q; sit immunis de illis sed iurare de
bet q; post promocionē suam illa
crimina non cōmisit. **Notat glo.** q;
tangit de vicio inōtāncie q; pau
ci sunt imunes.

Titulus de
purgacione
vulgaris.

Cura suscepta zc. Sup rebus ecclē
sie vel alijs duella siue purgatio
nes vulgares non sūt aliquatenus
faciende. **Notat glo.** q; fabricante
dyabolo facte sūt purgaciones vulga
res. **Itē** q; deus tēptari nō debet

Significātibz zc. Spoliat' et eo
q; in vulgari purgacione succum
būt restituitur si veritas in cōtra
rium detegatur. **Notat glo.** que di
cit q; sententia lata que transiit
in rem iudicatā facit ius inter par
tes. **Item** tangit glo. qn sententia
potest reuocari licet non sit appel
latum zc.

Bilecti filij zc. In conuersos de
nouo nō est vulgaris purgatio in
dicenda vel exercēda. **Notat glo.**
que tangit q; mīaus agendū est
cum illis qui nouit'e venerunt ad
fidem quia nondum firma radice
sunt plātati. **Itē** dicit non tempta
bis dñm deū tuum.

Titulus de
iniurijs et
dāp. dato.

Hi tūpati zc. Ledens p̄corinū suū
lapide vel pugno si mortuus non
fuerit sed iacuerit in lecto ledens
opas eius et expensas in medijs
restituat. **Notat glo.** que dicit q;
difformitas in estimacionē non ve
nit quia liberum corpus estimacō
nem non recipit zc.

Hi quis apparuerit zc. Fodiēs as
ternā et ipsam aperies si ipsā nō
cooperit et bos vel asin⁹ in eā
cecidit alterius reddet p̄caū in
mentōrū qđ autē mortuū est ipi⁹
erit. **Et** dicit glo. hoc verū si fode
rit in loco publico secus si in loco
priuato zc.

Hi bos alienus zc. Hi bos alien⁹
corruptus esset ab heri ⁊ nudus
tercius et non custodiuit eū dñs
suus reddet bouem pro boue et
cadauer integrum recipiet. **Notat**
g. de dāpno p negligenciā dato.

Si leserit etc. Si quis leserit agerem vel vineam alterius et dimiserit iumentum suum ut depascat aliena pro dampno estimationem restituat nisi dando aial velint liberare scipsum

Si egressus ignis etc. Si ignis egressus comprehenderit acervos frugum siue segetes scates in agris reddet dampnum qui ignem succederit **Vide g.** que dicit de negligencia et qui de contingentibus omisit non debet esse in culpa.

Si quis domum etc. Qui domum vel arcam cuiuscumque incenderit voluntarie sublata vel incensa omnia restituit et tres annos penitrat. **Nota glo.** que dicit seais hoc casu si contra voluntatem factum fuerit et si nichil de contingebus omisium fuerit.

Quoniam scribentibus etc. **Secularis** patris que habent prelatum per ecclesiasticam iudicem est de iniuria pecuniarie condemnanda. **Nota glo.** que tangit qualiter expense et dampna debent taxari. **Item** qualiter debet intelligi moneta usualis et si usualis non apponatur de qua moneta tunc debet intelligi etc. et quid si plures essent monete.

In nostra etc. Qui iuravit restitutionem dampnorum non petere expensas potest petere iuramento in aliquo non obstante. **Vide glo.** que distinguit inter dampnum circa rem et dampnum extra rem.

Si culpa etc. **Ista decretalis** est gregoriana et ponitur quibus modis dampnum aliter irrogatur vel iniuria et quando quis tenetur vel non **Et g.** est notabilis in hac materia

Capitulum de iniuriis li. vi.

Et si pignoraiones etc. **Represalie** contra personas ecclesiasticas concedi vel concessa non debent extendi contra facientes nisi reuocent in fra mensem singulares persone sunt excommunicati vniuersitates interdicte. **Nota glo.** que dicit quod vulgari locutio et quod vulgus loquitur est considerandum. **Item** dicit glo. dram inter concedere et extendere.

Capitulum de penis

Ca' que frequenter etc. **Peccata** que frequenti peccataone iterantur frequenti sententia condempnentur. **Nota glo.** quod quociens quis deliquit totiens puniri debet **Et** sic quociens clericus in delicto repnis fuerit totiens pena ab eo exigenda debet.

Presbiteri etc. **Istud capitulum** dicit quid faciendum sit de presbitero interfecto **Et** cui pena per tale homicidium commissa si compositione facta fuerit solui debet. **Nota glo.** que dicit Qui vos tangit me tangit. **Item** dicit quod episcopus non lucrat penas quas recipit etc. sed ecclesia etc.

Sicut iuxta etc. **Archidiaconi** et alii prelati qui in criminibus dispensare non possunt penam pecuniariam imponere non possunt. **Nota glo.** que disputat an pena pecuniaria in delictis exigenda possit.

Calumpniam etc. **In pecuniariis** causis victus in expensis condempnatur victori nisi sententia pro absente feratur **Nota glo.** que tangit

q̄ calumpniose agens efficitur in
famis. **I**tem si apparet de mala fide
agentis r̄.

Quod in dubijs r̄. **D**eponuntur
clerici pugnātes et ad pugna ali
os exatātes vel officium in nauā
exercentes. **E**t glo. videtur istud
intelligere in bello iniusto quia in
bello iusto licitum est exhortari ad
bellum r̄.

Luc. discretiois r̄. **C**lericus in
magno crimine deprehensus depo
situs in monasteriū detruditur ad
agendū ibidem p̄petuo p̄nam
Constitutus r̄. **R**euter cōtracten
cium exigere potest penam ad in
uicem cōpromissam cum uterq; ve
nit contra cōtractum. **N**ota glo.
que alle. q̄ non seruāri fidem non
est fides seruāda. **I**tem dicit q̄ vl
tima mora necet r̄.

Sup hys r̄. **C**lericus ex sola cap
tione infamis non est. **N**ota glo.
que dicit q̄ genus pene non infā
mat per se nisi sentētia p̄cedat **E**t
vide hic doc. qui notāt hic de du
plici infamia iuris et facti hic lo
quuntur de infamia iuris.

Quam ad nos r̄. **Q**ui debet cer
ta die soluere q̄ntitatem sub pena
si soluit p̄tem ad penā integram
non tenetur **N**ota glo. que est no
tabilis in hac materia et distinguat
quando pena apponitur in aliquo
dādo vel aliquo faciēdo.

Ad aures r̄. **V**asalli qui interfici
unt episcopum sunt omnibus que
tenebāt ab ecclesia spoliandi nec
sunt eis aliqua ulterius ab eccle
sia conferenda. **N**ota glo. que pl⁹
dicit q̄ oīa alia bona sua sunt tra
dēda ecclesie r̄.

Dilectus filius r̄. **Q**ui cōiūciatur
de mendacio contra verba iudias
cōmissio a superiore punitur. **E**t di
cit glo. istud verū cum ligatur te
mere dicit contra iudicē et iudias
asserione utputa cum iudex ostē
dit per acta.

In quibusdā r̄. **P**atroni aduoca
ti vel vicedni in ecclesijs plus sibi
vendicātes q̄ iura permittunt p̄
cen. eccle. cōpescuntur **E**t si per se
vel per alios n. utalarint vel occide
rint clericos priuātur iure qd̄ hñt
in ecclesia et vsq; ad quartā gene
rationem non ordinātur sine dispē
satione nec ad religionē recipiunt
Grauem capituli r̄. **D**omino ex cō
municato subditi ad fidelitāte non
tenentur **E**t si longo tēpore sic ma
nens monitis iuri nō parer eccle
sia ab ipsius debitis et monitis ab
soluatur. **N**ota glo. de illo qui
scat per annū in excommunicatio
ne. **I**tem notat glo. q̄ in penis in
fligendis habetur respectus nobi
litas r̄.

Capitulum de penis h̄vi

Romana ecclesia r̄. **D**e veteri iu
re potest archiepiscopus cum in p̄
uincia iurisdictionem suam exequi
tur punire notorios iniuriātes sibi
nuncijs suis et familie sue si p̄ id
sua iurisdicatio impeditur al̄s non
nisi cōsuetudo āplius tribuat sed
hodie tales iniurias tunc punit ecclā
si per has sua non impediatur iu
risdictione. **V**ide glo. quando quis
potest esse iudex in p̄pria causa.

Degradatio eccl. **I**sta clementina docet in primis quibus assistentibus fieri debet degradatio **Secundo** quibus vestibus ornamentis libris & instrumentis in degradacione fiat exspoliatio. **Tercio** quibus verbis utatur ipse degradans **Vide glo.** que querit an degradatus consistat eccl.

Quamvis ad eccl. **Q**uamvis carcer inuentus sit ad custodiendum reos potest tamen episcopus punire clericos convictos pena temporalis vel perpetua ipsos carceri mancipando. **Nota glosa.** de carcere et de pena temporalis et perpetua que intelliguntur per talia verba.

Obiamq; eccl. **O**biamaq; pena post teris imponitur temporalis vel perpetua talis pena non extendit se ad sexum femininum nisi hoc specialiter caveatur in iure vel in pena sic imposita.

Felicitas re eccl. **I**sta decretalis in prima parte ponit penam insequentium aut capientium aut peracientium cardinales et eorum socios **Item** in secundo punit eorum filios et nepotes. **Item** in tercio ipsis per seculis penam addit **Quarto** ponit quam satisfactionem facere debent postquam fuerint absoluti. **Item** tractat de nudis consiliariis vel frequentibus huic crimini. **Item** punit insequentres familiares pape vel cardinalium clericos vel religiosos.

**Capitulum de
penis in Cle.**

Si quis eccl. **P**eracientis episcopum capiens habiens vel hoc mandans vel ratificans socius vel consiliarius fautor et defensor cum suis pos-

teris **Et** civitas in hoc delinquens et eius officiales penis varijs per concilium puniuntur.

Cupientes eccl. **I**sta cle. excommunicat religiosos mendicantes transgressores constitucionis **Bonifa.** de excessu. prela. c. unico li. vi. **Item** omnes religiosos qui in sermonibus vel alibi profecerunt aliqua ut retrahant populum a solutione decimarum quarum solutionem certis diebus etiam in confessionibus suadere tenent sub certis penis quas incurrunt nisi sint tales quorum monasterium vel ecclesiam competet percipere decimas **Et** etiam ista cle. excommunicat violatores decretalis prime de sepul. li. vi. et absoluciones pape reservat. **Vide glo.** que dicit de multiplici suspensione.

**Capitulum de
penitentis et
remissionibus**

Manifesta eccl. **D**ecreta manifesta publica et non occulta correctione corrigenda sunt. **Vide glo.** que dicit quod predicta vera sunt siue peccata fuerint gravia siue levia ut sedetur scandalum.

Qui presbiterum eccl. **I**sta decretalis ponit penitentiam interficientis sacerdotem quia per amissam penitentiam **Et** hoc intelligendum est si temere hoc facit. **Item** carbit in gulo militiae et carbit uxori. **Nota glo.** que tangit quedam crimina que impediunt matrimonium contrahebendum eccl.

Significavit eccl. **C**onsideratis de instantibus penitentia imponitur hijs qui occidendo exarserunt. **Nota glo.** que tangit quod penitentia

Est arbitraria et in ipsa seruetur de
bet nra et q̄ quis aliquid facit
bono selo tamē excedere potest et
puniri Et est mīus agendū cum
aliquo ne a seruiuo ecclēsie traha
tur r̄.

Quod autē r̄. Remissiones siue
indulgentie nō profunt non subdi
tis remittentū nisi p̄p̄i iudices
id concedāt Vide glo. que querit
ad quid valēt indulgēcie.

Quod quidā r̄. Non est vere pe
nitens qui peccādi aīm non depo
nit recipitur tamē eius cōfessio Et
diat glo. q̄ talis penitēcia nō est
vera id est fructuosa quo ad vitā
eternam tamē valet r̄. ut in glo.
que ponit tria que operatur talis
cōfessio et ultimo quia deus cū
illustrabit cor suū ad veram peni
tentiā de pe. di. v. fallas r̄.

Acet tam r̄. Qui ex p̄ma in pane
et aquā ieiunare tenetur propter
panis carentiā alijs abatis vti p̄t
non tamē ad delicias. Nota glo.
que diat q̄ abusus nō p̄hibetur sed
abusus r̄.

Questiū r̄. Sacerdotes grā opā
dantes vel sciētē oppressionem fi
liorum precarantes ab officio alia
ris suspendūtur et si hoc publicū
est publice penitebūt diat glo. q̄
iudei nolunt intelligere ut bene
agāt et t̄ngit de negligēcia et pub
lica penitēcia r̄.

Deus qui r̄. Sacerdos arbitrari
debet penitentiā fm̄ q̄tatem ex
cessus et penitētis cōtūcionē Vide
glo. que diat nouitas detrahit
iuri Et circūstantie aggrauāt pec
catum Et q̄ paulatim lupus com
medit agnū.

Officij et infra r̄. Auditur cōfessio
mulieris que p̄tum alienū suppoit
vel p̄p̄ium de adulterio suscepit
et hoc nō vult marito suo detur
re. Nota hic glo. b̄n et dicta dō
rum an filij tenētur credere m̄b̄
hoc casu r̄.

Nota quedā r̄. Abbat̄s non
p̄nt moniales b̄ndicere neq̄ ipsa
cōfessiones audire nec euangeliū
legere vel publice predicare. Nō
glo. que est in hoc singularis que
docet qualia potest mulier exerce
re et nō exercere.

Quod in te r̄. Tempore general
interdicti cōceditur penitēcia et vi
atiā moriētibz. clerici qui serua
uerunt interdictū p̄nt cum filiāo
in amitorio sepeliri. In cōuētuali
bus ecclēsijs clerici b̄ni et b̄ni p̄nt
dicere horas pegrinis et cetera sig
natis tēpore interdicti potest pe
nitēcia m̄ngi r̄.

Omnis vtriusq̄ sex? r̄. Quilibet
p̄p̄ianus tenetur ad minus semel
in pascha omnia sua peccata si
mul suo proprio sacerdoti confi
teri et sacramentum eucaristiē su
mere nisi ex rationabili causa de
consilio p̄p̄i sacerdotis absteineat
Et si p̄prio sacerdoti ex iusta cau
sa noluerit confiteri licentiam ab
eo confitendi alteri petet et obti
neat. Item ponit penam sacerdo
tis reuelantis peccatum sibi in cō
fessione detectū.

Cū infirmitas r̄. Anq̄ veniat me
dius corporis vocandus est medi
cus animarum Et nichil ē a medi
cis suadendum vnde possit inuere
re detrimentū anime. Nota q̄ aīa
est p̄cāosior corpore et alle. r̄.

Cum ex dō rē. Non debent ques-
tores sine lris pape vel dyocessani
admitti. Et ponit ista decretalis
formam quā solet papa in predic-
tis lris seruare et dicit q̄ dyo. fm
illā formam debent lras suas mo-
derare. Item dicit de abusionibus
questorum. Item dicit quot dies
indulgentiarū episcopi debēt da-
re in dedicationib⁹ ecclesiarū.

Notro postulasti rē. Archiepiscopus
potest per suam prouinciā cōce-
dere indulgentias ita tamē q̄ sta-
tutum generalis consilij non exce-
dat. Notat glo. q̄ archiepiscopus
licet non habet iurisdictionem cō-
tenciosam in subditis episcopi ipse
habet tamē volūtariā.

De pro dilacione rē. Episcopi et
inferiores exempti possunt sine li-
cencia superioris discretum sibi eli-
gere confessorem. Nota glo. q̄ ubi
auiq̄ periculū timetur dilacō at
q̄ mora vitanda est. Item notat
q̄ sacerdos cito currere debet ad
infirmū. Item tangit an clericus
in foro consciencie sine licencia sui
episcopi alienum possit eligere in
dicē siue confessore.

Capitulum de peni-
et sic. li. vi.

Romana rē. Archiepiscopus remen-
non potest dare potestatem ques-
toribus fabricie remen ecclesie sup
subditos suffraganeorum suorum
possunt tamē questores ab eis ca-
ritatiue aliquid petere nec debet
archiepiscopus in concedendo in-
dulgentias statutum conalij gene-
ralis excedere. Nota glo. sup ver-
bo puincie.

Si episcopus rē. Si episcopus

dat subdito suo licenciam eligendi
confessorem ille sic electus non p̄t
absoluere eligentē a casibus ep̄o
specialiter reseruatis nec aliqua
potest consuetudine induci ut quis
sine licēcia sui superioris possit eli-
gere confessore quā eū possit absol-
uere vel ligare.

Indulgentie rē. Indulgentie ab vno
vel a pluribus episcopis in dedi-
cationibus ecclesiarum concessę nō
valent si statutum conalij genera-
lis excedāt. Nō q̄. que dicit an vti-
le p̄ mutile viciatur.

Capitulum de
peni. et sic.
in Cle.

Cum scdm rē. Dampnās ad mor-
tem hoc petentibus penitencia cō-
cedi debet nec valet contraria cō-
suetudo. Et locorum ordinarios ad
hoc exequendum exatit. Notat
glo. q̄ suspensus non debet depo-
ni sine licēcia iudicis quā iudex
faciliter cōcedere debet.

Abusionibus rē. Ista cle. i prima
sui parte repetit consilium gene-
rale de questoribus non admittē-
dis sine lris apostolicis vel dyoce-
sanorum. Et addit per dyocessanos
lras apostolicas predictorum ques-
torum prius debere exaimari. De-
cundo ponit octo actus reprehensi-
biles predictorum questorū quos
fieri p̄hibet et cōtencia priuilegia
reuocat. Tercio delinquentes per
episcopos puniri p̄cipit. Notat
tex. qui dicit q̄ p̄terum aureum sub-
tili vel fallaci p̄ca⁹ ingenio extor-
quetur ab hominibus. Itē tangit
tex. et g. de indulgentia pena et
a culpa rē.

**¶ Titulus de
sententia ex
comunicacionis**

Sup eo **cc.** Impubes qui passit
cleriā per episcopum absoluitur
Qui ioco vel causa discipline pau
nit cleriā excommunicatus non est
qui vero ex odio excommunicatus ē
et per solū papā absoluitur. Tan
git glo. an pater possit filiū per
cutere epntem in maioribus ordi
nibus Et vide doc. **cc.**

Monachi **cc.** Monachos se inuā
cē percutiētes absoluit abbas Vel
sic Absoluitur monachi per abba
tē si se ad inuicē perasserint Nota
glo. que limitat istud c. et diat se
cus si monachus uolentia fecerit
prelato vel clerico seculari.

Si vero **cc.** Hostiarius qui cleriā
pauit non grauitur ab episcopo
absoluitur. Secūdo diat q officia
lis cleriā deliberate percutiēs p
solum papā absoluitur. Tercio di
cit q percutiēs cleriā repellendo
suam iniuriā excommunicatus nō est
Nec qui cleriā percutit inuentū
cū matre uxore sorore vel filia tue
piter agentē. Nota glo. q canon
dolosos et uolentos punit.

Si vero **cc.** Qui pauit cleriā pō
babilitē hoc ignorans excommuni
catus nō est cuius rei dubiū pur
gatur p iuramentū et si iurare nō
uult habetur p excommunicato.

Non dubiū **cc.** Percutiēs cleriā
vel cuiuslibet religionis conuersū
incidit canonē. Nota glo. que dis
putat de conuersis qui sunt et de
gūt in monasteriis et de illis qui
dant bona sua ecclesie et manent
in demo **cc.**

Mulierēs **cc.** Mulierēs et serui
clericos percutiēs ab episcopo ab
soluuntur. delicati fm cōaliū papē
dnt absolui. mādātes cleriā per
cuti p absolucione ad sedē aposto
licā mittantur **cc.**

Porro **cc.** Excommunicatus p inie
ctione manū in cleriā licet occultus
per papā debet absolui. lra cō
dependet non eget diuisione Ar
guit glo. q non ualet pma sine sa
tisfactione **cc.**

Nulli se **cc.** Preter tu priuilegiū nō
est excommunicato parcendū. Nō
glo. q querit an papa comunican
do excommunicato inadat i canonē
Perrochianos **cc.** Percutiēs mo
nachū vel religionis conuersum de
nūciari et vitari debet donec absol
uatur a papa. Nota glo. q tangit
an monachus pt agere iniuriā
et diat q nō **cc.**

Ex tenore **cc.** Hic ponitur forma
absolucionis eorū qui iniuriunt ma
nus uolentas in cleriā. Nota
glo. huius capituli que ponit v.
casus in quibus licet percutere cla
riam fallit tamen fm aliquos in
quinto casu **cc.**

De cetero **cc.** Incidēs in canonem
quā in cleriā manus iniecit uo
lentis si capitales habet inimici
as ita q sine periculo apostolico
cōspectū se presentare non potest
absoluitur a suo episcopo quando
tamen potest ire debet.

Ad hec cum **cc.** Cum absolucionē
excommunicati papa delegat man
dat cauacionē recipi de stādo māda
tis ecclesie Nō g. huius c. q uult
q rescriptū debet esse obtentū fm
stilū curie als redditur suspectū

Item q̄ solet argumentari ab eo
q̄ fieri cōsuevit.

Ea nōscitur r̄. **Excommunicatus**
p̄pter manuum iniectiōem in cle
riam si pauper sit vel diues per
papam vel legatum debet absolui.
Fallit in muliere sene infirmo et
mutilato qui per episcopum absol
uuntur r̄.

Cum non ab homine r̄. **Ante** de
nunciacionem vitandus est excom
municatus nisi forsan sit occultus.
Secundo dicit q̄ qui interficit cle
riam contempnentem habitum et
enormibus se imiscens excommuni
catus non est. **Notat** quando ex
communicatus debet vitari et q̄
non. **Itē** dicit q̄ ex persona auge
tur delictū r̄.

Cum desideres r̄. **Itud** c. t̄ia di
cit primo dicit q̄ ante absoluciōem
cōmunicandum non est excommu
nicato licet iurauerit stare manda
tis ecclesie vel se cōposuerit ai of
fensio et hoc vult prima pars et vl
tima. **Secūda** dicit q̄ infamato de
excommunicacione cōmunicandum
non est nisi se purget vel absoluat
tur ad cautelā. **Notat** glo. q̄ illud
q̄ quis debet alijs prohibere ipse
hoc facere non debet. **Vide** eādem
glo. que ponit casus in quibus li
cet cōmunicare excommunicato et
ponit hos versus **Hec** anathema
soluat ne possit abesse. **Vale**. lex. hu
mile. res ignorata necesse.

Veniens ad ap. **Sacerdos** turbā
tem diuinū officium potest ab ec
clesia expellere sine excommunica
cionis pena eād si illi fuerint regu
lares. **Notat** glo. q̄ sola te meritis
et violēcia notantur in ca. **Si**

quis suadente r̄.

Deuenit ad nos r̄. **Ista** decreta
lis licet breuis sit tamen propter
multiplicē eius intellectū non sum
matue videtur tamen dicere q̄ ar
bitrio episcopi absoluendi sūt qui
clericis leuē vel modicā irrogant
iniuriā r̄.

Significauit r̄. **Clericus** qui scien
ter et sponte cōmunicat excommuni
cato a papa in diuinis excommuni
catus est maiori excommunicaone
et per papā absoluendus. **Vide**
glo. que exponit istā decretalem
et doc. dicant q̄ intelligitur solū
de excommunicatis a papa.

Tua nos r̄. **Incendiarij** post publi
cacionē solū per papam absoluū
tur. **Nota** glo. que ponit d̄am in
ter manus violētas et t̄merarias.
Item dicit q̄ scdm leges incendia
r̄ igni traduntur.

Ad eminentiā r̄. **Legati** missi de
latere pape possunt absoluere ex
communicatos pro violenta manū
iniectiōe in clericos. **Notat** glo.
qui dicuntur legati missi de latere
et remittit. **Item** dicit q̄ ex officio
legacionis absoluere p̄nt.

A nobis fuit r̄. **Generalis** excom
municacio non ligat nisi subditos
excommunicacionem p̄ferentis.
Nota glo. que dicit q̄ in hac genē
rali forma verberum nominatim
intelliguntur excommunicati qui
furtum fecerunt t̄q̄ expressis no
minibus r̄.

Conquesti sūt r̄. **Qui** cum effrac
tione spoliāt ecclesiam excommu
nicati sunt et per denunciacionē
per solam papam sunt absoluendi.
Glo. videtur ar. hic q̄ violētes

ecclesiarū ipso iure sunt excommunicati sed cōtrariū videtur s. e. tua
Derpēdimus rē. Clericus se imiscendo secularibus negocijs et seuis amittit priuilegiū suū eā sine monitione procedē. **Nota** glo. q̄ tangit qualiter clericus seipsum priuat priuilegio suo rē.

Diuersitatis rē. Abbas qui facit monachū per lapā verberari excommunicacionē incurrit sicut ille qui de mādato eius patit. **Vide** glo. que dicit hic q̄ **Creator** considerare nō habet an sententiā sit iusta vel iniusta sed debet facere officium suū et glo. alle. rē.

In audiciā rē. Clericus potest sine pena excommunicacionis verberari si ter monitus abstinere noluerit quā deferat arma militaria.

Nota glo. que videtur disputare an et quā sit iniuria clerico. mōmō. militi. atq; mulieri in habitu meretricali reptis rē.

Quod de hys rē. **Ista** decretalis videtur tangere casus in quibus ipso iure quis excommunicacionem incurrit pro eo q̄ manus violentas iniecit in clericū et absolui potest ab alio q̄ a papa scilicet in mortis articulo. **Ite** quia paup̄ rē.

Cum p̄ causa rē. **Ex** plurib⁹ causis excommunicatus si ex una causa fuerit absolutus alijs causis suppressis atq; tacitis in alijs manet excommunicatus quia ut dicit glo. talis absolutio p̄ surrepcionem est obtenta. **Et** vide g. huius capituli que est in hac materia notabilis.

A nobis sepe rē. **Excommunicatus** in quo euidentia signa contricionis apparuerit in morte post mortem

absoluitur ab eo a quo viues fuerit absolued⁹ heredes tamē ipsi⁹ satisfacere cōpelluntur. **Tangit** g. dēam qualiter quis potest absolui post mortē et nō baptisari. **Item** tangit glo. q̄ hoc casu quilibet absolueret potest etiā laicus rē.

Dup a nobis rē. **Detinēs** clericum in carcere vel in vinctis et sine aliqua lesione corporali excommunicatus est hoc primo. **Secūdo** dicit q̄ cōmunicans excommunicato scienter in crimine excommunicatus ē maior excommunicacione et absolued⁹ a suo excommunicatore vel superiore cū iuramēto. **Item** cōmunicans extra crimē reconciliari potest ab ordinario vel a simplici sacerdote.

Nota glo. que dicit q̄ non refert hoc casu an quis cōpedibus vel parietibus teneatur. **Item** dicit quā quis ex consilio obligatur scilicet quā facēs alis nō fuisse factū.

Quod in dubijs rē. **Nullus** debet cōmunicare excommunicato ex ceteris personis que in sequenti c. continentur scilicet xi. q. ij. in c. **Quonia** multos. **Notat** g. q̄ nōq; permittitur aliam ut possit tangere licet non possit ingredi illa.

Inter alia rē. **Excommunicato** cōmunicare tenetur qui prius sibi erant ad familiare obsequium obligati alij vero cōmunicare non tenentur licet in quibusdam casibus possint. **Nota** tex. q̄ ad papā pertinet iuris interpretatio.

Cum illo rē. **Qui** excommunicatus maior excommunicacione scienter recipit ordines deponendus est si est clericus secularis. **Si** regularis ab ordine est suspensus.

Qui ignorans ius et factum et exco-
municatus recipit ordines si e cle-
ricus secularis dispensat cum eo solus
papa. Si regularis abbas dummodo
fuerit probabilis ignorans.

De monialibus etc. Moniales ex-
communicatus pro manu iniectione
absoluet episcopus. Nota glo. q.
vult docere que et qualia mulie-
res non possunt exercere quia non
possunt absoluere neque benedicere.

Si vere et infra etc. Secundu[m] Jo. an.

Si locata operam personalem sol-
visti precium vel eius partem licet
postea ille excommunicetur ad satisfaciendum tibi polles sibi licite com-
municare in re locata. Nota tex.
qui dicit q. debitum ab excommunicato licite peti potest.

Et fame etc. Prelatus clericum suum
incurribilem in carcerare debet et
potest hoc primo. Secundo dicit q.
layci de prelatoreum licentia capere
possunt clericos et ad iudicium ducere.

Contingit interdum etc. Excommuni-
catus est qui in satisfactionem prece-
dentis iniurie in clericum eadem volen-
tem manus iniecerit. Et arguit hic
glo. quare hoc casu dicitur clerico
fieri iniuria cum volenti non fit iniuria.
Ita tangit glo. an clericus ex-
communicatus perdat privilegium.

Relatum est etc. Perius excommunica-
tus propter manu iniectionem in cleri-
cum mittitur ad papam absoluendus.
Et si deus non fuerit in culpa et gra-
ue dampnum ex hoc consequitur et ser-
uus hoc fecit in fraudem eius ab
episcopo absoluitur nisi enormis
fuerit lesio.

Sacris etc. Qui propter participatio-
nem factam cum excommunicato cum su-

is participibus excommunicationem in-
currit non est propter impugnationem
ecclesie absolutus. Nota glo. que tan-
git de eo qui voluntarie communicat
excommunicatis.

Sicut nobis etc. Qui dicit se abso-
lutum a papa ei non creditur nisi
hoc probet et licentiam sue absolutio-
nis ostendat. Et intellige hoc verum
in foro penitentiali scilicet in foro con-
tencioso etc.

Per tuas etc. Si excommunicatus ab
episcopo ad metropolitanum appel-
lat metropolitanus potest ipsum
absolvere nisi suffraganeus defe-
rens episcopo illum absoluendum re-
mittat et remittere tenetur si noto-
rius est excessus hoc primo. Secundo
dicit q. excommunicatus ante abso-
lutionem non auditur. Volens excommu-
nicacionem probare iniuste auditur
tamen si vult illam probare nullam.

Si aliquando etc. Si papa in suis licentis
aliquem excommunicatum salutari non
propter hoc illum absoluit. Nota g.
q. excommunicati salutandi non sunt.

Item q. gravis est pena inter omnes
esse et eorum carere sufficiat.

Officium et infra etc. Excommunicatus
a pluribus prelatibus non restituitur
communioni si ab uno tantum absolu-
tur. Nota glo. q. excommunicatus
potest iterum excommunicari. Ita q.
rit glo. qualiter iste debet absolvi
qui in pluribus etc.

Responsio etc. Excommunicatus et in-
terdictus predicari potest verbum
dei. Et tunc generalis interdicti con-
ceditur baptismus et confirmatio
in fronte. Et nota glo. que dicit q.
hec duo sacramenta excommunicato in in-
terdicto semper etc.

Inquisitiō t. rē. **Si** conūp scit im-
pedimentū mōmonij pro certo nō
debet reddere debitū sed potius
excommunicatiōne pati. **Reddet** autē
sed non exiget si hoc credit ex p-
babili causa et discreta sed si ex le-
ui et temeraria causa hoc credit
reddere et exigere debet. **Nota**
glo. que dicit qualis causa hoc ca-
su dicitur p̄babilis scilicet si vide-
rit cōsanguineū rē.

Contingit rē. **Clericus** si a prela-
to suo ter monitus non reassumit
habitū et tonsuram pdit priuilegi-
um clericale. **Nota** q̄ ipso facto re-
nūciat quis priuilegio suo. **Item**
q̄ priuilegium clericorum factum
est in odium laycorum et fauorem
clericorum rē.

In presencia rē. **Ab** excommunicati
denūciatiōne repellitur qui nō pre-
monuit et illi cōmunicauit. **Nota**
glo. q̄ denūciās debet primo mo-
nere illum quē vult denūciare. **Et**
q̄ quis per p̄aciāā perdit benefi-
ciū exceptionis.

Quāte presump. rē. **Ex**communica-
tus est qui cū possit prohibere cle-
ricū verberari et hoc dimittit. **Nō**
glo. que vult dicere q̄ oēs illi pec-
cant qui p̄nt alium defendere et
ip̄ū non defendūt iuxta illud non
caret scupulo. **Itē** q̄ licitū est pe-
cniā capere pro defensione. **Item**
qui nō potest defendere facto defē-
dat clamore.

Facto apprebante rē. **Pre**latus ex-
communicare nō debet nisi admo-
nitione premissa et ex manifesta et
rationabili causa et cōtrafaciēti
pena imponitur. **Secundo** punit
subditum qui falso conuenitur se-

excommunicatum iniuste. **Tercio**
quā iuris si prelatus dicens se ex-
ralle vult excommunicatum absol-
uere et aduersarius appellat. **Et**
vide glo.

Novit rē. **Ista** decretalis exco-
municat hereticos et eorū fautores
et ceteros qui seruari faciūt statu-
ta edita et cōsuetudines introduc-
tas contra libertatem ecclesie nisi
ea et eas deleāt de liberis suis in
fra duos menses post huiusmodi
publicatiōne faciāt amoueri. **Itē**
excommunicat **Statutarios** **Scripto-**
res **Cōsules** **Rectores** et **Cōsilia-**
ros et **Judices** rē.

Canonica rē. **Statutū** de regula-
bus excommunicatis pro iniectiōne
manuū p̄ suos plates absoluedis
ad hospitalarios ierosolomitānos
exceditur eorū priores ipsos absol-
uāt. **Vide** t̄p. et glo. que dicit sū-
mariū verū ū lesio fuerit enormis.
Super eo rē. **Ex**communicatus
vel suspensus p̄pter scandalum vi-
tandū absoluitur absq̄ iuramento
dūmodo manualē prestiterit cau-
tionem. **Nota** t̄p. q̄ interdum
consideratis locorum et tēp. et
qualitatibus securitati est aliquid
detrahendum et glo. alle. concord.
Venerabili rē. **Pre**stito iuramen-
to absoluitur quis ad cautelam
cum de viribus sententię dubita-
tur. **Vel** sic **Ita** iuratur in absolu-
tiōne a suspensiōe ut iuratur in ab-
soluciōne ab excommunicatiōne.
Vide glo. rē.

Gravē rē. **Ex**coicantur officiales
locoū in quib⁹ sūt statuta contra
ecclesiasticam libertatē nisi faciant

illa deleri et statutarij sunt feudis ecclesiasticis priuati Et dicit glo. hoc veru nisi infra h. menses statuta deleantur.

Cum voluntate etc. Qui excommunicatus alloquitur de illis que pertinent ad salutem etiam si verba interueniant que salutem non respiciunt sed indirecte excommunicatus non est. Secundo dicit q. predicatorum presertim qui alii sustentari non possunt ab excommunicatione seu detinentibus aliena elemosinas recipere possunt. Tertio dicit et ponit aliquos casus in quibus periculis clericum excommunicatus non est.

Si conuincitur etc. Communicans excommunicato in crimine dampnato excommunicatus est maior. Nota g. que dicit q. sententia propter participationem in crimine ligat illum contra que lata non fuit Et ponit glo. simile et alie. concord. et solet istud capitulum plures ad hoc allegari. **Duobus** etc. Excommunicatus minori excommunicatione alium minori excommunicatione excommunicatum absoluit si hoc habet in privilegio. De isto arguit glo. contra quia priuatus sacramentis alium ad sacramenta restituere non potest.

Permittimus etc. Causa cohabitandi corpus domini pro infirmis licitum est tunc interdicitur semel in ebdomada celebrare. Notat glo. q. in hoc capitulo non attenditur fauor personarum sed sanctitas corporis christi.

Quamuis etc. Licet excommunicatus pro iniectioe manuum lesa satisfecerit non potest absolui nisi per seipsum nisi exaltetur propter casus hic in textu numeratos scilicet infirmi

tatis periculo mortis et inimicie. **Si** que etc. Qui excommunicatur sub hac forma verborum illum excommunico vel eum profecto excommunicationi sententiae talis non minor sed etiam maior sententiae excommunicationis censetur innodatus Et intellige predicta a iudice suo.

Pueris etc. Pueri qui inciderunt sententiam canonis si ante pubertatem vel post peccauerint se absolui dicitur propter eos absolueri propter defectum etatis propter que rigor est mansuetudine temperandus etc.

Capitulum de
sententia ex
communicationis
li. vi.

Cum medianalis etc. Iudex qui excommunicat suspendit vel interdicit in scriptis hoc faciat. Causam constituit Et requirit exemplum sententiae tradat infra mensem qui contrafecerit per mensem ab ingressu ecclesie et diuinis est suspensus. Relaxabit illa sententia per superiorem absque difficultate. Et condempnabitur lator in expensis et aliter pena puniendus condigna. Si sic suspensi celebrant ut prius sunt irregulares nec absoluntur ab alio quam a papa. **Agit** g. q. in sententia excommunicationis exprimenda est causa.

Solet etc. Qui petit absolutionem ad cautelam dicens excommunicationis sententiam in se latam nullam absoluetur cuiusque contradictione non obstante nisi dicatur et prebetur infra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum post appellationem probatione prebetur in iudicibus quitabit

extra iudicium v̄ro non ē.

Statuimus ut ē. Excommunicatio lata in participantis excommunicatis in locutione canonica monitione non premissa non tenet. **Nota glo.** que monitio dicitur canonica et tangit que operatur excommunicatio minor. **Item** tangit de ep̄o cōmunitate excommunicato.

Quia p̄uolosis ē. Quia p̄uololum est q̄ ep̄iscopi et eorū superiores p̄pter excommunicationem pontificalis officij ipso facto interdicti vel suspensionis penā incurrant statuimus ut aliauis cōstitutionis vigore ipso iure predictā sententiā non incurrant nisi de ipsis in predicta cōstitutione fiat mentio expressa ē.

Romana ē. **Ista decretalis** dicit v. primo q̄ archiepiscopus sententiā lataz̄a subditis suffraganeorum nisi hoc habeat de cōsuetudine non relaxet. **Secundo** dicit q̄ generalis sententiā ep̄iscopi ligat tantū subditos. **Tercio** q̄ pro preteritis vel presentibus culpis monitione non premissa ab eis lata sententiā est iniusta. **Quarto** q̄ pro futuris culpis vel iam cōmissis scilicet ut satisfaciant excommunicare non debent nisi mora culpa vel offensa vel alia iusta causa subsit. **Quinto** q̄ in vniuersitate vel collegium non feratur excommunicationis sententiā sed in illos qui culpabiles extiterint ē.

Dilecto filio ē. **Prelatus** cōtra personam ac potentiā temporalem temporali et spiritali gladio scilicet censure ecclesiastice se tueri potest.

Nota glo. que tangit q̄ quilibet potest se et sua defendere. **Item** q̄ quilibet tenetur proximum suum defendere. **Item** in fine dicit glo. de duplici gladio scilicet defensionis et excommunicationis iniusticię et loquitur iste tex. de gladio defensionis et non excommunicationis q̄ est iudiciū.

Venerabilib9 ē. Excommunicatos a subditis suffraganeorū archiepiscopi non p̄nt absolvere sed excommunicatos a suffraganeis vel officialibus bene absolvere p̄nt si ad eos fuerit appellatū ē.

Decernim9 ē. **Judices** seculares cōpelli possunt et debent ut excommunicatos in eorū iudicijs testificari patroanari et agere non permittant. **Notā g.** que tangit an excommunicatus possit testamentum facere et de notorio excommunicato an potest instrumentū cōficere.

Constitutioni ē. Non valet excommunicatio lata in participantis nisi moniti fuerint nominatim. **Et** dicitur monitio canonica que habet dieū interualla nisi necessitas facti aliud suadeat.

Presenti ē. **Beneficium** relaxationis ad cautelam locum non habet quo ad interdicti sententiā in ciuitates castra vel quelibet alia loca siue terras generaliter premulgatas. **Nota glo.** que ponit differenciā inter excommunicationē et interdictū.

Quiaq̄ ē. **Quiaq̄** dat licentiā inuadendi prelatos propter sententiā excommunicationis quā tulerint siue eorum corpora res aut bona inuaserint nisi predictā

licentiā se integra reuocauerint et nisi bona ablata restituerint infra octo dies ipso facto sūt excomuni-
cati Et si spacio duorū mensū in predicta sententiā permāserint a so-
lo papā debēt absolui.

Si iudex laycus etc. Si malefactor captus a iudice layco dicit se clerū cū huiusmodi rei cognicio ad iudi-
cem ecclesiasticū spectat Et si noto-
rie vel publica fama vel communi
estimatione habeatur p clerico statu
fit remissio Idē si prius se gerebat
pro clerico et mō deprehensus fu-
erit in habitu laycāli Si autem pri-
us se gerebat pro laico licet modo
in clericali habitu dephēsus fuerit
non fiet remissio donec fuerit de
clericatu probatū Sed interā cōtra
eū iudex in nullo pcedat.

Statuti etc. Non tenet suspensio
vel interdictū latū in ptiapantes
canonica monitione non premissa.

Nota g. que dicit q hoc casu pa-
ria sūt sententiā excommunicationis
et interdictū et faciūt ad idē infra
e. Is cui etc.

Licet excommunicationis etc. Per ne-
gligentiā non prosequētis debito
tēpore appellacionē excommunicatio
postea lata non cōualescit sed po-
terit tūc denūciari et debet vitari
donec de sententiā nullitate doceat
rit. Nota glo. circa finem que ar-
guit an denūciatus sit censendus
excommunicatus etc.

Si clericos etc. Prelatus capi faci-
ens et includēs etiā per laycos
clericū nondū incorrigibilē excom-
municatus nō est nec etiā ipsi ca-
piētes. Peādo dicit q si tales cle-
rici dant fideiullos de parendo

autē detineri nō debēt nisi iusta
causa id suadeat.

Si sententiā interdicti etc. Interdictō
clero non est interdictus populus
nec ecclēia interdicta ciuitate ppter
delictū dñi ciues nō interdicti ex-
tra ipsā audiunt diuina interdictō
pplō singulares de populo intelli-
gūtur interdicti hoc dicit in summa
Si ciuitas etc. Interdicta ciuitate
suburbia et cōtinēcia edificia dñe
interdicta Et interdicta ecclesia ca-
pella contigua et cymiteriū conta-
guū dicitur interdictū h. d.

Is qui in ecclesia etc. Celebrās sci-
enter in ecclesia polluta sanguine
vel semine vel corā excommunicatis
maiori excommunicatione irregula-
ris nō est licet male agat Sed qui
scientes celebrat in ecclesia vel lo-
co interdicto irregularitate iurāt
nec potest per alium q papam li-
berari etc.

Quoniā in baptismo etc. Tempore
interdicti crisma ipso die Cene do-
mini cōfici potest. Et vide glo. q
reddit causā quia vetus crisma nō
debet esse vsui nec de illo debet
quis crismari et deponitur sacer-
dos qui cum veteri ungit etc.

Is cui est etc. Cui interdictus est
ecclesie ingressus interdicta ē etiā
dūmorū celebratio et si celebrat
irregularis effiatur. Et si durāt
tali interdicto decedat non debet
in cymiterio sepeliri nisi peniteat
Et sicut excommunicatio sic ab offi-
cio vel ingressu ecclesie lata suspē-
sio aut ipsius effectus per appel-
lacionem sequentem minime sus-
pendūtur.

Religioso etc. Religiosus absoluitur

ab episcopo qui manus violentas
iniciat in clericum in casu quo absol-
uit clericum secularem iniciens ma-
nus violentas in illum qui ingredi-
tur religionē licet religiosus an p-
fessionem censeri nō debeat tamē
excommunicatiōnē nō euadet.

Eos qui a sentētia cō. Absoluti in
casibus grauibus ab illis qui dū
traxerunt hūc absoluere tempore neces-
sitaris debent cessante necessitate
se superioribus suis presentare qd
si non fecerint in presentia incedunt
excommunicatiōis sentētia. **De eadē**
dicendū est in illis qui absoluuntur
a delegatis vel legatis se ap. qui
post absolutiōnem debent se suis
ordinarijs presentare et seculo satisf-
facere cō.

Cum quis cō. Iniciens manus vi-
olentas in clericū tuo nomine abs-
q. tamen mādato tuo si hoc ratum
habueris excommunicatiōnem non
effugies. **Et si interdictio tuo nomine**
nō sit facta et qd ratum habueris
excommunicatiōne nō ligaberis.

Alma mater cō. Tempore interdic-
ti eadē sām ad penitentiā admittū-
tur nisi sint excommunicati qui non
nisi in mortis articulo admittūtur
aut causa dederint interdicto qui
non admittūtur nisi satisfaciāt vel
caueant prout possunt. **Secundo**
dicit q. illo tempore missae et alia
diuina officia sub pena distubucō-
num sicut prius in ecclesijs celebra-
tur ianuis clausis plane sine exco-
municatis et interdictis et sonitu
campanarum. **Tercio** q. quater in
anno alte cum campanis et ianuis
apertis celebrari potest exclusis ex-
communicatis et interdictos admitt

tere. **Ita tamen q. hī ppter quorū**
excessis latū est non appropinquāt
alteri in ceteris seruandum est in-
terdictum cō.

¶ Titulus de
sententia ex-
communicatiōis
in Cle.

Ex frequentibus cō. Religiosi eadē
exempti violentos interdictū posi-
tum per se ap. vel ordinarium lo-
ci vel generalē cessatiōnem diuina-
rum factam per provincialē concilium
vel eū qui hoc posuit p. in p.
cathedralem vel matr. cō. ecclesiā
loci excommunicati sunt ipso facto
non obstantibus priuilegijs consue-
tudinibus conuencionibus et sta-
tutis cō.

Gravis ad nos cō. Dm tempora-
les qui cogunt aliquos in loco in-
terdicto celebrare diuina vel qui p-
p. conones faciūt tunc ad illa audis-
dum p. in eucari vel p. libent-
ne publice excommunicati vel inter-
dicti super hoc per illos qui mis-
sas celebrant moniti q. non exeāt
excommunicati sunt et per papā ab-
soluendi cō.

Cum ex eo cō. Frēs minores si tū-
pore interdicti reāz iunt in suis ec-
clesijs ad diuina frēs vel sercres
tercē ordinis sancti francisci exco-
municati sunt nec inuuant eos ipso
rum priuilegijs.

Si summus cō. Si papa scienter
excommunicato p. cipat suis verbis
vel osculo siue alio quoummodo p-
hoc illum non absoluit nisi hoc ex-
primat. **Et si scienter sub titulo**
dignitatis aliquē nominet vel ho-
neret p. hoc illū in tali dignitate

non approbat. **Nota glo.** que dicit idem si papa cum excommunicato conuicet ambulet vel orat. **Item** dicit g. q. voluntas pape habetur pro ratione in statutis p. eum.

**¶ Epulus de
verborum sig
nificatione**

¶ In nouate etc. **Nota** e. ager nunc primo preclusus vel fm leges dicit q. nouale est terra preclusa que anno cessat vel dicit nouale terra de nouo ad culturam redacta cui non est memoria q. culta fuisset. **Nota** et rex etc. **Nota** scripturarum qui auos dicuntur modo patres nominantur. **Item** omnes descendentes filij dicuntur. **Et** usq. ad tertium uum parentes dicuntur ultra uero maiores etc.

¶ Na et ego etc. **Nota** q. ille se quasi unigenitum nominat que fratrem eternum precessisse scriptura testatur quia ille qui primo natus fuit mox quasi nunq. natus fuisset si ne nomine decessisset. **Item** non uidetur fuisse qui non durauit.

¶ Quis dicitur anq. etc. **Dicit** hic **Heronimus** q. ex hys uerbis non sequitur q. postea conuenirent. maria et **Ioseph** sed scriptura q. hoc non sit factum per predicta uerba ostendit **Ioseph** non cognouit mariam etc. **Nota** glo. q. primus est que nemo antecedit ergo et primogenitus dicitur anq. nemo nascitur q. quis sequatur etc.

Intelligentia dictorum etc. **Ex** causa est assumenda dicendi quia non sermone res sed rei est sermo subiectus. **Nota** q. uerba instituta sunt ut p. ea quisq. in alterius noticiam co-

gitationes suas proferat etc.

¶ Nichil obstat etc. **Narrandi** diuersitas ubi eadem dicuntur maxime cum unusquisq. euangelistarum eo ordine credat se dicere qd. deus uoluit. **Nota** glo. que dicit q. noia et uerba transposita idem significant. **Propterea** si prolixam epistolam etc. **Nota** q. plerumq. dum proprietatis uerborum attenditur sensus ueritatis amittitur non enim semper ad proprietatem uerborum reuertendum est sed uidentum est q. testator senserit in qua presumptione sunt qui morantur in loco qd. est notabile. **Quamuis** etc. **Plus** tenet illos uocari prepositos qui quandam prioratus habent curam super alios. **Nota** glo. que dicit rite hoc est sedm. origenariam uerbi significationem etc.

Forus etc. **Item** tertius plura dicit. **Et** primo quid sit forus et unde dicatur et unde constet. **Item** dicit quid sit negocium. **Item** quid sit litis. **Item** quid iusticia. **Et** quid sit iudicium. **Item** quis dicatur actor et quis reus. **In** fine dicit q. iusticia potest cum scelerato hoie habere comertum.

Dactum etc. **Dicitur** inter partes conueniens scriptura legibus et moribus comprobata dictum peccatum quasi ex pace factum. **Item** peccatum duorum uel plurium consensus in unum etc.

Ius etc. **Dicitur** est a iure possidendo hoc enim qd. iure possidetur hoc iuste. **Et** qd. iuste hoc bene qd. aut male possidetur alienum est. **Male** autem possidet qui uel suis male utitur uel aliena presumit.

Causa zc. Oblationum nomine intelliguntur que iuste ecclesie conferuntur et per seculari potestate retineri non possunt. Vide glo. que dicit que sunt bona ecclesie. Item q. de illicitis potest fieri elemosina zc.

Quæsit zc. Sacerdos cum uno clerico potest iungere infernum. Item dicit qua die profestum bñ mathie seruari debet i anno bisextili. Itē notat glo. vñ procedit añ? bisextilis. Et quot dies añ? habet. In hys zc. Si iudex dicat statuo vel precipio idem est dicere condempno vel absoluo. Nota tex. q. non debet quis considerare verba sed voluntatem. Cum non intēcio verbis sed verba intēcio debēt de seruire zc.

Olim tibi zc. Mandatum de prouidendo aliter vt residentibus ad victum cottidianum extenditur et vestitum. Nota glo. que beneficia dicuntur manualia. Itē infamis est qui maliciose interpretatur rescriptum principis.

Cū in pñibus zc. Generale dicit interdicitū cum regnum ptouincia villa vel castrum subicitur interdicto. Notat glo. q. verbum simpliciter positum intelligitur generaliter zc.

Cum tibi zc. Priuilegiū contra cōsuetudinē iuri cōmuni præiudicans obtentū large est interpretandū. Nota glo. que dicit q. in rebus pñomialib? clericorum et intuitu pñone acquisitis succedūt propiniores clericorū.

Cum clerici zc. Itud capitulū do

ctel quodlibet iuramentum intelligi debet qñ clericus siue canonicus iurat fidelitātē ecclesie collegiate et episcopo et cui potius debet obedire. Nota glo. que dicit quot modis sumitur hoc nomē ecclesie. **Querenti** zc. Itud capitulum docet q. sub ista cōsuetudine ecclesie facta iudex discretus intelligere debet non solū interdicti sed suspensiois et excommunicationis sententiam sñ arāstancias psonarum. Item dicit glo. q. verbū correctiois depositionem continet. Itē impenis infligendū deferendum est dignitati.

Quid p noualis zc. Per nouale intelligitur terra culta de nouo de qua non est memoria q. fuit culta et ex qua ante culturam ecclesie p rochialis parum vel nichil habuit. **Venerabili** n. Nomine matris ecclesie cathedralis intelligitur nō romana. Nota glo. que dicit q. si aut papa vult sic nos velle debemus ex quo illud precipit obseruari. Itē interpretatio pape fiat ius. **Ex parte** zc. Clausula priuilegiū qua dicitur q. non est relaxanda sententia nisi presertur emenda intelligitur de sententia et offensa manifesta. Nam in offensa dubia vel contumacia sufficiat si stando iuri cautio prebeat. Vide glo. q. dicit de contumacia.

Cum olim zc. Offensa dicitur manifesta de qua per confessionem vel euidentiam constat vel de qua quis in iudicio est confessus. Nota glo. que dicit quid sit manifestum et quomodo differt a notorio.

Abbate sci. s. rē. **Ex** consuetudine et privilegio peti potest ut unum monasterium de alio possit eligere et teneatur. **Del sic** In privilegio posita detriminatio ad pinguere irarabitur intellectum. **Nota glo.** q̄ tangit de iudicio contradictorio consuetudinis rē.

Duper quibusdam rē. **Itud** capitulum dicit qui dicitur heretici manifesti. **Item** qualiter pedagoga vagia salmariā sūt interdicta. **Itē** qualiter debet intelligi n̄ manifestum factum layco qd̄ de se conquerentibus teneatur in foro ecclesiastico respondere rē.

Dilecto rē. **Papalis** indulgentia impetrantis iura cōservat sed ius non tollit alteri acquisitum vel eadē acquirendum. **Notat glo.** in fine sui quando factum procuratoris nocet domino et quando sibi imputatur et q̄n̄ non.

Cum inter rē. **Omnia** que offeruntur ecclesie infra vel extra ecclesiam oblationum nomine continentur. **Nota glo.** que dicit q̄ quadragesimalis preceptio omnem tollit actionem rē.

Ex parte rē. **Verba** ista a tempore motu litis ad hanc contestationem tantummodo referuntur. **Nota glo.** que dicit q̄ semel in abolitione pena remissa reiterari nō debet. **Itē** dicit glo. quando iudicium dicitur inceptum rē.

Ex pte vestra rē. **In** constitutione generali legati exceptiones iuris intelliguntur excepte. **Nota glo.** q̄ tangit que potest et non potest legatus in sua provincia et extra eandē exercere.

Lud nobis rē. **Qui** propter onera debitorum impetrata ut fructus beneficiorum vacantium valeat beneficium retinere maiora et minora beneficia retinebit. **Notat glo.** q̄ infamis est qui privilegium principis sinistra interpretatur.

Transmisit rē. **Verbum** moderacionis diminutionem continet non augmentum. **Notant aliqui** ex hoc tex. q̄ quanto quis plus habet tanto plus habere desiderat. **Itē** notat glo. q̄ statutum circa numerum canonicorum canoniam sine auctoritate pape eadem ex iusta causa diminueri non p̄nt.

¶ Paulus de
verborum sig-
nificatione li. vi.

Veniens rē. **Ista** decretalis declarat quid significant ista verba in privilegio posita recepimus vos in proprios ecclesie. **Ho. filios** Et quis locus dicatur desertus. **Item** dicit tex. q̄ per talia verba videlicet recepimus vos intelligitur q̄ illi quibus talia verba in privilegio ponuntur ab alio q̄ a papa vel legato de eius latere misso interdici suspendi vel excommunicari a quoq̄ non p̄nt.

Constitutionem rē. **Primo** dicit et declarat manifestum et evidens esse similia et idem significare quo ad casum decretalem. **Si** forte de elec. **Secundo** dicit et declarat eos conspicientes et coniuatos qui statuerunt et iuraverunt de non recipiēdo aliquē in canonicum ad mandatum pape donec possent resistere. **Tercio** dicit et declarat tale statutum detestabile et illicitum multis ex causis.

Exiit qui seminat etc. **I**ta decretalis non glosatur per Jo. an. Et longa et prolixa est tractans de regula fratrum minorum de ordine sancti francisci confes. et de eius approbatione atque confirmatione et declaratione etc.

Privilegium etc. **I**ta decretalis vult dicere quod exemptis cellis aliam monasterii quid appellacione celle significetur et significatur dum taxat celle in quibus monachi vitam duant solitariam a consortio hominum sepatam et vacant contemplacionem iuxta c. Nisi de renu. Sicut nobis etc. **P**rivilegiato aliquid ut possit conferre beneficia clericorum suorum quid sub appellacione clericorum suorum designatur ostendit videlicet quod illi sui dicantur clerici qui familiares sui sunt et in expensis et continui commensales eadem si ex illis aliquos aliquando pro suis gerendis negociis abesse contingat etc.

**De verborum
significacione
in Cle.**

Sepe contingit etc. **C**a. 9. e. et in summa dicit determinat atque declarat quod significant atque important ista verba inserta in iudicialibus commissio nibus que fiunt a principe vel a iure scilicet quod procedatur simpliciter et de plano et sine strepitu et figura iudicii et determinat notam per Imo. et Hostien. de actu. Olim. **N**ota glo. que in hoc est specialis atque notabilis quia notat an et quando libellus est dandus.

**De quibus nunc
De regulis iuris
in sexto.**

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institucionem canonica obtineri. **G**lo. ut beneficium. quia secus quando agitur de proprietate eius vel quando datur layco vel magistro scholarium. **N**ota quod hic beneficium sumitur largo modo prout comprehendit dignitates ecclesiasticas omnes sine cura et cum cura que in titulo habentur supra de concess. preben. nulla i. q. ij. **S**i quis datori. **I**nstitucionem canonica appellatur in qua omnia substantialia valide institucionis continentur largo modo sumpte scilicet collacio. investitura. in possessionem corporalem missio. et persone habilitas. tam ex parte instituentis quam institute. **E**t nota secundum dominum dimum quod per institucionem verbalem tribuitur ius proprietatis. per investituram determinatur et confirmatur illius iuris collacio. sed per titulum ius tribuitur possessionem et administrationem.

Possessor malefidei ullo tempore non prescribit scilicet quod aliquo tempore non habeat malam fidem vel quod semper eadem in mille annis. **J**o. an. et dimum dicunt quod malefidei possessor dicitur qui contra leges et canones mercatur.

Sine possessione prescriptio non procedit. **Glo.** scilicet naturali. civili. vel civili tantum inchoata vera et prescripta. **I**tem possessio est ius ex apprehensione rei corporalis acquistum corporis et dominij et iuris animalio concurrente.

Decatum non dimittatur nisi restituatur ablatum. **Glo.** verum est si potest. **S**i non manet obligatus. usque ad pinguiorem fortunam.

Decati venia non datur nisi correcto. **Glo.** verum est tam de generali quam de speciali pena tamen venia bene datur non correcto propter scandalum et tenet hoc in hac vita xxiiij. q. ij. legimus. **C.** de manicheis. l. Manicheos. **R**atio istius regulæ quia in peccati absolutione duo sunt precipue necessaria. **P**rimum est culpe remissio et hoc facit deus. **S**ecundum est peccantis disposicio et hoc facit homo. deus igitur est principale agens. homo est principale disponens. **U**nde augustinus. qui creavit te sine te non iustificabit te sine te.

Nemo potest ad impossibile obligari. **Glo.** scilicet impossibile nature facti vel iuris. **N**ota quod triplex est impossibile. **J**uris. facti. et nature. **D**e primo exemplum liij. di. abbatis. **S**i enim abbas obligat se ut manumittat seruum suum non potest quia est impossibile iuris quia non potest alienari possessio nisi a proprio domino. **D**e secundo pone exemplum si enim promitto tibi alpes ultra mare trans ferre non tenet obligatio quia est impossibile facti. **D**e tercio exemplum quia si promitto tibi dare solem vel lunam non tenet quia est

impossibile nature.

Priuilegium personale personam sequitur et extinguitur cum persona. **Glo.** verum est si persona est causa immediata illius. **D**eus si remota ut in restitutione in integrum ubi lesio est causa immediata. **I**tem quis pallium non potest alteri communicare sed debet cum eo sepeliri.

Item viij. q. i. **S**i conceditur abbas episcopo ut habeat pro sua senectute adiutorem istud priuilegium eum sequitur et cum eo extinguitur.

Semel malus. semper presumitur esse malus. **Glo.** quia quilibet presumitur esse bonus nisi postea fiat malus non tamen est presumpcio iuris. **D**onec exemplum in semel per iuro xxij. q. v. paruuli. **I**n semel calumpniare pro. di. vltia. **S**upra de electione. **S**uper eo. **E**t est ratio secundum Jo. cardinalem quia quilibet presumendus est bonus donec probetur contrarium de presump. dudum. **C**um igitur bonus fit semel malus semper ex presumitur in posticum esse malus quia humana natura de facili labitur ad delicta. **I**n aucten. de monachis. **S**i vero coll. prima.

Ratum quis habere non potest quod suo nomine non est gestum. **Glo.** quod intellige tam vocaliter quam realiter. **D**onec exemplum supra de sententia excommunicum. **C**um quis. **S**i occidisti clericum non nomine meo et ratam habeam non sum aggravatus quia ratum quis est.

Ratificationem retractari et mandato non est dubium comparari. **Glo.** quia quod possum mandare possum ratum habere nisi sit specialiter

prohibitū vel nisi michi possit im-
putari tanta renūciatio. Donec ex-
emplum in contractibus. Si quis
emittit rem aliquam sine mandato
meo sed nomine meo et postea ra-
tum habeam efficior dominus rei
ac si ab initio mādassē.

Cum sunt parāum iura obscura
reco fauendum est potius quā acto-
ri. Glo. quā absoluitur. Fallit hoc
in quatuor casibus in testamento
in dote, in matrimonio, in liberta-
te. Donec exemplum si actor et reus
pariter probauerunt de iure suo
per nuncium testium equalē vel
eque valida instrumenta fauendū
est reo ut absoluat de p̄bacio
ex litteris.

In iudicijs non est personarū ac-
ceptio habenda nisi quantum ad
honorem in assurgendo et nisi mu-
lieribus non autem quantum ad
ipsam sententiā vel diffiniōnē
iudicij quā ita iudicabit magnū
ut paruum regem ut alium de iu-
dicij nouit.

Ignorancia facti non iuris excusat
Glo. scilicet ignorancia facti p̄ba-
bilis non crassa vel supina excusat
nec illa in facto p̄prio nisi de dāp-
no vitando. Sed iuris non excusat
nisi sit tale ius cuius frequēcia nō
habetur. Itē fallit in mulieribus
militibus iusticiarijs et minorib⁹
Donec exemplum de ignorancia
facti. Si dominus papa contulit
aliam beneficiū postea ille cui de-
bebat conferre ignorans hoc alij

contulit et ille aliud beneficiū q̄b
prius habuit resignauit nō p̄ciu-
dicat ille quā possit recupare sta-
tum suum quā ignorancia facti ex-
cusat de p̄ben. si beneficia li. vi.
De ignorancia iuris exemplum de
p̄ben. eum quā quā qui benefi-
cium occupat vi i. so iure est p̄uia-
tus non enim decet q̄ stultus me-
lioris condiciōnis quam p̄tius epis-
tant. Item si ego p̄relatus ignora-
hoc ius q̄ infra sex menses debeo
conferre beneficiū vacans non
excusat ignorancia. de supplē. ne-
gligen. licet. Nota q̄ ignorancia
vocatū quando quis ignorat q̄d
omnibus est notum tunc non ex-
cusat.

Cum quis in ius succedit alterius
iustam ignorancie causam cense-
tur habere. Glo. scilicet cum con-
tra successorem agitur. Heus si
agat quia certus debuit esse in fac-
to suo cum ad iudiciū p̄conca-
uit. Ita regula est exemplum p̄e-
cedentis scilicet q̄ ignorancia fac-
ti excusat. In ius scilicet presentan-
di et in onere defendendi. et poi-
ne exemplum in filio patrom. Itē
pone exemplum. Promisisti dare
bonem in calendis augusti si non
dares promisisti dare decem ex
nomine pene decedis prius heres
ignorans promissionem factam nō
soluit in calendis tamen conueni-
tur ad penam cum effectu per
istam regulam. Item si p̄decessor
possedit aliq̄ rem iniuste et ma-
laxide ille non p̄scripsit sed suc-
cessor p̄scripsit quā censetur ha-
bere iustam ignorancie causam

Obia restringi et fallaces conue
nit ampliari. **Glo.** verum est eam
si dubium est quia magis debemus
esse dediti clemencie quam seueri
tati. **Done** exemplum de electione
e. li. **Statutum** ubi dicitur quod statu
tum de hijs qui ad regimen ecclie
suarum parrochialium assumuntur
promouendi sunt ad sacerdotium
infra annum alio ecclie sunt priua
ti ad collegiatis ecclie non de
bet extendi quia odiosum est ideo
restringi debet. **De** secundo pone
exemplum e. li. de privilegijs. **Si**
conceditur aliam privilegium ut te
pore interdicti debeat audire diui
na eius familiares domestica licite
admittantur. **De** utrisque dicit lex.
Si pater instituit filium in certa
re valet constitutio sed si exheredet
in incerta re non valet. ff. de libe
ris. **Camere** abusus.
Decet concessum a principe bene
ficiam esse mansuram. **Glo.** verum
est nullo extrinsecus operante. **Do**
ne exemplum e. li. de prebendis. **Si**
autem. **Si** papa aliam concedit nulla
facta expressione personarum ut
aliquis possit conferre beneficia hu
ius gratia re integra non expirat
per mortem concedentis quia gratiam
continet quam decet esse mansuram
Indultum a iure beneficium non est
aliam auferendum. **Glo.** verum est
si ius non auferat nec permittit ho
minem auferre. **Fallit** in hijs. **Dau**
perius etc. **Done** exemplum xxvij.
di. de hijs quia licentia data nu
bendi ab apostolo nemini est au
ferenda.
Non firmatur tractu temporis quod
de iure ab initio non subsistit **Glo.**

verum est si durat causa impediens
vel cessauit et non superuenit con
firmas quia secus est si superuenit
Done exemplum **Si** eo tempore quo
quis impetrauit beneficium fuit in
habilis licet modo factus sit habi
lis regula tamen tenet. quia non
firmatur etc.

Non est sine culpa qui rei que ad
eum non pertinet se immiscet ut patet
in medico et quolibet artifice. **Do**
ne exemplum de clerico ludente cum
layco si occidit eum committit homi
cidium sed a casu in culpa est quia
ad eum non pertinebat. **Itē** de mo
nacho acurgico.

Nullus pluribus uti defensionem
bus prohibetur. **Glo.** verum est si si
mul potest stare. **Done** exemplum de
prescriptionibus. auditis. ubi alle
gabatur privilegium et prescriptio
Itē si posui ad meam defensionem
pactum de non petendo. possum postea
opponere exceptionem rei iudicate
vel iuris iurandi vel simul et sel
vel successiue ff. de exceptionibus
nemo prohibetur.

Quod semel placuit apud discipli
cere non potest. **Ista** regula fallit
in omnibus casibus in quibus per
mittit ius variare et penitere. **Do**
ne exemplum in memorio. ex quo se
mel placuit interueniente legitimo
consensu apud etc. xxij. q. v. for
tendis. **Itē** in electione prelati viij
q. ij. dilectis.

Non debet aliquis alterius odio
pregruari.

Hinc culpa nisi subsit causa non
est aliquis puniendus. **Done** ex
plum de constitutionibus cognos
centis. quia rem que culpa caret

in dampnum vocari non conuenit
ut ibi dicit tex.

Quod quis mandato iudicis facit
dolo facere non videtur cum habe
at parere necesse. **P**one exemplū
in milite qui mandato iudicis occi
dit xxxij. q. v. miles. **I**tem in cle
rico vel in layco qui mandato iudi
cis capit clericum de sententia ex
communicationis. si clericos. et hoc
verū est si verus est iudex.

Mora sua aulibet ē nocua. **G**lo.
ultima mora semper nocet ei qui
est in mora soluendi decimas que
perierunt casu in fortuito. pericu
lum em suum est non sacerdotis.
quia fuit in mora xvi. q. i. decime
Ea que fiunt a iudice si ad eius
non spectant officium viribus nō
subsistunt. **G**lo. verum est. si hoc
constat scias si est dubium. **P**one
exemplum lxxij. di. quocū vices
vbi simplex sacerdos conferendo or
dines confirmando virgines conse
crando nichil facit. **I**dem si episco
pus plus concedit de indulgētijs
q̄ quadraginta dies nisi in dedica
tione non subsistūt s. e. li. de pe
et re. **R**omana.

Scienti et consensienti non fit in
iuria neq; dolus. **H**ic sunt due re
gule. fm dnum. **P**rima est q̄ scie
ti non fit iniuria. **S**ecunda q̄ con
sencien ti non fit dolus. **P**one ex
emplum in prima. quia si vendo
hominem liberum volētem non fit
contra me actio iniuriarum. ff. de
iniurijs. l. i. **I**n secunda si vendo
hominem volentem et consencien

tem non tenor de libero homine
exhibendo.

Due a iure communi exorbitant
nequāq̄ ad consequentiam sunt
trahēda. **G**lo. primo magis oportet
restringi ut odiosa. que nunq̄
sunt laxanda. quia temerariū est
sua auctoritate p̄sumere qd̄ ex cer
ta racione romana ecclesia altari
voluerit indulgere. et quia singu
lare privilegium communem legē
non facit.

Quod omnes tangit debet ab om
nibus approbari. **G**lo. verum est
si competit eis ut singulis nō ut
collegiatis. **P**one exemplum in
episcopo eligendo qui ab omnib⁹
eligi debet de elec. quia p̄ ter.
In obscuris minimum est sequen
dū. **G**lo. sequitur in regula quita
Plus semper rē.

Cum quis certus est certiorari vl
terius non oportet. **G**lo. vel cer
tus esse debuit. **F**allit in canonico
qui vocari debuit. **P**one exem
plum de appel. c. duobus. qui sci
ens excoicauit illū qui appellauit
ad papā.

Non licet actori qd̄ reo licitū non
existit. **G**lo. reus magis fauorabi
lis est q̄ actor. **H**ed fallit quando
reus ordinarios habet plures. et
actor eligit vnum. **P**one exemplum
iij. q. iij. c. ij. vbi accusator et ac
cusati equa racione audiuntur.

Mutare quis conatum non po
test in alterius detrimentum. **S**e
cundum istam intellige illam. qd̄
semel pla. **U**nde fallit circa diuer
sa que habent eundem esse etum
in quibus licet.

Done exēplū s̄. de elec. publicato
licet in iudicio non potest mutari.

Generi per speciem derogatur. **F**al
lit in tribus casibus in privilegijs
de rescriptis. **C**um ordinē. **I**n ge
nere qd non habet nisi unā spe
ciem. de offi. del. ex parte. **E**t qn̄
speciales littere exhibentur re inte
gra. de fide instrumē. ex tua. **D**o
ne exēplum de officio le. studij

Si papa committit specialem causā
aliam delegato. legatus qui est in
provincia habens generalē potestatem
de illa causa se intromittere nō potest
quia generi rē.

Plus semper in se continet qd est
minus. **G**lo. verum est in q̄titate
secus si diversitas est in qualitate

Ita regula est ratio illius s̄. e. **I**n
obscuris quā p. 9 rē. **I**tem regula

In obscuris rē. vera est in quanti
tate et nō speciebus. **D**one ex
emplū s̄. de censibus ex pte. quia
si aliquis vouit sancto iacobo soluē
neq; ad maximam neq; ad minimā
de blado et est maxima mensura
et non constat de qua intellexit nō
compellitur soluere ad maximā sed
ad minimā.

Pro possessore habetur qui dolo
desijt possidere. **G**lo. quia agit cō
tra eū ac si possideret. **I**dē est si in
p̄ncipio dolose possedit et sine do
lo desijt possidere. **D**one exēplū
Si dolo desijsti possidere rem quā
a te petebā vel petere p̄ponebā.
proinde teneris rei vendicāone
ac si possideres. ff. de rei vendica
tione l. dimat. **I**tem si lite contul.
vel dato libello transfert possessio
nem in aliū dolo presumitur desijt
se possidere.

Vale non debet per inutile viciari
Glo. verū si sunt sepabilia. **D**one
exēplum de preben. **D**ilecta. ubi
fuit u. legati in uno capitulo confir
matur. et nō in alio. **I**tem si electio
fuit canonica debet nō per confirma
tione q̄ntūq; inutile viciari s̄. e. li
de electione **S**i confirmacionē.

Ex eo non debet quis fructum cō
sequi qd misus ex titit impugnare.
Glo. verū est cum effectu vel sal
tem quātum fuit in eo p̄seuerave
rit. **D**one exēplum p̄p. di. **S**i ro
manorum. **S**i aliquis dicat de re
tales epistolas non esse auctori
satis nullā pro se debet allegare

Cū quid prohibet prohibetur oīa q̄
secuntur ex illo. **G**lo. regula loqui
tur causa prohibitionis durante
fm dimū. **D**one exēplum quia pro
hibito furto prohibetur omnis rei
illata usurpacio.

Pluralis locutio duorum numero
est contenta. verum ē regulariter
sed fallit ubi a iure adiatur vel t̄p̄
ctur alius numerus. **D**one exem
plū de consecratione di. i. hic quo
q; sacerdos quia dicit dominus
vobiscū debet habere ad minus
duos ministros. quia pluralis lo
cutio rē.

Imputari non debet ei per quē
non stat si non faciat qd per eum
fuerat faciendum **N**ota tamē si ali
quis tenetur facere infra certū tē
pus nec per eum stat. licet nō impu
tetur sibi tamē post tempus tene
tur quādo potest. de donacionib; 9
cum dilecti. **D**one exēplum qui re
cipit ecclesiam prochialē debet per
moueri in sacerdotem infra annū
aliter p̄dit ipso iure eā. verum ē

si stet p eū. sed si in isto tpe pmo
ueri nō posset. nō imputaretur ei
dē s. de electione cōmissa q̄. e. li.
**Accessorium naturam sequi congru
it principalis.** Nota q̄ aliquando
non tenet principale sed accesso
rium. aliquādo principale sed non
accessorium. aliquando simul. Do
ne exemplum hoc li. s. de officio
delegati. **Si super gracia.** quia si
aut gracia facta aliam morte conce
dētis nō extinguuntur sic nec p̄ns
ereatorū. quia accessoriū q̄.
Qui tacet cōsentire videtur. Glo.
verum est si agitur de prejudicio
generando presentis et tacenti. **Sed**
si alteri exēpte persone presentis
non tenet. **Done exemplum s. de**
presump. **Dome.** ubi xp̄us tace
do ad hoc q̄ dicebatur samarita
nus cōsentire videtur.
Is qui tacet non fatetur sed nec
vtriq̄ negare videtur. **Nota** tacere
est quoddā mediū inter exp̄ssam
volūtātē et exp̄ssam cōtradictionē.
Done exp̄plū in eo in quē fertur
sentētia. si tacet nō habet pro con
sentiente nec pro cōtradicēte infra
decem dies infra quos potest ap
pellare ij. q. ij. anteriorum. **Item**
in prelatō quia tacet ex causa p̄
ta. p̄pter scandalū s. de prescrip.
Sed nota q̄ in facto honorabili
appetibili et meritorio matūritatis
habetur pro consensu. **Sed** in facto
oneroso necessarius est expressus
cōsensus nisi ius cōtrariū statuatur.
Inspiciamus in obscuris q̄ est veri
similius vel quod p̄serumq̄ fie
ri consuevit. **Glo.** si hec non appa
ret minimum est sequendum. **Do**
ne exemplum in viro qui contrax

it cum vidua et longo tempore ha
bitauit cum ea. et dicit se incogni
tū. in hoc obscuro presumitur cog
nita q̄ est verisimilius p̄ij. q. i.
Si quis accepit.
Si quis in ius succedit alterius eo
iure vtrū quo ille vti debet. **Fal**
lit in cōuencionibus ubi ex p̄sona cō
uenti mutatur forma. quia clericus
in patrimonialibus coram iudice
ecclesiastico conuenitur. **Done** ex
emplum quia eodem conuenitur
successor quo poterat conuenire p̄
decessor s. de fo. cōpe. dilecti.
Presumitur ignorantia ubi scien
cia non probatur. **Glo.** scilicet fac
ti et tale est q̄ indagare nō tene
tur. **Done** exemplum de sententia
exco. **Si** aliquis iniectat manus in
clericam comam nutriendam presu
mitur ignorantia et nō est exco
municatus. si ignorauit
Acquiescentia non debet quis cum
alterius iniuria vel iactura. **Fallit**
in vsucapionibus et prescriptioni
bus. **Done** exemplum non debet
ditari monasterium cum iactura ec
clesie cathedralis
In penis benignior est interpreta
tio faciēda. **Done** exemplum **Si**
cōstet aliquē vim frasse et ignorat
vtrū cū armis v̄l sine armis p̄sumi
tur q̄ sine armis quia i penis q̄.
Actus legitimi cōdicionē nō reci
piūt neq̄ diē. **Glo.** verba hec ge
neraliter posita dūt restringi scilicet
q̄ quādā sūt act⁹ legitimi qui reci
piūt vel diē vel cōdicionē. **Done** ex
ēplū de postulacōib⁹ quā sūt act⁹
legitimi ideo sub cōdicionē fieri
nō dūt. et si fiat p̄ nō factis h̄ntur
s. de elecōe in electionibus.

Hemel deo dicatū non est ad hu-
manos vsus ulterius transferēdū
Glo. verum est si manet in eadē
forma vñ vasa ecclēie ppter neces-
sitatē possunt conuari et vendi.
Non p̄rat impedimentum qđ de
iure non sortitur effectū. **Glo.** ve-
rum ē nisi aliquis prohibeatur et
hoc ppter maleficiā. que de iure
non sortitur effectū. **D**one exem-
plū **S**i mulier nullo modo cōsentit
in maritū non impeditur quā pos-
sit contrahere. aut alio xxx. q. ii.
Si verū. **I**tem in electione que nō
tenet non prestat impedimentum
ē. de electione **C**ogregato.
Cui licet qđ est plus licet utiq; ei
qđ est minus. **Glo.** verum ē nisi
prohibeatur in eodē genere et or-
dine. **D**one exemplum xxx. di. c. c.
quere supra.
Qui prior est tēpore potior est in
iure. **Glo.** verum ē. quando utrius-
q; est par causa. quia scias si cau-
sa scđi esset potior. **D**one exemplū
Qui primo impetrauit prebendam
primo debet habere ē. de preben-
dis. eū qui vi. li.
Qui sentit onus sentire debet et
commodum et econtra. vel societa-
tis vel p̄sone vñ ubi ex causa quis
prohibet ab alio licet on⁹ habeat
Done exemplum in clerico qui post
lapsum traditur in monasterium
qđ debet habē bona illius clerici
xvi. q. ii. de lapsis. **I**tem de sepultu-
ris c. i. ut sint socij cōsolacōnis qui
passionū et eōuerso.
Iure cōmuni potior ē condicio p̄-
hibētis. **D**one exemplum in duob⁹
coniugatis quorū vno vouere vo-
lēt potior ē condicio prohibētis.

xxx. q. v. c. i.

Contra eum quā legē dicere potu-
it ap̄ius ē interpretatio faciēda.
Done exemplum in dicto testis an⁹
interpretatio fit contra p̄ducētū
ē. de probacionibus in presencia
Non ē obligatorium cōtra bonos
mores prestatū iuramētum. **I**ura-
mētum nō est iniquitatis vinculū
qđ verū. si ē contra iura p̄ se. sec⁹
si fauore p̄sone. **D**one exemplū **A**li-
quis iurauit p̄m occidere vel si-
mile quid facere nō obligat. quia
est contra bonos mores xxx. q.
iiij. c. i.
Dolo facit qui petit qđ restituere
oportet eundē. **H**ec regula locū
habet in iudicio adipiscēde vel re-
tinēde possessionis nō recuperande
Done exemplum in eo qui petit
vsuras a debitore quas restitue o-
portet eundem xiiij. q. iiij. nullus.
Non est in mora qui potest excep-
tione legitima se tueri. **Glo.** intel-
lige p̄ talem exceptānem que p̄ re-
plicationem non potest elidi. **D**o-
ne exemplū in dño qui requisit
non seruū monachū.
Quod ob graciā aliam conceditur
non est in eius dispendium retor-
quendū. **Glo.** verum est maxime
si princeps motu p̄prio concederet
Item p̄ contrariū regula vera est
Done exemplū in p̄onomo qui i
fauorem ecclēie vacantis consecru-
tus est non decet ecclēiam gra-
uare p̄ q. ii. caritatē
Nullus ex concilio dūmodo frau-
dulētum non fuerit obligatur.
Glo. quia nullus tenetur sequi
concilium alterius sed quando est
fraudulētum tenetur rōe fraudis

Done exemplū si dedi tibi ca. aliu
ut potius pecuniam tuam in emp
cionem mercam. q̄ in empāonem
predicam conuerteres et male ac
cidit tibi. quia forte naufragio
submersit. **D**ubitat an teneat. dis
tingue aut dedi conalium bona
fide tunc non tenor. aut fraudu
lenter tunc tenor. ff. de consilij.

Exceptionē obiciens non videtur
de intencione aduersarij cōfiteri.
Facio expiciens intendit intencio
nē actoris elidere sed in finem unū
alterum non operatur. **D**one exē
plum de presumpcionibus. istud.
de exceptionibus. cum venerabil.
et est ratio huius regule quia ex
cipiens non fatetur.

Due contra ius fiunt debēt utiq̄
pro infectis haberi. **G**lo. verum est
si habent ppetuam causam prohi
bicionis ut in matrimonio post vo
tum solempne. **D**one exēplum s.
e. libro de regularib⁹ ubi p̄fessio
in ordine mendicantiū ante annū
facta pro infecto habetur et in cō
similibus. **F**acio quia est contra
bonos mores q̄ est impossibile
iuris.

In pari delicto vel causa potior ē
condicio possidentis. **D**one exem
plum. **S**i aliquis dedit pecuniam
pro iniquo iudicio non repetet cū
sit in pari delicto.

Cum stat per eum ad quē perti
net quo minus condicio impleat
haberi debet perinde ac si imple
ta fuisset. **G**lo. **C**um stat per eū
id est per impedimentū ab eo p̄f
tatum. et sic regule similiter vera

est. **D**one exemplum abrahe. per
quem non stetit quo minus scdm
dñi preceptum filium suum immo
lasset. vñ perinde apud eum gra
tum fuit ac si imolasset x̄ij. q. ij.
p̄phetavit et. c. se.

Quod alicui suo non licet nomine
nec alieno licebit. **G**lo. hec regula
vera est. in hys que requirunt or
dinis amminalium vñ sacerdos
non potest crismare nomine pape
vel episcopi. **D**one exēplum x̄vi.
di. **S**icut non suo. quia sicut meo
nomine non licet exercere fenus.
sic nec nomine alterius.

Potest quis per alium q̄ potest
facere per seipsum. **H**ec regula p̄t
formari econtrario. **N**on possum
per me q̄ possum per alium. mul
ta contraria hic inuenies.

In malis promissis fidem non ex
pedit obseruari. **G**lo. scilicet in re
bus que de se male sunt. scias si
male et bone promisse. **S**i promit
to tibi hominem occidere vel symo
niam vel furtum facere non expe
dit fidem obseruari.

In alternatiuis debitoris est elcō
et suffiat alterum adimpleri. **H**ic
sunt due regule. **I**n alternatiuis
contractibus semper ē electio de
bitoris. **H**ed in legatis distingui
tur. prima regule in alternatiuis
debitoris est electio. scda q̄ in al
ternatis suffiat alterū adimple
ri. **D**one exemplum in primo. **S**i
promitto tibi equum vel asinum
electio est mea quē velim tibi da
re. ff. de iure do. **D**e scdo si dede
ro exemplū non tenor ad asinū.

Qui ad agendū admittitur ē ad excipiendum multo magis admit-
tendus. **Glo.** hic ut in regula **Cui**
licet qd plus est qd ut ē. **Donec** ex
emplū in eo qui legitime prescrip-
sit. quia si cadat a possessione dat
sibi actio multo foras si possidet
datur contra aliū exceptio **xvi. q.**
iiij. in principio.

Qui facit p' alium est p'inde ac si
faciat per seipsum. **Glo.** ubi eligitur
industria p'sone regula non proce-
dit. **Sed** ubi nō eligitur industria
persone regula habet locum. **Do-**
ne exemplum qui verberat clericū
per alium est excommunicatus ac si
per se verberaret. de sententia ex-
communicacionis.

Factū legitime retractari non de-
bet licet casus postea eueniat a q
non potuit inchoari. **Glo.** verum ē
si est factū. quia seais si fuit incho-
atum et non perfectum. **Vel** dic si
res in eodē statu permanet. **Donec**
exemplum quia si homo sane mētis
contrahit matrimonium non dissol-
uetur postea licet sit factus furiosus.

Res alieni graciose conceditur tra-
hi non debet ab alijs in exemplum.
Glo. quia p'iuilegia singulorū cō-
munē legē non faciunt **xvi. q. ij.**

Exemplum si papa cōcedit alieni qd
possit habere plura b'nficia cum cu-
ra vel visitare vel aliqd facere qd ē
contra ius cōmunē nō debet hoc
ab alijs trahi in exemplum.

Frustra sibi fidē ab eo quis postu-
lat obseruari cui fidē a se prestitā
seruare recusat. **Verum ē** si sibi fidē
solum promisit et non deo et tūc
intellige circa idē factum et nō cir-
ca diuersa. **Donec** exemplum si duo

fratres unā vel diuas domos h'nt
cōmunes et inuicē conueniunt sub
certa pecunia de non alienādo et
unus alienat. et vult qd alter ab-
sineat nō auditur. quia frustra ē
delictū persone non debet in de-
trimentū ecclesie redūdare. **Glo.**
verū est si non facit iussu capituli
et hoc si consistit in faciēdo. **In** ob-
mittendo nocet ut in lucro captan-
do. **Donec** exemplum. **Si** episcopus
est depositus p'pter crimen suū p'p-
ter hoc ecclesia nō debet suis spo-
liari **xvi. q. vi.** **Si** episcopū
facioni cōgeuit ut succedat in cō-
tra substitutione in honore. **xvi. q.**
vij. **Filiū.**

In argumentū trahi nequeūt q
p'pter necessitatem aliqui sunt con-
cessa. **Glo.** nisi sit eadē necessitas
aut maior et specialiter non sit p-
hibitum. **Donec** exemplum p'pter ne-
cessitatem permissum fuit ut mōchi
reapentur ad parrochiales ecclesi-
as cessante hac necessitate non de-
bet hoc trahi in exemplum. **Idē** de
electione. **Cū** in auctis.

Nemo plus iuris trāstere in aliū
potest qd sibi cōpetere dinoscatur.
Donec exemplū si vendidero tibi et
ex causa v'edicionis trado tē aliq.
istud ius qd fuit apud me erit
apud emptorē.

In toto p'tem non est dubium con-
tineri quia plus semp in se cōtinet
qd est min9. quia qui absolutus
est ab ipetacione totius fundi. et
a qualibet eius p'te.

In generali concessione illa nō ve-
niant que non esset quis verisimi-
liter concessurus i specie. **Hoc** ver-
bum generale arctatur et speciale

non concessum derogat generali
ut sub ipso non aprehendatur. **Do**
ne exemplū si episcopus subdito
suo concessit ut possit sibi pdoneū
eligere confessorem nichilominus
casus episcopo reseruatus debet cō
fiteri.

Qui contra iura mercatur bonam
fidem presumitur non habere. **Do**
ne exemplū de eo qui recipit eccle
siam de manu laya xvi. q. vij. **Si**
quis deinceps. **Item** qui emit spi
ritualia. de symo. nō satis. **Et** bre
uiter ubiūq; est ignorantia presu
mitur mala fides nec in prescrip
tionibus nec in usucapionibus. ff.
de usuris. l. nūq;. **Item** in eo qui
emit rem a pupillo sine auctori
tate tutoris. ff. de auctoritate prest.
eum qui. **Et** ratio est fm dñum.
quia aut emptor sciebat proli iū
nem iuris aut ignorabat. **Si** scie
bat planum est q; malā fidem ha
buit. si ignorabat est malefidei
possessor presumptione iuris ff. de
usucapionibus. l. si fur.

Bona fides non patitur ut semel
exactum iterū exigatur. **Glo.** verū
est. si causa vnica actione finitur
scius si non finitur vnica. **Done** ex
emplū xij. q. ij. fraternitas **Ecclē**
sia non debet suū recipere aū aug
mento. **Itē** de penis suā. **Et** intel
lige fm dñū regulam veram esse
ab eodē vel qui ab exacto causā
habet nā a diuersis potest idē bis
exigi. **Et** nota q; hec regula etiam
loā habet in penis que semel ex
acte ab eodem iterum exigi non
debent.

Cū quā vnica via prohibetur ali
cui ad id alia via nō debet admitti

Ista regula loam habet quando
aliquid prohibetur respectu ad p
hibentē. **Done** exemplū de electio
ne. auaricie e. li. quia quasi electus
ante confirmacionē non potest ad
ministrare nec vti paracione nec
aliquo colore ad hoc quesito. de
concel. preben. detestada e. li.

Contractus ex conuentione legē
accipe dimostuntur. **Glo.** intelliges
de conuentione honesta. et non cō
tra bonos mores. **Sicut** vulgares
pactum rumpit leges. **Done** exē
plum xvij. q. ij. eleuterius. vbi cō
uencio inter episcopum diocesanū
et fundatorem inita de oblacioni
bus et obuencionibus in festo et
ecclēie seruāda est.

Dāpnium q; quis sua culpa sen
tit. sibi debet non alij imputari.
Ratio est. quia culpa suos debet
tenere auctores. **Done** exemplum
si procurator sua culpa dāpnatur.
et penā soluat. sibi et non dño de
bet imputari. ff. de procuratore.
Infamibus porte non patēt dig
nitatem. **Glo.** verum est. non solū
in ecclesiasticis sed etiam in secula
ribus. quia sicut dicit lex. **Neq;**
infamia nectatis neq; hīs quos sce
lus et vite turpitudine inquinat. et
quos infamia ab honestorū segre
gat cetū dignitatis porte patebūt
Certum est q; is cōmittit in legem
qui legis verba cōplectens cōtra
legis nititur voluntatem. **Mens**
legis est ratio que mouit legisla
torem quia verba non debent nisi
ad eum casum vbi extēditur ratio
vbi ergo constat de ratione legis.
Extendam legem conferendo ver
ba scdm dominum dñum. **Sicut**

enim facere fm verba legis et sen-
tenciam ita fm sentenciam tantum
verbis non seruatia paria sunt. ff.
de verborum sig. l. necessarijs. sic
e conuerso facere contra verba et
sentenciam et contra sentenciam ver-
bis seruatia paria sunt. Hic est in-
tellectus regule. S

Finitus et completus est liber iste
Casus summarios librorum decre-
talium. Sexti et Clementinarum
una cum nucleo siue medulla glo-
sularum oim eorundem librorum
in se continens. Per venerabilem
et egregium virum dominum et ma-
gistrum michaellem de dalen in iu-
re canonico licenciatus expertissimum

inque venerabili curia Coloniensi cau-
satum aduocatum peritissimum. la-
boriose compendiose et nucleiatiter
compilatus. Per me petrum in
altis de ope. Coloniae impressus
Sub anno a. Natiuitate domini.
Millesimoquadringentesimo septu-
agesimo septo. Die quidem merca-
rij decima octaua mensis decembris

Omni thesaurum conclusum solo re-
pertum.
Juris canonici pandit et ipse tibi
Casus in summa. glosularum simul
et una.
Cum nucleo ponit et colligat qui
profiat.

Faint, illegible text in the upper left quadrant, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text in the upper left quadrant.

Faint, illegible text in the upper right quadrant, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text in the upper right quadrant.

Handwritten signature or initials in the bottom right corner, appearing to read "frc est".

Bl. t¹ von Nider, Sermones
Colon. 1480, Voell. 861,
war als hinteres Vorsehblatt
verwendet gewesen.

Das Blatt herans gelöst

28. 4. 1914

Nbg.

K. R. 27²

